

I

TINERETE FARA BATRANETE ȘI VIATA FARA DE MOARTE.

fost o dată ca nici o dată; că de n'ar fi nu s'ar mai povesti; de când făcea ploșorul pere și răchita micșunele; de când se băteau urșii în coadă; de când se luaă de gât lupii cu mieii de se sărutaă înfrățindu-se; de când se potcovea puricele la un picior cu nouă-deci și nouă de oca de fer și s'arunca în slava cerului de ne aducea povestii.

De când se scria musca pe părete

Maî mincinos cine nu crede.

A fost o dată unū împărat mare și o împărătesă, amândoi tineri și frumoși, și voind să aibă copii, a făcutu de mai multe ori tot ce trebuia să facă pentru acesta; a âmblat pe la vraci și filosofi, ca să le caute la stele și să le ghicescă daca or să facă copii; dar în zadar. În sfârșit auzind împăratul că este la un sat aproape un unchiaș dibaciū, a trimis să-l cheme; dar el răspuse trimișilor că: cine are trebuință, să vie la dânsul. S'au sculat deci împăratul și împărătesa, și luând cu dênșii vr'o câți-va boeri mari, ostași și slujitori, s'au dus la unchiaș acasă. Unchiașul, cum i-a vedut de departe, a eșit să-i întimpine și tot d'o dată le-a dis:

— Bine ați venit sănătoși; dar ce âmbli, împărate, să ați? Dorința ce ați, o să-ți aducă întristare.

— Eu nu am venit să te întreb asta, dișe împăratul, ci daca ați ce-va lécuri care să ne facă să avem copii, să-mi dai.

— Am, răspunse auchiașul ; dar numai un copil o să faceți. El o să fie Făt-frumos și drăgăstos, și parte n'o să aveți de el.

Luând împăratul și împărăteasa lécurile, s'au întors veseli la palat, și peste câte-va zile împărăteasa s'a simțit însărcinată. Tótă împărăția, și tótă curtea, și toți slujitorii s'au veselit de această întâmplare. Mai 'nainte însă de a veni césul născerii, copilul se puse pe plâns, de n'a putut nici un vraciú să-l impace. Atunci împăratul a început să-î fágăduască tóte bunurile din lume, dar nici așa n'a fost cu putință să-l facă să tacă.

— Taci, dragul tatei, dicea împăratul, că ți-oiú da împărăția cutare, sau cutare ; taci, fiule, că ți-oiú da de soție pe cutare sau cutare fată de împărat, și alte multe d'al de astea ; în sfârșit, dacă veđu și veđu că nu tace, îi mai ție : taci fétul meu, că ți-oiú da *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de mórte*.

Atunci copilul tăcu și se născu ; ear slujitorii deteră în timpine și în surle și în toată împărăția se ținu veselie mare o săptămână întrégă.

De ce creșcea copilul, d'aceea se făcea mai isteț și mai îndrăsneț. Îl deteră pe la școlii și filosofi, și tóte învățaturile pe care alți copii le învăța într'un an, el le învăța într'o lună ; ast-fel în cât împăratul murea și învia de bucurie. Tótă împărăția se fălea că o să aibă un împărat înțelept și procopsit ca Solomon împărat. De la o vreme încóce însă, nu știu ce avea, că era tot gales, trist și dus pe gânduri. Ear când fuse într'o di tocmai când copilul implinea cinci-spre-dece ani, și împăratul se afla la masă cu toți boerii și slujbașii împărăției și se chefuiău, se sculă Făt-frumos și ție :

— Tată, a venit vremea să-mi dai ceea ce mi-ai fágăduit la născere.

Auđind acesta împăratul s'a întristat fórté și i-a ție :

Dar bine, fiule, de unde pot eu să-ți dau un ast-fel de lucru ne-mai auđit ; și dacă ți-am fágăduit atunci, a fost numai ca să te impac.

— Dacă tu, tată, nu poți să-mi dai, apoi sunt nevoit să cutreer tótă lumea până voiú găsi fágăduința pentru care m'am născut.

Atunci toți boerii și împăratul deteră în genuchii cu rugăciu-

ne să nu părăsească împărăția; fiind-că, diceau boerii, tatăl tău de a ci înainte e bătrân, și o să te rădicăm pe tine în scaun, și avem să-ți aducem cea mai frumoasă împărăție de sub soare de soție; dar n'a fost putință să-l întorcă din hotărîrea sa, rămîind statornic ca o pîtră în vorbele lui; ér tată-său dacă vedu și vedu, îi dete voie, și puse la cale să-i gătască de drum merinde, și tot ce-i trebuia.

Apoi, Făt-frumos se duse în grajdurile împărătesci, unde erau cei mai frumoși armăsari din totă împărăția, ca să-și alegă unul; dar, cum punea mîna și apuca pe cîte unul de cîodă, îi trîntea, și ast-fel toți caii cădură. În sfîrșit, tocmai cînd era să iese, își mai aruncă ochii o dată prin grajd, și zîrînd într'un colț un cal răpciugos, și bubos, și slab, se duse la dînsul; ér cînd puse mîna pe cîoda lui, el își întorse capul și dîse:

— Ce poruncesci Stăpîne? Mulțumesc lui Dumnezeu, că mi-a ajutat să ajung ca să mai pue mîna pe mine un voinic.

Și întepenindu-și picîorele, rămase drept ca lumînarea. Atunci Făt-frumos îi spuse ce avea de gînd să facă, și calul îi dîse:

— Ca să ajungî la dorința ta, trebuie să ceri de la tată-tău paloșul, sulita, arcul, tolba cu săgețile și hainele ce le purta el cînd era flăcău; ér pe mine să mă îngrijesci cu însuși mîna ta șese săptămîni, și orđul să mi-l dai fert în lapte.

Cerend împăratului lucrurile ce-l povățuise calul, el a chemat pre vîtaful curții, și i-a dat poruncă ca să-i deschidă toate tronurile cu haine spre a-și alege fiul său pe acela care îi va plăcea. Făt-frumos, după ce rescoli trei zile și trei nopți, găsi în sfîrșit, în fundul unui tron vechiu, armele și hainele tătănesău de cînd era flăcău, dar foarte ruginite. Se apucă însuși cu mîna lui să le curețe de rugină, și după șese săptămîni, isbuti a face să lucască armele ca oglinda. Tot odată îngrijii și de cal, precum îi dîse el. Destulă muncă avu; dar fiă că isbuti.

Cînd auđi calul de la Făt-frumos că hainele și armele sunt bine curățate și pregătite, o dată se scutură și el, și toate bubele și răpciuga cădură de pe dînsul și rămase întocmai cum îl fătase mă-sa, un cal gras, trupeș și cu patru aripă; vedendu-l Făt-frumos ast-fel, îi dîse:

— De ađi in trei ęile plecăm.

— Să trăesci stăpâne ; sunt gata chiar ađi, de poruncesci, ți răspunse calul.

A treia ęi de dimineața, totă curtea și totă împărăția era plină de jale. Făt-frumos, imbrăcat ca un vitez, cu paloșul în mâna, călare pe calul ce-și alesese, își luă ęioa bună de la împăratul, de la împărătesă, de la toți boerii cei mari și cei mici, de la ostași și de la toți slujitorii curții, carii, cu lacrămile în ochi, îl rugau să se lase de a face călătoria acesta, ca nu care cum-va să mērgă la peirea capului sēu ; dar el, dănd pintoni calului, eși pe pōrtă ca vēntul, și după dēnsul carăle cu merinde, cu bani și vre-o douē sute de ostași, pe care-i orânduise împăratul ca să-l însoțescă.

Dupē ce trecu afară de împărăția tatălui sēu, și ajunse în pustietate, Făt-frumos, își împărți totă avuția pe la ostași, și luându-și ęioa bună, îi trimise înapoi, oprindu-și pentru dēnsul merinde numai cât a putut duce calul. Și apucând calea către răsărit s'a dus, s'a dus, s'a dus, trei ęile și trei nopți, până ce ajunse la o câmpie întinsă, unde era o mulțime de oșe de omeni.

Stând să se odihnescă, îi ęise calul :

— Să scii, stăpâne, că aici suntem pe moșia unei Gheonoe, care e atât de rea, în cât nimeni nu calcă pe moșia ei fără să fie omorât. A fost și ea femeie ca toate femeile, dar blestemul părinților pe care nu-i asculta, ci îi tot necăjia, a făcut-o să fie gheonoe ; în clipa acesta este cu copiii ei, dar mâine, în pădurea ce o veđi, o s'o întâlnim venind să te prăpădescă ; e grozav de mare ; dară să nu te sperii, ci să fii gata cu arcul ca să o sagetezi, ēr paloșul și sulița să le ții la îndemână, ca să te slujesci cu dēnșele când va fi de trebuință.

Se deteră spre odihnă ; dar pāndea când unul, când altul.

A doua ęi, când se revērsa ęorile, ei se pregăteau să trecă pădurea. Făt-frumos înșelă și înfrână calul, și chinga o strânse mai mult de cât altă dată, și porni ; când, auđi o ciocănitură grōsnică. Atunci calul îi ęise : ține-te, stăpâne, gata, că etă se

apropie Gheonóea. Și când venea ea, nene, doboră copacii: așa de iute mergea; ear calul se urcă ca vântul până cam d'asupra ei și Făt-frumos îi luă un picior cu săgéta, și când era gata a o lovi cu a doua săgéta, strigă ea:

— Stăi, Făt-frumos, că nu-ți fac nimic.

Și vădend că nu o crede, îi dete înscris cu sângele său.

— Să-ți trăiască calul, Făt-frumos, îi mai duse ea, ca un năsdrașan ce este; căci de nu era el, te mâncam fript; acum însă m'ai mâncat tu pe mine; să scii că până ađi nici un muritoru n'a cutezat să calce hotarele mele până aicea; câți-va nebuni carii s'au încumes a o face, d'abia au ajuns până în câmpia unde ai văđut ósele cele multe.

Se duseră acasă la dēnsa, unde Gheonóea ospetă pe Făt-frumos și'l omeni ca p'un călătoru. Dar pe când se aflaū la masă și se chefuaū, érá Gheonóea gēnea de durere, de odată el îi scóse piciorul pe care îl păstra în traistă, i-l puse la loc și îndată se vindecă. Gheonóea, de bucurie, ținu' masa trei ęile d'a rândul și rugă pe Făt-frumos să-și alégă de soție pe una din cele trei fete ce avea, frumoșe ca nisce ęine; el însă nu voi, ci îi spuse curat ce căuta; atunci ea îi duse: cu calul care il ai, și cu vitejia ta, cređ că ai să isbutesci.

După trei ęile, se pregătiră de drum și porni. Merse, Făt-frumos, merse și ér merse, cale lungă și mai lungă; dară când fu de trecut peste hotarele Gheonóei, dete de o câmpie frumoșă, pe de o parte cu érba înflorită, érá pe de altă parte pãrlită. Atunci el întrebă pe cal de ce este érba pãrlită? și calul îi respunse:

— Aici suntem pe moșia unei Scorpii, soră cu Gheonóea; de rele ce suntū nu potū să trăiască la un loc; blestemul părinților le-a ajuns, și d'aia s'au făcut lighioi așa precum le veđi; vrășmășia lor e grósnică, nevoie de cap, vor să-și răpescă una de la alta pãmēt; când Scorpia este necăjită rău, varsă foc și smólă; se vede că a avut vr'o ceartă cu sorăsa, și viind s'ó gonescă de pe tērēmul ei, a pãrlit érba pe unde a trecut; ea este mai rea de cât sorăsa și are trei

capete. Să ne odihnim puțin, stăpâne; și mâine dis de dimineță să fim gata.

A doua zi se pregătiră, ca și când ajunsese la Gheonóe, și porniră. Când, auziră un urlet și o vâjietură, cum nu mai auziseră ei până atunci.

— Fii gata, stăpâne, că etă se apropie sgripsoróica de Scorpie.

Scorpia, cu o falcă în cer și cu alta în pământ, și vârsând flacări, se apropie ca vântul de iute; érá calul se urcă repede ca săgeta până cam d'asupra și se lăsă asupra ei cam pe de o parte. Făt-frumos o săgetă, și îi sbură un cap; când era să-î mai ia un cap, Scorpia se rugă cu lacrimi ca să o ierte, că nu-î face nimic; și ca să-l încredințeze, îi dete înscris cu sângele ei. Scorpia ospetă pe Făt-frumos și mai și de cât Gheonóea; érá el îi dete și dênsei înapoi capul ce i-l luase cu săgeta, carele se lipi îndată cum îl puse la loc, și după trei zile plecară mai departe.

Trecând și peste hotarele Scórpiei, se duseră, se duseră, și érá se mai duseră, până ce ajunseră la câmp numai de flori și unde era numai primăvară; fie-care flóre era cu deosebire de mândră și cu un miros dulce de te îmbăta; trăgea un vântișor care abia adia; aicea stătură ei să se odihnescă; érá calul îi dise.

— Trecurăm cum trecurăm până aci, stăpâne; mai avem un hop; avem să dăm peste o primejdie mare; și daca ne-o ajuta Dumneđu, să scăpăm și de dênsa, apoi suntem voinicii. Mai nainte de aci este palatul unde locuesce *Timerefe fără bătrânețe și viața fără de mórte*. Acéstă casă este incongiurată cu o pădure désă și înaltă, unde staű tóte fiarele cele mai sêlbatică din lume; ziua și nóptea păzesc cu neadormire și sunt multe fórte; cu dênsele nu este chip de a te bate; și ca să trecem prin pădure e peste póte; noi însă să ne silim, dac'om putea, să sárim pe d'asupra.

După ce se odihniră vre-o doué zile, se pregătiră earășii; atunci calul ținându-și resuflarea, dise:

— Stăpâne, strânge chinga cât poți de mult, și încălecând

să te ții bine și în scări, și de coama mea; picioarele să le ții lipite pe lângă suptióra mea, ca să nu mă zăticnești în sborul meu.

Se urcă, făcu proba, și într'un minut fu aproape de pădure.

— Stăpâne, mai ți se calul, acum e timpul când se dă demâncare fiarălor pădurei și sunt adunate toate în curte, să trecem.

— Să trecem, răspuse Făt-frumos, și Dumneșeu să se îndure de noi.

Se urcară în sus, și vedură palatul strălucind ast-fel, de, la sóre te puteai uita, dar la densusul ba. Trecură pe d'asupra pădurei și tocmai când erau să se lase în jos la scara palatului, d'abia, d'abia atinse cu piciorul vârfulu unui copačić și d'odată toată pădurea se puse în mișcare; urlău dobitoacele de ți se făcea părul măciucă pe cap. Se grăbiră de se lăsară în jos; și de nu era Dómna palatului afară, dând demâncare puilor ei (căci așa numea ea lighionile din pădure), îi prăpădea negreșit.

Mai mult de bucurie că au venit, îi scăpă ea; căci nu mai veduse până atunci suflet de om pe la densa. Opri pe dobitoce, de le imblândi și le trimise la locul lor. Stăpâna era o dină naltă, suptirică și drăgălașe, și frumoasă, nevoe mare! Cum o vedu Făt-frumos remasă incremenit. Dar ea, uitându-se cu milă la densusul, îi ți se:

— Bine ai venit, Făt-frumos! Ce cauți pe aici?

— Căutăm, ți se el, *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte.*

— Dacă căutați ceea ce ți seși, aci este.

Atunci descalică și intră în palat. Acolo găsi încă două femei una ca alta de tinere; erau surorile cele mai mari. El începu să mulțumească ți nei pentru că l-a scăpat de primejdie; era ele, de bucurie gătira o cină plăcută numai în vase de aur. Calului îi dete drumul să pască pe unde va voi densusul; pe urmă îi făcură cunoscuți tutulor lighionelor, de puteau âmbra în tihnă prin pădure.

Femeile îl rugară să locuiască de aci înainte cu densele, căci,

diceaŭ că li se urase ședând tot singurele;  r  el nu aștepta s i mai dic  o dată, ci primi cu t t  mulțumirea, ca unul ce aceea și căuta.

Încet, încet, se deprins r  unii cu alții, iși spuse istoria și ce p fi p n  să ajung  la d nsele, și nu după multă vreme se și însoți cu fata cea mai mică. La  nsoțirea lor st p nele casei îi deter  voe să meargă prin t te locurile de prin prejur, pe unde va voi; numai pe o vale, pe care i-o și ar tar , îi  diser  să nu m rg ; căci nu va fi bine de el, și-i și spuseră că acea vale, se numea *valea pl ngerii*.

Petrecu acolo vreme uitat , fără a prinde de veste; fiind că rămăsesse tot așa de t n r, ca și c nd venise. Trecea prin pădure, fără să-l d r  măcar capul. Se desf ta în palaturile cele aurite; trăia în pace și în liniște cu soția și cumnatele sale; se bucura de frumusețea florilor și de dulc ta și curătenia aerului, ca un fericit. Eșea adesea la vînătore; dar într'o  i, se lu  după un epure, dete o s g t , dete două și nu-l nimeri; sup rat alergă după el, și dete și cu a treia săgeata, cu care il și nimeri; dar  nefericitul, în  nv lm șeal , nu băgase de s m  că, alerg nd după epure, trecuse în valea pl ngerei.

Lu nd iepurile, se întorcea acasă; c nd, ce să veđi d-ta? de o dată il apucă un dor de tată-său și de muma sa. Nu cutez  să spue femeilor m estre; dar  ele il cunosc r  după întristarea și neodihna ce vedea într'insul.

— Aї trecut, nefericitule, în valea pl ngerii!  i  diser  ele cu totul speriate.

— Am trecut, dragele mele, fără ca să fi voit  să fac ast  neghiobie; și acum mă topesc d'a-n picioarele de dorul părinților mei, însă și de voi nu mă îndur ca să vă p r șesc. Sunt de mai multe  ile cu voi și n'am să mă pl ng de nici o m hnire. M  voi  duce dar  să-mă mai veđu o dată p rinții și apoi m'oi  întorce ca să nu mă mai duc nici o dată.

— Nu ne părăsi,  ubiture; p rinții tăi nu mai trăesc de sute de anı, și chiar tu, duc ndu-te, ne temem că nu te vei mai întorce: r m i cu noi; căci ne  ice g ndul că vei peri.

Tóte rugăciunile celor trei femeî, precum și ale calului, n'a fost în stare să-î potoléscă dorul părinților, care-l usca pe d'a-ntregul. În cele mai de pe urmă, calul îi dîse :

— .Daca nu vrei să mă ascuți, stăpâne, orî ce ți se va întembla, să scii că numai tu ești de vină. Am să-ți spui o vorbă, și daca vei primi tocmeala mea, te duc înapoi.

— Primesc, dîse el, cu tótă mulțumirea, spune-o :

— Cum vom ajunge la palatul tatălui tēu, să te las jos, și eū să mă întorc, de vei voi să rămâi măcar un ceas.

— Așa să fie, dîse el.

Se pregătiră de plecare, se îmbrățișară cu femeile, și după ce-și luară dioa bună unul de la altul, porni, lăsându-le suspinând și cu lacrămile în ochi. Ajunseră în locurile unde era moșia scorpiei ; acolo găsiră orașe ; pădurile se schimbaseră în câmpii ; întrebă pe unii și pre alții despre scorpie și locuința ei ; dar îi răspunseră că bunii lor au dîseră de la străbunii lor povestindu-se de asemenea flécuri.

— Cum se póte una ca asta ? le dîcea Fēt-trumos, mai alaltă-erî an trecut pe aici ; și spunea tot ce scia.

Locuitorii ridea de dēnsul, ca de unul ce aiuréză saū viséză deștept, érá el supérat plecă înainte, fără a băga de sémă că barba și pērul îi albise.

Ajungēnd la moșia Ghionoei, făcu întrebări ca și la moșia Scorpiei, și primi asemenea răspunsuri. Nu se putea domiri el cum de câte-va dîle s'au schimbat ast-fel locurile și éráși supérat, plecă cu barba albă până la brâu, simțind că îi cam tremuraū picióarele, și ajunse la împéráția Tătâne-sēu. Aici alți ómenî, alte orașe, și cele vechi erau schimbate de nu le mai cunoscea. In cele mai de pe urmă, ajunse la palaturile în care se născuse. Cum se dete jos, calul îi sērută mâna, și îi dîse :

— Rămâi sănētos, stăpâne ; că eū mă întorc de unde am plecat. Daca poftesci să mergi și D-ta, încalecă îndată și aidem.

— Du-te sănētos, că și eū nădăjduesc să mă întorc peste curēnd.

Calul plecă ca săgéta de iute.

Vedënd palaturile dărâmate și cu buruieni crescute pe dênsele oftă, și, cu lacrămă în ochi, căta să-și aducă aminte că era o dată de luminate aste palaturi și cum și-a petrecut copilăria în ele; ocoli de vre-o două trei ori cercetând fiecare cameră, fie-care colțuleț ce-i aducea aminte cele trecute; grajdul în care găsisese calul; se pogori apoi în pivniță, gârliciul căreia se astupase de dărâmăturile cădute.

Căutând într'o parte și în alta, cu barba albă până la genuchii, ridicându-și plopele ochilor cu mâinele și abia umblând, nu găsi de cât un tron odorogit; îl deschise, dară în el nimic nu găsi; ridică capacul chichiței, și un glas slăbănonogit îi duse:

— Bine ai venit, că de mai întârđia, și eă mă prăpădeam.

O palmă îi trase mórtea lui, care se uscaseră se făcuse cârlig în chichiță, și cădu mórți, și îndată se și făcu țărână.

Ear eă încălecaiă p'ua șea și vă spuseli dumné-vóstră așa.

Notă. Povestit de tata, ședător în București, Mahl. Udricani, între 1838—1844.

Publicat pentru prima oară în *Țăranul Român* No. 11 din 1862; a doa óră într'o broșurică din 1862; a treia óră în *Legende sau Basmele Românilor*, de Un culegător-tipograf, Partea I. la 1872.

II

ILEANA SIMDIANA.

fostu o-dată ca nici o dată, etc.

A fostu o dată unu împărat. Acel împărat mare și puternic bătuse pe toți împărații de prin pregiurulul lui și-i supusese, încât își întinsese hotarele împărăției sale pe unde a înțarcatu draculă copiii, și toți împărații cei bătuți era îndatorați a-i da câte unu fiu d'ai săi ca să-i slujescă câte dece ani.

La marginea împărăției lui mai era unu altu împăratu carele, câtu a fostu tineru, nu se lăsase să-lu bată: când cădea câte unu pârjolă asupra țerei sale, elu se făcea luntre și punte și-și scăpa țera de nevoiă; era după ce ajunse la bătrânețe, se supusese și elu împăratului celui mare și tare, fiind-că n'avea încotro. Elu nu scia cum să facă, cum să drégă, ca să implinescă voia acelu împărat de a-i trimite pe unulu din fiii săi, ca să-i slujescă: fiind-că n'avea băești, ci numai trei fete. Dintr'acesta elu sta pe gânduri. Grijea lui cea mare era ca să nu credă acelu împăratu că el este zăcaș și se îndărătnicește a-i trimite vre-unu fiu, din care pricină să vină să-i iea împărăția, era elu cu fetele lui să mără în ticăloșie, în sărăcie și cu rușine.

Vedendū fetele pe tată-sēu totū supēratū, se luase și ele de gânduri, și nu sciaū ce voie să-i facă ca să-lū mai înveselēscă. Dacă vedurā și vedurā că nimicū nu-i este pe plac,

fata cea mai mare își luă inima în dinți și-lu întrebă într'o Ți la masă, că de ce este supărată :

— Aă purtarea noastră nu-ți place? îi ȡise ea. Aă supuși Măriei Tale sunt răi și arȡigoși de-ți pricinuesce atăta măhnire ? Spune și noă, tată, cine este vipera aceea care nu-ți dă pace și-ți otrăvește bētrâneȡele și ne făgăduimă chiar a ne jertfi, dēcā acēsta va putea să-ți aline ore cumă măhnirile : căci numai tu, tată, ești mângâerea noastră, după cumă prea bine scii ; ȡră noi nici odată n'amă eșitū din cuvēntulū tēu.

— De asta, așa este ; n'amă a mē plānge de nimicū. Nu mī-ați călcat porunca nici o dată. Dară voi, dragele mele, nu puteți să-mī alinați durerea care-mī pătrunde sufletulū. Voi sunteți fete, și numai un băiatū m'arū scōte din nevoia în care mē aflu.

— Eū nu înȡelegū, ȡise fata cea mare, de ce ascunȡi de noi isvorulū măhnirilor tale, tată, spune, că eū ȡtă suntū gata a-mī da viaȡa pentru tine.

— Ce să scii voi face, dragele mele ! De când sunteți pe lumea asta albă, voi ați āmblatū cu furca, cu aculū, cu rēșoiulū : scii tōrce, cōse, țese. Numai unū vitēzū mē pōte mântui, care să scie să rēsucēscā buzduganulū, să mănuiascā sabia cu virtute și să cālărăscā ca unū smeū paraleū.

— Ori-cumū, tată, spune-ne și noă, că dōră nu s'o face gaură în cerū, dacā vomū sci și noi ce lucru te amārasce.

Dacă vēȡu împēratulū că-lū întēȡescū fetele cu rugăciunele, ȡise :

— Iată copilele mele, de ce sunt totū tristū. Voi scii că nimeni nu s'a pututū atinge de împērăȡia mea cātū amū fostū tīnerū, fără să-și capete alagēoa și fără să se ducă rușinatū de unde a venit. Acuma pārdalnicele de bētrâneȡe mi-aū secatū tōtă virtutea ; brațulū mēu e slăbānogit, nu mai pōte să învēȡēscā paloșulū de să se cutremure vrășmașulū. Șoimulēnulū mēu, pentru care p'aci-p'aci era să-mī perȡū viēȡa până l'amū dobānditū, a îmbātrānitū și el : este unū răpcigosū ; abia își tirie și elū viēȡa de aȡi pe māine. Altă dată abia

mă arătamă înaintea vrășmașului și, să te ții pârleo ! îi sfărăia călcăele din naintea feții mele ; dară ađi, ce să vė mai spui ? voi sciți că m'amă supus celui mai mare și mai tare împėrat de pe fața pământului. Înșã la densesulă este obiceiulă ca toți supușii împėrăției să-i trãmitã câte unũ fiũ, să-i slujescã de ce anũ, și eũ vė amũ numai pe voi.

— Mė ducũ eũ, tatã, đise fata cea mare, și mẽ voiũ sili din tóte puterile mele să te mulțumescũ.

— Mė temũ să nu te întorcĩ fãrã nici o ispravã. Cine scie, ce încurcãturã veĩ face p'acolo, de să nu-i mai deã nimeni de cėpãtãiu, cãt hãu !

— Tot ce sciũ tatã, și mẽ fãgãduescũ, este cá nu te-oiũ da de rușine.

— Dacã este așa, pregãtesce-te și te du.

Cãnd auđi fata cã tata-sėũ îi dã voe să mėrgã, nu mai putea de bucurie. Punea la cale totũ pentru drum ; și se întorcea numai într'un cãlcãiu, cãnd porunca și așeđa lucrurile de cãlėtorie. Iși alese calul cel mai de frunte din grajdurile împėrãtesci, hainele cele mai mãndre și mai bogate, și merinde ca să-i ajungã unũ anũ de đile.

Dupė ce tatã-sėũ o vėđu gata de plecare, îi dete poveștile pãrintesci de cum să se pórte, cum să facã ca să nu se descopere cã e fatã. O învăța totũ ce trebuia să scie unũ vitėz care merge la așa slujbã înaltã, și cum să se ferească de bãrfeli și clevete, ca să nu fie urãtã și nebãgatã de sėmã de ceil-alti sili de împėrafi. Apoi îi đise :

— Pasã, cu Dumneđu fiica mea, și adu-ți a-minte de învățaturile mele.

Fata eși din curte ca fulgerul ; n'o mai ținea pământul de bucurie ; într'o clipã nu se mai vėđu. Și dacã n'ar fi stat mai incolo să-și aștepte boierii și carãle cu merinde, acestea s'ar fi perdutũ, fiind-cã nu puteau să se ținã dupã densesã.

Impėratulũ îi eși pe de altã parte înainte, mai la marginea împėrăției, fãrã să scie ea ; așeđa îndatã unũ podũ de aramã, se făcu unũ lupũ și se ascunse sub podũ. Cãnd era să trecã fiica-sã de o datã eși de sub acelũ podũ, cu dinții

rânjiți și clănțănindă de te lua gróza; se uită drept la dânsa cu nisce ochi cari strălucea ca două făclii, și se repeđi la ea ca să o sfâșie. Fata, care înghețase sângele în ea de frică își perduse cumpetul, și dâca calul nu făcea o săritură la o parte, lupul înfigea ghiarele într'ânsa; ea o luă la sănătósa înapoi. Tată-seú, care se întorsese înaintea ei, eși s'o întempine și-î dîse:

— Nu-ți spuneamă eú, fata mea, că nu tóte mușcele facú miere?

— Așa este, tată, dară n'am sciut că ducându-mă să slujescú unui împératú, amú să mă lupt și cu fiare sêlbatice și turbate.

— Daca este așa, dîse împéralul, șeđi acasă de-ți veđi de fuse și mosóre, și Dumneđeú să aibă milă de mine, ca să nu mă lase a muri rușinatú.

Nu trecu mult și se ceru și fata cea mijlocie să se ducă și dânsa; și se legă că ea își va pune tóte puterile cum să-și sfârșească slujba ce lua asupra-și.

După multe rugăciuni și făgădueli, se induplecă tată-seú și o lăsă și pe dânsa să se ducă; dar păți și ea ca sora-sa cea mare, și întîmpinând-o tată-seú când se întorcea îi dîse:

— Ei, fata mea, nu ți-am spus eú că nu se mănâncă totú ceea ce sbóră?

— Adevératú este, tată, așa mî-ai dîsú; dară prea era grozavú acelú lupú. Unde deschise o gură de să mă îmbuce dintr'odată, și unde se uita cu nisce ochi din cari par'că eșiau nisce săgeți de mă săgetaú la inimă!

— Șeđi acasă dară, respunse împératú, de veđi de códa mătorei și de zarzavaturile de la bucătărie.

Maí trecu ce maí trecu, și étă că și fata cea mică dîse tatălui seú într'o đi când ședeau la masă:

— Tată, lasă-mă și pe mine să facú o cercare, lasă-mă rogute, să mă duc și eú să-mi încerc norocul.

— De óre-ce surorile tale cele maí mari n'au putut-o scóte la căpêtiú, mă mirú cum îți maí vine să vorbesci de tine care nu scii nici cum se mănâncă mămăliga.

Și se cerca în totu felulă să-i tae pofta de plăcare, dară în zadar.

— Pentru dragostea tea, tată, mai ȑise ea, voiă face pe dracul în patru, numai să isbutesc ; însă dacă Dumneȑeu îmi va sta împotrivă, mă voiă întoarce érăși la tine și fără să mă rușinez.

Se mai împotrivi tată-sëu, se mai codi ; dară fiă-sa ilă birui cu rugăciunile. La urmă de tot ȑise împëratul :

— Dacă este așa, étă ită dau și ȑie voe, să vedem ce propcșelă a să-mi faci. Ce-așu mai ride să te vëȑu întorcându-te cu nasul în jos !

— Veă ride, tată, cum ai ris și de suriórele mele, fără cu tóte astea să le scadă cinstea.

Fata împëratului, dacă vëȑu că tatăl sëu îi dete voie, se gândi mai întëiă pe care din boerii cei bătrâni să iea de povăȑitor. Și până una-alta, ea își aduse a-minte ȑe vitejiile tatălui sëu din tinereȑe și calul sëu. Se duse deci la grajdă ca să-și alégă și ea un cal. Se uită la unul, se uită la altul, se uită la toȑi caii din grajduri, și de nici unul nu i se prindeaă ochii, de și erau armăsarii și caii cei mai bună din tótă împëráȑia. In cele mai de pe urmă dete și peste calul tatălui sëu din tinereȑe, răpciugosă, bubosă și zácënd pe cóste. Cum îl vëȑu, se uită la elă cu milă și par'că nu se îndura să se depărteze de dënsul.

Calul dacă vëȑu așa, îi ȑise :

— Se vede că pentru iubirea ce ai către împëratul, stăpână, te uȑi așa de galeș la mine. Ce puiă de voinic era în tinereȑele lui ! Multe isbândă am mai făcut noi amândoi. Dară de când a îmbătrânit, nici pe mine n'a mai încălecat altul. Și dacă mă vëȑi așa de jigărit, este că n'are cine să mă hrănescă ca elă. Astă-ȑi, uite, de m'ar îngriȑi cine-va cum să-mă priăscă mie, în ȑece ȑile m'ași face de nu m'ași da pe ȑece ca d'al deăștia.

Atunci fata ȑise :

— Și cum trebue să te îngrijească ?

— Să mă spele în tóte ȑilele cu apă neincepută, să-mi dea

orđul fert' in lapte dulce ca să-lŭ pot rŃde, Ńi pe fie-care đi o baniđă de jăratecŭ.

— Cănd așŭ sci că-mi vei fi de ajutor să sfărșescŭ ce amŭ pusŭ de găndŭ, mai-mai că așŭ face așa precumŭ đici tu.

— Stăpână, đise calulŭ, fă cercarea asta, Ńi nu te căi. Calulŭ era nădrăvanŭ.

Fata împăratulŭ ingriji de calŭ tocmai precumŭ îi đise elŭ.

La a đecea đi unde se scutură o dată calulŭ, Ńi se făcu frumosŭ, gras ca unŭ pepene Ńi sprinten ca o căprioră. Apoi uitându-se veselŭ la fata împăratulŭ, đise :

— Să-ți dea Dumneđeŭ norocŭ Ńi isbândă, stăpâna mea, că m'ai ingrijitŭ Ńi m'ai făcut să m'ai fiŭ o dată pe lume cum doream. Spune-mi tu care este păsulŭ tēŭ, Ńi poruncesce-mi ce trebue să facŭ.

— Eŭ voiŭ să mergŭ la Împăratulŭ cel mare Ńi tare, vecinulŭ nostru, ca să-i slujesc, Ńi-mi trebue pe cine-va care să mă povățuiască. Spune-mi pe care din boeri să alegŭ?

— Dacă vei merge cu mine, îi đise calulŭ, habarŭ să n'ai; nu-ți trebue pe nimeni. Te voiŭ sluji cumŭ amŭ slujitŭ Ńi pe tată-tēŭ. Numai să m'ascuți.

— Dacă este așa, de ađi in trei đile plecămŭ.

— Ńi chiar acum dacă poruncesci, îi respunse calulŭ. Fata împăratulŭ cum ađi aceasta, puse tŃte alea la cale pentru drum. Iși luă nisce haine curate, dară fără podŃbe, Ńi venind inaintea tatălui sēŭ, îi đise :

— Rēmăi cu Dumneđeŭ tată, Ńi să te gălescŭ sănētos!

— Cale bună fata mea, îi đise tată-sēŭ. TŃte ca tŃte, nu-mai poveștele ce fi-amŭ datŭ să nu le uiți nici o dată. Ńi la ori-ce nevoie mintea ta să fie pironită la Dumneđeŭ, de unde ne vine totŭ binele Ńi totŭ ajutorulŭ.

După ce se făgădui că așa va face, fata porni.

Ca Ńi cele-lalte fete, tată-seŭ dete pe de altă parte Ńi-i eși inainte, așeđă érăși podulŭ de aramă Ńi o aștepta acolo.

Pe drumŭ calulŭ spuse fetei cu ce tertipurŭ âmbă tată-seŭ să-i incerce bărbăția, Ńi o povățui ce să facă ca să scape cu fața curată. Ajungēndŭ la podŭ, unde se năpusti asupra ei.

un lupu cu nisce ochi turbați și sgâiți de băga fiorî în ose, cu o gură mare și cu o limbă ca de dihaniă turbată, cu colți rinjiți și clănțanindū de pare-că nu măncase de o lună de dile; și când să înfigă ghiarele sale cele sfișuitoare, fata defecălcăe calulu, și unde se repeđi asupra lupulu cu paloșulu în mână de să-lū facă micî fărîmî, și dacă nu se da în lăturî lupulu, în doue ilū făcea cu paloșulu; căci ea nu glumea, fiindū că-și pusese credința în Dumneđu, și dorea ca vrëndū nevrëndū să împlinescă slujba ce și-o luase asupra.

Ea trecu podulu mândră ca unū voinicū. Tată-sēu se miră de vitejia ei și dândū pe de altă parte, eși multū înaintea ei, aședă unū podū de argintū, se făcu unū leū și acolo o aștepta.

Calulu spuse fetei peste ce o să dea și o învăță cum să facă să scape și de astă ispită. Cum ajunsese fata la podulu de argintū, unde îi eși leulū înainte cu gura căscată, de să o îmbrace cu calū cu totū, cu nisce colți ca cei de fildesū și cu nisce ghiare ca secerile și răcnia de se cutremurau codrii, și câmpiele vuiaū de-ți lua auđu. Numai uitându-se cine-va la capulu lui celū câtū banița, și la cōma aia ce sta rădicată în susū și sbērlită, arū fi înghețatū de frică. Dară fata împēratulu, imbărbătată de calū, se năpusti o dată intr'insulū cu sabia gōlă în mână, încatū dacă nu fugea leulū sub podū, în patru ilū făcea. Atuncî trecu podulu, mulțumindū lui Dumneđu și nesciindū ce o mai aștepta.

Fata împēratulu, care nu eșise din casă de cândū o făcuse măsa, se mira și sta în locū uimită vedëndū frumusețile câmpulu. Aci îi venea să descălece ca să adune câte unū mănuchiū de florî din mulțimea aia ce acoperea văile și delurile, florî de care nu mai veduse ea; aci îi venea să se dea la umbră sub câte unū copaciū naltū și stufosū, în care miile de paseri cântau felū de felū de cantece, așa de duiōse de erau în stare să te adōrmă; și aci în urmă să se ducă la câte unū șipotū de apă limpede ca lacrima ce isvora din câte unū colțū de pētră din cōstele delurilor; susurulū acestorū isvōre o făceaū să se uite galesū la ele și-i plăcea să le vadă curgerea

loră cea șerpuită ce aluneca pe pământul încungiurate de mulțime de floricele și verdetă de primăveră. Dară la toate acestea calul o îmbărbăta și-i da ghiesă să meargă înainte și să-și cate de drum. El îi spunea că voinicii nu se uită la d'alui de acestea, de câtă după ce duc treburile la capătul bun. Ii mai spuse că are să mai dea de o cursă pe care i-o întindea tată-seu, și o înveță cum să facă să iasă și de astă dată biruitoare.

Fata asculta cu toate urechile și făcu precum o înveță calului, fiindcă vedu ea că toate învățăturile lui îi ese în de bine, și din cuvântul lui nu se abătea.

Tată-seu, că și de la rândul, dete pe de altă parte și-i eși înainte, aședă un pod de aur, se făcu un balaor mare cu două-spre-dece capete și se ascunse sub acel pod.

Când fu ca să treacă fata pe acolo, unde îi eși în nainte balaurul plesnind din codă și încolăcindu-se; din gurile lui eșia văpăia de foc, și limbele îi jucau ca nisce săgeți ardătoare; cum îl vedu fata că este așa de grozav, nisce răcori o apucară și i se făcu perul măciucă de frică. Calul dacă simți că fata se perde cu firea, o îmbărbăta éraš și-i aduse a minte ce o învețase să facă; éra fata împăratului, după ce mai prinse nițică inimă, strânse frâul calului cu mâna stângă, îi dete călcăe și cu paloșul în dreapta se repezi asupra celui balaur.

Un césu ținu lupta. Calul o potrivea cum să vină totu camă la o parte ca să-i reteze vre-un cap; dară vrăjmașul se păzia și el destul de bine. In cele mai de pe urmă isbuti fata să rănescă pe balaur. Atunci dându-se el de trei ori peste cap, se făcu om.

Fetei nu-i venea să cređă ochilor când vedu pe tată-seu înaintea ei; éra el luând-o în brațe și sêrutând-o pe frunte, îi dișe:

— Vedă că tu ești voinică, fata mea, și bine ai făcut de ți-ai luat calul ăsta, căci fără d'ensul te-ai fi întors și tu ca surorile tele. Amă bună nădejde să isprăvesci cu binei slujba, cu care te-ai însărcinat de bună voe. Numai adu-ți

aminte de povețele mele și să nu eși din cuvântul calului ce ți-ai alesu. Să ne vedem sănătoși!

— Să te audă Dumneșeu, tată, îi respunse fata, și să te găsească sănătosu.

Apoi s'erutându mâna tatălui său, se despărțiră.

După ce merse cale lungă depărtată, ajunsese la nisce munți mari și înalți. Intre munți întilni doi smeii ce se luptau de nouă ani și nu puteau să se dovedească unul pe altul. Lupta era pe moarte ori pe viață. Cum o vădură ei, credându că este un voinicu, unul îi duse :

— Fetă-frumosă, fetă frumosă, vin'o de taiă pe ăstu dușmanu alu meu, că ți-oiu căde și eu vre o-dată bunu la ce-va.

Ear celă-l'altu, duse și elu :

— Fetă-frumosă, fetă-frumosă, vin'o de mă scapă pe mine de idolulu ăsta de vrașmașu, și-ți voiu da unu telegar fără splină, care se numește Galben-de-sóre.

Fata întrebă pe calu, pe care din amendoi să scape; éra calulu îi duse să scape pe celu ce-i făgăduise să-i dea pe Galben-de-sóre, că este unu calu mai harnicu de câtu densusu, fiindu-i frate mai tineru. Atunci unde se repeși fata la smeulu celă-l'altu cu paloșulu, și dintr'o lovitură îl făcu în două bucăți!

Smeulu, dacă se vedu scăpatu, îmbrățișă pe mântuitorulu său și-i mulțumi; apoi merșeră a-cașă la densusu ca să dea lui Fetă-frumosu pe Galben-de-sóre, după cumu se făgăduise. Muma smeului nu mai putea de bucurie cându vedu pe fiuseu teferu, și nu mai scia ce să facă ca să mulțumescă lui Fetă-frumosu că-i scăpase copilulu de la morțe.

Fata împératului arătă dorința ce are de a se odihni de ostenela drumului ce făcuse. Îi dară o cămară și o lăsară singură. Ea prefăcându-se că voește să îngrijescă de calu, îl întrebă daca are să i se întemple ce-va; și calulu îi spuse ce are să facă.

Muma Smeului pricepu că aci la mijlocu se jocă vre-o drăcie. Ea spuse fiului său că voiniculu ce-lu scăpase de primejdie trebuie să fie fată, că o asemenea fată vitéză aru fi nu-

mai bună să o iea elu de soție. Fiulă seă ȃicea cã o datã cu capulã nu putea elu crede una ca asta, fiindu cã nu se putea ca o mãnã femeiascã sã rãsucescã paloșulã așã de bine cumu fãcea Fãtũ-frumosũ. Atunci muma Smeului ȃise cã are sã facã cercare. Pentru aceasta puse sãra la capulã fie-cãruĩ din ei cãte unũ mãnucliũ de florĩ: la care se vorũ veșteji florile, acela este bãrbatũ, și la care va rãmãnea verđi este femeia.

Fata împãratului, dupã povața calului, s'a sculatũ peste nãp-te, cam despre ȃioã, cãndũ somnulũ este mai dulce, și, piș, piș, in vãrfulũ degetelorũ, intrã in cãmara Smeului, îi puse mãnuchiulũ seũ de florĩ, luã pe alũ lui, și punẽdu-lũ la capulã patului seũ, se culcã și dormi dusã.

Diminãta cum se sculã Smeoica, se duse intr'unũ sufletũ la fiulũ seũ și vãdu florile veștede. Dupã ce se sculã și fata împãratului, merse și la dẽnsa și vãdẽndũ cã și ale ei se veștejise, totũ nu cređu cã este voinicũ. Ea ȃicea fiului seũ cã nu se putea sã fie bãrbatũ, fiind-cã vorba, îi curgea din gurã ca mierea, hoilulũ îi era așã de gingașũ, incãtũ îi venea sã o beĩ intr'o bãrdãcuța de apã, perișorulũ subțire și stufosũ îi cãdea pe umeri in unde, fața-i are pe vino'ncãce; ochiũ aia mariũ, frumoși și vioi de te bagã in bõle, mãnușița aia micuța și piciorușulũ ca de ȃinã, și in sfirșitulũ totulũ nu putea sã fie decãtũ de fatã, mãcarũ cã se ascundea sub țõlele cele voinicesci. Apoi hotãrãrã sã mai facã o incercare.

Dupã ce-și darã bunã diminãta, dupã obiceiũ, Smeulũ luã pe fatã și merserã in grãdinã. Aci Smeulũ îi arãtã tãte felurile de florĩ ce avea, și o imbia și pe dẽnsa sã le mirõsã. Fata împãratului iși aduse aminte de povețele calului, și cunoscẽndũ viclenia, ȃise cam rãstitũ, cã, de l'a adusũ in grãdinã de diminãta ca pe o femeie sã-i laude florile cu nisce vorbe seci, pe cãndũ ar fi trebuitũ sã mãrgã mai intãiu la grajduri sã vadã cum se ingrijesce p'acolo de cai.

Auȃndũ acestea Smeulũ, spuse mã-sei, darã ea nici acumũ nu putea sã cređã cã este bãiatũ. In cele mai de pe urmã Smeoica se vorbi cu fiulũ seũ sã mai facã incã o incercare;

disese fiului seŭ să ducă pe Fet-frumos în cămara cu armele, să'l ū îmbie să-și alégă ce-va de acolo, și de va alege vre-o arma din cele împodobite cu nestimate, să scie de bună sémă că ea este fată.

După prânđu Smeulŭ duse pe Fétŭ-frumosŭ în cămara cu armele. Aci erau rinduite cu meșteșugŭ totŭ felulŭ de arme: unele împodobite cu nestimate, altele numai așa fără podóbe. Féta împératului, după ce se uită și cercetă mai tóte armele, își alese o sabie cam ruginită, dar cu ferulŭ ce se încovoia de se făcea covrigŭ. Apoi spuse Smeulŭ și mumei sale că a doua ūi vrea să plece.

Când aŭdi muma Smeulŭ ce felŭ de armă își alese, se da de césulŭ morțiŭ că nu putea descoperi adevérułŭ. Ea spuse fiului seŭ, că de și pare că este băiatŭ, după apucăturile lui, dară este fată, și încă de cele mai prefăcute.

Dacă vedŭ că n'are încotro, merseră la grajdŭ și-ı dederă pe Galben-de-sóre. Și după ce-și luă remasŭ bunŭ, fata împératului își câtă de drumŭ.

Încă pe cale fiindŭ, și silindŭ să ajungă, calulŭ disese fetei:

— Stăpână, pină acumŭ m'ai ascultatŭ la orı ce ți-amŭ disŭ, și tóte ți-aŭ mersŭ bine. Ascultă-mé și de astă dată și nu veı greși. Eŭ suntŭ bătrânŭ de aci înainte; și mı-e să nu poticnescŭ. Iea pe frate-meŭ Galbenŭ-de-sóre, și fă călătorie mai departe cu elŭ. Încrede-te lui, cumŭ te-ai încredutŭ în mine și nu te veı căi. Elŭ este multŭ mai tinerŭ decâtŭ mine și mai sprintenŭ, și te va învăța ca și mine ce să faci la vreme de nevoe.

— Este adevératŭ că amŭ isbutitŭ orı de câte orı te-amŭ ascultatŭ. Și daca n'așŭ sci cât ai fostŭ de credinciosŭ tatălui meŭ, de astă dată nu te-așŭ asculta. Mé voiŭ încrede însă fratelui tēŭ ca și ție, după ce-mı va dovedi că-mı vrea binele.

— Încrede-te stăpână, disese Galbenŭ-de-sóre, căci voiŭ fi mândru să incalece pe mine o viteză ca tine, și apoi mé voiŭ sili ca să nu simți lipsa fratelui meŭ, fiindŭ-că voiŭ să-lŭ scutescŭ și pe dēnsulŭ, sērmanulŭ, că e bătrânŭ, de necazurile și primejdiile călătoriei ce vrei să faci; pentru că trebuie să

scii, peste multe nevoi ai să dai și multe primejdii ai să în-
tâlnești. Dară cu vrerea lui Dumnezeu și de mă vei asculta,
pe toate ai să le biruesci și să le scoți la capătă bună.

Fata împăratului încălecă apoi pe Galbenă-de-sore și se
despărți de calul ei, lăcrimându. Merșeră, merșeră, cale lungă
depărtată, cându, fata împăratului zări o cosiță de aură.
Opri calul și-lu întrebă dacă este bine să țiea, ori s'o lase
locului. Calul îi respunse: de o vei lua, te vei căi; de nu
o vei lua, ărăși te vei căi; dar mai bine este să o ției. Fata
o luă, o băgă în sin și plecă înainte.

Trecură deluri, trecură munți și văi, lăsară în urmă păduri
dese și verzi, câmpii cu flori de cari nu mai veduse fata,
isvóre cu ape limpezi și reci, și ajunseră la curtea împăra-
tului celui mare și tare.

Cei-l-alți fii de împărați care slujiau acolo, îi eșiră înainte
și o întimpinară. Ei nu se puteau deslipi de dēnsa, căci și
vorba-i și fața îi erau cu lipiciu.

A doua-zi se infățisă la împăratul și spuse pentru ce a
venit. Împăratul nu mai putea de bucurie că îi sosise așa
voinică chipeșă și drăgălașă. Îi plăceă prea multă respunsu-
rile ce primea la întrebările lui, se vedea câtu de colo că
vorbea cu înțelepciune și supunere. Vădēndu împăratul un
tineru așa de cu minte, prinse dragoste de el și-lu luă pe
lângă dēnsul.

Fata de împăratu nu se putu împrieteni cu toți cei-l-alți
fii de împărați, fiindu-că cei mai mulți erau năzuroși, tem-
beli și deșuchiați; ără ei prinseră pismă pe dēnsa pentru
aceasta; și pentru că veduse că împăratul o lua în nume
de bine, îi purtau sâmbetele.

Într'una din zile ea își găti bucate singură și ședea la ma-
să, cându, doi din cei-l-alți fii de împărați veniră să o vadă.
Ședură decă cu toții și mâncară. Atātu de multu plăcură a-
cestorū fii de împărați bucatele, în cât își lungeau și dege-
tele când mâncau. O lăudară pentru meștesugul de a face
bucatele, și dīseră că de cându suntū ei nu mai mâncaseră,
așa bucate bune.

Cum se întâlnește aceștia cu ceilalți fii de împărați, le spusese că au fost la masă la fiul de împărat venit de curând, că au mâncat cum nici împăratul nu mănâncă și că bucatele au fost gătite de dânsul.

Atunci toți fiii de împărați se alegează de dânsa să le gătească într-o zi ea bucatele. Și etă că tocmai în ziua aceea bucătării curții se îmbătaseră se nu știu ce făcuseră, că nici focul nu era făcut pe vatră. Și așa, rugată fiind cu stăruință, se apucă și ea de găti niște bucate infricoșate. Când le aduse pe masă la împăratul, acesta nu se putea sătura mâncându-l. Eară dacă chemă pe bucătar și-i dăte poruncă că tot astă-fel de bucate să-i gătească, elu spusese cine a gătit în ziua aceea. Împăratul remase pe gânduri.

Apoi veni și ceilalți fii de împărați și spusese împăratului că fiul împăratului de curând venit s'ar fi lăudat la un chief ce au făcut cu toții, că scie unde este *Iléna Simđiana, cosița de aur, câmpul înverdesce, florile înflorește*, și că are o cosița din cosița ei. Cum auzi împăratul acesta, porunci să-l cheme și îndată îi duse :

— Tu ai știut de *Iléna Simđiana* și mie nu mi-ai spus nimic, măcar că ți-am aretat dragoste și te-am cinstit mai mult de cât pe ceilalți.

După ce ceru și vedu cosița de pâr, îi duse :

— Poruncă împăratătescă să scii că ai să-mi aduci pe stăpâna acestei cosițe ; căci de nu, unde-ți sta talpele îți va sta și capul.

Biata fată de împărat se cercă să dică și ea ceva, dară împăratul îi tăia cuvântul. Apoi se duse de spusese calului cele ce se întimplară. Calul îi duse :

— Nu te speria stăpână. Astă noapte chiar frate-meu mi-a adus răspuns că pe stăpâna cosiței a furat'o un Smeu ; că ea nu voeste nici în ruptul capului să-l iubescă până nu-i va aduce erghelia ei de epe ; și că Smeul își bate capul cum să-i implinească dorința. Ea este acum în smârcurile mărilor. Du-te la împărat și cere să-ți dea două-deci de corăbi, și ia marfă de cea mai frumoasă de pune în tr'ensele.

Fata de imperatū nu așteptă să-î dică de doue orî, și se duse dreptū la imperatulū.

— Să trăesci luminate imperate, și să-ți fie fața cinstită. Amū venitū să-ți spunū că slujba cu care m'ai însărcinatū o voiū împlini-o, dacă-mi vei da doue-șeci de corăbii și bani ca să cumpărū marfa cea mai frumoasă și mai scumpă ca să punū într'ensele.

— Să se facă așa precum ȕici tu, numai să-mi aduci pe Iléna Simȕiana, îi respunse împératulū.

Cum se gătiră corăbiile, le încărcară cu marfă, fata de împératū împreună cu Galbenū-de-Sóre intră în cea mai frumoasă, și plecară. Nicî vânturi, nicî valurile mării nu putură să le stea împotrivă, și după o călătorie de câte-va săptămâni ajunseră la smârcurile mărilorū. Acolo stătură. Fata împératulū și cu Galbenū-de-Sóre eșiră la uscatū și âmbლაუ pe ȕermuri; însă când eșiră, luară din corabie o păreche de conduri cusuți numai cu firū și împodobiti cu petre nestimate. Totū âmbლândū pe aci, zăriră nise palaturi, cari se învêrteaū după sóre, și o luară într'acolo. In cale se întâlneură cu trei rrobe de ale Smeulū, cari păzeau pe Iléna Simȕiana. Cum veȕură ele condurii, li se scurgeau ochii după dênșii; érá fată împératulū le spuse că este unū neguȕătorū, care a rătăcitu drumulū pe mare.

Intorcându-se rrobele spuse dómnei lor cele ce veȕură; érá ea zărise de pe feréstră pe neguȕătorulū; de cum îlū ochi, incepu să-î tâcâe inima, fără să scie de ce; și era bună bucurósă de a putea să scape de Smeū, mai cu sémă că nu era atunci acolo; fiindū că-lū trâmisesese ca să-î aducă herghelia ei cu epele.

După ce ascultă cele ce-î spusese rrobele, se duse la neguȕătorū care aștepta la pórtă, ca să veȕă și ea condurii; dară după ce auȕi de la neguȕătorū că are în corabie marfă și mai scumpă și mai frumoasă, se înduplecă de rugăciunele neguȕătorulū și pofti să mérgă să-î vadă marfa; ajungéndū la corabie și totū alegéndū la marfă nu băgase de sémă că lopătarii depărtaseră corabia de uscatū, și dândū Dumneȕeū

ană vântu bun, corăbiile mergeau ca săgéta; cându se pomeni în mișu-locul mării, Iléna Simđiana se prefăcu că-î pare rău și prinse a certa pe neguțătoru că o înșelase, érá în sufletulú eí ruga pe Dumneđeú să-í ajute a scăpa de iasma de Smeú.

Ajunseră cu norocire la țermú, cândú, ce să veđi! drăcoica de muma smeului, cum auđi de la róbe că pe Iléna Simđiana o furase unú neguțătorú și fugea cu dénsa cu corăbiile, se luă după eí; și ajungéndú la țermú, o vėdură venindú după dénșii ca, o leóică, cu o falcă în cerú și una în pămėntú, și aruncándú văpăia din gura eí ca dintr'unú cuptorú.

Cum o vėđu Iléna Simđiana, înțelese că e sgriptoróica de mumă a Smeului, spuse neguțătorului, cu care era călare pe Galbenú-de-Sóre, și începu a plänge cu focú.

Fėta împėratului întrebă pe Galbenú-de-Sóre ce să facă că o dogoresce văpăia ce ese din gura Smeóiceí, érá Galben-de-Sóre îi respunse:

— Bagă mána în urechia mea cea stângă de scóte gresia ce este acolo, și o aruncă înapoi.

Așa făcu fata împėratului. Apoi o luară ıute la piciorú, pe când în urma lorú se 'nălță de o dată unú munte de pėtră care atingea cerulú.

Muma Smeului făcu ce făcu și trecu muntele, cățărindu-se din colțú în colțú, și să te ții după dénșii! Vėdéndú Iléna Simđiana că era să-í ajungă, spuse neguțătorului; éra acesta, după ce se înțelese cu calulú, scóse din urechia lui cea drėptă o perie, și o aruncă înapoi. Indată se făcu o pădure mare și désă de nu putea să trecă prin ea nici puiú de ھیار.

Muma Smeului róse din copaci, se agățá de ramure, sári din verfú în verfú, se strecură și totú după dénșii, alergándú ca unú vėrtejú. Dacă vėdură că și de astă dată ámblá să-í ajungă, fata împėratului întrebă érá pe calú ce să facă, și acesta îi đise să ھا inelulú de logodná ce se aflá în degetulú Ilénei Simđianeí și să-lú arunce înapoi. Cum aruncă inelulú, se făcu unú zidú de cremene până la cerú.

Muma smeului dacă vedu că nu se poate urca pe densusul și să trecă dincolo, nici să rôdă din acestu zid, nu mai putea de ciudă, și cum era de cătrănită și amarită, se urcă și ajunsese cu gura la gaura ce lăsase inelul să rămână, și suflă văpaiă din gura ei cea spurcată cale de trei césuri ca să-î ajungă și să-î părjolească; dară ei se aședară jos la rădăcina zidului și nu le păsa nimic de focul Smeoícei.

Smeoica suflă ce suflă, și dacă vedu că nu poate să-î prăpădescă, nici să pună mâna pe deuși, plesni fierea într'ensa de necaz, cădu și crepă ca necuratul; ăra ei așteptară până să móră bine, apoi neguțătorul băgă degetul în gaura inelului, după cum îl învățase Galben-de-sóre, și zidul peri ca și cum n'arū fi mai fost, și-î remase inelul în deget. După ce se uitară la stêrvul Smeoícei și făcură haz de densusul, îl lăsară corbilor și porniră mai departe, și merseră, și merseră, până ce ajunseră la curtea împăratescă.

Ajungându, se infățisară la împăratul; acesta primi cu multă cinste pe Iléna Simđiana. Elū nu mai putea de bucurie, și se îndrăgosti de densa de cum o vedu. Eară Iléna Simđiana se căina și se întrista în sufletul ei că n'avea triste. Cum, se poate — ăcea ea, — să ajungă pe mâinele unora și altora, pe cari nu putea să-î vadă de urți ce-î erau. Inima și ochii ei erau totu la Fêtul frumos, care o scăpase din mâna Smeului.

Cândū însă o sili împăratul ca să se cunune cu elū, ea îi dise:

— Luminate împărate, să-ți stăpânesci împărăția cu norocire; dară eū nu mă potū mărita până nu mi s'o aduce herghelia de epe, cu armăsarul ei cu totū.

Auđindū astū-felū împăratul, chemă îndată pe fata de împărat și-î dise:

— Să te duci să-mi aduci herghelia de epe cu armăsarul ei cu totū a iubitei mele; căci de nu, unde-ți stau picioarele, îți va sta și capul.

— Prea mărite împărate! m'ai însărcinatū cu o slujbă care abia amū săvârșit-o, fiindu-mi capul în joc. Ai la curtea

Măriei Tele atâți viteji fii de împărați; și fiindă-că toți te tină de omă dreptă și cu frica lui Dumneșeu, eă socotescă că ară fi cu dreptulă ca să dai la altulă acăstă slujbă. Ce mă sciă eă face, și de unde să-ți aducă eă herghelia ce-mi poruncescă ?

— Nu sciă eă. Din pământă din érbă verde, să te duci să-mi aducă herghelia, și să nu îndrăsnescă a măi đice nici o vorbă măcară.

Atunci fata împăratulă se închină și eși. Ea se duse de spuse lui Galbenă-de-sóre ceea-ce i se poruncise. Eară calulă îi respuse :

— Du-te de caută noă pici de bivolă, să le cătrănescă și să le aședă bine pe mine. Nu te teme, că cu ajutorulă lui Dumneșeu vei scote-o la căpătăiă bună și slujba cu care te-a împovărată împăratulă. Dară trebuie să sciă că cu amară arcă să-ı vină și lui la urma urmelor pentru faptele sale.

Fata împăratulă făcu precumă îi đisese calulă, și porniră amendoi. După o cale lungă și grea, ajunseră pe tărémulă unde pásceau epele. Acolo se întâlni cu Smeulă, care furase pe Iléna Simđiana rătăcindă ca ună desmetică și nesciindă cum să facă ca să aducă herghelia. Îi spuse că Iléna nu măi este a lui și că mă-sa crápase de necază, pentru că nu putuse să-ı scape de la răpitoră pe iubita lui.

Auđindă Smeulă acăsta, se făcu foc și pară de mânia, se turbură de necază și nu măi vedea înainte ochiloră. Apoi după ce înțelese că are a face tocmai cu răpitorulă iubitei séle, își perdu cumpătulă de supérare și amărăciune; și răcnindă ca ună leă, se luă la luptă cu fata împăratulă, care își ținea firea și pe care o îmbărbăta calulă. Pe fata împăratulă o ferea calulă de loviturile Smeulă; căci, cândă vedea că rădica sabia să dea, odată se rădica măi susă decă Smeulă, și elă da în vântă; érá cândă aducea fata paloșul, calul se lăsa repede asupră calulă Smeulă, și ea da în carne vie. După ce se luptară, de credeau că a să se scufunde pământulă subt ei, nu sciă cum îi veni bine fetei împăratulă, aduse paloșulă cam piezișă și-ı reteză capulă. Apoi lăsându-ı

stêrvul ciorilor și coșofennorū, se duseră până ajunseră la loculū unde se afla herghelia.

Aci calulū dīse fetei de împêratū să se urce ea într'unū pomū ce era acolo, și să privescă la lupta lorū. După ce se urcă fata în pomū, necheză Galbenū-de-sóre de trei ori, și totă herghelia de epe se adună împrejurulū lui. Apoi d'odată se arêtă și armăsarulū epelorū, plinū de spume și sfôrândū de mâniă. Și vedëndū pe Galbenū-de-sóre în mijloculū epelorū, se râpeși la densusul cu turbare și se încinse o luptă, de să te ferescă Dumneđeū! Când se da armăsarulū la Galbenū-de-sóre, mușca din peile de bivol; érá când se da acesta la armăsar, mușca din carne vie, și se bătură, și se bătură până ce armăsarulū sfâșiatū, hărtănitū de susū până josū și plin de sânge, fu rēșbitū și biruitū; érá Galbenū-de-sóre scăpase tēfărū, fiind-că se hărtănise peile de bivolū. Atunci se dete fata josū din pomū, încălecă și luară herghelia, mânând'o de dinapoī; érá armăsarulū abia se tira după dēnsa.

După ce băgă erghelia în curtea împêratulū, se duse de-lū însciință. Atunci eși Ilēna Simđiana și le chemă pe nume. Armăsarulū, cumū îi auđi glasulū, îndată se scutură și se făcu ca întâiū, fără ca să se cunoscă semnū de rane pe elū.

Ilēna Simđiana dīse împêratulū să pună pe cine-va să-i mulgă epele ca să se îmbăieze amēndoī. Dară cine putea să se apropie de ele? că asvêrleaū din copite de svēnta unde loveaū. Dacă nimeni nu putu, împêratulū porunci éráși fetei de împêratū să le mulgă.

Fata împêratulū, cu o inimă sdrobotită de mahnire și obidă că totū pe dēnsa o punea la lucrurile cele mai grele, și fiindū curată în cugetulū ei, se rugă lui Dumneđeū cu credință ca să o ajute să sfârșească cu bine și slujba acēsta. Și unde incepu o plóie d'alea de párea că tórănă cu gálēta, și îndată ajunse apa până la genuche epelorū, apoi dete unū înghețū de nu se mai puteaū mișca de locū. Vedëndū minunea acēsta fata împêratulū mai întâiū mulțumi lui Dumneđeū pentru ajutorulū ce-i dete, apoi se duse de mulse epele.

Împăratul se topea de dragoste pentru Iléna Simđiana și se uita la dēnsa ca la unŭ cireșŭ coptŭ; dară ea nici nu-lŭ băga în sēmă, ci totŭ da đi după đi, cu felŭ de felŭ de vorbe, a se cununa. În cele de pe urmă îi đise :

— Vēđŭ, luminate împērate, că totŭ ce amŭ cerutŭ mi s'a împlinitŭ. Unŭ lucru ne mai trebuie, și apoi să sciŭ că ne vomŭ cununa.

— Porumbața mea, îi respunse împăratulŭ, împărăția mea și eŭ suntemŭ supuși ascultători ai poruncilor tele. Cere ce mai ai de cerutŭ cu unŭ cēsŭ mai curēndŭ, că étă me sfērșescŭ de dragoste pentru tine. Amŭ ajunsŭ ca unŭ năucŭ; visezŭ deșteptŭ, nu mai sciŭ ce facŭ, cândŭ me uitŭ la ochiŭ tei cei frumoși și tinjitori.

— Daca este așa, mai đise Iléna Simđiana, să-mi aduci vasulŭ cu boteđŭ, care se păstrează într'o bisericuță de peste apa Iordanului, și atunci ne vomŭ cununa.

Cum aŭđi împăratulŭ acēsta, chemă érășŭ pe fata împăratuluiŭ, și-i porunci să facă ce o face și cum va sci ca să-i aducă ceea ce poruncise Iléna Simđiana.

Fata de împăratŭ cum aŭđi, se duse de spuse lui Galben-de-sóre, și elŭ îi respunse :

— Acēsta este cea din urmă și mai grea slujbă ce mai ai să faci. Aibi însă nădejde în Dumneđeŭ, stăpână, căci și împăratuluiŭ i s'a împlinitŭ.

Se gătiră și plecară.

Calulŭ scia de tóte astea, căci nu era elŭ năsdraivanŭ de florile mēruluiŭ.

Elŭ spuse fetei împăratuluiŭ, đicēndŭ :

— Acelŭ vasŭ cu botezŭ se află pe o masă în mijloculŭ unei bisericețe, și-lŭ păzescŭ nisce călugērițe. Ele nu dormŭ nici đi nici nópte. Din când în când însă unŭ pustnicŭ vine pe la ele de le povățuesce cele sfinte pentru Domnulŭ. Când suntŭ la ascultare de le învață pustniculŭ, rămâne numai una de pândă. De amŭ putē nemeri la vremea aceea, tocmai bine arŭ fi; de nu, cine scie câtŭ avemŭ a zăbovi, căci altŭ felŭ nu e chipŭ.

Se duseră deci, trecură pe Iordanului și ajunseră la acea bisericuță. Noroc că tocmai atunci sosise pustnicul și chemase pe toate călugărițele la ascultare. Numai una rămăsese de pază; și acesta, obosită fiind de șederea îndelungată, o prinse somnul. Ca să nu se întâmple însă cine știe ce, ea se culcă pe pragul ușei, cu gând că n-o să potă nimeni intra fără să simțea ea.

Galbenă-de-sore povătuie pe fata de împărat cum să facă ca să pună mâna pe vasul de botez. Fata se duse binișor, se strecură pe lângă zid și, pișu-pișu, în vârful degetelor, pînă la ușă. Aci o dată sări ca o pisică de ușure peste prag, de nici nu atinse pe călugărița, pe care o furase somnul; și punându-mâna pe vas, eși cum a intrat, încăleacă pe cal și pe ici și-e drumul!

Călugărița simți, sări o dată în sus și vedînd că lipsește vasul, începu a se hoci de și se rupea rărunchii de milă. Îndată se adunară călugărițele și se vălcăreau de focul ce le ajunsese. Pustnicul, dacă vedu că s'a spălat pe mâini de vasul de botez, cătă către fata de împărat cum șbură cu Galbenă-de-Sore, și rădicîndu-mănele în sus, și îngenunchînd, o blestemă dîcîndu:

— Dómnne, Dómnne sfinte! fă ca nelegiuitul care a cutedat să pună mâna lui pîngărită pe sântul vas cu botez, să se facă muier de va fi bărbat, ăra de va fi muier să se facă bărbat!

Și îndată rugăciunea pustnicului se ascultă. Fata împăratului se făcu un flăcău de-ți era dragă lumea să te uiți la el.

Cum ajunse la împăratul, se miră și nu scia ce să credea ochilor săi, băgînd de seamă că se schimbă; lui i se părea că nu mai este cum era la plecare, ci că acum e mai chipos și mai semeț. Cum dete vasul, dîse:

— Mărite împărate, și-am făcut slujbele cu cari m'ai însărcinat. Socotesc că acum am sfârșit. Fii fericit și domnesce cu pace cât mila Domnului va voi!

— Sunt mulțumit de slujbele tale, dîse împăratul; să

scii că după mórtea mea tu ai să te urci pe scaunul împărăției mele, fiindă-că eu n'amă moștenitoră până acum. Eară dacă Dumneșeu imi va da ună fiu, tu vei fi mâna lui cea dréptă.

Toți sfetnicii și fiii de împărați erau de față cândă a ăisă împăratulă vorbele acestea.

Iléna Simđiana, dacă vědu că i se împlini și astă voință, se hotări să-și resbuue asupra împăratulă, pentru că trâmise totă pe Fétulă eă frumosă la tóte slujbele cele grele, cară putéu să-lă repună; căci ea credea că însuși împăratulă se va duce să-ă aducă vasulă cu boteză, fiindă-că elă putea măă lesne s'ă facă, de vreme ce toți se supuneaă la porunca lui.

Ea porunci să încăldescă baia și împreună cu împăratulă să se îmbăieze în laptele epeloră eă. După ce intră în baie, porunci să-ă aducă armăsarulă ca să sufle aeră recorosă. Și dacă veni, armăsarulă suflă cu o nare spre dēnsa recóre, éră cu altă nară în spre împăratulă aeră înfocată, în câtă fierse și mațele dintr'ēnsulă, și remase mortă pe locă.

Mare vilvă se făcu în împărăție cândă se auđi de mórtea împăratulă celă mare și tare; toți din tóte părțile se adunară și-ă făcură o înmormēntare d'ale împărătescile.

După acestea ăise Iléna Simđiana Fétulă-frumosă :

— Tu m'ăi adusă aici, tu m'ăi adusă herghelia, tu ai omorătă pe Smeulă care mă furase, tu m'ăi adusă vasulă cu boteză, tu să-mă fii bărbată. Aidemă să ne îmbăiamă și să ne cununămă.

— Eă te voiă lua, dacă tu mă alegă, respunse Fétă-frumosă; dară să scii că în casa nóstră voiă ca să cante cocosulă éră nu găina.

Se învoiră și intrară în bae. Iléna chemă armăsarulă eă ca să încropescă laptele, în care se voră îmbăia. Chiemă și împăratulă celă nouă pe Galbenă-de-Sóre. Și astăfelă amēdoă caiă se întreceaă care de care să facă baia măă potrivită de caldă stăpānului seă, și măă nimerită de încropită.

După ce s'ău îmbăiată, a doua ăi s'ău și cununată.

Apoi s'aũ urcatũ in scaunulũ impãrãției. Trei sãptãmãni tinurã veselile, și tãtã lumea se bucura cã le-a datũ Dumneđeũ unũ impãratũ aša de vitãzũ, care fãcuse atãtea isprãvi.

Earã elũ domni cu dreptate și cu frica lui Dumneđeũ, ocrotindũ pe sãraci și neasuprindũ pe nimeni, și domnescũ și in ñioa de astãđi de n'orũ fi muritũ.

Eramũ și eũ p'acolo și cãscamũ gura pe dinafarã pe la tãte serbãrile, cãci nici pomenelã nu era sã fiũ și eũ poffitũ, și apoi se scie cã, nepoffitulũ scaunũ n'are.

Încãlecaiũ p'o șea și v'o spuseiũ D-vãstrã aša.

Notã. Comunicatũ de **D. Panait Nicolaescu**, din Craiova

Publicatũ pentru intãia orã in *Legende saũ Basmele Romãnilorũ*, adunate de Unũ culegãtorũ-tipografũ, Partea II, fasc. I, la 1874.

III

BROASCA ȚESTOASA CEA FERMECATA.

fost o dată ca nici o dată, etc.

A fost o dată unū împăratū, și elū avea trei feciori. Când le-a venit și lor vremea de însurătore, le-a ȑisū împăratulū :

— Dragii mei copii, v'ați făcutū mari; mergeți de vĕ căutați ursitele, ca să intrați și voi în rândulū óme-
nilorū.

— Vorbele tale, tată, suntū pentru noi ca o icónă la care ne închinămū.

Respunseră copiii, și după ce îi sĕrutară mâna, se gătiră, care mai de care să plece mai curândū.

Fiulū celū mare, se imbracă cu hañele ce le avea elū mai bune, luă óste cu dñsulū și bănetū de ajunsū.

Mergĕndū spre răsăritū, ajunse la curtea unū imperatū care avea o fată, singură la părinți. O peți de la tatălū ei, împăratulū, și invoiala se și făcu.

Asemenea și celū mijlociū, după ce se dichisi și elū cum sciu mai bine, plecă și elū spre apus. Ajunse și elū la curtea unū altū împăratū, carele asemenea avea o fată. Făcură vorba, și iute, iute, se logodi și elū cu dñsa.

Pe fiulū celū mai micū, însă, nu-lū trăgea inima a pleca în pețitū. Dară n'avu ce-și face capulū, căci tată-seū ilū trimetea într'una să caute a se căpătui și elū. Luă și dñsulū nisce hañe, numai să nu ȑică nescine că nu s'a gătitū, și de

cheltuială ce pe apă nu curge, și plecă și el, scii, cam în dorul lili.

Dar unde să se ducă? Nică el, ecă, nu scia. Mișca și el piciorle a lene, unul după altul înaintea lui, numai să dică că umblă, apucă pe o cărare ce înfilni în cale, și merse pe ea, fără să-și dea sēma unde se duce. Când, ce să veđi D-ta? poteca pe care o apucase, ilu scōse dreptu la unu eleșteu mare. În cale veđu o nuia lungă de alună pe care o luă, așa de florile mērului, fără să scie ce are să facă cu dānsa.

Ajungēndu de marginea eleșteului, se aședă și el acolo josu, și privind cu nedomirire, ia așa numai ca să dică și el că face ceva, bălăcea cu nuiaua prin apă, și făcea haz cum sare stropi de apă, când o lovea. Apoi începu a cugeta. Elu vedea că fie-care stropu de apă, când pica inapoi la matcă, se face câte unu armēnu (cercu) împrejurul lui, și de ce merge se măresce, până ce intră érăși în sinul matcei de unde a eșitu fără mai pe urmă să se cunōscă nică locul unde a picatū stropulū, nică întinderea armēnului din giurulū lui, ci totulū rămānea ca mai nainte, adică fața apei lucie ca o oglindă.

Elu era dus cu gândurile. Se uita și nu mai vedea, totu da cu nuiaoa în apă, și nu scia ce făcea. Nu mai simțea daca este, ori nu mai este. Când, etă că o brōscă țestōsă eșise pe luciulū apei, și se uita galesu la dānsulū. Unde lovea elu cu nuiaoa, și unde se deschidea talazurile care înconjura vērfulū nuelei, acolo, țist! și dānsa, și ochii de la dānsulū nu și-i mai lua.

Se uita la dānsulū, par'că să-lu sōrbă cu privirea. Dar elu nu vedea, nu audea. Ațita era de dusu cu mințile.

În cele din urmă, cum, cum, băgă de sēmă că o brōscă țestōsă se ține după vērfulū nuelei lui. Se uită și elu la dānsa: și par'că îi dicea inima ce-va; dară nu pricepu nimicū.

Când se trezi bine din cugetările lui, veđu că sōrele dă în asfințitū. Se sculă binișorū, fără să-i pese de ce-va și se duse acasă.

A doua di érăși așa făcu, fără să-i plesnēcă prin capū ce-va, și fără să-și mai aducă aminte că plecase în pețitū.

A treia ȕi, cum se sculă, plecă  răşii la marginea eleşteului. Pasă-mite il  trăgea a a la ursita' lui.

Şi cum sta el  acolo şii se juca cu nui oa în apă,  r  br sca  est s   i tot  s rea pe dinainte şii se uita la d nsul  cu dor ,  i  aduse aminte la urma urmelor , că el  era plecat  în pe it , şii că fra ii lui erau a se  nt rce a doua ȕi cu logodnicele lor .

Tocmai c nd voi să se sc le şii să plece spre a merge să- i încerce şii el  norocul ,  t  că Br sca  i ti odată;  r  el   i  aruncă ochii la d nsa mai cu băgare de s m . Se uita drept  în ochii Br scei' şii sim i un  nu sci  ce, colea la inimior , pare că il  s getase ce-va. Şe u  r şii jos . Ar  fi voit  să plece, dar  par'că il  pironise cine-va locul . Mai voi el  să facă ce-va cum-va, a a ca să se depărteze, dar  în de ert . Picior-rele nu se mai mi car , ca şii c nd  ar  fi fost butucite.

Se miră de astă l nced l . Şii, mai arunc ndu- i căutătura la Br sc , v du ochii ei, pare că străluciau de un  foc  ce sim ea că il  atinge. Atunci  i  lu  inima în dinți şii strigă:

— Asta să fie logodnica mea.

—  i  f rte mul umesc , dragul  meu iubit ,  i respuse atunci Br sca. Cuv ntul  tău, a sf r mat  t te farmecele ce mă  inea   nl n uit . Tu ești ursitul  inimei mele. Pe tine te voi  urma p n  voi  avea via  în mine.

Se sperie  re-cum, fiul  de  mp rat  c nd au i pe Br sc  vorbind .

Ar  fi rupt' o d' a fuga; dar  graiul  ei cel  dulce şii vier-sul  cu lipici  ce avea, îl făcu să-i r m e t lpile lipite de locul  unde sta.

Br sca se dete de trei or  peste cap  şii se făcu o  in  ginga e, şii pl p nd , şii frum s , cum nu se mai afla sub s re  i venea fl c ului, de drag , să o s rb  într' o lingur  de apă. Dar  se opri, şii nu făcu nici o mi care, ca să nu se supere or  să  nd r tnic sc  pe  ina a veni după el ; căci sim i că de aci înainte, fără d nsa nu va putea trăi.

Se puseră la vorbă, şii nici ei nu sciau ce vorbesc . Ac.  ncepe  una, aci l s u alta, p n  ce se pomeniră că amurgise.

Și fiind-că a doua ȃi era ȃa vie frații cu logodnicele lor, spuse ȃinei cȃ se duce sȃ inșciinȃze și elȃ pe tȃtȃ-nȃ-sȃu cȃ o sȃ-șȃ aducȃ și elȃ logodnica.

Brȃsca intrȃ iarășȃ în eleșteu. ȃrȃ dȃnsulȃ plecȃ la curtea împȃrȃtȃscȃ. Mergea elȃ, darȃ parȃ cȃ-lȃ totȃ oprea cine-va în cale. I se pȃrea cȃ-lȃ trage cine-va de la spate de hȃine. Elȃ se totȃ întorcea de se uita înapoi. Nu vedea nimicȃ, înșȃ elȃ își totȃ întorcea capulȃ și se uita. Norocȃ cȃ i se scurtase calea și ajunse acasȃ, cȃci, de ținea drumulȃ mȃi lungȃ, te mirȃ de nu remȃnea cu gȃtulȃ strȃmbȃ, de atȃta uȃtatȃ înapoi.

Daca ajunse și gȃsi pe toți ȃi lorȃ adunați la tȃtȃlȃ sȃu, începu sȃ le povestȃscȃ șiretenia celorȃ ce i se întȃmplase. Cȃnd ajunse sȃ le spue cȃ a ȃisȃ Brȃscei: tu sȃ fi logodnica mea, toți se umflȃrȃ de risȃ de o datȃ, și începu a-lȃ cam lua peste piciorȃ cu vorbe în doi perȃ și cu glume nesȃrate. Vru elȃ sȃ le spue cine a fostȃ Brȃsca, darȃ nu-i deterȃ rȃgazȃ, cȃci îi luaȃ vorba din gurȃ, și-lȃ cam dedeaȃ în tȃr-bȃcȃlȃ cu graiurȃ care mȃi de care pȃcȃlitȃre.

„Daca vȃȃdu, tȃcu din gurȃ și înghiȃi rușinea ce-i fȃcurȃ frații înaintea tȃtȃlȃi sȃu. Se gȃndi elȃ, acum o mie de vorbe unȃ ban nu face. Lasȃ, își ȃise elȃ, sȃ vedemȃ cȃ cine ride mȃi la urmȃ, ride mȃi cu folosȃ.

A doua ȃi fie-care flȃcȃu sbura cu logodnica sa. Earȃ împȃratulȃ puse de împodobi palaturile și cetatea cȃtȃ se putu mȃi frumosȃ, ca sȃ-șȃ primȃscȃ nurorile. Omenii umblȃu cete, cete prin cetate, ca în ȃi de serbȃtȃre, ostașii se gȃtirȃ ca de alȃiȃ, pȃnȃ și copiii se veseleȃu de veselȃ împȃratulȃi.

Venirȃ unulȃ dupȃ altulȃ feciorii ceȃ mȃi mari ȃi împȃratulȃi cu logodnicele lorȃ. Ce e dreptȃ, și ele erau frumosȃ, hȃinele parȃ cȃ erau turnate pe dȃnșele. Fie-care își adusese zestre însemnatȃ, robȃ, caȃ, cȃruȃte ferecate; și le priimise împȃratulȃ cum se cuvȃne împȃrașilorȃ și fiilorȃ de împȃrașȃi.

Ei, daca se adunarȃ la unȃ locȃ, aduserȃ vorba ȃrȃșȃ despre Brȃsca fratelȃi lorȃ celȃi mȃi micȃ, și începurȃ împre-unȃ cu logodnicele lorȃ, a grȃi despre dȃnsulȃ cam în dodii.

Îi ținură de reu tatălū lorū, căci de, orī ce s'arū ȃice, fiū Ńi era Ńi elū micū, Ńi ilū durea la inimă cāndū ilū luaū în rīs; dară tōte fură în deșertū; căei de Ńi nu mai vorbea de reu aevea în fața imperatului, pe din dosū înșă, își bătea mēdrele, cum voiaū, își dedeaū cōte de rideaū, Ńi chiar se vorbiră, amēndouī frațī cu logodnicele lorū, să facă pe fratele lorū celū micū de rīsū Ńi de ocară, cānd va veni cu Brōsca țestōsă înaintea imperatului.

Fiulū celū micū alū imperatului daca se duse Ńi elū să-șī aducă logduica, Brōsca cea țestōsă eși din eleșteū la dānsulū, se dete de trei orī peste cap Ńi se făcu omū ca toți omēniī. Vorbiră ce vorbiră, apoi fiulū imperatului îi ȃise să se gătēscă să mērgă. Atunci ea îi respunse:

— Dragulū meū logodnicū, trebuie să sciī că Ńi eū suntū fată de imperatū, Ńi āncă fată de imperatū mare, Ńi avutū, Ńi puternicū. Dară blestемatele de fermece ne-a acoperitū palaturile cu apa acēsta murdară, imperāția ne-a fostū rāpit-o dușmanī, Ńi pe mine m'a făcutū precum m'aī vēđutū.

Vorbele eī mierōse, viersulū eī plăcutū, de pare că te ungea a inimă, nu alt-ce-va, zāpăcise ore-cum pe bietulū feciorū de imperatū; dară țīindu-șī firea, Ńi neperȃndu-șī cumpetulū, elū îi mai ȃise:

— Lasă astea acum. Odată dacă te-amū alesū, tu ești a mea, floncānescă lumea ce va vrea. Gătēse-te, îți ȃicū; Ńi aidemū, că ne așteptă tatālū, cu frațī Ńi cu cumnatele mele.

— La noi este obiceiulū, adāogă țīna, ca înainte de a merge la cununie, să ne îmbāiemū.

— Ne vomū îmbāia la palaturile tatālū meū, respunse elū.

— De ce să mai facemū p'acolo tevatură; să ne îmbāiemū aci.

Și făcēndū unū semū cu māna, apa eleșteului se trase într'o parte Ńi într'alta, Ńi în loculū lui se vedură nisce palaturi, strālucite de podōbe, în cātū la sōre te puteai uita, dară la dānsele ba. Aurulū cu care erau poleiți stālpī Ńi ciubucele de pe lāngă strēșină, licārea de-ți luaū ochī.

ȃina luă de mână pe fiulū imperatului Ńi intră în palatū.

Veđi că elū rămăsese cu ochii bleojdiți, ca unulū ce nici dânsulū, de și era feciorū de împēratū, nu mai vęduse asemenea scumpeturi.

Și fiindū băile gata și apa încropită numai ca laptele când îlū mulge de la oē, intrarā fie-care în câte o bae și se îmbăiarā.

Fiulū imperatului nu cuteza să calce pe pardosēla băii și pe velințele cele de mare prețū ce erau așternute prin palatū de milă să nu le strice frumusețea.

Baia era pardosită cu totū felulū de marmură lustruită, și adusă din meșteșug așa, în câtū inchipuia felū de felū de flori, de paseri și câte nagode tōte. Apa ciuruia din țeve aurite și o lua cu năstrape și cu căușe de aurū. Ștergarele erau de mătase și în țeseturā cu firū de celū bunū și cu mǎrgăritare.

Dupā ce eșirā din bae și se îmbrăcarā, trecurā prin grădinā, unde mirosulū florilorū îi îmbāta.

Đina porunci și trase la scarā o căruță ferecatā în aurū, cu patru telegari de mâncaū focū. Căruța era împodobită cu pietre nestemate de sclipeaū în fața sōrelui ca cine scie ce lucru mare. Eī se urcarā. Cum se puse elū lângă dânsa, unū lucēferū se aședā pe fruntea eī, și așa strălucea de orbea pe cei ce se uitaū asupra dâșilorū.

Amândoi erau îmbrăcați cu nisce haine scumpe și fōrte frumoșe. Caii pornirā. Darā sburaū de parcā n'atingeaū pământulū, érá nu că mergeaū. Intr'o clipă ajunserā la împēratulū tatălū băiatului, carele îi aștepta și se ciudea de atāta întârđiere.

Când îi veđurā, toți înțelesērā că acēsta era femeie de pe alte terēmuri, și lāuda pe fiulū de imperatū pentru o așa nimerită și neașteptată alegere. Frații cei mai mari, o mălcirā, veđendū atāta frumusețe și atāta bogăție. Mai mare strălucire și gingășie ca acēsta nu se mai vęduse sub sōre și pe la dâșii până atunci. Începurā a-și da cōte, a-și veni în cunoșcință și a se căi de risulū ce făcuserā de fratele lorū.

Împēratulū nu mai putu de bucurie, cândū veđu că fiulū seū celū mai micū îi aduce în casā minunea minunilorū. Đi-

na se purtă cu mare bună-cuviință, și vorbi ast-felū în câtū robi tóte inimile. Oaspeții nu-și mai luaū ochii de la dânsa și urechile lorū nu mai ascultaū alte vorbe, de câtū vorbele ei, că multū eraū cu lipiciū.

Fiii cei mari ai împăratului povețuiră pe logodnicele lorū, ca să facă și ele totū ce va vedea pe ȕina că face, și la cununie și la masă.

Împăratulū își împlini pofta inimei lui. Elū dorise, vedī, să-și cunune toți copii într'o ȕi, și așa și făcu.

Era veselū împăratulū, pentru acésta, câtū unū lucru mare.

După ce se cununară fiii împăratului cu logodnicele ce-și aleseseră fie-care, se prinseră în horă și jucară, ca la nunta unui împăratū. Cei-l-alți jucaū, nu jucaū, dară ȕina când juca, părea că n'atinge pământulū. Lumea privea și i se umplea inima de mândrie, căci fiulū celū micū alū împăratului lorū adusese o așa ȕină să o domnescă. Omenii se luaū la prinsóre că nici în cerū nu se găsea o mai mare frumusețe ca ceia ce aveaū ei dinaintea ochilorū lorū.

Între acestea veni séra, și se puse o masă d'alea imperătescile. Împrejurulū mesei împărătesci, o mulțime de alte mese eraū puse pentru boerime, pentru negastorime și pentru prostime. Se puseră la masă.

Nurorile cele mari ale împăratului țineaū ochii țintă la ȕină să vadă ce face ea ca să facă și ele, după povața soțilorū lorū.

ȕina, din fie-care felū de bucate ce se aducea la masă, lua câte nițele și băga în sinū. Asemenea făcură și cumnatele ei. Măncară și se veseliră câtū le ceru inima.

Când se sculară de la masă, ȕina se duse la împăratulū socru, îi săruta mâna, îi mulțumi și, scoțendū din sinū, de unde băgase bucatele, unū mănuchiū de flori bine mirositoare, i-lū dete ca semnū de iubire fiască.

O dată se umplu loculū de unū mirosū așa de frumosū și strein, cum nu mai mirosise ómenii loculū aceluia. Atuncī toți într'o glăsuire strigară: să ne trăiască dómna și împărătésa noastră; éra ea, fără a se mândri, se trase din nain-

tea împăratului cu totul smerită și se așază lângă soțiorul ei.

În calea ei, începu a curge de prin încrețiturile hainei sale mărgăritare, de umplu locușii; éra mesenii, cu bunii, cu proștii, se plecară și le adunară.

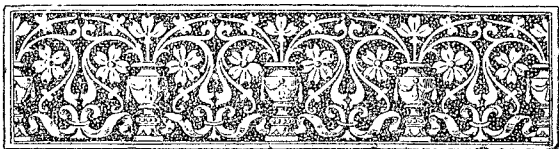
Ducându-se și nurorile cele mai mari ale împăratului să-î mulțumescă, îi sărutară și ele mâna. Când voiră însă a scóte și ele din sinu ce puseseră în timpul mesei, băgară de sémă că hăinele lorú suntú murdare și tertclite de bucate, în câtú nu mai semena a hăine puse pe omú, ci a alte dihanií, și se făcu unú risú de mila lorú în tótá nunta, în câtú plecară umilite în cămările lorú ca să se schimbe, fiind-că nu mai era chipú a mai sta așa îngălate la nuntá.

Atunci mulțimea cu micú, cu mare și împăratulú împreună cu dënşa, strigară într'unú graiú, că aceștii soții să-î domnescă de aci nainte. Împăratulú se coborá din scaunú, și se urcă fiulú celú mic cu soția sa.

Acéstá împărătesá cu rostulú ei celú blajinú, cu purtarea cea cumpătátá, se făcu de o iubirá până și cumnatele ei. Eará fiulú împăratulú, cu agerimea minții lui, cu înțelepciunea cea firéscá și cu povețele împărătesei, soția lui, domni în pace, în linisce și în veselie tótá viața lui.

Eramú și eú p'acolo. Și fiind-că amú dobënditú și eú unú osú de rosú, mi-amú pusú în gândú să ve povestescú, boeri d-vóstrá, lucruri care, de s'arú crede, m'arú da de minciună; și încălecaí p'o șea etc.

NOTĂ. Povestită de d-na Jeorjan, din Bucuresci, strada Clopotaru la 1877 Iunie.

IV

ALEODORU IMPERAT.

fostu odată ca nici odată, etc.

A fostu odată unu împăratu. Elu ajunsese la căruntețe, și nu se învrednicise a avea și elu măcaru unu copilu. Se topea d'a 'n picioarele, bietulu împăratu, să aibă și elu, ca toți ómenii, măcaru o stârpitură de fecioru, dară în deșertu.

Cându, tocmai, la vreme de betrânețe, étă că se îndură noroculu și cu densuslu, și dobândi un dragu de copilașu, de să-lu vedî și să nu-lu mai uîți. Împăratulu 'i puse numele Aleodoru. Cându fu a-lu boteza, imperatulă adună Răsăritu și Apusă, Mădă-đi și Mădă-nópte, ca să se veselască de veselia lui. Trei đile și trei nopți ținură petrecerile, și se chefură, și se bucurară, de o ținură minte câtă trăiră.

Băiatulu de ce creșcea, d'aia se făcea mai istețu și mai iscusitu. Nu mai trecu multu și étă că împăratulu ajunse la marginea grópei. Cându fu la ceasulu morții, elu luă copilulu pe genuchi și-î đise:

— Dragulu tatei, étă că Dumneđu me chiamă. Suntu în clipa de a-mi da obștesculu sfârșitu. Eă vedu că tu ai să ajungi omu mare. Și chiaru mortu, ósele mele se voru bucura în mormentu de isprăvile tale. Asupra cârmuirei imperăției n'amă nimicū să-ți đicū, fiind-că tu, cu iscusința ta, sciū că ai s'o duci bine. Unu lucru numai amă să-ți spu: Vedî tu muntele cela de acolo, să nu te ducă păcatele să vinezi p'acolo, că este nevoe de capu. Acelu munte este moșia lui

jumătate de omă călare pe jumătate de epure schiopă; și cine calcă pe moșia lui, nu scapă nepedepsit.

Acestea dicându, căscă gura de trei ori, și-și dete suflatul. Se duse și elă ca totă suflarea de pe pământă, de pare că n'a fostă de cândă lumea și pământulă.

Îlă jeliară ai sei, îlă jeliară boerii, îlă jeliară și poporulă; în cele de pe urmă trebuiară să-lă îngrope.

Aleodoră, după ce se urcă în scaunulă tătăna-său, de și copilandru, puse țara la cale ca și ună omă matură. Totă lumea era mulțumită de domnirea sa, și ómenii se făleau că le-a fostă dată de susă ca să trăiască în ăilele lui.

Adesea eșia Aleodoră la vinătore ca să-și petrecă césurile ce-i prisosea de la trebile împărăției. Elă ținea minte ce-i spusese tătăna-său și se silea să-i păzescă cuvintele, cu sântenie.

Într'o ăi nu sciă cum făcu, dusă fiindă pe gânduri, și alunecă de calcă pe pământulă pocitulă de omă. N'apucă să facă dece două-deci de pași, și étă că se pomeni cu dănsulă dinaintea lui.

Acum nu era lui pentru că trecuse pe pământulă omulăi celui slut și scărboșă, ci îi era ciudă cum de să calce vorba tatălăi său ce-i spusese cu graiă de mórte.

Pocitania pământulăi îi ăise:

— Toți nelegiuții ce-mă calcă hotarulă, cadă în robia mea.

— Mai întâiă trebuie să sciă, îi răspunse Aleodoră, că din neăgare de sémă și fără de voia mea amă calcată pe coprinsulă tēu, și n'amă nici ună gândă rău asupră-ți.

— Eă te socoteamă mai alt-felă; dară vedă că ai de gândă să-ți cei ertăciune de la mine ca toți fricoșii.

— Ba să mă ferescă Dumneđeă! Eă ț-amă spusă curatulă adevără, și daca vrei luptă; alegeți: în săbiă să ne tăemă, în busdugane să ne lovimă, ori în luptă să ne luptămă.

— Nici una, nici alta. Ci, ca să scapi de pedepsă, altă chipă nu e, de câtă să te duci să-mă aduci pe fata lui Verdeșă imperată.

Aleodoră voi să se codescă óre-cum, ba că trebile împărăției nu-lă értă să facă o călătorie așa de lungă, ba că n'are

caieuză, ba că una, ba că alta; dară ași! unde vrea să scie pocitulă de toate astea! Elă o ținea una, să-î aducă pe fata lui Verdeșă imperatū, dacă vrea să scape de ponosulă de tálhară, de călcătoră de drepturile altuia, și să remăe cu sufletulă în ôse.

Aleodoră se scia vinovată. De și fără voia lui, dară scia că a făcută ună păcată de a călcătă pe moșia slutului. Mãi scia érá că de omulă dracului, să dai și să scapi. Să n'ai nici în clină, nici în mânecă cu dânsulă. Făgădui în cele diu urmă să-î facă slujba cu care-lă însărcina.

Jumătate de omă, călare pe jumătate de epure schiopă, scia că, de ôre ce Aleodoră î-a făgăduită, apoi are să-și ție cuvîntulă, ca unulă ce era omă de omenie, și-î đise :

— Pasă cu Dumneđeă, și să-ți ajute să vii cu isbândă bună.

Aleodoră plecă. Și cum mergea elă gândindu-se și resgândidu-se cum să-și împliněscă sarcina mãi bine; căci își dăduse cuvîntulă; se pomeni la marginea unui eleșteu și o știuca se sbătea de mórte pe uscată.

Cum o veđu, elă se duse să o ia ca să-și aline fόμεa cu dânsa. Știuca îi đise :

— Nu me omori, Fet-frumosă; ci mãi bine dă-mi drumulă în apă, că multă bine ți-oiă prinde când cu gândulă n'ei gândi.

Aleodoră o ascultă și o dete în apă. Atunci știuca îi mãi đise :

— Ține acestă soldășoră, și când vei gândi la mine, eă voiă fi la tine.

Flēcăulă plecă mãi înainte și se tot mira de o ast-fel de întěmplare.

Când, écă se întělnesce cu ună corbă ce avea o aripă ruptă. Și voindă să vineze Corbulă, elă îi đise :

— Făt-frumosă, fet-frumosă, de câtă să-ți încarci sufletulă cu mine, mãi bine ai face să-mi legi aripa, că mult bine ți-oiă prinde.

Aleodoră îlă ascultă; căci era băiată vitéză și de trebă, și îi legă aripa. Când era să plece, Corbulă îi đise :

— Ține penița asta, Voinicule, și când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

Luă penița Aleodoru și-și cătă de drumu. Dară nu făcu ca la o sută de pași și étă că dete peste unu Tăune. Când se gătea a-lu strivi cu piciorul, Tăunele di se:

— Crușă-mi viața, Alcodoru împăratu, și eu te voiu mântui pe tine de la mörte. Ține acest pufuleț din aripiora mea, și când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

Auđindu Aleodoru unele ca acestea, și că îi di se și pre nume, o dată ridică piciorul și lăsă pe Tăune să se ducă în voia lui.

Și mergend înainte, cale de nu sciū câte di le, dete de palaturile lui Verdeșu împăratu. Cumu ajunse aci, se puse la pörtă și așteptă ca dör de va veni cine-va să-lu întrebe ce caută.

Stete o di, stete doș; și ca să vie cine-va să-lu întrebe ce voesce, ba. Când fu în di oia d'a treea, Verdeșu imperatü chemă slujitorii și le dete o gură de orü pomeni-o.

— Cum se pöte, le di se elü, să stea omulü trei di le la pörta mea, și să nu mérgă nimeni să-lu cerceteze? Pentru asta vă plătescü eu simbrie? Pentru asta vă amü eu la mine pe procopselä?

Slujitorii dedeau din colțu în colțu și nu sciaü ce se respundă. In cele de pe urinä, chemă pe Aleodoru și-lu duse înaintea Impăratulü.

— Ce vrei, flęcăule, îi di se împăratulü, și ce aștepti la pörta curților mele?

— Ce să voiü, mărite împörate, îi respunse elü, étă suntü trimisü să-ți cerü fata.

— Bine, băete. Dară mai întâiu trebuie să facemü legătură, căci așa este obiceiulü la curtea mea. Ai voe să te ascunđi unde vei voi, în trei di le d'a rândulü. Daca fie-mea te va găsi, capulü ți se va tăia și se va pune în parulü ce a mai rămasü din o sută, fără capü. Iară dacă nu te va găsi, atunci cu cinste imperätescă o vei lua de la mine.

— Amü nădejde la Dumneđu, mărite împörate, că nu me va lăsa să pieiü. Parulü îi vomü putea da și altü ce-va, nu totü capü de omü. Să facemü legătura.

— Aşa ?

— Aşa.

Se puseră şi făcură legătura ; scriseră carte şi o în-tăriră.

Viindă fata de faţă se invoiră ca a doua-şi elū să se ascundă cum va sci mai bine. Eară daca se invoiră, elū rămase într'unū neastâmpărū, ce-lū chinuia mai cumplitū de câtū mórtea. Elū se gândea şi se resgâdea cum să se ascundă mai bine. Veşi că era vorba de capulū lui, érá nu de altū-ceva. Şi totū mergënd pe gânduri şi totū plānuindū, étă că-şi aduse aminte de ştiucă. Scóse soldulū, se uită şi se gândi la stăpāna lui : cândū, étă, mare, că Ştiuca şi venise şi-î dīse :

— Ce poftesci de la mine, Fetū-frumosū ?

— Ce să poftescū ? Eacă, écă, ce mi s'a întâmplatū. Nu scii tu ce-va să me înveşi ce să facū ?

— Ea nu te mai îngrijia. Lasă pe mine.

Şi indată, lovindū din códă, făcu pe Aleodorū unū cosăcelū şi ilū ascunse pe fundulū mării, printre cei-lalţi cosăcei.

Cândū se sculă fata, işi luă ochianulū şi se uită cu clū în tóte părţile. Nu-lū vėdu. De unde cei-lalţi care venise să o cėrá în căsătorie, se ascundeau prin pivniţi, pre după case, pre după câte o şiră de pae, sau prin vre-o culă părăsită, Aleodorū se ascunse astū-felū în câtū fata intră la grije că a să fie biruită. Ce-î veni ei, se uită cu ochianulū şi în mare, şi ilū zări pe fundulū mării printre cosăcei. Pasă-mi-te ochianulū ei era năsdraivanū.

— Eşi d'acolo, hoţomanule, îi dīse ea ridëndū. Ce mi te-ai posmăgitū aşa ? Din coşcogiami-te omulū, te-ai făcutū unū cosacū şi mi te-ai ascunsū în fundulū mării.

N'avu încotr'o şi trebui să iasă.

Ea dīse şi împēratulū :

— Mi se pare, tată, că flecăulū ésta mī-a venitū de hacū. Şi multū e nurlū şi drăgalaşū. Chiar de l'oiū asta până la a treia oră, să-lū erţi, tată, că nu e prost ca cei-lalţi. Boiulū lui ilū arată a fi ce-va mai deosebitū.

— Vomū vedea, îi respunse împēratulū.

A doua zi ce-î veni lui, se gândi la corbă. Acesta fu numai de câtă din naintea lui, și îi dîse :

— Ce mă vrei, stăpâne ?

— Ea uită-te, neîcultă, ce mi s'a întîmplată; nu știu tu ce-va să mă înveți ?

— Să cercăm.

Și lovindu-lă cu aripa, îl făcu ună pui de corbă și îl viri într'ună stol de corbi ce se urcase până la vîntul turbat.

Cum se sculă fata, își luă ochianul și iarăși îl căută prin toate locurile. Nu e. Caută-lă pe pămînt; nu e. Caută-lă prin ape și prin mări, nu e. Se luă de gînduri fata. Când, către nămieți, ce-î veni ei, se uită și în sus. Și zărindu-lă în slava cerului printre stolul de corbi, începu a-i face cu degetul, și-î dîse :

— Ghidi, ghidi, tîlharule ce ești ! Dă-te josă d'acolo, omule, ce mi te-ai făcută așa pitococe de pasăre. Nică în raiu nu scapi de mine.

Se dete josă, că n'avea ce face. Împăratul începu a se minuna și el de istețimea lui Aleodor, și-și plecă urechia la rugăciunea fetei sale.

Însă, fiindă că legătura era ca să se ascundă până de trei ori, împăratul îi dîse :

— D'a minune, ia să vedem unde are să se mai ascundă.

A treia zi dis de dimineță, se gândi la Tăune. Acesta veni într'ună suflet. După ce îi spuse ce voesce, Tăunele dîse :

— Lasă pe mine, și de te-o găsi, eu aici sunt.

Îl făcu o lindină și îl ascunse chiară în cîda fetei, fără să simtă ea.

Sculându-se fata și luându ochianul, îl căută totă ziua, și ca să dea de dînsul, nică câtă. Ea se da de césul morții căci îl simțea, i se arăta ei a fi p'aci prin prăjmă, dară de vedută nu-lă vedea. Căta cu ochianul prin mare, pe pămînt, prin vezdub, dară nu-lă vedu nicăiri. Către sêră, obosită de atăta căutare, strigă :

— Ci ca arată-te o-dată. Te simțu că ești p'aci p'aprobe, dară nu te vedu. Tu mai biruită, a ta să fiu.

Daca auđi elu că este biruită, se dete binișorū josu din cōda ei și se arētă. Impēratulū n'avu nici elu ce mai đice, și îi dete fata. Când plecară, îi petrecu cu mare cinste și alaiū, până afară din impērația lu.

Pe drumū, ei stătură să facă popasū. Și după ce imbucară câte ce-va, elu puse capulū în póla ei și adormi. Fata de impēratū, totū uitāndu-se la elū, i-se scurgea ochiū după frumusețea și după boiulū lu. Inima îi dete brānci, și ea nu se putu opri, ci ilū sārută. Aleodorū, cum se deșteptă, îi trase o palmă de auđicāiniū în Giurgiu, Ea plānse și îi đise :

— I! Aleodorū dragă, dară grea palmă mai ai.

— Te-am pālmuitū pentru fapta ce ai făcutū ; căci eu nu te-amū luatū pentru mine, ci pentru cela ce m'a trāmisū pe mine.

— Apoi bine, frāțiore, de ce nu mī-ai spusū așa de acasă ; căci atunci sciamū și eu ce să facū ; dară lasă, nici acum nu e timpulū trecutū.

Pornindū și de aici, ajunseră cu sănătate la Junēitatea de omū, călare pe jumētate de epure schiopū.

Eatā m'amū inchinatū cu slujba, đise Aleodorū, și voi să plece.

Fata cândū vedu pe acea iasmă, se cutremurā de scārbă, și nu voia să rēmāe la dānsulū odată cu capulū.

Slutulū se dete pe lângă fatā și jucepu s'o lingușescă cu vorbe mierloitoare, și să se ia cu binele pe lângă dānsa.

Darā fata îi đise :

Piei de dinaintea mea, satano, că te trimetū la mumā-ta iadulū, care te-a vērsatū pe fața pāmintulū.

Slutenia de neomū se topia de dragostea fetei, se lungea cu burta pe pāmintū și umbla cu șoșele cu momela să înduplece pre fatā a-lū lua de bărbatū.

Darā, ași! feritu-l'a sântulețulū să se apropie de dānsa ! căci ilū ținea țintuitū în locū cu ochiū câtū colo. Din satanā, din iasmă, și din spurcāciune nu-lū mai scotea.

— Piei, necuratule, de pe fața pământului, să scape lumea de o ciumă și de o holeră ca tine.

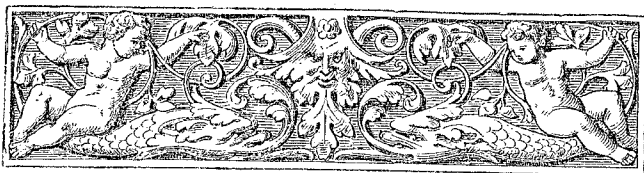
Măi stărui, ce măi stărui, și dacă se vedu înfruntat până într'atât, iasma plesni de necaz, cum de să fie el ocărat atât de mult de o cutră de muere.

Atunci Aleodoru, întinse coprinsul său și peste moșia lui Jumătate de om, călare pe jumătate de epure schiopă, luă de soție pe fata lui Verdeșu împărat și se întorse la împărăția lui.

Când îl vădura al de glótele venindă tărú, alături cu o soțioară de-î ridea și stelele de frumósă, îl primiră cu mare bucurie; și urcându-se din nou în scaunul împărăției, domni și trăi în fericire, până se istoviră.

Eară eú încălecaiu p' o șea și v' o spusei dumnévóstră așa.

NOTĂ. Comunicatú de unú Scolar din gimnasiú, ședător în Dúșumea, localitate în Bucuresci, la anul 1875.

V

PORCULŢ CELŢ FERMECATŢ

FostŢ odată ca nici odată etc.

A fostŢ odată unŢ împăratŢ Ţi avea trei fete. Ţi fiindŢ a merge la bătălie, iŢi chemă fetele Ţi le diŢe :

— Eacă dragele mele, suntŢ silitŢ să mergŢ la răŢboiŢ. VrajmaŢulŢ s'a sculatŢ cu ôŢte mare asupra nôŢtră. Cu mare durere mē despartŢ de voi. In lipsa mea băgaŢi de sēmă să fiŢi cu minte, să vē purtaŢi bine Ţi să îngrijiŢi de trebile casei. AveŢi voe să vē preâmbლაŢi prin grădină, să intraŢi prin tôte cămărilor casei; numai in cămara din fundŢ din colŢulŢ din drepta să nu intraŢi, că nu va fi bine de voi.

— FiŢ pe pace, tată, responderă ele. Nici o dată n'amŢ eŢiŢitŢ din cuvintulŢ dumitale. Du-te fără grije, Ţi DumneŢeu să-Ţi dea o isbândă strălucită.

Tôte fiindŢ gata de pornire, ÎmpăratulŢ le dete cheile de la tôte cămărilor, mai aducēndu-le aminte încă odată poveŢele ce le dēduse, Ţi-Ţi luă Ţioa bună de la ele.

Fetele împăratulŢ, cu lacrămile in ochi, îi sărutară mâna, îi poŢtiră biruinŢă; iar cea mai mare din ele priimi cheile din mâna împăratulŢ.

Nu se scia ce să se facă de mâhnire Ţi de uritŢ, fetele, când se vēduŢă singure. Apoi, ca să le trecă de uritŢ, hotărâră ca o parte din Ţi să lucreze, o parte să citēscă Ţi o parte să se plimbe prin grădină. AŢa făcură Ţi le mergea bine.

ViclēnulŢ pismuia pacea fetelorŢ Ţi-Ţi viri cōda.

— Suriôrele mele, diŢe fata cea mai mare, cătu-i Ţiulica de

mare tórcemű, cösemű, citimű. Suntű câte-va ȝile de cândű ne aflămű singure, n'a mai rēmasű nicű unű colțű de grădină pe unde să nu ne fi plimbatű. Amű intratű prin tóte cāmările palatului tatălui nostru, și amű vēđutű cātű suntű de frumosű și bogatű împodobite; de ce s'a nu intrămű și în camera ceea, în care ne-a opritű tatălű nostru de a intra.

— Vaű de mine, leliță, ȝise cea mai mică, mẽ mirű cum ȝi-a datű în gāndű una ca acesta, ca să ne îndennű dumnēta să cālcēmű porunca tatălui nostru. Cândű tata a ȝisű să nu ntrămű acolo, trebue să fi sciutű elű ce a ȝisű și pentru ce a ȝisű să facemű așa.

— Că dóră nu s'o face gamră în cerű, d'omű intra ȝise cea mijlocie; Că dóră n'o fi nicaű-va smeű să ne mănānce, orű altc lighiōne, Ș'apoi de unde o să scie tata daca noi amű intratű aű ha?

Totű vorbindű și îndemnāndu-se, ajunseră tocmai pe din naintea acelei cāmării; cea mai mare cűn surorű, care era păstrătōrea cheilorű, bāgă cheia în brósca ușei, și întorcēnd-o nișelű, scārtű! ușa se deschise.

Fetele intrară.

Când colo, ce să vadă? Casa n'avea nicű o podóbă; dară în mijlocű era o masă mare cu unű covorű scump pe dēnsa, și d'asupra o carte mare deschisă.

Fetele, nerābdătōre, voiră a sci ce ȝicea în cartea aceea. Și cea mare înaintă și étă ce cetű:

— Pe fata cea mare a acestui împēratű are s'o ia unű fiű de împēratű de la rāsărit.

Merse și cea mijlocie, și întorcēnd fōia, cetű și ea:

— Pe fata cea mijlocie a acestui împēratű, are s'o ia unű fiű de împēratű de la apusű.

Riseră fetele și se veseliră, hihotāndű, și glumind între ele. Fata cea mică însă nu voia să se ducă.

Cele mai mari nu o lāsară în pace, ci cu voe fără voe, o aduse și pe dēnsa lāngă masă, și cam cu indoială întōrse și ea fōia și cetű:

— Pe fata cea mică a acestui împăratu are s'o ia de so-
lie unu porcū.

Trăsnetulū din cerū de arū fi cădūtū nu i-arū fi făcutū mai
mullū rău ca ceea ce i-a făcutū citirea acestor vorbe. P'aci
p'aci era să móră de mǎbnire. Și d'aca n'o țineaū surorile,
iși și spârgea capulū cădēndū.

După ce se desmeteci din leșinulū ce-ī venise, de inimă
rea, începură s'o mângae surorile.

— Ce! îi diseră, mai cređi și tu la tótc alea! unde ai
mai pomenitū tu, ca o fată de împăratū să se mǎrite dujă
unū porcū?

— Ce copilă ești! îi di-se cea-l-altă, dară tata n'are destu-
lă oștire să te scape, chiar când s'arū întēmpla să vie să te
ceră unū dobitocū așa de scǎrbosū?

Fata cea mică a împăratulū ar fi voitū să se înduplece a
crede cele ce îi spuneau surorile; dară n'o lăsa inima. Gân-
dul ei era mereū la cartea care spuse că noroculū celorū-
l-alte surorī era să fie așa de frumosū și numai ei îi spu-
sese că o să i se întēple ceea ce nu se mai audise pînă a-
tunci pe lume. Și apoi o rodea la ficați călcarea poruncī ta-
tălū lorū.

Ea incepu a lănceđi. Și numai în câte-va ȃile așa se schim-
base, în cât nu o mai cunosceaī; din rumenă și veselă ce
era, ajunsese de se oflīse și nu-ī mai intra nimeni în voe.
Se ferea de a se mǎi juca cu surorile prin grădină, d'a cu-
lege florī ca să le pue la capū și d'a cǎnta cu tótele când
eraū la furcă, orī la cusătură.

Intre acestea tatălū fetelorū, împăratulū, făcuse o isbândă
cum nu se aștepta, biruind și gonindū pe vrăjmașū. Și fi-
ind-că gândulū îi era la fiicele sale, făcu ce făcu și se in-
torse mai curândū acasă. Lumea după lume eșise intru în-
timpinarea lui, cu buciume, cu tobe și cu surle, înveselin-
duse că împăratul se întorcea biruitorū.

Cum ajunsese, pînă a nu merge acasă, împăratulū dete laudă
Domnului că-ī ajutase asujra protivnicilorū, cariī se se lase
asupra lui, de-ī înfrânuse. Apoi mergēndū acasă, fiicele lui îi

eșiră înainte. Bucuria lui crescă când vădu că fetele îi erau sănătoșe. Fata cea mică se fericătu putu a nu se arăta tristă.

Cu tóte astea, nu după mult timp, împăratul băgă de sémă că fie-sa cea mică din ce în ce slăbea și se posomora. Indată îi trecu unū ferū arsū prin inimă, gândindu-se că póte i-aū călcatū porunca. Și de unde să nu fie așa !

Ca să se incredințeze, își chemă fetele, le întrebă, poruncindu-le să-i spue dreptū.

Ele mărturisiră. Se feriră însă d'a spun: care din ele fuse îndemnătórea.

Cum auđi împăratul una ca acésta, se tânguia în sine cu amarū, și câtū p'aci era să-lū birue mahnirea. Iși ținu însă firea și căuta a-și mângâia fata care vedea că se perde. Ce s'a făcutū s'a făcutū: vădu elū că acum o mie de vorbe unū banū nu face.

Incepuse a se cam uita întemplarea acésta. Când, într'o ți, se înfățișe la Impăratulū fiulū unū împăratū de la răsăritū și-i ceru de soție pe fata cea măi mare. Impăratulū i-o dete cu mulțumire. Făcură nuntă înfricoșată și peste trei ȓile o petrecu cu cinste mare pină la otarū. Peste puținū, așa făcu și cu fata cea mijlocie pe care o ceruse unū fiū de împăratū de la apusū.

Cu câtū vedea că se împlinesce întocmai cele scrise în cartea ce citise, cu atătū fata împăratulū se întrista și măi mult. Ea nu măi voia să mănânce, nu se măi gătea, nu măi eșea la plimbare; voia să se lase să móră, măi bine, de câtū să ajungă de batjocura lumii. Dară împăratulū nu-i da rėgazū să pue în lucrare o faptă așa de nelegiuită, ci o mângâia cu fel de fel de povețe.

Măi trecu ce măi trecu și étă, mare, că într'o ȓi împăratulū se pomenesce cu un porcū mare că intră în palatulū lui și-i ȓice:

— Sănătate ție, Impărate; să fii rumenū și voiosū ca răsăritulū sórelui într'o ȓi senină.

— Bine ai venitū sănatosū, prietene. Dară ce vintū te aduce pe la noi ?

— Am venit în peștă, respunse porcul.

Se miră împăratul când auzi de la porc așa vorbe frumoase, și îndată își dăte cu părerea că aci nu putea să fie lucru curat. Ar fi voit să o cârmescă împăratul spre a nu-i da fata de soție; dară după ce auzi că curtea și ulițele geme de porci, care venise cu peștorul, n'avu în cotro, și-i făgădui. Porcul nu se lăsă numai pe făgăduială, ci intră în vorbă, și, și hotărî ca nunta să se facă peste o săptămână. Numai după ce primi cuvîntul bun de la împăratul, porcul plecă.

Pină una alta, împăratul își povățui fata să se supue ursitei, dăca așa a voit Dumneșeu. Apoi îi dîse :

— Fata mea, cuvintele și purtarea cea înțeleptă a acestui porc, nu este de dobitoc; o dată cu capul nu creșu eu ca el să se fi născut porc. Trebuie să fie vre-o fermecătorie sau vre-o altă drăcie aci. Inșă tu să fii ascultătoare, să nu eși din cuvîntul lui; căci Dumneșeu nu te va lăsa să te chinuesci multă timp.

— Dacă dumneata, tată, găsești cu cale așa, respunse fata. te ascult și-mi pui nădejdea în Dumneșeu. Ce o vrea el cu mine. Așa mi-a fost trîștea; vedu eu că n'amă în cotro.

Intre acestea sosi și ziua nunții. Cununia se făcu cam pe sub ascuns. Apoi puindu-se porcul cu soția sa într'o căruță împăratescă, porni la dînsul acasă.

Pe drum trebuia să trecă pe lângă un noroi mare; porcul porunci să stea căruța; se dăte jos și se tăvăli în noroi, pină se făcu una cu tina. apoi suindu-se, dîse miresei să-l sărute. Biata fată, ce să facă? Scose batista, îl șterse nițel la bot și-l sărută, gândindu-se să asculte poveștile tatălui său.

Când ajunseră acasă la porc, care era într'o pădure mare se și inseră. Ședură nițel de se odihniră de drum, cînară împreună și se culcară. Peste noapte fata împăratului simți că lângă dînsa era un om, dară nu un porc. Se miră. Inșă își aduse aminte de cuvintele tătănă-său, și

ncepu a mai însufleți plină de nădejde în ajutorul lui Dumnezeu.

Porculă seara se desbrăca de pielea de porc, fără să simțea fața, și dimineța, pînă a nu se destepa ea, elă era se îmbrăca cu densa.

Trecu o noapte, trecură două, trecură mai multe nopți, și fața nu se putea dormi cănu se face de bărbatu-său ziua este porc și noaptea om. Pasămi-te elă era fermecat, vrăjitu să fie așa.

Mai târziu începu a prinde dragoste de densul, când simți rodurile căsătoriei: atâtă numai se mătnea că nu scia ce o să dea lumei peste căte-va luă. Când, într'o zi vedu trecendă pe acolo o babă clonță vrăjitoare.

Ea, care nu veduse omeni de atăta mare de timp, era jinduită, și o chemă să mai vorbescă cu densa căte ce-va. Vrăjitoarea îi spuse că scie să ghicescă, să dea lecuri și căte nagode toate.

— Așa să trăiesci, bătrânico, ia spune-mi d'a minune, ce are bărbatu-meu de este ziua porc și noaptea, când dorme lângă mine, ilă simțu că este om ?

— Ceea ce-mi spui, puica mami, eramă să ți-o spui cu mai înainte; căci nu de surda suntă ghicitore. Să-ți dea mămulica lecuri cari să-i taie fermecele.

— Dă-mi, de, mămușoră, și ți-oii plăti cătu mi-i cere, că mi s'a uritu cu elă așa.

— Ține iceda, pușorulă mamei, așa acesta. Să nu scie elă de densa, că n'are lec. Să te scolă când dorme elă, biniișor, și să i-o legi de piciorul stângu, că se pôte de strânsu, și să vedă, draga babi, că dimineța rămâne om. Parale nu-mi trebuie. Eă voiă fi destulă de plătită când voiă afla că o să scapi de așa urgie. Mi se rupe, uite, băerile inimii de milă, pentru dumneta, bobocelulă mamei, și mă căescă, mă căescă, cum de să nu aflu mai din nainte, ca să-ți viu întru ajutor.

După ce plecă scripțorica de vrăjitoare, fața de împărat ascunse cu îngrijire așa; era peste noapte se sculă biniișor, în

câtă să n'o simțā nīcī māiastrele, și cu inima tăcāindā, legā ața de piciorulū bărbatului sēū. Cānd să strāngā nodulū pic! se rupse ața, cācī era putredā.

Deșteptāndu-se bărbatulū speriatū, îi dīse :

— Cē ai făcutū, nenorocito! Mai aveamū trei dīle, și scāpamū de spurcatele astea de vrājī; acum cine scie cātū voiū mai avea să portū acēstā scārbōsā pele de dobitocū. Și nu-mai atunci vei da cu māna de mine, cānd vei rupe trei perechī de opincī de ferū și cānd vei toci un toiagū de oțelū, cāutāndu-mē, cācī eū mē duc.

Dīse și se făcu nevēdūtū.

Sērmna fatā de impēratū cānd se vēdu singurā cucū, unde inepu a plāngē și a se boci, de țī se rupea inima. Blestema cu focū și cu parā pe afurisita de ghicitōre. Darā tōte în zadar. Daca vēdu cā n'o scōte la cāpētāiū cu tānguirea, se sculā și plecā în cotro va duce-o mila Domnului și dorulū bărbatului.

Ajungēndū într'o cetate porunci de-ī făcu trei perechī de opincī de ferū și un toiagū de oțel, se gāti de drum, și se porni în cālētorie, spre a-și găsi bărbatulū.

Se duse, se duse, peste nouē mārī, peste nouē țērī, trecu priu nisce pădurī marī cu bușteni ca butia, se poticnea lovindu-se de copacī ceī resturnați, și de cāte orī cădea, de atātea orī se și scula; ramurile copacilor o isbeau peste față, crāngurile îi sgāriase mānele, și ca totū înainte mergea, și îndārāt nu se uita. Cānd, obositā de drum și de sarcinā, abātutā de māhnire și cu nādejdea în inimā, ajunse la o cāsutā.

Pasāmi-te acolo ședea Sānta Lunā.

Bātu la portīțā, se rugā să o lase în nāuntru să se odihnescā nițel, mai cu sēmā cā îi și abātuse să facā.

Muma sānteī Lune, avu milā de dānsa și de suferințele sale; o priimi dar înāuntru și o îngriji. Apoi o întrebā.

— Cum se pōte ca omū de pe alte tērēmuri să rāsbēscā până aci.

Biată fată de împăratu își povesti atunci toate întâmplările și sfinși dicându:

— Mulțumescū mai întâiū lui Dumnezeu că mî-a îndreptatū pașii către acestū locū, și a-ă doilea, dumitale, că nu m'ai lăsat să pierū la césulū naseriū. Acum te mai rogū să-mi spuī, nu care cum-va sânta Lună, fiica dumitale, scie pe unde s'arū afla bărbatulū meū?

— Nu pôte să scie, drăga mea, îi rēspunse numa sântei Lune, dar du-te încolo spre răsăritū până ei ajunge la sântulū Sóre; pôte elū să scie ce-va.

Îi dete să mănânce o găină friptă și îi dīse să bage de sēmă să nu piardă nici unū oscior, că-ī va fi de mare trebuință.

După ce mai mulțumi încă o dată de buna găsduire și de povețele cele folositoare, și după ce lepădă o pereche de opinci care se spārsese, încălță altele, puse osciōrele găinei într'o legătură, luă în brațe copilașulū și toiagulū în mână și o porni érāși la drumū.

Merse, merse, prin nisce câmpii numai de nisip; așa de greu era drumul, în cât făcea doi pași înainte și unul înapoi; se luptă, se luptă și scāpă de astă câmpie, apoi trecu prin nisce munți 'nalți, colțoroși și scorboroși; sarea din bolovanū în bolovanū și din colțū în colțū. Când ajungea pe câte unū pieptū de munte șes, i se părea că apucă pe Dumnezeu de unū picior; și după ce se odihnea câte nițelū, iar o lua la drum, și totū înainte mergea. Glodurile, colții de munte care erau totū de cremenă, atât îi sgāriase picioarele, genuchiū și cōtele, în cât erau numai sânge; căci trebuie să vē spunū că munții erau 'nalți în cât întreceau noriū. Și pe unde nu erau prāpăstii peste care trebuia să sară, nu putea merge alt-felū, de câtū suindu-se pe brānci și ajutāndu-se cu toiagulū.

În cele mai de pe urmă, stătută de osteneală, ajunse la nisce palaturī.

Acolo ședea Sórele.

Bātu la pōrtă și se rugă să o priimēscă. Muma Sōrelui o

priimi și se miră când vădu omă de pe alte tărâmură pe acolo, și plinse de mila ei când îi povesti întâmplările. Apoi, după ce-i făgădui că va întreba pe fiu-său despre bărbatul ei, o ascunse în pivniță, ca să n'o simță Sórele când o veni acasă, căci séra se întorce tot d'auna supărată.

A doua zi află fata de împărată că era s'o pață, fiind-că, Sórele cam mirosise a omă de pe altă lume. Dară mumă-sa îl liniști, cu vorbe bune, dîcându-i, că suntă păreri.

Fii ca de împărată prinse curagiă când vădu cu câtă bu-nătate este primită și întreabă :

— Bine, frate dragă, cum se pôte ca Sórele să fie supărată, elă care este atâtă de frumosă și face atâtă bine muritoriloră ?

— Eacă pentru ce, respunse muma Sóreului: Elă diminēja, stă în pórta raiului, și atunci este veselă, veselă și ride la tótă lumea. Peste zi este plină de scârbă, fiind-că vede tóte necurățiile ómeniloră, și d'aia își lasă arșița așa de cu ză-pusélă; érá séra este mahnită și supărată, fiind-că stă în pórta iadului; acesta este drumulă lui obicinuită, de unde apoi vine acasă.

Îi mai spuse că l'a întrebată despre bărbatulă ei, și fiu-său îi respunse că nu scie de sémă lui nimică; fiind-că de va șede în vr'o pădure désă și mare, vederea lui nu pote străbate prin tóte colțurile și afundăturile, ci că altă nădejde nu e, de câtă să mérgă la Véntă.

Îi dete și acolo o găină să mănence, și îi dîse să păstreze osciórele cu îngrijire.

După ce lepădă și a doua pereche de opinci care se spărsese și acelea, luă legătura cu osciórele, copilulă în brațe și toiagulă în mână și porni spre Véntă.

În calea acésta întâlni misce greuțăți și mai mari, căci dete, una dușă alta, ște munți de cremenă, din care țîșnea flacări de focă, peste păduri ne mai umblate și câmpii de ghiață cu nămieđi de zăpadă. P'aci, p'aci era să se prăpădescă, biată femeie : însă cu stăruința ei și cu ajutorulă lui Dumneđu, birui și aceste greuțăți mari, și ajunsse la o văgăună care era

într'ună colțu de munte, mare, de putea să între șapte cetățu într'ênsa.

Acolea ședea Vântulū.

Gardulū care o înconjura avea o porțiță. Bātu și se rugă. să o priimescă. Muma Vântulūi avu milă de dênsa și o prime să se odihnescă. Ca și la Sôre fu ascunsă ca să nu o simțā Vântulū.

A doua zi spuse că bărbatulū sēu locuia într'o pădure mari și dêsă, pe unde nu ajunsese toporulū încā; că acolo și-a făcutū unū felū de casă grămădindū bușteni unulū peste altulū, și impletindu-i cu nuele, unde trăia singurū singurelū de tēma ômenilorū rēi.

După ce îi dete și aci o găină de mână și îi dîse să păstreze osciôrele, muma Vântulūi o povățui să se ia după drumulū robilorū care se vede nôptea pe cerū, și să mērgă, să mērgă până va ajunge.

Așa și făcu. După ce mulțumi cu lacrămi ae bucurie pentru buna găsduire, și pentru vestea cea bună, porni la drumū.

Biata femeie nôpțile le făcea zi. Nu i se mai alegea nici de mânăre, nici de odihnă. Atâta dorūși focū avea să-și găsescă bărbatulū pe care ursita i-lū dedese.

Merse, merse până ce i se rupse și opincile aceste. Le lepădă și începu a merge cu picîôrele gôle. Nu căuta glodurī, nu băga sēmă la ghimpiī ce-i intra în picîôre, nici la loviturile, ce suferea cândū se impiedica de vre-o pétrā.

În cele mai de pe urmă ajunse la o poiană verde și frumôsă de marginea unei pădurī. Acum se mai înveseli și sufletulū ei când vedū floricelele și érba cea môle. Stātu și se odihni nițelū. Apoi vedëndū păserelele cât două, două. pe rămurelele copăceilorū, se încinse foculū într'ênsa de dorulū bărbatulū sēu, începu a plânge cu amarū, și cu copilulū în brațe, și cu legătura cu osciôrele pe umērū, porni érași.

Intrā în pădure. Nu se uita nici la érba cea vedere și frumôsă ce-i mângăia picîôrele, nu voia să asculte nici la păserelele ce ciripeau de asurdea, nu căuta nici la floricelele ce se ascundeau prin desișurile crângurilorū, ci mergea dibuindū prin pădure. Ea băgase de sēmă că acesta

trebuie să fie pădurea în care locuia bărbatul său, după semnele ce-î spusese muma Vântului.

Trei zile și trei nopți orbăcăi prin pădure, și nu putu afla nimic. Atât de mult era ruptă de ostenelă, în cât cădu și rămase acolo o zi și o noapte fără să se misce, fără să bea și să mănânce ce-va.

În cele mai de pe urmă, își puse toate puterile, se sculă, și așa șovăind, cercă să umble sprijinindu-se în toiagul său, dară îi fu cu neputință, căci și acesta se tocise, în cât nu mai era de nici o trebuință. Însă de mila copilului care nu mai găsea lapte la peptul ei, de dorul bărbatului pe care îl căuta cu credință la Dumnezeu, porni așa cum putu. Nu mai făcu de ce pași și zări către un desis un fel de casă precum îi spusese muma Vântului. Porni într'acolo și abia, abia ajunsese. Acea casă n'avea nici ferestre, nici ușă. Pasă-mi-te ușă era pe d'asupra. Îi dete ocol. Scara nu era.

Ce să facă? Voia să intre.

Se gândi, se resgândi; se cercă să se sue; în zadar. Sta sta s'o dobore cu totul întristarea cum se pôte să se lase ea să se înce tocmai la mal. Când, își aduse aminte de osciorele de găină ce le purtase atâta cale și-și dise: nu se pôte să mi se fi dis de florile mărului să păstrez aceste osciore, ci că imi va fi de mare ajutor la nevoie.

Atunci scose osciorele din legătura ce o avea, se socot, nițel, mai cugetă, și luându două din aceste osciore, le puse vârf în vârf, și vădu că se lipi ca printr'o minune. Mai puse unul, apoi unul, și vădu că se lipiră și acelea.

Făcu deci, din osciore, două drugi cât casa de înalți. Îi rezemă de casă la o depărtare de o palmă domnescă unul de altul. După aceea puse iarăși, căpătîu la căpătîu cele-l'alte osciore și făcu nisce druguleți mici, fie-care puindu-î d'a curmezișul pe drugii cei mari, închipui treptele unei scări; cum punea aceste trepte se lipeau și ele. Și astu-felul unul câte unul puse pînă sus. Cum punea o tréptă se urca pe ea. Apoi alta, apoi alta, pînă unde îi ajunsese. Când tocmai sus în vârful scării, nu-î ajungea să mai facă o tréptă.

Ce să facă? Fără astă treptă nu se putea. Pasă-mi-te ea perduse un oscior. Să stca acolo, era peste pôte. Să nu între înăuntru îi era ciudă. Se apucă și-și tăie degetul cel mic, și cum îl puse acolo se lipi. Luă copilul în brațe, se urcă din nou și intră în casă.

Aci se miră ea de buna rânduială ce găsi. Se apucă și ea și mai deritică o lécă. Apoi mai răsuffă nițel, puse copilul într'o albie ce găsi și o aședă în pat.

Cândü veni bărbatu-sëu, se sperie de ceea-ce vëdu. Parcă nu-î venea să cređă ochilorü sëi totü uitându-se la scara de osciore și la degetul din vërfulü scării. Frica lui era, să nu fie érá niscai-va fermece, și cât p'aci era să-și părăsescă casa, dară Dumneđu îi dete în gând să intre.

Atunci, făcându-se unü porumbelü, ca să nu se lipescă fermecele de elü, sbură pe d'asupra, fără să se atingă de scară, și intră în înăuntru în sborü. Acolo vëdu o femeie îngrijindü de unü copilü.

Elü își aduse aminte atunci că femeea sa era însărcinată când plecase de la ea, și unde îl coprinse unü dor de dënşa și o milă, gândindu-se la câte trebuia să ü pătit ea până să dea cu mâna de dënsulü, în câtü se făcu numai de cât omü.

Cätü p'aci era să n'o cunöscă; atâtü de multü se schimbăse din pricina suferințilorü și necazurilorü.

Fata de împëratü, cumü il vëdu, se sculă în susü, și îi tãcăia inima de frică, fiind-că ea nu-lü cunoscea.

După ce elü i se făcu cunoscutü, ea nu se căi, ba și uită totü ce suferise. Elü era unü bărbat ca unü brad de frumosü.

Se puse deci la vorbă. Ea îi povesti tôte întâmplările; érá elü plânse de mila ei. Apoi începu și elü a spune:

— Eü, đise elü, suntü fiü de împërat. La unü rësboiü ce avu tată-meü cu nisce smeï, vecini ai lui, care erau förte rëi și-î totü călcaü moșia, amü omorätü pe celü mai micü.

Pasă-mi-te, ursita te făgăduise lui. Atunci măsa care era o vrăjitoare de închiega și apele cu fermecele ei, më blestemă

să portă pielea aceluï scârbosă dobitocă, cu gândă ca să nu ajungă să mi-te iaă eă.

Dumnezeă i-a stată împotrivă, și eă te-amă luată. Baba care ți-a dată ata să mi-o legi de picioră, era ea. Și de unde măi aveamă trei ăile să scăpă de blestemă, amă fostă silită să portă încă trei ană stărvul porculă.

Acum fiindă-că tu ai suferită pentru mine și eă pentru tine, să dămă laudă Domnului și să ne întărcemă la părințăi noștri. Fără tine eramă hotărită să trăescă ca ună pustnică, d'ăia și mă-amă alesă acestă locă pustiu și mă-amă făcută casa asta, așa, ca puiă de omă să nu măi pôtă răsbi la mine.

Apoi se îmbrăășară de bucurie și se făăduiră ca amăndoă să uăte necazurile trecute.

A doa ăi de diminăță se sculară, și porniră amăndoă, măi întâiă la Împăratulă, tatălă lui. Când se auăi de venirea lui și a soției sale, tătă lumea plăngea de bucurie că îi vedea. Eră tatălă și mama lui îi îmbrăășe străns, și ținură veselăile trei ăile și trei nopță.

Apoi merse și la împăratulă, tatălă femeii lui. Elă câtă p'aci era să-și éșă din mință, de bucurie, când îi vedă. Ascultă povestindu-i-se întâmplăriile loră. Apoi ăise fie-sei.

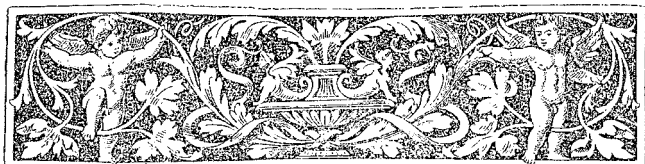
— Ță-amă spusă eă că nu credeamă să se fi născută porcă acellă dobitocă, ce te-a cerută de soție? și bine ai făcută, fata mea, de m'ai ascultată.

Și fiindă-că era bătrănu, și moștenitoră n'avea, se cobori din scaunul împăraăiei sale, și îi puse pe dănsăi. Eră ei domniră cum se domnesce, când împăraăii trecă prin felă de felă de ispite, necazuri și nevoi.

Și de n'oră fi murită, trăescă și astăăi, domnind în pace. Eră eă încălecaăi p'o șea, etc.

NOTA. Povetă de mama, între 1838-1847.

Publicată pentru întâia oră în *Columna lui Traiană*, broșura pe Aprilie, 1876, apoi în *Legenda saă Basmele Romănilor*, de ună Culeător-tipograf, Partea II, fasc. II.

VI.

ÎNȘIRTE MARGARITĂ.

fostă o dată ca nici o dată, etc.

A fostă o dată un fecioră de boeră mare, și după ce cutreerăse țările, resbătându prin tôte unghiurile, se întorcea la moșia sa. Și trecându printr'o cânepiște, vedu trei fete ce munceaă la cânepă. Elă își căuta de drumă în trăba lui, fără să ia aminte la cele ce totă spuneau fetele. Când ajunsse la urechile lui nisce vorbe ce-lă trezi, căci era dusă pe gânduri. Se întorse la fete și le întrebă :

— Ce ați dișă, fetelor ?

— De m'ară lua pe mine feciorulă ăla de boeră ce trece p'aci, eă i-așă îmbracă curtea cu un fus, dișe fata cea mă mare.

— De m'ară lua pe mine feciorul ăla de boer ce trece p'aci, eă i-așă sătura curtea cu o pită, dișe fata cea mijlocie.

— De m'ară lua pe mine feciorulă ăla de boeră ce trece p'aci, eă i-așă face doi feți-logofei cu totulă și cu totulă de aură, dișe fata cea mică.

După ce îi spuseră fetele ce dișeseră, elă stătu de se socoti gândindu-se : mă, ca ce să fie asta ? Apoi după ce se măi resgândi, dișe fetei celei mici :

— Fetico, mie imă plăcu vorbele tale măi mult de cât ale suroriloră tale. Dăca vrei să mergă cu mine, eă te iaă de soție, numai să-ți fiă cuvântulă.

Și cum să nu fi voit fată ; căci era ună bradă de flăcău, chipeshă și drăgălașă, nu glumă.

Fata roși la față ca un bujoră ; apoi, după ce măi stătu nițelă la chibzuri, întinse mâna și îi dișe :

— Ai, să fie de bine. Dacă tu vei fi orândulă meu, nu scapă eu de tine, nici tu de mine, măcară de s'ară pune nu știu cine și crucișu și curmezișu.

Feciorulă de boeră luă fata și se duse cu dânsa la moșiile lui. Acolo avea el niște palaturi cum nu mai văduse ea. Se cununară, făcându o nuntă de se dusesse vestea în șapte țări, și făcură totă ce trebuia pentru rostulă căsătoriei loră.

Nu trecu multă și fata rămase grea și ea ca totă lumea. Când auđi feciorulă de boer una ca asta, nu mai putu de bucurie, și porunci numai de cătă să-i facă ună lăgănu numai de mătase, în care să-și pue copii.

Feciorulă de boeră, când își aduse acasă nevasta, îi de-
te, pentru trebuințele ei, o fată a unei bahnițe de țigancă ce-și ținea dila prin curtea boerului cu ce se înduraă stă-
păni. Proclata de cioră cumă văđu fata, îi puse gândă reu.

Când sosi césulă născerei, fiulă de boeră nu era acasă, ci dusă într'ale sale. Dómna casei trimise pe țigancă să aducă o mose. Ea aduse pe muma-sa. Acéstă, cum veni, îi đise:

— Milostiva noastră Dómna, mâncați-ași ochisorii. La noi p'aci este obiceiă ca Dómnele când are să nască, să se sue în podă și mose să stea cu ciurulă la ușa podului, și așa să facă.

Dómna îi respunse:

— Bine, bunico; dacă așa vă este obiceiul p'aci, așa să facemă.

Ea, biet, nevinovată cum era, nici prin gândă nu-ı plesnea că întru acéstă era o viclenie din cele mai spurcate. Ea se scia curată la inima. Făcuse tuturilor bine. Nu se aștepta, deci, ca cine-va să aibă nici măcar o umbră de cugete pângărite pentru dânsa.

Ea cređu. Și suindu-se în podă, făcu, cum đisese, doi fețilogofeți cu totulă totulă de aură, în ciurulă pe care ilă ținea țigancă la gura podului. Cum văđu copilași așa de frumoși, gașperița de cioră, ce să facă ca să ponosescă pe Dómna sa? se duse numai de cătă și fugropă copilași în bălăgarulă

de la grajdă și luându do' căței de la o cătea ce lătase de curând, îi arată dómnei sale dîcîndu-î:

— Etă, stăpană, ce făcuși Dumneata.

— Cum se pôte una ca asta ? îi respunse dómna.

Și pângara de cioră începu a se ciorovoi cu Dómna sa. Ba, c'o fi: ba, că n'o fi.

Între acestea étă că sosi și fiulă de boeră. Țiganca îi eși înainte, și arătându-î ciurulă cu căței, îi dîse:

— Etă ce pricopsélă îți făcu nevasta ce ți-ai alesă. Bine că ți-a dat Dumneđu în gîndă să-î aduci o credinciosă ca mine, care să fie pe lângă dînsa, căci altminteri, cine scie cum era să te îmbrobodéscă și să-și ridă de dumnéta.

Se mînie fiulă de boeră când vedă o ast-fel de batjocură și ca să o pedepséscă, luă de soție pe țigancă; érá pe fosta lui nevastă o făcu slujnică.

Biata femeie, vedă bine nedreptatea ce i se făcu; dară neavéndă încotro, tăcu și răbdă cu nădejdea în Dumneđu ca-și va revérsa mila lui asupra ei, și va da, odată, odată, la ivélă nevinovăția sa.

Și mai trecéndă câtă-va vreme, étă mare, că răsări, din báligarulă unde fuseseră îngropați copiii, doui meri. Cója acestorú meri era suflată cu aură, de lucea ca dioa, când nóptea era întunică besună. Eí cresceă într'o đí ca într'ună ană, și după puțină se făcură mari

Țiganca, care scia blestemăția ce făcuse se temu, vedéndă frumusețea merilorú, și dîse bărbatului ei, tatălú copiilorú, răpuși de dînsa :

— Mě, mie mî-a venită așa să te indemnă a tăia meri éia ce crescú lângă grajdă, și din ei să faci, din doi, doéscándurí la patú, că totú ne lipsesce câte-va scándurí.

— Bine, fa, respunse fiulă de boeră, cum să tăemú noi a mândrețe de meri ? Nu veđi, tu, că sunt de poveste ? Cine-măi are asemenea meri ?

— Fie; mie mî-a venită așa, ca să-î tai; că tu de nu-î veđi tăia, eí nu măi mănăcú pâine și sare cu tine pe ună talerú.

Și neputându-se cortorosi de dânsa, Fiulă de boeră puse de tăie merii și făcu dintr'ênșii scândurî, le puse la pată și se culcară pe dênsele.

Peste nôpte țiganca auđi cum vorbia scândurile.

— Dado, ȃicea una, — cãci copii erau ună băiată și o fată, — dado, ȃise băiatul, greă ȃi-e ȃie?

— Greă, respunse fata, cãci este pãgana pe mine. Dară ȃie, greă ȃi este?

— Mie nu-mă este greă ȃise băiatulă, cã este tata pe mine.

Cum pricepu țiganca cã vorbele scânduriloră o voră duce la perđare, de le va auđi Fiulă de boeră, nu mai dete nici pică de somnă în genele ei până diminătă.

— Bãrbate, ȃi ȃise blestemata de cãroipină, cum se lumine de ȃioă, sã tai scândurile alea ce le-amă pusă eră la pată; cãci amă visată nisce vise urite astă nôpte.

— Bine fa, ȃi respunse elă, cumă sã tăiemă ale scândurî așa de frumose?

— Eă nu scii; tu daca nu le vei tăia, eă mē ducă și mē daă de ripă.

Ca sã scape de cãra ei, Fiulă de boeră puse de tăie scândurile, făcându-le țândărî mărunte. Eară spurcata astupă tôte găurelele casei și puse scândurile pe focă de arseră. Totuși douē scãnteioare, se strecurară pe coș și picară în grădină. În loculă unde cãdură aceste scãntei, răsări îndată doē stebles de busuioc. Boierulă avea ună mîelușelă ce creșcea și elă prin curtea lui; acesta scãpândă în grădină, mănca busuioculă, și îndată i se auri lâna. Și așa de frumosă se făcu mîclulă, în cãtă nu se mai găsea pe lume ună altulă așa de frumosă ca acesta.

Crăpa fiera într'ansa de necază când vėđu mîclulă; cãci țiganca pricepu cã acēsta nu era lucru curată pentru dânsa. Și după ce mai trecu cãtînică vreme; ȃise bãrbatulă ei, când îl vėđu cu voe bună.

— Cum ași mai mănca carne din mîclulă ȃla ală nostru!

— Nică sã te gândescă la una ca asta, cã mie mă-este dragă ȃi respunse Fiulă de boeră.

Vădu țiganca că de astă dată nu i se prinde vorba, o întorse la viclenie.

Se făcu bolnavă. O săptămână încheiată își chinui bărbatul cu gemetele ei. Într'o noapte se făcu că răsare din somn; și dacă o întrebă bărbatu-său, că ce i s'a întâmplat, ea îi respunse :

— Am vădit că unde venise o descântătoră și unde îmi dicea că dacă voi să mă fac sănătoasă, să cer de la tine să tai mielul ăla al nostru și să-i mâncăm drolul.

— Fugi d'acolo, nevastă îi respunse el. ce stai tu de vorbești? Unde s'a mai vădit pe lume un miel așa de frumos? Cum să-l tăiem? Mai bine să aducem pe toți vracii să-ți dea lécuri care să te facă sănătoasă.

— Lécul meu ăsta este, îi mai diuse ea. Dacă nu vei să tai mielul, înțeleg că tu vei să mori eu.

Și neavându încotro, Fiul de boer puse de taie mielul și-l dete la bucătorie să-l gătească.

Gasperița se duse îndată în bucătărie și puse la cale ce să se facă cu mielul, ca să nu mai rămăe nimic din el. Trimise mațele la pira, cu o credincioasă d'ale ei, să le spele, după ce numără pînă și cel mai mic mățisor, și-i spuse că va plăti cu capul ei de va perde vr'un crâmpei din ele. Credincioasa bahniței spălându-le la pira, nu sciă cum făcu, și rupse un căpătai. De frică îl dete pe gârlă.

După aceea se întorse acasă, aduse toate mațele și le dete iarăși în număr.

A doua zi ducându-se fosta soție a boierului la pira cu cofa să aducă apă; se uită la vale pe riu și vădu acolo pe un dâmbu doi copilași jucându-ae cu două mere de aur, de lucea pământul, și rămase acolo pînă séra uitându-se cu jind la dênșii, căci ei îi da în gând că pôte să fie copii dênsei.

Întorcându-se acasă, o luă spurcata de cioroica la bătăi
Dară ea diuse :

— Nu mai mă bate, stăpană, că ce-mi vădură ochii, o săptămână să te tot uiți, și tot nu te îndestulezi.

Dacă auzi așa, se duse și cioroica, și în adevăr că și

ea se uitasă acolo privindă la copilași. Și cum și-ară aduce aminte ôre a se depărta, când vedea așa frumusețe ne mai audită? Se jucaă copii și se sbeguiăă, de-ți era dragă lumea să privesci la dênșii.

Înțepenise împelițata, sgâindu-se cu ochii acolo. Și venindă mama copiiloră și treăind-o din buămacela în care căăduse:

— Veăi, stăpână, nu-ți spuneamă eă că nu te poti îndestula de o așa frumusețe, de te-ai uita nu sciăă câtă?

Proclata le puse gândă rēă, și totă plănuia cum ar face ca să-i răpue.

Într'acestea venea lumea după lume de se uita la dênșii. Dintre toăi privitorii o babă bătrână, mai pricepută, dorindă și ea să-i aibă de feăii ei, ducēdu-se acasă, aduse cu dēnsa o furcă mică și ună toiăgelă. Cu aceste se dnse în marginea riuluiă și arătându-le aceste unelte, îi strigară cu ună graiă dujosă.

Cum vēădură copii aceste lucruri, odată se repediră la dēnsele; și fata puse mâna pe furcă, érá băiatulă pe toiagă.

Luându-i baba cu sine, îi îmbracă cu nisce sdrențe și îi duse acasă la dēnsa.

Nu trecu multă după acēsta, și boerulă făcu clacă, adunândă pe toăi copiii și fetele din sată ca să înșire mărgăritare. Se duse și baba cu copiii ei.

Acolo, la șeăătore, unde se strânsēră toăi de vorbea la verăi și uscate, spuindă la glume și la ghicitoră, sta și Feciorulă de boeră.

Elă se întâmplasē în acea și să fie cu voce bună, și duse:

— Sciăi ce? copii! De câtă să flecăriăi la glume și la câte nagode tôte, mai bine spuneți-vē fie care basmulă seă.

Toăi într'o glăsuire, priimiră de bună cugetarea Boerului. Și spuseră ună, una; alăii, alta; pină ce veni și rândulă copiiloră babei, ca să-și spue și ei basmulă loră. Dară ei sficioși cum fi lăsase pe ei Dumneăeă, respunseră:

— Apoi de Boerule, noi ce să spunemă? că nu scimă nici ună basmu.

— De! nu vè mai fandosiți acum. Spuneți și voi, ia, ce v'ei pricepe.

Atunci băiatul începu :

— « A fostă o dată trei fete ca și nunceaă în căuepisece, înșir'te mărgăritari; și trecendă p'acolo un Fecioră de boeră mare, înșir'te mărgăritari.

« Fata cea mai mare țise : De m'ară lua pe mine de soție, Feciorulă ăla de boeră. eă i-așu înbrăca curtea cu ună fusă, înșir'te mărgăritari.

« Fata cea mijlocie țise : De m'ară lua pe mine de soție Feciorulă ăla de boeră ce trece p'aci, eă i-așu satura curtea cu o pită. Înșirăte mărgăritari.

« Fata cea mai mică țise și ea : De m'ară lua pe mine de soție Feciorulă ăla de boeră, eă i-așu face doi feți-logofeței eă totulă și cu totulă de aură. Înșirăte mărgăritari.

« Feciorulă de boeră luă de soție pe fata cea mai mică, și daca o duse acasă, îi dete spre slujbă pe fata unei țigance. »

Afurisita de țigancă cum auđi începutulă unui astă-felă de basmu, prinse a țice :

Ună tăciune,
Ș'ună cărbune,
Taci, băete, nu mai spune.
Eară boerulă țise și elă :
Ună cărbune,
Ș'ună tăciune,
Spune, băete, spune.

Băetul ărăși începu :

« Mai trecu ce mai trecu și soția boerului remase grea. Când fu la césulă născerii, boerulă nu era acasă. Soția lui trimise pe țigancă să-ı aducă o mōșe; și ea aduse pe mă-sa Înșir'te mărgăritari.

« Bahnița de mă-sa daca veni țise că pe la dēnșii p'acolea este obiceiulă ca dōmnele când născă, să se sue în podă și mōșa să stea la ușea podului cu ciurulă. Dōmna cređu. Se

urcă în podu și născu doi feți-lögofetei cu totulü, cu totulü aurü. Înșir'te mărgăritari.

«Cioróica cum vëdu minunea asta, se duse de îngropă copilașii în băligarulü de la grajdü, și puse în ciurü doi căței fetați de curändü, pe care îi arëtä boerului, spuindu-ï că astüfelü de odrasle i-a născutü soția. Înșir'te mărgăritari.

«Boerulü se mânie pe soția sa, și o pedepsi, făcënd-o slujnica țigancei, érá pe țigancă o luă de soție. Din băligarü crescü doi meri cu cója de aurü. Țiganca cum îi vëdu, se finu de căra boerului ca să-ï tae și să-ï facă scânduri de pat. Peste nópte când se culcară, scândura de sub boerü ȝise: Dado, greü ție-é ție? — Greü, că este păgâna pe mine; dară ție greü ție-é? — Mie nu-mi este greü, că este tata pe mine. Înșir'te mărgăritari.»

Țiganca érá sări cu vorba :

Unü tăciune,

Ș'unü cărbune,

Taci, băete, nu mai spune.

Dară și Boerulü s'ari, și ȝise și elü :

Unü tăciune,

Ș'unü cărbune,

Spune, băete, spune.

Băiatulü incepu :

« Atunci bahnița, care auȝise ce vorbise scândurile, stăru cu dinadinsul la bărbatu-sëü, pină ce tăie scândurile. Ea le făcu țändări și le puse pe focü. Doé scânteioére săriră pe coșü și cădură în grădină. Din aceste scânteioére, răsăriră doé stebles de busuioc. Boerulü avea un mieluşelü; elü scăpă în grădină și mănca din acest busuioc. Indată i se auri lănai Înșir'te mărgăritari.

« Cum vëdu cioropina și acéstă minune, se prefăcu că e bolnavă și ceru de le bărbatu-sëü să-ï tae mielulü, că se va însănătoși de va mânca din elü. Acesta se împotrivi. Ea stăru. Și ca să scape de gâra-măra, că nu-ï mai tăcea fleónca, puse de-lü taie. Înșir'te mărgăritari.

Țigancă trimise pe o creangă ciobănică a ei cu mațele mielului să le spele la riâu; și ca să nu lipsescă nici un rășnișor, i le dăte pe număr. Creangă ciobănică spălându-le, se rupse un rășnișor și-l dăte pe riâu. El se opri pe un prund, și noi eșirăm de acolo. Înșir' te mărgăritari.»

Și, o minune! Mărgăritarul se înșira de la sine, fără ca copiii să fi pus mâna pe dânsul.

Afurisita de țigancă totu' mereu le dăcea, căci vedea ea unde are să ajungă treba :

Un tăciune

S'un cărbune

Taci, băete, nu măi spune.

Boerul însă, căruia pare că i se răcorea inima când audea spusesele băetului, îi da ghies, dîcându-i :

Un cărbune

S'un tăciune,

Spune, băete, spune.

«De acolo ne luă o babă și ne duse la casa ei, unde ne cresce ca pe copiii ei. Boerul, stăpânul acestei moșii, făcu o ședătoare, și venirăm și noi, și ecă-tă-ne, teferi cum ne-a născut maica. Înșir' te mărgăritari.»

Toți cei de față rămăseseră cu ochii blejdiți la copilul care 'și spunea basmul, și pare-că nu le venea a crede celor ce le audea urechile.

Atunci băetul își sfârși basmul dîcînd :

«Și daca nu credeți, uitați-vă și vă încredințați.»

Și d'odată se desbrăcară de strentele cele murdare, și rămăseră strălucind de nu putea niminea să ție ochii la ei. Tatăl lor însă numai de cătu' se repeși, și luându-i în brațe vădu că se lipesc de inima lui, și atunci îi cunoscă că sunt fii ai săi. Și viind și mama lor, care plânsese de dânsii cu lacrimile cătu' pumnul, îi îmbrăși și dânsa. Și plânsă de bucurie că îi măi adună Dumnezeu la un loc pre toți și se veseliră veselie ingerescă.

Atunci boerul, amărât de amăgirea și înșelăciunea țigancei, porunci și aduse din herghelie doi armăsari neînvęțați. Apoi legă pe țigancă de cõdele cailor, împreună cu unũ sacũ de nuci, și le dete drumulũ sã se ducã în lume, și unde cãdea nuca, cãdea și bucățica, pînã ce nu se mai alese nici prafulũ de dãnsa.

Earã eũ încãlecaiũ p'õ șea, etc.

NOTĂ. Povestitũ la 1876 de Mihaiũ Constantinũ, din comuna Bãlicița, plasa Dumbrava, jud. Mehedinți, soldatũ în regimentulũ I.

VII

LUPULŪ CELŪ NASDRAVANŪ ȘI FET-FRUMOSŪ

foștŭ odată ca nici odată, etc.

A foștŭ unŭ împăratŭ și o împărătesă. Ei aveau trei copii. Mai aveau pe lângă palaturile lor o grădină foarte frumoasă. Și atât de dragŭ îi era florile acestui împărat, în câtŭ însuși cu multă tragere de inimă le privea și îngrijea de grădină. În fundulŭ acestei grădinii crescuse un mărŭ cu totulŭ și cu totulŭ de aurŭ. Împăratulŭ nu mai putea de bucurie că în grădina sa se află unŭ așa pomŭ cum nu se găsea în totă lumea. Se totŭ întorcea pe lângă densusulŭ și se totŭ uita pe de tôte părțile la elŭ, de i se scurgeau ochii. Când, într'o zi vedŭ că pomulŭ înmuguresce, înflorește, se scutură florile și ródele se arată; apoi spre s'era dă în pârguală. Îi zímbea mustața împăratuluiŭ și îi lăsa gura apă, când se gândea că a doa zi o să aibă la masa sa mere de aurŭ, lucru ce nu se auđise până atunci.

A doua zi nu se luminase bine de ȝioă, și împăratulŭ ere în grădină ca să vadă merele cele aurite și să-și împace neșaiulŭ ce avea de a se uita la dênsele. Dară rămase ca eșitŭ din minte, când, în locŭ de mere cópte aurii, vedŭ că pomulŭ înmugurise din nou; era merele nicăiri. Ancă fiindŭ acolo vedŭ cum înflorește pomulŭ, cum îi cade florile și cum sódele se arată éráși.

Atunci îi mai veni inima la locŭ și se mulțumi a aștepta pină a doua-zi. În ȝioa următoare, ia merele de unde nu e; S'a supăratŭ împăratulŭ, nevoe mare, și porunci ca paznici să e pue să prindă pe hoși. Dară, ași! unde e pomana aia!

Pomulü înflorea în fie-care ȃi, se scuturaü florile, rodul cre-scea și séra da în pèrgü. Nóptea se cocea, Oare-cine venia atunci și le lua, fără să prinďă de veste ómenii împèratului. Pare că era unü lucru făcut: Acelü cine-va care lua merele, își bătea jocü și de împèratulü și de toți paznicii lui. Acestü împèratü acum nu-ı mai era că nu póte avea mere aurite la masa lui, ciuda cea mai mare era că nici pârğa a-cestü pomü nu o veduse măcar. Acesta ilü întristá pînă într'atáta în câtü p'ací era să se scobóre din scaumulü împèráției și să-lü dea celui ce se va lega a prinde pe hoțü.

Fiii acestü împèratü, pasămi-te că-ı simțiră gândulü, căci veniră înaintea lui și-lü rugară să-ı lase a pândi și ei. Mare fu bucuria împèratului când auđi din gura fiului său celui mai mare legătura ce făcea de a pune mâna pe hoțü. Le dete deci, voe, și ei se puseră pe lucru. Pândi în zioa d'intăiü fiulü cel mare; dară păți rușinea ce pățise și cei-lalți pân-darü din naintea lui.

A doa-ȃi pândi și celü mijlociü; dară nici elü nu fu mai bréz, ci se întorse la tatălü său cu nasulü în josü.

Ei spuseră că pînă la miezul nopzii, o ducü cum o ducü dară că după aceea, nu se potü ține pe picîóre de pirotéla ce-ı apucá și cadü într'unü somnü adâncü, și nu mai sciü nimicü.

Fiul celui mai mic asculta și tăcea. Apoi, după ce sfirși de spusü frații cei mai mari ce li se întêmplase, se ceru și elü de la tată-sëü ca să-lü lase se pândească și elü. Câtü de tristü era tată-sëü pentru că nu se găsea nici unü voinicü care să-ı prinďă pe hoții merelor; rise când ilü auđi. Eară după multe rugăciuni se înduplecă. Atunci fiulü celü mai micü se pre-găti de pândă.

Cum veni séra își luă tolba cu săgețile, arcul și paloșul, și se duse în grădină. Își alese un locü singuratic și depărtatü de orü ce pomü și de zidurü, ast-felü ca să n'aibă de ce se ređema. Se hotări a sta în picîóre pe unü trunchiü de pomü tăiatü ast-fel în câtü când i-ar veni somnü și ar moțai, să caďă jos și să se deștepte. Așa făcu, și după ce caďu de vr'o douë orü i se sperie so mnulü și remase trézü și nebântuitü de pirotéla.

Când, colea despre dioă, când somnul e mai dulce, auți unŭ fâlfâit ca de unŭ stolŭ de paseri că se apropie.

Trase cu urechia și simți că cine-va jumulesce pomulŭ de mere. Scose o săgétă din tolbă, o aședă la arc și, tracŭ ! trase o săgétă, și nu se făcu nici o mișcare. Tracŭ ! mai trase una și éráși nimicŭ. Când trase cu a treia, fâlfâitulŭ se auți din nou și elŭ pricepu că stolulŭ de paseri trebuie să fi sburatŭ. Se apropiă de mărulŭ de aurŭ, și vedŭ că hoțul n'avusese timpŭ a lua tóte merele. Luase ce luase, dară totŭ mai rămăsese. Stândŭ elŭ acolo, i-se păru că vede lucindŭ ac-va pe josŭ. Se plécă și ridică acelŭ ce-va ce lucea. Când, ce să vedŭ D-ta ? două pene cu totulŭ și cu totul de aurŭ.

Cum se făcu dioă, culese câte-va mere, le puse pe o tipsie de aurŭ, și cu penele la căciulă se duse de le înafățișă tatălŭ sêu .

Împératulŭ vedëndŭ merele, mai-mai era să-și iasă din minți, de bucurie ; dară își ținu firea. Puse de strigă prin tótă cetatea că fiulŭ sêu celŭ micŭ a isbutitŭ să aducă mere și să și afle că hoțulŭ este o pasere.

Fêt-frumosŭ diŭse tatălŭ sêu să-î dea voe acum să caute și pe hoțulŭ. Tatălŭ sêu, nu mai voia să scie de hoțulŭ, de óre-ce i-a ajutatŭ Dumneđeŭ să vadă merele cele atâtŭ de mult dorite

Dară fiulŭ celŭ micŭ alŭ împératului, nu se lăsă numai pe aceea, ci stărui pînă ce împératulŭ îi dete voe să mérégă a căuta și pe hoțulŭ. Se găti de drum ; érá când fu a pleca, își scose penele cele de aurŭ de la căciulă și le dete împératesei muma lui, ca să le pórte ea pînă s'o întórce elŭ.

Luă haîne de priminélă și bani de cheltuielă. Își atárnă tolba cu săgețile la spate, paloșulŭ la cópsa stângă, și cu arcŭlŭ într'o mână și cu alta de gâtulŭ credinciosului sêu porni la drumŭ. Și aide, și aide, merse cale lungă depărtată, până ce ajunse în pustietate. Aci făcu popas și sfátuindu-se cu robulŭ sêu celŭ credinciosŭ, găsi cu cale să apuce spre rêsăritŭ. Mai călătorindŭ ei o bucată bună, ajunse la o pădure désă și stufósă. Prin hungetulŭ ésta de pădure mergëndŭ ei pe dibuitele, căcŭ alt-felŭ era peste póte, găsiră în depărtare unŭ lupŭ gróznic ŭ de mare și cu fruntea de aramă. Indată se și gătiră de apé-

rare. Când fură aproape de lupul de o bătae de săgătă, puse Făt-frumosul arculu la ochi.

Vedându lupul una ca acesta, strigă: stăi, Făt-frumos, nu mă săgeta, că mult bine ți-oiu prinde vre-odată.

Făt-frumosul îl ascultă și lăsă arculu în jos. Apropiindu-se lupul și întrebându-l unde merge și ce caută prin ast-felul de păduri nestrăbătute de piciorul de om, Făt-frumos îi spuse totă întâmplarea cu merele din grădina tatălui său, și că acum merge să caute pe hoț.

Lupul îi spuse că hoțul era împăratul păsărilor. Că el când venia a fura merele, aduna paserile cele mai agere la sborul și cu ele în stolul venea de le culegea. Că acea pasere se află la împărăția de la marginea acestei păduri. Îi mai spuse că totă megieșia se vaeta de furturile ce făcea ea pomelor de prin grădini, și le arată drumul cel mai apropiat și mai lesnicios. Apoi, dându-i un merișor frumos la vedere, îi mai duse:

— Ține, Făt-frumos, acest merișor. Când vei avea trebuința de mine vre-odată, să te uiți la el, să gândești la mine și eu îndată voi fi acolo.

Făt-frumos priimi merișorul și-lu băgă în sin, apoi luându-și rămas bun, porni cu credinciosul său și străbătându desigurile pădurei, ajunse la cetatea în care se afla acea pasere.

Cercetă prin cetate și i se spuse că împăratul locuia acolo în o ține într'o colivie de aur în grădina sa.

Acesta îi fu de ajuns a sci.

Dete câte-va tîrcole curții împărătesci și luă aminte la toate amănunturile ce încongiura curtea. Cum se făcu seră, veni cu credinciosul său și se pitulă la un colț, așteptându acolo pînă se liniștiră toți cei din curte. Apoi credinciosul lui puindu-se pioă, Făt-frumos se urcă pe dânsul; d'aci pe cîma zidului, și sări în grădină. Când puse mîna pe colivie, odată țipă paserea, și cât ai dice *meiu*, se vedu încongiurat de o mulțime de paseri, cari mai mici, cari mai mari, țipîndu pre limba lor. Și atita larmă făcînd, în cîtu se desfoptară

toți slujitorii împărătesci. Și viindă în grădină, găsiră pe Făt-frumosă cu colivia în mână; și pasărea dănduse la elă să-lă sfășie, érá el apărându-se.

Puseră slujitorii mâna pe elă și-lă duseră la împăratulă, carele și dănsulă se sculase să vadă ce se întâmplase.

Cum îlă vădu împăratulă îlă cunoscă; apoi prinse a-lă dice:

— Imi pare rău, Făt-frumosă, de acéstă întâmplare. De ai fi venit cu binele, sau cu rugăciuni, să-mi ceri pasărea, póte m'ășu fi înduplecat să ți-o dau de bună voia mea; dar acum prins cu mâna în sacă, cum se dice, după datinele nóstre cu mórte trebuie să mori. Și numele îți va rămânea pângărită cu ponosulă de tâlhară.

— Acéstă pasăre, luminate împărate, răspuse Făt-frumosă ne-a jefuită de mai multe ori merele de ară din pomulă ce are tătâne-meu în grădina sa, și de aceea amă venit să puiă mâna pe hoțu.

— Póte să fie adevărată ceea ce spuți tu, Făt-frumosă; dară la noi, împotriva datineloră nóstre eu n'amă nici o putere. Numai o slujbă însemnată făcută împărăției nóstre te póte scăpa și de ponosă și de mórte.

— Spune ce slujbă să-ți faci, și mă voi încumete.

— De vei isbuti să-mi aduci épa ce sirépă ce este la curtea Împăratulă meu vecină, vei scăpa cu fața curată, și-ți voi da pasărea cu colivia.

Făt-frumosă priimi. Și chiar în acea di și plecă cu credinciosulă său robă.

Ajungând la curtea împăratulă vecină, luă cunoscință de épă și de împrejurirea curții. Apoi cum veni séra, se aședă cu credinciosulă lui la ună colțu de curte unde i se păru a fi ună locă de pirléză.

Elă văduse épa cum o plimba doi slujitori, și se minună de frumusețea ei. Ea era albă, avea căpăstrulă aurită și împodobită cu pietre nestemate, de lumi a ca sórele.

Pe la miezū de nópte, cândă somnulă este mai dulce, Făt-frumosă dise credinciosulă său de se puse pioă, érá elă se urcă pe dănsulă, apoi pe zidă și sări în curtea împăratulă.

Merse pe dibuitele și în vârfulă degeteloră, pînă ce ajunse la grajdă; și deschidënd ușa, puse mîna pe căpăstru și trăgea épa după densusulă. Cum ajunse épa la ușa grajdului, unde nincheză o dată de haui vedduhulă și urlă tótă curtea și palaturile. Indată săriră toți cu totulă, puseră mēna pe Fēt-frumosă, și-lă duseră la împēratulă, carele și elă, se sculase. A-cēsta cum vedu pe Fēt-frumosă ilă și cunoscu.

Ilă înfruntă pentru fapta cea mișelescă ce era să săvēr-sēscă, și-i spuse că datinele țērei sale dă morții pe fură, și că împotriva aceloră datine elă n'are nici o putere.

Fēt-frumosă îi spuse drept tótă șiritenia cu merele, cu pa, sērea și cu cele ce îi đisese să facă împēratul, vecinul sēu

Atunci împēratul îi đise :

— De veți putea. Fēt-frumosă, să-mi aduci pe đina Crăiasa, pōte că voiți isbuti să scapi de mōrte și să-ți rēmāe numele nepētat.

Fēt-frumosă se încumese, și luāndu pe credinciosulă sēu cu sine, plecă. Pe drumă își aduse aminte de merișor. Ilă scōse din sinu, se uită la densusulă și se gāndi la lupu. Și cât te-ai șterge la ochi, lupu fu aci.

— Ce poftesci, Fēt-frumosă, îi đise :

— Ce să poftesc, îi respunse elă, écă, écă, écă, ce mi s'a întāmplatū. Cum să facū eū acu sē mē întorc cu ispravă bună -

— De asta îți este? Las' pe mine că trēba este ca și sfirșită.

Și porniră câte-și trei spre Đina crăiasa.

Cānd fură aprōpe de Đina crăiasă, făcură popasū într'o pădure de unde se vedea palaturile cele strălucite ale đinei. Se invoiră ca Fēt-frumosă și cu credinciosulă sēu să aștepte la tulpina unū copaciū bētrān, pînă s'o întōrce lupulă.

Și mīndre palaturi măi avea đina, märe, Insuși lupulă se miră de frumusețea și de rīnduiala cea bună ce era p'acolo. Cum ajunse, făcu ce făcu și să furișă în grădină.

Ce să veđi D-ta? nici unū pom nu măi era verde. Le căduse frunđa, și crăcile, și rāmurelele, de erau ca despuiați. Pe josū frunđele cădute erau făcute scrum de uscăciune. Număi unū stutū de trandafirū măi era înfrunđitū, și plin de

boboci, unii în flóre și alții deschiși. Ca să ajungă pînă la dânsul, Lupul trebuie să mîergă în vîrfurile degetelor ca să nu fișie frunzeturile cele uscate, și se ascunde în acel crînguleț înflorit. Stîndu el acolo și pîndindu, etă că ese Dîna Crăiasă din palaturi, însoțită de două-decî și patru de rîbe, ca să se plimbe prin grădină.

Cînd o vîdu lupul, p'aci-p'aci era să uite pentru ce venise și să se dea de gol; dară se stăpîni. Căci era așa de frumoasă, cîtă nu s'a mai vîdută și nu se mai vedea pe fața pămîntului. Avea un păr, nene, cu totul și cu totul de aur. Cosițele ei lungi și stufoase de-î bătea pulpele. Cînd se uita la cine-va cu ochii ei ceia marii și negri ca murele, îl băga în bîle; avea nisce sprîncene bine arcuite de pare că erau scrise, și o peliță mai albă ca spuma laptelui.

După ce dete câte-va tîrcole prin grădină cu rîbele după dînsa, veni și la stuful de trandafir să rupă câte-va flori. Cînd lupul care era ascuns în crîngă odată se repezi, o luă în brațe și pe ică îi-a fost drumul. Iară rîbele, de spaimă se împrăștiară ca pui de potîrniche. Intr'ună suflătură alergă lupul și o dete leșinată în brațele lui Făt-frumos. Acesta cum o vîdu, se perdu cu firea; dară Lupul, îi aduse aminte că e voinică, și-și veni în sine. Mulți împărați voise să o fure; dară se rîpuseră.

Făt-frumos prinse milă de ea, și nu-î mai venea a o da altuia.

Dîna crăiasă, după ce se deșteptă din leșină și se vîdu în brațele lui Făt-frumos; prinsă a-î dice: Eaca tu ești Lupul care m'a furat, a ta să fi.

Făt-frumos îi respunse: A mea să fii, nedespărțită pînă la mîrte.

Apoi se înțeleseră la cuvinte, și spuse fie-care șiritenia istoriei sale.

Vîdîndu Lupul dragostea ce se încinsese între ei, dișe: Lăsați pe mine, că tîte le întocmesc eu după vrerea voastră. Și plecară a se întorce de unde veniseră.

Pe drum Lupul se dete de trei ori peste cap, și se făcu în-

tocmai ca Țina Crăiasă. Pasămi-te Lupul era năsdrauană.

Se vorbiră ei, ca credinciosul lui Făt-frumos să stea cu Țina Crăiasă la tulpina unui copaciū mare în pădure, pină se va întorče Făt-frumos cu épa sirépă.

Ajungëndū la împēratulū celū cu épa, Făt-frumosū îi dete pre prefăcuta Țina Crăiasă. Cum o vēđu împēratul, i se muli inima și prinse unū dorū pe dēnsa, de nu se pōte povesti.

Impēratulū îi diše: Vrednicia ta, Făt-frumosū, te-a scăpatū și de ocară și de mōrte. Acum te și rēsplătesc pentru acēsta, dāndu-ți în darū épa.

Cum puse māna pe épă, și pe căpēstrulū celū minunatū Făt-frumosū o luă la sǎnătōse și puindū pe Țina Crăiasă călare pe épă, porni cu dēnsa și trecu hotarele acestei împērății.

Impēratulū adună numai de cātū pe sfetnicii sēi și purcese la biserica ca să se cunune cu Țina Crăiasă. Când fu la ușa bisericei, prefăcuta Ținā, se dete de treī orī peste capū și se făcu érāși Lupū, carele, clāntānindū din colți, își arătā dinții rinjindū către curtenii împēratulū. Acestia, cum vēđurā, de o datā inghetarā de fricā. Apoi, dupā ce se mai desmeticirā, se luarā dupā dānsulū cu chiote și cu uideo. Darā Lupulū, să te fiī pirleo! lungi pasulū lupesce, și se duse, duluță, de nu mai dete cu māna de dēnsulū. Și ajungāndū pe Făt-frumosū, și pe ai sēi merse su dēnsii. Când fu aprōpe pe curtea împēratulū celū cu pasērea, făcurā ca și la celū-l-altū împēratū. Lupulū schimbatū în épă sirépă, fu dusū la împēratulū, carele vēđēndū épa, nu se mai scia de bucurie.

Dupā ce priimi cu multā omenie pe Făt-frumosū, împēratulū acesta îi diše:

Ai scăpatū, Făt-frumosū și de ponosū și de mōrte. Erā cū imī voiū ținea cuvintulū împērătescū, și mulțumirea mea va fi pururea cu tine.

Porunci, și numai de cāt i se dete pasērea cu colivia ei cu totū. Și priimid-o Făt-frumos, își luă țiuva bunā și plecā. Ajungēndū în pădure unde lāsase pe Țina Crăiasă, épa și pe credinciosulū lui, pornirā împreună către împărăția tatălui sēi. Impēratulū celū ce primise épa, porunci să esā tōtā óstea

lui și mai marii împărăției de la câmpu, unde voia să li se arate călare pe épa cea atitū de vestită.

Când ilū vēdură ostași, toți cu toți strigară :

Să trăesci împérate că ai dobânditū un ast-felū de odorū. Să îți trăiască și épa, care te face să te arăți așa de mărețū.

Și în adevēr, venea, nene, épa cu împēratul pe dēnsa, de nu-i da pizióarele de pământū, ci par'c'arū fi sburat.

Se luară la întrecere. Dară nici pomenělă nu era ca să se apropie cine-va de acéstă épă, căci pe toți îi lăsa în urmă.

Când fu la o depărtare bună, odată stă'u épă, trânti pe împērat, se dete de trei orī peste capū și se făcu éráși lupū, și o rupse d'a fuga și fugi, și fugi pīnă ajunsse pe Fēt-frumosū.

Când fură ase despărți, Lupulū dīse lui Fēt-frumosū :

Etă de astă dată și s'a împlinitū tóte poftele. Păzesce-te în viața ta, a nu mai pofli lucruri peste puterea ta, căci nu veți păți bine.

Apoi se despărțiră ducēndu-se fie-care într'ale sale.

Ajungēndū la împērăția tatălui și auđindū că vine fiulū său celū micū, îi eși înainte cu mare cu micū că să-lă priimēscă, după cum i se cuvenea.

Mare fu bucuria obștēscă cândū ilū vēdură cu soțioră cum nu se mai găsea pe fața pământului, și cu odóre cum nu s'a mai pomenit.

Cum ajunse, porunci, Fēt-frumosū și făcu un grajdū măestritū pentru épă ; colivia cu pasērea o puse în pālmarul despre grădină.

Apoi tată-sēū puse de se făcu pregătirile de nuntă. Și după câte va dīle se cunună Fēt-frumosū cu Dīna Crăiasă, întinse masă mare pentru bunū și pentru răū, și ținură veselile trei dīle și trei nopti încheete.

După care trăiră în fericire, fiind-că Fēt-frumosū nu mai avea ce pofli. Și or fi trăindū și astă-dī, de n'orū, fi muritū.

Eră eū încălecaī p'o șea, etc.

Povestitū de unū lucrătorū de presă tipografică, poroclitū Menicov, ședătorū în mahalaoa Turchilescī, Bucurescī.

VIII.

PRASLEA CELŪ VOINICŪ ȘI MERELE DE AURŪ

fost o dată ca nici o dată, etc.

Era o dată unŭ împăratŭ puternicŭ și mare, și avea pe lângă palaturile seŭle o grădină frumoasă, bogată de flori, și meștușugită nevoie mare! Așa grădină nu se mai veduse până atunci, p'acolo. În fundulŭ grădinii avea și unŭ mărŭ care făcea mere de aurŭ, și de când îlŭ avea elŭ nu putuse să mănânce mere còpte, căci, după ce le vedea înflorindŭ, crescândŭ, și pârguindu-se, venea óre-cine nóptea și le fura tocmai când erau să se còcă. Toți pasnicii din tótă împărăția și cei mai aleși ostași, pe care îi pusese împăratulŭ ca să pândescă, n'aŭ pututŭ să prindă pe hoți. În cele mai de pe urmă veni fiulŭ celŭ mai mare alŭ împăratului și-i diŭse:

— Tată, amŭ crescutŭ în palaturile tale, m'amŭ plimbatŭ prin astă grădină de atâtea ori, și amŭ vedutŭ róde fórté frumoșe în pomulŭ din fundulŭ grădinii, dar n'amŭ pututŭ gusta nici o dată din ele; acum a datŭ în copt, dă-mi voe ca nóptile astea să păzescŭ ênsumi, și mé prindŭ că voiŭ pune mâna pe acelŭ tâlharŭ care ne jefuesce.

— Dragulŭ meŭ, diŭse tată-seŭ, atâția ómeni voinicii aŭ păzitŭ, și n'aŭ făcutŭ nici o ispravă, dorescŭ prea multŭ să vedŭ la masa mea măcar un mărŭ din acestŭ pomŭ care m'a ținutŭ atâta sumă de bani; și de aceea étă mé înduplecŭ și te lasŭ ca să pândesci, măcar că nu-mi vine a crede că o să isbutesci.

Atunci fiulŭ împăratului se puse la pândă o săptămână în-

t régă: nóptea pândeá și díoa se odihnea; érá când fu într'o diminéța, se întórse tristú la tatá-séú și-í spuse cum priveghiase píná la mieduluú noptíi, cum mái pe urmă ilú apucase o pirotélá de nú se mái putea ținé pe picíóre, cum mái târđiú, somnulú ilú coplesi și cáđu ca unú mortú, fárá sá se póta deștepta de cáttú tocmai când sórele era rádicatú de doué sulíe, și atuncea véđu cá merele lipsescú.

Nepovestítá fu máhnirea tatáluí séú când auđi spuinduse astá întâmplare.

De silá de milá, fu nevoítú a mái aștepta încă unú anú, ca sá facá și voea fiulú séú celú mijlociú, care cerea cu stáruința de la tatá-séú ca sá-lú lase și pe dânsulú sá pândescá, și se legá cá elú va prinde pe hoțí care íi fácea atáta întristare.

Timpul veni, merele începurá a se pârgui; atuncí fiulú séú celú mijlociú pázi și elú; dará páți cá și frate-séú celú mare.

Tatá-séú, desnádédjuitú, pusese în gândú sá-lú taie: dará fiulú séú celú mái micú, Práslea, veni cu rágáciune cátre tatá-séú, și-í díse:

— Tatá, atáția aní l'ai ținut, aí suferítú atátea necazurí dupá urma acestuí pomú, mái lasá-lú, rogu-te, și anulú acesta, sá-mí încercú și eú noroculú.

— Fugí d'ací, nesocotítule, díse împératulú, frațíi téei cei mái marí, atáți și atáți ómení voinicí și deprínși cu nevoile, n'aú pututú face nimicú, și tocmai tu, unú mucosú ca tine, o sá isbutescá? N'auđi tu ce prápástíi spunú frațíi téei? Aicí trebue se fie ce-va vráji.

— Eú nu mé încumétú, díse Práslea, a prinde pe hoțí, ci dícú cá o încercare de voiú face și eú, nu póte sá-ți aducá nicí un réú.

Ímpératulú se înduplecá și mái lásá pomulú netáiatú încă unú anú.

Sosi primávara: pomulú înflori mái frumosú și legá mái multú de cáttú altá datá. Ímpératulú se veseli de frumusețea florilorú și de mulțimea ródelorú séle, dará când se gândea cá

nicî în anulă acesta n'o sa albe parte de merele lui cele aurite, se căia că l'a lăsată netăiată.

Prăslea se ducea adesea prin grădină, da ocolă mărului și totă plănuia. În sfârșit, merele începură a se pârghi. Atunci fiulă celă mai mică ală împăratulă dîse :

— Tată, étă a sosită timpulă ; mă ducă să pândesc și eă.

— Dute, dîse împăratulă ; dar negreșită că și tu ai să te întorci rușinată ca frații tēi cei mai mari.

— Pentru mine n'are să fie așa mare rușine, dîse el ; fiindă-că eă nu numai că suntă mai mică, dar nicî nu mă legă ca să prindă pe tâlhari, ci numai o cercare să facă.

Cum veni séra, se duse, își luă cărți de cetită, două țepușe, arculă și tolba cu săgețile. Își alese ună locă de pândă într'ună colță pe lângă pomă, bătu țepușele în pământă, și se puse între ele, așa cum să-î vină unulă dinainte și altulă la spate ca, dacă îi va veni ună somnă, și ară moțai, să se lovescă cu barba în celă de dinaintea lui, și dacă ară da capulă pe spate, să se lovescă cu cefa în celă de din apoi.

Ast-felă pândi, pînă când într'una din noții, cam după miezulă noptii, simți că-lă atinge încetișoră bôrea dîiorilor care îlă imbăta cu mirosulă seă celă plăcută, o pirotelă moleșitoare se alegă de ochii lui ; dară loviturile ce suferi, vrëndă să moțaiască, îlă deșteptară, și rămase priveghindă pînă când pe la reversată de dîiori, ună ușor fășăită se auđi prin grădină. Atunci cu ochii țintă la pomă, luă arculă și sta gata ; fășăitul se auđi mai tare și ună ôre-cine se apropie de pomă și se apucă de ramurile lui ; atunci elă dete o săgétă, dete două și cândă dete cu a treia, ună gémătă eși de lângă pomă, și apoi o tăcere de mórte se făcu : érá elă, cum se lumină puțină, culese câte-va mere din pomă, le puse pe o tîpsie de aură și le duse la tatăl seă.

Nici o dată n'a simțită împăratulă mai mare bucurie de câtă când a vęđut la masa sa merele de aură, din care nu gustase nicî o dată.

— Acum, dîse Prăslea să căutămă și pe hoță.

Dară împăratulă, mulțumită că pipăise merele cele aurite

nu mai voia să scie de hoț). Fiul său însă, nu se lăsa cu una cu două, ci arătând împăratului dîra de sânge ce lăsase pe pământ rana ce făcuse hoțului, îi spuse că se duce să-l caute, și să-l aducă împăratului chiar din gaură de șerpe. Și chiar de a doua zi vorbi cu frații lui, ca să meargă împreună pe urma hoțului și să-l prindă.

Frații săi prinseră pismă, pe el, pentru că fusese mai vrednic de cît dînsii, și căuta prilej ca să-l perdă; de aceia și voia bucuros să meargă. Ei se pregătiră și porniră.

Se luară, deci, după dîra sîngelui și merse, merse, pînă ce eșiră la pustietate unde se perdu dîra. Ocoliră împregiurul prăpastiei și vedură că dîra de sânge nu mai înainta. Atunci pricepură ei că în prăpastia aceea trebuie să locuiască furul merelor.

Dară cum să se lase înăuntru? Porunciră numai de cît virteje și funii grose, și îndată se și gătiră. Le aședară, și se lăsă fratele cel mare; dară, dîse el, când voi scutura frînghia să mă scoteți afară; așa și făcură. După fratele cel mare se coborî cel mijlociu, și făcu și el ca cel d'înteu, atîta numai că se lăsă ceva mai în jos.

Acum e rîndul meu să mă las în prăpastie, dîse Prăslea vedînd că frații cei mari se codesc; când voi mișca frînghia, voi mai mult să mă lăsați mai jos; și după ce veți vedea că frînghia nu se mai duce la vale, să puneți pasnici să păzescă, și când va vedea că frînghia se mișcă de lovesce marginile grōpei, să o trageți afară.

Se lăsă și cel mai mic din frați, și de ce mișca frînghia, d'aia îl lăsă mai jos, și-l lăsară, și-l lăsară, pînă ce vedură că frînghia nu mai sta întinsă, cum este când are ceva atârnat de capetului ei.

Atunci frații ținură sîntu și dîseră: să așteptăm pînă ce vom vedea dacă face vre-o isbîndă, și atunci ori bine ori rău, de va face, să-l perdem; ca să ne curățim de unul ca dînsul care ne face de rușine.

Prăslea ajuns pe tărîmul cel-altu, se uită cu sîfală în tōte părțile, și cu mare mirare vedu tōte lucrurile schimbate;

pământul, florile, copacii, lighionii alt-felă făptuite erau p'acolo.

De o cam dată îi cam fu frică, dară înbărbătându-se, apucă pe unū drumū și merse pînă dete de nisce palaturi cu totulū și cu totulū de aramă.

Nevădendū nici puiū de omū, pe care să-lū întrebe câte ce-va, intră în palatū, ca să vadă cine locuia acolo. În pragulū ușei îlū întâmpină o fată frumușică, care di-se :

— Mulțumescū lui Dumneđeū că ajunseiū ca să mai vėdū omū de pe tērēmulū nostru. Cum ai ajunsū aice, frate, îlū întrebă ea; aici este moșia a trei frați smeii, care ne-a răpitū de la părintii noștrii, și suntemū trei surori și fete de împēratū, de pe tērēmulū de unde ești tu.

Atunci elū povesti în scurtū tōtă istoria cu merele, cum a rānitū pe hoșū, și cum a venitū după dira sāngelui pînă la grōpa pe unde s'a lāsātū în josū la ea, și o întrebă ce felū de ómenii suntū smeii aceia și daca suntū voinici.

Ea îi spuse apoi că fie care din smeii și-a alesū câte una din ele, și le totū silesce să-ī ia de bărbați, őră ele se totū împotrivescū cu felū de felū de vorbe, cerēdu-le câte în lună și în sōre, și ei se facū luntre și puncte de le implinescū tōte voile.

— Ei suntū în adevērū voinici, adăogă ea, insă cu vrerea lui Dumneđeū, pōte îi veī birui. Dară, pînă una, alta ascundete, vai de mine! unde-va să nu dea smeulū peste tine în casa lui, că e năbădăiosū, și se face leū paraleū. Acum e timpulū când are să vină la prānzū, și are obiceiū de aruncă buzduganulū cale de unū conacū și lovesce în ușă, în masă și se pune în cuiū.

N'apucă să isprăvēscă vorba, și se auđi ce-va că șueră, că lovesce în ușe, în masă, și buzduganulū se arătă și se aședă în cuiū. Dară Prāslea, luă buzduganulū, îlū asvārli innapoī mai departe de cātū îlū asvārli-se smeulū; și când era prin dreptulū lui, îlū atinse pe umere.

Smeulū speriatū, stātu în locū, se uită după busduganū, se duse de-lū luă și se întōrse acasă. Când era la pōrtă, incepu să strige :

— Him ! him ! aici miröse a carne de omü de pe tĕrĕmulü celü-l-altü și vedĕndü pe fiulü de împĕratü ce-ï eșise inainte îi ñise :

— Ce vĕntü te-a adusü pe aici, omule, ca să-ți rămĕe ösele pe altü tĕrĕmü ?

— Amü venitü ca să prinđu pe furiü merelerü de aurü ale tatălui meü .

— Noï suntemü, îi ñise smeulü ; cum vrei să ne bĕtemü ? in busdugane să ne lovimü, in săbiü să ne tăiemü ; ori in luptă să ne luptămü ?

— Ba in luptă că e mai drĕptă, respunse Präslea.

Atunci se apucară la trĕntă, și se luptară și se luptară pină când Smeulü băgă pe Präslea in pĕmĕntü pină la glesne ; ĕră Präslea se opinti o dată, aduse pe smeü și trĕntindu-lü, ilü băgă in pĕmĕntü pină in genuchü și-ï și tăie capulü.

Fata, cu ochiü plinü de lacrămi, îi mulțumi că a scĕpat-o de smeü, și-lü rugă se-ï fie milă și de surorile eï.

După ce se odihni vre-o douĕ ñile, porni, dupe povăța feteï, la soră-sa cea mijlocie care avea palaturile de argintü.

Acolo, ca și la cea mare, fu primitü cu bucurie ; fata ilü rugă să se ascunďă ; ĕră elü nu voi ; ci când veni busduganulü să se așĕde in cuiü, pe care ilü aruncase smeulü eï cale de douĕ conace, elü ilü aruncă multü mai îndărätü, isbindü și pe smeü in capü ; ĕră smeulü veni turburatü, se luptă cu Präslea ca și frate-sĕü celü mare, și rĕmase și elü mortü.

Fata, după ce îi mulțumi, ilü povățui cum să facă ca să scape din robie și pe sora lorü cea mai mică.

— De și e mai puternicü, ñise fata, de câtü frații lui pe care i-ai omorätü, dar cu ajutorulü lui Dumneďeü și mai alesü că e și cam bolnavü din lovitura ce i-ai datü cu săgĕta cândü a vrutü să fure merele, nădĕjduescü că-ï vei veni de hacü.

O sĕptĕmĕnă intrĕgă se desfĕtară impreună cu amĕndouĕ fetele, și Präslea, odihnindu-se de ostenele ce incercase porni și către smeulü de alü treilea.

Vĕdĕndü palaturile de aurü in care locuia smeulü celü

mică, rămase cam pe gânduri, dară luându-și inima în dinți intră înăuntru.

Cum îl vădu fata, îl rugă ca pe Dumneșeu să o scape de Smeu, care, șicea ea, e otărătă ca îndată ce se va face sănătosă bine, să o silască, oricum să se însoțescă cu densusul.

Abia isprăvise vorba, și buzduganul isbindu în ușe și în masă, se puse în cuiu. Prăslea întrebă ce putere are Smeul, și îi spuse că aruncă buzduganul cale de trei conace; atunci el îl aruncă și mai departe, lovindu-l în peptu.

Smeul, turburat de mânie, se întorse numai de câtă acasă.

— Cine este acela, care a cutesat să calce hotarele mele și să intre în casa mea?

— Eă suntă, șise Prăslea.

— Dacă ești tu, îi respuse Smeul, amă să te pedepsescă amară pentru nesocotința ta. Cum ai vrută venit-ai; dară nu te vei mai duce cum vei voi.

— Cu ajutorul lui Dumneșeu, respuse Prăslea, amă eă acă și de jocul tău.

Atunci se invoiră să se ea la luptă dréptă,

și se luptară,

și se luptară,

și de vară

până séră;

iară când fu pe la nămieșu, se făcură amândoi două focuri și așa se băteau; ună corbă însă le totă da ocolă croncăindă. Védendu-lă Smeul îi șise:

— Corbule, corbulé ia seu în unghiile tale și pune peste mine, că-ți voiă da stêrvulă ăsta ție.

— Corbule, Corbulé îi șise și Prăslea, dacă vei pune peste mine seu, eă îți voiă da trei stârvuri.

— Unde dă Dumneșeu să cașă o asemenea tîflă peste mine! Mi-așă satura sălașulă întregă.

— Adevêră grăesce gura mea, îi respuse Prăslea.

Corbulă fără a mai întărđia, aduse în unghiile sale seu,

puse pe vitézulü Präslea, și prinse mai multă putere.

Către séră, ڊise smeulü cătră fata de împëratü, care privea la dënșii cum se luptău, după ce se făcuseră érá ómenî :

— Frumușica mea, dă-mî nițică apă să mă recorescū, și-ți făgăduescū să ne cununămū chiar mâine.

— Frumușica mea, îi ڊise și Präslea, dă-mî mie apă, și-ți făgăduescū că te ducū pe tărëmulü nostru și acolo să ne cununămū.

— Să-ți audă Dumneđeü vorba, voinic., și să-ți împlinescă gândulü, îi respunse ea.

Fata de împëratü dete apă lui Präslea de béu, și prinse mai multă putere ; atunci strânse pe smeü în brațe, îlү ridică în susü, și cândü îlү lăsă în josü, îlү băgă pină în genuchi în pământü ; se opinti și Smeulü, ridică și elü în susü pe Präslea, și lăsându-lü josü, îlү băgă pină în brăü ; puindu-și tóte puterile, Präslea mai strânse odată pe Smeü dă-i pârâi ósele, și aducëndu-lü îlү trânti așa de grozavü, de îlү băgă pină în gätü în pământü și-i tăie capulü ; érá fetele de bucurie se adunară împregiurulü lui, îlү luaü în brațe, îlү sărutaü și îi ڊiseră ; de ađi înainte frate să ne fiî. Îi spuseră apoi că fie-care din palaturile Smeilorü are câte unü bicî, cu care lovesce în cele patru colțuri ale lorü și se facü nisce mere! Așa făcură, și fie care din fete avură câte unü mărü. Se pregătiră decî, să se întórcă pe tărëmulü nostru.

Ajungëndü la grópă cletenă fringhia de se lovi de tóte mărginile grópei, Pasnicîi de susü pricepură că trebue să tragă fringhia. Se puseră la vârtejuri și scóseră pe fata cea mare cu mërulü ei de aramă.

Ea, cum ajunsse susü, arătă un revășelü ce-i da se Präslea; în care scria că are să ia de bărbitü pe frate-sëü celü mai mare.

Bucuria fetei fu nespūsă când se vëđu érá pe lumea unde se născuse.

Lăsară din nou fringhia, și scóse pe fata cea mijlocie, cu mërulü ei celü de argintü și cu o altă scrisóre în care o hotără Präslea de soție fratelü celü mijlociü.

Mai lăsară fringhia și scose și pe fata cea mică: această era logodnica lui Prăslea; însă mărul ei cel de aur nu-lu de te, ci îl ținu la sine.

Elu simțise de mai înainte că frații săi îi portă sâmbetele și când se mai lăsă frânghia, ca să-lu ridice și pe elu, densul legă o piatră și puse căciula d'asupra ei, ca să-i cerce, era frații dacă vedură căciula, socotindă că este fratele loră celă mică, slăbiră vârtejile și dete drumul frânghie, care se lăsă în josă cu mare iuțea, ceea ce făcu pe frați să creză că Prăslea s'a prăpădită.

Luară, deci, fetele, le duseră la împăratulă, îi spuseră cu prefăcută mâhnire că fratele lor s'a prăpădită, și se cununară cu fetele, după cum rânduise Prăslea. Eară cea mai mică, nu voia cu nici un chipă să se mărite, nici să ia pe altulă.

Prăslea, care ședea d'o parte, vedu piatra, care căduse cu sgomotă, mulțumi lui Dumneđu că i-a scăpată d'ilele, și se gândea ce să facă ca să iasă afară. Pre când se gândea și se plânga, densulă ađi ună țipătă și o văetare care îi implu inima de jale; se uita împrejură și vedu un balaur care se incolăcise pe un copaciă, și se urca ca să mănânce nisce pu de Sgripsor, scose paloșulă Prăslea, se repeđi la balaură și numa de cătă îl făcu în bucățele.

Pui, cum vedură, îi mulțumiră și-i điseră: vino incoa, omule viteză, să te ascundemă aici, că de te va vedea mama noastră te înghite de bucurie. Traseră o pană de la unulă din pu, și-lă ascunseră în ea.

Când veni Sgripsorica și vedu grămada aia mare de bucățele de balaură, întrebă pe pu cine le-a făcută ăstă bine?

— Mamă, điseră ei, este un omă de pe tărâmulă celălaltă și a apucată incoa spre răsărită.

— Mă ducă, le đise ea, să-i mulțumescă.

Ea porni ca vântulă în spre partea încotro îi spusese pui că a apucată omul. După câte-va minute se întorse:

— Spuneți-mă dreptă, le đise, încotro s'a dusă.

— Spre apusă mamă.

Și într'o bucată de vreme, ca de cândă începui să vă povestesc, strebătu cele patru părți ale tărîmului de jos și se întorse cu deșert. Ea ceru ca numai de cât să-î spue. În cele mai de pe urmă îi dîseră puî :

— Dacă ți l'om arăta, mamă, ne făgăduesci că nu-î vei face nimic ?

— Vă făgăduesc, dragii mei.

Atunci ei îl scôseră din pană și îl arătară ; érá ea, de bucurie, îl strânse în brațe și câtă p'aci era să-l înghiță dacă nu l'arú fi acoperit puî.

— Ce bine verí să-ți faci și eu pentru că mî-ai scăpat puî de mórte ?

— Să mă scoți pe tărîmul celălalt, respunse Práslea.

— Greú lucru mî-ai cerut, îi dîse Sgripsoróica ; dară pentru că ție îți sunt datore mántuirea puilor mei, mă invoesc la asta. Pregătesce 100 oca de carne făcută bucățele de câte o oca una, și 100 de pînă.

Făcu ce făcu Práslea, găti pînile și carnea și le aduse la gura grópei. Sgripsoróica dîse :

— Pune-te d'asupra mea cu merinde cu tot, și de câte orí oiú întorce capul, să-mí dai câte o pâine și câte o bucată de carne.

Se aședără și porniră, dându-î de câte orí cerea, pâine și carne. Cândă era aprópe, aprópe să éasă d'asupra, pasărea uriașe mai întorse capul să-î mai dea demâncare ; dară carnea să sfârșise. Atunci Práslea, fără să-și perdă cumpétul, trase paloșul și-și tae o bucată de carne móle din cósă piciorului de susú și o dete Sgripsoróicei.

După ce ajunseră d'asupra, și vedu că Práslea nu póte să umble, îi dîse Sgripsoróica :

— Daca nu era binele ce mî-ai făcut și rugăciunea puilor mei, mai cá te mâncam. Eu amú simțit cá, carnea care mî-ai dat în urmă, era mai dulce de cât cea de mai înainte, și n'amú înghițit'o ; réu ai făcut de mî-ai dat-o.

Apoi o dete afară dintr'insa, í-o puse la loc, o unse cu scuipat de alú sêu, și se lipi. Atunci se îmbrățișară, își

mulțumiră unulū alteia, și se despărțiră ; ea se duse, în prăpastia de unde eșiseră și Prăslea plecă către împărăția tatălui său.

Plecă către orașulū în care locuia părinții și frații lui, îmbrăcatū fiindū în haine próste țărănesci, întâlnește drumeții și află de la dēnșii, că frații lui au luatū de soții pe fetele care le-a trimisū elū, după cum le hotărâse ânsuși, iar părinții lui erau foarte mâhniți de peirea fiului lorū celui mai micū ; și că nu voiesce a se mărita nici în ruptulū capulū, măcar că a pețit-o mai mulți fii de împēratū : că acum, în cele din urmă, frații lui i-a adusū unū ginere prea frumosū, și că o silescū cu toți să-lū ia, și că nu se scie de va putea scăpa.

Prăslea auzindū de toate acestea nu puțin s'a întristatū în sufletulū lui, și cu inima înfrântă a intratū în oraș. Mai cercetândū în susū și în josū, află că fata a disū împēratulū, că dacă voiesce să o mărite cu tinerulū care i-lū aduseră, să poruncēscă a-i face și a-i aduce la odóre o furcă cu caerul și fusulū cu totulū de aur, și să tórcă singură, fiindū că așa îi făcuse și Smeulū, și asta îi plăcea multū. Mai află că împēratulū chie-mase pe starostea de argintari și-i poruncise dīcēndu-i: étă, de ađi în trei sēptēmāni să-mi dai gata furca care o cere fata mea cea mică ; că de unde nu, unde-ți staū piciórele, îți va sta și capulū ; și bietulū argintarū se întórse acasă tristū și plângēnd.

Atunci Prăslea se duse de se băgă ucenicū la argintarū.

Prăslea totū vedēndū pe stăpānu-sēv vāitāndu-se fiind-că nu isbutise a face furca după poruncială, îi dīse :

— Stăpāne, te vedū tristū că nu poți să faci furca ce ți-a poruncitū împēratulū, étă mai suntū trei dīle pīnă să se implinēscă sorocul ce ți-a datū ; lasă-mē pe mine să o facū.

Argintarulū ilū goni dīcāndu-i :

Atiți meșteri mari n'au pututū să o facă, și tocmai unū trențerosū ca tine să o facă ?

— Daca nu ți voiū da furca de ađi în trei dīle, respunse Prăslea, să-mi faci ce vei voi.

Atunci se învoiră a-i da o odăe să lucreze numai Prăslea sin-

guri, și pe fie-care nópte să-1 dea câte o trăistuță de alune și câte unŭ paharŭ de vinŭ bunŭ.

Argintarulŭ îi ducea grijea, fiind-că, ascultândŭ pe la ușe, n'audea altŭ de câtŭ cum spârgea la alune pe nicovală; érá când fu a treia și elŭ eși de dis de aîmineață din odae cu furca pe tavă, pe care o scosese din mărulŭ smeuluiŭ, ce era la densusulŭ, și o dete argintaruluiŭ ca să o ducă fetei împăratuluiŭ.

Argintarulŭ nu măi putea de bucurie, și-1 făcu unŭ rândŭ de haîne; érá pe la nămiezŭ, când venise slujitorii împăratuluiŭ ca să-lŭ cheme la palatŭ, elŭ se duse și îi dete furca care torcea singură.

După ce împăratulŭ se minună de frumușea ei, dete argintaruluiŭ doui saci de bani.

Fata, cum veđu furca, îi trecu unŭ ferŭ arsŭ prin inimă; ea cunoscŭ furca și pricepu că Prăslea cel vitezŭ trebuie să fi eșitŭ d'asupra pământuluiŭ. Atunci și se împăratuluiŭ:

— Tată, cine a făcutŭ furca, pótesă măi facă încă unŭ lucru pe care mi l'a adusŭ la odóre smeulŭ.

Eară împăratulŭ chemă îndată pe argintarulŭ și-1 porunci să-1 facă o cloșcă cu puî cu totulŭ și cu totulŭ de aurŭ, și-1 dete sorocŭ de trei săptămēni, și daca nu i-o face-o, unde îi stă picióarele, îi va sta și capulŭ.

Argintarulŭ, ca și de l'altŭ rândŭ se întórse acasă tristŭ desprețui ca și întâia órá pe Prăslea care îlŭ întrebasese și de astă dată; érá daca se înțeleseseră la cuvinte, se învoiră, și lucrulŭ se și săvârși cu bine.

Cândŭ veđu argintarulŭ cloșca clóncănindŭ și puî piuindŭ, cu totulŭ și cu totulŭ de aurŭ și ciugulindŭ meiu tot de aurŭ, înțelese că trebuie să fie lucru măiestru.

Argintarulŭ luă cloșca, o duse la împăratulŭ, érá împăratulŭ după ce se minună îndestulŭ de frumuseșea și gingășia lorŭ, o duse fetei, și-1 și se:

— Eată și s'aŭ împlinitŭ tóte voile; ac um, fata mea, să te gătesci de nuntă.

— Tată, îi măi și se fata, cine a făcutŭ aste doui lucruri, rebue să aibă și mărulŭ de aurŭ alŭ Smeuluiŭ; porunce-

sce, rogu-te argintarului să aducă pe meşterul care le-a făcut.

Priimindă porunca asta argintarulu, se înfăţişă împăratului rugându-se să-l ierte şi dîcîndu-î :

— Cum o să aducă înaintea Măriei tale pe meşteru, fiindu-că este unu omu prostu şi trenţerosu şi nu este vrednicu să vadă luminata faţă a Măriei tale.

Impăratulă porunci să-l aducă oră cum ară fi.

Atunci argintarulă, după ce puse de spălă pe Prăslea şi-l curăţi, îl îmbracă în nisce haine noui şi-l duse la la împăratulă : érá împăratulă îl înfăţişă fetei.

Cum îl vedu fata, îl şi cunoscu. Ea nu putu să-şi ţie lacrămile care o prididiseră, de bucurie mare ce avu, şi dîse împăratului :

— Tată, acesta este vitézulă care ne-a scăpatu din mâna Smeiloră.

Şi dându în genuche, îi sărută mâinele şi pe faţă şi pe dosă.

Luându-î séma bine împăratulă, îl cunoscu şi dînsulă, măcar că fórté multă se schimbasese. Ilă îmbrăţişă şi-l sărută de sute de oră. Dar elă tăgăduia.

In cele maî din urmă, inima lui înduioşată de rugăciunile tatălui său, ale mamei sale, şi ale fetei care rămăsese în genuche rugându-lă, mărturisă că în adevărulă elă este fiulă loră celă maî mică.

Prăslea le povesti apoi tótă istoria sa, le spuse şi cum a eşitū d'asupra pământului, şi le arată şi mărulă de aură ală Smeului.

Atuncea împăratulă, supărată chiemă pe feciorii lui cei maî mari ; dar ei cum vedură pe Prăslea, o sfecliră. Eară împăratulă întrebă pe Prăslea cum să-î pedepsescă ? Vitédulă nostru dîse :

— Tată eă îi ertă, şi pedépsă să o ia de la Dumneđeu.

Noi vomă eşi la scara palatului, şi vomă arunca fie-care câte o săgétă în susă, şi Dumneđeu, daca vomă fi cine-va greşif, ne va pedepsi.

Aşa făcură. Eşiră câte trei fraţii în curte, din naintea palatului, aruncară săgeţile în sus, şi când cădură, ale fraţilor celor mai mari, le cădură dreptu în creştetul capului şi-i omorîră, dară a celui mai micu, îi cădu dinainte.

Eară dacă ingropară pe fraţii cei mai mari, făcură nuntă mare, şi Prăslea luă pe fata cea mică. Totă împărăţia s'a bucuratū că le-a adusū Dumneđeū sănătosū pe fiulū celū mai micū alū împăratului, şi se mândrea, fălindu-se, de vitejiile ce făcuse elū ; érá după mórtea tătâne-séū se sui élū în scaumulū împărăţiei, şi împărăţi în pace de atunci şi până în dioa de astăđi, de or fi trăindū.

Trecuiū şi eū pe acolo şi sătuiū de mă veseliiū la nuntă, de unde luaiū

O bucată de batocū,
 Ş'unū piciorū de epure schiopū,
 Şi încălicaiū p'o şea şi v'o spuseiū dumniavóstră aşá.

Povestitū de tata.

NOTĂ Publicatū pentru întâia órá în *Ţéranulū* românū, Nr 13 şi 14 din 1862 ; apoi într'o broşurică *Basme saū poveşti populare* ; a treia órá în *Legende saū Basmele Românilorū*, Partea I, la 1872.

XI

VOINICULŪ CELŪ CU CARTEA ÎN MÂNA NASCUTŪ

fost o dată ca nici odată, etc.

A fost o dată o babă și unŭ unchiașŭ. Ei până la vremea de bătrânețe nu avură nici unŭ copil. Ce nu făcură ? Ce nu dreseră ? Și ca să aibă și ei măcarŭ o miarță de copilŭ, nici câtŭ. Ba merseră pe la descântătorese, ba pe la meșterŭ vrăjitorŭ, ba pe la cititorŭ de stele, și ca să rămăe babă grea, nici gândŭ n'avea.

Ajunși la vreme de bătrânețe începură a se îngrijura.

— Ce ne facemŭ noi, babo, ȃise într'o ȃi unchiașulŭ, de vomŭ ajunge niscai-va ȃile de neputință orŭ de nevoe. Tu scii că amŭ făcutŭ totŭ ce mŭ-a statŭ prin putință, și ca să ne dea Dumneȃeu și nouă unŭ copilașŭ, care să fie toiagulŭ bătrânețelor nŭstre, nu s'a înduratŭ.

De ! Unchiașŭ, cine e de vină ? Tu scii că amŭ umblatŭ și crucișŭ, și curmedișŭ pe la meșterese, pe la vraci, am făcutŭ totŭ ce m'aŭ învățatŭ unŭ și alții, și ca să avemŭ și noi o mângâere pentru pârda nicele de bătrânețe, că grele mai sunt ! a fostŭ peste pŭte.

— Ia, să apucăm noi doi în două părți, să ne ducemŭ unde ne-o lumina Dumneȃeu, căci toțŭ de giaba stămŭ noi la unŭ locŭ amândouŭ, două nevoi.

— Să ne despărțimŭ, unchiașŭ, dacă tu așa găsești de cuviință. Dară bine, cine să închiȃă ochii în césulŭ celŭ de pe urmă ?

— Că bine ȃici tu, Babo ; stăi dară ; ia să ei tu basmaoa mea care amŭ avut-o în ȃiua de cununie, și eŭ ștergarul celŭ vârgelulŭ ce mi-ai adusŭ de zestre. În tŭte ȃilele să ne uităm

la dênsele; și când vomă vedeă pe ele câte trei picături de sânge, să ne întorcemū acasă. Acesta să fie semnulū că mórtea s'a apropiat de unulū din noi.

— Așa să facemū, unchiașū.

Cum điseră și făcură. Se gătira de drumū, își luară fie-care desăguță d'a umeri, în care baba puse pe fundū basmaoa bărbatului ei, érá unchiașulū ștergarul cel vėrgătel al neveste-sei, și apucară unulū spre răsăritū érá altulū spre apusū.

Noă đile și noă nopti, se duseră, se duseră, și érá se duseră, întrebără și pe bunū și pe rău, pe mare și pe micū, ce arū face ei că să pótă avea unū copil. Cea ce le spuseră să facă ei, respuseră că aū tot făcutū, dară în deșertū. Ei căutaū să le spuē cine-va alt-ceva ce nu sciaū ei, dară nu-și găsiră omulū.

A decea đi sculându-se unchiașulū, eși afară să se spele, ca să pornescă la drumū mai departe. Când luă ștergarul să se ștergă pe ochi, ce să vadă? Trei picături de sânge pe dênsul.

Elū își đise: Trebuie să mă întorcū acasă, căci Dumneđeū scie ce va fi pășitū baba mea.

Intinse unchiașulū la drumū. Nu mai căuta nici de mâncare, nici de odihnă, și se întorse acasă, cum plecase.

— Ce ți s'a întâmplatū, babo? đise elū, cum își vedū jumătatea.

—Ce să mi se întemple unchiașū? Eaca eū imi căutamū de cale, și întrebamū în drépta și în stânga, rugându-mē de toți să mă învețe ce-va ca să putem avea unū copilū. Dară întrebările și rugăciunile mele le făceamū în secū, căci imi răceamū gura de surda.

Și tot mergēnd înainte am ajuns într'o pădure mare, mare, fără sémănū și m'am rătăcitū prin bungetulū acelei păduri, de nu mai sciamū pe unde să esū la ómeni.

Când, odată vedū înainteă mea unū moșū, fleoșū de bătrân, uitat de mórte și de Dumneđeū. Eū îi spuiū după ce umblu și cum m'am rătăcitū. Moșul, încărcatū de đile cum era, se pune josū, stă de vorbă cu mine și cu unū graiū, blajinū, imi arată drumulū pe unde să esū, acasă, și imi đice să mă întorcū, căci rāvna nōstră a ascultat'o Dumneđeū.

— Și ăsta a fostu scannulă de pe ștergarulă meă ?

— Se vede că asta.

Atunci și ei se hotărîră ca să nu se mai despartă, și să rămăe să-și mănânce amarulă împreună.

Nu trecu multă după asta, și baba spuse unchiașului că se simte îngrecată.

Aoleo ! Unde era Dumneđeă să vadă bucuria unchiașului când auđi d'o asemenea veste bună ! Umbla de colo până colo, de bucurie, și nu mai scia pe ce să pue mîna și ce să facă.

Și așa trecură ąilele una după alta pînă la noă lună, când baba, cu ajutorulă maicăi Domnului, născu ună dolo-fană de copilă, de drăguleță, și cu o carte în mână.

A treia séră când veniră ursitórele, se întămplă ca unchiașulă să fie deșteptă. Pe dănsulă, veđi, nu-lă mai prindea somnulă de bucurie, și de trei ąile nu-ı mai dase ochiı în gene, totă umblăndă pe lăngă babă ca s'o îngrijescă și s'o caute la bólă. D'aia și când veniră ursitórele, elă nu dormea, ci sta stărcită într'ună colță, ca și când ară fi fostă Matrăcuca, sora dómnei.

Când începură ursitórele să ursescă, elă se făcu numai urechă, și auđi totă.

Cea mai mare din ursitóre, ąise :

«Acestă copilă are să fie ună Fătă-frumosă, și are să ajungă bogată.»

Cea mijlocie ąise :

«Pe acestă copilă, când va fi elă de doi-spre-đece ană, are să-lă răpescă duhurile rele.»

Cea mică ąise :

«Dacă va scăpa de duhurile rele, acestă copilă are să ajungă împărată,»

Atita ıı trebui unchiașului să auđă, ca să-ı dea un cuțită ascuțită prin inimă. Elă, veđi, nu se împăca cu ceea ce ąisese ursitóreă d'a doa. O grije mare ılı coprinse, și de pe acum chiar, începă a plănuı cum să facă să-și scape copilașulă de ună asemenea răă.

Pină una, alta, copilulă creşcea, asculta pe părinţi şi cartea cu care se născuse din mâini n'o lăsa. Cetea, cetea mereu pe dănsa şi învăţa, de se mira tótă lumea de silinţa şi învăţătura dănsului.

Când se făcu ca de noă anî, scia câte în lună şi în sóre. Elú însuşî ajunsese să fie o carte, şi toţi megiaşii veneau la dănsulú şi-lú întrebaú despre păsurile lorú.

Unchiaşulú se bucura nu se bucura de fiulú sěú, dar baba sciú că nu mai putea de bucurie, veděndu-lú şi frumosú, şi cu atáta procopsělă într'ensulú. Unchiaşulú, vedí, era cu cuiulú la inimă; scia elú ce scia; dară la nimeni nu spunea.

Băiatulú de ce creşcea, d'aia se făcea mai frumosú şi mai învăţatú. Totú satulú ilú cinstea şi ilú asculta ca pe cine scie cine; érá unchiaşulú, de ce trecea timpulú, d'aia se întrista.

Când era aprópe de a íplini băiatulú doi-spre-dece anî, nu mai putu unchiaşulú să fie, trebui să re-ufle. Elú găsi de cuviinţă să spue şi alorú sěi, ceea ce era să se întâmple fiulú lorú. Şi ast-felú într'o séră când staú cu toţii la focú şi povesteau şi verđi şi uscate, ca să le trecă timpulú, unchiaşulú se apucă de spuse totú ce auđise de la ursitóre.

P'aci, p'aci era să móra baba, mama băiatului, de íntri, stare, când auđi unele ca acele; sáriră însă unchiaşulú şi fiulú sěú, o sdropiră cu apă, şi d'abia, d'abia o mai înviorară. Iară băiatulú se pusé pe gândurí.

Şi mai plánui elú, ce mai plánui, pină ce, după câte-va díle, spune tatálui sěú ceea-ce isvodise elú să facă. Tatá-sěú carele asculta la gura lui ca la o carte, se duse numaí de câtú prin satú şi dete gurá la toţi megiaşii că în séra cutare, şi cutare adecă când era să ímpliněscă fiú-sěú doi spre-dece anî, ei să se adune toţi cu totulú la biserică, ca să facă rugăciune pentru fiulú sěú, spre a-lú scăpa de dururile cele rele. Vorbi şi cu moş popa; şi toţi cu totulú se fágăduiră că va ímplini cererea unchiaşului. Şi aşa şi făcură.

În séra aceea, când era băiatulú unchiaşului să ímpliněscă doi-spre-dece anî, toţi ómenii din satú, bărbaţi, femeí şi copii, împreună cu moş popa, se adunară la biserică pentru

rugăciune. Și viindă moșulă cu baba și cu fiulă loră, totă cu cartea în mână, megiașii îi băgară la mijlocă, și rugăciunile începură. Se rugară, ce se rugară, când, de o dată se pomeniră că se umele biserica de o ceta grosă. Atunci cădură cu toții în genuche și scoseră nisce rugăciuni ferbinți, de ară fi muiată inima nu sciă căruă dubă rău. Ceta se risipi și ei rămaseră téferi.

A doua séră, când erau la rugăciune, totă pe acea vreme, unde se pomeniră că se umele biserica de sóreci, de lilieci, și de bufnițe, și începură a chițăi, de colo pină colo prin biserica, a se sui pe ómeni și a-i ciupi de pe unde apuca.

Toți se speriară, pină și chiar moșă popa. Atunci băiatulă unchiașului, cu cartea în mână, cădu în genuchi, și începu a se ruga cu focă. Așa făcură și unchiașul și moșulă popa, și toți megiașii cari se află în biserica. Șiórecii și tóte lighiónele acelea periră.

A treia séră dacă se adunară, și se puseră la rugă, se rugară, se rugară, pină ce către mieđulă noptii odată începu a se cutremura biserica și se auđiră nisce pocnete și tunete, bubuituri și duduíturi îngrozítóre, ca de tunetă. Cădură și de astă dată în genuchi, se rugară și de astă dată cu tótă credința în dumneđu. Însă, ce să vedeți D-vóstră? tocmai în toiulă rugăciunei, unde se coboră ună călugără din turnulă bisericii, apucă pe băiatulă unchiașului de subfioră, îl răpescă din mijloculă loră și se înalță cu densusulă în sus. N'apucară ómenii să bage de sémă, și periră din ochii lor ca o nálucă. Ba că o fi rămasă prin turnă, ba că o fi pe după biserica, ba că o fi pe colo, ba pe dincolo. Ași! Elă s'a dus cu călugărulă ce-lă răpescă, și dusă a fostă.

Toți remaseră ca căđuți din ceră de spaimă, dar unchiașulă și baba, mai cu asupra. După ce se mai astimpărară din spaimă, și după ce biserica se liniști, ómenii eșiră și se duse fie-care într'ale sale.

Fiulă unchiașului, de și răpită de călugără, dară cartea din mână n'ó lăsa. Citea mereu și în gura mare; iară când fu de ajunsă pe la mijloculă cărții, călugărulă nu-lă mai

putea ține. Vru să-î smucască cartea din mână; dară băiatul o ținea vârtos. Luptându-se cu băiatul prin vâsdubă ca să-î ia cartea, călugărul îl scapă, și fiul unchiașului cădu într'o prăpastie adâncă. -

Dumneleu scie cât a rămasu elu acolo, pină s'a desmeticitu din ametele ce-î veni cădendū. Când se pomeni, elu era totu cu cartea în mână. Mulțumi Domnului că l'a scosu din mâna duhurilolū rele și că este viu; dară altū necazū acumū! nu scia unde se află. Se scōlă elū d'acolo, și o pornesce la drumū. Și aide, și aide pină ce d'abia eși din prăpastie. Apoi o luă într'acolo unde mila Domnului l'o duce. Și apucândū spre sōre scapată, se duse, se duse, și de vară până 'n sēră, fără să dea de vr'un satū și fără să vadă puiū de omū; și mai mergendū ce mai merse, dete de unū copaciū și mase acolo. Nemāncat și nebētū nu putea să dōrmă. Și luptāndu-se cu fōmea, cu setea și cu nesomnūlū, se socotea unde s'arū duce, ca să iasă la lume. A doua și o apucă ē-rāși spre sōre scapătă, după cum plānuia elū, pină ce dete peste nisce grāmeși de cāpēțāni și oșe de omenī.

Și apucāndu-lū nisce rācori reci de fricā, incepu a citi pe cārticea lui, și înlătură ore cumū grōza ce sta gata să-lū coprinđă. Iși luă deci inima în dinți și porni înainte; de ce mergea mai nainte, d'aceia grāmeșile de oșe de omū se înmulțeau. Elū se făcu că nu le bagă de sēmă, și totū înaintē mergea, pină ce ajunse la unū orașū mare, din care numai dārāmăturī rămāsese. Prea puține ziduri mai erau în piciōre. Și mai merse ce măi merse, și dete de nisce palaturī fōrte frumōse.

Acolo dacā ajunse, bātu în pōrtă. Elū cugetă să cēră ceva de māncare, că nu māncase nu sciū de cāte zile, și să-lū lase să mae acolo, că era vreme de cānd nu se odihnise ca lumea. Dară nu-î rēspunse nimenī.

Mai bātu o dată. Darū ca să rēspunđă cine-va, ba.

În sfârșitū bātu și a treia oră; dară nițelū mai tārīcelū. De astă dată se auđi un glas pițigāiatū din lāuntru că-lū întrebă: cine este?

Elă răspunse că este omă ca toți ómenii, și cere să-lă găsduiască.

Daca îi deschise portița, ce credeți că mi-ți vedă? O umbră de omă, ună bătrănă cu barba până la genuchi, slabă și pipirnicită și cocoșată, de parcă mânca numai vinerea. Elă se cruci când vedă pe Făt-frumosă, și-și spuse că n'a vedută omă de când era copilandru. Acestă bătrănă era portarulă curții și lăsată acolo să păzescă palatulă pînă s'o găsi cine-va care se desfacă făcutulă loculuiă aceuia.

Dacă intră Făt-frumosă înăuntru, bătrănulă îi puse o masă curată, și pe masă nisce pâine albă ca zăpada și nisce legumă bună de mîncare, însă gătită fără multe meșteșugiri.

Băiatul, îmbuca lupte, căci nici elă nu mai scia de când nu mîncase. După ce mîncă, și se sătură, se puse la vorbă cu unchiașulă.

— Bine, tătutulă, ca ce să fie asta de n'amă întâlnită eu, cale de atâtea zile de când viu, nici ună suflețelă de omă p'aici pe la voi, fără numai grămeți, grămeți de óse de ómenii, risipite coala și coala? Ș'apoi și aici la palaturile aceste, numai pe tine te gădescă cu sufletulă în óse, încolo par'că ară fi în împărăția morții?

El, tătisorulă, povestea împărățieiă acesteia este mare. Eă țiu-oiă spune o cătinică din ea. Să veđi dumnéta nepoțelulă moșului, acéstă împărăție a fostă și ea odată mare și puternică. Împăratulă și împărătesa locului n'aveau copii. Ei, în locă să se róge lui Dumneđu ca să le dea ună moștenitoră, să apucară să umble cu farmece. Umblară ei, ce umblară, și dete peste ună fermecătoră meșteră.

Acesta nu sciă ce făcu, nu sciă ce dresă, că numai étă că împărătesa remâne grea, și după noă lună născu uă fată mai frumósă de cătă nu sciă care đină din ceră. Ea trăesce și acumă. Este atătă de frumósă, în cătă s'o veđi și să n'o uiți în totă viața ta.

La trei zile cândă veniră ursitórele, o ursiră ca ea să nu se póte mărita pînă ce nu se va găsi cine-va eare să petrecă o nópte în cămara ei, și să scape táféră. Pasă-mi-te

Dumnezeu pedepsea pe copiii, pentru păcatul părinților. Nu numai atît, dară ursitórele întinse pedepsa acesta și asupra împărăției. Ele dîse că din ziua când va veni celú dintăiú peșitorú și nu va isbuti să scape, tóte orașele și tóte satele să se dărime precum le-ai vęđutú și tu, și toți ómenii să putredescă, să le rămăe numai ósele. Acesta ca să îngrođescă pe junii, ca să nu vie în peșitú. Veđi D-ta, și fermecătorulú acela care a făcutú pe împărătesă să nască, fu pedepsitú, căci umbra lui este care vine nóptea de muncnșce și chinuesce pe bięții tineri, cari se încușetú a rēmănea în cãmara domnișei.

Mulți tineri s'au încumesú pînă acumú a face cercare, și toți au peritú.

Auđindú unele ca acestea Fětú-frumosú, dîse portarului, că arú dori să vađă și elú pe fata de împératú.

— Fugí d'acolo, tătisorule, nu-ți mai băga sufletulú în păcatú. Făți cruce și te depártéză de locurile acestea, ca să nu-ți perđi viața. Păcatú de tinerețile tale.

Fie! își dîse băiatulú, gándindu-se la cele ce pășise pînă acumú, totú n'am eú la ce mai trái singurú prin pustietățile acestea, și stărui ca să-lú ducă în cãmara domnișei.

Portarulú daca vęđu că nu este chipú să-lú opréscă de a merge, ilú duse la fata împératului. Eí, cum se vęđurá se și plăcură. Se vede că eí erau făcuți unulú pentru altulú. Și de unde să nu fie așa!

Biată fata împératului arú fi doritú să rēmăe în nóptea a ceea băiatulú în cãmara eí; dară îi era milă de tinerețile lui, cumú de să se prăpădescă o așa bunătate de june.

Și împreună cu portarulú mai cercară încă odată să-lú facă a nu rēmănea. Dară fu peste póte; căci Fětú-frumosú era de aceia cari, cândú își pune în gándú să facă ce-va, nicí draculú nu i-o scóte din capú.

Și așa, cum veni séra, elú se duse cu cärticica lui în mână, și stătu în priveghere. Ce făcu elú, ce nu făcu, că vęđu albulú dîlei. A doa đi ilú găsiră totú cu cartea în mână, și sérbedú, și galbenú ca turta de cėră, de pare că muncise.

cine scie la ce lucruri grele, și cine scie câte nopți, nemâncat și nebătut.

Se deșteptă și fata de unde dormea ea, și cum îl vădu în carne și în oșe, îi duse: tu să fii soțul meu. Atunci odată, ca din senin, începură a învia ómenii de prin orașe și de prin sate, slugile de prin curte, și toate câte erau cu sufletu în dioa când veni celú întâiu pețitorú, începu să misce și să se scóle ca dintr'unú somnú adâncú.

Oamenii începură la lucrulú lorú, oștirea a da în timpine și în surle, și a veni la curtea împărătescă să se închine cu slujba. De unde pînă aci era făcere, mórte; acumú te asurdeau strigátele și sgomotulú ce făcea mulțimea de ómenii și de argați, mergendú fie-care la lucrulú seú.

Portarulú se buimácise la cele ce vedea. Nu scia încotro să-și întórcă privirea și la ce să se uite mai întâiu.

Fétú-frumosú și cu domnița eșiră și se arátară la lume. Mulțimea striga de bucurie de se audea în cerú strigátulú lorú, și din fie-care gură eșea vorbele: Să ne trăiască împératulú și împărătesa nóstră!

Fétú-frumosú, daca se cunună cu fata, se aședă în scaunulú împărăției, și-și tocme oștile, boerimea și próstimea cum scia elú în legea lui. Toți rémaseră mulțumiți de tocmelele lui.

Și petrecură ce petrecură cu fericire în căsătoria lorú; când într'una din zile își aduse aminte de tatálú seú și de muma-sa, și se întristă, cá nu scia ninaicú de căpétáulú lorú.

Ímpărătesa băgă de sémă întristarea lui, și ca unulú cera dragú fórte, nu voia, veđi, să-lú vadă nici o clipă de ochii măcarú fără chef. Prinse a-lú întreba. Eră dacá îi spuse, ea îlú îndemnă să se ducă să-și aducă părinții, și să trăiască cu toți la unú locú ca în sinulú mă-sú.

Fétú-frumosú asta și voia. Și totuși nu se îndura să-și lase soția singurá. Scia elú, bietú, ce va să dicá singurátatea. Dară întefindú-lú și încingendú-lú dorulú de părinți, hotări să se ducă.

Ínainte însă de a pleca, împărătesa, soția lui, îi dete unú

inelu, ce dicea că îl are de la moși, de la strămoși, și îi spusese că are puterea, când îl scote din degetu, se uită la densusu și doresce, să se facă unu palatū cum sémănu pe lume să nu aibă. Îi dete și pe visitiulū curții, omū vechiū, credinciosū și iute la slujbă, care sa nu se deslipescă de stăpănulū său, nici câtū ai da în amnarū.

Așa căpuitū și pregătitū de drumū, plecā către satulū unde trăiau părinții lui, după ce-și luā dioa bună de la împērătēsa, de la boerī și de la ostași. Drumulū îi era să trecā pe la împērătēia lui Seferū împērātū, pe la țara ținelorū și Dumneđeū mai scie pe unde.

Trei ani și trei luni și trei zile ținū călătoria pînă să ajungā la satulū părinților lui. Și trecēnd pe la împērătēia lui Seferū împērātū, l'a întâmpinatū dregătōrii curții și l'a petrecutū cu dragoste. Și trecēndū pe la țara ținelorū, acestea se întreceau care de care să-ī arate mai multā cinste și să-lū petrecā.

Daca ajunsese la satulū părinților săi, trase butca dinaintea bordeiului. Tatā-sēu și mă-sa nu-lū cunoscără. Elū dacā vădu așa, ceru să-lū găsduiască. Bētrāniū primirā, și-și cerurā ertăciune că nu potū să-ī dea mai multū de câtū ceea ce aū, adică bordeiulū lorū. Elū se învoi și mase acolo. Peste nōpte se scōlā, ese afarā binișorū, și uitāndu-se la inelū, îi arētā că doresce să se facā unū palatū infricoșatū în loculū bordeiului, aceluia.

N'apucā să isprăvescā bine de gânditū, și mi se ridicā neiculiță, nisce palaturī mărețe, împodobite cu de tōte frumuseșile, cu grădinī falnice, cu isvōre limpedī, de să te totū fi uitatū la dēsele și să nu te saturī. Darā încā-mi-te pe din năuntru? Aci e aci. Cāmāriile, lăvișile, așternuturīle, numai scumpeturī.

Când se deșteptarā a doa și unchiașulū și cu baba și se vădurā muiățī numai în aurū, se speriarā. Se frecaū la ochi și se uitau în tōte părșile, și nu le veneau a crede ochilorū lorū. Li se păreau că visēdā.

Atunci intrā fētū-frumosu la dēnsū, îi scōse din uimirea în

care căduseră și și se descoperi, spuindu-le că elū este fiulū lorū celū răpitu, și că a ajuns împēratū.

Când auđirā de unele ca acestea, unchiașulū și baba, murirā și înviarā de bucurie. Apoi ilū luarā și ilū puparā și pe o parte și pe alta : ērā elū le sārutā māinile.

Īndatā se făcu svonū ĩn satū că unchiașulū și baba se procopsirā fără scirea lui Dumneđeū, și alerga lumea dupā lume ca să vađā cu ochiū lorū minunea.

Ajungēndū și la urechile stāpānului moșiei acestū svonū, se duse și elū de vēđu palaturile și rēmase cu ochiū sgāiți. Acestū omū era pismātarețū și zācașū la inimā. Nu voia, veđi, nici ĩn ruptulū capului, să-lū ĩntrecā alțiū, nici ĩn bogāție, nici ĩn procopselā.

Se duse deci acolo să se ĩncredințeze prin sine ĩnsuși de acēstā minune, și dca vēđu pe Fētū-frumosū, arū fi pofțitu dum-nelului să-lū ginerescā, fiind că avea trei fete.

Pofți pe Fētū-frumosū, ca să vie și elū pe la dēnsulū p'acasă, ca să lege prietenie. Fētū-frumosū, cu inima curatū, și fără nici o vinovāție ĩntr'ēnsulū, se duse, de! de datorie. Acolo dca ilū vēđurā, stāpānului moșiei aduse vorba de cāsătorie și-ĭ spuse că arū fi bunū bucurosu să-ĭ dea pe ori-care va voi elū să ia din fetele lui.

Fētū-frumosū le spuse curatū că elū este ĩnsuratū, și că are de gāndū să se ĩntōrcā la nevasta peste-pūținū. Ba ĩncā le spune și cu ce putere făcuse patātūrele alea frumoșele, dca ilū ĩntrebarā.

Pismātarețulū de stāpānū alū moșiei plānui atunci cu fetele sale, cum să facā să fure inelulū din degetulū lui Fētū-frumosū. Pentru acēsta, nu trecu multe đile, și pofțirā pe Fētū-frumosū la masā la dēnsiū ca să se chefuiască și să petrecā ĩmprevnā, căci, điceau ei, mai aveavorū đile să se mai vađā aū ba ?

Fētū-frumosū, fără să-ĭ plesnescā prin cap ce plānuisera ei, se duse. Dupā ce se chefuirā māncāndū și bēndū cātū le cerurā inima, cānd furā să se scōle de la masā, zācașulū de proprietarū ceru să le mai dea câteunū paharū să bea, la botu

calului, cum se ȕice. În pãnarul ce dete lui Fëtũ-frumosũ amestecã, fãrã sã scie elũ, nisce burueni adormitõre.

Cum hëu, ilũ și furã aghiuțã. Cãdu într'o amortëlã sorã cu mõrtea. Capulũ îi bãnãnãia într'o parte și într'alta, de parcã își rupsese jungetura. Îlũ luar, deci, binișorũ, îi puserã într'unũ patũ, și acolo rëmase pãnã a doua ȕi. Pe cãnd dormea elũ dusũ, îi scõserã inelulũ din degetũ și ilũ ascunserã.

A doua ȕi dacã se desceptã Fëtũ-frumosũ, îi fu rușine de ceea ce fãcuse. Elũ se cãia și se cãia cum de sã facã elũ fapte de care nu mai fãcuse în viața lui, sã-și bea adecã și simțirile. El socotea, veȕi, cã a bãutũ ca unũ nemernicũ, și d'aia sã îmbëtase așa.

Cum se deșteptã, se și duse acasã, fãrã sã bage de sãmã, cã îi lipsesce inelulũ din degetũ. Acasã dacã ajunsese, ia palatulũ de unde nu e. Perise ca și cãnd n'arũ fi mai fostũ, iar în locul lui gãsi erãși boãdeiculũ pãrințilorũ lui. Se mai cãi elũ o tõnã de neghiobia ce fãcuse, dar acuma : prinde orbulũ, scõte-i ochiũ, povestea ãlũa.

Se hotãri darã sã se întõrcã la împãrãția lui, sã nu se mai întãlnescã cu nisce asemenea õmeni reĩ la sufletũ. Elũ ȕise și pãrințilorũ lui sã mERGã cu dënsulũ, sã trãiascã ca în raiũ. Darã ei se mulțumirã ale rãmãnea õsele în sãtucë-nulũ în care se nãscuserã, și poftirã fiulũ lorũ o viațã linã și fãrã de supãrãri diavolesci.

Bietulũ Fëtũ-frumosũ, tristũ cã-și perduse inelulũ, tristũ cã pãrinții sei nu voescũ a merge sã trãiascã cu dënsulũ, sta cu capulũ rezematũ pe mãnã și se gãndea, cum sã facã ca tõte sã-ĩ iasã în de bine. Cãnd, de odatã se infãlșezã înainte-ĩ visitiulũ ce-ĩ dase împãrãtesa.

— Ce aĩ, stãpãne, de ești așa tristũ, fãrã sã te mângãi ? Aũ dõrã primit'ãi niscaĩ-va sciri rele de la împãrãție ?

— Ba sciri rele de la împãrãție n'amũ priimitũ, dragulũ meũ. Darã, ecã, ecã, ecã, ce mi s'a intãmplatũ.

Și-ĩ spuse totũ din firũ pinã'națã.

— Ia lasã, stãpãne, nu te mai mãhni așa pentru atãta lucru de nimicũ.

— Ce stai tu de vorbesci, omule? Apoi de nimicü lucru ei tu, că amü perdutü inelulü ; așa sculă rară, și de puținü lucru socotesci tu că este a mă despărți de părinți fără să mai nădăjduescü a-i vedea?

— Ba nu, stăpâne: dară ia să ne înțelegemü la cuvinte. Părinții împărăției tale, dacă nu vorü să vie să trăiască pe lângă D-ta, poți să-i faci să trăiască bine și aci, lăsându-le o sumuliță bunicică de banü, de care ai, mulțumită Domnului, destui. Cätü pentru inelü, apoi împărătesa dómna noastră, a avutü de grije și pentru acésta. La plecare, ea mi-a datü acestü inelü. cu poruncă strașnică ca să ți-lü dau numai atunci când voiü vedé că mânașia umblă să te birue. Și tocmai acum mi se pare că e timpulü. Poftim!

Și îndată scoțându din sinü unü inelü, ca și celălätü de frumosü, i-lü dete; mai adaogându a dice că inelulü acesta are darulü, ca, uitându-te la elü, și dorindü, îndată se va înfățișa înaintea dumitale doi arapi, cari vorü face ori-ce le vei porunci.

Tocmai atunci trecea p'acolo și stăpânulü moșiei, celü cu pricina, într'o căruță cu patru telegari, mergendü în tréba lui

Fetü-frumosü, cum luă inelulü în mână, se uită la elü, și pofti să iasă cei doi arapi. Îndată se pomeni cu cei doi arapi ne gri ca fundulü céunului, că stau dinnaintea lui, ageri și sprinteni ca nisce pardoși.

— Ce poruncesci, stăpâne, diseră ei.

— Să-mi luați pe chir äla care trece în căruță, și să nu-lü slăbiți pină nu va scóte inelulü ce mi-a trasü din degetü, mișelesce.

Vedü că elü pricepuse că beția aia d'atuncea nu fusese lucru curatü; dară n'avuse ce-și face capulü, d'aia și tăcuse din gură.

Uunde mi se repediră, neiculene, ei arapi, ca nisce Smei și ca nisce lei paralei, de nu-i puteai ajunge cu praștia. Într'o clipă fură acolo și, unulü apucă caii de dârlogi și mi ți-i opri ca pe ei, și altulü apucă pe pismătarețulü de stăpânü alü moșiei de peptü, și cätü te-ai șterge la ochi, fu și datü josü;

și unde mi ți-lă începură a-lă resuci și a-lă buchisi înfundatū. de-ți era mai mare mila de dēnsulū.

Dacă îi cerură Arapii inelulū, elū tăgăduia ca un nemernicū. Se pusese diavolulū călare pe inima lui, și nu-lū lăsa nici de cum să scōtă inelulū la ivelă. Dară ce credeți că Arapii mi-lū lăsară numai așa cu una, două? Nici să vē gândiți.

Ilū luară din noū la târbăcelă. Umbla prin mâinile lorū, de la unulū la altulū ca o minge. Ilū mai fățuiră, ilū mai trudiră, de credeai că se perde prin mâinele lorū, și ca să spue nici cât

Dacă vēđură Arașiū așa, că se încăinasă și nu vrea să dea inelulū, ilū puseră josū, unulū ilū ținea și altulū scōse unū cutitū de la brăū, ilū dete pe masatū, și se făcea că vrea să-lū jupōe de viū.

Vēđu ēla că nu e glumă, că-ī sta viața numai într'unū firū de ață, și ca să scape de mōrte, spuse că la elū este inelulū, și-lū scōse de-lū dete Arapilorū.

Arū fi voitū ómenii lui, visitiulū și argatulū să sară să-și scape stăpānulū din mână Arapilorū. Dar cine se putea apropia de dēnsii? Numai câte unū brānci le da aceștia, și se duceau peste capū, de se sculaū schilođi.

Fētū-frumosū privea și crescea carnea pe elū de mulțumire, când vedea că frēcă ridichea becisniculū de zăcașū, după cum i se cuvenea.

Priimindu-și inelulū Fētū-frumosū, ilū băgă în degetū lângă celū-laltū și se hotări a se întōrce înapoi la împērăția sa. Dete părinților lui vr'o trei pungi de galbeni, fiind-că nu voiră a merge cu dēnsulū, se găti de drumū, se urcă în butcă și porni.

Dară când se despărțiră? Plāngea și lemnele și pietrele de jalea unchiașulni și a babei. Vedī că pricepură ei că n'are să se mai vađă. Pōte că în cerū, dar aci pe pāmēntū de lēc!

Și se duse, și se duse Fētū-frumosū cale lungă depărtatā, care de aci înainte se gătesce, basmu mai frumosū grăesce, se duse pină ajunse la o poiană frumosă, de marginea căreea curgea unū riulefū. Aci își căută elū locū de popasū.

Fia că-lă și găsisé, căci era o frumusețe de nu te îndurî să te depărtezi de dēnsa.

Lichiaoa de stăpānū al moșiei, nici una nici alta, voia cu dinadinsulū să aibă pentru dēnsulū inelulū lui Fēt-frumosū și mai multe nu. Se luă după dēnsulū, și cugeta, că mai cu marghiolii, mai cu șolda, mai cu prefecătorii, să înșele pe Fētū-frumosū și să-î dea puiū de giolū la inelū.

Daca vēđu pe Fētū-frumosū că vrea să ppooséscă, se opri și elū mai câtū colea, după unū mārăcinișū, și așteptă pină să adórmă.

Fētū-frumosū, nici că se gāndea la nisce ast-fel de mișelii, elū întinse pe pajiște nisce scórțe seumpe ce le avea, se aședă pe dēnsele, māncă și se culcă. Visitiulū lui celū credinciosū stātu de pađă e bună bucată de timpū, și daca vēđu că nici apele nu se mai mișcă, și fiindū și ajunsū de oste-nēla drumulū, puse și elū capulū josū și-lū fură somnulū.

Cānd vēđu că amāndouī dormū duși, ēla eși din crāngū binișorū, și piș, piș, ca o miță cānd pāndesce la șoreci, se apropie incetișorū de Fētū-frumosū, îi trage inelele din deget și p'aci ție drumulū.

Eră daca se sculă Fētū-frumosū, și vēđu că-î lipsescū inelele cređu că viditiulū i le-o fi luatū, ca să le pue bine, de témă ca să nu le pérđă dormindū, și-lū întrebă. Visitiulū respunse că Dómne feresce! nu i le-a luatū elū. Acumū întelese că vre-unū furū i le-a stersū și se întristă, nevoe mare.

Așa supēratū porunci de inhāmă caii la butcă și porni. Elū nu scia ca cine să i le fi luatū, și n'avea pe cine apuca de ele. Și mergēndū elū așa și ciudindu-se, și frāmētāndu-se de māhnire, se gāndea ca ce să răspundă elū împārātesei, cānd l'o întreba de inele. Nu-î venea lui, vēđi, odată cu capulū, să-lū cređă nescine că este neharnicū, motolū și adormitū.

Tocmai pe cāndū părerea de rēū ilū ajunsese și mai și, de câtū pină aci, erau trecēndū printr'o pădure mare și desă D'odată auđi nisce balauri de lăutari trāgēndū din viorī, de gāndeaī că mānāncă focū, și din ce în ce se apropiaū. Nu trecu multū și étă că lăutariī trecură pe lāngă butca lui Fētū-

frumos, totu cântând, și-î detersă bună ziua. Făt-frumosu le mulțumi și prinse a-î întreba :

— Dară de unde veniți, bre, ómenî buni, și unde vè duceți ?

Lăutarii rǎspunseră :

— Ne ducemú să cântămú la nunta împărătesei tale.

— Cum să cântați la nunta împărătesei mele ? întreabă Fătú-frumosú, căruia îi sári inima de frică.

— Apoî, să veđi dumneata. Unú împărat din vecinătate vedéndú că este atâta diastimă de vreme de când ai plecatú, și nu te-ai mai întorsú, s'a sculatú cu óste asupra împărăției tale, ca să siléscă pe împărătesa a lua de soțú pe fiulú sėú. Impărătesa s'a împotrivitú fórte, și de doă orî sau lovit oștile și de doă orî acelú împăratú a fostú biruitorú. În cele din urmă nici împărătesa nu mai trăgea nădejde c'o să te întorcí. Și de milă ca să nu se mai prăpădesă orașele și satele, și atâta sumedenie de óste, s'a înduplecatú a lua cere-rea împăratului, și mâine le este nunta.

— Cum se póte una ca asta ?

— Ecă, se póte și se prea póte. Dară fiind-că te întorcí, și daca voescí să ajungí înaintea nunții, lasă-ți butca să vie pe urmă, și tu aideți cu noi.

Fătú-frumosú n'asteptă să-î mai dică încă odată. Se dete bi-nisorú josú din butcă, și porni cu lăutarii la drumú. Unulú din lăutari ilú luă în cărcă, și când își făcu vint, se aruncă dreptú în slava cerului, și mergea ca virtejulú. Ar fi voitú elú să mérgă ca gândulú, dară îi fu témă să nu plesnescă fierea în Fătú-frumosú.

O dată incepu Făt-frumos, să strige :

— Stăi, mă, să-mj iaú căciula, că mî-a cădútú din capú.

— Ce stai dumneata de vorbescí ? Las'ó incolo la nevoile căciula, că ea acum o fi cale de șese luni de departe, să mergí cu piciorulú pînă acolo, unde a cădútú ea. Și mai merse ce mai merse și se coborîră la scara palatului împărăției sale.

Ací dacă ajunse, împărătesa, și toți boeriî, și tótă óstea, eșiră intru întîmpinarea lui. După ce-și dară bunú găsitú și bunú venitú, îi povestiră cum împăratulú vecinú s'a sculatú

cu răsboiū asupra lorū, cum ăstea lui a spartū ăstea împărăției lui de două ori, și cum se gătescū pentru a treia lovire.

Apoi împărătesa îi spuse că ea a făcutū acele meșteșuguri cu lăutarii, ca să-lū aducă mai curindū, că scie cum a perdutū inelele și ce a pătitū.

Pe când vorbeiau încă, ecă unū curierū că se înfățișeză înaintea lorū și dă împărătesei inelele cu pricina și împăratului căciula ce-î căduse din capū.

Ea îi spuse că doi din acei lăutari ce a vĕdutū elū în pădure, a avutū porunca unulū să-lū aducă pe dĕnsulū, și altulū inelele.

Împăratulū se veseli o tōnă; dară era supăratū foarte cum de să îndrăsnescă vecinulū lorū împăratū să se scōle cu răsboiū asupra împărătesei sale.

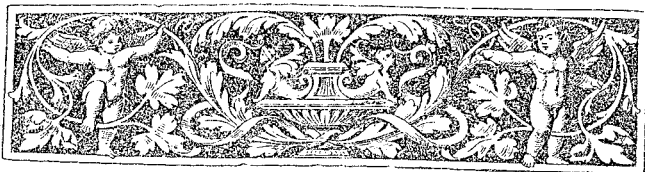
Și auĕindū glōtele de venirea lui Fĕt-frumosū, veniaū droie să se serie la ăste. Se sculară decī, cu micū, cu mare, și făcu ăste ca frunĕa și ca iarba. Fĕtū-frumosū le tocmi și le invĕțā cum să mĕrgā la răsboiū. Și-lū ascultaū glōtele, că-lū iubiau, nevoe mare. D'apoi boerī? Nu se lăsaū nicī ei mai pre josū. Veĕī că și elū era dreptū, îndurătorū, și vitĕzū.

Pornindū la răsboiū cu o silă așa de mare și de grozavă, sparse împărăția vecinului lor cutezătorū. Prinse în răsboiū și pe acelū împăratū vrājmașū, împreună cu fiulū sĕū, și îi aduse de-ī tăiară dinaintea împărătesei.

Apoi întindĕndū coprinsulū sĕū și asupra acelei împărății și mai puindū la cale tōte cum să ajungā supușii săi să fie fericiți, se puse pe traiū, și trăiră vacū de omū nesupărați de nimenī.

Eră eū încălecaiū p'o șea etc.

NOTĂ. Comunicatū de fratele meū George și culesū dintr'un satū din județul Vlașca.

X

OMULŪ. DE PIATRA

fostū o dată unū împăratū și o împărătesă, amēn-
duoī tineri și frumoși, dar nu făceau copii.

Intr'o zi veni la împăratulū unū arapū buzat și-i
dise : Să trăesci luminate împărate ! Am auzitū că împărătesa nu
face copii și amū adusū buruienī pe care cum le-o bea rămāne
grea. Impăratulū luā buruienile de la arapū și porunci să-i dea
calū împărătescū și unū rândū de haine de aurū ce-ți lua
vederile de frumusețe, apoi chemā pe împărătesa și-i dete bu-
ruenile să le fērbā și să le bea. Impărătesa chemā pe bucătă-
rēsă și-i dete buruenile să le fērbā, fără să-i spue de ce trebā
suntū. Bucătāresā nesciindū puterea lorū, gustā dintr'ēsele și
apoi le duse împărătesei să le bea. Nu trecu multū timpū la mij-
locū și rămase grea împărătesa. Erā cānd veni vremea, nāscură
amēndoē cāte unū coconaș, mai frumos de cātū totū ce este fru-
mosū pe lumea acēsta, și le puse nume : unuia Dafin și altuia Afin.

Intr'o zi împăratulū plecā la bătălie, și lāsāndū pe fiul sēū în
locu-i, îi dete o mulțime de chei în mână și-i dise : fiule, în toate
casele ce se deschidū cu aceste chei să intri, erā în casa ce se des-
chide cu cheia de aurū, să nu-ți calce piciorulū, căci nu va fi bine
de tine.

Cum plecā împăratulū din orașū, fiulū sēū intrā prin tōte ca-
sele și vēdu o mulțime de pietre nestimate fōrte frumoșe, darā
nu-i plăcu nici una, în cele din urmă ajunse și la casa ce se
deschidea cu cheia de aurū, stātu puținū, se gândi la porunca
ce-i dedese tatā-sēū, dar biruindu-lū nerābdarea, intrā în lā-
untru și vēdu unū ochianū de sticlā ; se uitā prin elū și vēdu
unū palatū cu totulū și cu totulū de aurū, în cātū la sōre te pu-

teaî uita, érá la dènsulü ba. Şi într'ènsulü şedea *dómna Chiralina, tènèra copilă flóre de grădină frumósá ca o flină*

După ce o privi mai multü timpü, puse ochianulü éráşî la loculü lui şi eşi afară cu ochiî plinî de lacrămi.

Nu trecu multü timpü şi împèratulü se întórse de la bătălie biruitorü, dară in locü să-î éså fiulü sëü înainte, să-lü priméscă cu bucurie, eşi numai împèrătésa şi-î spuse că fiul eî este bolnavü. Împèratulü pricepu numai de cât de unde-î venea bóla, şi chemă pretofi doftorii şi doftoriţele din lume, dar tofi îi dîseră : că pînă nu va da fiulü sëü de soţie pe dómna Chiralina, elü nu se va însănătoşi. Împèratulü trimise solî peste solî la dómna Chiralina, dar fu peste putinţă ; căci tatălü eî nu voia să o mărite.

Auđindü feciorulü împèratulü tóte acestea hotări să se ducă elü însuşi să o céră de la tatălü eî. Aşa dară spuse tóte acestea fratelü sëü de cruce şi într'o đî plecară amèndoî şi se făcură nevèđuţi. Merseră đî de vară pînă séra şi ajunseră la muma Crivèfulü, bătură la uşă şi eşi înaintea lorü o babă sbâr-cită şi întrebă ce caută ? Eî respunseră că cerü să găzdué : că pînă a doua đî, şi să le spue pe care drumü să apuce ca să ajungă la împèraţia dómnei Chiralina.

Baba se uită la dènşii cu milă şi apoi le dîse : v'aşi priimi in casă cu mare bucurie ; dară mi-e frică că va veni fiulü meü şi vè face pre amèndoî sloiü de ghiaţă ; duceţi-vè mai bine la sora mea cea mai mică, că ea póte să vè găzduéscă şi să vè spue drumulü la dómna Chiralina.

Feciorulü de împèratü plecă înainte şi ajunse la muma vintulü turbatü, plecară şi de acolă şi ajunseră la muma vintulü de prima-vară, bătură in uşă şi va eşi o femeie înaltă şi tînéră şi frumósă. Acéstă femeie cum vèđu pe feciorulü de împèratü îi dîse : Dragă fétü frumosü, sciü că ai plecatü să cauţi pe dómna Chiralina s'o eî de soţie ; dar nu veî putea să ajunugi pînă la împèraţia eî, fără ajutorü fiulü meü. Rémâneţi aci dară trebuie să vè ascundü fórte bine ; căci cum o simţi fiulü meü că se află la mine ómeni după tèrèmulü cel-altü, vè ómóră. Dîcèndü aceste vorbe plesni de trei orî din palme şi

îndată sări de pe sobă o pasăre de aură cu ciocul de diamantă și cu ochii de smarandă, și-î băgă supt aripi pe amândoi, apoi se sui érași pe sobă.

Nu trecu multă timp și se auzi o dulce vijitură de vîntu care aducia ună mirosă de trandafir și de rosmarină, ușa se deschise singură și intră în casă ună flcău frumosă cu pèrulul lungă de aură, cu aripi de argintă și cu ună bătu în mână împletită cu de totăfelul de erburi și flori. Cum intră în casă đise mă-sei: Mamă, mie mi miröse a omă de pe tărèmulă celă-l-altă Tî-o fi mirosindă, mamă, iar p'acea n'are ce căuta omenii de pe tărèmulă celă-l-altă.

Vîntulă se liniști și se puse la masă ; érá după ce mîncă o strachină de lapte dulce de căprioră și béu apă de micșunele dintr'o ôlă de marmură, se puse la povestit.

Mă-sa, vèđèndu-lă cu voc bună, đise : fiulă meă, ia spune-mi unde este împèrăția dómnei Chiralina, si cum ară face cine-va ca să o ia de nevastă ?—Greă lucru meă întrebăși, mamă ! dare aide, trecă-mèrgă.

Împèrăția dómnei Chiralina este departe de aici cale de đece ană ; dară acéstă cale se póte face câtă te ștergi la ochi dacă cine-va s'o duce în pădurea cea négră de lângă gârla de păcură, care aruncă cu pietre și focă pînă la ceră, și daca o încáleca pe buștènulă Eleloră cu care póte să trecă gârla ; însă cine aude și va spune cui-va, acela să se facă de piatră, pînă la genuchii.

După ce va ajunge la împèrăție, trebuie să se facă ună cerbă de aură și să între într'ansulă ca să ajungă în odaeă împèrătesei și să o fure ; cine aude și va spune cui-va, să se facă de piatră pînă la brău. După ce o va lua de soție, muma Crivètului, de pismă, o să trîmèță ună ovreiuă cu nisce cămași frumöse și mai suptiri de câtă pânza pæajenului ; dómna Chiralina o să cumpere cămași ; ș dacă nu le va uda cu lacrămi de turtirică, cum se va îmbrăca cu dènsele, va muri ; cine aude și va spune cui-va, să se facă cu totulă și cu totulă de pétră.

Pe cândă vîntulă spunea tóte acestea, feciorulă de împèrată adormise ; érá feciorulă bucătăresei rêmăsese deșteptă și a uđise totă.

A doua zi după ce plecă vîntul d'acasă feciorul de împăratî întrebă pe muma vîntului dacă i a spus fiul sîu ceva : dară ea temîndu-se să nu se facă piatră, îi respunse că n'a aflatî nimicî.

Atuncî feciorulî bucătăresei și celî de împăratî luară drumulî inainte, și se duseră zi de vară pînă sîra, dară cîndî fu pe la scăpătatulî sîrelui auziră unî sgomotî și unî urletî mare, apoi vîdură o gîrlă mare de păcură aprinsă aruncîndî pietre pînă la înaltulî cerî. Feciorulî de împăratî se sperie ; dară feciorulî bucătăresei îi dise : nu te teme de nimicî și vino cu mine în acîstă pădure și fă ce îți-oî dice eî.

Ajungîndî în mijloculî pădurei, zări buștînulî Elelorî, încălecară amîndoi pe dînsulî și dîndu-i pîntenî de treî orî se prefăcu într'o căruța cu doi-spre-zece cai de focî și într'o clipă se înălță pînă la vîntulî turbatî și se pogori la porțile palatului dîmnei Chiralina. Apoi după ce se deteră josî, căruța se prefăcu éra buștînî, și ei remaseră dinaintea unui palatî de zamfirî piatră și cu porțile de kiparosî ; éra la una din ferestre sta, dîmna Chiralina îmbrăcată cu haine de aurî țesute cu mîrgăritarî.

Cum vîdu dîmna Chiralina pe feciorulî de împăratî prinse o așa de mare dragoste de dînsulî în cîtî cădu la grea bolă și ajunse la cîsulî morții.

Ce nu făcu bietulî împăratî ca să o scape ? Dară tîte erau în zadarî. În cele de pe urmă veni o babă și-i dise : Luminate împérate ! să trîescî intru mulți ani ! dacă vreî să se facă sînătîsă fiica împîrației tale, să canți cerbulî de aurî care cîntă ca tîte pîsările și să-lî aduci în casă numai treî zile, și veî vedea cum se va face sînătîsă.

Împăratulî puse să strige pristavulî în tîtă împîrația ; éra după treî zile feciorulî bucătăresei lovi buștînulî de tre eri și se făcu unî cerbî de aurî frumosî, apoi băgă într'însulî pe feciorulî de împăratî, și se puse dinaintea palatului.

Împăratulî vîdîndî cerbulî, se dete josî și întrebă pe feciorulî bucătăresei, dacă-i este de vîndare !!

— Nu-mi este de vîndare, și de închiriere, respunse cu semeție feciorulă bucătoresei.

— Ei bine ! ce să-mi ceri ca să mi-lu dai numai trei Țile ?

— Să-mi dai o mie de bani de aur.

Tecmela se făcu și împăratul luă cerbulu și-lu băgă în o-daea dómnei Chiralina ; apoi se duse la tréba lui.

Cerbulu, cum se vèdu numai cu dómna Chiralina, incepu să cânte unu cântecù de dorù de plîngea lemnele și pietrele. Dómna Chiralina adormi, écă feciorulù de împăratù eși din cerbù și o sèrută pe frunte, apoi intră érași în cerbù.

A doua Ți dómna Chiralina spuse femeilorù sale că a vi-satù de doué orì că a sèrutat'o unù june frumosù. Atunci una din femeì, fiindù mai pricepută, Țise dómnei Chiralina ; că pe dată ce va începe cerbulù să cânte să se prefacă că dórme ; și cumù se va simȚi că o sèrută cine-ca, să pue mâna pe dènsulù.

Cum veni nóptea, cerbulù incepu să cânte unù cântecù de jale. Dómna Chiralina se prefăcu că dórme ; și când veni fètù-frumosù să o sèrute, ilù strânse în brațe și-ì Țise : d'acum înainte nu veì mai scăpa, că multù amù doritù să te dobândescù.

Eì se giugiuliră ca nisce porumbei pînă îi apucă Țioa : érá când fu pe la prândù venit împèraulù și cu fiulù bucătăresei ca să-ì dea cerbulù Dómna chiralina în cepu să plîngă și nu vrea nici de cum să se despartă de cerbu ; dară fiulù bucătărese îi Țise incetinelù : cere de la împăratulù voie să pdtreci cerbulù pînă afară din orașù, căci acolo ne așteptă o căruȚă cu doi-spre-dece cai de focù, în care o să ne ducemù la împèraȚia lui Fètù-frumosù, iubitulù tèù.

Dómna Chiralina ceru și dobândi de la Impèratulù acéstă voie, și petrecu pe cerbù cu mare alaiù pînă atarà din orașù ; atunci Afinù lovi cerbulù de trei orì în burtă și îndată s făcu dintr'ènsulù o căruȚă cu doi-spre-dece cai de focù, apoi lu-ândù pe dómna Chiralina c'o mână și pe Dafinù cu alta sári intr'ènsa și se făcură nevèduȚi. Și după ce umblară Ți de vară pînă 'n séră ca cuvintulù de poveste ce d'acilea în colo se gâtesce, eșiră pe tèremulù celà-l-altù și ajunse în țara lorù.

Impèratulù cum priimi scire despre sosirea fiului seù îi eși

înainte cu mulțime de oști, apoi îl însoți cu Dómna Chiralina și făcu nuntă împărătească care ținu trei zile și trei nopți.

Într'o zi Dómna Chiralina ședea la ferestra palatului, și se uită la drum, când ecă unu ovreiu cu cămăși de vânzare. Dómna Chiralina îl chemă sus și luă doă cămăși și mai subțiri de cât pânza păejenului și se îmbracă cu una dintr'ênsele. Nu trecu mult și se bolnăvi atât de greu în câtă ajunse pe mâna morții.

Afină află despre bóla împărătesei și intră pe la miezul nopții în odaea unde dormea ea, apoi o stropi peste tot cu lacrimi de turturică și eși afară ; dară strejarii de la ușe se duseră la Dafin împărat, și-lu pîriră că l'a vëdută sërufându pe împărătesa.

Împăratul cum auzi se făcu foc de mânie, și porunci să taie capul lui Afin. Dară când ajunse la locul de perđare-Afin țiise împăratului : mulți ani să-ți dea Dumneđu împărate ! pentru tótă frăția și dragostea mea către tine, te rog să strângi pe toți boerii cei mari ai împărăției că am să spui înaintea lor un mare cuvânt, și apoi veș porunci să-mi taie capul.

Împăratul porunci să se adune divanul împărătesc în care să fie de față și dómna Chiralina ; și aducëndu pe Afin îi țiise : spune, nelegiuitule, aceia ce ai de spus ; atunci Afin începu așa :

A fostu o dată un fecior de împărat care prinse dragoste asupra unei fete de împărat de pe tărémul celălalt, și fiindu-că nu putea să trăescă fără dânsa, a plecatu împreună cu fratele său de cruce ca orî s'o găsescă orî să-și repue capul prin pustii. După ce umblară lumea în cruciș și curmeșiș, ajunseră la muma Crivățului și o rugă să le spue drumul care duce la fata de împărat, după care plecaseră ei. Muma Crivățului îi trimise la Muma Vintului de primăvară care îi găsdu și le făgădui să întrebe pe fiul său. Ea s'a ținut de vorbă ; căci cum a venit fiul său l'a întrebat și el a început să spue așa : împărăția dómnei Chiralina este departe de ei cale de deuce ani ; dară acéstă cale se póte face într'o clipă de ochi dacă s'o găsi cine-va care să se ducă în pădurea cea neagră de lângă gârla de păcură

care aruncă pietre și focu pină la ceru, unde va găsi bușténul Eleloru și va încálica pe dânsul ca să trecă gârta. După ce va ajunge la împărăție, trebuie să facă din bușténu unu cerbú de aurú și să intre într'ensulú ca să ajungă în odaia dómnei Chiralina și să o fure. După ce o va lua de soție, sora vîntuluí turbatú de pismă să trămiță un ovreiu cu nisce cămăși mai subțiri de câtú pinđa păejenuluí, și daca nu va sci să le ude cu lacrămi de turturică, cum se va îmbrăca cu dênsele în trei zile va muri.

După ce vîntulú spuse tóte acestea mume-sei, o jură că de va spune cui-va ceea ce a auđitú, să se facă cu totul de piatră.

A doua zi feciorulú de împérat întrebă pe muma vîntuluí daca a aflatú ceva de la fiulú seú; dară ea teméndu-se să nu se facă piatră, îi dișe că n'a aflatú nimicú. Eară fratele dei cruce alú fecioruluí de împérat nu dormise în nóptea aceea și auđise totú. Astú-felú fără să spue Fecioruluí de împératú acéstă taină, se duse împreună cu dânsulú în pădurea négră încálecară pe bușténu și trecură gârta dincolo. Cum sfârși Afin aceste vorbe se făcu de piatră până la genuchí. Afinú începu éráși și dișe: după ce ajunseră la palatulú dómnei Chiralina fratele de cruce lovi bușténulú de trei orí și se făcu unu cerb de aurú și băgă pe feciorulú de împératú într'insulú carele prin acéste cuvinte, Afinú se făcu de piatră pină la briú. Împératul și împératésa vedéndú nevinováția luí Afinú începură a plânge și a-lú ruga să inceteze din povestire. Dară elú nu voi, ci merse înainte dișénd: după ce împératulú se cunună cu dómna Chiralina nu trecu multú și împératésa cumperă două cămăși de la uuú ovreiu, se îmbrăcă cu una dintr'ensele și îndată căđu la grea bólă, Afinú, sciindú din ce venea bólă intră pe la mieđulú noptii la Impératésă și găsindu-o dormindú, o stropi cu lacrămi de turturică și o scăpă de mórte. Cum sfârși Afinú acéstă povestire se făcu cu totulú de piatră, érá Dafinú împérat și cu dómna Chiralina plâuseră trei zile și trei nopti, apoi luară trupul celú împetritú alú făcétoruluí lorú de bine și-lú puseră în odaea lorú ca să-și aducă aminte de dânsulú totú-d'auna.

După aceea ei trăiră mai multu timpū și născură un copil, Într'o diminéță Dafinū împērat intră în casa împērătesei și-i spuse că a visatū o femeie îmbrăcată în haine albe care i-a dīsū că daca voesce să iuvieze pe fratele sēu celū împietritū să taie copilulū lorū, să ungă piatra cu sângele lui. Împēră-tēsa spuse că și ea a visatū totū unū astū-felū de visū: apoi unindu-se amādoī tăiară copilulū și stropindū piatra cu sânge, incepu să se misce, apoi înviā cum se cade și dīsē: O dōmne! da greū somnū amū dorimit. E! e! frate, respun-se împēratulū: ai fi dormitū multū și bine daca nu tăiamū copilulū ca să te stropimū cu sângele lui. Atunci Afinū se crestă la unū degetū cu cuțitulū și lāsă să curgā sângele sēu peste copilū, care înviā numai într'o clipă; érá împēratulū de bucurie porunci să facā veselie mare în totā țēra.

Și încălecaiū p'o sea și v'o spuseiū domniei vōstre așa.

NOTA. Scris de N. Filimon, și publicatū pentru întēia óră în Țā-ranulū românū Nr. 34 din 1862, a doua óră în Legende saū Ba-smele romānilorū, partea II, fasci. I, 1874

VOINICUL CELŪ FARA DE TATA.

ost odată ca nici odată, etc.

A fost un împărat ș'o împărătesă. Ei aveau numai a fată, și o păzea ca lumina ochilorū lorū. Ea n'avea voe să esă nici pînă în grădină fără dădaca ei. Acesta o ținea de aproape și n'o scăpa din vedere nici cāt aī da în cremene. Fata totū ședēndū la ferēstră vedea pe un june flueră-vintū umblāndū de colo pînă colo. Intr'o zi uitāndu-se la elū o vedū și elū, și țintindū ochiī în ochiī ei, ea simți unū fior, apoi ca o scāntee de focū o arse ce-va la inimă. Se trase fata de la ferēstră și spuse dădacă-seī ce i se întēplă. Atunci dădaca ei îi dīse:

— Ci ca fugi și d-ta de ferēstră! Ce tot te șgăesci și te uīți la toți d'alde taie căinilor frunđă.

Nu trecu multū și fata incepu a nu se simți bine. Pasă-mi-te luase în pântice, fără scirea lui Dumneđeu. Spuse dădaca-seī. Acesta se da de cēsulū morții de ciudă, cum de să se întēple una ca asta; fără să scie fata; de bărbatū. Frica ce le coprinsese pe amāndoă, era de nepovestitū.

— Ca ce o să dīcă tată-tēū acum cānd va afla, se vāeta dădaca, ce o să-i respundū eū, cānd mē va întreba?

— Cum o să mē înfățișezū eū acum inaintea tatā-meū, cu borțulū la gură, dīse și fata, cānd numai unulū Dumneđeu scie cāt suntū de nevinovată?

Și în adevērū că tatā-sēū era un omū aspru. Nu le-arū fi ertatū odată cu capulū.

Se duseră, deci, și povesti împărătesei tōtă întēplarea, si se rugarā de dānsa, ca să intre ea la împăratulū cu mijlocire de ertare.

Când auzi împărătesa de cele ce se întemplantase, se luă cu mâinile de pământ. Ea dicea că este peste pământ ca să rămâie cineva însărcinată din veșere. Vezi că ea scia cum mergu lucrurile în lume. Și la o minune ca acesta nici că se aștepta.

Lucrurile nu puteau rămânea multu timp acoperite. Împărătesa, de silă de milă, fu nevoită a spune împăratului totă șiritenia.

Când auzi Împăratul de astă năpaste, se făcu focu de mânie. Răcnea ca unu leu :

— Cine să fie acel neomenit carele mi-a necinstit perii cei albi ai bătrânețelor mele ? Cu mărte să se omore. În furci să-lu atârne. Praf și pulbere să se alégă de capul lui !

Împărătesa îl luă cu binișorul și-lu mai domoli o lecută. Vezi că elu nu punea creșământu pe spusele ficii sale și ale dădacei. Elu scia că ast-fel de întemplantare nu se mai aușise. După ce dojeni cu dojană împărătescă pe dădacă, oropsi pe fie-sa cu urgie. Porunci de făcu o corăbiară, puse pe fată într'ansa, și lângă ea cincă pâini și unu urciorășu cu apă, și îi dete drumul pe gârlă spre a o duce unde mila domnului o va scote.

Mergendu corăbiara pe apă, ea se ruga lui Dumădeu cu sdrobire de rărunchi ca să o scotă la limanu bunu, ca unulu ce cunoste nevinovăția ei, și ca pe una ce nu se sciă la sufletul ei cu nici o prihană.

Câte-va zile se bălăbani ea așa cu valurile apelor. În dioa a treia îi veni césul nascerii, și făcu unu dolofanu de copilă ca unu ingerășiu. Biata femeie ! căci n'avu ea nici unu ajutor omenesc în dioa necazului, de câtă suferințele ei, și alinătoru pe Dumădeu ! se mângăia ore-cum în sufletul ei că se scia nepângărită.

Și vrându Dumădeu cu densa, corăbiara, într'una din nopți se opri. Ea simți că corabia nu mai merge ; sta pe locu. Pină la dioa, îi ticăi inima de frică, nesciindu pe ce țermuri se va fi opritu. Când se lumină, vėdu că corăbiara poposise de marginea unei păduri. Eșind la uscatu cu copilașul în brațe, rătăci încoă și ncolo prin pădure. Apoi se aședă în scorbura

unui cōpaciū mare și grosū ca butia. Acolo stete ea mai mulți ani, hrănindu-se cu erburī și rădăcinī, ori cu rōdele unor cōpacī. Ea își crescea copilașulū cu dragū.

Ea făcu din ramurile unui cōpaciū un lēgānū în care își punea copilulū ziua; ȳră nōptea nu-lū depărta de la sīnulū ei, și pentru scāldătōre, se ducea la vadul de la albiaī unu pīrāiașū ce curgea p'aprōpe d'acolo. Acoperāmintū le era cerulū cu stelele; tovarășū de jucārii copilului īi era florile cāmpului, paserile cerului, fluturēi și gāngāniile.

După ce se făcu mai măricelū, mă-sa ilū învȳtā la vānatū și-ī spunea cu lacrāmile în ochī cum a fostū ea crescutā și cum este nevoitā să-lū crescā pe dēnsulū. Earā elū asculta și băga la capū tōte cele ce īi spunea mă-sa.

Mai mārindu-se elū o lēcā, începu a căta vānatū mai pe departe de locuința lorū. Earā într'una din zile, dāri un palatū în depārtare. Elū își aduse aminte de cele ce īi spusese mă-sa despre palaturile tatā-sēū, și i se păru că se cam asemēnā. Dete fuga și spune mă-siī ceea ce descoperise. A-doa di plecā cu mă-sa de mână, și ajungēndū la aceste palaturī, mumā-sa īi spuse că acelea nu suntū și ale tatātui ei; darā cu totū cam așa suntū și ale împēraților din lume.

Mai trecu ce mai trecu și mai mārindu-se și dēnsulū, într'una din zile, ducēndu-se ȳrāși la vānatū, cum, cum, elū se pomeni ȳrāșū dinaintea aceluī palatī; cu toroīpanulū la spinare, elū, își luā inima în dinți și intrā în curte. Pasā-mi-te palatulū acela era alū unorū smeī. Flēcāiandrulū nostru celū vitēzū, carele nu scia ce este frica, intrā și în palatū. P'aci, p'aci era să-și iasā din minți de mirare și să-și piarđa cumpētulū dāndū de atātea lucruri, ce nu mai vȳduse elū în viața lui. Când, ce să veđi D-ta? odatā īi eși înainte treī smeī. Aceștia erau stāpāniī palatului. Și unde se repēdirā la dēnsulū de pare că să-lū ia în unghii, și cu graiū restitū dojenindu-lū, īi dīserā: cum de ai cutesatū, spurcatule, să ne calci casa?

Voiniculū nu dīse nici cărc! ei, aducēndū toroīpanulū, mai iute de cātū fulgerulū, pālī pe unul la drēpta, pe altulū la stānga, de nu sciurā de unde le veni trāsnetulū, și īi culcā

la pământ. Și nici că se mai mișcă din loc, fiindcă-ii lovise cu nădejde.

Alu' treilea smeu, vădându cum merge tréba, peri din 'naintea lui ca o năluca, și se duse de se ascunse în pivniță. Vădu elu' că nu póte da peptu' cu unu' asemenea vitezú, și se hotărî a-i purta sâmbetele.

Voiniculu' de românașu' în dârdora luptei nu băgă sémă, ce se făcu alu' treilea smeu. Asteptă, ce așteptă, și dacă vădu că nu mai vine nimeni, elu' se întórse, luă pe mumă-sa, o duse în acele palaturî și se aședă acolo.

Umblând din cămară în cămară, dete peste armele smei-lorú și se minună. Mă-sa îi spuse că văduse în casa tatăfulu' său asemenea arme, și îi arată cum se întrebuintéză. Îi prinse bine, căci vădu că îi merge mai lesne la vânatú. Acum începu a săgeta la căprioare și la ciute, căci pină acum vâna numai păserele cu lașulú, și îi era cu greu.

Ajunsese ca elu' să fie tare și mare în pădure. Nu era cine să-i stea împotrivă. De multe ori nu venea cu șilele p'acasă.

Într'una din șile, smeulú eși din pivniță și vine milogindu-se la muma voiniculu' ca să-și facă pomană cu elu' să-lú priiméscă la curtea ei, căci, dicea elu', că pribegesce nu sciú de câtú timpú orbăcâindú prin acelu' hungetú de pădure. Spuse că este unu' nenorocitú carele se rătăcise, umblândú după vânatú, și da laudă Domnulu' că l'a invrednicitú a mai da peste ființe de ómení.

Ea, bietú, care scia ce este necazulú și lipsa, își plecă urechia la rugăciunile cele viclene ale smeulu', și făcându-i-se milă de nenorocirile lui, îi făgădui că va vorbi fiulu' ei de densusulú.

Cum veni fiulú său de unde era dusú, ea îi spuse tóte și-retenia nenorocirei omulu' ce năzuia la mila lorú, și îl rugă să aibă milă de ticăloșia lui, căci, dicea ea, nu scimú cum ne va mai aduce și pe noi Dumneđeú.

Voiniculu' îi păru bine de astă întémpare, mai cu sémă, gândea elú, că va fi barimú o slugă în curte care să ție de uritú mă-sii, în lipsa lui, și să-i dea ajutorú în trebile casei.

Nu-lú cunoscú că este smeu, când îl vădu, atâtú de bine sciú.

proclerul a se schimba. Îi spuse ce are de făcut și îl primi să ședă la curtea lui.

Multe lipsuri, multe necazuri, multa mâhnire ce suferise muma vitézului, și dorul cel mare de țara ei, erau mai cu seamă suferințele ei când se gândea la rușinea ce rămăsese asupra numelui său, în casa părinților ei, ea fiind nevino-vată, o făcu de lăncedea și se topia d'a'n piciorole. Vădend'o smeul așa sərbădă și totu fără voe bună, se încumese într'una din zile, pe când voinicul era la vânătoare, și o întrebă: dară se prefăcu că vorbește cu sfială.

— Cum bagu de sēmă, stăpână, nu prea și-e bine.

— Nu mi-e bine, mă băete, căci mi-e dor d'ală de tată și d'ală de mama, și de țera mea. Veđi că eu suntă fată de împăratu, și pentru o năpaste ce a căduțu pe capul meu. pribegescă de suntă alți mări de ani.

Eă sciu ună lăcu pentru bōla dumitale, stăpână; dară n'are cine se duce să-lă aducă.

Și îi spuse o sumedenie de minuni ce făcuse lăculă ce dăcea că ară fi bună pentru ea.

Când se întorse de la vânătoare fiulă ei, ea îi spuse că auđise de la sluga loră, cum că de va mânca mere din mărul roșu se va face sănătōsă.

Elă fu bună bucuosă că auđise ună lăcu care să facă pe mă-sa sănătōsă, și se hotări a se duce tocmai acolo să-i aducă lăculă. Iși luă ziua bună și plecă.

Dar încotro s'apuce? căci nici nu măi auđise pină atunci de așa ce-va. Apucă și elă într'ună norocă spre răsărită, și mergend prin deșisurile pădurile dări ună palatū măi frumosă de câtă acela în care ședeau ei. Se duse dreptă acolo. Aci locuia o dăină măiastră. Cum o vedu elă îi cădu cu dragă. Dară măiastra, eșindu-i înainte, îlă priimi, după cum i se auveneă, îlă băgă în palatū și îlă omeni ca pe ună oște.

Din una din alta se înțeleseră la cuvinte. Veđi că, mără cēsta era scrisa lui. Elă nu măi veduse pină atunci altă chipă e muere, de câtă p'ală mă-si. Ș'apoī era atātū de frumosă și de gingașe ca o flōre.

Ea încă avea la ce se uita la elū; căci era unū bradū de românașū.

Elū se uitase acolo la dēnsa. Când își aduse aminte că elū plecase să aducă mume-sei mere de la mērul roșu, voi să o sbughiască. Dară Dina măiastră îlū opri și-lū întrebă unde se duce.

Voiniculū îi spuse din firū pină în ață tōtă șiretenia. Dina pricepu viclenia smeulū și tăcu. Apoi îlū îndreptă ea spre loculū acela cu mērulū roșu, și-lū și învăță cum să facă ca să ia merele.

După ce-și luă dīua bună și de la măiastră și-ī făgădui că se va întorče pe la dēnsa, porni; și aīde, aīde, merse cale lungă și mai lungă, pină ce, trecēnd țēri și mări, ajunsē la o grădină ocolită numai de trandafiri. Intră în năuntru și dete peste mērulū roșu carele era sădit în mijloculū grădinei. Elū cercă a se alătura de pomū, dar pomulū îi dīse:

— Nu te apropia de mine, voinice, că îți vei perde viața și e păcat de dēnsa.

Flăcăiașulū ce nu scia de frică, îi respunse cum îlū învățase dina.

— Nu te teme, pomū oropsitū, că te voiū curēta de omiđi și de uscături.

Și după ce-ī tăie uscăturile și îi luă omiđile, culese trei merișore, ca cele din raiū, și se întorče inapoī. Ajungēndū în pădure, dete pe la dīna. Acēsta cum îlū vēđu, îlū priimi cu bucurie, îlū puse într'o cămară să se odihnescă nițelū, și pină una, alta, îi schimbă merele și îi puse altele în loculū lorū. Când se sculă voiniculū, se grăbi a se întorče la măsa cu slujba făcută. Luă decī merele și porni.

În vremea acēsta, proclētulū de smeū se lingusea pe lângă muma băiatulū, și cu ispite și cu marghioliū umbla să o dea în capū să se planisescă luī. Ea, bietū, nu scia unde bate diavolulū de smeū. Nu cunoscea la sufletulū ei ce suntū ispitele și cursele dragostei, și prin urmare nu da nasū spurcatulū să se întinđă. Ea scia una și bună: se topea de dorū

cu isprava făcută. Elū bătuse capulū multū și bine să dea în capū pe fata împăratului, în lipsa fiului său, dară tóte mrejele lui rămăseseră de risū; căci ea nu dete în clapca în care o împingea spurcatulū. Ea nu-și ptea da sémă de ce totū umblă elū pe lângă dēnsa cu șosele cu momele. Nici nu visa despre ce avea de gând proclētul de smeū.

Pasă-mi-te smeulū îi era frică să se ia la luptă de față cu voinicul. Ci voia să-lū piardă prin viclenie, și apoi să-și bată jocū și de măsă, ca să-și isbândescă pentru nórtea frașilor săi.

Dară nu-i ajută Dumneđeū.

Voiniculū, din când în când mergea la vânătoare, și da și câte o raită pe la țină. Nu trecu multū și elū băgă de sémă că mă-sa nu se îndreptlă ci găineză și se topesce de pe piciorē. Se întrista în inima lui când vedea că nu-i dă în de bine și că nu-i póte da nici un ajutorū.

Pacostea de smeū băgă de sémă că voiniculū se frământă cu firea pentru sănătatea mă-si, se apropie de dēnsulū într'o țină și-i mai ținse într'o dóră; căci se temea spurcatulū a'lū mai îndemna. Tēma lui era să nu se deștepte voiniculū și să-i ghicescă cugetele lui cele viclene.

— Am auđit și eū, stăpāne, pe când eram copilū, că óme-ni mări când suntū pătimași de lāngedēlă și copiii când bolescū de bólă cānescă, se tāmăduescū, de va mânca un purcelū de la scrófa de sub pāmētū. Mi se rupe inima din mine când veđū pe buna mea stăpānă cum i se stinge viața din sine. Dară nici pe d-ta nu te îndeminū a te duce, căci mare primejdie va cădea pe capulū aceluī ce se va cerca a fura purcelulū de nu va isbuti.

— Nu sporovoi mai multū, îi respunse voiniculū, eū nu, sciū ce este primejdie și frică.

Numai de câtū și puse la cale cele de trebuință pentru o călătorie mai lungă. Mă-sii îi spuse că se duce la vânătoare. Plecă și dete și pe la Țină, căreia îi spuse ce avea de gândū să facă. Elū scia, veđi, că sfaturile ei îi prinsese multū bine.

Țina, după ce îl învătă cum să facă să isbutescă, îi dete unū săpunū, unū peptene și o perie, ca să-i fie de slujbă. Elū

plecă, și merse, merse, pînă ce ajunse la o pădure desă întu-
necósă de abia putea să rásbescă. Bájbai elú p'acolo pînă ce
dete de ghizuina scrófeí. Cum să se apropie elú ? căci ghizuina
era înconjurată de bușteni și de rascote, de nu se putea atinge
nici pasăre Măiastră,

Voiniculú făcu precum ilú învățase đina. Săpă unú șențú a
dâncú pînă ce ajunse sub culcușulú scrófeí, Intră acolo și aș-
teptă pînă ce veni scrófa să se culce. Purceii erau toți în pěrú
la ugerulú scrófeí și sugeau. Mai 'nainte de a răsări lucéfêrulú
porcilorú, când toți porcii se deșteptă, adormiți fiind purceii cu
șita în gură, voiniculú băgă mânia binișorú și apucă unú pur-
celú, dar așa de binișorú ilú apucă, și așa de ușorú ilú trase
în cătú scăp ățita din gură fără să simță. Ilú apucă numai de cătú
de botú ca să nu guițe, și p'aici ți-e drumulú

Drăculú de scrófa băgă de 'semă că o șita i se rēcescce, Se
deșteptă și vėđu că unú purcelú îi lipsesce. Se luă după voi-
nicú. Și cu tóte că telegarulú voiniculú era unú smeú de calú
scrófa ilú ajunse. Când vėđu că are să-lú înhațe cu colții ei,
voiniculú aruncă săpunulú. Atunci unde se făcu unú noroiú
cleiosú și puturosú, de ți se scutura carnea de pe tine. Calulú
fugea de da cu burta de pămîntú.

Scrófa, făcu ce făcu, se svârcoli prin álú noroiú și se tăr-
băci de nu o mai cunosceaí, scrófa e, orí ce dracu e. Scăpă
din nomolú și se luă după voinicú. Într'o clipă ilú ajunse. Când
vėđu zorulú, voiniculú aruncă peptenele, Și unde se făcu unú
đidú 'naltú, 'naltú, d'a curmeđișulú drumulú ei, de nu fu cu
putința să-lú sară. Atunci scrófa se puse cu colții seí și sparse
zidulú, făcendú o gaură numai cătú putea ea să trecă. Și să te
ții după dènsulú.

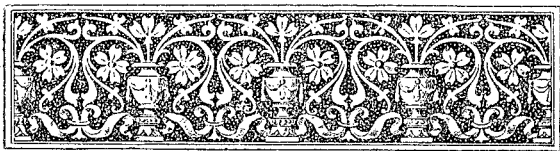
Daca vėđu voiniculú că scrófa érá s'a apropiat, aruncă și
peria. De o dată se făcu o pădure 'naltă și desă de nu se
putea strecura nici puiú de pasere. Cum vėđu una ca asta,
scrófa se puse și róse, și róse, la copaci, pînă ce-și făcu drumú
și după dènsulú ! pînă ce, când fu a-lú ajunge, voiniculú in-
trase în curtea la Đina. Acésta eși numai de cătú, întinse
mâna, și strigă :

viindü Dîna îi dete de bêu nițea apă vie. Cum bău vădu că
însuflețește și se simte voiósă ca unü omü plinü dn sănătate

Apoi voiñiculü se însoți cu Dîna, și trăiră câte trei unü traiü
plinü de fericire și de îngăduință pînă la adânci bătrânețe.

Eră eü încălecaiü p'o șea, etc.

Povestită de L. Tănăsescu, șeđătorü în Bucuresci, mahal. Dudescu,
la 1873.

XII.

GEORGE CELŪ VITEAZŪ

fostŭ o dată ca nici odată.

A fostŭ odată unŭ împăratŭ și o împărătesă. Dece anī aŭ viețuitŭ ei în căsătoria, și nu putură face și ei măcarŭ o stêrpitură de copilŭ. În cele de pe urmă împăratulŭ porunci împărătesei soției lui, că dacă într'unŭ anŭ de ȕile de aci 'nainte nu-i va face unŭ copilŭ, să scie că pâine și sare pe unŭ talerŭ cu dênsulŭ nu va mai mânca.

Dacă auzi așa împărătesa, multŭ se mâhni în sufletulŭ ei, căci trăiaŭ bine. Se puse și ea dară a cere sfatură de la vraci și vrăjitori; de la moșe și descântătorese. Luă totŭ felulŭ de lécuri. Cândŭ într'o nopte, ce vădu se spăimêntă. Se făcea că umblă pe o câmpie verde și frumoasă. Pe acolo tôte firicelele de érbă erau însoțite, și douê câte douê se încovoiaŭ una către alta și părea că se sărută. Pînă și flutureii umblău totŭ doi câte doi. Visa și totuși credea că este aevă ceca ce vedea. Nu se bucură multŭ de priveliștea cea frumoasă, și étă că unŭ balaurŭ, bala dracului venia, mare, spre dinsa ca unŭ vârtejŭ. Pasă-mi-te, elŭ gonია o porumbiță; acêsta tremnrăudŭ ca varga, fugi în susŭ, fugi în josŭ, și vedêndŭ că n'are scăpare de vrăjmașa fiară sêlbatică, se repeđi și se ascunse în sinulŭ împărătesei. Balaurulŭ vedêndŭ una ca acêsta, se repeđi și elŭ asupra împărătesei. Darŭ împărătesa dete unŭ țipetŭ și se deșteptă. Íi sârise inima de frică și-i tremuraŭ tôte cărnurile. P'acii, p'aci era să se leșine. Spuse împăratulŭ pocitania de visŭ, si rămase și elŭ înmărmuritŭ de gróză. A doua ȕi se simți îngreunată, și peste noă lunī de ȕile năsen o bunătate de copilașŭ de drăgulețŭ.

Bucuria ce fu la curtea împăratului, nu se pôte spune. Se hotărîră să boteze pruncul.

Pe atunci se botezaŭ copiii într'o fântână sub unŭ munte. Și fiindŭ-că de câtŭ-va timpŭ se ivise nisce tâlhari pe acelŭ mnunte, cari pândeau pe cei ce vencaŭ să-și boteze copiii și-i omora, strașnică poruncă dete împăratulŭ ca să pue ôste împrejurulŭ fântânei să păzescă și să apere prunculŭ când va fi să se ivescă tâlharii.

Nu se mulțumi cu atâtŭ, ci mai porunci împăratulŭ de scrise pe nisce pietre scumpe câte o slovă ; după aceea înșiră pietrele și alcătui numele copilului. Acestŭ șirŭ de pietre nestemate ilŭ legă de gâtulŭ copilului.

Astŭ-felŭ pregătiți, plecă inperatulŭ cu împărătesa să-și boteze copilulŭ luândŭ cu dênșii și mai mulți ostași călăreți și înarmați.

Ajungendŭ la pólele muntelui, le eșiră inncinte tâlharii, și nici una, nici alta, incepură a da virtosŭ. Împăratulŭ trimise pe împărătesa să boteze prunculŭ, căci elŭ va sta să dea peptŭ cu tâlharii, pină se va întorče ea. Împărătesa se supuse poruncei și plecă. Cândŭ să se întorcă de la botezŭ, veni pină la unŭ locŭ ; aci stândŭ și ne mai auđindŭ zângănilulŭ armorŭ și sgomotulŭ luptei, îi dete unŭ ferŭ arsŭ prin inimă. Atunci ne mai cutezândŭ să mérgă innainte, se întorse innapoși și ascunse copilulŭ după fântână într'unŭ stufŭ de flori. Pasă-mi-te tâlharii rêsbișe ôstea împărătescă și o repusese pe dênșă.

Împărătesa plecă singură la împăratulŭ. Pe drumŭ, când ajunse la loculŭ de luptă, vêdu unŭ băltău de sânge și alături o grópă mare unde erau îngropați ómenii împărătesci. Inchise ochii să nu vêdă acea gróză și porni inainte, când de o dată se pomenesce cu doi tâlhari că pun mâna pe dênșă.

După ce le spuse cine este, tâlharii o duse la căpitanulŭ lorŭ. Acesta, cum auđi cine este, fără judecată, fără nimicŭ, porunci s'o bage într'o peșteră părășită și să i dea câte unŭ sfertŭ de pâine și câte o cană de apă pe ți pină ce s'o prăpădi acolo.

Copilulŭ rămăsese în stufulŭ de flori. Dumneđeŭ, purtându-i

de grije, nu lăsa nimic rău să se apropie de dânsul, care putea să-l vatăme.

Prin prēja locului acelaia trăia un pustnic într'o vĕgă-ună de munte. Acel pustnic avea o capră și el după sufletul lui. Ea venea totu-d'anna, spre a se adăpa, la apele cele limpeđi alu fântânei. Într'una din ȕile, păsĕndu pe ici pe colea, se apropie de stuful cu flori. Cum dete de copil, se puse lângă dânsul, începu să-l lingă și să-și apropie ugerul de gurița copilașului. Acesta cum simți, începu să sugă, și spuse pînă ce se sătură bine, și așa doru prinse capra de copil, în câtu o lună de ȕile, nu se depărta de lângă dânsul.

Călugărul, vĕdĕndu că nu-î mai vine capra, începu s'o caute, și caut'o în susu, caut'o în josu, capra nicăiri. Își luase nădejdea de la dânsa, când iutr'o ȕi se pomenesce cu ea. Pustnicul o vĕđu, începu s'o mângâie : capra-tati! capra-tati! voindă să pue mâna pe dânsa. Dar ași! unde e pomana aia ?

Capra fișt! în drepta, fișt! în stânga, se depărta mereu. Călugărul după dânsa. Dacă vĕđu că nu pôte pune mâna pe ea, se întorse în chilióra lui, făcu o strachină cu țărițe și începu a se lua pe lângă dânsa cu binele, totu strigând'o și mângâind'o : capra-tati! capra-tati! Dar nici așa nu isbândi ; căci capra nici că voia să se uite la strachina lui cu țărățe, ci totu înainte trăgea să se ducă. Pustnicul se luă după dânsa, d'a minune, să vadă unde se duce. Capra nici una, nici alta, merse dreptu, ca pe ciripie, la stuful cu flori, unde era copilul, și se puse lângă dânsul, dându-î să sugă.

Călugărul intră după dânsa, și când o vĕđu, stătu locului, temĕndu-se să nu fie vre-o nălucă. Se inchină, făcu rugăciunea ca să-l apere Dumneđu de rele și să piară năluca d'ina-intea lui. Ași! unde ? ce nălucă să piară ? Căci ceea-ce vedea el, era avea, un copil frumos ca un ingerașu. După ce se incredință că nu era ce-va necurat, ba încă un copil botezat, de milă către omenire, îl luă, îl duse la chilióra lui, și-l puse în pătucenul său. Capra sări și ea, și se aședă lângă copilașu. Vĕdĕndu astă minune, călugărul o lăsă de-î dete țită pînă ce se sătură, apoi luă copilul, îl desfășă, îl

spălă și-lă primeni cu nisce rupturî de haîne de ale sale. Elū citi mărgelele de la gâtulū copilulū, și află că se numesce George și că este feciorū de împēratū.

După ce se mai mări, călugărulū îlū învăță să citescă și să scrie. Plânse George, și călugărulū, când muri capra, de nu li se svântă lacrămile de la ochi, multă vreme. O îngopără ca pe ómeni. George se tângui mai cu focū de perdea eî. Elū scia bine că nu-lū făcuse capra da: o cinstea ca pe o mamă, ca pre una ce-lū hrănise și-lū crescuse.

Nu trecu multă vreme, și étă că muri și călugărulū. Îlū în gropă George și pe acesta, cu tótă evlavia. Apoi, după ce mai plânse și se mai tângui o tónă, se hotări să esă la lume; căci nu-î mai plăceaū locurile acelea, unde murise mă-sa și părintele său celū duhovnicescū.

Apucă și elū pe cărarea ce o vėdu mai aprópe, și se lăsă pe dēnsa a-lū scóte orî unde va voi ea, după ce și închelbără unū rēndū de haîne ca de ursū, alcătuite din nisce piei de vulpe ce găsi în podulū chiliórei, unde ședuse elū cu pustniculū.

Merse ce merse pe acea. potecă, până ce vădu că copacii începū a se rări, apoi se coborâ în nisce câmpii cu felū de felū de burieni. Mai merse o bucată de locū și intră într'o cetate.

Se ameti și se fistici, când se vėdu incongiuratū de o mulțime de lume, și-lū asurđise sgomotulū ce se făcea în acelu orașū. Mergea, și nici elū nu scia unde se duce. După ce-și veni în simțirî din amețeală, își ținu firea, și luânduî și ininja în dinți, începu a umbla uitându-se prin tóte prváliile și mirându-se de tóte celea ce vedea. Se ținea lumea după dīnsulū ca după ursū. Pasă-mi-te unde era îmbrăcatū ca neómenii. Dacă colindă o mare parte din orașū, ajunse la o ferărie, și acolo vėdēndū săbiū și busdugane, intră și ceru să-î dea și lui o sabie și unū busduganū.

— Alege-ți de care poștești, îi rēspunse negustorulū.

După ce alese unū săbioiū ce de abia ómenii ceî-l'altî îlū ținea în mână și unū busduganū năprasnicū, voi să plece.

— Plătesce întâiu, băețășu, și apoi să plecî.

— Ce va să ȋică aceea să plătescî ? întrebă ȋinsulî.

— Eacă să ne tocmimî, și să mî dai baniî cu cătî ne-omî ȋnvoi.

— Ce este aceea baniî ? mî întrebă elî.

Negustorulî vȋdȋndî că are a face cu ursulî din pădure, ȋi deschise capulî și-lî făcu să pricȋpă cum mergî lucrurîle prin orașe.

Se miră George de o cam dată de tȋte nagodele ce-ȋ totî, povestea negustorulî ; apoi daca vȋdu că n'are ȋncotro, ceru să slujȋscă ferarulî pentru sabie și buzduganî.

Se ȋnvoiră decî, ca pentru aceste lucrurî să slujȋscă unî anî, și așa se băgă ucenicî.

Iscușinta lî George ajunsese de poveste : unde alȋiî nu puteă face unele lucrărî de ferărie nici ȋn trei anî, elî ȋntr'o jumătate de anî lucra ca o calfă veche. Barosulî celî mare pe carele nici trei ȋmenî nu-lî puteă ridica, elî se juca cu ȋnsulî. Și toȋi se temeă de elî.

Daca ȋși ȋmplini anulî, se mî băgă pe unî anî, ca să-ȋ dea ferî și cȋrbunî să-și făureze elî o sabie și unî busduganî, după pofta inimii sale. ȋmplinindu-se și acestî anî, stăpȋnulî porunci să-ȋ dea ferî și cȋrbunî. Calfă cea mî mare, temȋndu-se să nu-ȋ ia loculî. ȋi puse se gȋndî rȋu și cȋuta cum să facă să-lî prăpȋdȋscă.

ȋi spuse decî, că ferî este destulî, dară că nu suntî cȋrbunî de ajunsî, ci să se ducă la pădurea nȋgră să-și facă, cȋci de acolo aducî și ei. Acȋsta nu era adevȋratî. Acolo la pădurea nȋgră se ȋscodise o scorpionie care omora pe orî-cine mergea ȋn acea pădure, și de aceea ȋlî trimitea pre ȋnsulî acolo ca să se prăpȋdȋscă.

Goerge nu scia de unele cea acestea. Elî era cu inima curată și fără fățȋrnicie. ȋși alese din prăvălia stăpȋnului sȋu o sabie rȋmasă de la Novacî, pe care o păstra ȋn prăvălia ca pe unî odorî din vechime, luă nisce burdușe mari pentru cȋrbunî făcute din douȋ piei de bivolî și plecă să-și facă cȋrbunî ȋn pădurea nȋgră. Merse ce merse și, ajungȋndî la unî satî ȋn-

trebă că încotro se află pădurea neagră. Cum aușiră săteni, începură să-și facă cruce și să-și scuibe în sînu de frică. Apoi îi spuseră totă șiretenia cu scorpia.

George le tăie cuvîntul și le dise :

Daca nu vioți a mî spune, încetați cu astu-felū de parascovenii ce n'au sēmănu.

Oamenii dacā ilū vēdurā atātu de ințestatū, îi arătarā drumulū și-lū lăsarā să se ducā unde ilū va duce orînda lui.

Ajungēndū la pădure, tăie cu sabia o mare mulțime de copaci, din cari făcu o grămadă de nu-i putea da nimeni de sēmă și-i puse focū.

Stāndū pe lângă focū, simți că unū ore-care lucru, unū felū de sorbiturā ilū trāgea și ilū totū mișca din locū ; se întorse ; cānd, ce să veđi ? unde venia, märe vericule, asupra lui năbādăioasa de scorpie, și totū sugea vēsduhulū, ca să tragā intr'insa și pe bietulū George. Acesta cum vēđu ce plăcintă i se pregătesce, înfipse sabia în pămîntū, se propti intr'insa și remase neclintitū. Astu-felū așteptā elū și priveghea să vađă ce are să i se întimple. Scorpia cum veni, dete cu cōda și risipi foculū, apoi se repeđi asupra lui George ca să-țū sōrbā pe elū. Voinicuțulū de George, unde smuci odatā sabia din pămîntū și mai iute decātu ai gāndi o aduse și tăiā în do scorpia.

Apoi se luā după dînsa, care fugea către scorbora unde viețuia, și ajungēnd'o îi taie capulū. Atița sänge mohoritū curse din spurcāciunea de scōrpie încātu se alcătui o baltā

Cānd era să se întōrcā intr'aleșsale, de odatā auđi unū graiū dulce care îi vorbea și-i dicea pre nume.

Cānd se uita, ce se vēđă ? o pāsēricā drugulicā și frumusicā sta pre o ramurā și-i dicea :

— Georgiță celū vitēzū, spre mulțumire că mī-ai scāpatū pe ai mei de la peirea acestei scōrpii necurate, care în toți anii imi sorbea puii, te sfătuescū să te scaldī în sängele acestei fiarā blestamate, și nici unū reū nu se va mai atinge de tine în totā viața ta, și să nu mai ai frică de nimeni, afarā de Dumneđu.

Voiniculă de George făcu precum îl învăță păsărica; când eși din scaldătore, păsărica vădu pe spinarea lui George lipită o frunză de copaciū și 'i dise:

— George, ți a mai remasū unū locșorū pe trupulū tēu supusū la metehne; dară, de te veī pădi bine, habarū să n'aibi.

Apoi Voiniculă punēnd capulū scorpiei într'unū burdufū, și in cel-altū cărbunū ce făcuse se întorșe la prăvălia stăpēnului sēu, își luă ferulū pentru care muncise unū anū și se puse a-și făuri o sabie și unū busduganū. După ce le isprăvi, își încercă sabia dāndū cu dinsa într'unū drugū de ferū, și se rupse in doē: o lepăbă, și luāndū busduganulū îlū aruncă in slava cerului, și când cădu josū se turti; îlū lepădă și pe acesta.

Acumū ce să facă? Sta in locū și fluera a pagubă. Totū gāndindu-se, își aduse aminte a fi vēdūtū in codrulū unde a crescutū elū, unū ferū grosū înșiptū in pāmintū. Sa duse tocmai acolo. Când se apucă să-lū scōțā, ce să veī? ferulū nu era înșiptū, ci era o vină din munți. Se apucă de elū, îlū trase, îlū smuci, îlū rēsuci, pină ce rupēndū vina, o smulse și o luă la spinare ca unū voinicū ce era, se întorșe la prăvălia și isbuti a-și face o sabie și un busduganū crī să-i fie tovarāși nedespărțiți.

După aceea se duse cu tovarāșii seī la fântāna botezului și le botezā, punēndū sābiei numele *Balmutū ajutătorulū meū*, și busduganului *Omoritorulū vrājmașilorū meī*; apoi se întorșe ērāși la prăvălie ca să-și ia diua bună, fiindū-că voia să plece să-și caute pārinți.

Când se întorșe la prăvălie găsi pe toți morți bușteni Pasămi-te ei, in lipsa lui, căutară in burdufulū sēu, și dete peste capulū scorpiei. Cāti o vēdură, toți muriră. Daca vēdu așa, îi părū rēu; dară n'avu ce face.

Eși pe pōrtă afară și plecā. Pe drumū se întâlni cu unū ucenicū carele nu fusese acolo când umblase călfite in burdufulū lui George. Acesta cum îlū vēdu, se duse la dinsulū să-și ia diua bună.

— Da unde te duci, nene George?

— Iaca, unde oîu vedea cu ochii și mă va lumina Dumneleu.

— Ia-mă și pe mine cu d-ta, nea George, — se rugă ucenicul.

— Lasă-mă în pace, că n'ană eă singurū unde să-mi plecū capulū, dară mi-te să-mi iaū și licheaoa după mine!

Plecându George și mergendū singurū, singurelū, se abātu intr'unū colnicū să facă un popasū, când étă și băiatulū cu care ucenicise că vine și se asedă lângă dînsulū. Pasă-mi-te, se luase după elū și câtū colea, ilū urmări pînă ilū ajunse.

— Dară asta mă? îi diise George.

— Eată-mă și eă, respunse uceniculū. Ce? daca n'ai vrutū să mă ieī, socotesci că eă n'am pututū să mă tiū de druneta?

După ce rise nițelū George, și făcendū-ī-se milă de dragostea ce-ī arată băiatulū, se înduplecă să-lū ia, dicendū-ī:

— Daca este așa, tovarășū să-mi fiī.

Apoi lungi pasulū la drumū, și aide, aide, trei dīle și trei nopți merșeră pină la o pădure mare. Acolo stătură să se mai odihnescă și să și îmbuce câte ceva. Pe când staū ei acolo, auđiră o guițatură de porcū și totū-d'odată și văđură unū porcū mistrețū mare fugindū și unū vîătorū alergândū după dînsulū călare, érá după vîătorū se luase unū altū porcū și mai năprasnicū. Vîătorulū întinse arculū, și când sbură săgéta, prāvāli fiare sēlbatecă, din gură căreia gālgāia sângele ca dintr'o saca.

Atuncī și fiara de la urmă, unde se repeđi o dată și dintr'o săritură fu lângă calulū de vîătorū, căruia îi și vērșă mafele, sfășindū-ī burta cu colțiī lui ceī grozavi. Vîătorulū căđu mormanū de pe calū, și pe când porculū celū mistrețū umbra să-lū facă micī bucăți, George celū voinicū sări de acolo de unde era și mai iute de câtū gândulū fu lingă vîătorulū celū nenorocitū, cu sabia gólă în mână. Dintr'o lovitură făcu în doē spurcata fiară.

Îa mai puținū de o clipă de ochiū, veniră și ceī-lalți tovarășī

ai vînătorului, cari remaseră îmmărmuriți de gróză pentru cele ce era să se întimplc.

Acești ómeni erau din împărăția tătă-ne seú. Eî cu toții mulțumiră lui George pentru isbăvirea domnului lorú. Apoi se puseră la masă și traseră unú chefú de să se ducă pomina, de bucurie. Și fiind-că era caldú, se desbrăcară de hainele de pe d'asupra, rămăindú mai ușori. Atunci unulú din meseni zări mărgelele de la gátulú lui George. Se dete pe lângă dînsulú binișorú, îi citi numele și-lú cunoscu.

Spuindú și celor-l'alți minunea Dumneđeescă, cum se descoperi împăratulú lorú, vênătorulú celú cu pricina veni lângă dînsulú și-î díse :

— Mulți ani să trăesci dómne și alú nostru stăpânitorú ! Și să scii că împăratulú loculú acestuia a reposatú în Domnulú, și eú, sluga nevrednică a domnului meú, îi ținú loculú, până se va găsi moștenitorulú seú celú perdutú de la botezú. Adunarea bétránilorú m'a însărcinetú cu acésta. Acum mulțumescú Domnului pentru cele ce mi s'au întámplatú, că mi te trimise Dumneđeú de mă scăpași de la mórte, căci cunoscuíú in tine fiulú aceluí bunú împăratú care ne-a cãrmuitú ómenesce atáta mare de ani.

George, care căscase gura și bleojdise ochii la cele ce spunea vînătorulú, díse :

— Dară de unde scíți voi, ómeni buní, că eú suntú fiulú împăratului despre care ímí vorbiți ?

— Mărgelele de la gátulú téeú ne-aú spusú. Să fie láudatú numele Domnului că amú datú peste tine, și de ađi înainte tu să ne cãrmuescú.

Toți mesenií se sculară și i se inchinară ca la unú împăratú.

George plecă cu dênșii și cu băétulú cu care ucenicise elú. și se duse la palaturile împărăției.

Sfară se dete in țéră de acéstă fericită întámplare. Și alerga poporimea din tóte părțile, cu micú cu mare, să vedă pe acela carele mortú a fostú și a înviatú, perdutú și s'a aflatú, láudándú numele Domnului.

cumă doă-șeci și patru de ani. În celă-l'altu sipețelū vei găsi o piele de ursū și unū lanțū, cu care piele te vei îmbrăca tu, căci ursū ai să rămăi, pînă îți vei ispăși pēcatele. Împērătēsa te va duce de lanțū și te va da în mână împēraturulū. Și să nu cutezi a face în altū chipū, căci mânia cerului va cădea preste tine și mai îngrozitōre.»

La citirea acestei scrisorī cāpitanulū rēmase ca lovitū de trāsnetū. Și ne avēndū incotro, scōse tōte avuțiile ceaduse se de cānd tālhārea și le făcu douē-spre-șeci părți de o potrivă pe cari le împărți la cei doi-spre-șeci tovarāși ai sēi. Aceștia, după ce-și luară diua bună de la cāpitanulū lorū, se împărștiarā ca puii de potārniche, careși pre unde.

Iarā elū, cāpitanulū, deschise sipețelele și află tōte celea intocmai precumū îi dīcea cartea. Luă hainele și podōbele de împērătēsă și le dete mumei lui George ca să se îmbrace cu ele. Acesta primi bucurosū, căci hainele de pe dēnsa se hārtāniserā, se muceșiserā și se putreșiserā, rēmāindū mai gōlā. Apoi își ceru ertāciune pentru relele ce-ī făcuse elū, pe care ertāciunea o și dobāndi, fiind-cā împērătēsă avea o inimă fōrte bună.

După ce cāpitanulū de tālharī se îmbrăcă în pielea de ursū, care se lipi de trupulū sēu ca și cānd ar fi fostū de acolo, împērătēsă il luă de lanțū și se îndreptă către scaunulū fiului sēu.

Pe drumū se întālni cu George care venea, märe, ca unū leū. și călare pe unū șoimulēnū sirēpū de mānca focū. George era cu sabia lui ce o ținea gōlā în mână. Mumā-sa cum ilū vēdu, il cunoscū, căci era leitū tatā-sēu, și se inchinā lui ca unū împēraturū.

George se dete josū de pe calū și îmbrățișe pe împērătēsă ca pe muma lui, după ce află cine este.

Mumā-sa îi spuse cum Dumneșeū, cunoscēndū-ī nevinovăția, a isbāndit'o ; prefācāndū în ursū pe prigonitorulū ei.

Apoi dete pe ursū de lanțū în mână împēraturulū. Acesta se înduioși de osānda lui și-ī dete drumulū dīcēndū-ī :

«Destulū îți este ție urgia Dumneșească. Dute și cată de-ți.

ii ispăşesce păcatele.» Ursul într'o clipă de ochi se făcu nevădută, intrându în codru.

Eară împăratul, cu numă-sa, cu credinciosul şi cu ostaşii se, se întorseră la scaunul împărăţiei, mulţumind lui Dumnezeu pentru toate arătările lui.

Şi domniră în pace şi în linişte pînă ce, vrînd Dumnezeu i-a mutat din lumea acăsta.

Eară întîmpările loră a rămasă de poveste şi voră rămăné în véculă véculă.

Încălecaiă p'o şea etc.

NOTA. Povestită de Mihalache Constantinescu, din mahalaua Delea-Veche, Bucuresci.

XIII.

FĒTU FRUMOSŪ CU PĒRULŪ DE AURŪ

fostŭ o dată ca nici o dată; etc.

A fostŭ o dată într'o pustie mare unŭ pustnicŭ, și petrecea singurŭ singurelŭ. Vecinii sĕi erau fĕrele pĕduri-lorŭ. Și așa era de bunŭ la Dumneđeŭ, în câtŭ tôte dobitocele i se închinaŭ, când se întâlneau cu dĕnsulŭ.

Într'una din ȕile se duse pustniculŭ pe marginea gârlei, care curgea p'aprobe de colibă luŭ, și ȕtă vĕđu că vine pe apă unŭ sicriașŭ smolitŭ și înclĕitŭ bine și auȕi unŭ orăcăitŭ de copilŭ eșindŭ dintr'insulŭ.

Stătu puținŭ de cugetă, și după ce făcu rugăciune, intră în apă și trase cu o prăjină sicrieașulŭ la margine. Când deschise, ce să vadă în elŭ? Unŭ ccopilașŭ ca de vr'o douĕ luni; îlŭ scose din sicriŭ și cum îl luă în brațe tăcu.

Acestŭ copilŭ avea unŭ baerŭ atârnatŭ de gătŭ. Și dacă îlŭ luă, vĕđu că într'insulŭ era o scrisore; o citi și află că copilulŭ de față este lepădatŭ de o fată mare de împĕratŭ, care alunecase și ea în valurile lumei, și care de frica părințilorŭ, lepădă copilulŭ, îlŭ puse în sicriașŭ și-ȕ dase drumulŭ pe gârlă, lăsându-lŭ în scirea luŭ Dumneđeŭ.

Pustniculŭ voia din tôte inima să creșcă prunculŭ ce-ȕ trimisese Dumneđeŭ; dară când se gândi că n'are cu ce să-lŭ hrănescă, îlŭ podidi unŭ plânsŭ de nu se mai putea sfârși. Căđu în genuche și se rugă luŭ Dumneđeŭ, și o! minune! d'o dată răsări, mare, dintr'unŭ colțŭ alŭ chilieȕ sĕle o viță, și numai, de câtŭ crescŭ și se înălță până la strĕșina casei.

Pustniculŭ căută la dĕnsa și văđu struguri, unii coptȕi, alȕi pârguȕȕi, alȕi aguridă și alȕi tocmai în flóre, îndată luă și dete

copilului, și vedându că-i mănâncă, se bucură din totu sufletul lui și mulțumi lui Dumnezeu. Cu struguri cresc copilul până ce începu să mănânce și câte altu ce-va

Eară dacă se mai mări copilul, pustnicul se apucă și-l învăță să citească, să adune rădăcini ca să se hrănescă și să umble la vânătu.

Dar într'o ți chemă pustnicul pe copil și-i duse :

— Fătul meu, simțu că slăbescă din ce în ce ; suntă bătrână, precum mă veđi, află dară că de ađi în trei ȃile mă ducă pe lumea ceea-l-altă. Eă nu suntă tatălă tău celă adevărată, ci te-am prinsă pe gârlă, unde eraı dată și pusă într'ună siriășu de mumă-ta, ca să nu se dovedescă, fapta sa cea de rușine, fiindă că era fata de împărată.

Daca voiă adarmi somnulă celă de veđi, care o să-lă cunoscă când veı vedea că totă trupulă meă are să fie rece ca ghiăța, amortită și țepănă, să bagă de sémă că o să vină ună leă. Să nu te sperii dragulă tatei ; leulă imă va făce grópa și tu veı trage pămintă peste mine ; de moștenire n'amă ce să-ți lasă de cătă ună frău de cală. După ce veı rămănea singură, să te sui în podă, să eı frăulă, să-lă scutură, și îndată va veni ună cală și te va învăța ce să faci.

După cum ȃsese bătrânulă așa se și întâmplă.

A treia ȃi pustniculă, luându-și remasă bună le la fiulă seă celă de sufletă, se culcă și adormi somnulă celă lungă.

Apoi îndată veni ună leă gróznică, nevoie mare ! și veni răcnindă ; cum veđu po bătrână mortă, îi săpă grópa cu ghiarele, érá fiulă ilă îngropă, și remase acolo trei ȃile și trei noptă plângendă la mormintă.

Apoi fómea îi dete în scire că elă viađă încă ; se sculă de pre mormintă cu inima sdrobotă de durere și de întristare, se duse la viță, și cu mare mâhnire veđu că se uscuse ; atunci și aduse aminte de vorbele bătrânulă și se sui în podă, unde găsi frăulă ; ilă scutură, și étă că veni un șoimulénă aripată și stândă înainte-ı duse :

— Ce poruncescă, stăpâne ?

Copilul^u spuse calului din cuvint^u în cuvint^u totă şiretenia cu mórtea bĕtrânului, şi adăogă:

— Eată-mĕ aicea singur^u. Dumneĕde^u mĭ-a luat^u pe tatăl^u ce-mĭ dedese; rĕmăi tu cu minc^u; dară să mergem^u într'altă parte, unde să ne facem colibă; aici, lângă acest^u mormint^u, nu sci^u de ce, dară imĭ tot^u vine să plâng^u.

— Nu așa, stăpâne, îi respunse calul^u; noi o să ne ducem^u, să locuim^u unde sunt^u mul^u ōmenĭ ca dumnĕta.

— Cum? întrebă băiatul^u, sunt^u mul^u ōmenĭ ca mine şi ca tata? Şi o să trăim^u cu dĕnşii?

— Negreşit^u, îi respunse calul^u.

— Atunci, dca e așa, măi întrebă copilul^u, de ce nu vin^u ei pe la noi?

— Ei nu vin^u, îi măi ġise calul^u, fiind că n'ău ce căuta p'aci trebue să mergem^u noi la dĕnşii.

— Să mergem^u, respunse copilul^u cu bucurie.

Ear dca îi spuse că trebue să fie îmbrăcat^u, fiind^u că ceilal^u ōmenĭ nu âmbă așa gol^u, băiatul^u rĕmase cam pe gândurĭ; şl calul^u îi ġise să bage mâna în urechia lui cea stângă şi după ce băgă mâna, scóse nisce haĭne pe care le îmbracă, ġiudindu-se că nu scia cum să le întrebuinteze; calul^u îl învĕtă, şi apoi copilul^u încăleacă pe dânsul^u şi porni.

După ce ajunse în oraşul^u cel^u măi de aprópe, şi se ved^u întru mul^uimea aĭa de ōmenĭ, furnicând^u în sus^u şi în jos^u, se cam spăimĕntă copilul^u de atăta sgomot^u, şi âmbă tot^u cu frică, mirându-se de frumuse^utea caselor^u şi de tot^u ce vedea; băgă însă de sĕmă că fie care lucru 'şi are rânduĕla sa. Dară calul^u îmbărbătândul^u, îi ġise:

— Veġi, stăpâne, aici tóte sunt^u cu şartul^u lor^u; de aceea trebue să sci^u să-^uĭ faci şi tu un căpĕtăi^u.

Şi după ce şĕġu acolo câte-va ġile, măi dedându-se cu l^umea şi măi obicĭnuindu-se a trăi în huetul^u ce înăbuşesce oraşele, plecă luându-^uşi calul^u cu sine şi se duse, şi se duse, până ce ajunse pe tĕrĕmul^u unor^u ġine.

Ajungĕnd^u la ġine, carĭ erau în numĕr^u de treĭ, căută să se bage argat^u la dĕnsele; așa îl^u sfătui calul^u să facă.

Ținele de o cam dată nu prea voiaș să-lă iea în slujbă dară se înduplecară la rugăciunile lui și-lă primiră.

Calulă adesea venea pe la domnulă sēș, și într'o ȝi îi ȝise să bage bine de sēmă cum că în una din case ținele aveaș o bae; că acea bae, la câți-va anī, într'o ȝi hotărītă, curge aurū, și cine se scaldă ântēiu, aceluia i se face pērulă de aurū.

Îi mai spusese să vadă că într'unulă din tronurile casei, ținele aveaș o legătură cu trei rindurī de haine, pe care le păstraș cu îngrijire.

Băiatulă băgă la capū tōte țisele calulă, și de câte orī avea câte ce-va greū de făcutū chema calulă și-i da ajutorū.

Ținele îi dase voe să umble prin tōte casele; să deretece. să scuture, să măture, darū numai în camera cu bae să nu intre. Însă elū când lipseaș ele d'acasă intra și lua aminte la tōte câte îi ȝicea calulă. Ochi și legătura cu hainele puse cu îngrijire într'unū tronū.

Intr'o ȝi ținele plecară la o sărbătōre, la alte ține și avură grije să poruncēscă argatului, ca în minutulă ce va auȝi ce-va sgomotū în cămăruța cu baia să rupă o șindrilă din strēșina casei, ca să le d'a de scire și să se întōrcă de degrabă fiind că ele sciaș că e aprōpe să începă a curge acēstă apă de aurū.

Fiulă pustniculăi pāndea; și când vēȝu minunea asta chiemă numai de câtū pe calū. Calulă îi ȝise să se scalde; și elū așa făcu.

Eșindū din bae, elū luă legătura cu hainele, și o porni la sănătōsa, călare pe calulă lui celū cu aripī, cu careșbura ca vīntulă și se ducea ca gândulă. Cum călcă peste pragulă porȝei, incepu casele, curtea și grădina a se cutremura și a urla așa pe grōznicū, în câtū se auȝi pină la ține și ținele îndată se ntōrseră a casă.

Dacă vēȝură că argatulă lipseșce, și hainele nu suntū la loculă lorū, se luară după dēnsulă; și-l urmăriră din locū în acū până ce, când era să puie mâna pe dēnsulă elū trecu hotarele lorū, și apoi stātu.

Cum îl vedură ținele scăpatu, se cătrăniră de necază, că nu putură să-lu prindă. Atunci ele îi ȃiseră :

— Ah ! fecioru de lele ce mi-ai fostu, cum de ne amăgiși ? arată-ne măcaru, să-ți vedemū pērulū.

Și resfirāndu-și pērulū pe spinare, ele se uitaū cu jindū la dēnsulū, și li se scurgeau ochiī. Apoi ȃiseră :

— Așa pērū frumosū nici noi n'amū mai vȃdutū ! Fii sânătosū ; dară incaī fă bunătate de ne dă haînefe.

Elū însă nu voi, ci le opri și le luă în loculū simbriei ce avea să ia de la ține

De aci se duse într'unu orașū, își puse o bēșică de cirvișū în capū, și merse de se rugă de grădinarulū împēratulū ca să-lū primească argatū la grădina împērătēscă. Grădinarulū nu prea voia să-lū asculte ; dară după multă rugăciune îlū priimi ; îlū puse să lucreze la pāmintū, să care apă, să ude florile, îlū învȃță să curețe pomiī de omiđi și brazdele de burueni. Fȃt-frumosū lua în capū totū ce-lū învȃța grădinarulū stāpānulū sēu.

Ȇmpēratulū avea trei fete ; și așa multă grije îi dase trebile împērāției, în cātū uitase de fete că trebue să le mārīte.

Ȇntr'una din țile, fata cea mai mare se vorbi cu surorile ei, ca să ducă fle-care cāte unū pepene alesū de dēnsa la masa împēratulū

După ce împēratulū se puse la masă, veniră și fetele și aduse fle-care cāte unū pepene pe tipsiī de aurū și îi puseră dinaintea împēratulū.

Ȇmpēratulū se miră de acēstă faptă, și chemă sfatulū împērāției să-ī ghicēscă ce pildă să fie asta.

Adunāndu-se sfatul, tăiară pepeniī, și după ce vedură cē unulū se cam trecuse, alū duoilea era tocmai bunū de māncare și alū treilea dase în coptū, ȃise :

— Ȇmpērate, să trāești mulți ani ; pilda asta însemnēză virsta fetelorū Mārīei tale, și că a sositū timpulū ca să le dai la casa lorū.

Atunci împēratulū hotārī să le mārīte. Dete, decī, sfarā în

țera de această hotărîre ; și chiar de a doua zi începură a veni pețitorii de la cutare și de la cutare feciorii de împăratu.

Eară după ce fata cea mai mare își alese mire pre unii fiu de împăratu, care-i păru mai frumosu. se făcu mare nuntă împărătescă. Și după ce se sfârși veseliile, plecară împăratul cu totă curtea ca să petrecă pre fiica-sa până la hotarele împărăției sale. Numai fiica împăratului cea mai mică remase a casă.

Făt-frumosu, argatul de la grădină, vedëndu că și grădinarul se dusesese cu alaiul, chiemă calul, încălecă, se îmbracă cu un rându de haîne din cele luate de la ține, pe care era câmpul cu florile ; și după ce-și lăsă perul se de aur pe spate, începu a alerga prin grădină în toate părțile, fără să fi băgat de seamă că fiica împăratului îl vedea de pe ferăstră căci odaia ei da în grădină.

Calul cu făt-frumosu strică totă grădina, și când vedu că veselia lui făcuse pagubă, descălică, se îmbracă cu haînele sale de argat și începu a drege ceea ce stricase.

Când veni acașă grădinarul și vedu stricăciunea ce se făcuse, se luă de gânduri ; începu a certa pe argat de ce n'a îngrijit de grădină, și era atât de supărat, cătu p'aci era să-l și bată.

Dară fiica împăratului, care privea de la ferăstră toate acestea, ceru grădinarului să-i trimiță nițele florii.

Grădinarul făcu ce făcu și adună de prin colțuri câte-va floricele, le legă și le trimise împărătesei celei mici. Ea, daca priimi florile, îi dete un pumn de bat și-i trimise răspuns să erte pe bietul argat, că nu este el de vină.

Atunci grădinarul, vesel de un dar așa de frumos, își puse toate silințele, și în trei săptămâni făcu grădina la loc, ca și cum nu s'ar fi întâmplat nimic într'însa.

Nu mult după acesta, fata împăratului cea mijlocie își alese și ea un fecior de împărat, și-l luă de bărbat. Veseliile ținură ca și la soră-sa cea mare ; eară la sfârșitul veseliilor o petrecu și pe dânsa împăratul până la hotarele împărăției sale. Fata cea mică a împăratului nu se duse, și remase a casă, prefăcându-se de astă dată că este bolnavă.

Argatulă grădinei, cum se vede era singur, vru să se veselască și el ca toți slujitorii curței; însă, fiind că el nu se putea veseli de câtă cu bidibiulă se, își chieamă calul, se îmbracă cu alte haine: cerul cu stelele, își lăsa pelerul pe spate, și călca totă grădina.

Când băga de sémă că era fără nase totul, se îmbracă cu hainele sale cele próste, și bocindu-se, începu să drégă ceea ce stricase.

Ca și de l'altă rând, grădinarul voind să-lă cârpescă, fu oprit de fața cea mai mică a împăratului, care ceruse flor, trimițându-i și doi punni de bani, și vorbă să nu se atingă de argat, nefiind el vinovat. Grădinarul se puse eară pe muncă și dădu grădina gata în patru septemăni.

Împăratul făcuse o vânătoare mare, și fiind că scăpase de o mare primejdie, ridică un chioșc în pădurea aceea, și chemase, ca să se serbeze mântuirea sa, pre toți boerii și slujitorii curței la o masă înfricoșată ce pregătise acolo. Toți curtenii se duseră la chemarea împăratului, numai fiica sa rămase.

Fet-frumos, vedându-se singur, chemă calul, și voind să se veselască și densul, îmbracă hainele: cu sórele în pept, luna în spate și doi luceferi în umeri, își lăsa pelerul de aur pe spate, încălecă calul și-lă incură prin grădină.

Atât se stricase acum grădina, în cât nu mai era chip de a o drége. Ear dacă vede acesta el, începu a se tângui. se îmbracă iute cu hainele lui cele de argat, și nu scia de unde să începă meremetul.

Mânia grădinarului trecu ori ce hotare, când veni și vede cea mare prăpădenie. Dară când voi să-i dea pe fo pentru că nu îngrijise de grădină, fiica împăratului îi ceru flor, de la ferestră.

Grădinarul da din colț în colț și nu scia ce să facă; în cele mai de pe urmă, câtă și mai găsi vre-o două floricele, care abea scăpase de copitele calului cu arip, i se trimise, și

fata de împăratu îi porunci să erte pe bietul argatū, pentru care îi și dădu trei pumni de galbeni.

Se apucă de croi din nou, și în șese săptămâni abia putu face ce-va care să mai semene a grădină, ear argatulū îi făgădui o sântă de bătae, sorū cu mórtea, de s'o mai întâmpla una ca asta, și să fie și gonitū.

Împăratulū se luase de gânduri vedēndū pe fiica-sa totū tristă. Ea acum nu mai voia să ėsă afară nici din casă. Hotără dară să o mărite; și începu a-i spune de cutare și de cutare fiū de împăratū. Ea nu voia să audă de nici unulū.

Ear daca vedū așa împăratulū, adună ərə sfatulū și boerii și îi întrebă ce să facă? Unulū din boeri îi ڊise să facă un foișorū cu pórta pe de desubtū, pe unde să trecă toți fii de împăratū și de boeri, pe care-lū va alege fata, să-lū lovescă cu unū mērū de aur ce-lū va ține în mână, și după acela s'o dea împăratulū.

Așa se și făcu. Se dete sfară în țéră că este hotărârea împăratulū să se adune micū și mare și să trecă pe sub pórta.

Toți trecură; dară nu lovi nici pe unulū, Mulți credea că fata n'are voie să se mărite. Însă unū boerū bătrânū, trecutū și prin ciurū și prin dârmonū, d'ăia care auڊise, veduse și pățise multe, ڊise să trecă și ómenii curții; trecu și grădinarulū, și bucătarulū celū mare și vătafulū, și slugile, și vizitiū și toți rāndașii, dar gēba; fata nu lovi nici pe unulū.

Se făcu întrebare daca n'a mai rămasū cine-va netrecutū, și se află că a mai rămasū un prăpădiū de argatū de la grădinărie, cheleşū și dosăditū de n'are sēmānū pe lume.

— Să trecă și acesta, ڊise împăratulū.

Atunci chemă și pe argatulū celū cheleşū și-i ڊise să trecă și dēnsulū, dar elū nu cuteza: apoi cam cu cărăială, cam cu sila, fu nevoitū să trecă, și daca trecu, fata ilū lovi cu mērulū.

Argatulū începu a țipa și a fugi țināndu-se cu mânăile de capū ڊicēndū că i-a spartū capulū.

Împăratulū, cum vedū cele întâmplate, ڊise:

— Asta nu se póte! este o greșelă! fata mea nu e de cređutū să fi alesū tocmai pe cheleşulū ăsta.

Nu putea, veđi, să se invoiască împăratul a da pe fic-sa după argatū, de și ilū lovise fata cu mărulū.

Atunci puse a doua oră să trecă lumea; și de a doua oră fică-sa lovi cu mărulū în capū totū pe cheleşū, care érašī fuđi ținendu-se cu mâinile de capū și ținându.

Împăratulū, plinū de mâhnire, érá își luă vorba înapoi, și puse de a treia oră să trecă totă lumea.

Dacă veđu și veđu împăratulū, că și d'a trîea oră pe totū cheleşū ilū lovi fata, s'a plecatū la sfatulū împărăției, și i-a datū lui pe fică-sa.

Nunta se făcu cam pe ascunsū, și împăratulū apoi îi o-ropși pe amendoi, și nu mai voia să scie și să auđă de dênșii; atăta numai că de silă, de milă, îi primi să locuiască în curtea palatului.

Unū bordeiū într'unū colțū alū curții li se dete spre locuința, ear argatulū se făcu sacagiulū curții.

Tóte slugile împăratului rîdeaū de denculū, și tóte murdăriile le arunca pe bordeiulū lui. Înăuntru însă calulū celū cu aripī le adusese frumusețile lumii: nu era în palaturile împăratului ceea ce era în bordeiulū lui.

Fii de împăratū cari veniseră în petițū la fîca cea mică, se îmbufnară de rușinea ce pățise pentru că fîca împăratului alesese pe cheleşū, și se invoiră între dânsii ca să pornescă óste mare împotriva lui.

Împăratulū simți o mare durere când auđi hotărârea vecinilorū sei; însă, ce să facă? se pregăti de resboiū, și nici că avea încotro.

Amendoi ginerii împăratului se sculară cu óste și veniră în ajutorulū socrului lorū. Făt-frumosū trimise și elū pe soția sa ca să róge pe împăratulū a'i da voie să mérgă și elū la bătae.

— Dute din naintea mea, nesocotit-o: fiind că étă din pricina ta mi se turbură liniștea; nu mai voiū să vă veđu în ochii mei, nemernicilorū ce sunteți.

Dară, după mai multe rugăciuni, se înduplecă, și porunci să-lū lase să care și elū măcarū apă pentru oștire.

Se pregătiră și porniră.

Făt-frumosu, cu hainele lui proste și călare pe o mărțogă schiopă, plecă înainte. Oștirea îl ajunse într'o mlaștină unde 'i se nomolise épa și unde se muncea ca so scoță, trăgând-o când de códă, când de capu, când de picioare.

Riseră oștirea și împăratutu cu ginerii ceî mai mari ai seî și trecură înainte

După ce însă nu se mai vădură dênșii Făt-frumosu, scóse épa din noroiu își chiemă calulu seú, se înbracă cu hainele câmpulu cu florile și porni la câmpulu bătăliei, ajunse și se sui într'unu munte apropiatú, ca să vadă care parte este mai tare.

Oștile daca ajunse, se loviră; ear Făt-frumosu vădendú că óstea vrăjmașe este mai mare la numărú și mai tare, se răpeđi din virfulu muntelui asupra ei, și ca unú vârtejú se învirteja prin mijloculu ei cu paloșulu în mână, și tăia în drepta și în stânga, pe orí cine întâlnea.

Așa spaímă dete iuțela, strălucirea hainelorú și sporulu calulu seú, în câtú óstea și toți cu totulú o rupserá d'a fuga apucândú drumulu fie-care încotro vedea cu ochii, împrăștiindu-se ca puii de potârniche.

Ear împăratulu, după ce văđu minunea, mulțumí lui Dumneđu că i-a trinnisú pe ângerulu seú de 'lú a scăpatú din mâna vrajmașulu, și se întórse veselú a casá.

Pe drumú întâlni éráși pe Făt-frumosu, prefăcutú în argatú, muncindú să-și scóțá épa din noroiu; și cum era cu voie bună, împăratulu dișe la câți-va:

— Duceți-vé de scóteți și pe nevoiașulu acela din noroiu.

N'apucará să se așeze bine, și veni veste la împăratulu că vrăjmașii lui cu oștire și mai mare s'aú ridicatú asupra lui.

Se găti dará și elú de răsboiú, și plecă s'o întâlnească. Făt-frumosu érá se rugá să-lú lase și pe dênșulu să mérgá, și érá fu huiduitú.

Dará daca dobândi voe, porni érá cu épa lui. Fu și de astá datá de risú și de bâtea de jocú, când 'lú a văđutú oști-

rea, că érá se inomolise și nu putea să-și scótă épa din noroiú de felú, de felú.

Ílú lásarâ înapoi; darâ elú ajunsé și acum mai nainte la locul de luptă, prefăcutú în Fét-frumosú, călare pe calulú cu aripí, și îmbrăcatú în hainele lui cele cu cerculú cu stelele.

Oștile deterâ în timpene și în surele și se lovirâ; ear Fét-frumosú déca věđu că vrâjmașii sunt mai puternici, se repeđi din munte și-í puse pe gónă.

Ímpératulú se întórse érá veselú, mulțumindú lui Dumneđeú de ajutorulú ce-í a datú și érá porunci ostașilerú să scótă din noroiú pe nevoiașulú de sacagiú. Ear elú era împăcat cu cugetulú sěú și se bucura în ascunsulú sufletulú sěú de isbânde de séle.

Ímpératulú se mâhi până în fundulú inimei séle când auđi că vrâjmașii se ridică de a treia órá cu óste și mai mare și că a ajunsú la hotarele împérăției séle câtă frunđă și érbă; unú plânsú ílú năpădi, de să ferescă Dumneđeú! și plânse, și plânse, până ce simți că-í slăbescú vederile. Apoí íși strânse și dénsulú tótă óstea și porni la bătălie cu nădejde în Dumneđeú.

Fét-frumosú, porni și elú totú pe oșopina lui.

Earâ după ce trecu tótă óstea făcândú hazú de dânsulú cum se muncea ca să-și scótă épa din noroiú, se îmbracă cu hainele cele cu sórele în pieptú, luna în spate și douí-luceferi în umeri, íși lăsă pěrul de aurú pe spate, încălecă calulú și într'unú minutú fu éráși pe munte, unde aștepta să vadă ce s'o întâmpla.

Se întâlnirâ oștile, se lovirâ din mai multe părți și se tăiau unii pre alții fără cruțare; atât erau de înverșunați ostașii. Ear când fu către séră, când věđu că oștirea vrâjmașe era să ia în gónă pre a împératulú, unde se repeđi odată Fét-frumosú din munte ca un fulgerú; și unde trăsni în mijloculú lorú, încât se îngrozirâ de nu mai sciaú ce facú. Strălucirea hainelorú lui Fét-frumosú, pînă într'tâta orbise și zăpăcise pe vrâjmașú, de nu mai sciaú oștile unde se află. Fét-frumosú lovea cu pala de svinta, în tóte părțile. Gróđa intrase în inimile protivnicilorú și

îi tulburase de îşi uitaseră de băfălie, ci căutaŭ cum să se mântuiască cu viaţă. O luară la sănătósă cari încotro vedea cu ochii dând năvală unii peste alţii de-şi rupeau găturile. Făt-frumosŭ însă îi gonea şi-î secera cu pală ca pe burienele cele rele.

Împăratulŭ îlŭ vedu sângeratŭ la mână, la care se crestase ênsuşi, şi îi dete năframă sa ca să se lege. Apoi se întorse a casă isbăviţi de primejdie.

Când veniră, găsiră érá pe Făt-frumosŭ în noroiŭ cu épa ; şi éráşi porunci de îlŭ scóse.

Şi sosindŭ a casă împăratulŭ cădu la bólă de ochii şi orbi. Toţi vracii şi toţi filosofii cari citeau pe stele fură aduşi, şi nimeni nu putură să-î dea nici un ajutorŭ. Intr'una din zile sculându-se din somn împăratulŭ, spuse că a vedutŭ în vis unŭ bătrânŭ care i-a đisŭ că dacă se va spála la ochii şi dacă va bea lapte de capră roşie sálbatică va dobândi vederile.

Audindŭ ast-felŭ ginerii seí, porniră cu toţi, ceiŭ doui mai mari singuri, fără să ia şi pe celŭ mai micŭ, şi fără a voi să-lŭ lase măcarŭ a merge împreună cu dênşii. Eară Fătŭ-frumosŭ chemă calulŭ şi merse cu dênsulŭ prin smârcuri, găsi capre roşii sélbaticé, le smulse şi cândŭ se întorcea, se îmbracă în haine de ciobanŭ şi eşi înaintea cumnaţilorŭ seí cu o doniţă plină cu lapte de oi. Ei îlŭ întrebară ce lapte are acolo ; érá elŭ le respunse, prefăcându-se că nu-î cunoşce, că duce lapte de capră roşie la împăratulŭ care visase că-î va veni vederea dacă va da acelŭ lapte pe la ochi. Atunci ei se încercară a-î cumpăra laptele ; dar ciobanulŭ le respunse că laptele nu-lă dá pe baní ci că, dacă voescŭ să aibă lapte de capră roşie, să se đică că suntŭ robii lui, şi se rabde ca să le pună pecetea lui pe spinarea lorŭ, măcarŭ că ei aŭ să se ducă şi să nu mai dea pe la dânsulŭ.

Cei doui gineri se socotiră că ei pentru că suntŭ împăraţi şi gineri de împăratŭ n'o să le pese nimicŭ ; se lăsară deci, de le puse pecetea lui în spinare, şi apoi luară laptele şi-lŭ aduseră vorbindŭ între dênşii pe drumŭ : de se va încerca norodulŭ, să ne đică ceva, îlŭ facemŭ nebuinŭ, şi totŭ noi vomŭ fi mai cređuţi de câtŭ dânsulŭ.

Se întórseră la împăratulŭ îi deteră laptele, se unse la o-

chi și beu; dară nu-î ajută nimic. După aceea veni și fiica cea mică la împăratul și 'î dîse:

— Tată, e'tă iea și acestu lapte, pe care îl aduse bărbatul, meu; ungete și cu dînsul, așa te rog.

— Ce lucru bun a făcutu nătărăul de bărbatul tîu, rîspunse împăratul, ca să facă și acum ceva de ispravă? N'a putut face nimic ginerii mei ce-l-alți cari m'a ajutat așa de mult în resboie, și tocmai el nătîngul o să-mî pótă ajuta? Și apoi nu v'amî dîsu, că n'aveți voe a vî mai arăta înaintea feței mele? Cum aî cutezat să calci porunca mea?

— Mî supui la orî-ce pedepsă vei bine-voi să-mî dai, tată; numai ungete-te așa te rog, și cu acestu lapte ce țî-l aduce umilitul tîu rob.

Împăratul dîcă vîdu că atăt de mult se rîgă fiică-sa, se înduplecă și luă laptele ce-î adusese, și apoi se unse cu dînsul la ochi o dî, se unse și a doua dî, și cu marea sa mirare simți că pare-că începuse a dări ca prin sită; și dacă se mai unse și a treia dî, vîdu cum vede toți ómenii cu ochii luminați și limpezi.

După ce se însănătoși, dete o masă mare la toți boerii și sfetnicii împărației, și după rugăciunea lorî priimi și pe Fătî-frumosu să ședă în cîda mesei.

Pe cînd se veseleau meseni și se chefuiau, se sculă Fătî-frumosu, și rugîndu-se de ertare, întrebă:

— Mărite împărate, robii potî șede cu stăpîni lorî la masă?

Nu, nici-de-cum, rîspunse împăratul.

— Apoi dacă este așa, și fiind-că lumea te scie de om dî drept, fă-mî și mie dreptate, și scîlă pe cei doui óspeți cari ședî d'a dreapta și d'a stînga Măriei tale, căci sunt robii mei; și ca să mî credî, pune să-î caute și vei vedea că sunt însemnați cu pecetea mea în spinare.

Cum a auđiră ginerii împăratului, o băgară pe mîneacă și mărturisiră că așa este; îndată fură nevoiți a se scula de la masă și a sta în piciore.

Eară către sfârșitul mesei. Fătă-frumosă scose năframa care i-a fost dat-o împăratul la bătălie.

— Cum ajunsese năframa mea în mâinile tale, întrebă împăratul: eă am dat-o ăngerului Domnului care ne-a ajutată la răsboiă.

— Ba nu, Mărite Împărate, mie m-ăi dat-o.

— Apoi deca este așa, tu ești acela care ne-ăi ajutată?

— Eă, mărite împărate.

— Nu se pôte, adoase iute împăratul; și daca vei să te creă, arata-te așa cum era atunci acela căruia amă dată năframa.

Atunci elă se sculă de la masă, se duse de se îmbracă cu hainele cele cu sôrele în peptă, luna în spate, și doi luceferi în umeri, își lăsă părulă pe spate și se întâișă împăratului și la tótă adunarea.

Cum îl vedură meseni, îndată se ridicară și se minunară; Fătă-frumosă era atăta de mândru și strălucitoră, în cât la sôre te puteai uita, dar la elă ba.

Împăratulă după ce lăudă pe fiică-sa pentru alegerea sa cea bună, se dete josă din scaunulă împărăției și ridică în elă pre ginerele seă, Fătă-frumosă; érá elă, cea d'întéiă trebă ce făcu, fu de a da drumulă din robie cumnașiloră seă, și în tótă împărăția se făcu bucurie mare. Eram și eă p'acolo, și la masa împărătească:

Căramă mereă la vatră, lemne cu frigarea,

Duceamă eă la masa, glume cu căldarea;

Pentru care căpetaiă:

Un năpăstrocă de ciorbă;

Ș'o sântă de cociorbă

Pentru cei ce-să lungă vorbă,

Și încălecaiă p'o șea, și v'o spuseiă d-vóstră așa.

Și mai încălecaiă p'o lingură scurtă, s'o dai pe la nasulă cui nascultă.

NOTA. Povestită de tata între anii 1834—1820

Publicată pentru prima órá în *Țeranulă Română* No. 24 și 25 din 1862, a doa órá în *Legende saă Basmele, Romanilor*, Partea I, 1872.

XIV

FETŪ FRUMOSŪ CELŪ RATAKITŪ

lostŭ odată ca nici odată, etc.

A fostŭ odată o păreche de ômeni, muncitori, de! cum dă Dumneșeu. Tôtă nădejdea lorŭ era într'o épă cu care se hrăneaŭ. Și arŭ fi voitŭ și ei să aibă unŭ copilașŭ, dar fu peste pôte. Cercetară în drepta și în stânga, ca să afle niscaï-va lécuri care să le desfacă făcutulŭ stêrpiciuneï lorŭ dară, așî! par'că întâlne totŭ surșî și mușî. Nimeni nu scia să-î inveșe ce-va.

Maï umblară ei ce umblară, și la urma urmelorŭ, așară despre unŭ vrăjitorŭ meșterŭ carele inchiega și apele. Creștinulŭ se duse și la dênșulŭ, îi spuse păsulŭ lui și îi ceru lécuri. Vrăjitorulŭ n'așteptă multă rugă, și după ce se invoiră, îi dete unŭ mêrŭ.

— Din acestŭ mêrŭ, șise elŭ, să mânânce numai șoșia dumițale. Dară băgă de sémă să n'apuce din elŭ nici o făptură cu o viață de pe lume asta.

— Cătŭ despre aia, sê năi grije, respunșe omulŭ, Lăsă pe mine; nu mî-aŭ datŭ mie în mână mêrulŭ? acum să fii odihnitŭ.

Luândŭ mêrulŭ, omulŭ nu se maï gândea dară de cătŭ la bucuria ce o să simșă elŭ și nevasta când s'or vedea împresurașî de copii. Și cu gândurile astea ajunșe acasă și dete mărulŭ neveste-seï, ca să-lŭ mânânce, fără să-î maï spue altŭ-ce-va.

Ea primii mêrulŭ cu bucurie. Și după ce plecă bărbatuulŭ în țreșibile sale, se aședă pe pragulŭ ușei, curășî mêrulŭ și-lŭ mănăcă. Eșșora eșșise și ea din grajdŭ, și veni la stăpână-sa, că era invêșată la traista cu grăunșe. Negășindŭ nimicŭ de ronșăitŭ.

luă si ea cojile de măr, pe care le lepădase stăpână-sa și le mănca cu multă poftă, ca pe nisce trufandale.

Nu trecu multă și atitū stăpâna câtū și epșuna se simțiră a fi luatū în pânțeze. Și după noă luni femeea născu unū copilașū de drgăulețū; ără epșuna unū mânzulețū gingașū.

Îndoită fu bucuria omului când se vedu și cu copilū, și cu mânzū. Și fiindū că acesta se născuse odată cu fiulū sēū, hotări ca nimeni să nu încalece pe dēnsulū, fără numai fiū-sēū când s'o face mare.

Botezară copilulū și îngrijiră de dēnsulū, mă rogū, ca unulū la părinți. Copilulū crescu și se făcu mare. Când era d'unū anū par'că era de cincī; ără când fu de cincī, par'că era de cincī-spre-dece, și de ce creștea d'aia se făcea mai frumosū și mai drăgălașū.

Darā-mi-te de învățatū? Învēță ca nealți pe lumea asta albă. N'apucă să audă de la dascālū ce-va. că elū învăța mai din adāncū de câtū dascālulū. Și astū-felū ajunsese de poveste. Unii dicea că scia carte, pină în glesne; alții dicea că pină în genuchī; ără alții, pină la brăū. De m'arū fi întreatū pe mine, eū le-așū fi spusū că scia carte pină în gātū. Darā fiindū-că nimeni nu m'a întreatū, éca tacū și eū din gură ca unū pesce și nu mai dicū nimenui nici pis!

Astū-felū fiindū, într'una din ȃile ce-ī vine drăcosului de copilașū, că numai încālecă pe mânzul lui, și mi-ți-ī dete călcāe; ără mânzulū, carele și dēnsulū crescuse de se făcuse unū cărlānașū sburdalnicū de n'avea astāmpērū, o rupse d'a fuga cu băiatū cu totū, și duși aū fostū pină în ȃioa de astăȃi.

Când primseră de veste părinții că băiatulū nu e, caută-lū în susū, caută-lū în josū, nu e; ba mai în drēpta, ba mai în stānga, de locū! Mai cercetară pe ici, mai cercetară pe dincoci, băiatulū, ași? nici pomenēlă nu era de elū! Tocmai târȃiū, heī! aflară de la nisce drumeți; că aū vedutū unū băețandru călare pe deșelate pe unū călușelū, carele se ducea ca vātulū. Ei diceau că n'apucară să se uite după dēnsulū, ca de când se apucase să le spue, și peri din ochi lorū ca o nālucă, ca și când n'arū mai fi fostū.

Îl plânseseră părinții pînă când se istoviră și dînșii, și ochii din lacrimi nu 'și-i mai uscară; dară în deșertu, că fiul lor nu se mai întorsee.

Pasămi-te ei, dăca s'a lăsatu sburdălnicieii lor, și s'a vîdutu la câmpu, și nu s'a mai gînditû în urmă ci a vîntinsu la drumu sbeguindu-se și icurându-se, pînă ce, când băgară de sêmă, ajunsese pe nisce tărîmuri necunoscute.

Aci stătura să se mai odihnescă. Și voindû să se întorcă, ei se rătăciseră. Nu mai sciau nici pe unde veniseră, nici pe unde să se întorcă. Atunci băiatul începu să plîngă și să dorască de părinți.

Mai cu sêmă când s'a vîzutû singurû, singurelû, elû care nu era eșitû din casa părinților, începu să-lû ia nisce rîcori de nu scia ce va să dîcă asta.

Calulû, dăca vîdu așa, începu să-lû imbuneze, ba ca o să facă cutare lucru, ba că ceea-laltă, Pînă una alta, își cătară unû culcușû unde să mae peste nôpte. Se odihniră și dormiră sub acoperemântulû cerulû.

A doa dî, nici tu masă, nici tu casă, băiatul începu érăși să plîngă și să voiască să se întorcă la părinți. Cătară să-și găsescă urmele pe unde veniseră; dară nu găsiră nici piculețû de urmă. Dăcă vîdu și vîdu, calulû dîse:

— Stăpâne, amû făcutû o greșelă, care nu se mai pôte întorce. Dă-mi voe să mă ducû să cautû vr'unû mijlocû ca să ne căpătuimû.

— Asta nu se pôte, odată cu capulû, respunde băiatulû. După ce amû ajunsû pe aste tărîmuri neumbrate, prin pustietăți fără locuitori, să mă lași și tu? singurû nu potû sta, uite, nici o lecuță.

— Încinge-te cu friulû meu, și când veî vedea vr'o nevoe, scutură-lû și într'o clipă suntû la tine. Eû mă ducû să cautû pe unde să eșimû la lume, și cum să ne chivernisimû.

Calulû, vedeți D-vostră, era nădrăvanû.

Cu mare anevoință, se deslîpi calulû de stăpânulû seû Umblă ce umblă și se întorsee numai decătû. Elû vînturase seđuhulû și cutreerăse pămîntulû pînă nu apucase să i se ura-

scă băiatului ; și întorcându-se, spuse băiatului că i-a găsit un loc unde să se bage argat. Îl și învăță ce să facă și cum să drégă ca să argătescă cu folos.

Încălecă băiatul calul, când auți că are să-și găsească unde să se căpătuiască, și porni ca vintul, precum și venise.

Ajungând la nisce ține, făcu precum îl învățase calul.

Cele trei ține, — căci trei erau ele, — se cam codea să-lă priimască ; iar daca stărui, se rugă și se făgădui că o să fie harnică și credinciosă, ele îl priimără.

Aședându-se elă acolo la ține, băiatul se puse cu totă inima pe muncă, și când era ce-va de făcută mai greă sau mai anevoiosă, își chema calul și îi da ajutoră.

Calul carele nu sciă de unde aflase tăinele țineloră, — veđi că nu era elă de florile mărului năsdrauană, — spuse băiatului să fie cu mare băgare de sémă, că în baia țineloră, într'ună timpă hotărită ; are să curgă aură, și atunci să apuce elă înaintea țineloră, să se scalde. Îi mai spuse să ochiască prin polițele cu haïne ale țineloră, când îl va pune se de-retece, nisce nucă, pe care le avea ținele și le îngrijea ca pe ochii loră din capă.

Băiatul făcu tocmai precum îl învățase calul.

Într'o ți când ținele se dusesse la vinătore, fără grije, băiatul auți în baia țineloră ună susură de apă mai răsunătoră de cât altă dată. Temându-se, elă chemă calulă care veni într'o clipelă de ochiă. Elă cum veđu, cele ce se petrecă în baie, puse pe băiată de se desbracă în dată, și îlă împinse în baie de se îmbăie. Când eși d'acolo, ce se vedeți D-vóstră, cinstiți boeri ? përlulă i se făcuse cu totulă de aură, și-i crescuse de bătea pulpele, în câtă nu te îndurați să-ți ei ochii de la elă.

Și luândă nucile, pe care le ochise elă, încălecă și, pe ici și-e drumulă !

Cum piși pragulă porții începu casele a țipa de ară fi deșteptată și pe morți din grópă. Auđind ținele țipetul se întórseră acasă numai cât ai țice meu. Ele veđură că lipsesce argatulă de acasă, spălăcitura ce mai rămăsese în baia unde se îmbăiasse argatulă și nucile ce lipseaă nu mai zăbăviră, ci se lu-

ară după dânsul. Cât p'aci se pue ȕinele mâna pe ei. Și fugi, ȕinele după dânsii; ei fugi! ȕinele după dânsii. Dacă vădu și vădu calul primcjdia, întinse pasulă la drumă, și începu a sbura ca gândulă, pină ce, tocmai când era ȕinele să-î prinȕă, ei trecură de pe tărîmulă loră, și se opriră.

Puterea ȕinelor pină aci era. Eară dacă văȕură ele că le tre-au hotarele, începură cu binele a se ruga de elă ca să-si taie părulă să li-lă dea loră; dară băiatulă le făcea cu bâz! ele se rugară ca barină nucile cu haîne să le dea. Băiatulă le arătă coltuculă. Atunci ȕinele se rugară ca incailea să le arate pèrulă să se bucure și ele de vederea lui. Atunci băiatulă își răsfiră pèrulă, încălecă și sbură cu bidiviulă lui.

ȕinele se uitară cu jindă la dânsulă, și ne mai avendă ce face, se întorseră acasă și vorbiră între ele ca să nu mai bage argată streină la curtea loră, câtă oră trăi ele.

După ce ajunse pe moșia unui împèrată mare, calulă învătă pe băiată ce să facă. Elă ascultă, și se duse de se băgă argată la grădinarulă împèratului. Pină a nu se învoi cu grădinarulă, elă își puse o bășică de vacă în cap, în care își ascunse pèrulă celă de aură.

Grădinarulă îlă învătă cum să facă brasde, să semene floră să le răsădèscă și să le îngrijèscă. Și îlă luase la ochi căci era spirtă, scii, coala cum trebue omului, mâna drèptă, nu altă ce-va. Totuși slugile din curtea împèrătèscă îlă numiră cheleşă, cheleşă în susă, cheleşă în josă, până ce îi remaseră numele cheleşă.

Grădinarulă împèrătèscă îmbătrânise la curtea împèratului. Elă era omă destoinic, cu frica lui Dumneȕeșă și cinstită. Slujba lui de căpetenie era să ducă în tótă diminèta câte ună măruchiă de floră la cele trei fete care le avea împèratulă.

Îmbolnăvindă-se grădinarulă într'una din ȕile, chemă pe argatulă sèu și îi spuse să alègă din florile cele mai frumoșe atâtea câte să-î ajungă a face trei legături de floră și să le ducă feteloră împèratului.

Cheleşulă se duse de culcse floră și făcu trei legături, una mai mare, alta mijlocie și alta mai mică. Pe cea mai mare, care

era alcătuită din flori ce începuse a se trece și abia mai miro-sinde, o dete fetei împăratului cea mai mare. Legătura mijlocie cu flori ce erau tocmai în flóre o dete fetei celei mijlocii; éra legătura cea mai mică ce avea flori numai bobóce, cari acumú se deschideaú o dete fetei celei mici. Cum dete florile, o tuli d'a fuga, și se apucă de lucru prin grădină.

Fetele se mirară de acésta, și cu tótele se duseră la împăratulú și-í arătará florile. Împăratul chemă pe grădinarú să-í spue ce noimă să aibă florile ce trimisese fetelorú sale.

Grădinarulú se sperie când auđi că așa bolnavú este chematú la împăratulú.

Iară daca se duse cu inima tremurândă, și auđi de la Împăratulú șiritenia cu florile, elú se desvinováți și spuse că bolnavú fiindú în acea ți, trimisese pe argatú să ducă florile.

Chemândú și pe cheleşú, elú daca veni, se apropie cu sfială și respunse :

Să trăiți, luminate împărate întru mulți ani! Când amú culesú florile și amú făcutú acele mánunchiuri, n'amú avutú nici unú gândú răú, martor mi-e Dumneđeú! ci amú datú fie căria din domnițe flori ce le arată care cumú este.

— Și cum ai cutesatú, tu unú chelesú ca tine, să faci una ca asta ?

— Atáta m'a tăiatú capulú și m'a dusú mintea, luminate împărate, atita am făcutú. Măria ta judecă și fă ce e cu dreptulú.

Împăratulú rămase pe gânduri. Elú de și s'a întristatú, dará mai multú s'a bucuratú că îi aduse amiute ceea ce trebuia să facă el ca unú părinte.

Apoi trimise o pungă cu baní argatului. Acesta se duse și-í dete grădinarului, sub cuvint că elú nu scie ce să facă cu ei, ca unulú ce are de tóte de la stăpêru-séu.

Nu trecu multú și viindú o sêrbátóre, împăratulú cu toți curtenii și bêtrânií îmepărăției merse la biserică. Între bêtrânií și credincerií curții era și grădinarulú. Numai fata cea mică rămase acasă.

Argatulú, vedêndu-se singurú, descinse frâulú de pe lângă

sine, scóse dintr'o nucă nisce haine de aramă, din cele luate de la ține, se găti bine, intră în grădină, sunăfriulă, și veni calulă lui înșelată, dar ne înfrinată, și puindu-î friulă în capă, argatulă încălecă și prinse a-și încura calulă prin grădină. Ferestra fetei de împărată celei mică, da în grădină și ea vedu totă ce se petrecu.

După ce strică grădina, argatulă se duse ca fulgerulă la biserică, dete calulă în mâna unui omă ce sta afară sa să i-lă ție, și elă intră în biserică. Aci merse înfipt la mir, se ploconi în drépta, se ploconi în stânga, și eși afară.

Toți cei din biserică se miră de densusulă. Pînă și împăratulă țicea că nici elă nu mai veduse așa voinică frumosă.

Argatul de la grădinărie cum eși din biserică încălecă, și într'ună sufletă ajunsă la grădina împăratăscă, și descălecă și porunci calulă să facă la locă totă ceea ce stricase. Calulă se puse și numai de cât îndreptă grădina și o făcu și mai frumósă de cumă fusese.

Fata împăratulă cea mică vedea de la ferestră și tăceai Cândă se întorse de la biserică surorile cele mai mari țise celei mai mică.

Ce rău ai facut de n'ai venită și tu la biserică, că a venită ună tineră îmbrăcată așa și așa, a făcută așa și așa, și numai de cât a plecată, de a rămasă toți cu ochii după elă.

Fata cea mică asculta și tăcea.

Dară grădinarulă, când intră în grădină, stătu în locă și se miră. Apoi își închipui elă că pôte d'aia i se pare grădina mai frumósă, unde nu intrase de multă într'insa.

Peste câtă-va timpă veni éráși o serbătore, și împăratulă, se duse la biserică éráși cu tótă curtea lui. De astă data fata cea mică se făcu bolnavă într'adinsă, remase acasă, și se puse la ferestră.

Argatulă de la grădinărie, scóse de astă dată nisce haine de argintă scutură friulă și încălecă pe cală carele venise numai câtă ai clipi. Și éráși încurându-lă prin grădină o strică și mai rău de câtă întâia órá, și éráși merse la biserică, făcu ca

și de l'altă rândă și se întorse acasă, porunci calului să drégă grădina, carele o făcu încă odată mai frumoasă și de câtă era.

Fata împăratului cea mică privea de la ferăstră și tăcea. Îi spuseră surorile, îi spuse mumă-sa, îi spune tată-său de tinerul celă mândru ce venise la biserică și despre care nimeni nu scia de unde era.

Ea asculta și tăcea.

Mai trecu ce trecu și éráși într'o serbătoare mare împăratul merse la biserică cu toți sfetnicii seși, și cu toți curtenii tineri și bătrâni. Și de astă-dată fata cea mică a împăratului se prefăcu că este bolnavă, și remase acasă. Între curtenii împăratului cari merșeră la biserică era și grădinarul, fiindă bătrénă, credinciosă și vechiă slujbașă ală împăratului.

Argatul celă cheleşă, dacă se vedă singur, scutură frîul și-și chemă calul. De astă dată scóse din găócea de nucă rândul de haíne celă de aură, se găti frumos, infrină calul ce venise numai înșelat, își lăsă pèrul de aură pe spate, încălecă, își incură calul prin grădină, pe care o strică, de tot și apoi se duse ca și de l'altă rândă, la biserică, merse la mir, se ploconi în drepta și în stânga, și eși.

Întorcându-se acasă porunci calului de făcu grădina de trei oră mai frumoasă de câtă era.

Fata împăratului ilă vedă și când eși și când se întorse, și ceea ce făcu, dară tăcea.

Când se întórșeră de la biserică, împăratul și toți cu totul spuseră fetei celei mici a împăratului minunea ce veduseră.

— Dacă n'ai fostă și tu la biserică, îi dîșeră, să fi vedută cum a venită acelă Fétă-furmosă streină, cu pèrul de aură, ce mândru era când s'a aplecată în drepta și în stânga la toți cei din biserică, și cum a eșită apoi fără să bage pe nimeni în sémă.

Fata cea mică a împăratului se făcea că ascultă, dară tăcea într'ensă, și rîdea infundat. Vedă că scia ea ce scia.

Grădinarul dacă se întorse de la biserică și vèhu frumuseșea aia de grădină ce făcuse calul argatului, se tot freca la ochi, și nu-i venea de loc să cređă. Asta să fie grădina

orî ba? și credea că a rătăcită prin altă grădină. Nu o mai cunosea. Și vedându pe argatū ilū întrebă despre acea schimbare; iară argatulū își cerea ertăciune, spuindū că elū a făcutū ceea ce învățase de la stēpănu-sēū.

Dară-mi-te când vedū împēratulū? scōse și dete o pungă de bani grădinarului, pentru că-i făcuse o grădină, de nu se mai găsea ca asta la nici un împēratū.

Și mai trecēdū ce mai trecu, împēratulū își aduse aminte de cele trei mănuchiuri de flori. Atunci se vorbi cu împēratēsa cum să facă să-și dea tetelele la casele lorū.

Cum se află de acēstă hotărēre împēratēscă, începu a veni pețitorī de pe la felū de felū de împērați. Fetele adecă cea mare și cea mijlocie, își alōseră câte unū fecierū de împēratū, și se duseră după barbați lorū.

Fata însă cea mică nu voia să se mārīte cu nici unū chipū. Ba să-i dea pe feciorulū cutāruī împēratū, ba pe alū cutāruī; ași! ea dicea că nu-i place nici unulū. Ce să facă bietulū împēratū? se sfātuī cu boerī, și gāsiră cu cale să stea fata în tr'unū privdorū, ca unū mērū de aurū în mână, să trecă toți flīi de împērați și de boerī de dinaintea ei, și pe care ilū va plăcea, să-lū lovēscă cu mērulū.

Așa și făcură.

Trecură flīi de împērați cariī veniseră în pețitū, dară ca si locēscă pe vre-unulū, ba.

Trecură și flīi de boerī mari ai împērației; dară ca să lovēscă pre bre-unulū, nici gāndū n'avu.

În cele mai de pe urmă trecură toți tinerīi hunși re din împērație, și din boerinași, și din prostime, și nici nu se iută la dēnșii fata ce sta cu mērulū în mână. Trecēdū și argatulū de la grădinărie, din întâmplare, pe acolo, fata ilū lovi cu mērulū dreptū în capū.

Flīi de împērați și de boerī, remaseră ca bātuți de Dumneđēū când vedură una ca acēsta.

Împēratulū dișe că trebue să fie o greșelă, și pofti pe flīi de împērați și de boerī să mai trecă odată.

Trecură toți cu totul, și nu lovi pe nimeni; și se și che-
lului să treacă, și de astă dată totu pe elu ilu lovi.

Împăratul nu se putea învoi ca să ia fie-sa de bărbatu
unū așa omū prostū și pofti pe totă adunarea să mai trecă
odată, căci, negreșit, trebue să fie vr'o greșelă a fetei.

Trecură și a treia oră, și totu pe argatulū celū chelū ilū
lovi cu mărulū fata împăratulū.

Atunci împăratulū neavendū încotro, dete de bărbatu fie-
sei pe argatū, dară îi și oropsi, gonindu-i de la casa lui.

Ei se duseră de la fața împăratulū, care îi oropsise, cu
lacrămile în ochi și cu inima smerită, și-și aleseră locū de
traiu, unū bordeiū în care ținuse împăratul nisce bivoli. Apoi
aducendū-și aminte fata împăratulū de ceea ce făcuse în
grădină, ilū îndemnă să-și cheme calulū.

Argatulū, ginerele împăratulū, făcu precumū îi dă-se so-
ția, chemă calulū și-i porunci să-i facă nisce palaturī sub
pămīnt fără sēmānū pe lume. Calulū nu întârzie și le făcu
nisce palaturī înfricoșate. Nu se găsea la împăratulū în casă,
ce se găsea în palaturile lorū. Și bogății, și scumpeturī, și
totū ce ai fi poftitū, se găsea la dēnșii.

Și mai trecendū cātinică vreme la mijlocū, se pomeni îm-
păratulū cu veste de la unū altū împăratū să ėsă la rēsboiū.
Împăratulū chemă în ajutorū pe gineriī sēi fecioriī de împē-
rați, cariī și veniră și se lăudaū cu isprăvile ce au să facă.

Când veni vremea a merge la rēsboiū, ętă că se înfățișe la
împăratulū și argatulū, ginere alū sēu, și ceru să-lū ia și pe
dēnsulū la rēsboiū, că pōte va tăia și elū vr'unū vrājmașū.

Împăratulū și gineriī cei mari, ilū înfruntară, dīcendū să-
lase în pace, să nu-i mai pōrte și lui grija p'acolo. Elū stă-
rui, și împăratulū se înduplecă și porunci să-i dea și lui o
mărtōgă de calū și o rugină de paloșū.

Argatulū încălecă voiosū și porai înainte a oștilorū. Când
ajunse la o lăcoviște pu unde trebuia să trecă, elū înnomoli
calulū, și începū să'lū bată ca să iasă de acolo, dară în deșertū.
Ajungendū-lū împăratulū cu gineriī cei mari și cu totă oștea,

trecu pe lângă dănsul cletinându din capu, érá ostaşii îşi dedeau cote şi rîdea.

După ce trecură şi se depărtară de nu se mai vedură, argatul scutură friulă, şi etă că îndată şi-i sosi calul. Îi spuse ce avea de gând să facă şi ceru povaţă. Calul îl învăţă ce să facă, când va fi dinaintea vrăjmaşului. După ce luă în capu totu ce-lu învăţă calul, încălecă şi porni şi el.

Ajungându la răsboi şi vedându pe ai săi încăeraţi cu vrăjmaşii, tocmai când aceştia erau să dovedescă pe socru-său şi pe cumnaţii sei, unde mi se ridică de trei stâneni pe d'asupra oştilor şi sbură drept la împăratul socru-său, îi tăie degetul cu inelul şi-lu luă cu sine. Apoi se lăsă asupra vrăjmaşului şi tăia în carne vie cu nemilostivire, întocmai ca un muncitor vrednic când trage cu cósă nemiluită.

Iar când îl întetea vrăjmaşul, calul se urca ca fulgerul în sus şi se ţinea bine de cósă lu. Apoi când se lăsa în jos, tăia cum scia el în legea lu sătae. Asa, veđi, îl învăţase calul.

De trei ori se urcase în sus, când năvălise vrăjmaşul asupra lu, şi de trei ori se lăsase ca un vârtel asupra óstei vrăjmaşesci. La fie-care dată cădea d'a stânga şi d'a dreapta lu cu grămada, şi făcea uliţi, uliţi, pe unde mergea. În mai puţin ca de când mă apucaiu să vè povestesc, mormane de morţi se vedea pe unde trecuse el.

Aşa spaimă grozavă băgă el în inimile vrăjmaşului, în câtu prinse a fugi, érá el a-îgoni şi a-î tăia ca pe nisce vite.

Împăratul socru, rămase înmărmurit când vedu atita vrednicie. După fuga vrăjmaşului, el stătu locului şi mulţumi lu Dumneđu că le-a trimesu pe ângerul său de i-a scăpatu din mâna duşmanului, care vrea să-i piardă şi mai multe nu.

Argatul, ginerele împăratului, după ce-lu mântui, se în tórse înaintea lu, dete drumul calului său, încălecă iară pe mârţoga ce-î dase împăratul şi se chinuia a eşi din nomol.

Împăratul se întorcea cu voe bună de la óste şi dându peste dănsul înnomolit încă în noroi, porunci la vr'o doi ostaşi de-lu scóse d'acolo.

Și ajungând acasă, ginerele împăratului celui chel spuse neveste-sei ce făcu. Ea se bucura din totă inima.

Totă oștea vorbea de ângerul Domnului care le dăduse atîtă ajutor și-lu semuia cu străinul care venise la biserică. Insuși împăratul bănuia acesta, și aru fi dorit ca să-lu ma întâlnească o dată să-i mulțumescă. Dară ia-lu de unde nu e.

Maî trecuend ce maî trecu împăratul ajunse de orbi. Toți vracii se adunară și-i dădură lécuri, dară nici unele din buruienele lor nu-i dară in de bine. Vrăjitoarele puseră apă la stele și-i aduseră și-i descântară, totu însă ce pune la ochi maî rău îi făcea, dară maî bine de locu. In cele din urmă cititoru de stule și vraciu mare fu adus cu multă cheltuială din țeri streine, și acesta spuse că până când împăratul nu va avea lapte de pasere de peste apa Iordanului cu care să te ungă la ochi, nu-i va veni vedulu.

Atunci puse împăratul omeni să strige prin totă împărăția, că cine se va găsi să aducă lapte de pasere de peste apa Iordanului, acela să scie cu bună încredințare că va dobândi calu împărătescu și jumătate împărăția. Dară strigară de surda, căci nu se găsi nimeni carele să se însărcineze cu această slujbă.

Ginerii împăratului cei mari, dacă vedura așa, se legară că ei voru aduce laptele trebuinciosu, și încălecară pe cai bunu împărătesci, luară cu dênșii slujitori și bani. Umblară ei, cătară, și nu putură afla ceea ce cătau. In cele din urmă dete peste unu înșclătoru carele le dete lapte, ca totu laptele și le luară o mulțime de bani. Ei se întorse cu bucurie la casa socrului lor.

In aceiași vreme și ginerele împăratului, argatul plecă după lapte de pasere. Elu scutură friulu și îndată și veni biviuulu lu. Ii spuse ceea ce voia, și calulu îi respunse: ce e maî lesne stapâne; căci acolo locuescu și eu.

Încălecă și porni. După ce ajunse luă lapte de pasere de preste riulu Iordanului și in câte-va zile se întorse acasă cam totu odată cu cumnații săi.

Acostia merșeră la împăratul, îi aduseră lapte de alu lor,

cu care dete pe la ochi împăratul, și rămase ca întâiu, orbă ca toți orbii. Nu-i folosi nimic. Merse și argatul și-i adu e și el lapte, dară adevărat lapte de pasere de preste riul Iordanului. Împăratul nu prea voia să dea pe la ochi. După stăruința împărătesei și a sfetnicilor, se înduplecă și se unse. Cum puse la ochi lapte de acesta, băgă de seamă că vede ca prin sită. Mai dete odată, vedu ca prin ciură, când se unse și a treia oră, vedu luminat ca toți oamenii.

Împăratul ertă pe argat de fapta lui de mai'nainte. Ginerile se făcuseră mici, dacă vedu așa; rugă și el pe împăratul să vie să le vadă locuința. Împăratul se înduplecă și merse: Când ajunsese acolo, ce să-i vadă ochii? Ce nu era în palaturile lui, era în locuința ginerelui său cel mic.

Vedându-mirarea de care era coprins împăratul, ginerile se făcuseră mici se încumetă și zise:

Eu sunt, Mărite Împărate, cel ce am venit de trei ori în biserică.

Împăratul aruncă țintă ochii la el.

Eu sunt cel ce ți-am făcut grădina cea frumoasă.

Împăratul par'că nu-i venea să creadă spuselor lui.

Eu sunt, mai zise, cel ce v'am scăpat în război din mâna nelegiuitorilor ce se sculaseră să te răpue.

Împăratul rămase stălpit de mirare. Apoi mai viinduși în fire îi zise:

Cum poți dovedi zisele tale?

Atunci ginerile se făcuseră mici eși afară, scutură friulă, scose hainele de aur din găocea de nucă unde le păstra, se găti frumos. își lăsă perul pe spate, încălecă pe cal, și arătându-și împăratului degetul cu inelul, zise:

Eată, mărite împărate, dovedile ziselor mele. Și încep a încura calul prin curtea împăratului. Perul său cel de aur și hainele cu care era îmbrăcat, strălucea ca soarele.

Împăratul uitându-se la dansul, totu punea mâna la ochi, făcându-și umbră. Vedea că se teme să nu orbescă încă odată.

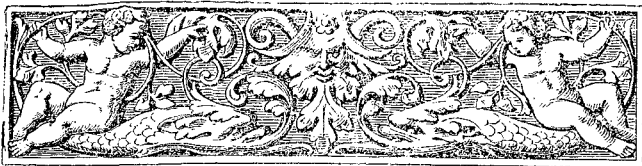
Elu laudă pe fie-sa, pentru ca-și alesese un asemenea bărbat.

Și ai fi pututú óre crede D-ta, tatá, respunse fata cea micá, cá aș fi pututú să-mi alegú de bărbatú pe unulú care să facá tatálui meú, împěratú, rușine în lume ?

Atuncí împěratulú, și bătrânú fiindú, se coborí din scaunulú împěráției, pe care se urcă ginerile seú celú micú. Și împěráțiră în pace și în linisce pînă ce trăiră.

Iară eú încálecaiú p'ó șea, etc.

NOTĂ. Comunicatú de P. Niculescu, din Craiova la 1862.

XV

FATA SARACULUI CEA ISTEȚA

fostu o dată ca nici o dată, etc.

A fostu o dată unu omu și o femeie. Ei erau atâtu de săraci, în cât n'aveau după ce bea apă. Nici tu, casă, nici tu, masă, nimicū, nimicū, dară nimicū n'aveau după sufletulū lorū. Muncea bietulū omū de diminéță până séra târđiū, alăturī cu muiera, deī trecea nădușelele, și ca să dea si ei în sporū, ba.

Se ținea, veđi, noroculū după dênșii ca pulberea după caini, cum se đice.

Umblaū cu tărăbușele de colo pînă colo, și ca să se statornicéscă și ei la unū locū, nu găsiaū. Căci cine era să-ī priiméscă pe ei doi calici, cu lóeta de copii după dênșii.

Adică uitasem să vē spuiū. Aveau acești ómenī o spuză de copii. Din acești copii, cei mai mari erau numai fete, érá baeșii erau mărunșei, și staū pe lângă dênșii ca ulcelușele.

Să nu vē fi dusū Dumneđu vr'odată să fiți față când venea omulū de la muncă, că v'atī fi luatū câmpii. Eșiau toți afară înaintea lui, jigăriți și hărtăniți, ca nisce netoti, subțiraticī și pițigăiați, mă rogū, leșinați de fóme, și tábăraū pe bietulū omū cu gura : tată mi-e fóme, tată, morū de fóme !

Tatălū lorū se zăpăcea și nu scia către care să se întórcă mai întâiū, și le da tótă agonisélalū dintr'o đī. Dară de unde să le ajungă ce bruma le aducea elū ? Abia puneau p'o măsca.

Bietulū tat'seū și biată mă-sa, de multe orī se culcaū nemâncați. Li se rupea inima de milă, dară n'aveau încotro. Și ca să-și liniștéscă copii, ei le făgăduia că a doua đī are să le aducă mai multū. Ast-felū, mai cu șoșele, mai cu momela, adormeau și bietii copii, cu nădejde că a doua đī are să fie mai bine.

Dintre toți copiii, fata cea mai mare, era mai tăcută și mai cu judecată. Ea rămânea cu surorile și frații cei mai mici, când se duceau părinții la muncă, vedea de dânsii, îi muștrulua și îi povățuia să fie mai cu răbdare, mai îngăduitori, ca să nu se amărăscă pînă într'atît părinții. Dară, bate toba la urechea surdu-lui. Adică, de! ce să ȕici? Ar fi fostu și ei, pôte mai îngăduitori, și mai cu răbdare, dară burta le da ghiesu și îi făcea de multe ori să fie neînțelegetori.

Intr'acestea Boerului pe moșia căruia se afla acești ómeni, ca și urgisiți de Dumneđeu, i se făcu milă de ei, și într'o ȕi cându veni omul să se róge pentru sălaşu, el îi ȕise:

— Omule, te vedu harnicu, muncești de te spetesci, și doi în teiu te vedu că nu poți lega. Etă eú mă îndurú și 'ți dau un petecú de locú, să fie de veci al tēu. Du-te de-ți alege peteculú ce-ți va plăcea, și apucă-te numaí de cātú să-ți faci un bordeiú.

Bogdaprosti cucóne, și Dumneđeu să priimească. De unde dai să isvorască.

Respunse bietulú omú, se duse de-și alese un petecú de locú și până séră grópa pentru bordeiú o și dete gata.

Nepartea lui. Cum se brodi ca loculú ce-și alesese, să fie alături cu alú unui țeranú bogatú și mândru de nu-i ajun-gea cine-va cu prăjina la nasú

Peste nópte, nu sciú cum se făcu, nu sciú cum se drese, că o vită d'ale bogatului căđu în grópă și muri.

A doua ȕi de dimineață bogatului vedendu-și vita mórtă, sări cu gura mare asupra săracului' ilú luă de peptú și cu elú tărășú se duse la curtea boerului să le facă judecată.

Boerulú se miră când îi vedu și-í întrebă ce caută?

Șeranulú celú bogatú ȕise:

—Boerule, acestú prăpăditú de omú, veneticú în satulú nos-tru n'arú mai avea parte de elú! după ce ți-ai făcutú pomană de i-ai datú un petecú de locú! el tocmai lângă mine și-a alesú să-și facă bordeiú. Una la mână. Bagă de sémă, că după ce e săracú, apoi e și cu nasulú pe sus. Al doilea, grópa ce și-a fă-cutú pentru bordeiú, după ce că e mare fórté, apoi n'a avutú

grije să o acopere peste noapte cu ceva, numai ca să-mi facă mie pagubă, și mi-a cădută o vită într'insa de și-a ruptă junghetura. Judecă d-ta acum, nu e dator să mi-o plătescă?

El dice că n'are cu ce. Și ce-mi pasă mie de asta?

—Boerule, respunse și săracul umilit și cu lacrimile în ochi câtă pumnul. Boerule, n'amă ce dice, omoară-mă spânzură-mă, n'amă ce face, dacă a dată păcatul peste mine. Așa este cum dice bogătaşul meu vecin. Și fiindă că lui Dumnezeu îi place dreptul, drept să ți spuie, ce e drept: Amă săpată grópă, și o grópă mare, ca să încapă bordeiul pe toți ai mei, dară nici că m'amă gândit ca să-i aduc pagubă. Și nici n'a fostă la sufletul meu cugetul de mândrie, căci n'aveamă pe ce mă mândri, când mi-amă alesă locă lângă d-lui. Acum, lumineze-vă Dumnezeu, Boerule, și judecați după dreptate.

Boerul sta în cumpenă. Nu scia cui să dea dreptate. Vedeă elă că săracul a cădută în păcate; dară fără voe. După ce se gândi elă nițel, dise:

—Bre, ómeni bun: Eă am să vă fac trei întrebări; cine le va deslega măi bine, a aceluia să fie dreptatea. Vă dau răgază de trei zile, gândiți-vă. După trei zile să veniți și să-mi ghi-ciți întrebările. Țineți minte bine. Intăia întrebare sună așa.

Ce este măi grasă în lume?

A doua:

Ce este măi bun?

Și a treia:

Ce alérgă măi iute?

Aide, duceți-vă acum. Dară să măi sciți una: dacă nici unulă din voi nu va ghi-ci vre-una din întrebările mele, să sciți că unde vă staă picióarele o să vă stea și capetele.

Amîndoi impricinații se întórseră la casele lor. Bogătaşul lăudându-se că elă are să ghicéscă, fiindă că ce lucru póte fi măi ușoră de câtă a spune că porculă seă din ogradá este măi grasă, de óre-ce stă slănina pe dinsulă de o palmă; érá săraculă plângea de potopea pămîntulă, gândindu-se ca ce o să spue elă.

Daca ajunseră fie-care la ai seî, bogătaşul era vesel că are să-și câștige pricina, érá săracul se puse pe gânduri și totu oftă. Copiii se adunară pe lângă densusul, se uita; dară nu cu-tezau să-lu întrebe ce-va. Începură și ei a plânge; și se făcu acolo la densusi, o plângere și o jelanie de te luaă fiori de milă.

Numai fata cea mai mare își luă inima în dinți și-lu între-bă, ce are de este așa de tristă?

— Ce să amă, fata mea? Eacă păcate de la Dumneđe. Boe-rulă ne-a îndatoratū să-î ghicimū nisce întrebări, pe cari nici ómenii cei procopsiți nu 'i le-avă putea spune, necum unū sërmanū prostū ca mine.

— Ci spune-ne și noă, ca doara d'om putea să'li dămū vr'unū ajutorū.

Ca ce ajutorū ați putea voi să-mi dați, voi care nu sciți încă nici cum să mănâncă mămăliga.

— Te miră, tată, la ce am putea fi bune și noi. Și apoi ce strică daca ne vei spune și noă?

Atunci săraculă dișe: écă, écă, écă ce ne-a dișū Boerulă să ghicimū; căci de unde nu, ne va sta capulū unde ne staū tálpile.

Fata cea mare se puse pe gânduri, și după ce mai cugetă ea, ce mai cugetă, se apropie de tată-seu și îi dișe.

— Ia lasă, tată, nu mai fii așa mahnitū. Nu ne lasă Dum-neđeū pe noi să perimū.

Când te vei duce la Boerulă să-î dai răspunsū, ți-oiū spune și eū ce-va. Și póte că va da Dumneđeū să scapi cu fața cu-rată dinaintea lui.

Săraculă păru a se mângăia óre-cum; dară numai inima lui scia. Nu voia, veți, să-și mai mahnéscă și copii.

În dimineța când fu a se infățișa la boerulă ca să-î ghi-céscă întrebările, fie-sa îi spuse ca ce să respunđa. Săraculă se aréta a fi mulțumitū, dară se indoia.

Se infățișară inaintea Boerulă. Bogătaşulū, mândru și cu peptulū deschisū; săraculū, umilitū și strănsū la peptū de sta să-î crape sucmanulū celū sdrențuitū de pe densusulū.

Boerulă între-bă pe bogătaşū:

Ei, bade, ce este mai grasu pe lumea asta ?

Bogătaşulŭ respunse cu corajŭ :

Apoi de, cucóne ce să fie mai grasŭ de câtŭ porculŭ meuŭ din ograda, care are grăşimea pe elŭ de o palmă de gróşă.

Mincŭni spuŭ, respunse Boerulŭ.

Şi întrebându ŝi pe săraculŭ, elŭ respunse cu sfială :

Apoi de, cucóne, eŭ dŭicu cu mintea mea a próstă ca pămîntulŭ să fie mai grasŭ pe lumea asta, că elŭ ne dă tóte bunătăŭile pe cari le avemŭ.

Aşa este, respunse Boerulŭ.

Acumŭ dŭise bogătaşulŭ érá !

— Ce alérgă mai iute pe lumea asta ?

— Ar-năsarulŭ meuŭ, cucóne, respunse bogătaşulŭ, că alérgă peste văi ŝi deluri, cândŭ îi daŭ drumulŭ, de nu-ŭ veŭi copitele.

— Apoi de, cocóne, capulŭ meuŭ nu mă duce aşa departe, fără de câtŭ, daŭ socotélă că nimicŭ. nu alérgă aşa de iute ca gândulŭ, respunse ŝi săraculŭ.

— Tu ai dreptate. Ceta aiurézá.

În cele din urmă mai întrebă odată pe bogătaşŭ ;

— Ce este mai bunŭ pe lumea asta ?

— Nimicŭ nu este mai bunŭ pe lumea asta, milostive stăpâne, respunse elŭ, ca judecata cea dréptă a Măriei tale.

— Eŭ boerule, cu prostia mea mă duce gândulŭ să cređŭ că nimicŭ nu e mai bunŭ pe lumea asta ca Dumneđeu, care ne suferă pe lume cu tóte réutăŭile nóstre.

— Adevăratŭ, aşa este, dŭise boerulŭ.

Şi întorcându-se către bogătaşŭ adăogă :

Eşŭ afară, ţeranŭ viclénŭ ŝi mojićŭ ce eşŭ, saŭ puŭ acum de-ŭ trage la tălpi atita câtŭ nu poŭi duce.

Bogătaşulŭ eşŭ cu códa între piclóre.

Şi chemându mai aprópe pe săracŭ, ilŭ întrebă cu unŭ graiŭ blajinŭ :

— Spunemŭ, bre omule, cine te-a învăţatŭ pe tine să răspunđŭi aşa de potrivitŭ, căci din capulŭ tēŭ ala secu, nu cređŭ să ŝi eşŭtŭ cuvinte înŭtepte.

Bietulŭ săracŭ se camŭ codea. Nu-ŭ venea să spuă dreptŭ,

de tēmă să nu pățescă ce-va. Dară daca se vëdu încolțitū. spuse totū adevërulū precumū era.

Atunci boerulū, mirāndu-se în sine de iscusința fetei săraculū, îi porunci ca a doua ȝi să vie cu fata la curtea boerescă. Ea să fie nici îmbrăcată, nici desbrăcată, nici călare, nici pe josū, nici pe drumū nici pe lângă drumū.

Cum auȝi săraculū unele ca acestea, începu a se boci și a se văicāra, de nu-ȝi venea să-lū mai auȝi, și se întōrse la ai săi.

Fata cea mare când auȝi cele ce îi spuse : Nu te teme, tātucă, îi ȝise ea, că-ȝi viū eū luī de hacū : Numai să-mī cauȝi doē māte.

Cum se făcu diminētă, fata aruncă pe dēnsa unū vologū (plasă), luă mātele la subȝiorī, încălecă pe un ȝapū, și plecā la curtea boierescă.

Mergēndū ast-felū pe drumū, ea nu era nici călare, nici pe josū, căci îi da de pāmīntū când unū piciorū când altulū, ȝapulū fiindū piticū ; umbla nici pe drumū, ni pe lângă drumū, căci ȝapulū nu ȝinea drumulū dreptū. Aci trecea pe lângă câte unū gardū să apuce câte vr'uuū lăstarū de la vr'unū pomișorū ; aci trecea de cea laltă parte. Nu era nici îmbrăcată, nici desbrăcată cu vologulū aruncatū pe dēnsa.

Și așa, cu chiū, cu vaiū, ajunse la curtea boerescă. Cândū o vëdură boerulū și ōmenii curȝii, venindū așa, incremeniră. Boerulū, veȝi, nu voia să se dea rēmasū, și porunci să dea drumulū la doi zăvoi ce-ȝi ȝinea la curte în lanȝū. Acestia cumū vëdură alaiulū cu care venia fata săraculū, se repeȝiră la dēnsa ; dară ea dete drumulū îndatā māțelorū, și zăvoii se luară după dēnsele, éră fata săraculū ajunse la scara boerescă așa precum îi poruncise boerulū.

Vëdēndū și acēstă iscusință a fetei, boerulū n'avu încotro, și fu nevoitū s'o primēscă. Atunci porunci să o fereduiască (să o îmbăieze), o îmbrăcă cu nisce haine ca de mirēsă și hotāri să o dea după unū feciorū ce-lū avea boerulū pe lângă dēnsulū, care îlū slujea cu credință.

După ce o vëdu boerulū curățitā și ferchezuitā ca o mirēsă, și cum avea ea și pe vino încōce, i se păru mai frumōsă de cum era atunci ; ce'ȝi abātul uī, că pofti să o aibă el de nevastă, mai

cu sémă că era burlac, și se cunună cu dênșă. Mai nainte de a se cununa, boerulū dîse dênșei: eū te iaū de soție; dară să scii că tu n'ai voe să judeci nici o dată fără de mine. Ea piimi-

După ce trecu câtū trecu de la cununia lorū, boerulū se duse odată în tréba lui pe moșie. În lipsa lui veniră doi țéranii cu o prigonire la curte. Aflândū că boerulū nu este acasă, și vedëndū pe cuconița într'unū cêrdac, ei începură să se jeluiască la dênșă. Ea asculta și tăcea.

Unulū dîse: avém să mă ducū pînă în cutare locū, însă o rôtă de la căruța mi se stricase. Nu mai puteamū inhăma épa la căruța cu trei rôte, mai cu sémă că era a fêta. Atunci m'amū rugatū de vecinulū meū, ăsta care e de față, să-mi împrumute elū o rôtă. Elū, ce e dreptū, a séră mî-a împrumutatū rôtă ce i-amū cerutū, cu gândū ca ađi pînă în ăioă să mă ducū la tréba mea. Când, ce să vedeți cinstiți boeri? astă nópte mî-a fátatū épa unū mánzū..

Țéranulū celū cu rôtă, îi tăie cuvintulū și dîse și elū. Nu-lū credeți, cucónă, să vă ție Dumneđeū! Rôtă mea a fátatū mánzulū.

Cucóna asculta din cêrdacū și tăcea.

Țéranii așteptară ce mai așteptară, și daca vedură că cucóna nu le face nici o judecată întrebară:

— Da unde-î dusū boerulū, cucónă?

— Ia s'a dusū, rêsponse ea, să vadă unū lacū de málaiū ce-lū avém pe marginea unū iazū, că în tóte noptile esū bróscele dintr'énsulū și mánăncă málaiulū.

Țéranii se uitară lungū și plecară. Ajungëndū la pórtă ogrăđū boeréscii ei începură a se întreba unulū pe altulū.

— Ca ce felū de vorbă fu aia a cucónei, mă neaăsta? cum se póte bróscele să mánănce málaiulū?

Ce se sfătuiră ei, ce vorbiră, că numai se întórseră să întrebe pe cucónă, ce vorbă fu aia.

Daca veniră dinaintea cêrdaculū érá, prinseră a întreba:

— Da bine, cucónă, ca ce să fie vorba ce ne-ai spus'o? Póte-se ca bróscele să mánănce málaiulū?

— Nu scii daca bróscele póte să mánănce málaiū, aū ba,

răspunse cucóna; dară sciū că róta nu póte să fete mánji:

Tocmai atuncea își veniră și țeraniī de acasă. Acumiū înțeleseră șiritenia vorbeī cucónei, se mirară de atita înțelepciune și se împăcară cum sciură ei mai bine.

Viindū și boerulū acasă, întrebă:

— Cine a mai fostū p'aiciī în lipsa mea? ce s'a mai petrecutū?

— Ce să fie? răspunse ea. Eca, éca, cine a venitū și écă, ce s'a întâmplatū cu ei, și ce le-amū đisū eū.

Boerulū cumū ađi, îi đise: Fiindū că ai cãlcatū fãgãdniala și ai judecatū fãrã mine, nu mai putem trãi amãndoi. Ia-ți ce poftesci de la mine și ce-ți este mai dragū în casa mea, și să te duci la tatã'teū acasă.

Cucóna đise: Vorbele tale, bãrbate, suntū sfinte pentru mine, pentru că de aceea bãrbatulū este bãrbatū. Nu suntū vinovatã întru nimic, cáci n'amū judecatū pe acei jeluitoři, ci le am spusū nunaī unde este stãpãnulū lorū. Dar daca D-ta gãsesci cu cale să mă gonesci, eū mă supunū, fãrã să cãrtescū, și-ți mulțumescū încă din adãnculū sufletulū pentru bunãtatea ce ai de a mă lãsa să-mi aleg ce mi-e mai dragū din casa dumatãle. Unū lucru te mai rogū, fiindū că mă gonesci, lasã-mă să mă mai veselescū odatã și eū în casa domnului meu și bãrbatū. Dã o masã și chiamã pe prietenii noștri și cunoscuți să petrecemū împreunã și să ne chefuim pentru cea din urmã orã.

Boerulū se înduplecã, și porunci de fãcu o masã d'alea înfricoșatele, unde chemã prietenii și pe cei mai de aprópe ai lorū. Ședurã, se înveselirã și se chefuirã câtū le cerurã inima. Cucóna însă totū indesa paharele boerului, și elū le totū bea. Și mai dete unulū și încă unulū, pinã ilū fãcu cucū. Se îmbãtã boerulū de se coclise turtã. Atunci și cucóna ilū ia frumușelū la spinare, fãrã să mai simțã boerulū ce-va și-lū duse la tat'seū acasă unde ilū puse pe coptor de dormi pinã se tređi.

A doua đi când se deșteptã, boerulū, vedẽndu-se în astũfelū de halū, întrebã unde se aflã? Cucóna îi răspunse: La

tata acasă. Când m'ai gonit de la D-ta mi-ai datü voe să iaü din casa dumitale ce mi-o fi mai dragü. Aceea amü și făcutü. Nimicü nu mi-a fostü mai dragü de câtü bărbatulü. Nu cređü să mă ții de răü pentru că mi l'amü luatü.

Când auđi boerulü asemenea vorbe cu noimă, se gândi ce se gândi, apoi răspunse :

Aidemü, nevastă, acasă, și să trăimü ca în sânü de raiü ; acumü pricepü eü ce odorü de femeie am dobânditü.

Și m'amü suitü pe o șea.

Și am spus'o așa.

M'amü suitü pe o rótă.

Și amü spus'o tótă.

NOTA. Comunicatü de D-na Brândza, și culesü de prin împrejurimele Iașului.

XVI

DINA MUNȚILORŪ

fostū o dată etc.

A fostū o dată unū împăratū foarte vitězū; tôte împărățiile de prin prejurulū împărăției se le îi cerea sfaturī: atîta era de dreptū și înțeleptū. Când se isca sfadă între dênșii, la acestū împăratū mergeaū mai întaiū la judecată și cum dicea elū, așa se și făcea; fiindū că era judecatorū dreptū, și iubitorū de pace. Când fu aprópe de bătrânețe îi dăruī Dumneđeū unū feciorū. Nu se póte spune câtă bucurie simți împăratulū când a vęđutū că dobęndi ună moștenitorū. Toți împărății vecinī i-a trimisū darurī. Eī nu puținū se bucurau că vecinulū lorū care îi ajuta cu sfaturile și povețele lui cele de multū folosū, a dobânditū feciorū.

După ce se mări, ilū puse de învăța carte. Elū era așa de silitorū în câtū se miraū dascălii de dęnsulū cum de învăța așa repede. Ceea ce învăța cei-lalți copii într'unū anū, elū învăța numai într'o săptămână. Ajunsese să nu mai aibă dascălii ce să-i dea să învețe. Eară tată-sęū scrisc carte împăratęscă la niște filosofi vestiți ca se vie să ispitęscă cu învățaturile lorū, pe fiulū sęū.

La curtea aceluī împăratū se afla pe atunci unū vęnătorū vestitū; și până să vie filosofii cei vestiți, împăratulū dete pe fiu-sęū acestuī vęnătorū ca să-lū învețe meșteșugulū sęū.

După ce veniră filosofii,, învăța și de la dęnsii câte în lună și în sóre. Bucuria tatălui sęū era așa de mare unde vedea că fiu-sęū are să fie procopsitū ca nicī unulū din fii de împărați, în câtū se uita la dęnsulū ca la sóre, Eară elū de ce se mărea d'aia se

făcea mai cu minte și mai frumos. În totă împărăția lui și a vecinilor lui împărați, altă vorbă nu era decât de înțelepciunea și de frumusețea acestui fiu de împărat.

N'ajunsese să-și răscucască mus'aciōra, și foile de zestre curgeau de la felu de felu de împărați, care voiau să-și dea fetele după densusul; dară elu nu voia să se însore așa de tinēru.

Intr'una din zile mergēndu la vēnătoare, vedu o turturică care totu sarea inaintea lui; lui îi fu milă să o venede; elu căuta vênaturī mari, fiindu că nu se temea de primejdii: era vênătoru meșteru și vitēzū. În cele din urmă, dacă vedu și vedu că totu îi sarea în cale, întinse arculu și dete cu o săgētă. Elu se miră prea multu cum de nu o putu omori, elu care era așa de bun vênătoru, ci o rāni puțin în aripă, care, așa rānită se duse de nu o mai vedu. Cum se duse turturica, simți, nu sciū cum, nu sciū de ce, că îi ticăia inima.

După ce se întorse acasă, era totu cam galesū. Împēratulu vedēndu că tinjasce fiu-sēu cu sânătaea, îl întrebă ce are; eară elu respunse că n'are nimicū.

Turturica aceea era dina munților care se îndrăgostise de frumusețea lui. El nu-î venea la socotelă să se arate lui aeeva, ca să-î dea pricină, și d'aia se făcuse turturică și îi totu sarea în cale. Nu scia însă cum să facă cum să drēgă, ca să se cunoscă cu fiulū împēratulu.

Peste câte-va zile de la întorcerea feciorulu de împēratu de la vênătoare, o femeie sāracă veni la curtea imperătēscă să se bage slujnică; și fiindu că tocmai era trebuință de o găinārēsă, o primi.

Curățenia și buna îngrijire ce da găiniloru și tutulorū pase-rilor de la cotețele împēratēscī, ajunse de poveste. Împēratēsa era așa de mulțumită, în câtu în toate zilele spunea împēratulu câte-o vorbă bună pentru bărbăția acesteī femeī tinere dară sāraca. Ea și începuse a se gândi la norocirea bieteī temeī. Fiulū împēratulu auzindū atâtea vorbe frumoșe despre găinārēsă, voi să o vadă și elu. Intr'o zi, când imperătēsa se duse să cerceteze găinele și să vadă de cotețe, merse și fiulū seū cu densa.

Găinărăsa cum vădu pe fiul de împărat, își aruncă ochii asupra-î cu o căutătură așa de mângâioasă și așa de plină de dragoste, dară cu smerenie, în cătă feciorul de împărat se fistică ore-cum, dară își ținu firea. Simți că obrajii îi arde, o sudore rece îl trecu, și inima începu să-i ticăiască, de părea că o să-î spargă peptul. Elu-însuși nu-și putea da sémă ca ce póte să fie istoria asta. Plecă ochii în jos, nu țise nici cărc, și se întorse acasă.

Tótă curtea împărătescă lua în nume de bine pe acésta găinărăsă, pentru vrednicia și curățenia ei. Ea se purta cu tóte slugile cu bună cuviință, și nimeni nu cuteza să-î dică nici dă-te mai încolo, pentru că ea nu le da privilegiu de glumă.

Într'acestea unu fiu alu unui împăratu vecin, insurându-se, a fostu poftitū la nuntă și pe acéstu împăratū cu tótă curtea luī. Împăratul plinū de bucurie merse la acea nuntă și luă cu dēnsulū și pe împărătesa și pe fiulū sēu.

În ziua aceea, când era cununia fiului de împăratū, la nunta căruia merse acéstu împăratū cu feciorulū sēu, găinărăsa se ceru și ea de la vătafū să o lase și pe dēnsa să se ducă la preumblare. Vătafulū, cam riđendū, îi țise : ce-î trebuie chelului ? tichie de mărăgăitarū. Apoi o lāsă. Eară ea, inghițindū înfruntarea, nu țise nimicū, și plecă.

Împăratulū era veselū peste măsură vedēndū că din atii feciori de împărați și domni, alū sēu se deosebea prin istețimea, boiulū și înțelepciunea luī. Tóte fetele de împăratū arū fi voitū să jóce lângă elū în horă. Când, de o dată vine la nuntă o fată îmbrăcată cu nisce haime cuuă nici una din fetele de împăratū nu avea.

Cosițele ei impletite cu meșteșugū și date pe spate îi atingeau pulpele și ca era așa de bine făcută, iu cătū ochii tuturilor rēmasē la dēnsa. Ea cum veni, nici una, nici alta, se prinse lângă feciorulū de împăratū și numai lângă dēasulū juca până către séră.

Vorbiră, riseră, își povestiră felū de felū de lucruri, dară cam pe sub mână, fiindū că-î era rușine feciorulū de împăratū să riđă și să vorbescă așa înainte tātānă-sēu, și apoi toți

fii de împărați își dau cote; căci băgaseră de seamă că necunoscuta totu lângă elu juca.

Feciorul de împăratu nu mai era alu seŭ. Se mira însuși de schimbarea ce simțea într'ensulŭ, dară nu cuteza să spue nimeni. El își pusese în gând ca, la hora din urmă ce va juca, să întrebe pe acestă necunoscută cine era, de unde venea, de este fată ori măritată, și se gândea că de n'arŭ avea bărbatŭ să o cêră de nevastă. Când, peri ca o năluca.

Feciorul de împăratŭ remase ca unŭ zăpăcitŭ. Se întorse acasă, d'eră cu gândulŭ era totu la d'nsa. Tată-său ved'ndu-lŭ totu pe gânduri și tristŭ, nu scia ce să-i mai facă să-lŭ învesel'că ore-cum. Când etă că-lŭ poftesce la altă nuntă de împăratŭ, unde se și duse cu împăratŭ și cu fiulŭ seŭ.

Ca și la cea laltă nuntă feciorulŭ de împăratŭ jucă cu fata cea necunoscută și frumosă, care venise și la acestă nuntă și se prinsese în horă lângă d'nsulŭ. După multe întrebări, află de la d'nsa că ședea tocmai în spre partea aceea, încotro era împărăția tatălui seŭ; d'oră căci nu-i d'isese că șede chiar la d'nsulŭ. Atunci fiulŭ de împăratŭ îi făgădui să o ducă acasă, daca era singură, și ea priimi. În să tocmai când era să se spargă nunta, ea peri de lângă d'nsulŭ din horă.

Se întorseră deci acasă împăratulŭ și cu ai lui; însă fiulŭ lorŭ se topea d'a'n picioarele, și nimeni nu scia din ce pricină. De și se făcuse vilvă că feciorulŭ de împăratŭ este îndrăgostitŭ cu o d'ină, elŭ însă se ap'era înaintea tatălui seŭ că nu scie la sufletulŭ seŭ nimicŭ. Toți vracii și cititorii de stele se aduseră, și nimeni nu sciu să-i ghic'că r'elulŭ de care suferă. Unulŭ dintr'ensii d'ice că e témă să nu dobând'că lipiciŭ.

Într'ac'esta împăratulŭ fu poftitŭ la o altă nuntă de împăratŭ, unde nu voi să se ducă, fiindŭ ca inima lui nu era de veselii, ci se îngrija mai multŭ de fiulŭ seŭ. Dară daca vedŭ că fiulŭ seŭ atita stăruesce, îi făcu voia. Acesta porunci la nisce credincioși ai seŭ ca să aibă pregătitŭ la îndemână câte-va cazane cu smólă, să le fiarbă în d'ioa nunți, și când va fi în des'eră să așternă pe drumŭ smólă. După ce puse la cale t'ote astea, se duse la nuntă.

De cumu începu hora, fata cea frumoasă și necunoscută veni ca din seninū, și iară se prinse lângă densusulū.

De astă dată era gătită și mai frumosū, avea nisce haine de, la sóre te puteai uita, dérū la dēnsa, ba. Juca feciorulū de împēratū și se uita la dēnsa ca la unū cireșū coptū. Și de astă dată o iutrebă, și ea îi tot răspunse cam în două peri. Îi făgădui și acum că se va lăsa să o ducă acasă.

Când fu în desēră la hora cea mai din urmă, peri ca o măiastră de lângă densusulū.

Nu se póte spune câtū de multū se mǎhni elū; căđu la patū și zăcea, fără să-ī póta ajuta cine-va. Tată-sēū arū fi datū nu sciu câtū aceluia ce arū fi pututū să-ī tǎmǎduiască copilulū. Când étă credincioșii lui veniră cu unū condurū. Măiastra daca se nomoli în smólă, mai bine lāsă condurulū acolo de câtū să întǎrđie.

Atunci împēratulū trimese pe credincioșii lui să umble din casă în casă, și să pue pe tóte femeile să se încalțe cu acelū condurū, și la care s'ó potrive, aceea să fie soția lui. Tată-sēū se învoi și elū la acēstă otǎrire. Se duseră, decī, credincioșii lui, ocoliră tótă împērǎția, cercară tóte femeile condurulū, și la nici una nu se potrive.

Auđindū feciorulū de împēratū una ca acēsta, se îmbolnăvi și mai rēū. Apoi porunci ca să încerce și femeile din curtea împērǎtescǎ. La nici una nu se potrive. Numai rēmasē de câtū gǎinǎrēsa, pe care o uitaseră; déră împērǎtesa, aducēndu-și aminte de dēnsa, îi porunci să se încalțe și ea cu condurulū. Cândū ilū trase la cǎlcǎiū, pare că fu de acolo. Era turnatū pe piciorulū ei. Ea începu a se vǎicǎra și a tǎgǎdui că nu era condurulū ei. Feciorulū de împēratū cum auđi, porunci să-ī-o aducă, și cum o vėđu strigă: asta este mamă. Ea, de și tǎgǎduia; dară întēșitǎ de rugǎciunile împēratulū, ale împērǎtesei și ale fiului lorū, în cele din urmă mǎrturisī că ea este stǎpǎna condurulū.

După ce îi povesti că este đinǎ măiastrǎ, că ilū indrǎgostise de când ilū vėđuse la vėnatū, că elū rǎnise o turturicǎ, și că acea turturicǎ era ea; și daca nu s'a arǎtatū lui

așea cum este a fostă că, de va lua de bărbat un om de pe pământ, totă puterea ei piere. Mai spuse că, spre a-l putea vedea mai adesea, intrase găinărăsă la densesi, și că totu ce ea făcuse, era numai pentru dragostea lui.

După aceea eși la scară, bātu de trei ori în palme, și étă o cărucioră fără să fie trasă de cai, veni; ea își luă zestrea numai de scumpeturi dintr'ensa; apoi, curgându-i șiróe de lacrimi din ochi, se întorse și duse feciorului de împărat: étă, pentru dragostea ta, mă lepădú de puterea mea cea măiastră; numai și tu să mă iubesci, precum te iubescú și eú. Dete drumul cărucioarei și rămase lângă fiul împăratului, carele în scurtú timpú, se făcu sănătos. Apoi făcu o nuntă d'alea împărătescile și după mórtea tatălui său, rămaseră ei în scaunul împărăției, și domnescú și astăzi daca nu vorú fi muritú.

Încălecaia p'o șea, etc.

NOTĂ. Acestú hasmu Pamú auđitú de la o cală de bărbierú, în copilăria mea. Publicatú pentru prima óră în *Legende saú Basmele Românilorú* Partea I, 1872.

XVII

FETŪ-FRUMOSŪ CU CARĂTA DE STICLA.

fostū odată ca nicī odată. etc.

A fostū odată unū omū, căruia i se urise cu deșertăciunile cetățitorū și se făcuse sihastru. Veđi că veduse elū că totū nu e nimicū de lumea asta ōrba și d'aia se dusesse în sibăstrie. Acolo elū avea vecinī fērele pădurilorū, și, așa de bunū era elū la Dumneđeu, în câtū tōte dobitōcele i se închinaū și îi lingeau picīōrele când se întâlneau cu dēnsul.

Într'una din đile, ducēndu-se elū la marginea rīului, ce curgea prin pădurea aceea, ca să se spele, veđu unū sicrinelū închieatū și smolitū bine, că vine pe apă și se opresce de marginea unde sta elū, și îndată auđi că orcăesce ce-va ca unū copilașū.

Stātu puținū și cugetă elū, ca ce să fie asta ? Dară după ce se rugă puținū, ca să se depărteze de elū ispita satanei, dacă ispită arū fi, și după ce veđu că orăcăitulū se întefesce, necum să piară de dinaintea lui, prinse a scōte sicriașulū la margine. Și deschidēndu-lū, găsi într'ēnsulū unū copilū micū ca de doē sēptēmāni. Cum ilū luă în brațe, copilulū tăcu.

Atunci sihastrulū mulțumi lui Dumneđeu că i-a trimisū sufletū de omū cu care să-și mai petrecă uritul în bungetulū āla de codru.

De gātulū copilului găsi unū baerū ie care citi pustniculū că acelū copilū este fiū alū unei fete de împēratū.

De crescutū, ar fi voitū pustniculū să-lū creścă, dară nevoia era cu ce să-lū hrănescă. Atunci plecāndu-și genuchii se rugă Domnului cu căldură, și îndată răsări ca din pāmīntū din erbă verde unū smochinū mare, cu rōdele, unele în mugurū, altele

în flóre, altele în pèrgü, cã altele cópte și numai bune de mâncatú. Dete copilului zémã stórsã din o smochinã. și mâncã copilașulú, de se minunã și sihastrulú.

Așa îlú creșcu elú acolo, pînã se făcu măricelú, incepu a umbra și a mânca și câte altú-avea ce-î da sihastrulú.

Dupã ce se mai mări, învêță pustniculú pe fiulú seú de sufletú să citescã, și să-și adune rãdãcini și alte verdețuri pentru hranã. Și așa petreceã ei acolo în tihnã, fără să-î supere cineva, bețrãnulú învețãndú pe copilú totú ceea ce scia elú despre lume și ale lumii, copilulú ascultãnd și bãgãndú la capú totú ce-lú învêța tatã-seú celú datú lui de susú.

Trecu așa câțã va aní. Când, într'una din zile bețrãnulú spúse fiului seú cã o sã se ducã la Lumneșeú.

— Sã nu te sperii, dragulú meú, cã are sã vie unú leú gróznicú sã-mí sape grópa, și tu sã mă bagí într'ensã și sã mă acoperi cu pãmintú. Apoi sã te sui în podulú colibei mele și sã ei d'acolo friulú ce vei gãsi și sã'lú scuturi.

Încã vorbindú, pustniculú se culcã și adormi somnulú celú de veci. Bãiatulú plãnse cu focú, veșèndu-se singurú. Apoi étã, nene, cã Leulú celú gróznicú venea rãcnindú. I se făcu bãiatului perulú mãciucã în capú de fricã; darã aducèndu-și aminte de vorbele bețrãnului, se liniști, și privi cum sãpã grópa, în care elú puse pe tatã-seú, și îlú acoperi cu pãmintú. Dupã ce bãiatulú făcu precum îi dísese bețrãnulú, leulú se duse în trãba lui, și nu se mai întórse pe acolo.

Bãiatulú rãmãindú singurú, rãtãcindu-se prin desisurile pãdurei, plãngea și se tãnguia de țì se rupea rãrunchii de mila lui. Și aducèndu-și aminte de cuvintele bețrãnului, tatãlui seú, se sui în podulú colibei, gãsi friulú, îlú luã și se dete josú cu elú.

Amú uitatú sã ve spuiú. Dupã mórtea bețrãnului, smochinulú se uscã de totú, nemaí rãmãindú de câtú unú buștènú pîrlitú, stãndú insiptú în pãmintú.

Daca se dete josú cu friulú, bãiatulú îlú scuturã, și étã cã, se arãtã unú armãsarú cu șese aripi și dicese :

— Ce poruncesci stăpâne ?

— Ce să poruncescă ? răspuse băiatul, ia să stai cu mine aici, că mi-e urît singur.

— Ba nu, stăpâne, D-ta să mergi la luncă, să faci ce ți-oîi dăce eă, că va fi multă bine de D-ta.

Se miră băiatul de spusele calului. Vedă că el nu scia nimic de ale lumii. Se mai miră o tónă cândă îi spuse că trebuie să fie îmbrăcat. Și după povața calului, băgă mâna în urechia lui cea stângă și scose nisce haîne, cu care se îmbracă.

Și încăleacăndă, îl duse calul la ună orașă și trase la ună hană. Se miră el de totă ce vedea și lua aminte la totă ce făcea cei laltă omeni.

Eară după ce trecu câte-va zile, în care și băiatul se mai deprise cu lumea, calul îi dăce că trebuie să-și facă și densusul ună căpătăi. Pentru aceasta îi dăce să se lege la ochi, și încăleacăndă, sbură cu densusul, ca vântul, ducându-se într'ună dâmbă și se opri acolo. Apoi îi dăce :

— Stăpâne, descălecă, și cu friulă în mână aplăcă-te și ia de pe jotă ce ți-o da de mână și umple-ți sînurile.

— Așa orbesce, ce naiba o să apucă ? Mai bine ară fi să mă deslegă la ochi, răspuse băiatul.

— Să nu faci una ca asta, vai de mine ! că în clipa cevei deschide ochi, cu mórte vei muri, îi dăce calul.

Băiatul ascultă. Descălecă, dară friulă din mână nu-lă lă-să. Se plecă josă și cu cea laltă mână lua pe nepipăite, totă ce putu apuca, își umplu sînurile, încăleacă și porni înapoi.

Acasă daca ajunsă și se deslegă la ochi, ce credeți că mi-ți vedă, boieră D-vóstră ? numai pietre nestemate, una mai frumósă de câtă alta, una mai mare de câtă alta. El nu scia ce suntă alea ; se juca cu densesle ca copiii cu pietricelele. Calul însă îl învăță ce să facă cu ele.

Luă numai câte-va și se duse pe la neguțătoră de le schimbă pe bani. Plăti la hană, își cumpără cele ce îi era de trebu-intă și-i mai și rămase.

Acum calul îl învăță ce să mai facă. Îl învăță să alégă

vr'o câte-va pietre din cele mai mari și mai frumoase și să le ducă în dară la împăratul locului aceluia.

Și elu făcu așa.

Eară daca se duse la împăratul ca darul, și vedu că ilu priiméscé împăratul cu mare cinste și atâtú il prețuiesce darul, elu spusé că mai are încă multe.

Se sperie și împăratul de atita bogăție ce vedu la băiatu și-lu luă în nume de bine.

Nu era țirmonie la curte, unde să nu fie și elu chematú. Nu era paradie ori vr'unú alaiú saú serbare, ca să nu fie și elu acolo.

Ađi așa, mâine așa, elu făcu cunoscință cu toți filii de domni și de boeri și invěță de la dênșii, ia numai așa auđindú și vėđéndú, tóte obicieirile: cum să mánuiască sabia ori paloșulú, cum să rásucéscă busduganulú, cum să intinđă arcutú și să ochiască, ba încă il și trecu, că era deștepi băiatulú, iscusitú și numai spirtú, ca unú românú verde ca bradulú și mândru ca stejarulú.

Tóte bune. Numai de unú lucru nu-și putea da elú sémă. Că de ce adecă împăratul era totú tristú și tănjea firea într'ensulú. Într'una din ăile nu sciú cum il veni luí bine și prinse a-lú întreba:

Împérate, ăise elú, tóte bunătățile de pe lume ai, toți ți se închină ca la unú mare împăratú, ce ai la sufletulú tėu de ești totú fără chefú și mahnitú?

— Eí, dragulú meú, ce să amú? Ia nisce pécate de la Dumneđeú amú avutú să tragú pe lumea asta, și acumú m'amú ajunsú. Aveamú o fatá și doi băeți și parte de ei n'amú avutú. Un spurcatú de smeú mi-a furatú fata și nu pot da cu mâna de urma ei, de locú, de locú, Doé oștirí amú trimisú, împreună cu filii mei și toți cu totulú s'aú prăpăditú. Nevasta mea, împérátésa, s'a sfársitú de dorulú copiilorú, și eú nu e departe până să mă ducú sa mă împreună cu dênsa, că uíte, simțú că slăbescú din ăi în ăi, și nu-mí mai dá inima să mă veselescú.

Băiatulú tăcu și-í páru rău că aduse vorba despre lucruri atâtú de mahnitóre sufletulú împérátescú.

Dacă se întorse acasă la dânsul, spuse calului cele ce află și-lu întrebă, că nu e chipu a scôte pe fată din mâna smeilor.

Calul îi respuse :

Ce nu se pôte pe lumea asta ?

Însă ca să scapî pe fată din mâna smeului, cam greu lucru este, din pricina sgripsorôicii de mă-sa, că este și vrăjitoare de înghiață și apele.

Atita fu destul băiatului să aple. Elu nu voi să scie greu ne greu, și se duse drept la împăratul.

Mai aduse vorba încă odată despre copiii lui cei perduți, cercetă mai cu d'ămănutul despre dânsii, apoi dise :

— Mă voi duce să ți-i aducă eu, mărite împărate.

— Fugi d'acolo, voinică, îi respuse împăratul. Nu-ți mai perde tinerețele în deșertu. N'a putut face nimic novaculă meu; n'a putut face nimic arapulă meu, dară încă-mi-te tu, unu copilă necercat în ale răsboiului. Novaculă avea darulă de culca la pământu o ôste întregă, de se făcea o movilă înaltă câtă era ea de mare, când aducea o dată mâna de o da la spate, și apoi el se punea de ședea d'asupra movilei. Arapulă meu avea darulă de a înghiți o oștire cât de mare, când sorbea odată, și apoi o da afară ca și mistuită. Și totuși și ei s'au răpusă ducându-se cu fiii mei la răsboi.

— Voi cerca și eu, mărite împărate, dacă imi vei da voe

— Du-te, băiete, dacă te trage așa la mörte.

Și luându-și dioa bună de la împăratul, voiniculă se duse la calulă seă și-i spuse totu ce aușise de la împăratul, și totu ceea ce hotărise elă să facă.

— Să mergem, respuse calul, însă cu cugetulă totu la Dumneđu, și elă nu ne va lăsa să perim.

Veđi că nu sciă de ce, dară voiniculă simți că par'că fata împăratului să fie scrisa lui, și par'că nu mai avea odihnă în ôse.

Se pregăti și porni. Și merse, și merse, și merse, și de vară pînă 'n sêră, ca cuvîntulă din poveste, care d'aci încolo mai frumosă este, pînă ce au ajunsă la o poiană verde și desmierdătoare. Aci dacă stătură în popasă, prinse a se sfătui cu calulă, ce și cum să facă; eră calulă, ca ună nășdravană ce era

elū, îi spuse cum să apuce lucrurile ca să mērgă la isbândă, la dor de copilă blândă.

Și mai merse ce mai merse, și ajunse la palaturile smeoícei. Aceste palaturi erau cu totul și cu totul de sticlă, și strălucea de, la soare te puteai uita, dară la dēnsele ba.

Pină a nu intra în curțile palatului, stătură și spionară, ca să scie de cum stau lucrurile în această curte. Trei zile și trei nopți umblară prin prējma palaturilor, și mai ispitindū, aflară că Smeoicca cu Smeul nu erau a casă.

Atunci Fēt-frumosū călare intră în palaturi și se opri dreptū la scară. Fata cum îi vėdu, eși afară. Vorbi cu Fēt-frumosū d'a'n călarele, și se înțeleseră la cuvinte. Fata vėdendū că are a face cu unū vitězū, intră în cămară, luă cu dēnsa o gresie, o basma cu chenarū pe margine și o perie, eși repede din casă, se puse pe calulū lui Fēt-frumosū și o luară la sănătosa.

Cum pășiră pragulū porții, începură cu țile și palaturile a hauri, de să ferescă Dumneđeū ! Și audindū smeoicca de unde era dusă, într'o clipă se întorse acasă. Aci daca sosi și vėdu că fata este răpită, se luă după dēnșii, și gonesce-ī, și gonesce-ī, pină ce, când era să pue mâna pe ei, fata aruncă peria inaintea Smeoícei și îndată se făcu o pădure mare și dēsă, de nu putea puiū de pasere se resbată printr'ēnsa.

Smeoicca făcu ce făcu, rósé la copaci, cățărindu-se din cracă în cracă și strecurându-se prin desișii pină ce trecu dincolo și să te ții după dēnșii !

Calulū sbura ca vėntulū ; dară smeoicca venea după dēnșii ca gândulū. Când să pue mâna pe dēnșii, fata aruncă în urma ei basmaoa. O dată se făcu o apă mare, mare de d'abia i se vedea marginea și de jurū împrejurū înconjurată cu focū. Smeoicca se făcu luntre și punte și trecu. Dete prin focū și prin apă, și după dēnșii ! totū după dēnșii, și din gónă nu-ī slăbea !

N'apucase calulū să se depărteze o bucată de locū mai de dómne-ajută, și étă că smeoicca érá îi ajunse.

Atunci fata aruncă d'an fuga, și gresia. Odată se făcu între dēnșii și smeoicā unū munte, numai și numai de piatră.

Smeoicca crăpa de necazū, și nu mai vedea inaintea ochilorū

de cătrănită ce era. Începu a se sui pe munte ; dară ași ! unde era pomana aia, ca să se pótă urca ? Muntele era drept și piatra lustruită, mă rog, ca o gresie ce era ea. N'avea unde pune piciorul, ca să se sprijinească. Când se atingea de câte un colț de piatră, cărnurile îi sângera, căci era așa de ascuțit de tăia ca briciul.

În cele de pe urmă, mai cățărindu-se din stei în stei, mai d'a bușele, ca o lipitoare făcu pe dracul în patru și se urcă d'asupra muntelui. Fătú-frumosú sta în póle cu arcul în mână. Smeoica cum se vedu în vârful muntelui, resuflă o tónă, și învirtejindu-se la vale, se lăsa ca o furtună.

Fătú-frumosú cum vedu una ca asta, înstrună iute arcul, puse săgeta și o luă la cătare. Când îi veni bine, dete drumul arcului și o săgetă drept în ochi. Smeoica odată dete un țipet de se cutremură muntele, și numai écă venea d'a rostogolul, gemend. Când ajunsese jos, se făcu mototol de durere. Fătú-frumosú, cu busdaganul în mână, se apropie de dēnsa, îi mai dete vr'o câte-va lovituri d'alea îndesatele că nu murise, încă.

Atâta mai apucă să ȃică Smeoica : «M'ai mâncatú friptă ! fecior de lele ce mi-ai fostú», căscă gura de trei ori și când îi eși suflitul din óse, se răspândi o duhóre de nu putea nimeni să stea lângă dēnsa. Atitú de spurcată ce era, dihania !

Fătú-frumosú și fata de împératú nu mai puteau de bucurie. Eí voiră să se întórcă acasă la împératulú, care îi aștepta cu mare nerăbdare.

Dară calul le response :

O ! o ! cine se pripesce, se pârlesce. Trebuie întâiú să omorâmú pe Smeú, fiulú smeoícei, căci pına va fi acesta d'asupra pămintului, pace de elú nu veți avea. Apoi să sculámú din mormintú pe fiú de împératú și óstea ce i-a prăpăditú Smeoica cu farmecele sale, și așa cu totú avutulú Smeilorú să ne întórcemú acasă.

Fătú-frumosú prinse voíosú a se lupta cu Smeulú, și porni din nou la palaturile Smeoícei.

Smeulú aștepta înarmatú să vaȃ ce isbândă făcuse măsa

Când însă vădu pe Fătú-frumosú viindú ca unú voinicú cu fata lângă dânsulu pe calú, i se tăie mâinile și picioarele: P'aci, p'aci era să se piardă Smeulú de părere de răú, că se răpusese mumă-șá. Dară îmbărbătându-se, stătu loculuí, ca să se ia la luptă cu Fătú-frumosú.

Acesta atita aștepta. Veđi că ilú invēțase calulú cum să mērgă la luptă, și cum să facă.

Se apucará decí la trântă. Și lupte-se, și lupte-se, și de vară pînă 'n séră, și ca să se dovedescă unulú și altulú; nici că se pomenea.

Vēdēndú Fătú-frumosú, că îi apucă nóptea, odată se opinti din tóte puterile, ridică în susú pe smeú, și aducēndu-lú ilú băgă în pămíntú pînă în gátú și ținēndu-lú acolo sub piciorú și cu sabia gólá în mână ridicată d'asupra lui, ilú întrebă despre frađii fetei și despre oștile trimise.

Smeulú, cređēndú că să-lú erte de la mórté daca i-o spune, respunde :

Movilele de pămíntú ce ai întâlnitú pînă aci suntú frađii fetei împēratulú și oștile lui. Hrisóvele legătúrei lorú suntú puse într'o cutie de argintú și păstrată pe polița de după sobă din cămara mamei; cine le va lua și le va citi d'asupra acelorú movile, ca să desfacă facutulú lor, legătúra vrajelorú se va deslega și tođi vorú învia ca și cum n'ar fi fostú legađi de când pămēntulú.

Atáta trebuia lui Fătú-frumosú să scie. Îi reteză capulú și ilú lăsă acolo corbilorú să-lú mănânce.

Și intrândú în palaturile smeóicei, fata, care ochise cutia cu pricina, se duse drept ca pe ciripie, puse mâna și o luá. Când colo ce să vađă ? câte movile era atítea și chrisóve.

Acumú altá nevoe. Cum să ghicescă chrisóvele movilelorú, Se hotărâră să mērgă la câte una din ele și să citescă tóte chrisóvele de legătúra, pînă va da peste acela al movilei aceleea.

Tocmai acum își veni și Fătú-frumosú de acasă. El băgase de sémă că aceste movilițe de pămíntú grămăditú se cutremurá când trecca pe lângă dēnsele; dar nu-și putea da sémă ca ce să fie.

Și întorcându-se stete, la cea întâiu moviliță ce întâlnește, ceti un chrisov, citi altul, nimic! mai citi încă unul, și încă unul; pasămite acesta era chrisovul prin care se legase vrajele moviliței de față, că uumai, mare, unde începu movila să se cutremure și apoi să se legene, de părea că vrea să se desgrădineze de pământ, și în cele din urmă, peri, și în locu-i remase un tineru fecioru de împăratu, viu nevătămatu.

Acesta cum deschise ochii, se uită împrejur, și duse:

— Oh! soru-mea, dară greu somn dormii!

— Greu, fratele meu; și ai fi mai dormitu tu multu și bine de nu venea omulu acesta, trimis de la Dumneđu, să ne scape de la robie.

Atunci întorcându-se către Fetă-frumosu, îi duse:

— Ori cine vei fi, frate să ne fi.

— Frate pînă la mörte, respunse Fetă-frumosu.

Și îmbrățișându-se, porniră și pe la cele-lalte movile și la tôte totu așa făcură. Învie pe celă-laltu frate, pe novacu, pe arapă cu tôte oștile lor.

Și se făcu o bucurie mare între dênșii de nu se pöte spune. Bietulu Fetă-frumosu, umbla din mână în mână, căci toți voia să-l îmbrățișeze de mulțumire.

Și întorcënduse din nou la palaturile smeoicei, plesni de patru părți ale curților cu un bicu, ce era după ușe în cuiu, care se făcu un mör de aur; Fetă-frumos ilă luă și ilă băgă în sinu. Apoi elu, împreună cu fata, se puseră în carăta smeoicei care era numai și numai de sticlă, cu cai cu totu de sticlă, și se întörse la împăratulu cu alai mare.

Căud veniră olăcarii și spuseră împăratulu că i se întörču toți fii lu înapo cu oști cu totu, p'aci p'aci era să se piardă de bucurie. Își ținu însă firea și le eși înainte, cale d'o di.

Dară-mi-te când se vedură! Nu scia bietulu împăratu pe care să îmbrățișeze mai întâiu. Și când îmbrățișă pe câte vr'unulu, parcă nu-i mai venea să se deslipescă de dênșulu.

Intrându în orașulu împărătescu, alaiulu se orându astufel: întâiu venea pedestrima, apoi calulu lu Fetă-frumosu, după care era Fetă-frumosu cu fata împăratulu în carăta sme-

oîcei cea de sticlă, de o parte și de alta fiii împăratului călări, și apoi călărimea, în capu cu novaculă și cu arapulă.

Glótele se îmbulzea și da unulă peste altulă, care mai de care să vadă pe mântuitorulă filoră împăratulă, și toți cu ună glasă strigau, că elă să le fie împărată.

După ce se cunună Fătă-frumosă cu fata împăratulă, acesta fiindă și bătrână, se coboră din scaunulă împărăției, și se urcă Fătă-frumosă.

Și domniră în pace și în liniște lăudați de popor, pînă în diua de astădi, de n'oră fi murită.

Eră eă încăleaiă p'o șea etc.

NOTA. Comunicată de frate-meă George, și povestită de o cală de pantofară, lucrătoră pe podulă Beiliculuiă pe la 1856.

XVIII

BALAUROLŪ CELŪ CU ȘEPTE CAPETE.

fostŭ odată ca nici odată; etc.

A fostŭ o dată într'o țeră unŭ balaurŭ mare, nevoe de capŭ. Elŭ avea șapte capete, trăia într'o grópă, și se hrănea numai cu ómeni. Când eșea elŭ la mâncare, tótă lumea fugea, se închidea în case și sta ascunsă până ce-și potolea fómee cu vre-unŭ drumețŭ pe care îlŭ trăgea ața la mórte. Toți ómenii locului se tânguiau de rėutatea și de frica balaurului. Rugăciuni și câte în lună și în sóre se făcuseră, ca să scape Dumneđeŭ pe biata omenire de acestŭ nesățiosŭ balaurŭ, dară în deșertŭ

Felŭ de felŭ de fermecători fuseră aduși, însă rėmaseră rușinați cu vrajele lorŭ cu totŭ.

În cele de pe urmă, daca vėdu împėratulŭ că tóte suntŭ în deșertŭ, hotări ca să dea pe fiica lui de soție și jumătate împėrăția sa aceluï voinicŭ, care va scăpa țera de acéstă urgie, și dete în scire la tótă lumea hotărărea sa.

Eară după ce se duse vestea în țeră, mai mulți voinici se vorbiră să mėrgă împreună la pândă și să mântuiască țera de unŭ așa balaurŭ înfricoșatŭ. Ei se înțeleseră între dēnșii ca să facă ună focŭ la marginea cetății, care era mai apropiată de ioculŭ unde trăia balaurulŭ, și în care cetate era și scaunulŭ împėrăției, și acolo să stea să privegheze pe rândŭ câte unulŭ, unulŭ, pe cândŭ cei- lalți să se odihnescă; și ca nu care cumva cela ce arŭ fi de pândă să dórma, și să vie balaurulŭ sămăuance d'a gata, făcură legătură ca cela care va lăsa să se

stingă focul, să fie omorît, dreptu pedepsă, daca va dormi când aru trebui să fie deşteptu.

Cu aceşti voînici se întovărăşi şi unu omu verde, puiu de Român, sciî colea, care audise de făgăduinţa împăratului şi venise să-şi încerce şi elu noroculu.

Porniră, decî, cu toţi, îşi aleseră unu locu apröpe de gröpă, şi se puseră la pândă.

Pândiră o ñi, pândiră douë, pândiră mai multe ñile, şi nu se întâmplă nimicü. Eară când într'una din ñile, cam după sfîntitulü sórelü, pe când era de rînd vitézulü nostru să pîndescă, eşi balaurulü diu gröpă şi se îndreptă către voîniciî carî dormeau pe lângă focü.

Vitézulü care priveghia, i se făcu inima câtü unü purice, dară, îmbărbătându-se, se repedi, şi unde se aruncă, mare asupra balaurului cu sabia gólă în mână, şi se luptă cu dên-sulü, până îi veni bine, şi hîrşt ! îi tăie unü capü, harşt ! şi-î mai tăie unulü, şi aşa câte unulü, câte unulü, până îi tăie şése capete.

Balaurulü se svârcolea de durere şi plesnea din códă, de te lua fiori de spaimă ; vitézulü nostru însă se lupta de mörte şi obosise ; érá tovarăşiî sëi dormeau duşi.

Dacă vëdu elü că tovarăşiî sëi nu se deşteptă, îşi puse tóte puterile, se mai aruncă o dată asupra grozavului balaurü şi-î tăie şi capulü ce-î mai rămăsese. Atunci unü sânge negru lăsă din ea, fiară spurcată, şi curse, şi curse, pină ce stinse şi focü şi totü.

Acum ce să facă vitézulü nostru, ca să nu găsescă foculü stinsü, când s'orü deştepta tovarăşiî lui ; căci legătura le era ca să omóre pe acela care va lăsa să se stingă foculü. S'apucă mai întâiü şi scóse limbile din capetele balaurului, le băgă în sinü şi iute, cum putu, se sui într'unü copaciü înaltü, şi se uită în tóte părţile, ca de va vedea unde-va vr'ö ñare de lumină, să se ducă şi să céră niţelü focü, ca să a-ţite şi elü pe alü lorü, ce se stinsese.

Cată într'o parte şi într'alta şi nu vëdu nicăirü lumină. Se mai uită odată cu mare băgare de sémă şi ñări într'o depăr-

tare nespună o schintee ce abia licăria. Atunci se dete josă și o porni într'acolo.

Se duse, se duse, până ce dete de o pădure, în care întâlnește pe Murgilă, și pe care îl opri în loc, ca să măi întârzie noaptea. Merse după aceea măi departe și dete peste Miață-noaptea, și trebui să o lege și pe dânsa ca să nu dea peste Murgilă. Ce să facă, cum să drăgă ca să isbutescă? O rugă să-i ajute a lua ună copaciă în spinare, care, Țițea el, îl tăiase de la rădăcină: o învăță el să se pue cu spatele să împingă, pe când el totu cu spatele la copaciă de ceea-l-altă parte va trage cu mâinile, ca să-i pice în spinare, și să-lă ia să se ducă la tréba lui.

Miață-noapte, de milă și de rugăciunea ce-i făcu, se puse cu spatele la copaciul care i-lă arătă vitézul, și pe când împingea, el o legă de copaciă, cobză, și porni înainte, că n'avea vreme de perduț.

Nu făcu multă cale și întâlnește pe Țorilă; dară lui Țorilă nu prea îi da meșii a sta multă de vorbă, căci, Țițea el se duce după Miață-noapte, pe care o luase în gónă. Făcu ce făcu și-lă puse și pe dânsul la bună rânduială, ca și pe ce-l-alti doui, dar cu măi mare bătae de cap. Apoi plecă înainte și se duse până ce ajunse la o peșteră mare, în care Țărise focul.

Aci dete peste alte nevoi. În peșteră acolo trăiau nisce ómeni uriași cari aveau numai câte ună ochi în frunte. Ceru foc de la dânsii, dar ei în loc de foc, puseră mâna pe dânsul și-lă legară. După aceea aședară și ună cazană pe foc cu apă și se gâteau să-lă férbă ca să-lă mănânce.

Dară tocmai când era să-lă arunce în căldare, ună sgomotă se auzi nu departe de peștera aceea; toți eșiră, și lăsară pe ună bătrână de ai lor ca să facă astă tréba.

Cum se vădu vitézul nostru singur numai cu unchiașul, îi puse gând rău. Unchiașul îl deslegă ca să-lă bage în cazană; dară voinicul îndată puse mâna pe ună Țăciune și-lă asvîrli drept în ochiul bătrânului, îl orbi, și apoi fără să-i dea răgaz a Țițea nici cărc! îi puse o pîedecă și-i făcu vînt în cazană.

Luă focul după care venise, o apucă la sănătoasă, și scapă cu față curată.

Ajungând la Dorilă, îi dete drumul. După aceea o tuli la fugă și fugi pînă ce ajunse la Miađa-noapte, o deslegă și pe dînsa, și apoi se duse și la Murgila pe care îl trimise să-și vadă de trebă.

Când ajunse la tovarășii săi, ei totu mai dormeau. Nu începuse, veđi, încă a se arêta albulu ȃilei, atătŭ de lungă fu nóptea, fiindŭ-că voiniculŭ îi oprise cursul, și așa avu timpŭ destulŭ să colinde după foculŭ care îi trebuia.

N'apucă să ațite foculŭ bine, și tovarășii săi deșteptându-se, ȃiseră :

— Dară lungă nópte fu asta, măi, vere.

— Lungă da, vericule, respunse vitézulŭ.

Și se umfla din fóle ca să aprindă foculŭ.

Ei se sculară, apoi începură a se 'ntinde și a căssca; dară se cutremurără când vedură namila de lighionă lângă dênșii și unŭ lacŭ de sânge câtŭ pe colo. Sgairă ochii și cu mare mirare băgară de sémă că capetele balaurulŭ lipsescŭ; érá vitézulŭ nu le spune nimicŭ din cele ce pătise, de témă să nu intre ură între dênșii, și se întórseră cu toți in orașŭ.

Când ajunseră în cetate, tótă lumea se veselea cu micŭ cu mare de uciderea balaurulŭ, da laudă sfântulŭ că trecuse nóptea aia lungă, măi ajunseră odată érá la ȃioă și ridica pînă în 'naltulŭ cerulŭ pe mântuitorulŭ lorŭ.

Vitézulŭ nostru, care veduse și elŭ lipsa capetelorŭ, nu se frămanta de locŭ cu firea, fiindŭ că se scia curatŭ la inimă, și porni către curtea împêrătéscă, ca să vadă ce s'o alege cu capetele fără limbŭ; căci elŭ înțelesese că aici trebuie să se jóce vre-o drăcie.

Pasămi-te, bucatarulŭ împêratulŭi, unŭ țiganŭ negru și buzatŭ, se duse d'a minune să vadă ce măi ala, bala, pe la flęcăii ce staŭ de pândă. Și daca dete peste dênșii dormindŭ și peste dihania spurcată fără răsufare, elŭ se aruncă cu satărul de la bucătărie și-i tăie capetele. Apoi merse la împêratulŭ cu capetele și i le arătă, fâlindu-se că elŭ a făcutŭ isbânda.

Eară împăratulă dacă vedu că se înfățișeză bucătarulă curții cuisbândă, făcu o masă mare, că sa-lă logodescă cu fie-sa, și pusese în gându să facă o nuntă, unde să cheme pe toți împărații.

Țiganulă arăta la tótă lumea haïnele sale pe care le umpluse de sânge, ca să fie cređută.

Gând ajunse vitézulă nostru la palatū, împăratulă cu voie bună șede la masă; érá cioropina sta în capulă mesei pe șapte perne.

Cum ajunse la împăratulă, îi đise voiniculă :

— Prea înălțate împérate, amū auđitū că óre-cine s'arū fi lăudatū către Măria Ta că elū arū fi ucisū pe balaurū. Nu e adevératū, Măria Ta, eū suntū care l'amū omoritū.

— Minți, mojicule, strigă țiganulă îngâmfatū.

Și porunca slujitorilorū să-lū dea afară. Împăratulă, care nu prea credea să fie făcutū țiganulă astă voinicie, đise :

— Cu ce poți dovedi đisele tale, voinicule ?

— Đisele mele; respunse vitézulă, se potū dovedi prea bine; porunciți numai ca mai întâiū să se caute daca capetele balaurulă, care staū colea la ivelă, aū și limbile lorū.

— Să caute, să caute, đise bahnița.

Elū însă o cam băgase pe mână, dară ce prefăcea că nu-í pasă.

Atunci căutară, și la nici unulū din capete nu găsiră limbă; érá meseniī înmărmuriră, căci ce va să đică asta.

Țiganulă, care o sfeclise de totū, și care se căia de ce n'a căutatū capetele în gură, mai nainte de a le aduce la împăratulă, strigă :

— Dați-lū afară că e unū smintitū și nu scie ce vorbesce.

Împăratulă însă đise :

— Tu, voinicule, va să đică ne dai să înțelegemū că acela a omoritū pe balaurū care va arăta limbile.

— Fugi d'acolo, împérate, đise țiganulă care tremura ca varga și se 'ngălbenise ca céra, nu veđi că caliculă ásta este unū deșuchiatū, care a venitū aici să ne amăgescă ?

— Cine amăgesce, respunse voinicul liniștit, să-și ia pe-dépsa.

Elu începu apoi a scóte limbile din sínú și a le aréta la tótá adunarea, și de câte orí aráta câte o limbă, de atátea orí cădea și câte o pernă de sub țiganú, până ce, în cele din urmă, cădu și elú de pe scaunú. atátú de tare se speriasé dihania.

Dupá aceea voiniculú nostru spusé tóte câte a pățitú, și cum a făcutú de a ținutú nóptea atátú de multú timpú.

Nu-í trebui împératulú să se gândescá multú și să vadă că voiniculú care vorbia avea dreptate; și cum era de supératú pe țiganú pentru mișelia și minciuna lui cea nerușinatá, potrunci, și numai de câtú se aduse doui cai neînvéțați și duoi saci de nucí; legá pe țiganú de códele cailorú și sacii de nucí și le dete drumulú.

Ei o luará la fugá prin smârcurí; și unde cădea nuca, cădea și bucățica, până ce s'a prăpăditú și țiganú și totú.

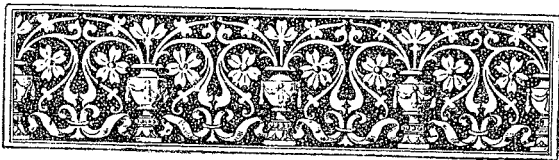
În urmă pregătindu-se lucrurile, după câte-va zile făcu nuntá mare, și luá Románașulú nostru pe fata împératulú de soție, și ținu veselie mare și nepomenitá mai multe sêptemâni, puindu-lú și în scaunulú împéráției; érá fata lácrámă și mulțumi lui Dumneđeú că a scăpat'ó de slutenia páméntulú, de harapina spurcatá.

Eramú și eú p'acolo și dedeamú ajutorú la nuntá, unde căramú apă cu ciurulú, érá la sfârșitulú nunței aduserá unú coșú de prune uscate să arunce în ale gurí căscate.

Încálecaii p'o șea, etc.

Povestitú de tata între 1838—1842.

NOTA. Publicatú pentru întâia órá în *Țéranulú Românú* din 1862; a doua órá într'o broșurică, *Basme saú Povesti populare*; a treia órá în *Legende saú Basmele, Românilor*, Partea I, la 1872

XIX

NUMAI CU VITELE SE SCOATE SARACIA DIN CASA

fostă o dată ca nici odată, etc.

A fostă odată ună țerană și-lă chema Négoie. Acestă țerană era omă voinică și harnică. Nu-î păsa lui de nu sciă cine de ară fi fostă. Veđi că-și căta de munculița lui, își plătea dajdia, se avea bine cu toți din sată, și cum făcea elă, ce dregea elă, se chivernisea omulă ca să-î ajungă agonisela muncel sale pentru multă vreme.

Îi veni vremea de însurătoare, și, ca totă creștinulă, își făcu și elă rândulă. Ce să veđi D-ta? odată cu nevasta, se strecură în casa lui și sărăcia. Ea găsise ună tronă v-chiă, urgisită într'ună colțu din bordeiulă Négului, la care nimeni nu luă aminte, și acolo, pe dănsulă, Sărăcia își făcu culcușulă. Sta grecesce pe tronă câtă e diulica și nopțica de mare, și din locă să se misce, ba. Pasămi-te tronulă era golă, nu măi puneă omeniă într'ensulă nimică, atâtă era de vechiă și de odorogită.

Bietulă Négoie veđu că începe a da îndărătă, lucrurile nu-î măi mergeaă strună ca măi 'nainte; se luă de gânduri, fiind-că elă se scia că muncesce și măi și de câtă înainte; și de la o vreme încoa, două în teiă nu putea lega. Se spetise, bietulă omă muncindă, și să salte și elă ceva, te-ași! cătuși de câtă ferita sântulă!

Ba pină într'atătă ajunsese, în câtă să-lă împingă păcatele să se gândescă ca să-și facă sémă singură; veđi că draculă n'are de lucru, elă nu face biserică oră puțură pe la răsăntiă.

Se sbătea, bietul om, cu mintea și cu trupul, și par'că era un făcut, mergea din pagubă în pagubă, de ajunsese în sapă de lemn.

Tot satul îl luase la ochi: îl vedea lucrându când la alde neica Burcilă, când la aleșii ori la fruntașii satului, când la taica popa. Tot d'auna găsea el de lucru; la toți muncea și la toți sporea lucrul lui.

Când însă muncea și pentru dânsul, munca nu-i da în spor. De venea apa mare, arăturile lui le ineca. Dacă vr'ună prăpădu de la niscai-va lighione, ori de la ciori cădea peste semănăturile megiașilor, ale lui era stinse cu desăvârșire; de bătea piatra holdele, apoi pe ale lui le amesteca cu pământul, de nu se mai alegea nici praful de dânsese; ba une ori porumbul se tăciuna, ba lăcuste, ba potop, ba toate relele numai pe capul lui cădea.

Sătenii, megiașii lui, puseră mâna cu toții de mai multe ori să-i dea câte vr'un ajutor, să-i facă câte vr'o clacă; dar toate în deșert, că nu-i iese în de bine nimic; în cele din urmă și vecinii și tot satul îl părăsiră. Toți cu totul dicea că așa i-a fost orânda și credea că trebuie să fi cădută asupra capului lui vr'un blestem de la Dumnezeu.

Ajunsesese omul să-și urască diiele. Și așa cu sufletul amărât ședându într'o dminică cu lulea în gură și gândindu-se cum să-și curme viața, ca unul ce i se urise cu sărăcia, etă că vine soția lui și îi spuse că peste puțin are să fie tată.

El, ridicându-și ochii la soția lui, i se păru că vede o slutenie de ființă stându grecesce și ghemuită pre tronul cel vechiu și ne întrebuințat. Se frecă la ochi, se mai uită odată, și ce să vadă? O sfrijită de lighioie, mai urită de cât ciurma, cu barba adusă de părea că stă să o apuce de nasii cu ochii numai scovârliile, părul îi sta în cap de par'că ar fi fost pus cu furca, mâinile ei reschitoare голе, cocoșată și cucuiată, de sémănă pe lume numai avea.

Când vedu el o așa nemetenie spurcată stându ca o cobe rea în casa lui și pe tronul lui, un șerpe rece îi trecu prin sin. El însă își ținu firea, și merse drept la ea, întrebând'o,

— Cine ești tu, și ce cauți aici?

— Eū suntū Sărăcia, răspuse ea, și am venitū nepoftită.

— Eși afară din casa mea!

O! o! stăi că prea te pripesci, voinicule, îi răspuse Sărăcia rânjindū la dēnsulū cu batjocură. Ca să scoți sărăcia din casă, trebuie să ai ce pune în loculū ei.

Și rânjindū încă odată, îi arată nice colți, de care s'arū fi speriatū și draculū.

Bietulū omū tăcu și înghiți gălușca. Cugetulū că are să fie Tatā, vorba că trebuie să aibă ce pune în loculū Sărăciei, îi mutā gândulū.

Elū voia să gonēsă Sărăcia din casa lui, căci nu putea mistui înfruntarea ce i o făcuse ea, și apoi nu se îndura să-și lase odrasle pe mâinele cele blestemate ale Sărăciei.

Din nou se puse pe muncă,—muncă jidovēsă—se svârcolea omulū și în drēpta și în stānga, nōptea o făcea di, da își din mâini și din piciorē, cum se dice, și folosū nici câtū negru subt unghie. Nevoile ilū năpădea din tōte părțile, și elū nu mai scia ce să facă. De câte ori intra în casă, de atâtea ori și sfrijita de Sărăcie îi rânjia în bătaie de jocū.

Intr'una din zile età că și nevestei îi abătuse să facă, și nāscu unū dolofanū de copilū, sănātosū și voinicū ca tatā-sēū,

Acum ce să facă elū? parale n'avea; de mōrā nici câtū să orbēsă un șōrece, ce-va țole, ori vr'unū dichisū în casa lui. tufă! Nimicū, darā nimicū n'avea de ce se prinde ochiulū la el. Cum s'o scōță la căpătāiū. Arū fi voit și clū, de! șā-și boteze copilulū cu vr'unū nașū mai de dōmne ajutā, să facă și elū o cumetrie. Darā cu ce? Sta bietulū omū cu mâinele încrucișate; se uita în cer și în pāmintū, și nu scia la cine să casce gura. Și de felulū lui fiindū omū cinstitū, nu voia să amāgiascā pe nimeni cu minciuna. Elū scia una și bună. Când o dice da, să fie da; când o dice nu, apoi nu.

Elū cunoscea de multū pe unū ciobanū chiaburū, Darā nu era în satū. Când, età că se pomenesce că-lū chiamā cine-va să-lū cinstēsă. Acolo ce să-i vadā ochii? Prietenulū lui suia oile în munte. Pārerea lui de bine nu se pōte spune. Ilū rugā să se

cumetrască, și ciobanulū priimi cu bucurie să-î boteze prunculū. Partea lui să trăiască bine ! Se puseră tóte la cale cum e bine.

La botezū ciobanulū dărui finului sēū o óie fătētóra. Atâta îi trebui. Cândū fu să plece, mocanulū țise :

— Cumetre, totū n'ăi tu unde ține oița ; lasă-o în turmă la mine, și mi ți-oiū îngriji-o ca și pe ale mele.

— Bine, cumetre, răspunse Négoe, sē fie precum țici tu.

Elū era bunū bucurosū că-î ia beléua din bătătură, de óre ce n'avea eî ce să mănânce, darū încă-mi-te să mai dea și oiî.

Mocanulū se dusé cu oile. Omulū se puse érá pe muncă; dară munca lui d'abia aducea cu ce bruma să-și ție țilele. Cum amū țice muncea în secū.

După câtă-va vreme se pomenesce cu unū argatū de la stâna mocanului.

— Neică, m'a trimesū stăpânu-meū cu lâna asta la Dumneata.

— E, și ce să facū eū cu dēnsa ?

— Apoi, să veđi D-ta. stăpânu-meū a pus de și-a tunsū oițele și a tunsū și óia finului sēū. Acēsta este lâna eî și a trimis-o cui se cuvine.

— Fórtē mulțumimū de bunătate. Să spuî cumătrului multă sănătate și să auđimū de bine.

Și luândū lâna din mâna argatului, intră în casă, merse dreptū către sărăcie, și cu graiū țanțoșū îi țise :

— Dă-te Sărăcie, la o parte, că am să puiū lâna asta acolo.

Sărăcia nu se îndura, neiculiță, să iasă din culcușulū ce 'și-lū făcuse acolo.

Rânji ea și de astă dată, dară îi dete rînjitulū prin pele, căci voiniculū unde aduse odată lâna și, bufū ! o lovi dup cēfă de era să-și musce limba și o resturnă josū de pe tronū. Sărăcia rămase loculū unde cădușe ca vai-de-ea.

Oaia finului fătase unū mielū; acesta, după ce se mai mări, îl m mițui și pe dēnsulū ca pe meî ceî-lalți și îi trimise mițele acasă.

Țaranulū, și mai curagiosū, intră în casă, și merse éráși, dreptū la Sărăcie.

— Dă-te, rinjito, mai la o parte, că amă să puii mițele astea acoale.

Și fiind-că Sărăcia totă camă întârșia, o lovi o dată cu mițele de-î merse fulgii, și o dete peste capă, mai către ușe.

Pe tómnă se pomenesce cu ună altă argatū că-î aduce unū burdușelū de brânză.

— Baciulū de la stână, șise elū, a adunatū laptele de la óia finului, l'a făcutū brânză și l'amă adusū acasă.

— Spune cumétrului, respunse Négoe, că finului D-sale fi sărută mâinele și să ne vedem sănătoși.

Apoi se întorse repede în casă și îndreptându-se către Sărăcie, îi șise :

— Dă-te, Sărăcie, la o parte, că amă să puiū burdufulū ăsta în loculū tēū.

— Da unde să mai mă daū? respunse Sărăcia.

— Eși afară, dacă n'ai locū, și te du în oșelele puscei vr'unui vînătorū; că acolo ți-e loculū.

— Ba aia-î vorbă! mai puneți pofta în cuiū.

Și lovind'o cu burdufulū în capū, o făcu mototolū după ușe.

Bietulū Négoe fu nevoitū să petrecă încă o érnă întregă cu sărăcia pe vatră.

În vara viitóre, mielulū de la óia finului se făcuse mare.

Acum îi aduse douē lâne.

Țéranulū intră cu amindouă în mână și bufnindū și răsbufnindū pe Sărăcie, o pofți să iasă afară cu nepusă în masă. Sărăcia dacă vēdu zorulū, dete dosulū pe ușe afară; și să te fiī pārleo, îi sfărăia călcăele fugindū, până ce se duse să-și clocescă oule în oșelele puscilor vînătorilorū.

Și d'atunci a rămasū de vînătorii suntū săraci; fiind că-și perdū vremea prin colții de petró, prin mărăcini, umblândū tótă đioa până să împusce și ei câte vr'o babușcă de nu sciū care păsērică.

Négoe începu a bate în pintenī de bucurie, că se cortorosise de sărăcie. Acum pe ce punea mâna, puneu și Dumneđeū mila. Tóte îi mergeau în de bine. Începu și elū a lega gura pân-dei. Munca lui se vedea cum mergea înainte și avea parte de

ea. Ce să mai spunem multe? În scurtă vreme ajunse fruntașul al satului, după hărnicia lui, cu vițișore, cu plugulețu și cu toate dichisurile unui om cu parte lăsată de la Dumnezeu.

Vedî că numai cu vitele se scote sărăcia din casă afară.

NOTA. Povestitū de unū țeranū din satulū Colintina, muncitorū la presa mecanică de tipăritū. Publicatū pentru întâia oră în *Albumulū Macedo-românū*.

XX.

ȊINA ȊINELORȖ

fostȖ odatȖ ca nici odatȖ, etc.

A fostȖ odatȖ unȖ împȃratȖ mare ŝi puternicȖ, ŝi elȖ avea trei feciori. Fȃcȃndu-se marȖ, împȃratulȖ se gȃndi felȖ ŝi chipuri cum sȖ facȖ sȖ-ŝi însore copiii ca sȖ fie fericiȖi. Într'o nȖpte nu sciȖ ce visȖ împȃratulȖ cȖ a doua ȃi, de mȃnecate, iŝi chemȖ copiii ŝi se urcȖ cu dȃnŝii în pȃlimarulȖ unui turnȖ ce avea în grȃdinȖ. Porunci sȖ-ŝi ia fie-care arculȖ ŝi cȃte o sȃgetȖ.

— TrageȖi, copii, cu arculȖ, le ȃise împȃratulȖ, ŝi unde cȃde sȃgetȖa fie-cȃruia, acolo ii va fi noroculȖ.

Copiii se supuserȖ fȃrȖ a cȃrti cȃtu-ŝi de puȃinȖ, cȃci ei erau încredinȃȃi cȖ tatȃlȖ lorȖ scia ce spune. TraserȖ deci, ŝi sȃgetȖa celui mai mare din fiȖ se însipse în casa unui împȃratȖ vecinȖ; a celui de alȖ doilea se însipse în casa unui boerȖ mare d'ȃi împȃratulȖ; ȃrȖ sȃgetȖa celui mai micȖ se urcȖ în naltulȖ cerului. Li se strȃmbaserȖ gȃturile uitȃndu-se dupȖ dȃnsa, ŝi p'aci, p'aci, era sȖ o pȃrdȖ din ochi. Cȃnd, o vȃdurȖ coborȃndu-se ŝi se însipse într'unȖ copaciȖ 'naltȖ dintr'o pȃ-dure mare.

Se duse fiulȖ celȖ mare, iŝi luȖ soȖiȖ pe fata împȃratulȖ vecinȖ, ŝi se întȖrse cu dȃnsa la tatȃlȖ seȖ.

Se duse ŝi celȖ mijlociȖ ŝi se întȖrse ŝi elȖ cu o soȖiorȖi mȃndrȖ ŝi frumȖsȖ.

Se duse ŝi celȖ micȖ. CutreerȖ lumea pȃnȖ ce ajunse la pȃdurea cea mare unde se lȃsase sȃgetȖa lui. BijbȖi, elȖ, ŝi orbȃcȖ p'acolo prin bungetȖ pȃnȖ ce dete de copaciulȖ în care se în

fipsese și săgéta lui. Acestă copaciū era 'naltū și grosū, și bētrānū de când urzise Dumneḃeḃū pāmīntulū. Se încovrigă elū de dēnsulū, și se urcă până ce ajunse de se agățā de o ramurā. Și din ramurā în ramurā, când atīrnatū cu mâinele, când cu picioarele încrucīșate, și încleștate, ajunse pīnā în vīrfū. Acolo puse mână și-și luā săgéta. Se dete josū cu sufletulū plīnū de obidā și de mīhnire, socotīndū că este secū de norocū, căci, se gāndea elū, ca ce era să gāsēscā în acelū copaciū.

Nu-ī fu destul că nu-și aflase acolo pe scrisa lui, nu-ī fu destulū că făcuse atāta cale în deșertū, se mai pomeni, când vru să plece de lângā copaciū, să se agățā de spinarea lui o bufnițā. Hițū în susū, hițū în josū, bufnița să se ducā din spinarea lui, ba. İlū inhățase, drācōīca, cu ghiarele ca o gaițā spurcatā, și nu-lū slābea nici cātū ai da în cremene.

Mai se suci, mai se invērti să scape de pacoste, și nu fu nici unū chipū. Daca vēḃu, și vēḃu, se hotāri și elū a se duce acasā cu saxanaoa în spinare și o luā la drumū. În cale bāgā de sēmā că alte șese bufnițe se țineaū după dēnsulū. Merse elū, bietū, cu alaiulū după dēnsulū, și potrivī astū-felū ca să ajungā acasā nōptea, spre a nu se face de risulū dracilorū de copīi.

Cūm intrā în cāmara unde locuia dēnsulū în palaturile tātānā-sēū, cele șese bufnițe se aședarā careși pe unde; ērā cea d'a șepta bufnițā, care se încleștase de spinarea lui, se aședā în patū.

Mai stātu, bietulū flēcāū, se mai socoti, se mai gāndi, mai plānui, și în cele din urmă găsi cu cale să le lase în pace. să vaḃā unde are să iasā acēsta întāmplare. Mai cu sēmā că acum se cortorosise de saxanaoa din spinare.

Și cum era și ruptū de ostenelā de atīta cālētorie și de atītū tevaturā ce avu pe drumū, adormi, cum puse caplū josū, da par'că l'ai fi lovitū cu muchia în capū.

A doa ḃi, ce să-ī vaḃā ochiī? Lângā dēnsulū în patū, o ḃinā așa de frumōse, de amuțea și nu sciū cine când o vedea; ērā la capetele patului lorū sēsa rōbe una mai frumōsā de cātū alta. Mai vēḃu într'unū colțū alū cāmārei, șepte piei de bufnițe, aruncate una peste alta.

Se miră tată-seu, se miră mamă-sa de așa frumusețe și gingășie, ce nu mai văduseră de când erau ei.

Țiua de nuntă a fratelui celui mai mare viindă, se duse și fiul cel mic al împăratului, însă singur, căci nu putea să ia și pe Țiua, măcar că era să-i fie logodnică. Când, se pomeni cu dâna că se prinde în horă lângă dânsul. Nu mai putea de bucurie, când o vădu. Se fălea, nene, câtă un lucru mare; căci alta ca dâna nu se găsea în totă împărăția lor și a vecinilor lor. Toți nuntașii rămăseră cu ochii bleoziți la dâna. Iar ceilalți fii de împărați și domni cari erau poștiți la nuntă, dedeau târcole róbilor ce venise cu Țiua, și care de care umbla să se prindă în horă lângă dânsule. Și astă-fel se veseliră pînă séra. La masă, Țiua se aședă lângă fiul cel mic al împăratului. Mâncară și se cheuiră pînă la miezul nopții. Apoi se duseră fiecare la ale sale. Fiul cel mic al împăratului, se duse în camera lui. Țiua după dânsul. Se culcară și dormiră ca nisce împărați ce erau ei. Când se sculă dimineața și vădu pieile de bufniță totă acolo, îl apucă un cutremur de scârbă, aducându-și aminte de cele ce pățise de la dânsule.

Se făcu și nunta fiului de al doilea al împăratului. Fiul cel mic se duse la nuntă érași singur, și éra se pomeni cu Țiua că vine, și nici una, nici alta, țopă! se prinse lângă dânsul în horă. Crescea inima într'ensul de bucurie și de fală, mai cu sémă când vedea pe ceilalți fii de împărați și de domni că le lăsa gura apă la toți după o așa bucățică. Ei, vorba aluia, în pofida căpșunelor, mâncău foile. Își scoteau și ei focul jucându în horă cu róbele Țiuei. Séra éra se puseră la masă.

Fiului celui mic al împăratului, ce-i dá lui dracul în gând, se scólă de la masă, se duce în camera lui, ia pieile de bufniță, și le aruncă în foc, apoi vine și se pune la masă din nou.

O dată se făcu o tulburare între meseni. Și étă de ce. Una din róbe strigă: Stăpână! suntem în primejdie. Alta Țiue: stăpână! mie imi miróse a pírlit. Este prăpădenie de noi. Eară ea respunse: Tacă-vă gura, tocmai acum la masă v'ați găsit.

și voi să vorbiți secături? Nu trecu însă mult și maimise și a treia: Stăpînă! nu e scăpare, suntem vîndute mișeșce.

În aceeași vreme și dînsa strîmbă nițel din nas. Pasămite îi venise și ei mirosu de pîrléla pieilor. Și de odată sculându-se cu tótele de la masă, se făcură șapte porumbei. Apoi dîna mise fiului celui micu de împératu:

— Ai fostu nerecunoscétorú. Cu bine te-amú găsítu, cu bine să rămâi. Pînă nu vei isbuti să faci ce n'a făcutu omú pe lume, să nu dai cu mâna de mine.

Se înălțară, deci în slava cerului și îndată periră din ochii lui.

În deșertu mai rugară mesenii pe fiul împératului să ședă la masă, în deșertu ilú îndemnară párinții și frații să nu-și mai facă inimă rea, căci elú rămăsese cu ochii după porumbei și nu se mai puse la masă.

A doua di pînă în điorí plecě să-și găsescă logodnica. Elú simțea bine acum că fără dînsa nu mai putea trăi. Își luă diua bună de la párinți și de la frați și o porni în pribegie.

Trecu délurí, văi, colnice, străbātu pădurí întunecate și de piciorú neumbrate, dete prin smârcurí și lacoviște, și de urma-porumbeilorú săi nu putu da. Se frămánta cu firea voiniculu cerceta, căuta, întreba; dará nici o ispravă nu-mi făcea. Cu inima înfrántă, cu sufletulu sdrobotú de máhnire, și cu dogorulú dragostei într'énsulú, umbla ca unú smeú și ca unú leú paraleú, dará tóte în deșertu. Une-orí ilú bătea gindurile să-și facă séma singurú, să se dea la ripă, orí să-și sfárame capulú de colții de piatră de prin munți; dará parcă îi spunea inima, că odată, odată, o să se stîrșescă tóte necađurile sale, și de odată își venea în sine, și se punea din nou pe drumú, mai cu hărnicie și mai tare în credință că cine caută cu amăruntulú și cu stăruință trebuie să găsescă și gândulú să 'și-lú isbándescă.

Ruptú de ostenelă și de sbuncinare, se dete nițelú la umbră într'o vâlcea să se mai odihnescă o lécă. Și stándú elú acolo, ilú fură somnulú. De o dată se deșteptă, auđindú o gărâială de graiurí omenescí, și sări dreptú în susú. Ce să veđi dumneata? Trei drací se certau de făceau clăbucú la gură. Se duse la dênșiú cu peptulú înainte și le mise:

— Cërta fără păruială, ca nunta fără lăutarî.

— Se lovi ca nuca în perete și vorba ta, écă, respunseră ei, Dară noi nu ne certăm, ci numai ne sfădim.

— Și pentru ce vă sfădiți voi? îi întrebă el; căci gălăgia ce faceți voi, mortu d'ar fi cine-va și totu îl deșteptați.

— Uite, avem de moștenire, de la tata, o pereche de opinci, e căciulă și unu biciu, și nu ne învoim între noi, care ce să ia din ele.

— Și la ce suntă bune bulendrele pe care vă sfădiți voi?

— Când se încalță cine-va cu opincile, trece marea ca pe uscatu. Când pune căciula în capu, nu-lu vede nici draculu, măcar de i-aru da cu degetulu în ochi. Eară când va avea biciulu în mână, și va trosni asupra vrăjmașiloru săi, îi impetresce.

— Aveți dreptate să vă sfădiți voi, mă. Căci una fără alta, aceste bulendre nu facu nici doă cepe degerate. Eacă ce-mi dice mie gândulu, de veți voi să mă ascultați să vă facu eu dreptate omenescă.

— Te ascultăm, te ascultăm, respunseră draciî într'o glăsuire, spune-ne cum, și vomu vedea.

— Vedeți voi cei trei munți ce staî în fața noastră? Să vă duceți fie-care în câte unul, și cine va veni mai curându, după ce vă voi face eu semn, ale lui să fie tôte astea.

— Că bine dicit D-ta! Așa vom face. Bravo! écă ne-amu găsită omul care să ne facă dreptate.

Și îndată o rupseră d'a fuga draciî, tulind'o fie-care în spre câte unu munte.

Pină una, alta, voiniculu puse opincile în picioru, căciula în capu și luă biciulu în mină. Când ajunseră draciî în vârfulu munților și așteptară să le facă semnul, fiulu celu micu alu împëratulu trăsni de trei ori cu biciulu, în fața fie-cărui dracu și îi impetri acolo locul. Apoi o luă și elu la drumu în trêba lui, unde îl trăgea dorulu.

Abia mai făcu vr'o dece pași și vëdu pe susu unu stol de șapte porumbei. Îi urmări din ochi pină ce îi vëdu în ce parte de locu se lăsară. Într'acolo decî și dënsulu își îndreptă cărările pentru care să ostenise atita mare de vreme.

Trecu mări, pîrae, și ape mari ca pe uscată, mai cutreeră țeri și pustiuri, pînă ce ajunse la un munte mare, mare, al cărui vîrfu da la nori. Aci văduse el că se lăsase porombeii. Se puse a se urca pe dînsul, și din văgăună în văgăună, din steiu de piatră în colți, din ripă, în ripă, cățărîndu-se când pe muchi, când pe cîme de munți, ajunse la o peșteră. Intrîndu acolo, remase ca lovită de trăsnetu când vădu nisce palaturi ca de domnă și așa de măiestrită lucrate. cum nu se vedu pe pămîntul nostru. Acolo locuia logodnica lui, dîna dînelor. Cum o vădu prinblîndu-se prin grădină cu rîbele după dînsa, o și cunoscu. Unu copilașu de drăgulețu se ținea după dîna, a-lerga, se sbeguia priutre flori, și totu striga pe dîna ca să-i arate cîte unu fluturel. Pasămi-te dîna remăsese grea când sburase de la masă, Și acesta eră copilul lor.

Nu mai putea de bucurie fiul cel mic al împăratului. Îi venea să dea fuga ca un desmetic să ia copilașul să-lu să-rute. Dară își luă sîma, nu care cum-va să se sperie. Pe dînsul nu-lu vedea nimeni, căci era cu căciula în cap.

Începuse a da în de sîră, și el nu scia cum să se arate. În cele din urmă auzîndu că poftesce la masă pe dîna, se duse și el și se aședă între dînsa și între copilașul lor. Aduseră bucate. El mîncă ca unu lupu flămîndu, căci nu mai ținea minte de cînd nu mîncase el legumă fiartă. Dîna se miră cum de se sfîrșesce bucatete așa de iute. Porunci de mai aduse. Dară și acele se fituiră într'o clipă.

Între acestea el ridicîndu-și nițel căciula din spre partea copilului, acesta îl dări și o dată, strigă:

— Uite tata, mamă!

— Tat-tău, dragul meu, nu va da peste noi pînă nu va săvârși o faptă nădrăvană, respunse mă-sa.

El își trase iute, iute, căciula pe ochi și începu érašă a mîncă, de pîrea că se bată lupii la gura lui. După ce sfîrși și aceste bucate, dîna, cîprinsă de mirare, porunci să se mai aducă, ca să fie din destul.

Fiul împăratului se mai arată copilașului încă o dată, plin de bucurie că fiul său îl cunosc.

Copilul  r - i spuse m -si ;  i acesta  r  i il  tinu de rău ve i că nu-  venea ei a crede să fi făcutul bărbatu-s u nisca i fapte minunate, prin care să p t  ajunge la d nsa. Ea scia că pe acolo nici pasere m iastr  nu calcă. Copilul tăcu, căci tat -s u i i trăsesese căciula pe ochi numai de c t .

Mai m nc  p n  ce se ispr vi  i aceste bucate. M nca, nene,  i nu se mai sătura. Ne mai av nd  ce să mai aducă la masă,  ina începu a c rta că nu mai rămăsesese  i pentru r be. C nd  t  copilul că strigă  r  i.

— Mamă!  e  că este tata.

— Dar  unde este mă? ce tot  aiure i tu ?

— Ba nici aiurel , nici nimic . Uite-l  este coala lingă mine, u te-l , mă ia în brațe.

Se sperie  ina c nd au i. Dar  el  nu o lăsă p n  în cele din urmă, fără să se arate, ca să nu-  vie ce-va r u.  i lu ndu- i căciula din cap   ise :

— Eat -m   i eu. Tu n' i vrut  să cre i pe fiul  nostru c nd  i-a spus  că m'a v dut . Eu n'am  sciut  ce să cre u c nd am  v dut  sc rb sele alea de piei, ci am  socotită că facă bine, d ndu-le focului, ca să vă scap  pe voi de ele.

— A a am  fost  noi ursi i să p timim , r spunse  ina. Las  acum cele trecute uit ri ,  i spune-m  cum  i isbutitŭ de  i ajuns  p n  aici.

 i după ce- i povesti t te  nt mpl rile,  i tot  ce p ti, se îmbrățișară, s rut  copilul  i r mase acolo cu to i. El  stărui de d nsa să  s   r  i la lume,  i ea il  ascult . Se  nt rser  dec  cu to ii la  mp ratul , tat l  voinicului,  i acolo făcu o nuntă de se duse vestea în lume.

 mp ratul  acela  mb tr nind , t t  boerimea  i tot  poporul aleseră pe fiul  s u cel  mică de  mp rat , pentru că era rom n  verde,  ntreg  la minte  i drept  la judecat ;  i tr v   i  mp r  ir  în fericire de le r mase numele de pomenire în vecii vecilor .

Ear  eu  nc lecai  p'o  ea, etc.

NOT . (Povestit  de un  puitor  de ch rtie la Presa tipografică ; sed tor  în mah. T rchile tilor , poroclit  Meneicof, de la o ha n  lung  ce purtase odată).

XXI

GREUCEANU

fostu odată ca nici-odată, etc.

A fostu unu împăratu și se numia împăratul Roșu. Elu era forte măhnitu că în ȕilele lui, nisce smei furaseră sórcle și luna de pre ceru.

Trămise deci ómenı prin tóte țerile și rèveșe prin orașe, ca să dea în scire tuturilor că ori-cine se va găsi să scóțá sórcle și luna de la Smei, acela va lua pe fiia-să de nevastă și áncă și jumătate din împărăția lui, érá cine va umbla și nu va isbándi nimicú, acela să scie că i se va tăia capulú.

Mulți voinici se potricăliseră semeșindu-se cu ușurintă că va scóte la capétu o asemenea însărcinare; și, când la trébă, híș în susú, híș în josú, da din colțu în colțu și nu scia de unde s'o începă și unde s'o sfârșescă, veđi că nu tóte muscele facú miere. Împăratulú însă se ținu de cuvintú.

Pe vremea aceea se afla unu vitezú pre nume Greucénu. Auđindú și elú de fágăduința împăratéscă, ce se gândi, ce se resgándi, că numai își luá inima în dinți, încumetându-se pe ajutorulú lui Dumneđu și pe voinicia sa, și plecá și elú la împăratulú să se inchine cu slujba. Pe drumú se întilni cu doı ómenı pe carı slujitorı împăratéscı îi ducea la împăratulú ca să-ı taie, pentru că fugiseră de la o bătălie ce o avusese împăratulú acesta cu nisce gadine. Eı erau triști, bieții ómenı, dară Greucénu îi mângáie cu nisce vorbe așa de dulci, încát le mai veni nițică inimă, că era și meșterú la cuvintú Greucénu nostru

Elú își puse nádejdea în întemplerăa acésta și își ȕise: Im voi încerca noroculú. De voiú isbuti să înduplecú pe împăratulú

a erta pe acești omeni de la mörte, më voiü încumete să më însärcinezü și cu cea-l'altä trëbä; ërä de nu, sänätate bunä!

Më voiü duce de unde amü venitü. Asta să fie noroculü meu; nici odatä nu strică cine-va să facä o încercare.

Și astfelü, pofitorindu-și unele ca acestea, aide, aide, ajunge la curtea împëratëscä.

Înfäțișându-se la împëratulü, atätea îi povesti, äșa cuvinte bune și dulci scöse și atäta meșteșugü puse în vorbirea sa, încätü și împëratulü cređu că pe nedreptü arü fi să omöre pe acei omeni; că, mai de folosü i-arü fi lui să aibä doi supuși mai multü, și că mai mare va fi vađa lui în lume de s'arü arëta milostivü către poporü.

Nu mai puturä ömenii de bucurie când auzirä că Greucënu a mäglistü pe împëratulü pinä într'atäta, încätü 'l-a făcutü sä-ï erte. Mulțumirä lui Greucënu din tötä inima, și îi fägäduirä că în tötä viața lorü se vorü ruga lui Dumneđu pentru dënsulü ca să mërgä din isbändä în isbändä, ceea-ce și făcurä.

Acëstä isbändä o luä dreptü semuü bunü, și Greucënu, mergëndü a doua örä la împëratulü, gräi cu cuvintele lui mieröse cele urmätöre :

— Märite Dömne, să träesci întru mulți anï pe luminatulü scaunulü acestei împëräții. Mulți voinici s'au legatü către Märia ta să scöțä de la Smei sörele și luna pe care le-a hräpitü de pe cerü, și sciü că cu mörte au muritü, fiindcă n'au pututü sä-și indeplinëscä legämintele ce au făcutü către Märia ta. Și eü, Märite Dömne, cugetü a më duce întru căutarea acestorü tälharï de Smei, și mi-arü fi voia sä-mï cercü și eü noroculü, dör-dör va da Dumneđu să ajungemü a putea pedepsi pe acei blestemați de Smei, pentru nesocotita lorü îndräsnelä. Dar fii-mï milostivü, și mänä de ajutorü.

— Dragulü meu Greucene, respunse împëratulü, nu potü să schimbü nici o iotä nici o cirtä din hotärireä mea. Și acëstä nu pentru altü ceva ci numai și numai pentru că voescü să fiü dreptü. Poruncile mele voiü să fie una pentru tötä împëräția mea; la mine pärtinire nu este scrisü.

Vedënd statornica hotărîre a împăratului și dreptatea celorū vorbite de dēnsulū, Greucēnu cuvîntă cu glasū voinicescū :

— Fie, Mărite împărate, chiar de așū sci că voiū peri, totū nu mă voiū lăsa pānă nu voiū duce la capētū bunū sarcina ce imi iaū de bună voea mea.

Se invoiră, și preste cāte-va ȃile și plecă, după ce puse la cale totū ce găsi că e bine să facă, ca să scape cu fațā curatā din acēstā întreprindere.

Greucēnu luă cu dēnsulū și pe fratele sēū și merse, merse, merse cale lungā depărtatā pānă ce ajunse la Faurulū pāmēntulū, cu care era frate de cruce. Acestū faurū fiindū celū mai meșterū de pe pāmîntū, era și nădravanū. Aici se opriră și poposiră. Trei ȃile și trei nopți aū statū inchiși într'o cāmară Greucēnu cu Faurulū pāmîntulū și se sfătuiră.

Și, după ce se odihniră cāte va ȃile, și mai plānuiră ceea ce era de făcutū, Greucēnu și frate-sēū, o luară la drumū.

Îndatā după plecarea Greucēnului, Faurulū pāmîntulū se apucă și făcu chipulū lui Greucēnu numai și numai din ferū apoi porunci să arȃ cușnița ȃiua și nōptea și să ținā chipulū acesta fără curmare în focū.

Eară Greucēnu și frate-sēū, merseră cale lungā, și mai lungā, pānă ce li se făcu calea cruci, aici se opriră, se aședară pe erbă și făcură o gustārică din merindele ce mai aveau, și apoi se despărțiră, după ce se îmbrățișară și plānseră ca niscō copii.

Mai nainte d'a se despărți își împărțiră cāte o basma și se înțeleseră ȃicēndū: «Atunci cāndū basmalele vorū fi rupte pe margini, să mai tragă nădejde unulū de altulū că se vorū mai întālni; ȃră cānd basmalele vorū fi rupte în mijlocū, să se scie că unulū din ei este peritū». Mai însipse și unū cuțitū în pāmîntū și ȃiseră: «Acela din noi, care s'arū întorce mai întāiū și va găsi cuțitulū ruginitū, să nu mai aștepte pe celaltū, fiindcă acēsta însemnēzā că a muritū.» Apoi Greucēnu apucă la drēpta și frate-sēū la stānga.

Fratele Greucēnului, umblāndū mai multā vreme în secū, se întorse la loculū de despărțire și, gāsindū cuțitulū curatā, se

puse a-lă aștepta acolo cu bucurie că veduse sórele și luna la loculă loră pe ceră.

Eră Greucénulă se duse, se duse pe o potecă care-lă scóse tocmai la casele Smeiloră, aședate unde-și înțercase draculă copiilă. Dacă ajunse aici, Greucénulă se dete de trei oră preste capă și se făcu ună porumbelă. Vedă că elă ascultase nădrávániile ce-lă învățase Faurulă pămintulă. Făcându-se porumbelă, Greucénu sbură și se puse pe ună pomă care era tocmai în fața caseloră.

Atunci eșindă fata de Smei, cea mare, și uítându-se, se întorse repede și chemă pe mumă-sa și pe soru-sa cea mică ca să vină să vadă minunea.

Fata cea mică di se :

— Măiculiță și surióră, pasărea asta gingașă nu mi se pare ogurlie pentru casa nóstră. Ochiilă ei nu sémănă a de pasăre, ci mai mult sémănă a fi ochiilă lui Greucénulă celă de aură. Până acuma ne-a fostă și noă ! D'aici înainte numai Dumneđu șăși facă milă de noi și d'ai nóștri.

Pasă-mi-te aveau Smei cunóștință de vitejia lui Greucénu.

Apoi intrară câteșă trele Smeoícele în casă și se puseră la sfată.

Greucénu numai de câtă se dete éráșă de trei oră peste capă și se făcu o muscă, și intră în cămara Smeiloră. Acolo se ascunse într'o crăpătură de grindă de la tavanulă casei și ascultă la sfatulă loră. După-ce luă în capă totă ce auđi, eși afară și se duse pe drumulă ce ducea la Codrulă-Verde și acolo se ascunse subț noă podă.

Cum se vede tréba, din cele ce auđise, scia acum că Smei se duseseră la vinată în Codru-Verde și aveau să se întórcă unulă de cu séră, altulă la međulă noptilă și tartorulă celă mare despre dioă.

Așteptândă Greucénu acolo, étă, măre, că Smeulă celă mai mică se întorcea, și ajungéndă calulă la marginea podulă unde sforăi odată și sări înapoi de șapte pași. Dară Smeulă mîniându-se di se :

— Ah, mânca-o-ar lupilă carnea calulă ! Pe iunea asta

nu-mi e frică de nimeni, numai de Greucénul de Aurü; dar și pe acela c'o lovitură îl voi culca la pământ.

Greucénu auzindü eși pe podü și strigă:

— Vîno, Smeule vitézü, în săbü să ne tăiemü, sau în luptă să ne luptămü.

— Ba în luptă că e mai dréptă.

Se apropiară unulü de altulü și se luară la trântă.

Aduse Smeulü pe Greucénu și-lü băgă în pământü până în genuchî. Aduse și Greucénulü pe Smeü și-lü băgă în pământü până în gätü și-i tăie capulü. Apoi, după ce aruncă leșul Smeulü și alü calului sub podü, se puse să se odihnescă.

Când, în puterea nopții, veni și fratele celü mare alü Smeului, și calulü lui sări de șapte-spre-zece pași înapoi. Elü dișe, ca și frate-sëü, érá Greucénulü îi respunse și lui ca și celui d'întăiü.

Eșindü de sub podü, se luă la trântă și cu acestü Smeü.

Și unde mi-aduse, nene, Smeulü pe Greucénu și-lü băgă în pământü până la brëu. Dară Greucénu sărindü repede, unde mi-aduse și elü pe Smeü odată, mi-lü trânti și-lü băgă în pământü până în gätü și-i tăie capulü cu paloșulü. Aruncându-i și mórtăciunea acestuia și a calului sëü sub podü, se puse érašî de se odihni.

Când despre đori, unde venia, măre, venia tat'alü Smeilorü ca unü tartorü, cătrănitü ce era, și când ajunse la capulü podului, sări calulü lui de șapte-đeci și șapte de pași înapoi. Se necăji Smeulü de acéstă întêmplare câtü unü lucru mare, și unde răcni:

— Ah, măncare-arü lupî carnea calului; că pe lumea asta nu mi-e frică de nimenea, dóră de Greucénulü de Aurü; și încă și pe acesta numai să-lü iaü la ochiü cu săgéta și îlü voi culca la pământü.

Atuncî, eșindü și Greucénu de sub podü, îi dișe:

— Deh! Smeule vitézü, vîno să ne batemü, în săbü să ne tăiemü, în suliți să ne lovimü, ori în luptă să ne luptămü.

Sosi Smeulü și se luară la bătaia: în săbü se bătură ce se bătură și se rupseră săbiile; în suliți se lovira ce se lovira și se rupseră sulițile; apoi se luară la luptă: sgudeuiaü

unul pre altul de se cutremura pământul ; și strînse Smeul pe Greucénul odată ; dară acesta băgându de sémă ce are de gând Smeul, se umflă și se încordă în vine, și nu păi nimic, apoi și Greucénu strînse odată pe Smeu, tocmai când elu nu se ascepta, de-î pirií ósele.

Așa luptă nici că s'a mai vędutu. Și se luptară, și se luptară, până ce ajunse vremea la námiedí, și osteniră. Atunci trecu pe d'aspra lorú unú corbú carele se legána prin vęsduhú și căuta la lupta lorú. Și vędendu-lú, Smeulú îi dıse :

— Corbule, corbule, pasere cernită, adu-mi tu mie unú ciocú de apă și-ți voiú da de máncaře unú voinicú cu calulú lui cu totú.

Dıse și Greucénu :

— Corbule, corbule, mie să-mi aduci unú ciocú de apă dulce ; căci eú ți-oiú da de máncaře trei leșurí de smeú și trei de calú

Auđindú corbulú aceste cuvinte, aduse lui Greucénu unú ciocú de apă dulce și îi astámpără setea ; căci inșetoșaseră, nevoie mare. Atunci Greucénu mai prinse la sufletú, și imputernicindu-se, unde ridică, nene, odată pe Smeu, și trântindu-mi-lú, ilú băgá în pámintú până în gátú și-í puse piciorulú pe capú, ținendu-lú așa. Apoi îi dıse :

— Spune-mi, Smeule spurcatú, unde ai ascunsú tu sórele și luna, căci ađi nu mai ai scápare din mâna mea.

Se codea Smeulú, îngána verđi și uscate, dară Greucénu îi mai dıse :

— Spune-mi-vei ori nu, eú totú le voiú găsi, și încă și capulú reteza-ți-lú-voiú.

Atunci Smeulú totú mai nádájduindu-se a scápa cu viață, dacă îi va spune, dıse :

— În Codru-Verde este o culă. Acolo înáuntru suntú închise. Cheia este degetulú meú celú micú de la mâna dréptă.

Cum auđi Greucénulú unele ca acestea, îi reteză capulú apoi îi tăie degetulú și-lú luá la sine.

Dete corbulú, după fágáduială, tóte stárvurile, și ducendu-se Greucénulú la cula din Codru-Verde, deschise ușa cu

degetul Smeului, și găsi acolo sôrele și luna. Luă în mâna dreaptă sôrele și în cea stângă luna, le aruncă pe cer și se bucură cu bucurie mare.

Oamenii, când vădură éráși sôrele și luna pe cer, se veseliră și laudară pe Dumnezeu că a datú atâta tãrie lui Greucenu de a isbânditú împotriva impelițaților vrăj-nași ai omenirii.

Eară elú, mulțumitú că a scosú la bun capétú slujba, o luă la drumú, întorcându-se înapoi.

Găsinđu pe frate-séu la semnul de întrolocare, se îmbrățișară, și cumpărându doi cai ce mergeau ca săgéta de iute, întinseră pasulú la drumú ca să se întórcă la împératulú.

În cale, dete peste unú pèrú plin de pere de aurú. Fratele Greucenulú díse că arú fi bine să mai poposéscă puținú la umbra acestuí pèrú, ca să mai rêsuffe și caii, érá până una alta, să culégă și câte-va pere spre a-și mai momi fónea. Greucenu, care auđise pe sméóice ce plãnuiseră, se învoi a se odihni; dară nu lăsă pe frate-séu să culégă pere, ci díse că le va culege elú. Atunci trase paloșulú și lovi pèrulú la rădécină. Când, ce să veđi D-ta? unde începu a curge nisce sânge și veninú scárbosú și unú glasú se auđi din pomú dicéndú :

— Mě mâncași friptă, Greucene, precum ai mâncatú și pre bărbatulú meú.

Și nimicú nu mai rămase din acelu pèrú, de câtú prafú și cenușe; érá frate-séu incremeni de mirare, nesciindú ce suntú tóte acestea.

După ce plecară și merseră ce merseră, deteră peste o grădină fórté frumósă cu flori și cu fluturái și cu apă limpede și rece.

Fratele Greucenulú díse :

— Să ne oprimú aci nițelú, frate, ca să ne mai odihnimú și căișorii. Eară noi să bemú nițică apă rece și să culegemú flori

— Așa să facemú, frate, respunse Greucenu, dacă acéstă grădină va fi sădită de mâini omenesci și d'aca acelu isvorú va fi lăsatú de Dumnezeu.

Apoi trăgându paloşul lovi în tulpina unei flori care se părea mai frumoasă şi o culcă la pământu ; după aceea impuse şi în fundul fântânei şi a marginilor ei, dară, în locu de apă, începu a clocoti unŭ sânge mohorâtŭ, ca şi din tulpina floriŭ, şi umplu văduhulŭ de unŭ mirosŭ greşosŭ. Prafŭ şi ăerănă rămase şi din fata cea mai mare de smeŭ, căci ea se făcuse grădină şi isvorŭ ca să învenineze pe Greucenuŭ, şi să-lŭ omóre.

Şi scăpându şi d'acéstă pacoste, încălecară şi plecară la drumŭ, repede ca vintulŭ ; când, ce se veđi, d-ta ? Unde se luase după dinşii scorpia de mumă a smeoícelorŭ cu o falcă în cerŭ şi cu alta în pământŭ ca să înghiţă pe Greucenu şi mai multe nu ; şi avea de ce să fie cătrănită şi amărită : căci nu mai avea nici soţŭ nici fete, nici ginevi.

Greucenu simşindŭ că s'a luatŭ după dinşii smeoica cea bătrână, dişe frăţině-sěŭ !

— Ia te uită, frate, înapoi şi spune-mi ce veđi.

— Ce să veđŭ, frate, îi respuse elŭ, étă unŭ norŭ vine după noi ca unŭ vêtejŭ.

Atunci dete bice cailorŭ cari mergea repede ca vintulŭ şi linŭ ca gândulŭ ; dară Greucenu mai dişe odată fratelui sěŭ să se uite în urmă. Acesta îi spuse că se apropie norulŭ ca o flăcărae ; apoi , mai făcendŭ unŭ vintŭ cailorŭ, ajunseră la Faurulŭ pământului.

Aci, cum descălecară, se închise în făurisce. Pe urma lorŭ ecă şi smeoica. De-î ajugea îi prăpădea ! Nici osciorŭ nu mai remănea din ei. Acum însă n'avea ce le mai face.

O întorse însă la şireticŭ : rugă pe Greucenu să facă o gaură în părete, ca măcarŭ să-lŭ vadă în faţă. Greucenu se prefăcu că se înduplecă şi făcu o gaură în părete. Dară Faurulŭ pământului se aţinea cu chipulŭ lui Greucenu celŭ de ferŭ, ce arsese în focŭ de săria schintei din elŭ. Când smeoica puse gura la spărtură ca să sórbă pe Greucenu, Faurulŭ pământulŭ îi băgă în gură chipulŭ de ferŭ roşu ca foculŭ şi ilŭ viri pe gâtŭ Ea, înghiortŭ ! înghiţi şi pe locŭ şi crăpă

Nu trecu multă și stârvulă meoiciei se prefăcu într'unu munte de feră și astfel scăpară și de dēnsa.

Faurulă pământului deschise ușa făuriseei, eși afară și se veseliră trei zile și trei nopți de așa mare isbândă. Elu mai cu semă era nebunū de bucurie pōntu muntele de feră. Atunci porunci călșiloră să facă lui Greucēnu o căruță cu trei cai cu totul și cu totul de feră. După ce fură gata, suflă asupra lorū și le dete duhū de viață.

Luāndu-și dioa bună de la frate-sēu de cruce, Faurulă pământului, Greucēnulū se urcă în trāsură cu frate-sēu celū bunū și porni la Roșu împēratū ca să-și priimēscă rēsplata.

Merse, merse, până ce i se infurci calea. Aci se opriră și poposiră. Apoi, Greucēnu desprinse de la căruță unū calū și-lū dete fratelulū sēu, ca să ducă împēratului Roșu vestea cea bună a sosiriī lui Greucēnu cu isbândă săvērșită ; ēră elū rēmase mai în urmă. Înaintāndū elū a lene, resturnatū în căruță, trecu pe lângă unū diavolū schiopū carele ținea cale drumetilorū ca să le facă neajunsuri. Acestuia îi fu frică să dea peptū cu Greucēnu, dară, ca să nu scape nici elū neatinsū de rēutatea lui cea drēcēscă, îi scōse cuiulū din capulū osiei de d'indērētū și-lū aruncă departe în urmă.

Apoi totū elū dise Greucēnului :

— Măi, vericule, îi-ai perdatū cuiulū, du-te de țu-lū cantă.

Greucēnu, sārindū din căruță, își uită acolo paloșulū din greșelă. Eară când elū își cānta cuiulū, diavolulū îi fură paloșulū, apoi, aședāndu-se în marginea drumului, se dete de trei ori peste capū și se schimbă într'o stană de pētră.

Puse Greucēnu cuiulū la capulū osiei, ilū înțepeni bine, se urcă în căruță, și pe ici-ți-e drumulū ! Nu bagă însă de semă că paloșulū îi lipsește.

Ascultați acum și vē minunați, boeri d-vōstră, de pātenia bietului Greucēnu. Unū mangositū de sfetnicū d'ai împēratului Roșu se făgădnise diavolului, dacā ilū va face să ia elū pe fata împēratului. Ba încă și rodulū căsătoriei sale ilū inchi-nase acestui necuratū. Impelițatulū scia că Greucēnu fără paloșū, era și elū omū ca toți omenii. Puterea lui în paloșū era ;

fără paloșu era necunoscutu. Îi fură paloșulu și-lu dete becisniculu de sfetnicu.

Acesta se infățîșă la împăratulu și îi ceru fata, dîcendū că elū este, celū cu isbānda cea mare.

Împăratulu îlū cređu, vĕdĕndu-î și paloșulu, și începuseră a pune la cale cele spre cununie. Pe cānd se pregătea la curte, pentru nuntirea ficeî împăratulu cu voiniculu celū mincinosu, ce dîcea că a scosu sōrele și luna de la smeî, vine și fratele Greucĕnulu cu vestea că Greucĕnu are să sosĕscă in curĕndū.

Sfetniculu celū palavaticū, cum auđi de ună ca acĕsta, mer-e la împăratulu și dîse că acela este unū anăgitorū și trebue pusū la închisōre. Împăratulu îlū ascultă. Ēră sfetniculu umbla d'a 'ncătelea, zorindū să se facă mai curĕndū nunta, cu gāndū că, dacā se vā cununa odată cu fata împăratulu, apoi pōte să vină o sută de Greucĕni, că n'are ce-î mai face, lucru fiindū sfĕrșitū.

Împăratulu însă nu-î prea plăcu zorulū ce da Sfetniculu pentru nuntă, și mai tărăgăi lucrurile.

Nu trecu multū și étă că sosese și Greucĕnu, și infățîșāndu-se la împăratulu, acesta nu scia între care să alĕgă. Credea că acesta să fie Greucĕnu, dară nu-și putea da sĕncă de cum paloșulu lui Greucĕnu se află in māna Sfetniculu. Atunci băgă de sĕmă și Greucĕnulu că-î lipsese paloșulu și tocmāi acum îi veni in minte pentru ce nu vĕduse elū stana de pĕtră decătū dupā ce-și gāsise cuiulū de la osie, și se întorcea la căruță cu dînsulū. Pricepu elū că nu e lucru curatū.

— Împĕrate prea luminate, dîse elū, tōtă lumea dîce că ești omū dreptū. Te rogū să-mi faci și mie dreptate. Multū ai așteptatū, mai așteptă, rogu-te, încă puțin și veî vedea cu ochiū adevĕrulū.

Priimi împăratulu a mai aștepta pānă ce să se întōrcă Greucĕnu. Acesta se puse ĕrăși in căruța lui cu cai cu totū de ferū și într'unū sufletū merse, pānă ce ajunse la stana de pĕtră, acolo unde necuratulu îi scosese cuiulū de la căruță.

— Ființă netrebnică și păgubitōre omenirū, dîse elū, dā-mă

paloşulă ce mi-ai furatŭ, căci, ce unde nu, prafulŭ nu se alege de tine.

Petra nici că se clinti din locŭ măcarŭ.

Atunci ŝi Greucenu se dete ŝi de trei ori peste capŭ, se făcu unŭ busduganŭ cu totulŭ ŝi cu totulŭ de oţelŭ, ŝi unde începu, nene, a lovi in stană de se cutremura pămîntulŭ. De câte ori da, de atâtea ori cădea câte o sburătură de pĕtră. ŝi lovi ce lovi până ce îi sfărămă vĕrfulŭ. Apoi de odată începu stana de pĕtră a tremura ŝi a cere ertăciune. Eară busduganulŭ de ce da, d'ăia iŝi întetea loviturile, ŝi dete, ŝi dete, până ce o făcu pulbere. Când nu mai fu în piciorĕ nimicŭ din stana de pĕtră, cătă prin pulberea ce mai remăsesc, ŝi-ŝi găsi Greucenuŭ paloşulŭ ce-i furasc satana.

Îl luă ŝi, fără nici o clipă de odihnă, veni ŝi se înfăţiŝă ertăŝi la împĕratulŭ.

— Sunt gata, Mărite împĕrate, diŝe elŭ, s'arătŭ ori cui ce pĕte osulŭ lui Greucenu. Să vină acelŭ sfetnicŭ neruŝinatŭ care a voitŭ să te amăgĕscă, spre a ne înţelegĕ la cuvinte.

Împĕratulŭ îl chemă.

Acesta, dacă veni ŝi vĕdu pe Greucenu cu sprincĕna încruntată, începu să tremure ŝi-ŝi ceru ertăciune, spunĕndŭ cum căduscĕ în măinile lui paloşulŭ lui Greucenu.

După rugăciunea lui Greucenu, dobîndi ertare ŝi de la împĕratulŭ, dar acesta îi porunci să pĕră din împĕrăţia lui. Apoi scōscĕ pe fratele Greucenuŭ de la închisōre ŝi se făcu o nuntă d'alea împĕrătescile, ŝi se încinse niscĕ veselii care ţinură trei sĕptĕmăni. . . . ŝi eŭ încălecaiŭ p'ō ŝea, ŝi vĕ povestiŭ d-vōstră aŝa.

NOTĂ. Povestitŭ de Mihalache Constantin, din mahalaua Delea-
Veche, Bucurescĭ, 1876. Publicatŭ pentru prima ōră in Calendarulŭ
Aurora.

XXII

CELE DOE-SPRE-DECE FETE DE ÎMPERATŪ ȘI PALATULŪ CELŪ FERMECATŪ

fostŭ odată ca nici odată, etc.

A fostŭ odată unŭ flcăiandru sërmanŭ de păriuși. Elŭ argătea pe la unii și pe la alții ca să-și câștigel hrana vieții. Și fiindŭ că avea darulŭ de a fi curățelŭ, toți flcăii din satŭ îlŭ pismuiaŭ. Cei-lalți argați cășunaseră pe dënsulŭ și-lŭ totŭ luaŭ peste piciorŭ, őră elŭ nu lua aminte de flcăriile lorŭ și-și căuta de trëba lui. Când se adunau sëra și birfeau verși și uscate, elŭ se făcea că nu înțelege vorbele aruncate în pofida lui; se arëta prostănacŭ. Pentru acësta ei îlŭ porocleau dicëndu-i căscăundulŭ satului.

Stăpăniŭ unde slujea elŭ erau fôrte multumiți de dënsulŭ, și se băteau care de care să-lŭ apuce. Când trecea prin satŭ, fetele își dau cöte și se uitaŭ la dënsulŭ pe subt sprincene. Și ce e dreptŭ că avea la ce se uita. Elŭ era curatŭ la față și chipeșŭ; chica lui nëgră ca pana corbului, flutura ca o cömă pe grumajii lui albŭ ca zăpada; mustăciöra abia mijeia de parcă era o umbră pe buza lui cea de susŭ; dară apoi ochii? Avea nisce ochi, neiculiță, de băgase pe töte fetele în böle.

Când era la adăpatulŭ vacilorŭ fetele care de care se întrecea să-i dea pricină de vorbă; dară elŭ nu băga pe nimeni în sëmă; se făcea că nu pricepe ce vorŭ ele. Pentru acësta ele ca să arate că nu le pasă de nebăgarea lui de sëmă, între ele, îlŭ porocleau cu numele de Fëtŭ-frumosŭ alŭ satului. Și de unde să nu fie așa!

Elŭ nu se uita nici în drepta, nici în stânga, mergea cu vitele

În pășune, și treba eșă din mâna lui mai cu asupra de câtă din ale celorlalti argați.

Nu sciū ce făcea elū, ce dregea, că vacile pe cari le pășcea elū, erau mai frumoșe de câtū ale celorlalti argați. Ele dau mai multū lapte de câtū cele ale altorū argați, fiindū ca pe unde le ducea elū, pășunea era mai cu gustū și mai îndesulătore. Pe unde călca piciorulū lui se cunoscea, fiindū-căși erburile se înveseleaū.

Pasă-mi-te se născuse în cėsū bunū și era ursitū să ajungă ce-va. Dară elū, nici habarū n'avea de asta și nici gândū n'avea să se mândrească, fiindū-că nu scia ce-ī este ascunsū în cursulū vreimilorū. Cismiritū, precumū ilū lāsase pe elū Dumneđeū, își vedea de ale sale, fără să se atingă cu cuvintulū saū în orī care-va felū de alții saū de alū altora. Și tocmai pentru acēsta flēcăii și cei-lalti argați ilū ponosluia.

Într'o ȃi de primă vară, ostenitū fiindū totū umblāndū după vaci, se dete la umbra unū copaciū mare și stufoșū și adormi. Își și alesese, veȃi, locū pentru așa ce-va. Eră o vālcea împodobitā cu felū de felū de floricele, tōte înflorite, de părea că dā ghiesū omulū să trecā printre ele. Ceva mai câtū colo unū pîrăiașū, a cărui obârșie venea dintr'unū șipotū de apă ce eșea din cōsta unū delulețū, șerpuia printre brusturi și alte burueni pe unde își făcuse locū, și susurulū apei parcā te îndemna la somnū. Copaciulū subt care se adumbrise era mărețū și parcā se lupta ca să ajungă la nourī. Printre crăcile lui întinse se giugiuleaū paserelele și-și făceaū cuiburi; numai ascultāndū cine-va ciripirile lorū, se aprindea într'ensulū foculū dragostei. Desișulū frunȃelorū sale făcea o umbră, de parcā rămneaī la ea. Bagū sēmă, nu era așa căscāundū flēcăulū acesta, și pe nedreptū îi atārnaū de cōdā acestū ponosū cei-lalti argați din satū. Cum puse capulū josū, și adormi.

N'apucase să dōrmă, ca de când începuiū să vė povestescū și odată sārī dreptū în susū.

Visase unū visū frumosū, și se deșteptase.

Visase că unde venise la dēnsulū, märe, o ȃinā mai frumoșă de câtū tōte ȃinele din cerū și de pre pāmintū, și-ī ȃisese să

se ducă la curtea împăratului locului aceluia, că acolo are să se procopsescă.

Când se deșteptă, își dîse : mă, ca ce să fie asta ? și începu a se pune pe gânduri ; totă ȕiulica îlă munciră gîndurile și nu se domirea de loc, de loc, ca ce să însemneze ună asemenea visă. Elă nu înțelegea că stéoa sub care se născuse venea să-lă slujescă.

A doa ȕi, mergendă érăși cu vitele la păscută, abātu din drumă și dete érăși pe la copaciulă cu pricina, și érăși se culcă la tulpina lui, și érăși visă același visă.

Sculându-se, își dîse : mă, ăsta nu e lucru curată, și érăși totă ȕiulica fu dusă pe gînduri.

A treia ȕi cu dinadinsulă făcu să-î fie drumulă pe la acelașă copaciă sub care se culcă, și visă același visă ; ba încă de astădată ȕina îlă amenință cu bólă și cu tôte ticăloșule omenesci, dacă nu s'o duce.

Atunci și elă daca se sculă și veni acasă cu vacile și le băgă în coșară, se infățișă la stăpănu-séu și-î dîse :

— Stăpăne, pe mine mă bate gîndurile să mă ducă în lume să-mi caută noroculă. Destulă amă argătită, și pină acum nu vedă nici ună semnă ca să potă și eă sălta ce-va. Fă bine și-mi dă socotéla.

— Da pentru ce, băete, să eși de la mine ? Aă doră nu te mulțimesci de simbria ce-ți daă ? Aă mîncare n'ai destulă ? Ia, mai bine seȕi la mine, și eă voiă căta să-ȕi daă o fată bună din sată, cu nițică zesticică, să te mai ajută și eă cu ce m'o lăsa inima, să-ȕi faci și tu rostă aici ca toȕi megiașii, nu mai hoînări prin a lume, ca să nu ajungă, fără nici ună căpătéiă, ca vai de lume.

— Ba, de mulțumită, suntă mulțumită de D-ta, stăpăne ; mîncare amă destulă, nu potă să mîniă pe Dumnedeă : dară așa mi-a venită mie, să mă ducă în lume, și nu voiă rămănea pentru nu sciă ce.

Dacă vedă stăpănu-séu că este peste pôte a-lă face să rămăe, îi dete ce bruma mai avea să ia, și elă plecă, luându-și ȕioa bună de la stăpănă.

Ducendă-se de la satulă séu, flăcăulă ajunsé dreptă la curtea

împăratăscă și se băgă argatu la grădina împăratului. Grădinarul fu bună bucuros să-lă priméscă, când îl vèdu așa curățelū, căci dobândise pînă atunci câte-va bobărnace de la fetele împăratului că bagă argați totū ce este mai uricîosū și mai scărbosū în omenire.

Curățelū, curățelū, dară bănele de pe dănsulū erau imóse, deh! ce să dîci ca de văcarū. Grădinarulū puse de-lū îmbăie, îlū primeni și-î dete de îmbrăcă nice haine care să mai semene a argatū la grădina împăratăscă. Și cum era de potrivitū făcutū la boiulū lūi, îi ședea bine cu hainele ce îmbrăcă.

Pe lăngă cele-lalte trebī grădinărescī, slujba lūi de căpetenie fu ca să facă în fie care dī câte doē-spre-dece mănuchiulețe de florī, și în fie-care diminéță să le dea la cele doē-spre-dece domnițe, fete ale împăratului, când vorū eși din casă spre a se primbla prin grădină.

Aceste domnițe erau ursite să nu se pótă mărta pînă nu se va găsi cine-va care să le ghicéscă legătura ursitei lorū și să facă pe vre-una din ele ca să iubéscă pe cine-va. Ursitele lorū le dăruise cu patima joculū. Eraū nebune după jocū, și pe fie-care nópte rupeaū câte o pereche de condurī de mătase albă, dăntuindū.

Nimenī nu scia unde mergū ele nóptea de jócă.

Împăratulū se luase de gândurī cu atăta cheltuială pe condurī tetelorū sale, și pentru inima lorū de ghiată, de care nu se putea lipi nici unū june din cei ce venise în peșitū.

Pentru acésta elū dase sfară în țera lūi și în țările streine precum ca să se scie că cîne va găsi să-ī spue ce facū fetele lūi nóptea de rupū fie-care câte o pereche de condurī, póte să-și alégă pe care îi va plăcea din ele, și elū i-o va da lūi de soție.

Elū scia că le ține pe tóte închise la unū locū într'o cămară din palatulū seū, încuiate și zăvorite cu noă uși de ferū și cu noă lacăte mari. Dară nimenī nu scia ce facū ele nóptea de li se rupū încălțămintele, căci nimenī nu le veduseră pînă atunci eșindū din casă, căci nu puteaū.

Pasă-mi-te, lorū le era făcutū ca așa să-și petrécă vremea în tótă viața lorū. Așa le era orânda.

Cum se auđi de acéstă hotărîre a împăratului, începu a curge la pețitorī: ba feciorī de domni și de împărați, ba feciorī de boeri mari, pîna și feciorī de boeri mai mici. Și care cum venea se punea de pîndă la ușa domnițelorū câte o nópțe. Împăratulū aștepta cu mare nerăbdare în fie-care dimineța ca să-i aducă câte vre-o veste bună; dară în locū de acésta, i se spunea că junii ce se puneau de pîndă séra, nu se mai găsescū dimineța. Nu se scia ce se facū. Nicī de ună măcarū nu li se mai dedea.

Unū-spre-dece flăcăi o pățise pîna acum. Ceī-lalți cari mai erau, începuseră a se codi; nu mai voiră să stea de pîndă. Se lipseau de a lua de neveste nisce fete, pentru care se rē-pune atifi tineri.

Și ast-felū unulū câte unulū se cărară pe la casele lorū de la curtea acestui împăratū, și-i lăsară fetele în plata domnului; căci nimeni nu mai voia să-și pérđă sufletulū pentru unū capū de muere.

Însuși împăratulū fu copriusū de spaimă, cum de să piară așa junii ce voiau să-i pîndescă fetele, și nu mai cuteza să îndemne pe nimeni.

Împăratulū era nevoitū să cumpere mereū pe fie care și câte doē-spre-dece perechi de conduri, și intrase la grije că o să-i îmbetrânescă fetele în vatră, și o să împletescă cosița albă, fără să pue pirostrile în capū.

Argatulū de la grădinărie își împlinea slujba cum scia elū în legea lui. Și domnițele, erau mulțumite de mănuchele de flori ce li le da argatulū, și grădinarulū de lucrulū lui.

Elū când da florile domnițelor, nicī nu-și ridica ochii asupra lorū; dară când da florile fetei celei mici, nu sciū de ce, că se roșia ca unū bujorū, și-i tăcâia inima, de sta să-i sară din peptū afară.

Fata băgă de sēmă acésta, însă cređu că flăcăulū este rușinosū, și d'aia se face așa de roșu când vine înaintea lorū.

Ađi așa, mâine așa, elū vedea că nu e de nasulū lui o

aşa bucaşică. Dară ce-î faci inimii? Ea îi da brânci şi lui bat'o pustia! şi ară fi voită să se pue şi elă la pândă, şi apoi se gândea şi la păţeniile celor care păzise înaintea lui.

Fata cea mică se greşi într'o di şi spuse surorilor cum, argatul care la da floră, se roşesce ca o sfredă când vine înaintea loră, şi cum este de curăţelă. Cum auşi fata cea mai mare ast-felă de cuvinte că ese din gura surorei sale celei mai mică, unde începu să o dojenescă cu nisce vorbe cam luătoare în răsă, cum de numai să se gândescă ea a scôte aşa vorbe blânde pentru ună argat, căci asta ară semăna că inima ei este pornită a se planisi cuiva.

Băiatului îi dicea inima să se arate la împăratulă cu cererea de a pândi şi elă, dară să lăsămă că-şi cunoşcea lungulă nasulă, să lăsămă că uitase păţeniile altoră flectă ce periseră, lui îi era să nu-şi pără slujba, şi să rămăe cu buzele umflate. Apoi unde puă d-ta gândulă ce-lă muncea grăsnic, că de va fi gonită de la curtea împăratăscă, n'are să mai vadă pe fetele împăratului, căci dându-le floră în fiecare diminătă, oră cât se feri de vre-o patimă, totuşi gingăşii-le şi frumuseşile feteloră de împărat, şi mai cu sémă căutătura cea blajină a fetei celei mică, îlă ademenise pînă într'atită în câtă, se socotea elă, că dacă nu va mai atinge în fiecare diminătă cu degetele sale mâinile cele albe ca o colă de hirtie, cu pelea môle ca pufulă, ale feteloră de împărat, nu va mai putea trăi.

Diua, năptea, îlă munceaă aceste gânduri, şi nu scia cum să facă să-şi împlinescă pofta inimă, fără de care simţea elă că nu va putea să mai trăescă.

Intr'una din nopţi, adormindă elă cu gândulă ţintă la dorinţa ce-lă chinuia de-î rodea băerile inimă, vedă în visă eră pe dina din vâlcăoa cea cu floră unde i se arătase odinioră.

Ea îi dise: Să te duci în unghiulă grădinei celă despre răsărită; acolo vei găsi doă puă de dafin, unulă cireşiu şi altulă trandafiră; alături cu densă vei vedea o săpălugă de aur, o năstrapă totă de aur şi ună ştergară de mătase. Să ei aceşti puă de dafin, să-î puă în doă ghivece frumoşee, să-î sapă cu

săpăluga cea de aur, să-î udi cu năstrapa cea de aur, să-î stergă linișor cu ștergarul cel de mătase și să-î îngrijescă ea pe lumina ochilor tăi. Când voru cresce și se voru face ca de un stat de om, ori ce vei cere de la densii și se va isbândi tocmai pe tocmai.

Disă și peri ca o nălucă, fără să apuce argatulul grădinarului să-î mulțumescă harimă.

Nici nu se desmeticise bine diu uluiala somnului, nici nu se șterse la ochi măcar, și dete fuga în unghiul grădinei celă despre răsăritu, și rămase năuc de bucurie, când vedu în ființă toate cele ce îi spusese dina în somn. Acum se șterse și el la ochi, se pipăi să vadă nu care cum-va dorme încă, și aeva să fie ore ceea ce vedea? După ce se încredință că nu este nălucă de noapte, puse mâna și luă dafinii.

Îi îngriji cum sciu el mai bine, îi săpă adesea cu săpăluga ce găsisse el acolo, îi udă cu năstrapa, îi sterse cu ștergarul, și, ce să mai lungim vorba? îi îngriji ea pe lumina ochilor lui, tocmai precum îi poruncise dina.

Dafinii cresceau și se împuterniceau ca prin minune. Nu trecu mult, și se făcură mari. Frumusețe ca și la acești dafinii nici că s'a mai vădută.

Când ajunseră ca d'un stat de om, el veni la densii într'una din zile și disă unuia precum îl învățase dina:

«Dafine, Dafine,

Cu săpăluga de aur săpatu-te-am,

Cu năstrapă de aur udatu-te-am,

Cu ștergaru de mătase stersu-te-am,

Dă-mi darul d'a mă face, ori-când voi voi eu, să nu fiu vădută de nimeni.»

El rămase buimăcit de mirare, când în clipa aceeași chiar vedu cum se inființază un boboc de florc, cum cresce de se măresce și cum se deschide o florc așa de frumôsă de nu puteai să te opresci ca să nu o miroși. El puse mâna de o rupse, o luă și o băgă în sînu; veđi că așa îl învățase dina.

Sera când domnițele intrară în cămara lor cea încuiată și zăvorâtă cu noă lacăte mari, ca să se culce, el se furișe bi-

nișorū pe lângă ele și intrară împreună. Elū le vedea pe ele ce facū, dară ele nu-lū vedeau pe dēnsulū. Elū le vedu că în locū să se desbrace spre a merge la culcare, ele începură a se peptăna, a se îmbrăca cu haine scumpe și a se găti de ducă.

Elū se mira de cele ce vedea și se hotări ca să se ție după dēnsele cu dinadinsulū să vadă pe unde au să iasă ele, unde au să se ducă și ce au să facă.

Când, de odată fata cea mai mare dīse surorilorū sale :

— Gata sunteți, fetelorū ?

— Gata suntem, respuneră ele.

Atunci cea mare din surori bătu cu piciorulū în pământū și de odată se deschise în doă dușumeaoa casei. Ele se coboriră prin acea deschidetură și merseră ce merseră pînă ce ajunseră la o grădină gărduită cu zidū de aramă.

Când fură să intre, fata cea mare bătu din piciorū érăși și porțile cele de oțelū ale grădinei se deschiseră. Intrându. băiatulū călcă pe rochia fetei celei mici.

Acēsta întorcēndu-se repede, nu vedu pe nimeni ; și chemāndu-și surorile, le dīse :

— Surorilorū, bănuescū că s'a luatū cine-va după mine. că uite, simțiiū că m'a călcatū ore cinc pe rochie.

Surorile se uitară în tōte părțile, și nevēdēndū nici ele pe nimeni, îi rēspunse :

— Nu fii așa bănuitorē, soro ; cine să fie aci, ori să se ia după noi. Nici pasare măiastră nu pōte rēshi pînă unde suntemū noi acumū. Ia, veđi mai bine să nu se fi apucatū rochia ta de vre-unū mārăcine, și cum ești tu de fricosă, ți s'o fi părutū că te-a călcatū nescine pe rochie. Nu fii așa de ușurică.

Ea tăcu. Băiatulū se ținea după dēnsele.

Trecură printr'o pădure cu frunzele de argintū, trecură prin alta cu foile de aurū, trecură prin altă pădure cu frunzele numai diamanturī și petre nestimate, cari sclipeau de-ți luaū ochii, și ajunseră la unū eleșteū mare.

În mijloculū aceluī eleșteū se ridica unū dāmbulețū, și pe dēnsulū nisce palaturī cum nu mai vēduse elū pînă atunci. Palaturile împēratulū rămāseseră josū de totū pe lângă a-

cestea care străluceau de, la sora te puteai uita, dară la densesle ba. Și așa de cu meșteșugă erau făcute, în câtă când te urcai în ele, ți se părea că te coborî, și când te dedeai josă din ele, ți se părea că te urci.

Doce-spre-dece luntrișore cu vislași muiatăi numai în firă de celă bună, le așteptău la margine. Cum ajunseră, se puseră fie-care în câte una, și plecară. Argatulă se puse în luntrea fetei celei mici.

Luntricele porniră și mergeau în rândă ca cocori. Numai luntrea fetei celei mai mici rămănea mai în urmă. Vâslașulă se mira cum de este mai grea de câtă altă-dată, și trăgea din răsputeri la vâsle ca să ajungă pe cele-lalte.

Cum eșiră la celă-laltă maiă ală eleșteului, se auđi o musică care, vrând, nevrând, te făcea să dăntuesci. Fetele se repeđiră ca fulgerulă, intră în palatū și se puseră pe jocă cu flăcăii cari le pândiseră, și jucară și jucară. pînă ce li se sparseră conduri.

Băiatulă se ținu mereu după ele. Intrândă și elă în palatū, ce-î vedură ochii? Cămara de jocă mare și largă de abia puteai să-î zăresci căpătăiulă. Ea era împodobită numai cu aură, cu petre nestemate și cu făclii de jură împrejură ce ardeau în nise sfesnice de aură curatū mai mară de câtă omulă. Păreții albi ca laptele străluceau de-ți luaă ochii, și cu dungă de aură împodobite cu zamfiruri și rubinuri de licăreau ca foculă.

Argatulă se puse într'ună colță și privea la tôte minunile astea. Și avea și la ce privi, căci vedea acolo lucruri de cari nu-î mai veduseră ochii. Dară unde fu pomana aia ca să stea la ună locă? Sărea și elă tontoroiulă de colo pînă colo fără să vrea; căci nu era chipă să stea la ună locă, fără a sălta, când cânta muzica aia. Pînă și sfesnicile și mesele și lăvițile din casă săltau.

Și nici pomenelă măcară nu este ca să-și inchipuiască cine-va frumusețea cântăriloră și a musicii aceleca: Organe, fluere, chitări, alăute, buciume, cimpoe și alte multe d'ală de astea cântău într'o unire de rămăneaă marți cei mai bună musicanți din lume.

D'apoi cântecele? trăgeau cu focu la nisce hori, bătuta, brăulă, ca la ușa cortului, de unlu singuru, pipărușulu și câte jocuri tôte de puteai să-ți rupi bojecii jucându.

Și jucară, și jucară pină despre dioă. Când, de odată, încetându musica de a mai cânta, eși ca din pămintu o masă încărcată cu de tôte bunătățile și ce este pe lume și ce nu este. Se puseră cu toții la masă și mâncară și se chefură câtu le poffiră inima.

Argatulă de la grădinărie ședea în colțulă lui unde se aședase și privea, lăsându-și gura apă.

La masă le slujea nisce arapi, îmbrăcați în nisce haîne forte scumpu împodobite.

După ce se sculară de la masă prinseră a se întorce acasă.

Se întorseră érași pe unde au fostu venitū. Băiatulū se ținea după dênsele ca draculū după călugărū.

Când fură a trece prin grădina cu frunțele de argintū, ce-i dete argatulū prin gândū, că numai rușe o rămurică dintr'unū copaciū.

Unū frémătū puternicū se făcu atunci în tótă pădurea ca de o furtună ce vine întăritată asupra copacilorū; și totuși nici o frunță măcar nu se mișcă din locū, ba nici măcar nu se clătină ca de o adiere de vint barimū.

Fetele răsăriră.

— Ca ce să fie asta, leiculiță? diseră.

— Ce să fie? respunse cea mai mare din surori. Ecă, pășerica ce-și are cuibulū în turnulū bisericii din palaturile tătălū nostru trebue să fi trecutū prin frunțe; căci numai ea pôte să resbată pe aici.

Fetele trecură și ajunseră în palatulū unde erau incuiate, tot pe unde eșiseră.

A doua di argatulū de la grădinărie când dete mânuchiurile de flori fetelorū împèratulū, ascunse cu meșteșugū rămurica ruptă în mânuchiulū fetei celei micī.

Domnița se miră când își priimi mânuchiulū de flori, se uită cam cu milă la argatū, și nu-și putea da sēma cum de să ajungă acea rămurică între florile ce primise.

A doua s^{er}ă ^{er}ăși așa o petrecură. Băiatul ^{er}ăși pe furiș ^{tin}use după d^{en}sele, cu deosebire numai că rupse o ramură din copacii cei cu frunzele de aur, pe care o puse ^{er}ăși tre florile ce dete a doua ^{di} domniței celei mici.

Fata cea mai mare ^{er}ăși cu cuvinte liniștitoare, alină fr surorilor ei, când se au^{di} fr^{em}ătulă ce se făcu în pădurea unde argatul rupse r^{am}urica.

Când a doua ^{di} domnița cea mică primi florile cu r^{am}ur ascunsă între ele, îi dete un ^{fer} ars prin inimă.

Ea căută vreme cu prilej și prefăcându-se că vrea să primble, eși preste ^{di} prin grădină, și întâluindă pe argala o cotitură a grădinei, îl opri și-i ^{di}se :

— De unde ai avu^{tu} tu r^{am}urica ce mi-ai pus-o în m^{an}chiulă de floră ?

— De unde o scie prea bine, Măria Ta.

— Care va să ^{di}că tu te-ai ^{tin}ut după noi și scii unde m^{an}gemă noi n^optea.

— Cam așa, Măria ta.

— Cum ai făcută de ai venită după noi de nici una din suroră nu te-a v^{ed}ută ?

— Pe furiș.

— Na o pungă de bani, și să nu sco^{ti} nici o vorbă des primblarea n^ostră de n^optea.

— Eă nu-mă vⁱⁿdu tăcerea, Măria ta.

— Dacă voiă au^{di} însă, că ai crăcnită ce-va, voiă pune să taie capul.

^{Di}se ea vorbele astea aspre din gură, dară din inimă a ce-va cugeta. Eă i se părea că acestă argată din ce în ce face mai curățelă.

A treia n^opte când se duse după d^{en}sele, totă pe furiș rupse o ramură din pădurea cu copacii cei care aveă fr de diamantă, și iarăși se făcu fr^{em}ătă printre frunze, și r^ăși surora cea mai mare alină frica surorilor celor n^o cu cuvinte liniștitoare. Domnița însă cea mică nu scii de dară în inima ei se strecură o bucurie ascunsă.

În ^{di}oa următoare când găsi r^{am}urica de diamantă în n

nuchiul de florî, câtă cam pe subtă ascunsă la argatî, și-lă găsi că nu se prea deosibesce de fiî de domni și de împărați. Atătî i se păru de drăglașu.

Argatul și dēnsulu câtă asupra domniței cu ochi galeși, dară totă pe furișu, și o vedu că se turburase ôre-cum, se făcu însă că nu pricepe nimic și-și cată de trăbă.

Surorile domniței deteră peste dēnsiî vorbindă, și riseră de dēnsa și o luară cu cuvintele cam peste picioru. Fata cea mică tăcu și înghiți rușinea. Nu se putea ea mira din desulă cum a făcutu argatul de le-a descoperitū. Ei, veđi, îi intrase în capū că acestū flēcău nu pôte să fie omū prostū de ôre-ce dovedise lucruri ce nici măiestrele nu le sciaū.

Și apoi, adevērulū vorbindă, boiulū lui celū falnicū, chipulū lui celū bine potrivitū și blajinū, îlū arăta câtū de coloa nu fi de argatū prostū. Pe lângă acestea și infățişarea și totulū într'ēnsulū avea pe vino 'ncôce.

După ce intrară în casă fetele, domnița cea mică le spuse că argatul de la grădinărie scia totū ce facū ele noptea. Atunci, se adunară la sfatū și plānuiră ca să-lū facă și pe dēnsulū să-și piardă inima și simțirile, cum făcuseră și cu cei-lalți tineri.

Flēcăiandrulū însă, se furișă și de astă dată de intră în cămara fetelorū ca să asculte la sfatulū lorū.

Pare că-î spusese ariciulū la ureche că are să se petrecă între ele ce-va pentru dēnsulū.

Acum după ce scia totulū, dară totulū ce trebuia să scie se duse la dafiniū lui și dīse către celū trandafirū:

«Dafine, Dafine!

Cu săpălugă de aurū săpatu-te-amū,

Cu năstrapă, de aurū udatu-te-amū,

Cu stergarū de mătase stersu-te-amū,

Dă-mi minte și procopselă de fiū de domni și împăratū.»

Ca și de la rindū unū bobocū de flóre încolți, crescū și se deschise o flóre minunată. Elū luă flórea și o băgă în sinū. O dată cădu de pe fața lui arsăturile de sóre, și îi rămase chipulū curatū și luminatū, ca și când atunci îlū făcuse mă-sa.

Simți că în creerii lui se petrece unu ce de care nu-și putea da sôma. Dară vëdu că începe a judeca altu-felü de cum judeca elü pînă acum. Pasă-mi-te se ascuțise la mînte. Și totü de o dată se pomeni îmbrăcatü cu nisce haîne ca ale fiilorü de împërați și de domni.

Atuncî se duse la împëratulü și ceru și dënsulü să-î pázescă fetele, într'o nôpte.

Împëratulü i se făcu milă de tinerețele lui și-lü sfätui să-și caute mai bine de trebă, de câtü să se răpue. Elü stărui. Împëratulü priimi. Acesta nici că bănuia măcarü a fi argatulü de la grădinărie; așa de multü se schimbase.

Căud ilü arată fetelorü și le spuse împëratulü ce voesce nici ele, veđi, nu-lü cunoscură. Numai cea mică, fiindü cu cuiulü la inimă, ilü cunoscü, și început a tãnji de dragoste.

Nóptea următore când plecară ele la jocü, ilü luară și pe dënsulü. Elü scia ce i se pregătesce, dară se feri ca de óla málaiulü să nu dea în clapă.

Ajunseră la palatulü vrăjitü, jucară pînă despre dïoă, apoi se puseră la masă. I se aduse și lui bëntura din care beuse toți cari veniseră inaintea lui, bëntură care trebuia să-lü facă a-și perde mințile și simțirea, bëntură care să-lü piardă și pe dënsulü ca pe cei-laiți.

Atuncî unde își întörse nisce ochi lăcrămoși și plüni de foculü dragostei ce-lü mistuia, și dïse cu grațü duiosü domniței celei mici.

— Vrei tu? écă eü mă perđü pentru dragostea ta, daca ai așa inimă de ghiață.

— Nu; n'amü inimă de ghiață; foculü dragostei tale mi-a încãldit'o, respunse ea. Nu bea. Mai bine voiü să fiü grădinărésă cu tine, de câtü fată de împëratü.

Cum auđi așa, elü aruncă bëntura la spate, și mai apropiindu-se de dënsa, îi mai dïse :

— Să nu-ți fie ténă, Măria Ta, că grădinărésă nu ai să fiü odată cu capulü.

Te, cei de față auđiră vorbele lorü. Puterea farmeculü se sdrobi, și toți cu totulü se pomeniră în palaturile împëratulü.

Palatulü celü fermecatü peri ca o nălucă, ca și cum n'arü fi mai fostü pe lumea asta .

Când îi vedură împăratulü, încroneni de uimire cu amândoë mâinile pe barbă. Flēcăulü, fostulü argatü la grădinărie, îi povesti tötă șiretenia nopșilorü. Împăratulü dete pe fata cea mică după flēcăiandrulü celü frumosü și drăgăstosü. Apoi se înfățișară și cele-lalte fete cu câte unulü din siii de împărați și de domni pe care și-lü alesese. Împăratulü se înduplecă și le dete pe fie care la casa lorü. Și se făcu o bucurie mare în tôte părțile, care bucurie de ar fi o sută de guri, nu una ca a mea, n'ar putea-o spune.

Înainte de a se cununa, fata cea mică întrebă pe logodniculü ei cu ce putere făcu elü de le descoperi ascunsurile faptelorü lorü și legătura farmeculü ce le țineaü înlănțuite. Elü spuse. Eară ea, ca să nu fie bărbatu-sëü mai pre susü de câtü ea, ci să fie d'o potrivă om ca toți ómenii, se duse de tăă dafiniü și-i băgă în focü.

Apoi se cununară și trăiră o viață fericită, cum se trăesce pe lumea noastră asta bălțata pină ce se istoviră toți cu totulü în adânci bētrănețe.

Iar eü încălecaü p'o șea, etc.

Notă Povestitü d'un june transilvănčnü, studentü m Bucuresci, în anulü 1868.

XXIII

CIOBANAȘULŪ CELŪ ISTETŪ SAŪ ȚURLOELE BLENDEI

fostŭ odată ca nici odată; etc.

A fostŭ odată unŭ împăratŭ și o împărătesă. Amândoi erau ómenii de trebă și frumoși. Ei se iubeau nevoe mare! Dară erau totŭ mihniți și amăriți că nu făceau copii. Tóte lécurile ce luase împărătesa de pe la vracii și vrăjítóre nu-í folosise întru nimicŭ.

Împăratulŭ și împărătesa se puseră pe postŭ și pe rugăciune, cu gândŭ ca dóră îi va asculta Dumneđeŭ și le va da și lorŭ unŭ copilŭ. După trecere de câte-va zile, într'una din serii când petrecură ei o parte din nópte rugându-se mai ferbinte, se culcară mai târziu. Cum puse capulŭ pe perină, adormiră îndată parcă-í lovise cine-va cu muchia în capŭ. Nu trecu multŭ și împărătesa dete unŭ țipetŭ răsărindŭ din somnŭ.

— Da ce ai, draga mea împărătesa, ȓise împăratulŭ, de țipi așa de grozavŭ ?

— Ce să amŭ, mărite împărate, ecă amŭ vedutŭ unŭ visŭ frumosŭ și minunatŭ. Ascultă, că voiŭ să ȓi-lŭ povestescŭ :

Se făcea că eramŭ într'o grădină, frumósă, frumósă, cum n'amŭ mai vedutŭ. Eraŭ nisce pomii înalți, stufoși și bine potrivii de părea că erau scriși, și aședați în trâmbă pe drumulŭ pe care mergeamŭ. În drepta și în stânga era o pădure totŭ cu de astŭ-felŭ de pomii de îi plăcea să-í privesci. Totŭ mergendŭ și minunându-mă, m'amŭ pomenitŭ către mijloculŭ grădinei. Aici era, ce să-ți spuii? frumuseȓea de pe lume. Nisce cărări sucite și cotite, acoperite cu unŭ felŭ de erbă măruntică, de părea că erau nisce covóre așternute.

Din locŭ în locŭ și mai câtŭ coala, se făcea că erau așe-

date nisce stufiguri, unele rotunde și cu flori, altele lunguete și cu pomișori, érá altele făcute ca nisce ascunđetori. Flori cu felú de felú de fețe și cu unú mirosú de te îmbáta. Mě rătăcisemú căscándú gura în tóte părți le, uitándú-mé la pómeele cu care erau încărcați pomii și ascultándú la mulele depáserele ce cântáu pe rămurele și fără a se sfi de mine.

Maí către miđloculú grădin-í să făcea cá era o fántána de marmurá albá ca laptele, și apa curgea pe de o sutá de părți, limpede ca vióra, și rece ca ghiata.

Totú umblándú fucoa și încolo, nesăturándú-mé de privirea florilorú și de mirosú, auđú un glasú ca de privighetóre care totú dicea : cine m'o mánca, rămáne grea ! Staú în locú, cautú să vedú de unde vine glasulú, și mi se părea cá ese din miđloculú unuí stufuletu de pomișori, maí frumoși de câtú cei-lalți pe care îi vedusemú píná aci. Mě iaú și eú după glasú șo plecú într'acolo. Când, ce să veđi ? stufuletu se făcea cá era înconjuratú de nisce érbá verde, subțirică și naltá de-nú venea píná maí susú de genuchi, firicelu de érbá și floricea ; astú-felú în câtú nu te înduraí să calci peste ele. Ji când adia vântulú, se culcaú și se ridicaú de părea cá sunté nisce valuri de apă. Eú, pișú, pișú, binișorú, mě fereamú să nu stricú a frumusețe de érbá și flori, și ajungú píná la stufuletu. Acolo în miđloculú unorú pomișori, era unulú ce-va mai nalticelú, pare cá de dinadinsú era făcutú așa, ca să-lú vedá ori-cine o trece. Pe ramurile lui sta nisce merișóre micé și p'o parte runene de părea cá erau prájite. Staú și ascultú. Ele, se făcea cá mie ímí vorbeau, căci nu maí iucetaú de a totú dice : *cine m'o mánca, rămáne grea.*

Eú n'amú maí pututú să mă oprescú. Mě întindú peste cei-lalți pomișori, iaú unú merișorú d'alea, ílú bagú în gurá să-lú manáncú, dará, când să mă întorcú, daú într'unú ghimpe. Așa de m'a săgetatú pustiulú de ghimpe, în câtú amú țipatú și m'amú deșteptatú.

— Frumosú visú ai visatú, dise împératulú ; dar și tare ai țipatú, în câtú m'amú speriatú.

Nu trecu multú după asta și împérátésa simți cá a fostú

luatū în pânțece. După nouă luni, născu o fată ca o țină. Bucuria și veseliile ținură la curtea împăratăscă mai multe zile. Fata de ce creșcea, d'ăia se făcea mai frumoasă. Împăratul și împăratăsa se uita la dânsa ca la sora.

După ce mai creșcu, se vèdu că fata este isteță și cu minte. Îi plăcea să eșă pe câmpū să se jõe, să adune floricele, să a-lerge dupa fluturei și să se scalde în pîrîiașulū ce curgea pe la spatele grădinei împăratăscă și care era limpede ca lacrima.

Dădaca băgase de sēmă, că fetei, pe lingă ale-lalte, îi plăcea să asculte și la viersulū ce scotea din fluerū unū ciobănașū care avea câte-va miele și le păștea dincolo de pîrîiașū. Într'una din zile fata împăratulū merse cu dădacă-sa la câmpū, și neauđindū fluerulū, cređu că suntū singure, se desbrăcară și se scaldară. Ciobănașulū dormia la rădăcina unū copaciū și mielele se rătăciseră pe câmpie. Când, unū țințarū îlū ințepă așa de tare, în câtū îlū deșteptă. Deșteptându-se elū, ecă fata împăratulū că eșea din apă. Remase uimitū de ceea ce vèdu.

După ce se duse fata împăratulū cu dădacă-sa, își căută și elū mielele și se duse și elū într'ale sale.

Pină aci cāntase elū nu cāntase; dēră după asta își puse și elū puterile și ȑicea din fluerū nisce doine de te adormea.

Vèdendū dădaca că fetei îi plăcea prea multū să asculte la fluerū, nu ȑise nimenui nimicū, dară se feri de a mai veni cu fata pe acolo.

Ciobănașulū, unū flăcăi-andru chipeșū și trasū ca p'în inelū, daca vèdu că nu mai vine fata pe acolo, își luă și elū lumea în capū, și se duse în altă parte la unū orașū de se băgă argatū la vite.

Împăratulū și împăratăsa se topea după fata lorū, vèdend'o că de ce merge se face mai frumoasă și mai cu minte.

Când ajunse de măritatū, împăratulū ȑise împăratăseii :

— Împăratăsa mea iubită, fata noastră s'a făcutū mare; acumū să-i căutămū unū bărbatū dintre fiū de împărați totū așa de frumosū și de cu minte ca și dânsa.

— Fata noastră va lua de bărbatū pe acela, ȑise împăra-

tésa, care îi va ghici semnele ce are pe trupū; altū-felū nu o măritū, Dómne feresce.

Împératulū ascultă de vorbele împèrătesei și dete sfacă în țéră și pe la tóte împèrățiile, precuiau ca să se scie că ori-cine va ghici semnele ce are fata împèratulū pe trupū, aceluia i-o va da de soție.

Când se auđi de astà hotărîre împèrătésă, se făcu mare vilvă între împèrați și ómenii locului, și toți cu totul se sculară să mèrgă la curtea împèrătésă să-și cerce noroculū.

Iar daca auđi și ciobănașulū, își ceru simbria de la stăpènu-sèu, își mai vèndu și ce bruma de țóle mai avea, își cumpèră unū calū de atătū pe câtū îi ajunsese bani și haine de primenélă, își luă ce-va merinde și plecă și elū.

Cum se vèdu la cāmpū, descălecă, și cu ochii înmuiați în lacrămi făcu o rugăciunc la Dumneđeu să-i fie de ajutorū în călètorie și să isbāndésă, apoi încălecă din nuou și porni cu voie bună.

Și așa, aide, aide, merse pînă înseră și se puse a se odibni. Când, ce să veđi D-ta? unde venea o cétă de fii de împèrați și de boeri mari, îmbrăcați numai în firū și pe nisce armă-sari de mâncaū focū. Se părea că nu-i mai încape loculū. Elū, bietū, se dete mai la o parte. Mai vèđuse elū cai bunī, înșelați și înfrānați frumosū; mai vèđuse și fii tineri de boeri îmbrăcați cu haine scumpe, auđise că unii dintr'ènsii suntū limbuți, desmerdați, lăutori în risū și infumurați, de nu le ajunge cine-va cu strămurarea la nasū, dar ca și aceștia, ba, ba, ba!

Trase și ei aci spre a mănca peste nópte. Puseră decī de le făcu unū focū mare de părea că au să trigă unū bou, se puseră pe lângă dènsulū și după ce cinară, începură a vorbi verđi și uscate; mai multe rele de câtū bune. Nu le scāpase nimicū pe lume de care să nu se alege. Staū tolāniți pe nisce rogojiți pe d'asupra cărora erau așternute nisce velințe lucrate cu meșteșugū.

Nóptea era frumósă. Picū de nuorū nu se vedea. Din când în când greerii și prigoriile te făceau să-ți mai aduci aminte că trāesci pe lume. Unū vinticelū adia în câtū de abia ilū

lanțea că vine să-ți mângâie obrajii. Ciobanul se făcuse mistelul lângă un mărăcine înflorit, pe lângă care păștea calul său, și se puse pe gânduri. Se uita pe cerul la drumul robilor, vedea cum se mișca carul, fata care duce apa în doniți pe cobilițe. Se mira de rațele ce eșă din lucifer, și căuta cu mare dorință să cunoscă care din candelile atârinate în cerul ar fi aceea a fetei împăratului ca să se închine la ea.

Pe când era cufundat în gândire, fiii de împărați și de boeri băgară de seamă că mai era cine-va. Il întrebară și aflară că merge și el la cetatea împărătească unde mergeau și ei. Și fiindcă vedură că el nu le da pricină de vorbă, începură ei să-i vorbească și să-l camuie peste picior.

— Eată, dișe unul din ei, încă un pețitor pentru fata cea frumoasă a împăratului.

— Așa negreșit că are să-ți ghicescă semnele, dișe altul.

— Da bine are să ședă fetei împăratului cu astă fetu-frumos, grai unu alu treilea.

Ciobanul tăcea și înghițea; asculta și el la vorbele lor cele nesărate și necumpătate.

Dacă vedură și vedură că el nu răspunde nici unu cuvinteli, merșeră la densusul și între altele îi dișeră:

— Atăți fii de domni și de împărați au fost și nimeni n'au putut ghici semnele fetei împăratului, și tocmai dumneta prietene, o să te găsești mai firoscos?

— Omul este dator să-și cerce norocul o dată de două, multu de trei ori, dișe ciobanul, și acela care face așa este om cu minte. Celu ce însă umblă mereu cercându, este unu nesăbuitu căruia trebuie să-și lipsescă vre-o dogă. Eu nu aduc nimenui nici o supărare. Nu mă încumetu erăși că o să ghicesc ce-va. Dar'aru Dumneđu însă să apuce unulu din dumnévostă o așa bucată bună, fiind că vi se cuvine.

Feciorii de boeri nu putură mistui vorbele ciobanașului. Iși puseră în gând să i-o cocolă și se culcară.

A două di ciobanașulu se sculă de diuinetă, își spală fața la o fontână, își făcu rugăciunea, încălecă pe mârțoga lui și *trei, trei*, mergea singuru. Feciorii de boeri și de împărați se

sculară târziu, se mîi sbeguiră, și apoi plecară și ei; îl ajunseră de pe urmă și îl și întrecură. Și de astă dată se alegară de dînsul și-i căuta cearta cu lumînarea. Ciobănașul tăcu din gură și își căută de drum. Elu scia că cine face merge în pace.

Séra feciorii de împérați și de domni maseră în marginea unei păduri. Când, tocmai târziu he! ajunse și ciobănașul ostentit ca vai de elu; se puse și el la o parte, făcu unu focșor; îngriji de calu, apoi cină și se culcă. Feciorii de boeri, neastampérați cum erau, voră să și ridă de elu. Așteptară pînă adormi ciobănașul, măi ațitară focul, îi luară pâlăria și i-o aruncară pe focu. Iar unul din ei deșteptându-lu îi duse:

— Hei, prietene, ți-a căduțu blénda pe focu, scólă-te de o ia, că se arde.

— Las'o să ardă, respunse elu, și-și cătă de somn.

După ce se culcară și boerii cari riseră pînă se ținură cu mâinile de inimă, adormiră și ei.

Ciobănașul se scólă și elu, le ia tóte armele, sulite, săgeți, arcuți, paloșe, și le puse pe focu. După ce se arseră de rămaseră numai fiarele, și acestea se făcuseră roșii, fiind încinse de focu, îi sculă, pe când el răscolea jarateculu cu o țandără de lemn, dicéndu-le:

— Ia sculați boeri, de vedeți țurlóele blénde!

Când se sculară boerii și vedură atâtea feare arse, nu le venea a crede ochiloru. Se duseră să-și ia armele de unde le agățaseră, dară ia-le de unde nu e.

Vedură în cele din urmă că sunt păcăliți, se cătrăniră de mânie, însă inghițiră gălușca.

Ciobănașul era gata de plecare, fiind-că tocmai se îngâna ȕioa cu nóptea, încălecă și o luă la sănătósa; veđi că se cam și temea să nu pață ce-va din mâna boeriloru.

Boerii éráși îl ajunseră de pe urmă și îl și întrecură, bătându-și jocu de dânsul, când erau p'în dreptul lui. Séra iarăși târziu sosi și ciobănașul la locul unde se aședaseră ei să conăcésca.

Cum ajunse, se trase la o parte ca și în ȕiua trecută, îngriji de calu, apoi cină și se culcă.

Locul unde maseră ei noptea acesta era aproape de o lăcoviște nomolôsă. Boerii cum vedură că ciobănașul a adormit, îi luară calul și îl înomoliră în lăcoviște. Apoi, deșteptându-l, îi diseră :

— Hei, prietene, scôlă că ți s'a înomolit mârțoga și nu mai poți eși.

Ciobănașul scia că-și prigonise calul bine; înțelese că trebuie să fie vre-o drăcie aci la mijloc, și răspunse :

— Cine dracul a pus-o să se înămolască ? las-o că va eși ca de va voi.

Riseră și de astă dată boerii cu lacrimi, apoi se culcară, După ce adormiră, se scôlă și ciobănașul, le ia armăsarii. le jupoe pieile picioarelor de la copite în sus și le legă cu teiu ce-va mai sus de genuchi, le punc câte un proțap în gură ca să stea cu dinți rînjiți, și îi băgă în nomol pe lângă calul lui. Apoi se duse să deștepte pe fiii de boeri :

— Sculați, boeri, de vedeți minune : Armăsarii D-v, vedându mârțoga mea înomolită în lăcoviște, și-a sumesă nădragii și saș dusă ca s'o scôță din noroiu. Pentru acesta ridu, ridu, uite de să se prăpădescă.

Când aușiră boerii de una ca asta se temură să nu le fi jucată érași vr'ună renghiă, —și de unde să nu fie așa,—se sculară, și când vedură cum i-a poticalit ciobănașul, se luară cu mâinele de pėră.

N'avură ce dice. Cu tôte astea unul din ei, care era și mai semețu, se otări să se ție de capul ciobănașului, să nu-lă lase să se sfintescă.

Ciobănașul însă își scose calul din nomol, și în învălmășelă, se strecură binișor, și pe ici îi-e drumul : plecă și îi lăsă cu buzele umflate, cu brațele încrucișate și fluerându a pagubă.

Boerul cel semețu și nerușinat se luă după densusul, îl ajunse, și totu cu șoșele cu momenele umbla pe lângă el. După ce sosi la cetatea împăratescă, ciobanul se infățișă și el la împăratul ca să ghicescă semnele fetei ; dară boerul nu se deslipea de lângă densusul, nici câtă ai da în cremenene.

Împăratul dăca vedu pe cioban, dichisit, spălăţel, cu țole curate pe densul și cu mustăcióra mijindă, îi plăcu și lui; mai alesu că era și mândru și stă infiptu inaintea lui și cu corajă, ilu primu deci să vie să ghicescă.

Înfățișindu-se inaintea sfatului împăratesc, unde se afla și împăratul cu împărătesa și cu fata lor, elu după ce își aruncă ochii ca un șérpe la fată, dise:

— Prea mărite împărate și împărătesă, fata Mărilor vóstre are sórele în peptu, luna în spate și duoí luceferi în ceí duoí umeri.

— Așa eramú să dicu și eu, răspunse de la spatele ciobanului boerul celú nerușinat.

Tótă lumea rămase uimită când auđi semnele ce spusese ciobanul și mărturisirea împăratului că așa este: de unde pină aci se auđiră dicendu-se de unú alți:

— Ba, că fata arú fi cocoșată.

— Ba, că arú fi schiópă.

— Ba, că arú avea vr'un semnú de măslină, ciréșă, córnă orí de alte póme pe care împărătesa, fiind grea cu fata, arú fi poștitú la vre una dintr'ensele, și că ar fi furat-o spre a-și potoli pofta. Că, după ce arú fi mâncatú póme, în loculú unde a pusú mâna mai întéiu pe trupulú ei, în aceeași locú s'a făcutú, semnulú pómei pe trupulú fetei. Că acelu semnú arú fi în cutare orí în cutare locú.

— Unú, ba, că una. — Alți. ba că alta.

Împăratul și împărătesa se afla într'o mare incurcătură. Nu scia pe care să alégă din duoí. Unú din sfatulú împărăției dicea să alégă pe fiulú de boerú mare, fiind-că elú disese că tocmai așa era să spue și elú. Alți dicea să alégă pe ciobanú, fiindú că elú ghicise celú întâiu semnele fetei. Împăratul lăsă ca să-și alégă fata pe cine va voi mâine de diminéță, totú de față cu sfatulú. Lăsă adecă fetei timpú să se gâdescă pină a doa ăi.

Pină atunci împăratul porunci să-i omenescă pe amindoí ca pe nisce mosafirí mari și să-i gâsduescă în palaturile împărătesci. Le pregătiră o cămară cu doué paturi în care să mae peste nópte.

Pină a nu însera, ciobanul se furișe de fiul de boeră și se duse de-și cumpără niște floricel-bóbe.

Întorcându-se, îl întreabă fiul de boeră :

— Dară unde fuseși, prietene ?

— Mă dusei de-mi campăraiu ună cuțitașu, respuse el.

— Ce să faci cu el ?

— Îmi trebuie.

Cum auzi așa fiul de boeră, se duse de-și cumpără și el ună cuțitașu.

După ce se întorse, cina fiind gata, se puseră de cinară, apoi merșeră să se culce.

Cămara în care intrară era așa de mândru împodobită, în câtă bietul cioban se mira cum o să calce el pe velințele și scórțele ale scumpele ce erau așternute pe jos. El se ciudi și mai mult când vădu pe fiul de boeră mare că intră și calcă fără milă peste dênsele, ca și cum ar fi fost cine scie ce sdrențe.

Păreții erau albi ca laptele și cu nisce vârgi de aur. La ferestre erau nisce perdele de mătase d'aia bună și grósă, întinse pe nisce drugi de aur. Pe lângă păreți nisce lavite și o masă de lemn mirositor, lucrata cu meșteșug.

Paturile erau de o parte și de alta ale cămării și cu un fel de oranistă d'asupra numă de mătăsărie d'aia bună înmuiate în fir, aședate pe patru stâlpi lucrați ca melcul și cu nisce dungă de aur. Așternutul era de nisce pânză albă ca zăpada și subțire de s'o spargă cu limba. Perina de cap, era îmbrăcată cu pânză de borangie de cea mai alésă.

Ciobanul intră cu sfială. Abia călcă, ca să nu strice velințele. Se puse bișișor în pat ca să nu se mototolească albiturile. Iară fiul de boeră cum intră se aruncă pe un pat, par'c'ar fi fost în densul acasă, și se tolăni.

După ce se stinse luminarea, ciobanul începu a ronțai la floricele prin întunerec. Cum auzi feciorul de boeră, întreabă din patul său :

Da ce mai faci tu acolo, prietene ?

— Eacă ce să fici ? mi-am tăiat nasul și îl mănânc, pentru aceea mi-am cumpărată cuțitașul.

Îndată și feciorul de boerü, își scose cutitașulü, își tăie nasulü, și începu a ronțai și elü, creșëndü cã asta trebuie sã fie ce-va. Nu-ı veni lui sã creșã cã o asemenea faptã n'õ sã însemneze vre-o isbãndã la noroculü pe care nãdãrduia sã pue mãna.

Îl darea de durutü; darã rãbda in piele ca unü dracü, pinã o vedea cum o s'õ scõțã la cale.

Mãi târșü iarã aude pe ciobanü ronțãindü.

— Darã ce mãi faci tu acolo, prietene?

— Ce sã faci? écã mi-amü tãiatü urechile și le mãnãncü.

Îndată 'și le tãe și feciorulü de boerü și începu a ronțã și dënsulü, ca sã nu rãmãe mãi pe josü de cãtü ciobanulü.

Tõtã nõptea nu s'a puțutü odihni de durere. Se svãrcolea ca lipitõrea când îi daı sare. Darã îi era rușine sã șipe orı sã gëmã.

Ciobanulü adormi și trase unü puiü de somnü pinã a doa di, de sã se ducã vestea.

Când se scularã, furã poștiı inaintea siatului împërãtescü ca sã-și alegã fata unü mire; când colo, ce sã vađã? Feciorulü de boerü, slutü ciontü și plinü de sânge ca unü stãrvü, pe care îlü deterã afarã ca pe unü marțafõi și becisnicü.

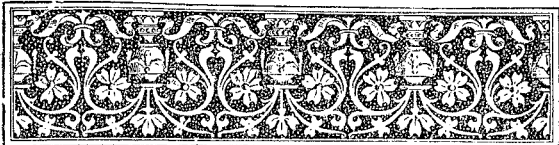
Apoı porunci sã schimbe haınele ciobanului, și îlü luã de-lü duse la bisericã unde îlü cununã cu fata. Sã lãsãmü cã veselile ținurã multã vreme; darã bãgãndü de sëmã Împërãtulü cã ginere-sëü nu e prostü, ci cã din ce in ce iscusința lui se ascute, îlü puse sã judece cãte-vã pricinı din cele mã grele. Ginererele împërãtulü era din firea lui omü dreptü, blãndü și cu frica lui Dumneșeu. Sfatulü împërãției remase cu gura cãscãtã când auđi hotãririle cele drepte ce dase elü. Atuncı împërãtulü, mãndru cã i-a trimisü Dumneșeu unü așã ginere agerü la minte, se cobori de pe scannulü împërãției, fiind-cã era și bẽfrãntü, și puse pe ginere-sëü împërãtã iü loculü lui, care, de va fi trãindü împërãtesce și ađi.

Iarü eü;

 'Ncãlecaiü p'unü mãracine,

 Sã m'asculte orı și cine.

NOTA. Povestitü de tata. Publicatü pentru intãia orã in *Legende sau Basmele Romãniõrã*, Partea II, fascicula II. 1876.

XXIV

POVESTE ȚĂRĂNEASCĂ

fostu odată ca nici odată, etc.

A fostu odată unu împăratu. Elu avea trei feciori.

Când fu la césulu morții, își chemă feciorii și le dise :

Fecii mei, suntu cu sufletulu la gură, precum mă vedeți; unu lucru numai vè ceiu. În cele trei nopți, după înmormintarea mea, să-mi păziți mormintul, câte unul din voi.

Cum auzi făgăduiala din gura fecioriloru se, căscă gura și și dete sufletulu.

Gătire se făcu de îngropăciune, mă rogă ca la mórtea unu împăratu, și cu mare alaiu și jale fu pusă la odihna de veci.

Feciorii carii sciau ce glăsuise tatălu loru când îi eși sufletulu, se puse de paza în nóptea dintăiu feciorul celu mai mare alu împăratulu.

Pândi elu ce pândi, și la puterea nopții pe când și apele dormeau, se pomeni fiul de împăratu cu unu óre-cine că vine și vrea să desgrópe pe mortu. Nici că e de gânditú a-lu fi lăsatú feciorulu de împăratu să facă o așa nelegiuire, fără de câtú se luă cu densusu la luptă. Și lupte-se, și lupte-se, pînă ce, că ad începu să căute cocoșii, acelu cine-va peri ca o nălucă.

A doua nópte, feciorulu de împăratu celu mijlociu, păți ca și ceiu mare.

Când se întâlniră ei, se vorbiră să spuie fratelui loru celu micu, pațenia loru și să-l îmbie a priimi ca unul din ei, pe care e ilu va alege elu, să-lu însoțescă în nóptea când va avea să păzescă densusu, de témă, ca să nu se răpue, ca unu ce era mai tineru.

Dară feciorulū celū micū alū împăratulū nici nu voi să asculte de unele ca acestea, ci dişe :

Duce-mă-voiū singurū, căci trebuie să fi sciutū tata ce dişe, când ne-a poruncitū să păzimū câte unulū singurū.

Şi astū-felū, cum veni sĕra, se duse la loculū de pândă. Şi de ore-ce scia ce-lū aştéptă, elū işi luă cu dănsulū armele şi se găti bine de luptă. Pe la mieđulū noptiī se pomeni şi elū cu cine-va că vine. Vru elū să întrebuiŕeze armele, dară unde iī dădu ăla pasū ; căci elū se arătă ca o vedenie eşindū ca din pămîntū, şi se luară la trântă. Lupta fu crâncenă, căci duhulū necuratū, — duhū necuratū era cel ce venea să desgrópe pe împăratū ; — işi pusesse tóte puterile ca să dovedescă pe fiulū celū mai micū alū împăratulū. Vedī că duhulū scia că de nu va putea nici in a treia sĕră să isbutescă, apoi trebuia să-şi mute gândulū ; nu mai putea aŕdecă să-lū desgrópe, nici la aminū. Fie însă că şi băiatulū nu se lăsă mai pe josū. Şi cum spuseiū, se luptară pe capete ; dară luptă nu glumă. Curgea sudorile de pe fiulū împăratulū şiróe, şi nu se da neteđulū nici câtū. Lupta ŕinu,—şi o luptă de mórte,— pină despre cãntătorī. Cum se auđi cocoşulū, duhulū peri ca o nălucă, dar şi băiatulū căđu josū de ostenitū. De mai ŕinea lupta, numai câtū ai aŕiŕa unū focū s'arū fi muiatū, şi cine scie ce se întãmpla. Cum căđu fiulū de împăratū, pe mormãntulū tãtãne-sĕū, acolo şi adormi. Atitū era de ruptū de oboşelă.

Când se deşteptă, ce să vedeŕi D-vóstră ? Sórele răsãrise de multū şi se urcase ca de trei sulite. Ce să facă elū ? Să se întórcă a casă, đioa 'n amiãda mare, să trecă prin oraşū aşa inarmatū de susū pină josū, fi era ruşine ; să rămãe acolo, nu se putea.

Ce-i veni lui in gândū, că numai o luă rara, rara, către o pădure ce era p'acolo p'aprópe, ca să-şi petrecă đioa cu vînatulū, şi mai către sĕră să se întórcă acasă. Şi aşa, mergĕndū elū prin pădurea aceea, ilū apucă gândurile. Elū cugetă, ca ce să fie pricina de le-a đisū tată-sĕū să-i păzescă mormintulū in trei serī d'a rãndulū.

Şi mergĕndū aşa, fără să scie nici elū unde merge, şi cu

gândurile duse, se pomeni că perde poteca și nu mai scie unde merge. Dă în sus, dă în jos, drumul nu-lă mai găsea. Mai se întorse în dreapta, mai la stânga, ași! în loc să iasă la lumină, elă se rătăcea și mai multă. Dibuidă prin codru, și cercetându să dea peste potecă, eși la ună lumină, și acolo în mijlocul luminășului zărește ună focă mare și pe focă o crăcătiță, din care eșia ună felă de glasă, dară fără să scie elă ca ce să fie.

Stete locului, și mai ascultă. Auđi ca și întâi. Se mai uită odată, dară nu vedă pe nimeni. Ce să facă? Să se ducă acolo, nu-ı da meșii, căci nu scia ca ce dracovenie să fie aia. Atunci întinse și elă arculă, dete drumul săgeții și, trancă! lovi dreptă în capulă crăcătiței, și ilă și dete josă.

Într'aceeași clipă, tótă pădurea începu a hauri, de-ți lua audulă, și de odată se arătă înaintea lui șapte smeii, ilă înconjoră, pune mâna pe elă, și sfătuescă cum să-lă pedepsescă, pentru ce să dea elă drumulă Agerului pământului, pe carele ei lă-a fostă închisă în cărcătița aceea.

Unulă ăcea să-lă tae. Altulă să-lă spândure. Altulă să-lă jupoe de viă. Alții în felă de felă de chipuri să-lă chinuiască pînă l'o omori. Jară celă mai bătrână dintre dênșii ăcei să-lă lase cu viață, căci cine scie la ce le-o fi și elă bună, pôte că va isbuti elă să le fure pe fata unui împărată după care umblă ei să o răpescă, și nu puteau.

Fata acésta se afla închisă de tată-său într'o casă, ale cării uși erau închise. Tat'său odată pe avă o lăsa dăscuiată, și atunci, la o ușe sta de pază ună cocoșă, și la cea laltă era ună clopoțelă; și nu putea nimeni să se apropie, căci cum punea cine-va piciorul pe pragă, ori clopoțelulă se trăgea, ori cocoșulă cânta.

Fiulă de împărată se făgădui că va cerca și elă. Și așa ilă lăsară Smeii viă. Elă se duse binișoră, și pînă a nu pune piciorulă pe pragă, întinse mâna fără să-lă simță nici măiestrele, apucă cocoșulă de gătă și i-lă răsuci, de nu mai ăce nici pis! apoi deschise ușa încetișoră, trecu la cea-laltă ușă ură clopoțelulă, și se întorse de spuse smeiloră, să între

unulū câte unulū, eă elū îi astepta la uşă, pe din năuntru.

Smeii îl ascultară, orbiţi de lăcomia ce aveau ei să pue mâna pe fată. Şi apoi, de smeii, smeii; de voinicii, voinicii; dară se vede că erau cam năsăleţi, de ascultată la gura băiatului să între după densusul câte unulū, unulū; căci fiulū celū micū alū împăratului sta acolo înăuntru cu paloşulū în mână, fără să scie smeii, şi cum intrau, elū, hârst! le lua capulū şi îi trăgea cu totula în cămară. Eăcu unuia, făcu la doi, pînă la alū şeselea. Draculū de smeii celū d'alū şaptelea, pe semne că elū nu era tocmăi atētū de natăflete, căci par'că-i spuse draculū la ureche ce prăpădū li se gătesce acolă înăuntru, că nu-î veni să între şi fugi.

Băiatulū aşa de încetū şi uşorū lucrase, în câtū fata nu simţi nimicū. Ea dormea dusă în patū, fără să aibă vr'unū habarū. Atunci şi elū se apropie de fată, — şi, dreptulū lui Dumnezeū! nici că mai veduse pînă atunci aşa frumuseţe, — îi luă inelulū ce avea în degetulū celū micū şi marama de pe faţă. Cu aceste doē lucruri se întorse elū acasă la fraşii sēi, fără să le spue ce-va, din cele ce i s'aū întemplatū.

Tata'lū fetei împăratulū, carele scia că umblă nisce smeii să-î răpescă copila, nu mai putu de bucurie când îi vedū măcelăriţi. Şi cu socotelă că de aci înainte fata îi va fi scăpată, puse să se strige prin tōte respintile cetăţiloū din lume că cine va fi acelū vitēzū care a răpusū pe smeii, să se îmfaţiseze, ca să-î dea fata după densusulū, şi jumătate împărătia.

Nu trecu multū şi elā că vine la împăratulū unū űiganū uritū şi buzatū, şi negru, ciumă uu altū ce-va, şi spune că elū a omoritū pe smeii. Şi ca să încredinţeze pe împăratulū de spusele lui, îşi arată cu mândrie satărulū plinū de sânge şi hănele stropite. Elū îşi umpluse satărulū şi hănele cu sângele unui calū alū sēu, stătutū de bătrānū şi pling de tecafesū, cu cere nu mai avea ce face, şi-lū ucisese ca să-î ia pelea.

Împăratului nu-î prea venca la socotelă să aibă ginere pe unū űiganū, dară fiindū-că apūcase de-şī dedese cuvintulū voia acum ca să-şī-lū űie. Şi pînă să se facă logodna, pofti

pe țigană la o masă pe care o dădu împăratul pentru mântuirea fie-sei de smei. Țiganul ședea la masă pe șapte perne și d'a dreapta împăratului.

Pe când mâncău ei acolo și se chefueau, etă că vine și feciorul împăratului cel cu isbânda și d'abia d'abia, isbuti să intre ca să vorbească împăratului.

Intrându la masa împărătească fiul împăratului începu să laude pe cel ce făcuse isbânda și să heretisască pe împărat pentru scăparea fie-sei de la rele.

— Eū am omoritu pe smei, dișe țiganul fudul, fudul. Ce socotesci tu băete, cât m'amă mai luptat!

— Așa o fi verișcane; dară mie pare că totu nu-mi vine a crede că tu să fi făcutu o așa ispravă.

— Ce stați de mai ascultați la bârfele mojicului ăsta? slujitori! dați-lu afară!

— O! o! voinicule, mai încetu mai încetu te-ai prea grăbitu; nu e de nasul tu o asemenea bucățică! Ca să te credem că tu ai făcutu o așa vitejie arată-ne vr'unu semn, care să ne scotă din bănuială.

— Dară mai semn ca satărul și hainele mele cele stropite cu sânge, ce mai poftesci?

— Celu ce a făcutu o asemenea vitejie nu cređu eu să fi fostu el așa de ușurel în câtu să nu fi luat vr'unu semn, cu care să-și dovedească fapta.

— Ce mai așteptați slujitori? Dați afară pe smintitul ăsta carele vine să ne strice cheful.

— Ia, mai stai o lecuță voinice, îi dișe atunci și împăratul, carele ascultase cum nu se înțelegeau ei la cuvinte. Cum cam dai tu să se înțeleagă par'că aru veni la prochimenu.

— Eū socotesc mărite împărate că celu ce a făcutu o asemenea vitejie nu cređu să se fi culcatu pe urechia aia și să fi statu numai așa cu degetul în gură, după ce a ucis pe sme și s'a vedutu stăpănu pe cămara unde dormea împărăteșă, trebuie să fi luat el vr'unu semn cu care să dea la ivelă vitejia lui.

Pe când vorbea feciorul împăratului pernele sarea una

câte una de sub țiganu. Pe semne că se totu sicăia pe scaunū de neastămpărū și de frică pentru mișelia ce făcu.

Iară fiulū de împăratū, încă vorbindū, scōse mărāma și inelulū ce luase fetei din degetū.

— Aoleo! astea suntū ale mele dize și fata, și mī-a peritū în învălmășela cu omorulū smeilorū

— N'a peritū, domnița îi respunse fiulū de împăratū; eū ți le-amū luatū după ce amū ucisū șese smei, și imi pare rēu că mī-a scăpatū și celū d'alū șeptelea.

Atunci împăratulū resufflă de bucurie că a scăpatū cu față curată pe fie-sa de o însoțire ce nu-ī venea la socotélā de locū, de locū.

Și înfruntāndū pe țiganū, după cum i se și cădea, porunci de aduse doi armăsari neinvēțați. Legă pe țiganū de cōdele cailorū și împreună cu dēnsulū și unū sacū de nucī. Apoi dete drumulū armăsarilorū de se duserā în lume și unde cădea nuca, cădea și bucățica din țiganū pinā ce nu se alese nicī prafu de elū.

Apoi se făcu gătire de nuntă pentru feciorulū de împăratū celū vitēdū cu fata cea frumōsă ca o dīnā. Și gătiindu-se și dīce de multū sosindū, pornirā cu toții la bisericā. Lumea după lume se luaserā după dēnșii sē-ī petreacă la bisericā. Împăratulū și împărăteasa, miriī și rudele lorū erau în căruțe ferecate numai în aurū.

Cândū furā aprōpe și mai avea numai căți-va pași să facā pinā la bisericā odatā se auđi o vījiiturā grōsnică, și numai étā că smeulū d'alū șeptelea dā nāvalā peste dēnșii. Odatā desni dintr'un biciū, și căruțele tōte se făcurā stane de piatrā ārā numai împăratulū și miriī scăparā. Pe mirēsa o inhătā smeulū de mijlocū, o rupse dintre ai sei, se înălță în aerū și se făcu nevēdūtū cu fatā cu totū.

Toți rămaserā buimăciți de spaimā. Iară ginerile se supērā mai cu asupra de cătū toți. Iși mușca mânăile de supārare cum de n'a pututū elū să pue mână și pe acestū blestematū de smeū să-lū omōre, căci étā acum ce neajunsū îi făcu.

Ce să facā acumū? Fără logodnica lui nu putea să rămāe;

să se ducă să o caute; dară unde? Se frământa, bietul și nu scia cum s'o nimerescă mai bine. In cele din urmă se hotărî, ca, orî ce o fi să fie, el să se ducă să-și caute scrisa.

Se cercă bietul tatăl fetei să-lă opréscă, ca să nu se răpue și dēnsul în deșert; dară giaba, nu fu cu puțință a-lă opri; și-o pusese el în cap, și căta să se ducă. Își luă deci nișele merinde cu dēnsul și plecă.

Eșind pe câmpie, luă drumul d'a lunglu și aîde, aîde, trecu păduri și văi, trecu pustiuri, dumbrăvi, munți și vălcele pînă ce ajunse la un codru mare, mare, fără căpătăiu. Orbăcîind el p'acolo prin desiș, dete de o poiană. Acolo in poiană ședea cineva la foc. Tocmai și el își isprăvise merindele și se duse drept la omul ce ședea la foc. Acela cum îl vădu, îl cunosc și începu să-i mulțumescă că l'a scos din ghiarele smeului. Pasă-mi-te era Agerul pămîntului. Acolo trăia el.

Stătură ei ce stătură de vorbă, se întrebă de ale sănătății, își spuseră păsurile, și apoi feciorul de împărat dîse:

— Acum mă duc să-mă caut logodnica pe care mi-a răpit'o Smeul. Nu scii tu, vericule, încotro va fi ședend spurcatul?

— Cam greu lucru este ce vrei tu. Și eu te-ași sfătui mai bine să-ți cauți de trebă și să lași la naiba și Smeu și tot, că pôte să-ți răpue viața.

— Se vede că tu nu înțelegi, îi respuse voinicul, că fără de logodnica mea nu mai pot trăi, sunt hotărât a mă duce după dēnsa și dincolo de lumea asta, și orî voi isbuti să-mă ia soția, orî îmi voi frânge și eu junghetura umblând după dēnsa.

Atunci Agerul pămîntului vedend așa, îi spuse că Smeul nu este tocmai, tocmai de temut, dară mumă-sa, că e și vrăjitoare de n'are căpătăiu, și pe ea trebuie s'o omore mai întâi. Apoi îl îndreptă pe unde să mērgă ca să ajungă la casele Smeoîcei și ce să facă ca să pue mâna pe odorol ce căuta el.

Atita voi să scie feciorul de împărat, și după ce priimi

de la Agerul pământului câte ce-va de ale gurei, porni și se duse, și se duse, pînă ce ajunse la hotarele Smeilor. Și ca să nu ne perdem vremea de gēba înșirîndu grutătile ce întîmpină bietul fecior de împărat în cale, să vă spuim cum a ajuns și cum și-a isbîndit.

Aci dacă ajunse, făcu tocmai pe tocmai cum îl învățase Agerul pământului.

Drăcoica de mumă a Smeului dormea numai la nămieți când sorele stă în cruci. Și când veni fiul împăratului, și stătu la pōrtă, ea tocmai adormise, cātându-i în cap slujnica sa. Acastă slujnică, și ea tot răpita era și viță de boer.

Stîndu elu acolo și uitîndu-se la cotorōnța de babă cum îi căuta în cap, fata acēsta îl zări. Elu îi făcu semn Fata puse binișor capul babei pe o pernă, și veni numai de cātă la feciorul de împărat să vață ce voesce.

Și după ce se înțeleseră la cuvinte, fata îl băgă într'o cămară și acolo îl învăță cum să făcă, după ce elu îi făgădui că o va scăpa și pe dēnsa de robia Smeoice.

Baba clōnța, muma smeului, și ea, are darul să nu mōră cātă va fi cada (tocitōrea) ce stă ici după ușă. În ea untu o mulțime de suflete, și când s'arū întâmpla să o răpue. cine-va, ea dă fuga și sōrbe din sufletele închise în cadă, și câștigă putere și viață din nou.

Fiul împăratului pînă să se scōle baba, se apucă de ingropă cada în pivniță.

După ce se deșteptă baba și auți că nescine a venit și vrea să se întâlniască cu dēnsa, se duse numai de cātă în cămara unde o aștepta fiul împăratului; veți că acolo voia să vorbescă ea cu cei ce veneau la dēnsa.

Aoleo! era să uită a vă spune că în curtea Smeoice era de juru împrejură parî înșipți în pămînt, și în fie care parū câte un cap de om din cei ce îi trăgea ața la mōrte și îi împingeau pēcatele să-i calce hotarele. Numai unul mai rămăsese fără de cap, și acela striga babei: cap! cap!

Nu e vorbă, fiul împăratului o cam băgase pe mîneacă de frică, dară îmbărbătat de fata, slujnica babei, își luă

inima în dinți dicându: vei mai căpeta și tu capu la moșii ăi verđi, ori la paștele cailorü.

Viindü baba la densusü, începutu să-ı vorbescă cu nisce graiuri mieröse și ademenitoare, de arü fi supusü pe nu sciü ce voinicü de arü fi fostü. Fiulü împëratului scia la ce să se aștepte, și sta și elü gata de luptă. Ancă vorbindü, baba se făcea că nu sciü ce căvta pin casă, și luândü nisce ițe ce erau agățate într'unü cuiü, le puse pe dânsa. Odată se schimbă într'o catană (oștëñü), cu sabia gólă în mână. Atunci și fiulü împëratului, fără a mai zăbovi nicı o clipă, și mai iute de câtü ai gândi, scöse paloșulü și îi tăe capulü, reteđându-lü de noë ori. Veđi că așa ilü învățase fata.

Afurisita de babă așa cu capulü reteđatü sărea prin casă de colo până colo, căutândü cada cu sufletele, ca să le sörbă, și dacă n'o găsi, căđu josü și crăpă.

După acea fata din casă a babei arată voinicului fiü de împëratü calea ce ducea la casele Smeului, și ilü învăță ce să facă și acolo.

Și ajungëndü la locuința Smeului, merse fără frică dreptü în cămara unde ședea logodnica sa, cacı șaia smeulü se ducea la vënatü, unde se întorcea tocmai séra.

Fata de împëratü cumü ilü vëđu, nu mai putu de bucurie. Pină una alta, elü o rugă să întrebe pe smeü în ce îi stă puterea, iară fiulü de împëratü se întörse la curtea babei și mase acolo peste nópte.

Venindü smeulü acasă, fata ilü întrebă unde îi stă puterea? Elü îi trase o palmă ca la urlați. Ea, prefăcëndu-se a plânge și a fi bolnavă, Smeulü se căi că s'a iuțitü și îi spuse o minciună Puterea mea, șaie elü, stă în stâlpulü porții.

Adoua șa spuse lui Fëtü-frumosü, și elü nu cređu. Fata prefăcëndu-se mähnită că nu scie în ce îi stă puterea, păți însă ca și de rëndulü trecutü, apoi smeulü îi spuse încă o minciună

Dacă vëđu fata că fiulü de împëratü nu crede, — veđi că scia elü ce scia, — ea se făcu bolnavă. Cândü veni smeulü a treia șa de la vënatü, găsi pe fată în patü. Se duse elü s'o întrebe ce are, și ea îi respunse: amü căđutü ia patü de întri-

stare, pentru că tu tăinuiești de mine în ce stă puterea ta. Smeul trase fetei și de astă dată o calcavură de auzi câinii. în Giurgiu. Atunci ea se pretăcu așa de bolnavă, în cătă Smeul credu că o să dea mâna cu mórtea. Și căindu-se de ceea ce făcuse, și voindă s'o mângăe, îi spuse dreptă.

Puterea mea, dișe elă, stă într'o scrófă care se tăvăleșe cătă e diulică într'o lăcovisce de lapte dulce. Acea lăcovisce nu este tocmai departe de aci. În scrófă este ună epure, în epure o prepeliță, și în prepeliță sântă trei vermi. Acestia sântă puterea mea.

Atita voi și fata să scie.

Cum se făcu dioa și Smeul se duse la vinatū, étă că vine și fiulă de împăratū să cerceteze despre cele ce aflase fata de la Smeu, căci dorul de a-și vedea cu ună césă mai înainte logodnica acasă, nu-î da răgazū să zăbovescă mai multă, Fata îi spuse totă ce află, din firū pînă în ată; érá elū plecă numai decăt. De milă de silă, luă elū și nișele merinde ce-î dase fata; dară lui nu-î ardea de mâncare.

Merse, merse, și érá merse. Merindele se sfirși. Elu merse voinicesce pînă ce în deséră ajunse lihnită de fóme, și se-tosū, de se ferescă Dumneđeū, într'unū codru, unde dete de o colibă. Intră înăuntru și găsi unū omū orbū ce-și mânca mămăliguța cu lapte dulce. Se apropie și elū binișorū; fără să prindă de veste orbulū, și mănacă pînă ce-și momi fómea óre-cum. Orbulū băgă de sémă că prea să sfârșese curândū leguma de pe masă. Se miră. Elū scia că de altă-dată îi era de ajuusū mâncarea: de astă-dată însă nu se săturase. Înțelese elū că trebue să se jóce vre-o drăcie la mijlocū. Atunci întrebă:

— Cine este de-mi ajută la mâncare? De este omū bunū, fie bine-venitū, érá de este omū răū, să se depărtez, că nu va fi bine de elū.

— Omū bunū, moșicule; sântă călătorū, și pînă una alta, așū voi să gășescū ce-va de lucru.

Unchiașulū celū orbū priimi bucurosū să intre la dènsulū în slujbă. Îl puse să-î ducă turmulă de oi la pășune; dară

avu grije a-î spune să nu care cum-va să trecă peste hotarele moşiei lui, pe locul scrôfeî din lăcovistea de lapte dulce, că va fi vai de capul lui, şi va perde şi oile.

Fiul împăratului se făgădui că va asculta [de cuvîntul orbului; dară chiar în ziua dintăiū trecu, şi oile păscură erba cea mare şi móle ca mătasea ce se afla pe moşia scrôfeî cu nesaşiiū. Când veni séra acasă, laptele ce deteră oile fu de ajunsū pentru amēdoî, şi încă şi rămase. Orbulū se minună şi ōise fie-sei să se ia după dēnsulū a doa ōi şi să vadă d'a minune ce face argatulū.

Cum plecă cu oile argatulū în dimineţa următoare, fata făcu precum îi ōisese tată-sēū. Elū se duse dreptū, ca pe ciripie, tocmai pe moşia scrôfeî cu oile la păşune. Fata se sperie, dară se piti şi tăcu din gură, să vadă ce se va întāmpla.

Ce să vedeţi D-vóstră? Unde veni scrôfa cu o falcă în cerū şi cu una în pāmintū, şi nāvală la argatulū orbului să-lū sfîşie şi mai multe na. Fiulū împăratului sta taņtoşū cu paloşulū în mână, şi se luară la luptă; şi lupte-se, şi lupte-se, pînă ce amēdoî obosiră de abia se mişcaū.

Atunci ōise scrôfa :

— Dac'arū fi cine-va să-mi dea niţelū lāstarū de trestie şi unū ciobū de lapte din lăcoviştea mea de lapte dulce, ōi-aşū arāta eū cum să cutezi tu a-mi cālca hotarele.

— Dac'arū fi cine-va să-mi dea şi mie unū colac sămbuc, şi o bārdacă de apă de isvor să beaū, ōi-aşū arāta şi eū ōie cine suntu eū, ōise şi fiulū împăratului.

Când, écă fata unchiaşului celui orbū, care privea la lupta lorū, că vine şi dă fiului de împăratū să îmbuce colaculū ce şi-lū luase ea, ca să aibă ce mânca la pāndă, şi fuga se repeđi de-î aduse şi o bārdacă de apă de la isvorū. Flēcēulū māncă şi beū, şi prinđēndū putere, răsturnă pe scrôfă, se puse cālare pe dēnsa, şi-î tăie capulū.

Apoi o spintecă şi îngriji să nu scape Epurile. Puse mâna pe dēnsulū, şi spintecāndū şi epurile, prinse Prepelīta. Şi scoţēndū din rerunchiū Prepelīteî cei trei vermi, îi băgă în sinū după ce le suci niţelū gāturile.

Întorcându-se la unchiaşu, îşi luă dioa bună de la orbu şi de la fată, spuindu-le că în curându va afla despre dânsulă, şi într'unu sufletu se întorse la cartea Smeului.

Acı dăca ajunse îşi schimbă vesămintele, se făcu doftorū, şi începu a striga :

Lécuri de vîndare, lécuri !

Smeulū cumū auđi, trimise de-lū chemă, că luı nu-ı prea era bine. De câte-va ăile, găinea aşa lingeđendū. Nu-ı era tođi boıi acasă, veđi bine, că puterea luı se afla acum în sinulū fiulū de împăratū. Se îmbolnăvise.

Dacă veni fiulū împăratulūi şi ilū întrebă Smeulū de póte să-lū facă sănătosū, prefăcutulū doftorū ıi spuse că se va însă-nătoşa, dacă se va scălda în lapte de epe. Smeulū poranci numai de cătū şi-ı făcu o bae din laptele epelorū luı, pe carele pusese dânsulū de le mulse, Când intră în bae Smeulū, fiulū împăratulūi mai răsuci o tónă găturile vermilorū ; iar Smeulū odată sări în sus, dicendū :

Acum mī-e bine ca şi când reamū la sinulū mamoi.

Şi dândū doftorulūi daruri scumpe ilū pofti la masă: Veđi că smeulū nu cunoscea cine era doftorul. Ospetându-se, şi stândū ei la taiiasū, fiulū împăratulūi întrebă pe smeū: De ce trebă suntū bicele alea ce le ții atárnate fie-care în cuiulū seū pe păretele din fundū ?

— Cu unulū, respunse smeulū, dacă voiū plesni odată, tóte turmele mele se facū o nucă. Dacă voiū plesni cu al doilea tóte coprinsurile mele se facū unū mērū. Iară cu alū treilea biciū când plesnescū la spatēle orı-căruı lucru, ilū schimbū în stană de pétră şi când plesnescū cu elū în faţă, se desface făcutulū, şi vine la adevărata luı fiinţă lucrulū împetritū.

Cum află despre asta fiulū împăratulūi, eşi afară şi suci de totū găturite vermilorū érá Smeulū crăpă indată.

Apoi luă bicele, plesni cu unulū şi tóte turmele şi ciređile Smeului le făcu o nucă, pe care o băgă în sinū ; şi plesnindū cu altulū, tóte coprinsurile Smeului se schimbară într'unū mērū, pe care érašı ilū băgă în sinū. Şi luându-şi logodnica, se duse la orbū, dară nu-lū mai găsi, căci murise ; luă decı cu dânsulū pe

fată, și mergându la curțile babei, luă și pe fata ce slujia sme
oicei și se întorse cu toatele acasă la împăratul socrul lui.

Și mergându în fața carălor și cailor care rămăseseră stane
de piatră, de când răpise Smeul pe fata împăratului, plesni de
trei ori în fața lor, și se făcură la locu cum erau în ziua când
merseră la cununie ei și toți cei de prin căruțe.

Cele două fete ce le adusesese cu sine fiul de împărat, le dete
de neveste fraților lui.

Și se făcu o nuntă înfricoșată, d'alea împărăteșcile, cum
sămănă nu mai avu pe fața pământului, și se făcu o veselie
de o ținură minte câtă trăiră locuitorii acelei împărății.

Amă fostu și eu acolo și amă văduțu toate chefurile, căci de
n'ășu fi fostu, de undeășu fi sciutu eu să vă povestescă.

O lingură scurtă pe la nasulă cui n'ascultă.

NOTA. Comunicat de Dr. *Iohan Urban Iarnik*, docent de
filologia romană la c. r. universitate din Viena, și profesoră la șola
c. r. reală.

CEI TREI FRĂȚI ÎMPERAȚI

A fostu o dată ca nici odată, etc.

A fostu odată unu bietu omu săracu. Elu avea femece și trei copilași. Lucra bietulu omu de da pe brânci, di și nopte, ori ce și pe unde găsea, și doč în teiu nu putea lega și elu. Biețiu copilași erau mai multu slământi de cătu sătu,

Într'o dimineață, plecându la pădure ca să aducă ce-va uscătorele pentru casă, vedu într'unu copaciū unu cuibū de pasăre. cum nu mai veduse elū pină atunci. Se miră nițelū. apoi par'că-i da cine-va ghiesū, vru să scie ca ce felū de pasēre să fie acea ce se adăpostea în astū-felū de cuibū. Iși lepădă calevrii, își scuipă în palme și se agățā de copaciū ca să se urce în elū, încetū încetū, elū se sui pină la cuibū, se uitā într'in-sulū; pasērea nu era; cândū ce să vedā? unū ou ca de găină. Așa de frumosū era oulū, și luciosū, luciosū, în cătū par'că-i era milā să pue mână pe dēnsulū. În cele din urmă, îl luā și-lū băgā în sinū. După ce se dete josū, culese câte-va uscături, făcu o sarcinā micā, o luā la spinare și plecā cu dēnsa a casā.

Copii, când vedura oulū; săreaū de bucurie. Se mirā și femeea luī, căci nici ea nu mai veduse unū astū felū de ou. Nu sciaū cum să umble mai binișorū cu dēnsulū, ca să nu-lū scape josū să se spargā. Unulū dicea ca să-lū cōcā în spuzā și să mănānce toți dintr'ēnsulū, altulū dicea ca să-lū fiarbā; altulū dicea ca să-lū păstreze.

Muncitorulū însă dise că mai bine arū fi să se ducā cu elū în tirgū să-lū dea pe bani, că totū și-a perdutū elū dioa de muncā, și cu ce va prinde pe dēnsulū să ia nițelū mălaiū.

Toți găsiā cu cale că așa este mai bine să facā.

Se duse deci cu oul în târg. Se aședă și bietul muncitor în rând cu femeile ce vindeau ouă.

Umbla ómenii de colo pînă colo și cumpărau mereu la ouă dară la el nici unul nu venea. Se mira cum de nu-l întrebă și pe densusul nimenea de oul lui. În cele mai de pe urmă ecă un neguțător chiabur că vine și la densusul.

— De vîndare ai oul ăsta, prietine? îi dîse.

— De vîndare, jupâne.

— Ce cei pe densusul?

— Păi, ce-î vrea să-mi dai, jupâne,

— Să-ți dau o pungă de bani.

— Ia lasă, jupâne, nu-ți mai bate joc de mine, dîse el și se uita în altă parte, creșdend că ride de el, pentru că venise la târg numai cu un ou.

— Ba nici rîs, nici nimic, începu a dîce negustorul cel chiabur. Etă doă pungi; nu creșd să-ți dea altul mai mult.

Și scóse pungile cu bani, i le puse în mână, luă oul și plecă.

Bietul om rămase înlemnit în loc, uitându-se după neguțător cum se ducea. Nici că-î venea măcar să creșdă ochilor. Și apoi unde se mai aușise ca un ou să se vîndă cu doă pungi de bani.

Când se deșteptă din zăpăcéla lui, pipăi pungile să vedă nu e vr'un vis; apoi vru să alerge depă neguțător să-l întrebe de n'a făcut vr'o greșélă. Dară ia pe neguțător de unde nu e. El își căutase de drum vesel că cumpărase așa ou.

Dacă vedu și vedu, deschise și el pungi, se uită în ele, dară odată îl luă de ochi banii ce era acolo. Apoi le strânse la loc, le băgă în sîn și plecă să-și cumpere merinde. Umplu un sac cu de cele de trebuință și o luă către casă. Se tot temea și se tot uita în tóte părțile să nu care cum-va să vie cine-va să-î ia pungi.

Când ajunsese acasă, trânti sacul jos și dîse:

— Etă, nevastă, ce minune făcui eu cu oul ăla posnaș; vedî tu?

— Vedî. Dar ce e în sacul ăla marele?

— Ei! dară ce nu e; aaă întreebă-mă; mălaiu, fasole, pas-tramă, peste săratu, cėpă, ardeiu, usturoiu.

— Și unde le duci?

— Ia auzi unde le ducă! acasă, fă, ție și copiiloru, unde să le ducă?

— Ce vorbești, bărbate? ori ai căpiatu astăzi. Vezi mă, că ți le o fi datu cine-va să le ducă aiurea; și tu, sciindă lipsa de acasă, t'ei fi rătăcitu cu ele încóce. Când ai mai făcutu tu astă comedie să vii acasă cu merinde câtu munca ta pe dece zile?

— Păi bine, fa, nevastă, nu-ți epuseiu că comedia asta o făcu oulă ăla posnașu de-lu găsiu eu ađi în pădure?

— Ce spui, bărbate? atitu a făcutu oulă ăla, câtu ai datu tu pe tóte astea?

— Hei! dară când ăi mai vedea și p'astea! să vedem ce o să mai ăici. Atunci scóse pungile și resturnă bani în patu.

Femea remase înmărmurită cu ochii ținți la bani.

Copiii carii pină atunci rėscólea prin sacu, și inhăța cu diații când din una, când din alta, cum auziră zornăitulă baniloru, alergău de la sacu la bani și de la bani la sacu. Ei nu se puteau sătura vedendă atăta belșugă în casa loru.

— Bărbate, mai ăise femeea, dară asta nu e lucru curatū. Atătea bani pentru unu ou de găină!

Și pipăea banii să vadă nu care cum-va suntū niscai fermece, ori, altu-ce-va.

— De găină de negăină, uite l'amă vindutu cu douē pungi de bani, cum îi veđi cu ochii verđi. Apoi ori că elū a făcutu atita ori că negustorulū lă care l'amă vindutu n'a fostu omū curatū, eu nu sciū. Atăta sciū numai că trebue să mulțumim lui Dumneđu că ne-a invrednicitu să vedemū și noi odată cu ochii ce este belșugă în casa noastră. Acum veđi de rostese de masă, să mănăcămū și să ne veselimū.

Așa și făcură. Tótă ăioa într'o veselie o duseră.

A doua ăi se sculă de dimineață, se găti și plecă la muncă. Nu sciū însă cum făcu elū, nu sciū cum drese, că se pomeni é-răși în pădure. Nicī elū nu scia cum venise acolo; scia numai că elū la muncă plecase.

Daca vëdu așa, cătă copaciulă, se sui în elă, și mai găsi ună oă.

Se duse cu elă în tîrgă și mai luă încă două pungă cu bani totă de la acelă negustoră.

Pasămi-te oule astea erau de diamantă, care făceau de dece ori atătă cătă îi da lui pe ele negustorulă.

Elă însă era bună bucurosă că lua și atătă; căci scăpă de sărăcie, elă și cu toți ai lui.

Cumpără de astă dată haine pentru copii, căci erau goi. Mai luă nisce unelte și dichisuri. de ale lui pentru muncă, și pentru casă, căci nu credea că o să fie în tôte țilele pasce, să totă găsească la ouă d'astea scumpele.

Câte-va țile d'a rîndulă se mai duse elă în pădure și totă găsea câte ună oă. Se făcu însă mai năzurosă în tîrgă, ținu mai la preț, și cu mirare vëdu că scôte câte patru pungă de bani în locă de doă.

Apoi daca vëdu elă că așa merge trēba, își făcu o căscioră, își mai îndulci și elă traiulă și-și dete copii la dascălă ca să învețe carte.

Îtr'una din țile ducēnduse mai de diminēță să-și ia merticulă, dete peste pasărea, ale cui oă le lua elă. Sta pe cuibă. Așa frumusețe de pasere nu mai vëduse nici mai audise. Îndată îi trăsni prin capă că ară fi bine să o aducă acasă la dēnsulă. O și luă binișoră, și cu mare hucurie aduse la bordeiulă lui pe stăpina oueloră.

Apoi ducēndu-se în tîrgă, porunci o colivie fōrte frumōsă și fōrte mare, în care colivie își aședă găina și o îngrijia ca pe copii lui.

Cu chipulă acesta scăpă și de drumulă de tôte țilele prin pădure, și de suitulă în copaciă.

Găina îi oa în tôte țilele câte ună oă, în colivie.

Îmbogățindu-se elă, goni sărăcia din satulă lui. Făcea bine la totă satulă. Ajuta pe ori ce nevoiașă; cumpăra vaci la tôte vëduvele; ocrotea pe toți copii sārmană.

Omulă este nesățiosă. Cu cătă are totă ar vrea să mai aibă. Muncitorulă, după ce vëdu că are destulă, începu a face negoțulă.

Și fiindcă negocîul cînd merge bine, de firea lui este ca să se întindă ca pecingenea, dete ghiesu muncitorului să călătorască prin țeri streine după negoțu,

Porni dară într'o călătorie foarte depărtată peste mări și țeri.

Într'o zi cînd lipsea și nevasta lui d'acasă, copiii intrară în colivie ca să se jöce cu găina. Jucându-se ei acolo, unul din ei ridică aripa găinei și vede că este ce-va scrisu acolo :

— Să te vëdă, nene, și se celu mijlociu către celu mai mare din frați, poți tu să citești ce și se aici ?

— Ba nici bóbă, respuse elu. Astea pare-că nu suntu slove de care ne arată dascălulu.

— Să mergem să chemăm pe dascălu, să ne spuie elu ce și se acele slove, și se celu mai micu din frați.

— Bine și se tu, răspuseră amendoi frații mai mari, să mergem, să mergem.

Și într'unu sufletu ajunseră la dascălu, îi spuseră și-lu rugară să vie să citească, ca să scie și ei ce și se acele slove de sub aripa găinei, pe care o păstrază în colivie tat'alu loru.

Dascălulu de o cam dată nu voi să cređă ceea ce-i spuneau copiii; dară după ce-lu încredințară, se hotări să vie într'o döră, mai multu de hatărulu loru de câtu pentru vr'o ispravă.

Cînd vëdu acele slove și le citi, dascălulu rămase înmărmurit, și întrîndu-i gărgăunii în capu, îi și puse gându rău găinei. Copiiloru însă le și se că acelea ce loru li se păreau a fi slove, era unu fleac și că nu însemna nimic.

Ce făcu dascălulu, ce drese, că se dete pe lîngă muma copiiloru, și cu șoșele, cu momela, îi intră pe subt piele și se înădi cu dënza

Băta femeie slabă ca toate femeile, se planisi dascălulu.

Într'una din zile, după ce își scoaseră ochii, dascălulu uitându-se la ea cu ochi galeși și cu giugiuleli, îi și se :

— Ce mult așu pofti să mănănc o pasere cu tine la masă

— Măine e sərbătoare. respuse femeea, voiu trimite să cumpere o pasere bună și grasă și o voiu găti după pofta inimioarei dumatate.

— Daca ar fi vorba despre paseri de care se găsesc la totă

lumea, nu ți-așu. li mai spus duminică, căci amă și eu destule în curte, slavă Domnului!

Dascălul bătea șeoa să pricépă épa, Femeii îi dete unū ferū arsū prin inimă.

— E, apoi ce felū de pasere ai voi dumnéta ? îi întrebă femeea.

— Ce-va așa, deosebitū, respunse dascălulū, Și ca să nu mai ocolimū, ți-oiū spune romănesce pe șléu: am poftă să ți mănăncū friptă găina aia a ta din colivie.

— Vai de mine, dascăle ; dară cum așu face cū una ca asta? Ce va dice bărbatu-meū când s'o întorce ?

— Orī ce va dice, écă, tu să-ī spuī că a muritū. Și apoi nu, pricepū la ce să mai fineī o găină, care și așa e destulū de bătrānă și care peste curānd negreșitū că totū are să móră.

— Orī și cum dascăle, totū nu-mī vine să facū una ca asta ca să nu se amărască bărbatu-meū.

— Atāta trecere n'amū și eu la dumnéta ? mai dice dascălulū. Asta imī dovedesce că nu mă iubescī. Imī pare răū că amū îndrăgitū cu atita focū pe o nesimțitóre. Eū pentru dragostea ta așu fi datū prin focū și prin apă, ca să-ți facū voile, și tu pentru mine atita lucru să nu faci. Să sciī dară că de ađi încolo n'ai să mă mai veđi ; mă ducū să mă înecū.

Biata muere, începuse a simți și ea de dēnsulū ; apoi de fricā ca să nu-și facā séma singurū pentru dragostea ei se induplecā și făgădui dascălulū că-ī va da găina s'o mănānce friptă, singurū, singurelū, după cum dorea.

Cum auđi dascălulū de una ca acésta, îi dise că acum s'a incredințatū că și ea ilū iubescē. Apoi puse la cale ca găina s'o gătéscă bucătărăsa lui.

A doa đi, după ce porunci bucătărăsei să nu lepede nūnicū din ale găinei, nici din măruntae, ci s'o frigă așa întrégă iutreguliță, se duse la bisericā, unde veni și femeea cu copiū.

Bucătărăsa făcu întocmai precum îi poruncise stăpānu seū, însă pe când era aprópe să fie friptă găina desăvērșitū, copiū se întórserā de la bisericā, de și nu se isprāvise slujba, căci lise

făcuse fôme, și se rugară de bucătârssa să le dea ce-va să mănânce.

Cu atâta gingășie se rugară copiii, în câtu bucătăresei i se făcu milă de dênșii: le dete câte unû codru de pâine, și pe lângă acesta, celui mare îi dete capulû găinei, celui mijlociû pipota, și celui mai micû inima, socotindû că acestea suntû lucruri de nimicû.

Copiii mâncară repede, și se duseră éráși la biserică.

Dascălulû, care stătuse ca pe ghimpî la biserică, cum eși veni numai de câtû să se pue la masă. Numai gândindu-se la găină, îi lăsa gura apă. Dară se supără câtû unû lucru mare când vëdu că i se aduse găina fără capû, fără pipotă și fără inimă. Se cătrâni de ciudă și de necazû dascălulû în câtû p'aci p'aci era să înebunescă.

Atunci răcni ca unû leû la bucătâresă întrebând'o cum a făcutû de i-a călcatû porunca.

Biata bucătâresă spuse lucrulû cum se întâmplase, dîcându-i că nu credea să se facă atâta tevatură pentru nimiculû ăsta de măruntae.

Vëdu că nu mai are încotro, și se stăpâni, gustă câte ce-va din masă, se sculă fôrte amărîtû și se hotări să pôrte simbetele copiilorû.

Femeea, de unde se aștepta să vadă pe dascălû mulțumitû pentru că se jertfise să-i facă plăcerea, rămase uimită auzindu-lû că este atâta de mîhnit. Se duse dară pe lângă dânsulû și cu felû de felû de vorbe dulci voi să-lû înveselescă.

Eară elû, care nu-și lua de locû gândulû de la găină, îi dîse:

— Ai voitû să-mî dovedescî că-ți suntû dragû când te-ai înduplecatû și ai dat găina s'o tae și să o frigă. Ca să mă incredințezû cu desăvêrșire că mă iubescî, amû să te puiû încă la o încercare Unû lucru amû să-ți mai cerû.

— Spune, spune mai curëndû, sufletulû meu, numai să se pôtă. Eû însă sunt gata și la môrte să mergû, pentru d-ta, îi respunse femeea.

— Trebuie să alegî una din douë: ori să fii cu copiii tei, ori să fii cu mine. Și étă de ce: suntû dascălû de atîți marî

de ani, și nu mi s'a întâmplată ca vre-unu scolaru pină acum să-mi fi făcutu rușinea ce mi-a făcutu copii tei. Totă lumea scie, că pe copiii tei îi am mai de aproape de câtu pe cei laltji; eu mă silescu cu ei să-i învățu câte în lună și în sóre fiindu-că amu voită să-i scoțu ciraci ai mei; și ei, ce să vedă? Lasă că facu mișelii și umblă ca desmeticii pe uliți, de s'a luată lumea de gânduri cu ei, dară ađi să iasă ei din biserică, să vie să mănance și apoi să se întorcă în biserică clefetindu din gură! Cu ce obrazu să mai esu eu în lume? Cine o să-și mai dea copiii la scóla mea? Și de câtu să-mi esă numeru, mai bine să moru; căci étă ce glăsuesce o ăicetóre: de câtu să esă omulu nune rěu mai bine ochii din capu.

— Ce stai dascăle de vorbești? Apoi la mine nu te mai gândesci? Nu e păcatu de Dumneđu să perdemă noi nisce copilași așa de drăgălași și curați ca mărgăritarul? Cum se póte una ca asta, ca eu să-mi perđu copilași? Găndesce-te, drăguțule sufletulu meu, că suntă copiii mei.

— Oră ei, oră ei, respunse elu.

— Bine, ce o să ăică bărbatulă meu când s'o întorce? Lumea mă va omori cu pietre când va auđi una ca asta.

Dascălulu vedu că a cam scrântit-o, și o întorse pe fóia ai-laltă.

— Eă nu ăicu să-i omorimă, ci să-i trimetemă de o cam dată la unu altu orașu; să ăică că i-ai trimisă pentru învățatură. Nu mai potă, mă înțelegi? să stea cu mine aici; căci nu voiă să-mi ăică lumea că suntă dascălu d'óia terchea, berchea, trei lei perechea.

Cu gura ăicea elu unele ca acestea, dară în capulu lui clocea alte gânduri spurcate.

— Ei bine, daca este așa, mă învoescă: dară cum să facemă? întrebă femea.

— Fórté lesne, respunse dascălulu; la nópte să-i închidemă într'o magazie, și mâine, în faptulă ăilei, îi iaă eu într'o căruță și i-oiă duce să-i aședă la unu prieten alu meu.

Găndulu dascălulu era să ia pe copii, să-i ducă în pădure

și acolo să spintice pe câte unul, unul, și să le scotă dintr'înșii capul, pipota și inima găinei, și să le înghiță el.

Dară norocul nu-î sluji nici de astă dată.

Copiii fură coprinși de frică când se vedură închiși în magacie. Începură să plângă. Celu mijlociu însă dise :

— Fraților, ascultați-mă pe mine, că va fi bine de noi toți. Sciți de ce ne-a închis dascălul aici cu voiea mamei ?

— De ce ? întrebă cei-lalți.

— Dascălul a spus minciună că nu însemna nimic slovele de supt aripa găinei. Și d'aia a stăruit el pe lângă mama de a tăiat găina și s'o mănânce el, ca să se împlinescă la dânsul prorocia din acele slove. Dară n'a vrut Dumnezeu cu dânsul.

— Adevărat să fie, mai întrebară frații, că însemna ce-va acele slove ?

— Mai e vorbă ! răspuse el. Eacă să v'o spuie eu acum Slovele acelea diceau, că : cine va mânca capul găinei, va ajunge împărat.

— Eu împărat ? ! dise cel mare care mănecase capul.

— Așa, răspuse fratele cel mijlociu. Cel ce va mânca inima găinei, de câte ori se va culca, se va pune la capul lui o pungă cu bănet, unde o va găsi când se va scula.

— Mie să mi se întâmple asta ? întrebă cel mic, care mănecase inima.

— Tie, îi răspuse fratele cel mijlociu. Eară cel ce va mânca pipota găinei se va face nădrăvan.

— D'aia, sci tu nădrăvaniile astea, strigară frații cel mare și cel mic de odată.

— D'aia, fraților, le răspuse mijlociul. Acum, ca să scăpăm de aici, trebuie să ne punem toate puterile să stricăm ferestra magaziei ăștia și să fugim, căci demonul dascăl are de gând să ne ia în revărsatul diorilor, să ne ducă în pădure, să ne omore.

Se puseră cu toții, sfărâmară ferestra și fugiră. Merseră merșeră, totă noptea. Când se lumina de dioă, ajunseră la un loc unde se deschidea trei drumuri. Aci stete să se odih-

nescă. Se hotărîră să apuce fie-care pe câte unu di umu și să se ducă unde i-o lumina Dumneđeũ. Se îmbrățișară, se sãrutarã, își luarã diua bunã unulu de la altulu cu lacrãmile în ochi și se despãrtirã.

Merserã ei tótã diua, când în desérã frații cei mai mari se întãlnirã érã. Pasã-mi-te drumurile pe care apucaserã ei se întruneãu acolo. Atunci nãsdràvanulu di se :

— Pe semne cã Dumneđeũ vrea sã fimũ totũ împreunã, daca elũ ne-a adusũ aci. Așa darã sã nu ne despãrtimũ în tótã vieța nãstrã. Mai 'nainte de aci este un orașũ mare. Acolo a muritũ împãratulu și mãine se alege altulu : celũ alesũ ai sã fii tu.

— Ia lasã vorba aia încolo, mãi frate, și nu mẽ mai face sã-mi între gãrgãuni în capũ. Mai bine di : ai sã mergemũ sã cãutãmũ ce-va de lucru, cã burta, auđi cica n'amũ mãncatũ de ieri, și cere, sirmana.

Mergẽndũ ei ajunserã la orașulu ce era înainte lorũ. Aci întãlnirã unũ bãtrãnu pe care ilũ rugarã sã-i îndrepteze la vr'unũ hanũ unde sã mãie nãptea. Bãtrãnulũ le spuse cã hanurile gemũ de lumea care a venitũ sã fie fața la alegerea împãratulu care se va face mãine, cã nu va gãsi nici unũ locũ de masũ și îi luã la dãnsulu acasã, unde le dete de mãncare și unũ patũ de odihnã.

A doua di de diminãta se scõlã cu toții, se spãlã, se scuturã și plẽcã cu bãtrãnulũ afarã din orașũ pe o câmpie întinsã, ca sã vadã și ei cum se alege împãrãțũ la cetatea aceea.

Bãtrãnulũ le spuse cã alegerea se face așa : Dregãtorii cei mari ia unũ porumbelũ albũ nevinovatũ, ilũ încarcã cu cordele fórte frumõse cu totũ felulu de fețe, ilũ aruncã în susũ, și pe cine s'o lãsa porumbelulu, p'acela ilũ face împãratulu lorũ.

Pe loculũ hotãrãtũ se adusese, încã pînã a nu se face dioã atãta lume, cãtũ frunđã și erbã, de nu se mai putea mișca ; și bãtrãnulũ cu copiii abia gãsirã și ei un colțișorũ la o parte de unde sã se pãta uita și ei. N'apucarã sã se așeze bine, și auđirã unũ sunetũ de buciũmũ. Atunci se fãcu o tãcere de se auđea musca sbãrnãindũ. Tótã lumea ținea ochii țintã în susũ.

Aruncându-se porumbelul în vădhu, acesta ocoli pe d'asupra lumii și veni de se puse dreptu pe capul băiatului celui mare.

Fiii de împărați și de boeri, cari veniseră cu gându d'a fi aleși, începură a striga că nu se pôte, e greșelă, nu e bunu de împăratu, și altele, și cerură ca să se facă o a doua încercare.

Se înălță dară porumbelul de a doua oră; și de astă dată, fără nici unu ocolu, veni și se puse dreptu pe capul băiatului. Âncă o dată strigară fiii boerilor: că nu se pôte, nu se pôte, și cerură a treia cercare. Eară pe băiatu îl băgară într'unu sacu și-lă duseră departe de lume.

La a treia înălțare porumbelul, după ce fălăi puțin pe d'asupra locului pe unde sta băiatul mai nainte, își ia sborul și se duce de se pune dreptu pe sacu.

Atunci totă lumea strigă într'o unire că acesta este împăratul lor. Îl scoseră dară din sacu și-lă duseră de-lă aședară pe tron, în sunetul bucemelor, al surlor și al strigărilor de bucurie ale mulțimei adunate.

Împăratul cel nou cum se vedu intronat, mai înteu hotări ca frate-seu nădravanul și bėtrănul ce-i găduse să fie nelipsiți de lângă densus. Și cu ajutorul lui frate-seu începu a cârmui împărația cu înțelepciune și dreptate. Nu trecu mult și vestea se duse în toate ținuturile și în împărățiile vecinilor despre numele lor; ərə supușii lor începură-ai numi: cei doui frați împărați cu minte și drepti.

Când auđi dascălul de fuga copiilor, turbă de mânie; zăci erva un zăgaș de n'avea margini. Vru să-și facă semă singur, daru n'avu curaj. Vėdendú însă că norocul îi stă împotriva, se potoli ərə-cumú și se apucă ərə de dăscălia lui.

După o bună bucată de timpú ətă că sosese și tatăl copiilor din călătoria cea lungă ce făcuse. Adusese cu densus bogăti după bogăti. Când află de fuga copiilor, câtú p'aci erva să-ı vie reu, dară se stăpăni. Cercetă în drepta și în stंगा și

i se spuse istoria cum s'a întâmplat. Atunci elu hotări să cêră dreptate pentru necinstea ce i-a făcûlû soția lui și pentru rêuulû ce i-a pricinuit proclétu de dascâlû.

Merse decî pe la toate dregătôrile și fu străgănitû prin judecătî mai mulți ani, făcû șă-șr dobândescă dreptatea, potrivitû cu mărimea vinei celorû vinovați.

Aflândû și despre numele celû falnicû alû celorû doi frați împêrați, neguțătôrulû își luă femeea și pe dascâlû, și se duse să-i judece ei.

Mai înainte însă de a ajunge ei acolo, fratele împêratulû, Násdrăvanulû, simțindû că are să vie tată-sêu la judecată, spuse frăține-sêu, împêratulû, și amêndoî se chibzuiră ca să facă o primire frumoasă ca unûi părinte bunû ce le era.

Când veniră împetricinați la înfățîșare, eși înainte fratele împêratulû și primi pe negustôrû la scară, érá când îlû duse înaintea împêratulû, acesta se sculă după tronû și l'a întâmpinatû cu vorbe bune și supuse.

Negustôrul se minună de atâta cinste ce i se făcu, și nu scia ce să mai dică; se uita în toate părțile și nu pricepea nimicû din cele ce se făceau.

Elû căuta când la împêratulû, când la fratele împêratulû. se minuna în sine, dară nu cuteză să dică nimicû.

Intrândû în cămară și dascâlulû cu femeea, stătură ca trăsniți de Dumneđu. Vedî că se sciau vinovați de moarte.

După ce se aședă împêratulû pe tronû, judecata începu.

Neguțătôrulû își spuse pêsulû și dice că își pune nădejdea în înțelepciunea împêrătescă și așteptă să hotărască împêratulû cum îlû va lumina Dumneđu.

Dascâlulû o milcise de totû, érá femeea îndrugă și ea câte-va vorbe aruncândû tótă vina în spinarea dascâlulû.

Atunci împêratulû întrebă pe negustôrû că : dacă își va vedea copii i-arû cunósce elû ?

— Mai e vorbă ? respunse neguțătôrulû.

Elû se uita la amêndoî împêrați și nu mai cuteză să dică nici bleaû.

— Noî suntemû, respunse împêratulû.

La aceste cuvinte femeea și dascălul o sfecliră de toiū și tremuraū ca varga. Eară neguțătorulū crescea inima într'en-sulū de bucurie că-și găsise copii.

Împăratulū ȃise că de când elū este împăratū așa pricină grea nu mai judecase. Hotări dar ca toiū să cadă în genuchū și să roage pe Dumneȃeū să le arate dreptatea lui.

Așa și făcură.

Pe când încă se rugaū, de odată, dascălulū și femeea, se făcură stane de piatră.

Împăratulū porunci să pue aste stane de piatră de o parte și de alta la scara palatului. Eară negustorulū ramase la curtea împăratăscă.

In vremea acēsta fratele celū mic, după ce se despărți de frațiū sēi, se duse, se duse, ca cuvintulū din poveste ce d'aci incolo se gătesce, și ajunse la orașulū unde iū scosese drumulū pe care apucase elū.

Acolo daca sosi, trase la gasdă la unū omū a lui Dumneȃeū. De câte ori se culca, de atâtea ori găsea câte o pungă cu galbenī la căpētaiulū sēū când se scula.

Ceru de la gasdă pe cine-va care să-i arate lucrurile cele mai insemnate. După ce ocoli crucișū și curmeȃișū totū orașulū vȃȃndū totū ce era vrednicū de vȃȃtū, ajunse la margine și acolo era unū ostrovū. Eară dacā vru a sci ce era acolo călăuza se feri d'a-i spune.

Sera întrebă pe gasdă și acēsta îi ȃise :

— Să nu care cum-va să te mușce șērpele de inimă să te ducī acolo, că e stingere de tine.

— Pentru ce ? întrebă flȃcăiandrulū.

— Pentru că acolo șēde o măiastră, și ori cine merge la dānsa, se întorce capiu. Și apoi nimenī nu pȃte să mȃrgă să o vaȃ, pīnă nu o da douē pungi de bani.

— Asta este totū ? măine mȃ duc să o vȃȃ, ȃise elū, bani amū destui, precumū veȃi.

Nici rugăciunile gasdeī, nici frica de căpiare, nu l'a pututū opri de a merge să vȃȃ pe acea măiastră.

Se duse, deci, dădu două pungă de bani și intră în ostrov. Acolo umblă câtă va timp, ca un haidamac, pe din afară, ca dór, măiastra va eși la ferestra palatului să o vadă. Ea eși. elă o vėdu și apoi se întorse. A doa ți se duse ərə; a treia ți ərə, și totă astă-felă câte-va ȓile d'a rëndulă. De ce o vedea, d'aia dorea să o mă vadă.

Măiastra băgă de sémă că elă venea într'una de câte-va ȓile. Trebuie să aibă mulți bani, se gândi ea.

Eră daca trimese de-lă chemă, îi ȓise :

— Mare stare trebuie să ai tu, tinere, de o risipeșci așa. N'amă vėduță pînă acum pe nimeni care să vie la mine în ostrov de atâtea oră una după alta.

— Da, mare și nesfırșită, respunse flęcăiandrulă cu mândrie, ca și puterea cu care o facă.

Cum auȓi măiastra aste vorbe, îi puse gândă rėu. Se luă deci pe lăngă dėnsulă cu șoptele cu momele, viclenindu-lă ca să-i afle puterea.

Flęcăiandrulă se perde de dorulă eă când o vėdu desmerdăndu-lă cu nisce cuvinte mă dulci de câtă mierea. Se înșelă și îi spuse.

Atunci ea îi dete ce-va de bėu ; ərə elă dete dintri'ėnsulă afară inima găineă. Ea o luă, apoi ilă dete pe bete din ostrov.

Când se desmetici elă, și se vėdu pirpiricosacă, golănelă și gonită, cugetă :

— Daca nu ți-oiă face-o eă, apoi să sciă că nici draculă nu ți-o mă face.

Se duse la gasdă, și povesti ce i se întėplase.

— Nu ți-amă spusă eă, săraculă de mine, să nu te duci acolo ? Ce o să te faci acum ?

— Mă voiă duce în lume, și ce va vrea Dumneȓeă cu mine.

A doa ți plecă, și trecėndă printr'o pădure ajunse la marginea unui rıu. Acolo dete peste o colibă de pescară. Íi chiorăia mașele de fόμε, și fú nevoită să se abată.

Pescarulă priimi să rămână la dėnsulă să iuveȓe pescuitulă.

Íntr'una din ȓile pescarulă ȓise flęcăiandrulă :

— Eată eă mă ducă la tėrgă cu coșulă ăsta de pesce. Pînă

una alta, ia și tu halăulă ăla, și veđi d'ei putea să prindă vr'o fiță de pesce ca să avemă de legumă pentru ađi și măine.

— Las' pe mine, respunse flęcăianđru.

Pescarulă plecă. Eață băiatulă intră cu plasa în gârlă. Bătu în sus, bătu în jos, și pesce să prindă, cătuși de cătă.

Tocmaș era să se lase de pescuită; când vęđu o mrénă. Mréna fugi, elă după ea, piva îi veni bine și aruncândă plasa o încălci într'ensa și o trase la margine.

Vęđu elă că mréna era cătă să le ajungă pe două ڊile. Se bucură în inima sa, că făcuse o trebă cum se cade!

Se puse decă de o curăță de soldă; o spintecă, îi scóse măruntaele. Când, în locă de lapți, ce să veđi? ce-va ce nu semăna a nimică. Luă elă acelă ce-va, îlă spală, și remase ună felă de covățea mititică de piatră.

— Bună este și asta, ڊise elă, să amă cu ce bea apă.

Și îndată și luă o lécă de apă cu dęnsa să bea. Când s'o aducă la gură, ea era plină cu galbenă. Se miră de astă întemplare. Răsturnă bană în póla și mai luă odata apă ca să bea. Când se aducă la gură, se făcu érá bană.

— Acum, aide la ڊina mea măiastra, ڊise elă.

Lăsă și plasă, și pesce, și colibă, și într'ună sufletă alergă la gasda lui din orașă. Îi spuse despre noroculă ce dase peste elă, și inceptu a se găti să mérgă la ostrovă.

Gasda se sili în tóte chipurile să-lă opréscă de la acéstă oțărare a sa. Fu peste putință. Îlă trăgea ața la rele. Pină una alta, umplu gasdeă doă tocitoră cu bană. Apoi luă cu dęnsulă covățica de piatră și doă pungi pline, și se duse la ostrovă.

Cum îlă vęđu măiastra îlă cunoscă. Înțelese ea că trebuie să fi dată elă cu mână în focă, și-lă chemă la dęnsa.

Acolo cu prefăcetură, cu marghiolă și cu viclenă îlă făcu de spuse cum are atăta stare. Și fiindă că flęcăianđrulă își perduse capulă cum ajunsese lingă dęnsa, se lăsă să fie măglisită și măiastra îi șterse și covățica. Cum se făcu stăpână și pe acestă lucru, porunci slugiloră sale să-lă huđuiască ca p'o găgăuță și îlă goni cu rușine din ostrovă.

Când se vęđu éráși dată afară, și înfruntată nu se putu a-

stâmpăra de necaz, cum de să nu se ție el, ca să nu fie și batjocorit și cu banii luați.

Plecară iară la gasdă și-i spuse totă șiretenia.

Gasda îl povățui să ia pe sēma lui o tocitōre de bani din care îi lāsase, să se apuce și el de ce-va, și să nu mai umble ca un ū perde-vară după iere verđi.

El ū nu voi, și plecă în lume.

— Ce mi-o da Dumneđeŭ, ȡise el.

Merse, merse prin cāmpii cu inima plină de foc ū pentru măiastra lui, trecu prin păduri, și nu se putea împăca cu gândul că n'o să-și mai pōtă vedea odorul. În cele din urmă căđu de obidă și de māhnire. Stānd ū așa și sbātēndu-se cu gândurile, bāgă de sēmă ca p'acolo p'aprobe curge o apă. Se duse să se scalde ca să se mai rēcorēscă.

Tot ū scāldāndu-se, vēđu de ceea parte a riului nisce smochini. Ūși aduse aminte că nu māncase de douē ȡile și se duse să facă o gustārică cu nișele smochine. Māncă ce māncă, dară începu a simȡi că din ce în ce se schimbă. Unde din om ū era, se pomeni de odată măgar ū.

Altă nevoie acum. Cum să se întōrcă în cetate? Pe lângă cele-lalte tōte, acum are să fie și prigōnit ū. Umblānd ū în sus ū și în jos ū pe marginea pădurei, îi era frică să intre înăuntrul pădurei, ca să nu-l ū apuce vr'o fiară sālbatēcă; se temea iară să ēsă mai la lumină, ca să nu-l ū prinđă vr'un ū om ū să-l ū pue la vr'o muncă ce n'ar ū putea-o duce. Ce să facă? se căina și se vāicārea, de-ū plāngea de milă. Tōtă ȡioa umblă rātācind ū cu inima cāt ū un ū purice de frică. Flāmānđi ēră. Cāutānd ū cāte ce-va de māncare, dete preste nisce roșcove. Se apucă să mānānce, căci era lihnit ū de fōme.

Cāt ū p'aci era să mōră de bucurie cānd veđu că încet, încet ū, se schimbă, și se făcu ēră om ū.

Stātu în loc ū și se cruci și el de astă minune. Apōi d'o dată ȡice:

— Acum ești a mea! stēi-mēi tu, că ȡi-o fac ū e ū ție pe piele, femeie fără de inimă ce mī-ai fost ū!

Se apucă și umplu sānul ū de roșcove. Apōi făcu un ū coșu-

lețu, cum putu din nuele de richită și culese într'ensulă smochine, de care mâncase și elu.

După ce se întorce la gasda lui din cetate, îi spuse că acum s'a implinitu.

Auđindu însă de făima celoru doi împerați înțelepți, îi dete unu feru arsū prin inimă, și-și puse în gându a merge la dênșii să vedă ore n'orū fi frații lui?

Dară pină să se pornescă către dênșii se mai duse odată la ostrovu, cu coșulețulu de smochine pe mână, și începu a striga la smochine, pe la pórta palatulu. Măiastra auđindu-lu trimise să-lu cheme. Cum ilu vedu ilu cunoscū.

Credendū că și în smochinele lui este ascunsū vr'unū farmecū numai bunū pentru dênșă, porunci de-ı cumperă coșulu cu totul. Elu luă bani și se făcea a se mai plimba prin ostrovu.

Măiastra se puse la masă. Când, la sfârșitul mesei, după ce mâncară împreună cu ai lorū smochine, se făcură măgari.

Hățu în susu, hățu în jos. Ba că o fi una, ba că o fi alta, nimicū. Rēmaseră măgari ca toți măgari.

Atunci flēcăiandrulū, prindendū-ı, le puse câte unū căpēstru în capū, îi legă unulū de altulū și îi duse cu dênșulu, după celu covățica și o băgă în sinū; căci inima găinei o mâncase măiastra.

Se duse cu cărdulū de măgari la gasda lui.

— Acum să scii că mă ducū într'ale mele, ți se elu gasdeı; banı ai destui, ostrovulū și palaturile suntū ale tale. Rămăi sănătosū.

— Să ne vedemū sănătoși, respunse gasda și să auđimū de bine. Dară cu turma aia de măgari ce ai să faci? Ia-ți unū argatū care să vadă de ei.

Așa și făcu. Tocmi unū argatū și porni să mērgă la frații lui, cu alaiulū după dênșulu.

Pe când mergea, fratele Nasdrăvanu spune împēratulu tótecele întēplate fratelulū lorū celulū mai micū, și se pregătira să-lū priimescă cu cinste.

Când ajunse de marginea cetății unde domnea împēratulū, se miră că găsi pe fratele seū celū miđlociū care ilu aștepta.

Acesta îi povesti totă întâmplarea ca muma loră și a dascălului, și cum îi pedepsise Dumnezeu.

Plânse fratele celă mică de osînda Dumneedească ce căduse peste muma loră, apoi merse de se înafățise împăratului.

Cum se vedură, se cunoscură și se îmbrățisară.

Apoi ceru de la Împăratul să-i dea ună grajdă curată unde să-și pue măgarii pe care singurî îngrijea.

Trecu ce trecu și nici pomenelă nu era ca să facă pe măgari să se schimbe érași în ómenî.

— Într'o ți la masă, când vedu că frate-séu celă mică este cu voe bună, împăratul îi dîse :

— Ei, ce ai de gându cu măgarii tîi ; destulă i-ai pedepsitú, értă-i. Să nu socotesci că nu sciú totú ce ai pățitú. Dară este destulă. Mai cu sémă căci sciú că se topesce inima în tine de dorulă ei.

— Adevérú ai grăitú, îi respunse fratele celă mică. Pentru hatărulă tîi facú totú.

Trimise de aduse măgarii acolo ; le dete de mîncară roșcove și îndată se făcură érá ómenî.

Toți cei de față rémaseră înmărmuriți când vedură astă minune. Apoi ochii tuturilor se ațintiră la máiastra și márturisiră că așa frumusețe de muere nici c'aú mai vedutú, și nici că se mai póte afla în totă lumea.

Ea atunci începu a dîce :

— Mai întéiú mulțumescú împăratului că s'a fostú înduiosátú de starea cea próstă și ticălosă în care ajunsese-mú, și a stărutú dá ne-a făcutú ómenî la locú.

Apoi uitându-se la fratele împăratului celă mică îi dîse :

— Numai tu mi-ai venitú de hacú pe lumea asta ; daca voesci, suntú gata a te lua de bărbatú. Iartă-mé pentru neajunsurile ce îți-amú făcutú.

— Apoi eú ce unblamú, pécatele mele, când totú veneamú pe la tine, și tu îți-ai bătutú jocú de mine. Fie că și eú mi-amú scosú din capete. Suntú gata și eú a te lua de soție, mai cu sémă acumú, că nu mi-a mai remasú la inimă nici o zăcășială.

Se pregătiră și făcură o nuntă d'alea împărătescile.

Ei nu se mai duseră de acolo. Remaseră câte trei frați
la un loc.

Trebile împărăției mergeau găitanu.

Locuitorii apucau și ei de la acești frați când dreptate, când
povețe bune, și când ajutoruri de bani ; și în totă lumea se duse
vestea despre ei, cărora li se dicea : *La cei trei frați împărați.*

Încăleacăi p'o șea, etc.

NOTA. Comunicat de D. I. Economescu, și audiat de la o bătrână
mahalagiocă din Bucuresci. Publicat pentru întâia oară în *Legende
Basmele Românilor*, P. II, f. I, la 1874.

COTOȘMANŪ NASDRAVANŪ

fostū odată ca nici odată, etc.

A fostū odată o pereche de ómenī. Ei n'aveau copii. Intr'o
đi fiindū cu voe bună, đise bărbatulū către femeie :

— Soro, de la mila lui Dumneđeū noi n'avemū copii. Să
mergemū pe câmpū, și ce vomū găsi, aceea să ne fie copilū.

— Bine đici dumnéta, frate. Așa să facemū, daca astū-felū
aī găsitū dumnéta cu cale.

· Veđi că ei trăiaū bine și nevasta nu eșia din cuvintulū bār-
batulū, nici câtū negru subt unghie.

Făcură o azimă, luară și nițică legumă, le puseră la traistă
și plecară.

Aīde aīde, mergendū povesteaū, și rīdeaū, și cu ochiī în
tóte părțile căutaū.

Gând étă că dete peste un pisiou jigăritū, jigăritū și ur-
durosū, ilū luară și ilū aduseră acasă. Ilū îngrijiră și ilū cre-
scură ca pe copilulū lorū. De ce trecea, d'aia se făcea mai
frumosū, pină ce se făcu unū cotoșmanū numai de dragū să
privescī la elū.

Nu mai putea de bucurie ómenī, căci aveaū și ei pe ce
pune ochiī în casa lorū, când se sculaū dimineața. Mai 'nainte
casa li se părea pustie.

Cotoșmanulū era unū pisiću cu minte. Șóreciī nu se mai
stăveaū prin casa aceea. Când ședeaū casniciī la lucru iarna
în nođi d'alea lungile și spuneaū la snóve și la ghicitori, co-
toiul sta lângă dênșii și torcea. Când stăpāna casei făcea la
ciorapū pisioulū se juca cu ghemulū. Dară nu-lū încurca,
ferescă Dumneđeū. Cum făcea elū, cum dregea, se juca așa

de frumuşelū în cātū ghemolū nicī nu se desfăşura, nicī nu se incurca. Câte o dată îlŭ lua în lăbuşele lui de dinainte, ūindu-lū ca unū omū, ūi se trântea cu elū pe spate, altă dată îlŭ făcea să se dea d'a rostogolu, lovindu'l cu câte o labă, ūi se repedea după dēnsulū ca după şorecī.

Când stăpānulū casei se jucă cu dēnsulū, ferita sintulū sã-lū sgărie, pare cã-ūi pilise ghiarele. Când îlŭ mângăia, cunoscea elū cã îlŭ iubescce, ūi se întorcea ūi elū cu lăbuşele ūi mângăia pe stăpānã-seū, dară totū cu ghiarele ascunse, o mângăere lină ca mătasea.

Pe lingă acestea era aūa de cu minte, în cātū casnicii îlŭ lăsa sã îngrijescă de puī ūi sã le dea de mâncare; eră cotoşmanulū nicī cã se gândea sã se dea la ei. Elū nu era de cei ce îūi bagă botulū prin tôte vasele. Cât despre óla cu smântānă nicī pomenelă nu era sã-lū fi prinsū vr'odată la ea, orī sã dea cu praştia prin bucăţelele de friptură de pe grătarū. Era unū mişoiū cum nu este altulū în ūioa de ađi.

Nu multū după acēsta, femeea se simūi îngreunată. Atunci sã fi vęduţū bucurie pe casnici, în cātū nu-ī ūinea pămintulū. Eară când fu la facere, născu unū copilaşū gras ūi frumosū ūi sãnătosū.

Crescu copilulū ūi se făcu mare. Nu se despărţea de pi-soiū nicī cātū ai da în cremene. Amēndoi se jucaū, amēndoi mâncaū la masă, amēndoi se culcaū.

Părinţilor copilului nicī cã le trecea prin minte sã oropsescă pe cotoşmanū. Ba încă îlŭ îngrijea ca ūi pe copilulū lorū, fiind-că, ūiceau ei, a intratū cu norocū în casa lorū, este ugurliū, adicã dobândise unū copilaşū.

De la o vreme încóce însă, vędură cã dau îndărătū. Unde pină aci era bilşugulū în casa lorū, acumū ajunseră negustori grei ca fulgulū pe apă, cum se ūice. Cu tôte astea perechea de ómeni nicī cã se gândea a cãrti împotriva lui Dumnezeu. Ea era mulţumită cã dobândise copilū, ūi altū nimicū.

Maī trecu ce trecu ūi amēndoi bētrāniī dară ortulū popiī, rēmāindū în urma lorū casa tócă, ūi o sãrăcie lucie.

Copilulū se alese cu cotoşmanulū. După ce vędu cã nu maī

are de nici unele, și nici părinți, se puse pe unû plânsu de-ți era mai mare jalea de dânsulû. Atunci cotoșmanulû îi dîse

— Stăpâne, nu te credeamû așa slabû de ângerû. Ești cu mine. Nu te întrista așa de multû. Precumû părinții tîi a îngrijitû de mine, așa și eû suntû datorû să îngrijescû de tine. Și precumû tu nu m'ai deslipitû de lângă tine, nici câtû ai clipi din ochi, așa și eû nu m_e voiû deslipi de tine pînă ce nu te-oiû căpătui, și nu te-oiû vedea omû în rîndulû ômenilorû.

Pasami-te cotoșmanulû era năsdraavanû. Băiatulû însă rêmase cu ochii pleoșdiți la dânsulû când îlû auđi vorbindû.

Plecără amêndoî. Cotoșmanulû înainte; băiatulû după dânsulû. Ajungêndû într'o pădure, găsiră o scorboră mare, și și-o aleseră de locuință.

Cotoșmanulû făcu unû culcușû stăpânului sêu acolo numai din fulgi de paseri, de se cufunda în pufû când se culca. Îi aducea de mîncare și de bêtû. Îi ținea de urâtû spuindu-îi felû de felû de basme și snove.

Elû îi spunea ce va să dică cîntatulû greecilorû: ce însemneză săritura locustelorû prin erbă. Îlû făcea să înțelegă că dragostea între frați este nesfirșită ca apa fântânei ce curgea p'aprobe de locuința lorû. Când se plimbaû amândoî prin câte unû luminișû din pădure, orî eșiau la câmpû, îi arêta tôte floricelele și i le spunea pre nume. Copilulû nu se domirea de ce cocorii umblă înșiruiți trîmbă; de ce rîndunelele se ducû și vine; de ce privighetorile cîntă așa frumosû; éră ciuhurezii te apucă rêcori de gróză când îi auđi. Și cotoșmanulû îi spunea pe șartû tôte, și-lû făcea să pricêpă că aici pe pămîntû tôte suntû cu rînduiala lorû.

Scorboră o ținea așa de curată, în câtû țî-era milă să calci pe acolo.

Nici că se stăvea vre-o góngă măcarû pe la eî pe acolo. Cotoșmanulû nu lăsa pe băiatû să pue mîna pe nimicû. Tôte elû le făcea.

Băiatulû se făcuse flêcăû de însuratû. Și-î dîse pisoilulû:

— Stăpâne, acumû țî-a venitû vremea să te însorî.

— Bine, să m_e însorû, respuse flăcăiașulû; dară eû n'amû

de nici unele. Suntă golană precumă mă veđi: sula și căciula.

— De asta nu te îngriji, că este de mine îngrijită de măi nainte. Tu numai să faci ce ți-oii ăice eă. De ađi înainte să sci că te numesci Mătăhuză împărată.

Nu trecu multă după acésta și cotoșmanulă se duse a căuta fata să-și însore stăpēnulă. Se vede că elă ochise, căci se duse dreptă ca pe ciripie la palaturile unui boeră mare. Cum ajunse la pōrtă, se dete de trei ori peste capă și se făcu omă.

Eră daca dete ochi cu boerulă, elă ăise.

— Boerule, stăpēnulă meă, Mătăhuză împărată, mergēndă la vinătōre, nu întâlnea de cătă păsărele mititele.

Nu era vinată

Vrednică de împărată.

Elă trecea înainte lăsāndu-le să-și vadă de oușōre.

— Și ce trebuință am eă ore să sciă daca stăpēnulă tēă, Mătăhuză Împărată, n'avea norocă la vinată ?..

— Să-ți taiă cuvēntulă cu miere, boerule; dară dacă veđi voi să mă ascuți pīnă în sfișitū, veđi afla că solia mea are să-ți aducă veselie.

— Eă bine, vorbește cătă veđi voi, te ascultă. Dară nu sciă de ce, bagă de sēmă că în graiurile tale este ce-va mierloitū.

— Părerī, cinstitute boerule. Precum vremea închisă zāmi-sleșce visurī spāimēntōse, așa pōte că oii fi avēndū și eă perī rēi, și te înșelă părerile.

— Bine, bine; sfișasce, precumă ai începută.

— Și așa, luminate boerule, cum îți spuneamă, stăpānulă meă nu băga în cēmă poșidiculă de vēnată ce-ī totă eșea înainte. Rēsbātu pădurea prin tōte colțurile; dară părea că ce vorbise tōte lighionile ca să nu éșă de prin culcușurile lorū. Scārbitū de prostia fiarelorū sălbatice, ce stāū pitulate, stăpē-nulă meă hotāri să se întōrcă acasă. Când, de odată, pe pis-culă unui munticelū ce se ridica semețū din rārīștea pădurii zāri o căpriōră sprintină cu ochii blajini.

Fu de ajunsă o uifătură; căci îi răpi inima. Stăpānulă meă Mătăhuză împărată, se ia după dēnsa. Căpriōra fugi, elă după dēnsa. Dară ea, măi iute de piciorū, ilă lāsă pe urmă, și veni

de se ascunse în culcușul ăsta. Eară pe mine mă trimese să-î caută inima, și să-î dau în mână pe hoțomana de căpriora. Pentru acesta am venit la D-ta și te rog să-mi dai ajutor ca să mă întorc cu ispravă bună.

— Măi, da calendroiă mi-ai mai fost! stăpânul tău, Mătăhuză împărat, multă trebuie să fi căutat pînă să găsească un puschiu ca tine...

— De mine și ce vei pofti, boerule; dară să nu cași în ispită să te atingi de împăratul stăpânul meu; că, uite, se face lucrul dracului.

— Nică că m'am gîndit la una ca asta. Dară împăratul vîntorului tău, să vie să-și caute căpriora.

Și fiind că vorba, vorbă aduce, cotoșmanul și boerul stătură la taifas, și se înțeleseră la cuvinte. Ei hotărîră ca să vie Mătăhuză împărat, să dea ochi cu fata boerului.

Întorcîndu-se cotoșmanul la stăpânul său, îi spuse cum a isbit în solia lui și puseră la cale ca în sîrbătorea viitoare să mîergă împreună.

Băiatul nu se putea domiri cum de să mîergă el așa golo-nețu. Eară cotoșmanul nu-î da rîgaz să se gîndescă la d'alde-astea, ci îl lua cu vorba pe departe și cu un cusur supțire îl făcea să pricepă că are să fie fericit.

Trecură zilele ca ziua de ieri și veni sîrbătorea așteptată.

Cotoșmanul luă pe stăpânul său și plecă cu el în peșteră. Merșeră, ce merșeră, și ajungînd într'o pădure, aproape de palaturile boerului celui cu fata, se opriră. Băiatul remase adumbrit într'un crînguleț verde; căci era gol pistolul. Eară cotoșmanul o rupse d'a fuga spre curtea boerului celui mare.

Cum ajunse, începu a striga cătu îi luă gura: săriți! săriți! că ne-a jefuit hoții.

Toți cu totul eșiră să vadă ce s'a întîmplat. Cotoșmanul abia resuflînd și cu spaîma în față, și se boerului:

— Da bine, boerule, în coprinșul dumitale se pôte ca ziua nămiada mare să ne calce hoții?

— Unde? Cum? Ce s'a întîmplat? întrebă boerul.

— Ce să fie? Eacă tocmai cînd veneam cu Mătăhuză împă-

ratu, stăpânul meu, să-ți vedemă fata, o cătă de haiduci puse mâna pe noi, a jefuitu pe stăpănu meu până la cămășe; ăra eă mă strecuraiu, și pe ici mă-e drumul, alergaiu într'unu sulletu să-ți daă de veste, și să c-eră ajutoru de la D-ta. Abia, uite, am scăpatu cu dălele.

— Bre! strigă boerulu. Cum se pôte una ca asta, ca să jefescă hoții, p'aprôpe de palaturile mele, pe Mătăhuzulu tēu împăratu? Să sară cu micu cu mare într'ajutoru!

— Acum este de prisosu, Boerule. Tă'harii aă luat'o la sănătôsa. Mai bine dă-mi unu rëndu de haïne, ca să ducă stăpânulu meu, și să pôtă veni pină aci. Cătū pentru tălhari, fii pe pace că va sci elu ce să facă pentru dēnșii.

Luă haïnele ce-i dete boerulu și se întôrse la stăpânulu seă. După ce ilu îmbrăcă și-lu invēță cum să se pôrte la boerulu, plecă cu dānsulu.

Ajungēndu, îi eși boerulu înainte și-lu priimi cu tōtă cinstea.

Cândū fură în casă, Mătăhuzū împăratu se totū uita pe dēnsulu. Oamenii casei începură să șopoiască și să-și dea cōte dicēndu: orī că este prea fudulu acestū Mătăhuzū împăratu, saū că este prostū.

Cotoșmanulu, bāgāndu de sēmă, dīse boerulu: Mē rogū să nu-ți fie cu supărare; dară stăpânulu meu n'a purtatū pină acum așa haïne prōste. Numai de cātū boerulu porunci să-i aducă altele muiate numai în firu. Pină una alta, Cotoșmanulu se dete pe lângă stăpânulu seă, și pe furișu îi dete ghioldū și-i șopti la ureche, ca să se ție să nu se totū uite pe dēnsulu așa ca proștii și ca joicīi.

După ce se îmbrăcă cu haïnele cele bune, elu se ținu bine și nu se mai uită asupra lui; apoi intrară în vorbă, și se isprăvi țreba cu bine.

Și nici că se putea altu-felū. Căci ginerele, de și era Mătăhuzū împăratu, dară boiulu lui celū mărețu, chipulu celū bine făcutu și albū ca zăpada, trupșorulū lui celū trasū ca prin inelū și naltū ca unū bradū, făcea mai multū de cātū tōtă împărăția și decātū tōtă boeria.

După ce se hotări dīoa de cununie, plecă. Pină atunci bie-

tulă flēcău se frământa cu gândulă ce o să facă elú și unde o să-și ducă mirésa.

Cotoșmanulă nu-î dedu respasă să se mai gândescă, ci cu felă de felă de glume și snóve îi fură gândurile și-lă înveselea.

Când fu đioa hotărítă pentru cununie, se duseră éráși amândoi. Boerulă remase încremenítă. De unde se aștepta să vie cu óste și cu mărire ca ună împératú, mă rogú, ilă vedú viindú ca ună cioflingarú, și începu a se îndoi și a se codi să dea fata după dènsulă.

Cotoșmanulă mirosi îndată cam cum merge șiritenia, și luă pe Boerú d'o parte, đicèndu-î :

— Boerule, să nu-ți fie paraxin unde ne veđi că amú venitú numai amândoi. Eca, éca, éca, cum merge tréba : curgú foile de zestre ca plóia la părinții lui Mătábuzú împératú. Eră elú nu voesce nicí în ruptulă capulă să ia pe alta, fără de câtú pe fata dumitale. Părinții se împotrivescú la una ca asta. Eú însă l'amú îndemnatú și-lă îndemnú mereú să te aibă de socru. Veđi că sciú eú, ce sciú. Casă ca a dumitale și cinstítă, și lăudatá, nu se mai găsesce pe lume ; și flēcău ca Mătáhuzú împératú ba, ba, ba, mai la rarú. Apoi casă ce o să fie astá păreche, are să fie fără sémă. Pentru acésta și stăpánulă meú, ascultându-mé, s'a hotărátú să o ia fără voia părinților și să se tragă la moșiile lui, să trăiască acolo ca ună boerú mare.

— Frumosú cuvintezi tu, dară eú sciú că bine-cuvèntarea părinților întăresce casele fiilorú.

— Dară mai este și altá poveste, respunse și cotoșmanulă. Cu sluta în vatră casa ajunge să fie cu ușa prin podú și cu ferestrele pe sub patú. Mai bine :

Să muncesci
și să trăesci,
și ce-ți place să iubesci.

— Cam ai dreptate, tu. Dară mă bate gândurile să mai amânámú nunta.

— Fie și așa. Nu mă împotrivescú. Eú însă te sfáluescú să nu perđi din mână ună giuvaerú ca acesta ce ți-lă trimite

Dumnezeu. Norocul cându pică omului, atunci să scie să-lu apuce și să-lu păstreze.

— Ei, aïde, de ! aïde. M'ai biruitu cu limbutia ta.

Tôte fiindu gata, se cununară și fecură o nuntă, de se duse vestea în șapte sate.

Trei zile și trei nopți tinură veselile. A patra zi trebuia să mergă cu nunta la moșiile lui Mătăhuză împăratu.

Acesta se perduse cu totul. Nu scia ce să facă ; nu scia nici ce mai vorbesce de rușine.

Cotoșmanul se dete pe lângă densusul și îi dise : țineți firea, omule, nu fii copilul Amă îngrijit e de tôte. Ție să nu-ți pese de nimic. Să tacî din gură și să te lași să te ducă unde oiă dice e.

Mai veni nițel înima la locu lui Mătăhuză împăratu, când auđi graiurile cotoșmanului. Nu se putea domiri însă cum va face el și la ce moși îl va duce.

Tote se puseră la cale. Tôte erau pregătite pentru plecare. Ginerile și mirésa se urcară în căruță, și porniră. Cotoșmanul însă o apucă înainte și dise vizitiilor să se ție pe urma lui, că el îi va călăuzi.

Așa făcură. Apucară pe câmpii unde mi de floricele împodoba pământul. Vintul abia adia și clătina ușurel frunđele pomilor ce se afla ici și colo în calea lor. Brotăceii orăcăiau în depărtare. Din când în când cucul cânta în partea dréptă. Păsările ciripeau ; érá privighetorile prin crângulețele înflorete, trăgea nisce geamparale de-ți lua auđul.

Cotoșmanul mergea înainte și așa de iute, în câtu căruțele nu se puteau ținea de densul. Aci pierea ca o nălucă, aci se învârteja înapoi și făcea semn pe unde să apuce.

Pasă-mi-te, călăuđind, el făcea dresurile înainte. Întâlnind ciređile de vite ale unor smei, el spuse văcarilor ce să dică, când îi voru întreba cine-va ale cui sunt ciređile, că de unde nu, peirea capului ce va cădea peste densii de la Dumnezeu va fi gróznică. Întâlnind turmele, spuse așjiderea ciobanilor ce să dică și ei, căci de unde nu muma pădurei îi va chinui băgându-le mâinile în căldarea cu

jărată, pînă vor muri, și sufletele lor vor ajunge la muncă ne sfîrșite.

Bieții ómeni, de spaímă, și sciindă că gura nu-î ține chirie, spuse celoră ce îi întrebă, precum îi învățase cotoșmanulă, carele era în chipă de omă.

Ajungăndă căruțele, ómenii miresei, întrebă pe văcară, când vedură sumedenia de ciređi :

— Ale cui suntu ciređile astea, firtașilor ?

— Ale cui să fie ? respunseră văcară, ecă ale lui Mătăhuză, împărată.

Se minunară toți de bogățiile acestui împărată. Mergăndă măi nainte, dete de nisce turme de oi. Și atitea de multe erau în cătă nu le putea coprinde cu ochi. Întrebăndă :

— Ale cui suntu aste turme ? prieteniloră.

Ciobanii respunseră :

— Ei, Dómne ! Ale cui să fiă ? Ale lui Mătăhuză împărată suntu, și încă astea nu-să nimică !

Când auđiră una ca acésta, toți se loviră cu mână peste falcă. Ei nu măi putură să-și stăpănescă mirarea și fericea pe mirésă că a dată peste ună bărbată așa de june, frumosă și bogată.

Eară Mătăhuză împărată tăcea mălcă, și înmărmurită de cele ce vedea. Auđea și i se părea că viséză, érá nu că suntu aevena cele ce arătauă ochiloră lui.

Cotoșmanulă se mândrea și se fălea cu bogățiile stăpănului seă. Când, érá nu se măi vedă. Nu se sciă ce se făcu. Pare că intrase în pămîntă.

Elă însă dete o repeđitură înainte. Și ajungăndă la palaturile smeiloră, pe ale căroră moșii erau, le đise cu graiă îngrođită : Fugiți, Smeiloră, și ve ascundeți, căci étă că vine Ilie, Pălie, să vă potopescă, să vă pârjelescă și după elă Luciflenderu să vă ia suflengeru.

Răcoră de gróză coprinse pe smei când auđiră pe neașteptate o veste așa primeđiosă. Nu scia încotro să se dea d'o parte pînă va trece acestă pîrjolă ce le spunea Cotoșmanulă.

Acesta se prefăcu a le fi prietenă și a le đa sfatură bune.

Vorbele lui atita îi ameteise, în câtă de spaimă, pare că le luase pânza de pe ochi și se perduseră cu totul.

Atunci le duse cu grabire și cu o prefăcută grije :

— Veniți, veniți, mai iute încoa, să ve ascundți eu în șira asta de pae din bătătură.

Bieții smei, atăta se speriaseră în câtă nu mai sciau ce face. Se lăsară să-i ia să-i ascundă.

Cotoșmanul îi băgă în șira de pae, și îi dete foc. Îndată văpaia se urca pînă la cer; érá bieții smei țipau de usturime în para focului de să le plângi de miă. Țipară ce țipară, dară o dată cu focul li se stinse și loră glăsciorul și se făcură scrumă.

Atunci écă și nunta intră pe pórta palatului. Slugile spuseră și ele, după cum le învățase Cotoșmanul, că palaturile astea sunt pe moșiile lui Mătăhuză împératu.

Când intrară în palat, ce să veđi dumneata ? Bogăția de pe lume era acolo. Păreții numai în aur poleiți. Pardoséla era de cleștar, érá învălitórea era de acióe și de plumb.

Se mai minunără o tónă ómenii ce însoțiră pe mirésa.

După ce se aședară tinerii, ómenii se întórseră la Boeră și-i povestiră totă ce veđurá. Boerul nu se căi că și-a dată fata lui Mătăhuză împératu. Eară acesta se mira de unde și pînă unde să-i vie lui acea bogătie. Trăiră în pace și în veselie perechia nuntită și oră fi trăindă și astăđi de n'oră fi murit.

Eară eu încálecaiă p'o șea, etc.

NOTA. Povestită de Michaiă Constantină, din comuna Bălăcița, plasa Dumbrava, jud. Mehedinți. Soldat.

XXVII.

PASEREA MAIASTRA

A fostu o dată ca nici o dată ; etc.

A fostu o dată unu împăratu evlaviosu și bunu. Elu avea trei feciori. Pe lângă multe bunătăți ce făcuse ómeniloru din împărăția lui, a ridicatú și o monastire de care să se ducă pomina. A împodobit' o cu aurú, cu petre nestemate și cu totú ceea ce meșterii din acea țără au șocotitú mai scumpú și mai frumosú. O mulțime de stlpi de marмурă și poleiți erau prin biserica și pe dinaintea ei. Zugravele cele mai prețioșe, policandre de argintú suflate cu aurú, candelde de argintú celú mai bunú și mari câtú donița, cărțile cele mai alese, erau zestrea monastirii aceleea. Cu câtú se bucura împăratulú de frumusețea ei, cu atitú se întrista că nu putea să o săvêrșescă pe deplinú, căci turnulú se surpa.

Cum se póte, dișe împăratulú, să nu potú sfârși astă sântă biserică ? étă amú cheltuitú tótă starea, și ea nu este încă târnosită.

Și dete stară în țără ca orí ce meșterú se va găsi care să póta să-i ridice turnulú, să scie că va dobândi de la densulú mari daruri și boerie. Pe lângă acestea poruncă dete ca în tóte bisericile să se facă rugăciuni și privegheri, ca să se îndure milostivulú Dumneđeú a-i trimite unú meșterú bunú.

Eră a treia nópte visă Împăratulú că daca va aduce cineva pasărea máiastră de pe tărémulu celă-laltú și să-i așeze cuibulú în turnú, se va putea face monastirea desávêrșitú.

Spuse fiilorú acestú visú, eră ei se întreceaú care de care să plece mai 'nainte, și să se închine cu slujba la tată-seú împăratulú. Atunci împăratulú le dișe :

— Eă vėdă, feții meă, cã toți aveți dorință de a vė face datoria cãtre Dumneđeu ; insã nu vė puteți duce toți de o datã. Acum sã se ducã fiulă meă celă mai mare ; și daca nu va putea elă sã isbutescã, sã se ducã altulă, și totă așã pe rėndă pãnã cãnd Dumneđeu își va arãta mila lui cãtre noi.

Copii tãcurã și se supuserã ; őrã feciorulă celă mare ală împėratului se gãti de drumă. Merse ce merse și daca trecu de hotarele tatãlui sėu, stete sã conãcescã intr'o dumbravã frumósã. Dupã ce făcu foculă, sta acolo pinã sã se gãtescã mãnca, cãnd, vėđu de o datã înaintea lui ună vulpoiă care ilă rugã sã-și lege ogarulă, sã-ı dea și lui ună codru de pãine, ună pahară de vină și sã-lă lase sã se încãldescã și elă la ală focă. Fiulă împėratului în locă sã asculte rugãciunea, dete drumulă ogarului, care se luã dupã dėnsulă. Atunci vulpoiulă făcu ună semnă asupra lui și ilă schimbã în stanã de piatrã.

Vėđėndă împėratulă cã fiulă sėu celă mare nu se mai întorse, ascultã rugãciunea fiului celui mijlociă, și îi dete voe sã mėrgã și dėnsulă. Acesta, dupã ce se gãti și își luã merinde de drumă, porni și dėnsul. La loculă unde se împe-trise frate-sėu, pãti ca dãnsulă ; fiind cã nu voi sã dea ascultare rugãciuniloră ceı adusesse vulpoiulă, ci voia sã-lă prindã ca sã-ı ia pelea.

Împėratul se pusese pe gãndurı vėđėndă cã, dupã atãta mare de timpă nu se mai întorse fiı sėi nici cu pasãrea mãiastrã, nici fãrã dėnsa, cãnd, fiulă sãu cel mai mic îi đise :

— Tatã, ętã este acum destulă timpă de cãnd frații meı ceı mari aă plecat sã aducã pasãrea mãiastrã și nu s'aă mai întorsă nici cu ispravã, nici fãrã ispravã.

Sã-mı daı bani de cheltuialã

Și haine de priminelã,

ca sã-mı cercă și eă noroculă. Și de voiă isbuti, te veı bucura tatã. cã ți se ımplinesce dorința, őrã de nu, eă nu voiă suferi nici o umilință.

— Frații tėi ceı mari, đise împėratul, dupã cum se vede n'aă putută sã facã nimică spre a aduce acea pasere mãiastrã, ba pôte sã-și fi și rãpus capetele, de óre ce suntă duși de

atita timpü, și nu se mai întorce nici unulü. Eü suntü bętränü de aci innainte: dacä veü lipsi și tu, cine sä-mı dea ajutorü la greutätile împęratiei, și daca voiü muri, cine sä se sue pe scaunulü meü, daca nu tu, fiulü meü. Ręmăi aci, dragulü tatei, nu te mai duce.

— Domnia ta, tatä, scii prea bine cä n'amü eșitü din poruncile împęratiei tale nici cätü negru subü unghie; și daca acum cutez a stäruı în rugăciunea mea este numai cä voescü, dac'așü putea sä implinescü o dorință care nu dă odihnă sufletulü Märiei tale, dorință pe care te silescı de mulți ani și cu mari cheltveli sä o implinescı.

Dupä multe rugăciuni și stäruință, împęratulü se înduplecä și-ı dete voe. İși alese calulü ce-ı plăcu din grajdulü împęrätescü, unü ogarü sä-lü aibă de tovarășü, își luă merinde de ajuns și plecä.

Dupä trecerea, de ore care timpü, sosirä amänduoı fiı ceı mai mari ai împęratulü, aducändü cu sine-le Pasărea mäiasträ și o roabă pe care o făcurä găinărăsă. Tötă lumea se mira de frumusețea acelei paseri care era cu miı de miı de vopseli, penele ei strälucęu ca oglinda la sóre, iar turnulü bisericii nu se mai surpă; pasărea se aședă în acelü turnü cu cuıbulü ei. Unü lucru se bągă de sémă; pasărea se părea a fi mută cęcı nu da nici un viers, și toți cätı o vedea o căinea cum de o așa pasere frumósă și mändrä, sä nu aibă viers, pentru care și împęratulü, cu tötă bucuria ce avea pentru biserica și turnulü ei, se mihnea cä pasărea nu-ı cänta.

Locuitorii incepuserä a uita de fiulü împęratulü cel micü; atita de multä bucurie aveau ei cä li se adusese pasărea mäiasträ, ceea ce oprise turnulü de a se surpa, și astü-felü biserica se putuse face cu desävęșire; numai împęratulü se mihnea în sufletulü seü cä nu este față și fiulü seü celü micü care sä se împertășescä de bucuria poporului seü; când într'una din ęile veni găinărăsa și-ı ęise:

— Märite İmpęrate, sä-ți fie față luminatä, tötă cetatea se minunezä de viersul paserii mäiestre; unü ciobauü cum a intratü ađi de diminętä în biserica, pasărea a începutü sä cänte

de să se spargă, și este așa de veselă în câtă pare că nu o încapă locul. Asta este a doua oră de când, cum intră acel cioban în biserică, pasărea nu mai conțenește de a cânta ; cum ese el, ea tace.

— Să se aducă acel cioban înaintea mea chiar acum.

— Măria ta, după cum se vede ciobanul este străin căci nimeni nu-l cunosc. Fiii Măriei tale, precum mi s'a spus, ar fi pus pasnici să-l prindă.

— Taci ! duse împăratul, nu vorbi de fiii mei, căci nu ți se cuvine ție să te atingi de ei.

Împăratul puse și elu căți-va slujbași să pândescă pe sub ascuns, și cum va vedea pe ciobanul care, când va intra în biserică, pasărea va cânta, să pună mâna pe dânsul și să-l aducă înaintea lui.

Nu s'a mulțumit pe atit, și însăși s'a dus la biserică serbătorea cea mai apropiată ca să audă cu urechile sale cântecul cel minunat al pasărei, și să vadă cu ochii săi pe acel păstor tinăr ; și de n'ar fi fost de față s'ar fi întimplat o luptă crâncenă între slujitorii săi și o nenii puși de fii lui, cari voiau cu dinadinsul să pună mâna pe cioban. Atunci porunci împăratul să aducă pe acel păstor cu omenie la palatul său, pentru că nu scii ce simți împăratul în inimă când îl vedu așa tinăr, blând, smerit și cu boiul de voinic.

După ce eși la biserică, împăratul se duse drept la palat pentru că inima îi dicea că trebuie să fie ce-va de ciobanul acela. Cum îl vedu împăratul îi duse :

— Ia spune-mi flcăule, din ce parte de loc ești ? ai părinți, și cum s'a întimplat de ai venit p'aci ?

— Istoria mea, luminate împărate este lungă. Părinți am, asemenea și frați. Ca să-ți povestesc cum am venit p'aci și din ce parte de loc sunt, imi trebuie mai mult timp. Dară dacă voința Măriei Tale este să scii, sunt gata a mă supune. Chiar mâine până în dimineață voi veni la Măria ta pentru acesta. Acum este târziu.

— Bine voinic ; mâine în revărsat de dimineață te aștept.

A doua zi dis de dimineță, ciobanul veni și așteptă porunca împăratului; érá împăratul cum auđi că a venit păstorul cu pricina, îl chemă înaintea lui.

— Ia spune-mi, flăcăule, ce este cauza de cântă pasărea măiastră, cum puț tu piciorul în biserică, și face, dacă ești?

— Ca să scii acesta și altele, luminate împărate, lasă-mă să-ți povestesc tótă istoria mea.

— Ecă te ascultă, povestesc-mi totă ce vei voi.

Atunci ciobanul începu:

Amă tată și frați. Amă plecată din casa părintescă ca să fac o faptă care să veselă pe tata, căci el éra tristă că nu putea să-și implină dorința. După o călătorie de câte-va zile amă ajunsă la o câmpie frumósă, de unde se deschidea mai multe drumuri. Acolo amă voită să conălesc. Mi-am făcut un focșor bun, amă scosă merindele ce avemă și când éra să mă puiă la masă, mă trezescă cu un vulpoiă lângă mine. Nu sciă nici de unde, nici pe unde veni, că eă nu l'amă vedută. Pare că ești din pămintă.

— Fă bine, mă rogă, imi ăise, și lasă-mă să mă încăldescă și eă la foculă tēă, că uite, tremur de-mi clănțnescă dinți în gură. Dă-mi și o bucată de păine și ună pabar de vină să-mi potolesc a fôme și sete care mă chinuescă. Și ca să mănăncă în linisce și să mă pot încălđi fără frică, leagă-ți ogarulă.

— Prea bine, imi ăiseiă, poftimă de te încăldescă; étă merindele mele, și plosca mea, mănăncă și bea câtă vei pofti.

Apoi amă legat ogarulă și amă ședută amēdoi lângă focă povestindă. Din una din alta, imi spusēiă unde mă ducă; ba încă ilă și rugaiă dacă scie cine-va să-mi spue cum să fac, cum să dregă, să-mi implinescă slujba cu care m'am însărcinată de bună voia mea.

— Cătă pentru asta, imi ăise vulpoiulă, fii pe pace. Măine de dimineță plecăm amādoi, și daca nu te-oi face eă să isbutescă, să nu-mi mai ăici pe nume.

Ședurăm la focă, ne ospătarăm ca nisce prieteni; apoi vulpoiulă își luă nópte bună, și peri ca o nălucă. Mă ciudeamă

în mine cum de să nu-lă vedă în cotro a apucatū, și totū frământându-mi mintea să știu cum a venitū și cum s'a dusū fără să-lă bagū de sēmă, am adormitū.

Când a venitū a doua ȕi în faptulū ȕilei, m'a găsitū minunându-mē de nisce stane de piatră ce închipuiaū doui ȕmeni, doui cai și doui ogari. De cum ilū veduiū ne gătirămū de ducă.

Vulpoiul se dete de trei orī peste capū și se făcu un voi-nicū seii colea, cum ȕi-e dragū să te uiți la elū. Pe cale imi spuse că locul unde amū masū nȕptea trecută, era moșia lui, că este însuratū, că are copii, că elū era blestematū să ȕorte corpul de vulpoiū până când unū om va avea milă de elū, ilū va priimi să se încăldēscă cu dēnsul la unū foc, ii va da un codru de pāine și un pahar de vin: că eū amū fostū acelu omū, că acum este deslegat de blestemū și că de aceea va merge cu mine, și nu mē va lāsa singurū până ce nu voiū ajunge la isbāndă.

Imi păru bine de astă întēmplare, și așa noi merserămū,
ȕi de vară
pînă 'n sēră.

și ajunserām la o poiană, unde maserām peste nȕpte. To-varoșul meū de călătorie imi spuse că a doua ȕi avem să trecem pe hotarulū unorū smei, că acolo credea elū că voiū găsi ceea ce căutamū.

A doua ȕi amū înaintatū pe moșia smeilor, dar totū cam cu témă; când, pe la chindii, am ajuns la palaturile smeilor. Māndreȕe ce amū vedutū acolo nu se pȕte povesti. Grădinī cu felū de felū de flori și de pomi; casele învălitate cu argintū care strălucea la sȕre ca oglinda, pāreȕii eraū împodobiti cu chipuri și flori săpate, éra ciubucele eraū poleite; fântāni care aruncaū apă în susū. Avurāmū parte că smeii nu eraū acasă când amū ajunsū acolo. Furāmū întimpinaȕi în pragulū porȕii de o fată frumȕsă, frumȕsă, de pare că era făcută de zahar, care ne ȕise să nu călcāmū în curte, în lipsa smeilorū, că nu e bine de noi; apoi lacrāmă de bucurie că a mai vedutū ȕmeni de pe tērēmulū de unde a furat-o smeii.

Ȕntrebāndu-o despre lucrulū ce căutamū, ne a spusū că se

afllă la alți smeii, rude ale smeiloră pe moșia căroră eramă.

— Duceți-vă, ne dișe ea, că cu ajutorulă lui Dumneđeă, nădăjduescă să isbândiți, și întorcându-vă, luați-mă și pe mine.

După ce ne învăță cum să facemă să intrămă în curtea smeiloră, și cum să lucrămă, mă jură pe ce amă mai scumpă pe lume, pe tata, ca să nu o lasă la smeii, ci să o iaă ; ăra noi ne-amă dusă. Ce e dreptă, și mie imă plăcu fata, de cum o văđuiă.

Și ajungându la hotarulă celor-lalți smeii, amă stată de ne-amă odihnită. Eară în răversată de dioră, amă pornită pe tărumulă smeiloră, și amă ajunsă cam aprăpe de nămieđi la palaturile loră, care eraă și mai frumăse de cătă ale celoră d'întăiă. Cumă amă descălecată, m'amă dusă la grajđă, ăra tovaroșulă meă s'a întorsă înapoi ; fiindă că așa ne învățase fata.

Caii eraă la esle. Unulă din ei a întorsă capulă și s'a uitată la mine. Eă l'amă frecată la ochi, l'amă trasă de urechi, i-amă simuțată și i-amă pus frăul în capă. Apoi încălecându, d'a'n-călarele amă luată colivia cu pasărea măiastră care era în pridvoră.

— Tu ai luată pasărea măiastră ? dișe Împăratul ; tu ești fiulă meă pe care tătă lumea ilă ține de perdută ?

— Așa tată. Și după ce sărută mână Împăratul, ilă rugă să poruncăscă a se aduce de față găinăreă.

Dacă veni găinăreă, ciobanul dișe :

— Asta este fata, de care îți spuseiă.

— Cum se pôte ? respunse împăratul. Dără cum a ajuns găinăreă ?

— Asta îți o va spune ea ; căci eă nu sciă. Și așa cum dișeă începă elă a povesti, după ce inhățaiă colivia și o luaiă la sănătăsa cu bidibiulă luată de la smeii, începă să nicheze caii cei-lalți și să facă un șgomotă de ț se făcea pėrulă măciucă ; ăra eă imă ținemă firea. Unde se luară smeii după mine, și fugi, și fugi, până ce ajunseă la tovarășul care mă aștepta la hotară ; și daca nu era elă, pună smeii mână pe mine, și cine scie ce se alegea de capulă meă. Tovaroșul meă însă, întinse mână și răcni o dată la dēnșii ; stați ! Eară ei pare că fură

de piatră de când lumea ; nici un pasu nu mai făcură înainte. După ce mă luă în brațe și mă sărută, se miră și elu de frumusețea pasărei. Smeii însă umbla cu șosele cu momele să-mi ia pasărea, făgăduindu-mi căte în lună și în soare ; dca vedură că nu mă pôte îndupleca, mă rugă ca, barin calul să li-lu dau în sfârșitu, veduñ eu că nu e bine să-ı lasu toc-mai de totu mahniti, le-amu dat calul, și eu am plecatu cu tovarasu meu și cu pasărea ; era smeiloru li se scurgeau ochi dupa densa.

Ajungendu la palaturile celor-lalti smeii, fata ne astepta in portă ; plesni de trei ori cu un biciu și totu palatul se facu un merru, pe care ea ilu luă ; era eu o inbataiu de mijlocu și pe aci ti-e drumulu.

Aoleo ! dar smeii cand simțira ! unde veneau cu o falcă in ceru și cu una in pamintu, și unde răcnea de-ti ingheța sangele in vine. Eu imi facuiu curagiu, deteiu pinteni calului și impreuna cu tovarosulu meu fugeamu ca ventul ; smeii însă veneau ca gandul. Dacă vedu tovarosulu meu asa, și că nu este chip a scapa cu fața curata, se opri in loc, ameninta asupra lor și să făcură stane de piatră. Eară noi ne urmaramu calatoria venindu până erași in campia de unde plecaseru, adica pe moșia Vulpoiulu. După ce ne-amu odihnitu și amu datu mulțumita domnului că amu terminatu cu bine asta trebă, l'amu intrebatu ce insemna acele stane de piatră. Atunci elu imi dise :

— De vei sci te vei căi ; de nu vei sci erași te vei căi

— Spune-mi, te rogu, ii diseiu.

— Acestia sunt frații tei, imi respunse. Ei, in locu să facă ca tine, să primescă cu dragoste rugăciunea mea, asmutară ogarii dupa mine, ceea ce imi prelungi scarbosul blestemu de a purta leșulu vulpoiulu ; era eu ii inpetriiu.

— Pentru dragostea mea, rogu-te, ii diseiu eu, și pentru prietenia ce amu legatu, fă-ı era omeni cum au fostu.

— Multu mi-e dragă prietenia ta, respunse elu, și de aceea fie dupa voea ta ; dară o să te caiesci.

Și iutr'un minutu nu sciu ce facu din mână, că de o dată

pietrele acele se scuturară și frații mei remaseră în mirare vedându-se față cu noi.

Ne luarăm dioa bună de la tovarășul meu și plecarăm să ne întorcem acasă.

Pasămite, frații mei imi cocea turta.

— Frate, imi dăseră ei, după ce călătorirăm câtă-va amă obosită de atâta drum; căldură mare este; aște ică la ună eleșteu pe care îl scim noi, să bem câte nițică apă, să ne răcorim. Amă ascultat și amă mersu. Bău cel mare, bău și cel mijlociu; era când era să bea și eu, cum eram pusă pe brâncă pe marginea eleșteului ca să ajungă cu gura la apă, cum făcuseră și ei, mă treziiu cu o usturime grozavă la amendoă piciorole; când să mă întorcă să vedă ce este pricina, nu mă mai putui scula în piciorole: mi le tăiaseră frații mei, și-și cătau de drum, fără a mă asculta la rugăciunile și vaetele melc.

Trei zile și trei nopți amă masă acolo prin prejurul eleșteului. Calul meu, bietu, când vedea că vine câte vr'ună balaură la mine, mă lua cu dinți de pe la spate, de haine, și fugea încotro vedea cu ochii, și asvêrlea din piciorole de nu se putea apropia de noi nici o fiară sălbatică.

În slirșitū a patra di amă datū peste ună orbū care orbocăia și elū pe dibuite.

— Cine este acolo? întrebai eu.

— Ună bietu neputinciosū, respunse elū.

Și după ce imi spuse cum frații i-a scosū ochii, din pismă, i-amă povestitū și eu cum mi-a tăiatū frații piciorole. Atunci elū imi duse:

— Scii ce? Aide să ne prindemū frați de cruce. Eū amă piciorole tu ai ochi; să te portū în spinare. Eū să umblu pentru tine; tu sa veđi pentru mine. Eū scii că p'aci prin vecinătate este o scorpie mare. Cu sângele ei se pôte vindeca oră ce bolă ar fi.

M'amă învoitū cu densusul la acēsta și amă mersū până amă datū de locuința scorpiei. Ea nu era acasă. Orbulū mă așeză după ușe și imi duse, ca să daū cu sabia să o taiū, cum

va intra ; érá elú se ascunse după sobă. Nu așteptarămú multú și étă scorpia venea supărată, fiind că simțise că-í călcase cinceva casa. Cum o vădúí, inima se făcuse câtú unú purice în mine, érá când intră pe ușe, așteptaiú până să-mí vie bine, și unde dedeíú o dată cu sete, în câtú dint'ro lovitură íí tráiaú câte trele capetele.

Mé unseí numai de câtú cu sângele eí caldú, și cum atinseíú picióarele la locú, se lipiră de parcă fusese acolo de când lumea. Unseí și pe orbú, și íí veni vederile ca mai 'nainte. După ce mulțumirămú lui Dumneđeú, plecarămú fie care la ale nóstre.

N'amú voitú să viú d'a dreptulú a casă, ci amú socotítú mai bice să mé bagú cíobanú și să lasú ca Dumneđeú să aducă lucrurile așa în câtú să se dovedescă vinovatulú. Nu m'amú înșelatú în credința mea, că étă puterea lui mare este și judecata lui dréptă.

— Spune și tu, díse împératulú găináreseí, cum de aí ajunsú găináresa și róba ?

— După ce a tăiatú picióarele fratelui celui micú, fiú cei mari aí împéráției tale, mé luară unulú pe mine și altulú pasérea máiastră. Eú plángeamú de mé topeamú, că mé despărtea de fiulú celui micú alú Máriei tale, pe care imí era dragú să-lú privescú, fiind că-lú vădusemú că e unú puíú de románașú. Eí mé siliră să mé iubescú cu unulú din eí, imí făgădui că mé va lua de soție cum voiú ajunge la curtea împératéscă. După ce m'amú împotrivitú la tóte siluirile ce améndoí voiaú să facă, am primitú mai bine să fiú róba și găináresa la curtea împéráției tale, de câtú să mé ducú aiurea, fiind că sciamú că Dumneđeú nu va lăsa să se prăpădescă acela care a umblat cu dreptatea în sínú și acum, mulțumescú lui Dumneđeú, că mí-a arétatú cum fapta bună nu móre nici o dată.

— Poți tu să-mí dovedești, întrebă împératulú, că tu ești acea fată și nu alta ?

— Acestú mărú, díse ea pe care ílú scóse din sínú, póte să încredințeze pe orí și cine că eú suntú. Fiú d-tale cei

mai mari n'aŭ sciutŭ de dŕnsulŭ, cŕ mi l'arŭ fi luatŭ, ŝi nu m'aŝŭ mai fi intŕlnitŭ cu dŕnsulŭ.

Atunci, eŝindŭ afarŕ, plesni dintr'o biciuŝcŕ de trei ori asupra mŕrului ŝi unde se ridicŕ nisce palaturi, in cŕtŭ in tŕtŕ impŕrŕtia nu se gŕsea altele ca acelea.

Impŕratulŭ remase ŝi elŭ in mirare. ŝi voindŭ a serbŕtori venirea fiului celui micŭ. Acesta ŝise :

— Tatŕ, innainte de a mulŝumi lui Dumneŝeu cŕ m'amŭ intorsŭ sŕnŕtosŭ, sŕ mergemŭ cŕteŝi trei fraŝii innaintea lui la judecatŕ.

Impŕratulŭ n'avu ce ŝise. Se aduserŕ fraŝii innaintea Impŕratului cariŭ deterŕ in genuchi ŝi cerurŕ ertare de la fratele celŭ mai micŭ. Elŭ le ŝise :

— Daca Dumneŝeu vŕ va erta, ertaŝi sŕ fiŝi ŝi de la mine.

Neavŕndŭ incotro, se duserŕ innaintea bisericii ŝi puserŕ trei ulee depŕrtate de o potrivŕ unulŭ de altulŭ. Intrarŕ fie-care cu picŕorele in cŕte unulŭ, ŝi aruncarŕ cu praŝtia in susŭ cŕte o piatrŕ : pietrele fraŝilorŭ celorŭ mari se intŕserŕ ŝi lovirŕ pe fie-care in capŭ cu aŝa tŕrie, in cŕtŭ remaserŕ morŝi. Piatra inŝŕ a fiului celui micŭ de impŕratŭ, cŕŝu dinaintea lui.

Lumea se adunase de se uŝta la astŕ judecatŕ dumneŝeescŕ, iar impŕratulŭ, dupŕ ce fŕcu nuntŕ ŝi-ŝi insoŝi copilulŭ cu gŕinŕresa, se cobori de pe tronŭ ŝi puse pe fiulŭ seŭ in locu-i care, dacŕ o fi trŕindŭ, impŕrŕtesce ŝi pŕnŕ aŝi.

Eram ŝi eŭ faŝŕ la acele intŕmplŕri, pe care le povestescŭ acum celorŭ ce mŕ ascultŕ.

NOTA. Povestitŭ de unŭ soldatŭ din satulŭ Bulbucata in judeŝulŭ Vlaŝca la 1868, ŝi comunicatŭ de fratele meŭ G. Ispirescu.

XXVIII

G A I N A R E A S A.

fostu o dată ca nici o dată; etc.

A fostu odatu unu împăratu și o împărătesă. În căsătoria lor ei au trăitu ca frații, și numai o fată au fostu făcutu. Ca și mumă-sa, acesta fată din naștere, era cu o stea în frunte. Murindu împărătesa, a lăsatu cu sufletulu la césulu morții ei și cu jurământu ca împăratulu, soțulu ei, să nu veduvéscă, ci să ia de soție pe aceea la care se va potrivi condurul ei. Împăratulu o iubea, nevoe mare. Și nici în ruptulu capulu nu voia să se însore de a doua oră. Unu anu întregu, întregulețu o plânse, după înmormântarea ei.

Sfatulu împărăției, sciindu hotărîrea împărătesii, lăsatu cu graiu de morțe, se totu ținea de căra împăratulu ca să se însore, și mai multe nu. Elu se totu împotriva cu felu de felu de cuvinte.

Daca vedu și vedu, că scăpare nu este, se lăsă și elu după sfatul mai marilor împărăției. Dete condurul răposatei împărătese, și doi trimiși ai sfatulu împărătescu răsbātu țeri și cetăți căutându la cine s'arū potrivi condurul. Nu trecu multu și se întorseră precum se duseră, fără nici o ispravă. Pasă-mi-te condurul nu se potrivi la nici o fată de împăratu, la nici o cuconă, la nici o jupânésă, la nici o țerancă, ba chiar la nici o robă. Împăratulu nu mai putea de bucurie de acéstă întâmplare.

Condurul sta d'a pururea pe masă în cămara împăratulu. Oři cine voia să-lu încerce, avea tótă voia.

Într'una din zile, când împăratulu ținea sfatu cu boerii cei mari pentru trebile împărăției, ecă și fie-sa că vine și se juca

și se sbenguia p'aclo prin cămară. Trecându și pe lângă masă și vedându condurulă, îl ia și îl încalță; când, ce să vedeți D-vóstră cinstiți boeri, par'că fusese d'acolo. Începu a alerga érá după jucării ca unú copilú ce era. Ea luase condurulú fără să scie alú cui este și pentru ce stă pe masă. Când vedură boerii una ca acésta, rămaseră înmărmuriți de úmire.

Ce să facă ei? Hotărârea împărătesei era lámurită. Să nu vedúescă împératulú, după pristávirea ei, ci să ia pe aceea la care se va potrivi condurulú ei. Să lase pe împératulú să vedúescă pentru că nu s'a potrivitú condurulú la nici o muere, călca jurámintulú împărătesei de la césulú morții sele; să siléscă pe împératulú să ia de soție pe fie sa, se temea de Dumneđeú. Ce să facă dar?

După multe chibzuirí, sfatulú împărăției găsi cu cale că împératulú n'arú păcátui de arú lua de soție pe fie-sa, fiind că așa lásase cu sufletulú împărătesa, și pentru că Dumneđeú chiarú orânduise așa, de óre ce la nimeni de pe lume nu se potrivitú condurulú réposatei.

Numai de câtú mai marii țerii điseră fetei să se gátéscă de nuntă.

Acumú altá nevoe. Nici fata nu voia să ia pe tatá-séu de soțú. Ea đise:

— Unde ați mai auđitú, boeri dumnévóstră, batjocurá ca acésta, să ia tatálú de soție pe fie-sa.

— Nu te supéra, domniță, și nu fii așa țanțoșă. Are să curgá multá apă pe gárlă pínă să ajungí a cunósce tainele împărăției ca noi. Și apoi, réposata maica împărăției tale, cea atítú de vestită în lume de cu minte, a lásatú cu sufletulú ca imperatulú, tatálú teú, să nu vedúescă, ci să se însóre cu aceea la care se va potrivi pe piciorú condurulú ei.

— Căutați, mai đise fata, și găsiți pe vre-una la care să se potrivitú condurulú mamei pe piciorulú ei.

— Amú resbátutú, respunserá boerii, împărății și cetăți, târgurí și cátune, amú încercatú și la bunú și la réú, la tinere și la bétrâne, la femeí de némú și la de cele próste

pină și la rôbe, și la nimeni nu s'a potrivit. Dumnezeu ne-a arătat pe aceea pe care împăratul nostru trebuie să o ia de soție.

Vedându fata că n'are încotro, ceru timp de trei zile, în care să se gândescă, și apoi să-și dea răspunsul.

Și trecându în camera ei, se puse pe un plâns, de să te ferescă Dumnezeu; vârsă nisce lacrimi câtu pumnul și suspina de să-și spargă pieptul. Plânse ce plânse; dară vedu că de la plâns nu câștigă nimic. Se duse deci la dădacă, îi spuse cele întâmplate și îi ceru sfat.

Dădaca după ce se gândi și se resgândi, îi duse să cêră a i se face trei rânduri de haîne: unul de aur, altul de mîrgăritar și alu treilea de diamante, și să spue că după aceea se va găti.

Cererea ei se îndeplini tocmai pe tocmai.

În vremea acêsta dădaca îi pregăti tôte cele trebuinciose spre fugă.

Când îi aduse haînele, îi mai duse odată să se gătescă de nuntă. Fata respuse că este gata. Boerii remaseră mulțumii, auzind răspunsul fetei; ei crederă că în cele din urmă ea a cunoscut că trebuie să se supue sfatului împărăției.

Sera, îi aduse și dădaca cele spre fugă. Își băgă haînele cele frumoșe ce le căpătă în desagi, se îmbracă cu o piele de măgar pe care i-o adusese dădaca, și fugi.

Ascultați, boeri, cuvântul din poveste;

Căci d'aci 'nainte mai frumosu îmi este.

Fugind fata împăratului de la curtea tătână-seu, apucă pe căi dosnice, pe cărări neumblate de picioru de om. Ea se feri să nu o vadă nimeni, și fugi, și fugi, până ce eși din împărăția tatălui seu. Trecându hotarul, îi mai veni nițică inimă. Unde pină aci umbla cu mórtea în sinu, acum se mai liniști o lecută. Merse ce merse, și ajungându la curtea împăratului locului aceuia, se puse la pörtă cu chipu umilitu și smeritu. Eară daca eși bucătăresa, și o vedu, i se făcu milă de densa, și înduplecându-se de rugăciunile ei, o primi înăuntru. Spuse și împărătesei că o fată sermană și nenorocită

a năzuită la curtea împăratăscă, și o rugă ca să o priimască să fie găinăreă curții.

Împărătesă se înduioși când auzi că o sirmană nevoiașă cere adăpostu de la dânsa și porunci ca să o pue îngrijitoare de găini; dară ea, bucătăreă, să respundă de dânsa.

Fiindă, sub ascultarea bucătăresei, fata de împăratu se silea în toate chipurile să-i fie pe placu. Unde să se adune ea cu celelalte slugi din curte? unde să scotă ea unu cuvintelu de piră sau de zizanie? Unde să calce ea cuvintulu bucătăresei și să se amestece în certurile și becisnicile celoru laltă? Ferit-a Dumneđu! Ea îngrijea de păsările din curtea împăratăscă, ca de ale dânssei; după ce deschidea cotețele și le da demăncare, apoi le cuibărea, puneă clocșile, și vedea de pu, mai cu milă de câtu clocșile. Măncarea și apa, mai cu sémă, nu le lipsa nici odată.

Iară daca își isprăvea tréba cu găinele, venea pe lângă bucătăreă și-i da și ei ajutoru. Toți slujbașii curții o luaă în nume de bine, vedându-i vrednicia, și toți aveau milă de ea. Se duseă vestea pină la împărătesă de hărnicia, de bărbăția și de curățenia-de-inimă a găinaresei. Împărătesă ceru să-i se înfățișeze ca să o vadă și dânsa. Smerenia, nevinovăția și sfiala ce băgă de sémă împărătesă la găinăreă, îi plăcu. Ea porunci bucătăresei să o ia mai de aprópe, spre a nu cădea în gurile hărfitorilor.

Nu trecu multu și împăratulu cu împărătesă și cu fiulu loră fură poștiți la nuntă la un altu împăratu. Ei se duseră. În ziua aceea se ceru și găinăreă de la bucătăreă cu rugăciune ca să o lase să se ducă și ea prin cetate să se mai răsufle pușintelu. Bucătăreă îi dete voe. Găinăreă se îmbracă cu hainele de aură și dicendă: *lumină înainte, întunerică înapoi, nimeni să nu mă vadă ce voiă face*, se duse ca vintulu și ajungendă la nuntă, se prinse în horă tocmai lângă fiulu împăratului. Acesta cum o vedu, îi căzu troncu la inimă. Se îndrăgosti după dânsa, vai de lume! Elu o întrebă a cui fată este, și de unde. Ea îi spuse alte gogleze. Eră elu totu vorbindu cu dânsa îi luă unu inelă și nu mai voi să i-lă dea

Când fu în desără, ea cu grije, érá díse vorbele ce díse la venire, și peri ca o nălucă din mijloculú horei. Bucătărăsa o certă că prea zăbovisé. Ea își ceru ertare și se făgădui că altă-dată nu va mai face așa. Fiulú împératulú nu mai putea de inimă rea, că-í scăpase așa bucățică bună.

După nițelú timpú acestú împératú fu éráși pofitú la o nuntă de împératú. Fiulú împératulú se duse și elú cu tatáséú și cu mumă-sa.

Găinărăsa se ceru și ea de la bucățărăsa. Și căpétându voe se duse, ca și întâiú, îmbrăcându-se în hainele cu mărăgăritare. Se prinse în horă, éráși lângă fiulú împératulú. Până séra nu jucă cu altulú, de câtú numai și numai cu dénsulú. Când dete în amurgú, ca și de la réndú, ea peri.

Să se prăpădescă fiulú împératulú de părere de réú, că o perduse. Nu-lú mai încăpea loculú. O căuta prin tóte părțile ; dară ia-o de unde nu e.

Se întórse dară cu inima sdrobită. Unú felú de lángezélá ilú coprínse.

Găinărăsa, îndată ce se întórse acasă, iute, iute, se îmbracă éráși cu pielea eí de măgarú, și căuta de găini, cu voe bună și totú căutându.

Mai trecu, ce mai trecu, și éráși fu chematú împératulú la o nuntă a altú împératú. Elú se duse éráși cu fiulú séú.

Se ceru și găinărăsa, în díoa aceea. Dară bucățărăsa nu mai voia să-í dea drumulú. Abia, abia, după multe rugăciuni, și cu făgăduința de a nu se mai cere nicí o dată, se înduplecă bucățărăsa a-í da voe. Se îmbracă decí în hainele sale cele cu diamante, și dícendú vorbele, cele ce o ascundeau de la ochii ómenilor, ea se duse și se prinse în horă éráși lângă fiulú împératulú. Acesta, cum o véđu, îi veni inima la locú, fiindú că fata cam întârdíase. Fiulú împératulú juca ce juca, și totú se uita la dénsa, par'că o totú perdea din ochi. Și în adevéru avea și ce vedea. Așa de bine îi ședea gătitá, de părea că este o điná. Sclípea diamantele de pe dénsa de lua ochii celorú ce se uitaú la dénsa. Fiulú împératulú era mándru, novoe mare !

fiindă că ȃina numai cu dēnsulū jucă cātū ținu hora. Și unde se rotea pe lângă dēnsa și se îngâmfa ca unū curcanū.

Eară când fu a da in desēră, găinārēsa peri érășī ca o nălucă. Când vēdu fiulū împēratalui că ȃina lipsește, atita ũ fu. Cădu la grea bōlă. Pasă-mi-te prinsese lipiciū. Se aduseră toți vracii, tōte babele și toți cititorii de stele; rēmaseră însă rușinați, cari n'avură ce-ī face. Atunci fiulū împēratalui spuse mă-siū că până n'orū găsi pe fata la care se va potrivi inelulū ce-ī dete elū nu se va face bine. Mumă-sa rugă pe împēratalū să asculte rugăciunea fiului lorū. Eară împēratalū porunci să umble nisce boeri din casă in casă, să încerce inelulū, și la care fată orī muere se va potrivi să o aducă cu cinste la curtea împērătēsă.

Umblară boeriū și rēsbătură tōte colțulețele, și ca să se potrivēsă inelulū la cine-va, ba. Se întōrseră decī, cum saū fostū dusū. Să se dea fiulū împēratalui de cēsulū morți, de ciudă, când auđi una ca acēsta! In cele mai de pe urmă porunci să se cerceteze și prin curtea împērătēsă. Chemă de față pe tōte muerile, slujnicele și rōbele. Tōte se grăbiră a veni. Încercă inelulū, și la nici una nu se potrivi. Pasă-mi-te pe găinārēsa o uitaseră toți cu totulū. Bucătārēsa își aduse aminte și spuse împērătēsēi de dēnsa.

— Să vie și ea; să vie și ea, respunse împērătēsa. O aduseră cu nepusă in masă, căci ei nu-ī prea era voia să se dea la ivelă îmbrăcată in pielea de măgarū. Dară cine o ascultă. Cum o vēdură slugile, se umflară de risū. Ea, cu capulū plecatū și plinū de rușine de batjocura tuturilorū slujitorilorū, veni și cu sfială se apropie. Cum îi puse inelulū, par'că fu de acolo; și de unde să nu fie așa.

Cum auđi fiulū împēratalui că s'a potrivitū inelulū, odată răsări ca din somnū. Porunci de o aduse in față împēratalui. Acestuia nu prea îi venea a crede că fiu-sēū să fi cădutū la bōlă pentru o așa netrebnică, și cāt p'aci era să-ī oropsēsă.

Fiulū împēratalui și mumă-sa cădu cu rugăciune la găinārēsă ca să se facă cum era la nuntă. După mai multe tǃgăduiri, se înduplecă, și ducēndu-se in cociōba ei, se îmbrăcă

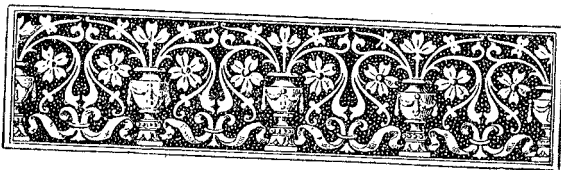
și apoi veni susă îmbrăcată și frumósă ca o đină. Împăratul bleojdi ochii la dēnsa și rămase multă timpă uimită de frumusețea ei. Vēdu și elă acum că bună bucățică își alcese fiulă lui. Atunci împăratulă își scóse stema din capă și o puse în capulă fiulă sēu; totă așa făcu și împărătesa, puindă stema sa în capulă găinăresei.

Fiulă împăratulăi odată sări din pată. Pare că nu mai fusese bolnavă de când lumea.

Atunci găinăresa după stăruința tutuloră, își spuse totă istoria. Nunta se hotări și, împăratulă tatălă găinăresei fu și elă poftită. Acesta când vēdu pe fie-sa la cununie, rămase ca trās-nită de Dumneđeū. Elă o credea perită socotindă că-și făcuse séma singură. Apoi se veseliră veselie împărătescă, și trăiră cât trāsce lumea, bucurāndu-se în pace de tóte fericirile pāmintesci.

Încălicaiū p'o șea, etc.

NOTĂ. Comunicatū de unū farmacistū din garnisona din Iași la 1874.

XXIX.

ȚUGULEA, FIULŪ UNCHIAȘULUI ȘI ALU MATUSEI.

fostū odată ca nici odată, etc.

A fost odată unū moșū și o babă. Ei erau săraci de n'aveaū după ce bea apă. Când mălaiū aveaū n'aveaū sare; când aveaū sare și mălaiū, n'aveaū legumă. Trăiaū și ei de ađi până mâine. Ei aveaū trei copii, trență-roși și nespălați ca vai de ei. Celū micū se vedea a fi mai istețū de câtū ceidoi mai mari dară era olog de amēndouē picioarele. Elū se numea Țugulea.

Ei se învecinaū cu smeoica pămintului. Acēstă Smeoică era așa de rea, în câtū nimeni din vecinii ei n'aveaū pace de dēnsa. Ea le călca moșiile și le făcea felū de felū de neajunsuri.

La nascerea lui Țugulea, când a venitū ursitōarele, s'a întâmplatū să fie p'acolo și Smeoica pămintului. Ea auđise cumū il ursise și de pismă, mai în urmă îi luă vinele, și d'aia era elū ologū.

Din acēstă pricină, și fiindū și săraci, unchiașulū, cu mătușe și cu copii lorū, ajunseră de risulū tutulorū megiașilorū din satū. De bietulū Țugulea însă ridea și chiar frații lui.

După ce se mai mărira copiii, Țugulea ăise într'o ăi mă-sii, față cu frații sei :

— Mamă, am auđitū că dumneata ai unū frate bogatū, care locuesce în altū satū. De ce nu te duci la dēnsulū să ceri o mărțogă de épă, pe care să eșimū și noi la vānatū, că mi s'a uritū clocindū acasa pe vatră ?

— Ia nu mai trāncāni și tu de acolo, Țugulea ologu, îi ăiseră frații riđēndū, mai bine mama nōstră să se ducă la un-

chiulă să cêră pentru noi doui cai, căci noi suntemă vrednică a încăleca și descăleca.

Țugulea înghiți rușinea, plecă capulă în josă și tăcu.

Muma totă muma. Se duse la frate-său și ceru doi cai pentru frațilă ceă mară și o épă pentru Țugulea.

Frate-său îi dete bucurosă, mai cu milă de sémă pentru Țugulea, ca să pôta umbra și elă.

Nu mai putură de bucurie frațilă când le aduse mă-sa caiă.

Țugulea nu se putea mângăia, pentru că era ologă, și nu scia cum să facă să se însdrăvenescă.

După câte-va zile Țugulea dișe că ară dori să mērgă și elă cu frațilă lui la vinătore.

Riseră frațilă de elă. Apoi dacă se rugă și mă-sa de eă, 'lă luară și pe dēnsulă. Se gătiră și plecară. În pădure se miraă frațilă cum face Țugulea de nimeresce așa de bine vēnatulă pe care punea elă ochi. Nică o săgētă nu se ducea în vēntă de gēba. Tote intraă în carne.

Trei zile și trei nopți zăboviră la vinătore.

În a treia nōpte, Țugulea visă ună visă ce-ă plăcu. Se făcea că elă era într'o grădină frumósă, frumósă ca ună raiă. Elă ședea acolo într'ună colțu tristă și mahnită că nu putea umbra să se bucure și elă de frumusețile acelei grădină. Pasērile cāntaă de se spārgeaă. Frunțele de pomă fișiaă de adierea vīntulă, și florile respāndeaă ună mirosă de te îmbăta. Se uita cu jindă la tōte acestea, căci nu putea să se desfăteze și elă. Atunci ridicāndă ochi în susă, se rugă lui Dumneșu să-ă ia viața mai bine, de câtă să trăiască în așa ticăloșie.

Pe când se făcea că se rōgă, de o dată i se arătă dinainte o dīnă, așa de frumósă și de blāndă, cum nu mai vēduse elă în viața lui așa ființă. Și se făcea că-lă întrēbă dișcēndă-i:

— De ce te căinesci, băețele, și te amăresci ?

— Cum nu m'ășu căina și nu m'ășu amări, dīnă a frumusețeloră, se făcea că dișe elă, étă suntă ologă, și din acēstă pricină amă ajunsă de batjocură tutuloră băețiloră din sată.

— Lasă, dragulă meă, nu mai plānge, că eă nu scii ce faci,

se făcea că mai ڊise ڊina. Tu ai să te tãmãduesci și o să a-jungă împãratũ.

— Nu-mi trebuie mie împãrãție. Eũ așũ fi bunũ bucurosu numai să potũ umbla. Darã asta n'o să se pótã, cãci, uite par'cã n'amũ vine în picĩore.

— Ba o să se pótã, se făcea că adaoase ڊina cu vorbã apã-satã. Tu ai avutũ vine; darã ți le-a luatũ Smeoica pãmintuluĩ de cãnd erai micũ. Ține chimirașulũ ăsta. Cãnd vei fi încinsũ cu elũ, ce vei voi, te faci, daca t'ei da de trei orĩ peste capũ. Silesce-te de-ți ia vinele de la Smeoicã.

Luã chimirașulũ; darã cãnd ridicã ochiĩ și voi s'o întrebe cine era ea de are milã de dẽnsulũ, ia pe zina de unde nu e. Par'cã intrase în pãmintũ.

Earã elũ odatã se deșteptã. Se pomeni cu chimirașulũ în mãnã.

Se încinse cu elũ, se dete de trei orĩ peste capũ, gãndindũ sã se facã o pasere, și îndatã se făcu. Se dete ẽrã de trei orĩ peste capũ și se făcu omũ la locũ.

Cãtũ p'aci sã se piardã de bucurie; darã se stãpãni. Incinse chimirulũ pe pele ca sã nu se vadã și se ferĩ d'a spune frașilorũ ce-va.

Pasã-mi-te, ڊina aceea era ursitorea lui cea bunã.

Dupã ce se făcu ڊioã, se întorserã cu frașii lui la bordeiulũ lorũ, și aduserã mulțime de vınatũ.

Peste cãte-va ڊile plecarã ẽrã. Dãndũ caii la pãșune, frașii cei mari ڊiserã lui Țugulea-sã pãzescã elũ caii, cãci dẽnșiĩ suntũ obosiți.

Cum se culcarã și adormirã.

Țugulea priponi caii, apoi dãndu-se de trei orĩ peste capũ se făcu o albinã, și plecã în spre miadã-nópte în cotro ședeã Smeoica pãmintuluĩ.

Dupã ce ajunse acolo, sbãrn! în susũ, sbãrn! în josũ, intrã în casa Smeoiceĩ și ascultã ce vorbeã cu Smeiĩ, gineriĩ sãi, și cu Smeoicele fetele sale.

Între altele auđi ڊicẽndũ Smeoica bẽtrãnã.

— Ia vedeți, feteloră, mai șede vinele alea ale lui Țugulea în cutia în care le-amă aședatū eū după sobă? ◀

— Mai șede, respunse Smeoica cea mică, ađi le-amă vedutū, nu mai departe.

— Eacă, voi o să vă duceți la casele vóstre, ăise bėtrána cea sbărcită; să sciți să vă temeți de Țugulea ásta, afurisitulū; căci și mie mi-e frică de dēnsulū măcarū că i-am luatū vinele.

Totū de la dānsele mai auđi Țugulea că peste câte-va ăile are să se facă nunta Smeoiceī celei micī, și pentru veseliiile de nuntă, trebuindu-le vānatū, sgripsoroica scofilcītă împărți pe fie-care din gineri pe unde să vīneze.

Îi fu destulū pentru astă dată că auđise și atātū.

Cāndū se întórse la frațiū sēi, începuse a intra alba în satū.

— Sculați, frațilorū, le ăise elū, că étă ne a luatū ăiua de pe urmă.

— De ce ne-ai lāsatū să dormimū atātū de multū, îi ăiseră frații, dojenindu-lū.

Elū tăcu din gură.

Se sculară ei și plecară după vīnatū, apoi se întórseră acasă.

Țugulea cum se culca afară în tóte noptiile, și totū plānuia cum să facă să-și ia vinele. Elū se ducea mereū pe la Smeoică, fără să scie cine-va, și pāndea vreme cu prilejū când să-i vie bine să-și ia vinele.

Într'o séră se făcu muscă, intră pe coșū în cămară unde era cutia cu vinele, pe când Smeoica nu era acasă; ci daca intră se făcu omū, luă vinele din cutie și le puse la picioarele lui. Cum le puse se lipi, par'că fusese acolo de când lumea. Se făcu érá muscă și plecă acasă.

A doa ăi, nóptea, trebuia să mérgă smeii la vīnatū pentru nuntă.

Țugulea se duse mai întâiū în calea smeului celui mai mare. Când se apropie de elū, calulū smeului începu a sfórăi; dară smeulū îi ăise:

— De! Calū de Paraleū, că dóră nu va fi adusū cióra osciorulū și vīnatulū perișorulū lui Țugulea, pe aici, căci vinele lui suutū la sócră-mea după sobă.

— De unde scii tu așa bine, îimise Țugulea ? dá-te josú să ne vedem și să ne luptămú.

Smeulú cum îlú vedú, îngheță sângele într'ensulú. Se apucará la luptá în busdugane, dará Țugulea cum aduse busduganulú seú și lovi pe smeú, îi luá mirulú, apoi îi tăie capulú, îi luá calulú și armele și plecá înaintea smeului celui mijlociú. Asemenea îi făcu și luí. Apoi plecá înaintea Smeului celui mic.

Dupá ce se întâlne și cu Smeulú celú micú, se luá la luptá și cu densusulú. Se băturá întâiú în buzdugane ; busduganele se sfărámără ; se luptará cu sulile, acestea se rupserá ; se apucará apoi în săbií, a smeului se frânse. Dupá aceea se luará la luptá dréptá, se luptará ce se luptará, și înfrângendú pe smeú, îi tae și luí capulú. Îí luá și luí armele și calulú și plecá acasă cu dinsele.

Când ajunse se crápa de dioá, legá caií, și puse bine armele Smeilorú.

Apoi sculá pe frații să mérgá la vinatú. Când vedurá frații caií se minunará. Îl întrebará ; dará elú nu voi să le spue nimicú, dicendú că nu scie.

Încălecará frații pe caií smeilorú și pornirá. Țugulea însă încălecá pe calulú smeului celui micú, căci era mai vinjos.

Smeoica vedendú că întârzie ginerii, disese fiicelor sale :

— Asta nu e lucru curatú. Ia vedeți vinele luí Țugulea, suntú ele unde le-am pusú eú ?

— Ba nici ca câtú, îi respunserá fetele, după ce căutará.

— Bărbații voștri trebuie să fie răpuși. Țugulea, a făcutú posna. Duceți-vé în pădure pe unde are a trece elú și faceți precumú v'amú disú.

Țugulea trecendú cu frații seí prin pădure, vedú o vie cu struguri. Elú simți că asta nu póte să fie lueru curatú. Cum de nu mai veduse elú astá vie în pădure.

Frate-séu celú mai mare vru să ia un strugure. Țugulea îlú opri. Apoi descălecá, scóse paloșulú și începu a tăia la vițe. De o datá începu a curge din vițele tăiate nisce sânge negru ca păcura. Frații se mirará de acésta. Apoi încălecândú eí

porniră. Merseră ce merseră și dete peste o livede cu pruni. Țugulea nu lăsă pe fratele celū mijlociū să ia prune; ci făcu ea și la vie, și din prunii tăiați curse eră sânge.

După ce mai merse dete peste o fântână. Elū scia că prin acea pădure nu era nici o fântână. Nu lasă pe frați să bea apă. Ci luând sulița înțepă fundulū fântânei de mai multe ori, și de odată începu a gâlgâi unū sânge mohoritū și cu rea duhore. Gâlgâia ca dintr'o vacă.

Acestea erau fetele Smeoicei care voiau să otrăvescă pe Țugulea feciorulū moșului și alū mătușei.

Mergend ei împreună, Țugulea duse frațilorū săi :

— Ia, uitati-vă, frațilorū, de vedeți ce este, că nu știu ce mă dogoresce.

— Ce să fie? responderă frații uitându-se, ecă un norișorū roșu, vine după noi ca vântulū.

— Aia este Smeoica bătrână, măi, duse elū. Vine după mine. Voi imprăsciați-vă care încotro, și vă duceți acasă, ca să nu vă aflați în calea ei, căci vă face mici fărîmi.

După ce se despărțiră. Țugulea intră într'o peșteră să se adăpostescă pînă va trece Smeoica. Urgista de smeoică, unde venea, mare, venea, turbată de mânie, trecu ca fulgerulū pe lângă peșteră și apucă înainte, că nu vedea cu ochii de cătrănită ce era.

Țugulea îndată eși din peșteră, încălecă și pe ici și pe drumu. O luă la sănătoșa înapoi spre răsăritū, și merse, și merse pînă ajunse la curtea unū împăratū care de două-deci de ani lucra un didū naltū forțe, ce cădea în spre partea moșiei Smeoici, — nici elū, veți nu avea pace de dēnsa. — Și tocmai atunci îlū isprăvisē.

— Cum ajunse acolo Țugulea spuse împăratulū că omorise pe ginerii și pe fetele Smeoicei. Apoi îi duse să dea poruncă grabnică la toți ferarii ca să-ī facă îndată o măciucă de ferū mare cu care să omore și pe Smeoica bătrână.

Împăratulū priimi bucurosū să facă Țugulea ori ce o sci elū, numai să se scape de blestemata de Smeoică.

Țugulea puse de făcu o gaură în mijloculū zidulū cetății,

apoi porunci și se aduse o grămadă de bucăți de lemne, cărorora le dete foc în mijlocul cetății; în acel foc puse măciuca de feră ca să arde să se facă roșie.

Smeoica, după ce alergă într'o parte și într'alta și nu găsi pe Țugulea, mirosi ea că trebuie să fie la împăratul cel cu zidul mare. Se întorse și, să te ții pîrleo, într'un suflet a ajuns, cădendă lângă zid de ostenelă și amărăciune. Apoi se sculă cum putu și vru să sară peste zid. Sări, însă în secă. Dacă vedu că-i este peste puțină a sări pe d'asupra zidului, se urcă pină la gaura ce o făcuse Țugulea, și începu a sorbi, voindu să înghiță totul ce era în cetate.

Împăratul și omenii din cetate se păreau a fi scriși pe părete, atitū îi înmărmurise frica. Țugulea nu-și perdu cumpetulū, ci cu măciuca roșie ca foculū, și fiind'o de codă merse la gaură. Când sorbi odată smeoica, trase măciuca arsă tocmai în inimă. O dată răcni Smeoica, dicendū : M'ai mîncatū friptă Țugulea, și muri pe locū.

Împăratulū, boerii și locuitorii acelei împărății, mulțumiră lui Dumneđeū că i-a scăpatū de Smeoică, de fetele și ginerii ei, căci multe rele le făceaū; iară mîntuitorulū lorū, îi dîseră Țugulea vitézulū și înțeleptulū. După aceea împăratulū ridică pe Țugulea la mare cinste.

Țugulea trăi acolo câtū-va timpū ca în sînulū mă-si. Dară nisce zavistioși de boeri băgă în inima împăratulūi frica că Țugulea odată, odată, are să-i ia țera.

Cum auzi unele ca acestea, împăratulū se gîndea ce meșteșugū să facă ca să scape de elū. În sfîrșitū ascultă poveștile celui mai pismătarețū din boerii cei bētrāni.

Trimise și chemă pe Țugulea. Elū veni.

— Țugulea vitézulū, dîse împăratulū, sfatulū împărăției mele a găsitū cu cale să te duci la împăratulū Stririlorū, în peșitū să-i ceri fata pentru mine.

— Daca sfatulū împărăției a găsitū cu cale, eū suntū gata să mă supuiū, respunse elū.

— Apoi pe cînd hotărāscī dîioa plecārei?

— Cînd ar fi după mine, și mîne.

Îi gătiră cărțile ce trebuia să le ducă Țugulea, îi dete banî și porni, după ce își luă ȃioua bună de la împăratulŭ și boerî,   ră gl  tele ilŭ petrecură p n  afară din cetate, și se uit r  după d nsulŭ p n  nu-lŭ mai zăriră.

Țugulea se duse mai  nt iŭ de se  nt lni cu fraȃiŭ lui. Le spuse și lorŭ cum a omoritŭ pe smeo ca cea b tr n , apoi le facu cunoscutŭ și  tr ba cu care l'a însărcinatŭ  mp ratulŭ. Le dete și lorŭ niȃei ban  ca să-i ducă p r inȃilorŭ, apoi se  mbr ȃișar  și plecară.

Fraȃiŭ lui Țugulea, începuse a se uita la elŭ cam ch ondorișŭ, ei nu se putea  nvoi cum de Țugulea să ajung  să le facă lorŭ rușine. Ei mai mari, și să r m i  mai pe josŭ de c tŭ elŭ, ca nisce bobleȃi.

Duc ndu-se Țugulea la tr ba lui, întilni în cale pe unŭ omŭ care striga că m re de f me. Se aprooie de d nsulŭ să vadă ce felŭ de omŭ este acela. C nd ce să vadă ? unŭ omŭ ca toȃi  menii, umbla după ș pte plugur  ce ara și din gură nu mai tăcea.

— Ce voinic  mare ești tu, omule, de m n nc i brasda de la ș pte plugur  și totŭ strigi că mori de f me ? ilŭ strigă Țugulea ca p'unŭ prietenŭ.

— Eŭ nu suntŭ voinic , respunse fl m ndulŭ, ci voinic  este Tugulea, fociorulŭ moșului ș'alŭ babei, care a omoritŭ pe Smeo c , pe fetele și pe ginerii ei.

— Eŭ suntŭ acela,  i ȃise Tugulea.

— Dacă ești tu ia-mă și pe mine cu tine, că p te ȃi-oiŭ prinde bine la ce-va.

Ilŭ lu  și plecară. După c te-va ȃile de c l torie, dete peste unŭ altŭ omŭ în gura căruia curgea apa de la nouă f nt ni și totŭ striga că m re de sete.

Ilŭ  ntreb  și pe acesta ca și pe fl m ndulŭ. Și dacă c p t  unŭ responsŭ care semăna cu alŭ fl m nduluiŭ, ilŭ lu  și pe acesta cu sine, și plecă mai departe.

Se duse, se duse și iară se mai duse. Er  c nd fu să trec  nisce muntŭi, întilni unŭ altŭ omŭ cu două pietre de m r  de picior  care s rea din nunte în munte, și c nd fugea ie-

purele pe spinare netezea, și striga că n'are locu unde să fugă.

Țugulea îl întrebă ca și pe cei-lalți, érá omulú respunse totú ca éi. Îlú luá și pe acesta și porni înainte cu Dumneđeú.

În calea lorú mai întâlni unú omú cu o mustață albă și cu alta négră, îmbrăcatú cu noué cojóce, și striga că móre de frigú, de și era pe la námieđi și sórele ardea ca în luna lui cuptorú.

Dupá ce îlú întrebă și elú voia să mérgă cu dênsulú, Țugulea îlú luá și pe acesta, și înainte, totú înainte și înapoi nu se uíta.

Merse ce mai merse ; și când fu pe la amurgitú întâlni unú omú care se uíta în susú cu unú arcú în mână. Țugulea îlú întrebă :

— Da, ce faci acolo, omule ?

— Ce să facú, respunse elú, écá unú țințarú a ajunsú toc-mai la vintulú turbatú, și voiú să-lú doború d'acolo cu ságéta mea.

— Voinicú trebue să fii omule, îi díse Țugulea, daca tu poți să vinezi unú țințarú pe care noi nu-lú vedemú.

— Ce are a face ! Voinicú este Țugulea, fiulú Moșului și alú babií, care a omoritú pe Smeóica cu fetele și cu ginerii éi cu totú, díse omulú.

— Eú suntú, respunse Țugulea.

— Daca ești tu, ia-mé și pe mine, cu tine cá póte tí-oiú prinde bine le ce-va.

Dupá ce mai merse ce merse, ajunse în nisce vâi fórté frumóse de unde se întindea nisce munți împodobiți cu copaci și cu o verdéță care desfáta inima, și acolo dete peste unú omú, care nu sciú totú ce bombănea elú din gurá și când amenința cu toiagulú ce ținea în mână, pe datá se făcea câte o sutá de páserele.

Apoi dacá îlú întrebă Țugulea cu ce vitejií face elú minunile astea, elú respunse cá Țugulea este vitézú, care a făcutú atátea și atátea voinicii.

Aflândú omulú cá vorbea cu Țugulea, s'a luatú și elú dupá dênsulú ca și cei-lalți.

Și merse cu toțií, merse, merse ca cuvintulú din poveste ce d'aci înainte se gátesce, și pe unde ajungea întreba de împératulú Stririlorú. Pe la cetáți și sate, pe unde mâneau éi nóptea

toții îi conăceau și îi găsețiaă cu bucurie când auăea de numele lui Țugulea.

Eră când fu într'una din dimineți, zăriră turnurile cetății unde locuia împăratul Stririloră. Înținseră piciorulă la drumă și când era în de seră ajunseră și ei la porțile cetății.

A doua și se sculară, pe ochi mi se spălară, se imbrăcară, se scuturară și pe Domnulă laudară, că le-au ajutată de au ajunsă vii nevătămăși.

Spuse Țugulea tovarășiloră sei pentru ce a venită, eră ei răspunseră: că dacă împăratulă nu va voi să-i dea fata de bună voe, apoi o voră lua-o ei cu nepusă în masă, că dora nu suntă ei de florile mărului cu Țugulea vitézulă.

După ce a dată împăratulă cărțile ce adusese Țugulea, aceluă împărată îi și se:

— Suntă gata a-ți da fata, dacă imi vei săvirși cu bine slujbele cu care amă să te însărcineză; eră de nu, unde îți staă picioarele îți va sta și capulă. Acestă să o scii. Îți daă sorocă pînă mâine să te gândescă, dacă te încumeți ori ba.

— Mă încumetă, luminate împărate, îi respunse Țugulea. Poruncesce.

— Pînă mâine diminetă să-mă mănâncă noă cuptore de pâine, îi porunci împăratulă.

— Să se pue la cale cócerea loră câtă mai curendă, respunse Țugulea.

Hotărira când să vie să începă a mânca. Se puseră și pasnici care să ia aminte.

Pe seră veniră cu toții. Apoi uitându-se la flămândulă, Țugulea îi și se:

— Să te vedemă, nene Flămândule.

— Las' pe mine, respunse acesta. Luați-vă câte o pâine, ca să aveți și voi ce-va gustărică.

Și încependă a arunca câte de ce pâini în gură și ale înghiți, sfirși cuptorele pînă la miezulă noptii. Parcă arunca după spate. Mai adună și codricei ce mai rămăseseră de la tovarăși, îi înghiți și pe acestia și începu a striga: Moră de fόμε, moră de fόμε.

Strejarii care rămaseră ca nisce hostromengheri, uitându-se cum pereaă pâinele, se duseră de spuse împăratului despre cele întemplate.

Se minună și împăratul. Apoi dișe să-î aducă nouă buți de vin și porunci lui Țugulea să le bea pînă în Țioă.

Țugulea dișe setosului:

— Pe dênsele, nene Setosü.

— Numai atâtü ? întrebă elü.

Trase cepurile la câte-va buți d'o dată, și pe tôte le înghițea de părea că intra vinulü în pămîntü.

După ce le isprăvi incepu și elü a striga: Morü de sete, morü de sete.

Împăratulü incepu a se îngrijura când îi spuseră strejarii cele ce se întamplară și incepu a încălđi cuptorulü celü mare cu noă care de lemne.

Dândü poruncă lui Țugulea de a intra în cuptorü, elü se uita la frigurosulü și-î dișe:

— A venitü și vremea ta, nene Mustăți-o.

— Cum o să vë puiü să faceți nițele cuc, clănțanindu-vë dinții! respuse elü.

Și în adevărü, cum ajunse la cuptorü carele era roșu ca para foculü, puse mâna pe mustața lui cea albă, smulse câte-va fire dintr'ênșă și le aruncă în cuptorü. De odată la gura cuptorului se făcu brumă. Apoi intrară în cuptorü toți megiașii lui Țugulea cu dênșulü împreună, și începură a striga că le degeră.

Când veni împăratulü și vëđu, se luă de gânduri cu Țugulea ästa nădrăvanu.

Și cerënd ei, împăratulü porunci de mai aduse noă cară de lemne, le dete focü, dară par'că ardea pe ghiață.

Împăratulü acela avea o pațircă de fată slujitóre, care se lua în gônă cu ogariü.

Porunci lui Țugulea să trămiiță și elü pe cine-va din ai sêi ca împreună cu fata să se ducă la fântâna lelelorü să aducă câte doë urcióre de apă. Dacă omulü sêu va veni înainte, îi va da pe fie-sa; érá dacă slujitóreă lui va veni mai nainte, să

scie că pe toți megiașii lui îi pune în țepă; și pe dânsul într'una mai susu de câtu pe toți.

Țugulea priimi. Apoi uitându-se la soțulu său celu cu pietrele de móră de picîore, îi dîse :

— Ce dîci tu verișcane, umilămú noi fata, ori ne odihnimú în vêrfulu țepelorú ?

— Să cercămú și noi; póte că vomú lăsa frigările alea pe séma împêratulu.

Omulú cu pietrele de picîore și fata fugătore porniră împreună fiă-care cu câte doê urcióre, și aude aude, de vorbă, ajunseră la fântána Ielelorú.

Aci fata, umblă cu șmecherii. Și cum era și cam burle, mágliși pe omulú cu pietrele de picîore și înduplecá să se pue cu capulú în póla ei, pină s'orú mai odihni nițelú și să-î caute în capú. Totú căutându-i în capú, elú adormi. Fata cum ilú vêdu că adormi bine, luá o căpățînă de calú uscatá ce era acolo alătura, îi puse capulú binișorú pe dânsa, îi vêrsá urciórele luí, ia p'ale ei și o plecă la sánětósá. Nicí drumulú ei, nicí picîorele ei.

Țugulea cu ai sêi sta pe o măgurá și se uita în spre loculú de unde trebuiaú să vie cei trimiși să aducá apa. Când vede pe fatá. Unde venea märe venea, ca vântulú. Omulú nu se vedea nu se audea. Atunci dîse ságetătoruluí celuí dibaciú :

— Ia, te uitá, fártate, de veđi ce face megiașulú nostru.

— Dórme cu sforáitele, respunse acesta, cu capulú pe o căpățînă de calú mortú și uscatá.

Unde întinde arculú, dádu drumulú sașeții, și trancú ! dreptú în căpățína de calú lovi, de sári câtú coló de sub capulú omuluí. Acesta odatá sári în susú, și ea pe fatá de unde nu e.

Umplu urciórele numai de câtú. Apoi ca gândulú porni, sáringú câte dece conace d'odatá; ajunse pe fata tocmai la pórtá palatuluí și trecêndú pe lângá dânsa, îi sparse și urciórele cu petrele de la picîorele luí.

Când duse urciórele susú la împêratulú, acesta întrebá :

— Dará fata unde a rēmasú ?

— Vine pe urmá, îi respunse Țugulea.

Ajungându și fata și mergându și dânsa la împăratul, îi spuse totă șiretenia.

Împăratul totă noaptea n'a putut să doarmă, frământându-se de gânduri. A doua zi unul din sfetnicii care scia pasul împăratului, veni și-i spuse ce să mai dică lui Țugulea să mai facă. Plăcu împăratului sfatul, și chemându-lu îi dișe :

— Țugule-o, mi-ai făcut totu ce ți-amu poruncit, încă o slujbă mai ceru de la tine și apoi pace.

— Poruncesce mai de grabă, împărate ; căci pôte să se supere împăratul ce n'a trimesu de atâta zăbavă, și acêsta n'ași voi-o nici in ruptul capulu.

— Să-mi faci să nască într'o noapte 50 de femei sterpe.

— Ce mai trébă ! dișe Țugulea. Să se aducă numai de câtu la fața loculu.

Porunci împăratul de aduse cinci-deci de femei și le-a băgat pe fie care in câte o cămară. Țugulea ridică ochii către vrăjitoru și dișe :

— Arată, Învățatul, ce pôte toiagul tu celu plin de vrejă.

— Putea împăratul să dea porunci mai grele de făcutu ; acêsta este jucărie, respunse elu.

Și intrându in cămarile femeilor, bomboni la fie-care câte ce-va din gură, și pe fie-care le lovi ușor cu toiagul pe spinare, apoi eși. Una după alta ele născură pînă dimineța.

Când veni împăratul a doua zi și auți orăcăitul copiilor de-i impuiase urechile, se luă cu mânele de pîră și plecă îndată. Când să pășescă pragul porței de la aceste case, ca să se ducă la palatul lu, vrăjitorul ilu atinse și pe dânsul cu toiagul, și îndată se pomeni cu câți-va boboci de rață măcăind după dânsul.

Riseră și împărătesa și sfetnicii când vedură pe împăratul cu boboci după dânsul.

Eară elu se spăimântă de posnele ce făcuse Țugulea, și ne mai cutezându să-i mai dea vre-o poruncă, otără să-i dea fata.

După ce se pregătiră totu ce trebuia de drum, Țugulea luă pe fata împăratului și porni, petrecându-i împăratul cu

tótă sila lui, cu trimbițe și cu buciume, cu tobe și cu surle pînă afară din cetate.

Și luându-și diua bună de la împăratul, Țugulea își căta de drum, lăsându pe fie-care din megiașii soi, pe la locurile de pe unde îi luase.

Mergîndu, elu băgă de sémă că fata împăratului Stririloru era tristă. Eară dacă o întrebă care să fie pricina de stă tristă, ea îi respunse : suntu in stare să-mi facu sémă singură, dacă voiu cădea in mâna împăratului celui ce te-a trimesu pe tinc, și nu m'ei lua tu.

Îi plăcu lui Țugulea vorbele astea și îi merseră tocmai la inimă. N'avea însă ce face. Trebuia să se ție de cuvîntul ce dase celui ce l'a trimesu.

Pe drumu vėdu unu vulturu. Țugulea trase o săgėtă din tolbă, o aședă la arcu și ilu luă la ochi. Vulturulū îi dīse :

— Nu da, Țugulea vitėzu, că multu bine ți-oiu prinde când vei fi in nevoie și te vei gāndi la mine.

Țugulea ilu lāsă și plecā innainte. Ajungēndu intr'o pādure mare și innoptāndu, a masu acolo. Fācu unu focu mare și se puse a se odihni. Cānd, fata d'o datā strigā speriatā : Ursulū !

Țugulea, de unde ședea și incepuse a țipi lāngā focu, o datā sārī drept in susu, puse māna pe arcu și pe paloșu, cumu vėdu ursulū, ilu luă la cātare cu o săgėtă. Ursulū însă stātu locului și incepu a striga :

— Nu mē omori, Țugulea vitėzulū, ci mai bine scōte-mi stēpulū ce mī-a intratū in labā, că multu bine ți-oiu prinde și eū cānd vei fi vr'o datā in nevoie și te vei gāndi la mine.

Țugulea se opri : erā dupā ce veni ursulū la dēnsulū, se cāsni pīnā ce îi scōse stēpulū, apoi ilu legā la hubā și ursulū plecā mormāindū, de unde a venitū.

A doua și pornindū disū de diminēță, a mersū tótā diua. Cānd era însă pe la scāpētatulū sōrelui, ajunse și elu la împăratulū ce-lū trimesese. Cum ajunse, îi infāțișā pe fata împăratului Stririlorū.

Împăratulū cum vėdu pe Țugulea, intrā in grozile morții. Elu ilu credea peritū.

Apoi primi cu mare cinste pe fată și-i pregăti pentru dormit cămara unde dormea mă-sa. Lui Țugulea îi dete și lui o cămară în palaturile împărătesci, Apoi spuse împăratului totu ce păți pină ce îi aduse fata.

Peste nópte împăratul ținu sfat. Elu duse sfetniciloru săi :

— Ce socotiți, boeri dumnévóstră, să facem cu Țugulea ăsta. Elu ne-a scăpatu de nega-réoa aia de smeóică și de ai săi. Acum nu care-cum-va să-i vie poftă să și domnescă ? și atunci ce ne facem noi ? O să se verse sânge peste sânge, și când, în cele de pe urmă, totu elu pare-mi-se o să biruască.

— Nu te teme, împărate, duse, sfetnicul celu pismătărețu, ne curățăm noi de elu, numai să poruncesci cui-va să-lu otrăvescă, ori să-lu pue bine.

— Ce stai dumnéta de vorbești ? duse altu sfetnicu ; cu otravă se răsplătesce celu ce a făcutu atâtea slujbe și ne-a scăpatu de nevoia ce era pe capul nostru ?

— Aî dreptate, respunse unu alu treilea sfetnicu ; eú dau cu părerea că cinste împărătescă să se dea lui Țugulea și să se așeze în trebile împărăției cele mai înalte, să se rădice la rangul de boerú din doi-spre-dece.

Maí duseră unii, una ; alții, alta ; dară nici cumú nu se înțelegeau din pricina pismătărețului de boerú.

— Eú socotescú, respunse împăratul, táindu-le cuvântulú, că arú fi cu dreptulú ca elu să ia de nevastă pe fata împăratului Stririlorú ce o aduse acumú ; căci elu și-a pusú viața în primjdie de a adus'o. De și imi place prea multú de mi se scurgú ochii dupá o așa bucățică gingașe ; dară mă lipsescú de unú așa odorú, și-lú lasú pe sémă cui 'mi l'a adusú. Apoi, dupá ce ilú voiú dărui împărătesce pentru slujbele ce a făcutu mie și locutorilorú împărăției mele, să-lú poftescú a se duce la țara lui. Astú-felú putem scuti pe biată sárácime de vėrsarea de sânge ; căci nu cređu eú ca unú viteazú ca dėnsulú să se cerce a se atinge de drepturile mele remase de la moși de la strămoși. Numai să întrebămú și pe fatá daca vrea să-lú iea de bărbatú.

— Înțeleptesce aî grăitú, împărate, respunseră cea mai

mare parte din sfetnici, și judecata Măriei Tale va fi plăcută și lui Dumneșeu.

A doua zi împăratul chemă pe Țugulea și pe fata de împărat în divanul cel mare, și le spuse ce a găsit cu cale sfatul împărătesc.

Fata împăratului răspuse:

— Să-ți dea Dumneșeu ani mulți, împărate, și să domnesci cu pace. Așa mi se pare și mie a fi după dreptate. Eu însă-mi era să ți-o spui, dacă n'ai fi voit să cunosc. Când o împărăție are parte de un stăpânitor așa de drept și nepărtitor, ferice de norode din împărăția aceea.

— Vedeți și eu, împărate, o judecată dreaptă în viața mea, și pe Țugulea. Și fiind că tu îmi dai fericirea, brațul meu este închinat împărăției tale. Când va cădea vr'o pacoste pe capul norodului tău, gândește-te că este pe lume un Țugulea care va fi gata a-și vârsa sângele pentru tine și pentru țara ta.

Apoi Țugulea, după ce priimi și daruri împărătesci, peste câte-va zile porni cu logodnica lui, gândul fiindu-i să meargă a-și mai vedea părinții. Și într'acolo și porni.

Când a plecat Țugulea de la curtea împărătescă, împăratul cu ai lui l'a petrecut cu cinste împărătescă pînă la hotar. Și despărțindu-se, își luară dioa bună unii de la alții.

Fata și Țugulea parcă sbura iar nu mergea, de bucurie, că le împlinise Dumneșeu dorința. Și mergându, ajunseră la locul de întâlnire cu frații săi, pe când sora era în cruci.

Când vedură frații pe Țugulea cu o logodnică mai frumoasă de cât florile și mai albă de cât spuma laptelui, îi puseră gându rău. Pînă a nu se culca, ei se furișară de Țugulea, se dară mai câtă colea și începură a plănui, cum să facă să se scape de el.

— Noi acum o să fim de ris în sat, pe lângă fratele nostru, dice cel mijlociu.

— Să răpunem pe Țugulea, dice fratele cel mare. Tu să-i ei calul și eu nevasta.

Cum plănuiră, așa și făcură.

Peste noapte se sculară, și cu o mână tremurândă tăe pe Țu-

gulea. îi ia fata și calul și o rupă d'a fuga; și fugi, și fugi; până ce, când se crepa de dioă, era apröpè de satul lor.

Fata unde se puse pe ună plânsă de nu o putură mângâia cu nici un chipă.

— Noi suntemă înțeleși, îi dîseră frații. Să scii că te omorimă și pe tine, daca ne vei spune că noi am ucisă pe Țugulea.

Ajunseră la părinții loră.

Când auđiră părinții lui Țugulea că a fostă ucisă într'o bătae cu nisce smei, după cum îi spuseră frații, plîngeau și lemnele și pietrele de mila loră. Nu puteau ei face să li se usuce lacrămile de la ochi, ferescă Dumneđu. Și se tânguiau și se boceau de nu ce mai puteau astâmpăra.

Fata, plîngea și ea, bietă, înfundată; căci nu cuteza să dea graiă din gura ei.

Țugulea scăpase cu o scântee de viață, căci frații nu-lă omorise de totă. Când a fostă dată ei cu sabia, te-a tremurată mâna de frică, și nu i-a retezată capulă. Elă viindu-și nițelă în simțiri, și neputându-se scula, a începută a geme de durere și urgie, mai cu sémă când vedă că nu era lângă densusulă nici fata, nici calulă.

Și gândindu-se la triștea lui, și la biata fată pentru care nu scia ce o să pață și ea din mâna frațiloră lui, își aduse a-minte de vultură și de ursă.

Nu trecu multă și se pomeni cu vulturulă la capulă lui. Și pe când îi spunea ce păți, de o dată se auđi prin pădure glasulă ursului mor! mor! mor!

Venea, nene, ursulă de duduia pădurea, trosnea uscăturile pe unde călca și răpăia ramurile pe unde trecea.

Vulturulă câtă p'aci era s'o ia la sănătosa; dară daca vedă că și ursulă vine în ajutorulă lui Țugulea, se lăsă din sboră iarăși lângă densusulă.

Abia mai putu Țugulea să spună și ursului ce păți. Apoi cu graiă stinsă ceru nițică apă. Vulturulă se repeđi la fântână și-i aduse apă în gușă. Până atunci dîse ursului să-i pipăe ranele, fiind că elă nu e cărnici, și să-i așede tóte osciórele la loculă loră, de voră fi sdrobite.

Cum îi aduse apă, Țugulea bău. Ursulū dîse vulturului :
— Ce vomū face acumū și noi pentru bine-făcătorulū nostru.
ca să nu-lū lăsămū să móră?

— Să-mî cauți doē citurele, respunse Vulturulū, să mi le legi de picîore, și mă voiū dūce ca gîndulū să aducū lécuri pentru Țugulea de la apa Iordanului, unde suntū doē fîntânî cu apă vie și apă mórta, căci și elū ne-a făcutū atâta bine.

Căută ursulū citurelele, le legă de picîorele vulturului și acesta sbură ca vîntulū in spre apa Iordanului și se întórse ca gîndulū.

Ursulū nu se mișcă de la capulū lui Țugulea.

Cum veni vulturulū, turnă ursulū apă mórta peste tóte ranele și se incheagă, carnea turnă apoi de doē, trei orî, apă vie, și se vindecă Țugulea de tóte metehnele, rămîindū cum l'a făcutū mă-sa, sănătoșū și întregū.

Vedēndu-se Țugulea, voinicū ca și mai aainte, mulțumi Vulturului și Ursului, apoi le dîse :

Eū vedū că m'ați iubitū mai multū de câtū frații mei. Nu măi amū nimicū pe lume acum. De ađi incolo voiū trăi cu voi ca nisce frați.

— Priimimū bucuroși, respunse vulturulū. Dară cum vei putea trăi departe de iubita ta și de șoimulēnulū tēū?

— Dacá nu este cu puțință, măi dîse Țugulea, să...

— Să-ți taiū cuvintulū cu miere, rēspunse Ursulū ; dară trebuie să fie cu puțință. Vulturul se va duce ca ștafetarū să afle ce este pe la frații tēi. Eū voiū ședea cu tine ; și când va fi vreme cu prilejū vei merge-să-ți ei soția și, și de voesci, vomū conceni și pe frații tēi.

— Bune suntū povețele astea, adause Țugulea.

Se duce Vulturulū, află tóte întâmplările, și se întórse de spuse lui Țugulea, ca să facă ce o face mai curând, căci pe fată o silescū toți cu totulū să ia de bărbatū pe unulū din frați cu gîndū că Țugulea este mortū.

Cum ađi Țuguleaporni cu tovarășii lui, Vulturulū și Ursulū, și peste câte-va dîle ajunseră aprópe de casa lorū. Așteptară până inseră și se duse p'întunerecū in curte.

Intrându în curte, ursul începu să mormăe. Frații eșiră afară speriați, și se luă după urs; ursul coti și se întorse lângă Țugulea.

Între acestea fata îi luă armele de unde le pusese frații și întâmpină pe Țugulea cu ele. Eră Vulturul se repeși la coșarū unde era calul lui Țugulea care totu nicheza, îi deslegă căpăstrul și ciocul, și elu veni lângă stăpână-său.

Ursul și Vulturul își luară dioa bună, după ce-lu vedură înarmat; și plecară dîcându-i să se păzescă a nu cădea în capcană.

După plecarea lor, Țugulea intră în casă la părinți. Ei nu-lu mai cunosceaū. Dară fata cu lacrimile șiróe pe obrazū, el povesti adevărata istorie a omorirei lui Țugulea.

Frații lui Țugulea adunase pe toți megiași, dîcendū că a intratū ursul în satū. Când veniră și vedură pe Țugulea, rēmaseră ca bātuți de Dumneđu.

Calul lui Țugulea sări și-i omori pe amādoi cu piciórele, apoi veni lângă stăpānulū lu celū adevēratū, lacrimă și îi linse māinile.

Când auđiră megiași faptele cele proclate ale fraților lu. dīseră că urgia lu Dumneđu a căđutū peste dēnșii omorīndu-i calulū.

Tocmai istorisea părinților lu totū ce pățise în pribegia lu, Țugulea, când de o dată se auđi unū șgomotū în curte.

Eșiră să vađa ce este. Ce gāndiți că mī-au vedutū? O cētă de ostași. Cāpetenia ostașilorū descālecă, se apropie și-i dādu nisce cārți impērātesci.

Impērātulū Stririlorū murise. Acēstă carte ce-i aduse era adiata impērātulū. Cāci bolnavū fiindū pe patulū morții, l'a fostū întreatū stetnișii și glótele pe cine le lasă impērātū, pentru că n'avea alți copii.

Impērātulū le-a fostū rēspunsū că mai vrednicū nu cunoscepe nimeni de cātū pe Țugulea. Atunci s'a scrisū adiata, s'a iscālit de impērātū și de tótă obștea.

A doua đi Țugulea a pornitū la impērāția lu cu soția și părinții sēi. Cum ajunse acolo, veni scire că este alesū de-

împăratu și la cetatea ce o scăpase din urgia smeoicei, a fetelor și a ginerilor ei. Pasă-mi-te murise și împăratul d'acolo și nici el n'avea urmași.

Apoi Țugulea unindu amândou împărățiile se cunună cu fata iubita lui, și făcu o nuntă de se duse vestea peste totu pământul, și rămase de povestit la urmași urmașilor lor.

Și domniră până ce Dumneđu voi cu ei. Iară eü :

Incălecaiü pe unü lemnü

La bine sä vë îndemnü.

Incălecaiü pe unü cocoș

Sä vë spuiü la moș pe groș.

NOTĂ. Povestitü d'unü țeran din distr. Vlașca, comuna Bulbucata, și comunicată de frate-meü G. Ispirescu. — Publicată pentru prima óră in *Legende saü Basmele Românilor* P. II, 1876.

XXX.

COPII VĚDUVULUI ȘI EPURELE, VULPEA, LUPULŪ ȘI URSULU.

tost odată ca nici odată, etc.

A fostă odată unŭ omŭ. Elŭ avea o fată și unŭ băiatŭ. Și rămâindŭ vĚduvŭ de muma copiilorŭ, ilŭ indemnă ariciulŭ să se însore de a doua oră. Neveste-sei îi sta acești copilași ca sarea în ochi. Nu era diminĚtă, nu era séră nu era clipă lasată de la Dumneđeŭ să nu-i amărască. Când îi cġomăgea, când îi cicălea și când îi da tuturilorŭ réilorŭ gonindu-i.

Copiii, bietŭ, ca copii, nu sciaŭ ce să facă, ce să drġgă, ca să umble după placulŭ ei; dară în deșertŭ. Nu mai aveauŭ și albă; căci ea se ținea mereŭ de căra lorŭ. Intr'o și, ea dișe bărbatulŭ ei:

— Mġ, bărbate, de nu țî-ei lua copiii să-i duci unde-va în pustietate, ca să-i prăpădesci, eŭ pâine cu sare de pe unŭ talerŭ cu tine nu mai mănâncŭ.

— Da bine, fa nevastă, cum să prăpădescŭ eŭ așa bunătate de copilași? Și unde să-i ducŭ?

— Nu sciŭ eŭ d'alŭ de astea. Să faci ce dișu eŭ, orî mai multe nu.

Ce era să facă bietulŭ omŭ? Să nu o asculte, îi era că i se risipesce casa și își perde rostulŭ. Să o asculte, îi era milă de copii. După ce-lŭ mai ciocmăni muerea o tšnă, puse în gândŭ să-i facă voia, căci limbușia nevestei ilŭ scoșese afară din țîfini.

Se sculă, deci, de diminĚtă, își luă copiii și plecară împreună cu vorba că merge la lemne. Fata, ca una ce era și mai mare de câtŭ băiatulŭ, luă în șorțŭ vr'o doi pumni de

mălaiu, și preseră pe drumu. până în pădure. aci dacă ajunseră, tatălū lorū le făcu foculū, apoi le dīse :

— Eată, copii, v'amū făcutū foculū : stați aci și vē încālđiți că eū mē ducū ia. câtū colea, să taiū nișele lemne, și cân, mē voiū întorče amū să vē aducū mere.

— Bine, tātūțā, respunseră copiii, numai să nu zăbovesce multū, căci ne este frică singurī.

— Fiți pe pace din partea asta.

Dise și plecā. Elū se opri la o depārtare câtū arunci cu o sburăturā de țandără, și se sui într'unū copaciū și legā unū căpătāiu de scāndurā de vērfulū copaciului. De câte orī bătea vīntulū scāndura se lovea, érā copii dīceaū : Auđi, tatā tae lemne.

Elū însă se întorče la nevastă, și îi spuse ceea ce făcuse. Earā daca se făcu sérā, puserā masa și mīncarā. Mai rēmāindu-le nisce fārāmiturī, îi dīse nevaste :

— Unde orū fi copiii tei, bărbate, arū putea să mīnānce și ei ceea ce ne-a rēmāsū.

— Eatā-ne aci și noi, étā-ne aci.

Și eșirā de după coșulū bordeiului și mīncarā.

Dupā ce se sculā tatālū copiilorū, vitrega întrebā pe copii cum a nemeritū de s'aū întorsū. Erā fata îi povesti totū ce făcuse, și cum se ascunserā după coșū, daca ajunserā acasā de frică să nu-ī batā.

Pasā-mi-te ei se luase după dira de mălaiū ce o presārase fata, când merșerā în pădure.

Mai trecu, ce mai trecu, și strigōica de vitregā érā se ținu de căra bărbatului seū șa să-și prāpādēscā copiii.

Și neavēndū ce-și face capului, tatālū își luā copiii și plecā cu deșii érāși în pădure.

Fata voi să ia și de astā datā mēlaiū, darā nu mai găsi ; se duse la vatrā să ia cenușe ; darā vitrega o lovi cu vētra-iulū peste mână.

Ajungēndū în pădure, tatālū lorū le făcu foculū, și îi lāsā acolo ca să se ducā să tae lemne. Și s'a cam mai dusū, și dusū a fostū, căci pe la dēnșii nu se mai întorče.

Așteptară ce așteptară, și dăca vedură copiii că tatălū lorū nu se mai întorce, o luară și ei în spre partea în cotro se dusesse elū, ca să-lū caute. Și negăsindu-lū orbăcăiră și ei prin pădure pină în deseră. Băiatulū, mai micū fiindū, începu să scâncescă de ostenelă și de fōme. Fata se văicărea și ea că nu scia ce să-ī dea de mîncare și unde să se aciueze.

Umblaū ce umblaū, și érăși se întorciaū la foculū unde îi lāsase tatălū lorū. Băiatulū scâncea mereū, că era ruptū de ostenelă. Amurgulū dase peste dēnșii nemâncăți și neodihniți.

Atunci fata, ca să împace pe copilū, să-lū facă a adormi cu gândulū la mîncare și să nu mai plângă, bagă în spuza focului o baligă de vacă ce găsi p'acolo prin pădure, și țise fratelū sēū celūi mai micū : Tacī cu dada, băiețelulū dadei, că uite amū pusū turta în focū să se cōcă. Până atunci pune capulū ieī în pōla dadei și trage unū somnulețū bunū.

Băiatulū cređu pe soru-sa și tăcu. Într'acestea étă că se pomenesce cu unū unchiașū.

— Bună vremea, nepoților, le țise.

— Mulțumimū dumitale moșicile, îi respunde fata.

— Dară ce aveți acolo în focū ?

— Ce să avemū, tată moșule, écă am pusū o baligă de vacă ca să împacū copilulū ăsta, care este ruptū de ostenelă și pocăltitū de fōme.

Și după ce mai șeđu nițelū, țise moșulū să o scōtă din spuză că s'o fi coptū. Fata se supuse ; dară cam cu indoială Cândū ce să vedeți D-vōstră ? scōse o pâine albă ca fața lui Dumneđeū.

Pasă-mi-te moșulū acela era chiarū Dumneđeū, fără însă să scie fata ce-va despre asta.

Vedēndū fata o astfelū de minune se spăimēntă. Vedī că scia ce pusese ea acolo, și acum écă ce scōse.

Se puseră cu țoții și mîncarā. Mîncăū mereū și pâinea nu se mai sfirșea.

Apoi moșulū luă o viță de pērū din capulū fetei, făcu lațuri și unū arculețū, și dāndu-le băiatulū, le țise :

— Acum aveți pâine. Cu astea să prindeți păsărele ca să aveți ce mânca.

— Mulțumim, tată moșule, mulțumim, răspunseră amândoi de odată.

Apoi moșul învăță pe băiatul cum să se întrebuițeze cu lațurile și cu arcul, îi lăsă acolo și el să se facă nevedut.

De aci înainte băiatul umbla prin pădure și prindea păsări; era soru-sa le gătea și avea de mâncare.

Ei se făcuseră mari și li se urise a mai mânca seara prin scorburi și prin hățisuri. Arău fi voit să aibă și ei un locșor să pue capul pe căpătci.

Umblându băiatul în vînat, într'una din zile, întalni un epure. Elu întinse arcul să-lu săgeteze. Dară epurele îi dise:

— Nu mă săgeta, voinicule, că ți-oiu da un pui de ai mei carele îți va fi de mare folos.

Băiatul ascultă pe epure și îi luă puiul. Merse mai înainte și se întalni cu vulpea. Ea îi dise ca și epurele, și îi luă un pui. Mai merse ce merse, și întalindu-se cu lupul, îi luă și lui un pui, căci îl ascultase și nu-lu săgetase. Asemenea făcu daca se întalni și cu ursul.

Acum băiatul avea patru fiare, pe care le numea cățelușii lui. Se întorse, decî, la soru-sa cu cățelușii după dînsul și îngrija de ei ca de un lucru mare.

Odată, ce-i veni fetii în gînd, dise fratelui său: Urcă-te leică într'unu copaci mare și te uită în tôte părțile, doră de vei vedea ce-va așa care să semene a sat. Căci li să acrise totu umblându încóce și încolo prin pădure ca nisce hațdamaci, urgisiți de Dumneđu.

Și se sui băiatul și-lu întrebă soru-sa:

— Veđi ce-va, leică?

— Nu veđu nimic, de cât, uite, în partea asta încoad dreptu înainte, mi se alicesce albindu ce-va; dară nu sciú ce este că nu mi s'alege, fiind prea departe.

— Uită-te bine, îi mai dise fata și să ții min te încotro este și dă-te jos să mergemú dreptu acolo.

După ce merșeră o di era se sui într'unu pom 'naltu, se

uită într'acolo și vedu bine că sunt case. Și dacă îl întrebă fata, elu spuse ceea ce vedu.

Și plecară și merse voinicesece pînă ce ajunseră dreptu acolo. Când, colo, ce să vedă? nisce palaturi ca de domnă: era sălășluința unui smeu; intrară, dară nu vedură pe nimeni. Atunci se pune fata și scutură, și deretică, și aședă tôte lucrșórele pe la locurile lor; apoi găti bucate și se puse la masă și mîncă cu frate-său. Apoi se ascunseră într'o cămară.

Sera, ecă-tă că vine și Smeulu. Vedu elu că nu este tôte tabără cum lăsase, și incepu a dice: cine mî-a făcutu ăstu bine să-î facu și eu lui.

Ei eșiră de unde erau ascunși, și fata îi respuse: eu am scuturatu și am dereticatu.

Și așa bine ce-î păru Smeului, câtu nu se póte spune.

Puseră masa, mîncară cu toții și se culcară. A doua di băeatulu își luă căței și plecă în vînatu, că așa era tréba lui. Asemenea făcu și Smeulu. Sera când se întórseră, gășiră mîncărică și fierturică gata. Se puseră de imbucară și se veseliră.

Adi așa, mâine așa, trecea dîlele ca pécatele de iute.

De câtă-va vreme Smeulu se întórcea de la vînatóre înaintea băeatului. Se dădulcise, vedî, la vorbă cu fata. Și din vorbă în vorbă, incepu a mi-ti simți Smeulu că îi cam tîcîe inima când se da pe lîngă fată, ori când acésta îi zimbesce și îi spune câte ce-va gogleze. Elu pricepu, hoțomanulu, de ce nu-lu mai trage inima să mîrgă la vînatu, și căta felu de felu de pricinî ca să rămăe acasă.

Și totu astu-felu pînă ce se îndrăgosti cu fata cum se cade. Băiatulu își cată de tréba lui și nu băgă de sémă că Smeulu incepuse a umbla cu șotia. Elu scia o dreptate, și încolo pace bună. Smeului și fetei incepu a li se părea că băiatulu le stă în cale. Ce făceau, ce dregeau, li se părea că totu de elu se împedică. Dară elu sáraculu, nici nu vedea, nici nu audea. Elu nu lua aminte la șoptele lor, nu se uita la tertipurile și la renghiurile ce-î totu juca: ba că a venit

prea târziu, și, ca să nu se trecă bucatele de fertu, ei mâncaseră mai 'nainte, și lui îi da, te miră ce; ba că a venit și prea de vreme și să mai aștepte pină să se pue masa; ba că una, ba că alta când se supăra soru-sa pe căteii lui, când Smeulă îi căta chiondărișu, și multe d'ală de astea, și de tóte.

Într'o ȕi Smeulă se vorbi cu sora băiatului ca să-lă omóre, și să scape de elă. Smeulă voia să se ducă în pădure după dănsulă și să-lă mănânce.

— Nu te duce, vai de mine, îi ȕise ea, că te face mică fă-râme căinii lui.

— Apoi cum să facemă dară?

— Lasă că puiă eă la cale, și pe urmă îți spuiă eă ce să faci.

Și astă-felă fiindă șiretenia, sora băiatului începu să se mi-logăscă pe lângă frate-său, că îi este uritū singurā acasă. Pentru acăsta ilă rugă ca să-i lase căteii să-i ție de uritū. De o cam dată frate-său nu voi, căci se învățase cu ei. Dară după mai multe rugăciuni, i se făcu milă de soru-sa, și-lăsă căteii ca să-i ție de uritū.

Plecândū elū în vînatū fără căteii lui, soru-sa îi luă, îi băgă într'o văgăună de munte, și puse împreună cu smeulă, unū bolovanū mare la gura văgăunei. Apoi Smeulă se luă după dănsulă în pădure.

Vedendū elū pe Smeulă de departe că vine necăjitū și tră-cănitū după dănsulă, se sui într'unū copaciū. Cum ajunse, Smeulă îi ȕise:

— Dă-te josū, vrăjmașule, că amū să te mănâncū.

— De mănăcutū, mă vei mănca; dară pină una alta, dă-mă regazū să cântū unū cântecelū de când eramū finerelū, respunse băiatulū.

— Ei, aide, hatărulū ție mare. Dară cântă mai curândū, că n'amū vreme de perdutū.

Elū cântă:

Unū! N'aude

N'a vede

Na greulū pămîntului.

Și ușorul vântului,
Cățelușii mei,
Că vă pîere stăpînul.

— Ei acum dăte josă să te mănîncă, țise Smeul.

— Mai stai nițel, respuse băiatul, să mai cântă ună cântecel, și na opinca asta de o ródé pînă atunci.

Elă cântă acelașă cântec. Și ca să mai cânte ună cântec, îi dete încă o opincă.

Vedëndă că nu se simte nimic, elă îi dete și căciula să o ródă pînă va cânta și a patra óra.

Ce să veđi D-ta? Când a strigatú întâiú, a auđitú epurele, și țise :

— Auđiți, fraților, se prăpădesce stăpînelul nostru.

— Tací urechi de cîrpă, îi țise vulpea și-í trase o palmă, tu să gîndescí stăpînului nostru așa ?

Când a strigatú a doua óră, a auđitú vulpea. Ȋicëndú ea ce țise și epurele, lupulú i-a trasú o palmă și i-a respunsú întocmai cum făcuse vulpea epurelú.

Când a strigatú a treia óră, a auđitú lupulú. Și Ȋicëndú și elú ceea ce țisese vulpea, ursulú îi trase o palmă și luí și ilú înfruntă de ce să gîndescă stăpînului așa rėú.

Dară când a strigatú a patru óră, auđi și ursulú. Epurele începu să se fițiescă că pe nedreptú a fostú înfuntatú.

— Lasă că ne-omú judeca pe urmă, țise Ursulú, acum să vă vedem la lucru. Puneți mîna toți cu totulú să dămú bolovanulú la o parte și să mergemú într'unú sufletú să ne scăpămú stăpînulú de la peire.

Puse epurele umėrulú ; dară nu se cunoscú nimic. Puse și Vulpea, și pare că începu să se cunóscă óră-cumú că se mișca bolovanulú. Puse și lupulú umėrulú, și cletină ; érá când puse, märe, Ursulú, umėrulú luí, se dete bolovanulú d'a rostogolulú, și ursulú peste ea. Și eșiră cu toțií afară. Apoi se sfătuiră a merge ca vėntulú, érá nu ca gîndulú, căci se prăpădescú.

Băiatulú dacă veđu, că nu vinú cățelușii luí, tocmai începu a se da josú ; căci Smeulú ilú întėțise cu imbiela. Cdnă-

unde imi venea mare, cățelușii, și imi venea ca vârtejul dusă de furtună, și într'o clipă ajunseră dreptu acolo. Băiatului îi veni inima la locu, căci o cam sfeclise.

Eară Smeulă, daca îi vedu și elu se făcu unū buștenu pirlitu.

Cum ajunseră cățelușii, îi duse:

— Ce poruncesci, stăpâne?

— Vedeți voi buștenu lu ala pirlitu?

— Îlu vedemū.

— Să mi-lū faceți harta, parta; să mi-lū scuturați, să mi-lū sfēșiati, totū trupulū să-i mâncați, dōr in ma și ficiați să-i lăsați, că-mi trebue mie.

Unde mise se puse, cinstiți boeri, ai cățeluși pe buștenu celū pirlitu și unde mi fi-lū hărtăniră de nu se alese nici prafulū de dēnsulū. Într'o clipelă de ochi nu mai rēmase de dēnsulū de cātū inima și ficiați.

Și dēndu-se josū din copaciū, băiatulū făcu o frigare, puse inima și ficiați Smeulū într'ēnsa, și o luă d'a spinare. Apoi se întōrse acasă cu cățeluși cu totū.

Daca ajunse acasă, dete frigarea soru-sei să o pue la focū ca să se frigă cărnurile. După ce începu a se parpăli, băiatulū luă frigarea din mână sororu-sei, creștă friptura pe de tōte părțile și îi dete sare multă. Și puind'o érašī la focū o lāsă să se frigă pină ce era cu mustulū într'ēnsa. Apoi luândū frigarea in mână, dīse soru-sei:

— Uită-te, soro, la mine; căci de când te cunoscū, eū nu fi-amū vedutū ochisorii.

Ea se uită la dēnsulū. Eară elū îi dete cu frigarea peste ochi, de orbi. Și îi dīse:

— Soru-mea! să plângi pină vei umplea cu lacrāmile tale noă buți; la cea d'a noa voiū veni și eū să-ți ajutū, și nu-mai atunci să-ți vie ochii la locū.

O lāsă acolo să-și ispășescă pēcatele! érá elū plecā cu cățelușii săi, cāntāndū din cavalū. Și se duse, și se duse, pină ce eși din codru acela năprasniculū. Mai merse ce mai merse și dete de unū satū. Și inșetoșāndū, se duse la o casă și ceru nițică apă. Baba, stăpāna casei, îi dīse:

— N'amă dragulă mamei, apă; căci la noi se află numai o fântână. În ea este sălașul unui balaur mare; și el lasă să ia apă numai pe cei ce îi dăruie câte un cap de om.

— Ad'o vadra, respunse el, să mă ducă eu să aducă apă

El luă vadra și se duse la fântână. Luă apă și beu, și aduse babei vadra plină. Cum o vedu baba o beu totă, căci era friptă de sete. Ea îl rugă să-i mai aducă una: și dacă îi aduse, o beu și pe aceea.

— Dumneșeu să primescă, și să te norocescă, dragulă mamei flăcăiașu! îi mai dișe baba. Și uitasem gustul apei de când n'amă mai beut. Nu mai rămăsese suflet în mine. P'aci, p'aci, era să mă sfârșesc de sete. Mai adu-mi una, și să o găsești pe lumea cealaltă.

Flăcăul se duse să mai aducă o vadră. Când ce să vadă? La gura fântanei o fată frumoasă de s'o sorbi într'o bărdacă și gingaș îmbrăcată, plângea cu lacrimile câtă pumnul.

— De ce plângi și te tânguesci, fată mare? o întrebă el.

— Cum n'ași plânge și cum nu m'ași tângui, cândă imi așteptă mórtea din clipă în clipă?

— Da de ce să mori, surată?

— Apoî D-ta nu sciî că aici în fântână este un balaur mare de șerpe care bântue omenirea?

— Amă auditu de așa ce-va; dară nici nu sciū, nici n'amă vedut; căci eu sunt de pe alte moși, și numai acum am ajuns aici. Dară tu de ce să stai aici să te mănânce balaurul? Aă dora n'ai părinți?

— Ba amă și părinți și totu. Însă la noi este obiceiul ca fie-care să dea câte un cap de om acestui nesățios balaur, ca să-l lase să ia apă de la fântână,—căci numai astă fântână este în coprinsul acesta:—și acumă este rëndul nostru să dăm om pentru măncarea acestei jivine. Și tata numai pe mine mă are; el m'a adus ca să-și facă rëndul și tata este împăratul locului acestuia.

Luî se făcu milă de dânsa și îi dișe:

— Nu te teme, fetico, de nimeni, căci sunt și eu pe aici. Ești cu minei.

— Căți voinici ca d'al de tine, și încă și mai chipeși, și mai tanțoși de câtu tine, mai răspuse astă fiară blestemată.

— Să mă bisuii și eă; și de m'o repune și pe mine, atăta jafă în ciuperci; căci n'are cine să plângă după mine; afară d'ora de cățelușii mei, dacă me voru eăsa și ei să mă prăpădescu.

Du-te voinicile, de-ți scapă măcaru viața ta; căci stândū aici, amēndoi perimū.

— Ce senne are balaurulū când ese afară?

— Începe a urla fântāna.

— Bine. Ia caută-mi tu mai bine nițelū în capū, și când vei auđi urletulū să mă scolī, de voiū fi adormitū; darā nu care cum-va să umbli în tolba mea cu săgețile.

Și puse capulū în pōla fetei, și îndatā adormi, ca și când l'arū fi lovitū cine-va cu muchea securei în capū.

Fata nu se putu ține și umblā la uneltele lui și-i perdu o săgețică de care punea elū în arculețulū lui. Și auđindū fântāna că începe a urla, ea se temu de a-lū scula, ca să n'o dojenescā că i-a călcatū vorba. Și unde începu a plānge cu focū și cu pirjolū, de ti se rupea inima de mila ei. Și picāndū o lacrāmā de ale ei pe obrađulū lui, elū odatā sārī dreptū în susū, dicēndū:

— Ce fu ore aceea ce picā pe obrazulū meu că m'a friptū în ficați?

— Lacremile mele, îi respuse fata. A începutū să urle puțulū.

Atunci flēcāulū își luā arculețulū în mână. Si ducēndu-se la gura fântānei, odatā răcni:

— Eși mai curāndū afarā fiară spurcatā!

— Ce ai cu mine voinicile, respuse șērpele; că te lāsaiū să iei apā câtū voiși.

— Eși, dihanie uritā, cu mine să te lupți.

— Eū n'amū nimicū cu tine, du-te intr'ale tale și dā-mi pace să'mi făptuescū treburile mele, după invoiala ce amū eū cu ómenii locului acestuia, și după cumū m'a lāsatu pe mine Dumneđeū.

Atunci băiatulū nici una, nici doā, întinse arculū și sburānd săgēta, luā o limbā balaurului; — căci avea noā limbī acea

jiganie. Și eșindū șerpele se luă la luptă cu dēnsulū. Ii juca limbile în gură ca fulgerulū și le aruncă asupra băiatulū, de să-lū prăpădēsă. Eară elū mai trase o săgētă și-i mai luă o limbă și încă una, și éră una, pînă ce îi săgētă optū limbī. Când să pue și a noua săgētă, ia-o de unde nu e. Se repeđi iute și luă fetiī din capū unū acū, îlū puse la arcū, și cu elū luă și limba a noua a balaurulū. Și curse din fiară nisce sânge negru și mohorătū și cu o duhóre de-ți era scărbă. Se mai svârcoli ce se mai svârcoli dihania, și rămase mórta bumbenă.

Și cerēndū batista de la fata, legă limbile într'ēnsa și plecă cāntāndū din cavalū, cu cățeii după dēnsulū.

Îlū strigă fata, îlū chemă ; și dacă vēđu că nu se întórce, se uita cu jindū după dēnsulū. Apoi se puse de isnóvă pe plānsū Vēđēndū tatālū fetei că se întārđie timpulū, și cređēndū că balaurulū îi va fi māncatū fata, trimise unū țiganū cu vadra să aducă apă. Țiganulū fiindū la bucătărie, avea unū cuțitū mare la brăū.

Daca ajunse la fântānă, se sperie, bahnița vēđēndū fata vie nevătāmată, éră pe balaurū mortū într'unū bāltacū de sânge cātū pe colo de mare. Apoi viindu-și nițelū în fire, și încredințāndu-se că șerpele e mortū, ce-i da lui draculū în gāndū că-și scóse cuțitulū din tēcă și incepu a mi-ți cresta pe șerpe și crucișū și curmedišū, pānă ce îlū făcu cĳopăți, cĳopăți, și se umplu de sânge de susū pānă josū. Așa plin, ca unū parlagiū de la zalhana, se întórse fuga la împēratulū și spuse că a făcutū o isbāndă mare, că omorāse pe șerpele ce-i bāntuia ; împērăția și-i scāpase și fata de la mórte.

Împēratulū nu-i prea venea să cređă spusele țiganulū, dară dupa ce-i aduse fata și o vēđu, cređu.

Fata spuse că altulū l'a omorātū ; dară țiganulū striga în gura mare că elū a făcutū acea vitejie și cerea să-i dea fata, de soție ; căci așa đisese împēratulū, că cine i-o scāpa fata de la mórte, a lui soție să fie.

Fata nu vrea nici în ruptulū capulū să ia pe țiganū de, bārbatū. Atunci se uita prin butia roții în spre partea în care plecase voiniculū cu cățelușiī lui și-lū vēđu, și-lū arătă și tatālū sēū

Impăratul trimise numai de câtă dupe dânsul nisce olăcari ilă ajunse, și-lă rugară să se întorcă că voesce împăratul să-lă vadă și să-i vorbescă.

Elă se mai împotrivi nițelă. Dară, dacă vedă că-lă întetescă cu rugăciunile, se înduplecă și se întorse.

Cum ilă vedă împăratulă, îi dîse :

— Flăcăule, tu mi-ai scăpată fata de la mórte?

— Eă, împérate.

— Minte, împérate, dîse și țiganulă

— Putere-ai tu voinicule, să ne dovedesci, că tu esci acela ce a ucisă fiara spurcată?

— Limbile chiar ale dihanii ară putea să mărturisescă, respunse elă.

Atuncî scóse batista și-i arătă limbile.

— Acésta este batista mea, tată, îi dîse și fata. Eă i-amă dat' o de a pusă limbile într'ênsa.

Țiganulă o sfeclise. Elă remase ca trăsniță din ceră, când vedă limbile.

Impăratulă trimise de aduse căpêțina balaurului. Și căutândă vedură toți cei de față că ea n'avea limbă.

Impăretulă hotărâ ca pe fată să o ia de soție voiniculă carele a ucisă balaurulă, érá pe țigană porunci de-lă legă de códele a doi cai neinvêțați, și dându-le drumulă l'a ruptă în doă.

Apoi făcu o nuntă d'alea înfricoșatele. Așa nuntă ș'așea veselie mai la rară.

Eară elă daca se vedă în bine, își aduse aminte și de păcătósa de soru-sa. Nu trecu multă de la cununie, și se duse cu căteii după dânsulă să o caute și să o mântuiască și pe dânsa. O găsi decă plângendu-și păcatele. Umplusese optă buți de lacrimă. Elă îi ajută la buția a noa și o umplu și pe acésta. Apoi spoiându-se pe obrază și pe ochi cu amestecătură acésta de lacrimă, îi veni vedulă.

Ea însă totă cu gândulă draculă. Cum se făcu cu lumină, îi dîse :

— Frate, este multă timpă de când nu țî-amă mai căutată

în cap. Pune capulă ică în póla dadei, și mai trage ună somnișorú, ca să ne mai aducemú aminte din copilărie.

— Că bine ȓicéi, soro. Ia să mai uítămú necazurile.

Și puse capulú și adormi. Soru-sa atuncé îi înfipse unú osú din ósele smeului după urechi, și îndată muri fratele seú. Apoi luându-í trupulú, ilú băgă într'unú butoiú, ilú înfundă bine și ilú dete pe gârlă.

Căteii cum simțiră că li s'a răpusú stăpânulú, se puseră pe unú chilomanú de-ți venea să-ți eí lumea în capú. Eară lupulú începu a alerga cu nasulú în vântú în tóte părțile pînă îi dete de urmă. Și se luară cu toții după dânsulú pe marginea gârlei pînă ilú dete apa mai la malú. Ursulú se aținea mereú, pînă îi veni bine, se repeđi în apă, luă butoiulú în brațe, eși cu dânsulú la uscatú și trântindu-lú odată, se sparse. Scóseră trupulú stăpânului lorú din butoiú și începură să-lú plângă.

Stândú eí acolo și plângendú, étă că vine o coțofaná și totú jucândú și fițiindú din códá, ȓicea :

— Cața, cața ! să prindeți o coțofaná faură, dar nu pe mine, eí alta ca mine ; să-í rupeți gâtulú în doé, și să picați trei picăturí de sânge peste mortăciunea ce o plângeți, și va învia Dară vulpea cea șirétă, îi răspunse :

— Ce ȓicéi tu, ce ȓicéi ? ca dă-te mai încóce și mai spune odată, că n'auđú bine.

Coțofana se dete mai aprópe și totú juca Și când era să mai ȓică încă o dată, haț ! pune Vulpea ghiara pe dânsa și o prinde.

Și rupându-í gâtulú, pică trei picăturí de sânge peste stăpânulú lorú și învie.

— Of ! Dómne ! greú somnú mai dormiiú, ȓise elú.

— Puteai tu să dormi multú și bine, daca nu eram noi.

Elú spuse că nu scie ce are de ilú dóre după ureche. Ursulú se uítă, și vedéndú osulú smeului, puse gura și supse rana pînă ce eși osulú, apoi începu a linge, și linse, și linse pînă ce se închise și se vindecă. Se spălă pe ochi, și luându-și cavalulú plecă cu căteluși după dânsulú și ajunsse la soțióra lui care ilú aștepta cu inina sărită.

Trimise slujitorii împărătescí de aduse pe soru-sa. Și aducând

pe judecătorii cei mari, totu boerii din doi-spre-dece, merse de se jelui, și ceru să facă judecată dreptă între elu și soru-sa. Boerii găsiră cu cale că ea cu mörte să se omöre. Eră împăratul se cobori atunci din scaunul împărăției și puse pe ginere-seu, fiindu că vedu și elu acum că era viteză, dreptu și milosă ca unu împăratu bunu.

Eră eă încălecaiă etc.

NOTĂ. Povestitū de Mihaiū Constantin, soldatū, din comuna Bălăcița, plasa Dumbrava, jud. Mehedinț la 1876.

XXXI

FATA MOȘULUI CEA CU MINTE

fostă o dată ca nici o dată, etc.

A fostă o dată ună omă bătrână care avea o fată mare, de se dusese vestea în lume de vrednicia ei. Moșnegul (unchiașul) se căsătorii de a doua oră cu o babă, care avea și ea o fată mare.

Baba însă, punea pe fata unchiașului la toate greutățile casei; era fata ei se clocise de ședere.

Băta fata unchiașului torcea, țesea, făcea pâine, mătura și scutura fără să țină nici pis! dară baba punea parte fetei sale, și pira la unchiaș pe fiica lui și o totă ocăra.

Nu era diulică lăsată de Dumnezeu să nu se certe cu elă ca să-și gonască copila, și-și ținea :

— Dacă nu-ți vei duce fata de aici, pâine și sare pe ună taleră cu tine nu mai mănâncă.

Bietulă omă se cam codea; dară baba într'o noapte turnă apă pe vatră și stinse foculă ce-lă învălase fata unchiașului de cu sêră.

A dua di dis-de-diminetă se sculă fata să faca foculă; fiind că totă pe ea cădea păcatele; dară foculă nu mai găsi în vatră

Atunci, de frică să nu o ocărăscă mumă-sa cea vitrigă, se urcă pe bordeiulă, se uită în toate părțile doră va vedea în cotro-va vre-o țară de foculă, ca să se ducă să cêră măcară ună cărbune; dară nu se vedă nicăiri ceea ce căuta ea. Când, tocmăi când era să se dea josă, țări spre răsirită abia licărintă o mititică vâlvotă; se coboră de pe coperișă și o luă într'acolo.

Se duse, se duse și la foc nu mai ajunse; dară în drumulă ei întâlă o grădină păraginită, care o strigă țicându-i :

— Fată mare, fată mare! vino de-mi curăță pomii ce mi-au mai rămasi de omidi; și când te-î întorțe, ți-oii da pome cöpte să mănânci.

Se apucă fata de lucru numai de câtü, și cumü isprăvi îndată plecä.

Maî încolo dete peste unü puțü care îi strigă:

— Fată mare, fată mare! vino de më slesce, că ți-oî da apă rece să te răcoresci când te-î întorțe.

Fata slei puțului și plecä înainte.

Merse ce merse și dete peste unü cuptorü care-î strigă și acesta:

— Fată mare, fată mare! vino de më lipesce și më șterge de cenușe, și cândü te-î întorče, îți voiü da azimä caldä.

Fata lipi și șterse cuptorulü și-și căută de drumü.

Maî merse nițelü și dete peste o căsciorä, și bätu la portä. — Cine e acolo? îi dișe din năuntru; dacä e omü bunü să intre, dacä nu, să nu vie; căci amü o cățelușe cu dinții de ferü și cu mäselele de oțelü, și-lü face micî fărämî.

— Omü bunü răspunse fata.

După ce inträ, fiindu-î frică de mumä-sa vitrigä să nu o batä d.cä se va întorče acasă, pentru că întârziase, întrebä dacä nu cum-va are trebuință de o slujnicä. Sânta Vinerea, care locuia in năuntru și care priimi pe fatä, îi respunse, că are trebuință de o asemenea fatä; ea remase acolo.

Maî întâiü îi spuse că trëba ce are să facä diminëța este să dea de mâncare puilorü ce-î avea in curte; însă mâncarea să fie nicî caldä nicî rece: apoi să scuture și să deretice p'in casä. Earä Maîca Sânta Vinerea plecä la bisericä. Fata făcu totü precum îi poruncise.

Când veni acasă Sânta Vinerea întrebä pe puii ei carii craü balauri, șerpi, nevăstuici, cîhurezi, șlopärle, năpärci și gușteri, cum le-au datü mâncarea, și toți respunserä ca n'a băgatü de șémä dacä a lipsitü ea de acasă: așa de bine au fostü căutați.

Inträ in casä Maîca Sânta Vinerea și vëdu tôte lucrurile aședate la loculü lorü, și rămase förte mulțumită.

După câtă-va timp, duse fata :

— Maică Sântă Vinere, mi s'a făcutu doru de părinți, fă bine și-mi dă voie să mă duc.

— Dute, fata mea ; dară mai 'nainte caută-mi în capu, și să veđi că o să curgă o apă pe dinaintea casei, și o să aducă felu de felu de cutii, de tronuri și de lăđi ; pe care din ele îți vei alege, aceea să fie simbria ta.

Se aședară și îndată vėdu curgându apa de care-ı spusese, și pe dēnsa veni nisce lăđi și tronuri prea frumoșe.

Fata se gāndi că, daca va lua o ladă d'alea frumoșele, slujba ei nu făcea atāta, și mai așteptā pīnā mai vėdu că venea o cutie mică și necioplită ; atunci duse ea :

— Maică Sântă Vinere, ecā că mi-amū alesū lucru pe câtū face slujba mea.

— Ia-lū, fata mea, daca n'ai voitū să-ți alegi altū ce-va mai frumoșū și du-te cu Dumneđeu.

Fata unchiașului își luā đioa bună, plecā cu cutia la subțiorā, și întorcēndu-se pe la cuptorū, cāpētā o ađimā caldā, și trecēndū pe la puțū bėu apă-rece de se rėcori ; őrā cānd ajunse la grādinā māncā pōme cōpte.

Fata ajunse acasā, și găsi pe tatā-sėu sdrobitū la inimā de māhnire, îi spuse totū ce a făcutū, și deschise cutia. Dar ce să vadā în nāuntru ? Mārgāritare, petre nestemate, mārgele, iie numai de cu fluturī de aurū și catrențe de mėtase.

Baba și fiicā-sa pismuea pe fata moșului ; őrā lui îi crescea inima de bucurie.

Baba trimise și ea pe fie-sa să facā ce făcuse fata unchiașului. Se duse, se duse și fata babei, și ajunse la grādina care o chemā și pe dānsa ca să o curețe ; dar ea a respunsū :

— Da ce ! nebunā suntū eū să-mi sgāriū māinele pentru tine ?

O lāsā și porni mai departe, sosi pānā la puțū, și dacā o chemā puțulū ea îi respunse și lui :

— Da, ce ! amū māncatū laurū, ca să mă ostenescū eū cu tine pīnā să te sleescū.

Și plecā mai departe și se duse pānā ce dete și peste cuptorū, carele o strigā ca și pe fata unchiașului ; ea îi duse și lui :

— Da! ce-am vădutu să-mi murdăresc mănuşile şi să mă veru p'în tine.

Şi plecă înainte, până ce ajunse şi ea totu la Sânta Vinerea.

Acolo fu întreată ca şi fata unchiaşului şi primită în slujbă, apoi Maica Sânta Vinerea îi duse şi ei să facă ceea ce dusesese şi fetei moşnegului, şi plecă la biserică.

Când veni Sânta Vinerea a casă tôte lighioanele, cu găturile întinse, se plânseră că li s'au opăritu gâtleurile; intră în casă şi vědu o arababură de nu-î mai da nimeni de căpătēiū.

În cele din urmă duse fata cea leneşe :

— Maică Sântă Vinere, mi s'a făcutu dorū de părinţi, dă-mi dreptulū meu, că mi s'a făcutu urătū aci, să mă ducū acasă.

Du-te, fata mea, respunse Sânta Vinerea, dară mai a-ştēptă nişoluşū, că o să trecă o apă pe din naintea porţitei, aducēndū felū de felū de lucruri; pe care Ńi-o plăcea ca s'o ieī, alege; ērū până atunci să-mi cauţi in capū.

N'apucă să pue mâinele în capulū ei şi se repeđi de luă de pe gârlă lada cea mai mare şi mai frumōsă ce vědu. Sânta Vinere îi duse :

— De ore ce Ńi-ai ales astă ladă, ia-o; dară să nu o deschidī până acasă; şi când o vei deschide, să Ńiī numai cu mumăta singurā în casă ca să nu vadă nimeni ce e intr'ēnsa.

Fata luă lada şi plecā.

Când se întorse pe la cuptorū, vědu azime calde, se cercă să ia, şi nu putu; ea nu mai putea răbda de fōme. Pe la puţu trecu cu jindū, că nu-ī dete măcar o picătură de apă, ca să se rēcorēscă; ērā când trecu pe la grădină, îi lāsă gura apă, şi nu putu nici să se apropie să se umbrēscă puţin de arşiţa sōrelui.

Ajungēndū acasă obidată de ostenelā, şi flāmândă, n'avu răbdare, ci chemă pe mumă-sa la o parte şi-ī duse să facă pe unchiaşū şi pe fie-sa să ēsă afară.

Cum rēmase singurele, deschise lada; dar ce eşi d'acolo? balauri, şerpī, şi câte lighioni tôte, căroro le arsese gâtleurile când le dase de măncare, şi îndată le şfāşiară şi le măncarā.

Totū satulū se spāimântă de întāmplarea asta; şi fie care omū băgă de sēmă că asta vine de la rāsplătirea Dumneđeias-

că, fata mășnegului însă se căsătorî cu unŭ flcău din cei mai frumoși ai satulu, care o ceru de la tată-zcŭ și o luă de soție.

Mare veselie se făcu în satŭ la nunt a lorŭ, și trăescŭ în fericire până în ziua de azi. Cine nu crede să facă bine să se uite împrejurŭ, și va vedea multe de aceste case.

Iar eŭ încălecaiŭ p'o șea, etc.

NOTA. Povestitŭ de mama. — Publicatŭ pentru întâia oră în *Țărănulŭ Românŭ* Nr. 25, din 1862. A doua oră în *Legende sau Basmele Românilorŭ*, P. I, ediția din anulŭ 1872.

XXXII

FATA DE ÎMPERATŪ ȘI FIULŪ VEDUVEI

fostu odată ca nici odată, etc.

A fostu odată unū împăratū fôrte bogatū și puter-
nicū. Acestū împăratū avea unū feciorū și o fată. În-
tâmplându-se să-î móră feciorulū, îlū îngropă cu mare cinste și a
laiū ca pe unū împăratū. Când fu a duce mortulū la biserică,
fata împăratulū ceru a merge și dânsa să-lū petrecă. Așa de
păzită era fata acêsta de tată-sēū, în câtū pină atuncī, nici sôrele
nu-î vĕduse fetișora, nici vintulū nu-î bătuse perisorulū. Ea se
îmbracă în negru și-și lăsă pĕrulū despletitū, pe spate, și așa mer-
se de petrecu pe frate-sēū la grôpă. Și așa gătită îi ședea și mai
bine de câtū altminteri. Căci, nu e vorba, ea era fôrte frumôsă.
Crinii și vioarelele rămăseseră pe josū și nici la degetulū celū
micū alū ei nu le punea.

Când o vĕdu lumea așa de gingașe și de plăpândă, remase
cu ochii sgâiți la dânsa. Și așa de puținică drăgălașe mai
rar, în câtū s'o sorbi într'unū pahar cu apă. Lumea uftase și
mortū și totū, uitându-se la dânsa. Atuncī veni unū vintisorū
linū și ușorū, de-î resfiră pletele; ăra ea simți unū fiorū
rece că i se strecoră prin inimă.

Cum, cum, îngropară mortulū și tōtă lumea se întôrse acasă.

Totū de atuncī în cetatea aceea se afla o văduvă sâracă. Ea
avea ună fiū. Elū era de treabă, smeritū sficioșū ca o fată
mare. Toți feciorii de boeri aveau pismă pe dânsulū și-î puse-
seră gândū rĕū. Nu-î găsea însă nici o pricină, ca să pue mâna
pe dânsulū. Fiulū vĕduvei întrecuse pe toți boerii și împărații
la boiū și la statū. Elū era arătosū, nevoie mare. Ai fi pusū
ochii pe dĕnsulū d'ar fi fostū într'o mie. Ș'apoi ărea dulce la

pr:
ca:
pr:
că
că
de

și
dē

ră

loș

Pe

De

du

lă:

in

bc

dē

că

Si

rē

pu

că

cuvântare. Cnrgea graiulă din gura lui ca mierea. Nu se mai săruta cine-va de dânsulă ascultându-lă.

De la mórtea fratelui sâu fata nu se prea simþea bine. Ba c'o fi una, ba c'o fi alta, ba c'o fi deochiulă, ba c'o fi săgetăturală, și tóte descântătoresele și vraciilă nu-î puturală da pe léc.

Mă-sa băgă de sémă că fie-sa era însărcinatală. În zadarulă se jura fata că nu scie la sufletulă ei nimiculă cu prihană. Cine să o cređă? Burta o da de golulă. Ea însă nu spunea minciunilă, se pomenise și ea așa. D'apoilă când află tată-sâu că fie-sa are să fie mumă, fără să fi pusulă pirostriile pe capulă? se făcu foculă și pîrjolulă. Nu mai ascultă nici rugăciunilă nici nimiculă. A se desvinovăþi înaintea lui nu era cu putinþă. Porunci decilă ca numai de câtulă să se adune sfatulă împărăþiei în taină, ca să otărăscă pedepsa ce s'arulă cuvêni fie-ceilă pentru o așa nelegiuire, și ca să se spele rușinea ce adusese ea pêrului cărunþitulă alulă tatălulă sâu.

Sfatulă împărăþiei găsi cu cale că spre a se spăla o așa grozavă neciste, fata cu mórte să se omóre. Unilă điceaulă ca să se arđă de vie. Alþilă ca să-î scóþă ochilă și să se gonéscă în pustietăþilă spre a fi mâncatală de fiare sêlbaticelă. Alþilă érală điceaulă ca să se lege o piatră de gâtulă și să se dea pe Dunăre.

Tocmai pe atunci, din păcate, étă că și feciorulă vêduveilă trecea pe acolo în trêba lui. Cumulă îl vêdură boerilă, numai de câtulă se învoirală, și hotărîrea fu gata, cam ce, adică, să facă cu fata împêratulă.

Toþilă fură într'o glăsuire ca fata să se dea perđărilă. Însă ca una ce este fată de împêratulă, și una ce trebuie să fi săvêrșitulă nelegiuirea cu unulă omulă, carele și acela trebuie să piară, acelulă omulă să fie fiululă vêduveilă, de óre ce fata nu vrea să spue pe adevêratulă nelegiuitulă, și pentru că sfatulă împărăþiei nu póte să-lulă ghicéscă. Cum hotărîrală, așa și făcură.

Împêratulă porunci, și numai de câtulă se aduse unulă boloboculă mare, puse de-lulă smolilă; și băgândulă într'ênsululă pe fata de împêratulă cu fiululă vêduveilă, porunci de înfundă boloboculă bine, și îl dete pe Dunăre.

Pe când însă dogariilă înfundă boloboculă, una din róbele feteilă de împêratulă, mai milósă la inimă, se strecură prin cala-

balăcū și le dete pe sub ascunsū o copae de mere, două azime și unū fedeleșū cu apă. Norocū că nu o vėdu nimeni.

Se duse butoiulū pe Dunăre trei ȃile și trei nopți, fără a se opri unde-va. Merindea din butoiū se isprăvise. Biata fată își plângea nevinovăția cu nisce graiuri de-ți rupea băerile inimei, ərə bietulū băiatū, și elū nevinovatū ca și dānsa, o mângāia și nu o lāsa sǎ-și piardǎ nădejdia de la Dumneđeū. Cānd, ce sǎ veđi Dumnėta ? A patra ȃi, dis de diminėtǎ, boloboculū se lovesce de unū bușteanū și se sparge. Pasǎ-mi-te holoboculū ajunsese la margine, adusū fiind de talazurile Dunării și-lū ciocni de buștėnulū pe care totū apa ilū dase la margine.

Eșirǎ decī la uscatū dosǎdiții de ei, și darǎ multumitǎ lui Dumneđeū cǎ le-a scǎpat ȃilele, și-i făcurǎ sǎ mai vađǎ odatǎ lumina.

Apucarǎ pe o potecǎ și intrarǎ intr'unū bungetū de pǎdure. Aci o luarǎ apoi pe o pirtie, și merse, și merse pānǎ ce vėdu cǎ se deschide o poeniță. În astǎ poeniță dete de nisce case fōrte frumōse, bātătura cārora era cāmpulū cu florile. Tōte lucrurile în acēstǎ casǎ eraū cu șartū. Nimicū nu lipsea. Tōte catrafusele își aveaū vėtafulū lorū și nimicū nu era nerostitū. Cānd voiaī ce-va, era destulū numai sǎ poruncescī și indatǎ se făcea. Aci era în adevėrū: pune-te masǎ, ridicǎ-te masǎ.

Tecurǎ mulți ani de la acēstǎ intāmplare. Împėratulū își uītase de fiica sa. Fata de împėratū și fiulū vėduvei, se invoiserǎ și se insoțiserǎ. Nici unulū din amāndoī, nu s'a cāitū mai în urmǎ pentru acēsta. Veđi cǎ elū în viața lui nu alunecase pānǎ atunci, era curatū cum ilū făcuse mǎ-sa : și pe fata împėratulū o gāsise acasǎ. Copilulū cu care era însărcinatǎ fata cānd o goni tatǎ-sėū, se nāscu, și se făcuse unū băiatū de sǎ nu te induri de elū. Earǎ ei petrecėndū cu bine, își uītaserǎ de necazurile cele trecute. Puterea lui Dumneđeū îi ocrotea și-i ferea de rele. Atāta numai cǎ pe acolo nu se vedea nici puiū de omū. Parc'arū fi fostū la sfārșitulū pǎmīntulū.

pr
ca:
pr
cǎ
cǎ
de

și
de

rǎ

loq
Pe
De
du
lǎs

in
bo
de

cǎ
Sr

rė
pt
cǎ

Într'una din zile, împăratul tatăl fetei, plecă la vânătoare. El se încumese a răsbi mai în năuntru pădurei de câtă altă dată. Și din vînat în vînat, el se rătăci. Orbocăi în sus, căută în jos și peste potecă pe care să iasă la lumină nu putea să dea. Se luase de gânduri. Când, écă dă în poenița cu casele. Vêdu și casele. El se minuna când vêdu așa casă frumósă într'o astű-felű de sálbătácime de pădure. De voe de nevoe, trebui să se ducă acolo, căci ochii nu-í dase în génă de nu sciű câtű timpű,

Mai întâiű își trimise sluga care nu se despártise de dên-sulű nicí câtű aí scăpára. Elű se întórse și spuse împératu-lui că este priimitű a găsdui acolo cu dragă inimă. Intrándű împératulű își trimise sluga la bucătárie sá-í frigă doě potárnichí din cele ce vînase elű. După ce așeză potárnichile în frigare și le puse la focű, acolo le uítă; căci ce vêdu și auđi ilű buimácise. Tóte lucrúșórele vorbeaű în casa aceea, pînă și ólele și vátraiulű.

La vatra aceea eraű doě óle puse la focű. Aceste óle se certaű. Sluga împératului auđi cu urechile sale cumű se ciorovoiaű aceste óle.

— Fă, buzato, dá-te la o parte că tu aí fertű destulű.

— Ba, dá-te tu mai la o parte, scurto ce ești, că aű fertű și mațele din tine.

Și căscándű gura la dênsele, sluga uítă și potérniche și totű. Când se deșteptă și sluga împératului, friptura sá făcuse scrumű.

Se bocea bietű și se tânguia de-í plângeaí de milă. Fata împératului ilű liniști spuindu-í că o sá róge pe împératulű sá-lű ierte pentru acéstă gréșală.

Apoi trimise și pofti pe împératulű în casa cea mare. Ací stándű la vorbă, stăpánulű casei porunci sá se pue masa Rémase împératulű stálpitű când vêdu masa viindű singură, talerile, lingurile și cele-l-alte tacámuri cu vátășeii lorű și le așeđaű careși pre unde. Venirá bucatele și máncară. După ce sfărșirá de máncatű ședeaű la vorbă, când, în locű de a se strânge masa, vędură că lingurile începu a sálta pe masă. Vátáfulű le suduia, dară ele nu ascultaű de cuvintulű lui.

Împăratul nu băgă de seamă, căci vorbea cu fiul gasei, un copilandru desghiețat, și sfătos, de te trăgea inima să stai cu densusul de vorbă.

Atunci gasda, ca să facă pace,mise :

— Nu se pote ca împăratul să fi făcutu o asemenea faptă.

— Că n'are la cine altul să fie, respunse vâtafulu lingurilor. Trebuie să-l căutăm.

— Nu mai trâncăni, îi mai mise gasda. Aide ridică masa și te cară de aci.

Aușind împăratul cele ce vorbiră, ceru să fie căutat ca să și iasă din bănuială, căci el nu se scia vinovat.

Atunci trăgându-i încălțăminte, îi cădu lingura pe care o căuta din cisma împăratului.

Pasămi-te gasda se vorbise cu vâtafulu lingurilor ca să-i jöce renghiulu ăsta.

Împăratul se făcu ca sfecla de roșu de rușinea ce păți și mise încălcindu-se de ciudă:

— Arată-ți, Dömnö, minunea ta! Nu sciü la sufletul meu de nici unü furtü. N'amü băgatü eü lingura în cismă.

— Cumü nu sciü dumneata, mise și gasda, despre lingurä, asemenea nu sciü nici eü până în ziua de ađi cu cine amü făcutü copilașulü ăsta.

Atunci cunoscându-se, se îmbrățișară și se ertară unul pe altul.

Fata de împăratü mulțumi apoi împăratului că i-a datü Dumneđeü în gândü de a pusü în bolobocü împreună cu dënsa, pe junele cu care ea s'a însoțitü mai pe urmă; căci elü s'a îndrăgostitü de dënsa, a iubit-o și a îngrijit-o ca pe o soție credincioasă.

Împăratulü nu scia cum s'o mai mângäe, cunoscându-i nevinovăția. Lăudă și pe soțulü ei pentru buna sa purtare de grije, și cu toții împreună se întörserä la scaunulü împărăției, dändü mărire lui Dumneđeü că nevinovăția a eșitü d'asupra ca untulü de lemnü.

Earä eü încălecaiü p'o șea etc.

NOTÄ. Povestitü de unü oboreanü din Bucuresci, muncitorü la presa mecanică de tipografä.

XXXIII

CELE TREI RODII AURITE

fostu odată ca nici odată, etc.

A fostu odată unu împăratu, și avea unu fecioru; acesta ședendū la ferestră, vede o babă bătrână care venea cu tivga să ia apă de la fântână. Ce-î veni lui, ia o piatră, și aruncând'o către fântână, nemeresce dreptu în tivgă, și acesta se sparge; baba, care simțise de unde venise piatra, își aruncă ochii la ferestra împăratului și vede pe fiulū de împăratu făcendū hazū; atunci baba țise: Până nu vei găsi cele trei rodii aurite, să nu te însori, dragulū mamii; și se întorse acasă tristă și fără tivgă și fără apă.

Fiulū de împăratu, aușindū acestū blestemū, stătu, și după ce se gândi multū timpū la rodii aurite, se aprinse dorința în elū de a le vedea și a le avea: deci se duse la tată-sēu și-î țise: Tată, să-mi faci trei rinduri de haîne de ferū, căci amū să facū o călătorie mare. Și tótă silința ce puse împăratulū a opri pe fiulū seū de la acesta, fu în zadarū.

Dacă vėdu și vėdu că nu-lū pôte opri, porunci și numai de cātū i se și făcu haînele; după ce le luă, fiulū împăratului încălecă și plecă.

Unū anū de țile trecuse de când călătorea; ajunsese prin pustietății nelocuite de ómenii; și totū rătăcindū în susū și în josū, douē rinduri de haîne se rupseră și le lepădase. Nesciindū ce să facă, hotări a mai merge cātū-va, și daca nu va putea descoperi nimicū, să se întorcă.

Abia mai făcu câți-va pași și étă că zări o colibă. Se re-peđi într'acolo iute ca săgéta și îndată și ajunse. Când, o mătușe sihastră cum ilū vėdu, îi și țise:

pr
cas
pr
că
câ
de

— Da bine, flcăule, cum ai ajunsu p'aici pe unde nu se vede pasere cu aripiore, dar ancă-mi-te omu cu piciore ?

— Mamă, dise fiulū de împëratū, cautū cele trei rodii auriite; nu scii D-ta incotro se potū afla ?

și
dē

— Nu scii, dragulū mamii; nici n'amū auditū până acumū de așa minune; dară pôte soru-mea să scie, care șede puținū mai departe de aici; de ai curajū să mai mergi, poți să o întrebī pe dēnsa.

ră

N'așteptă să-i dică de douē ori, și o tuli intr'acolo repede și merse, și merse, cale lungă neumbiată, până ce dete de o altă colibă, de unde asemenea eși o mătușe sihastră, și mai bătrână și mai scofălcită, care și ea îi dise :

loș
Pe
De
du
lās

— Cum ai ajunsu p'aici, omū cu piciore pe unde nu vine nici paseri cu aripiore ?

— Mamă, dise fiulū împëratulū, cautū cele trei rodii auriite, și dorința de a le avea m'a adusū p'aici; nu scii D-ta in cotro se află ?

in
bc
dē

La audirea acestorū vorbe bătrâna incepu să plângă, apoi îi respunse :

— Amū avutū și eū unū feciorū, care audise despre acele blestamate rodii, și care totū umblândū după ele, intr'una din zile se întorse schiopū și in cele din urmă își rupse și capulū pentru ele; daca ași fi scuitū atunci, dragulū mamei, cum să le găsească cine-va fără primejdie, nu-mi perdeamū copilașulū.

că
Sr

Cum audi flcăulū nostru, incepu a se ruga să-i spue cum să facă să le ia; eră bătrâna ilū povētui cum să umble și cum să se pōrte: și dacă va isbuti, l'a juratū pe tinerețele lui ca să se întōrcă totū pe acolo, ca să-i arate și ei acele rodii, după care s'a prăpăditū fiulū seū.

rē
pu

că

După ce i-a făgăduitū că se va întōrce, i-a mulțumitū pentru staturile cele bune ce a primitū de la dēnsa, și ca o nălucă peri dinaintea ei, când, după o călătorie încă d'o șeptemână și mai bine, vēdu unū balaurū cu o buză in cerū și cu alta in pământū. Îndată ce ajunsese la dēnsulū îi dise :

— Bună ziua, frate, și trecu înainte.

Iar balaurul îi respunse :

— Norocū bunū, frate.

Ajunse apoi la o fântână mucegăită și plină de nomolū ; elū se apucă îndată de curăți și primeni apa din fântână și-și căută de drumū pînă dete de nisce porți încuiate, pline de prafū și de păeajeni ; curăți acei păeajeni, scutură prafulū, dete pórta de părete și trecu înainte. În drumulū său întâlni o brutărăsă care ștergea unū cuptorū cu fițele sale ; cum o vėdu, îi dete bună ziua, și tăindu-și o bucată din haina sa, îi duse :

— Ține asta, leicuță, de șterge cuptorulū.

Eară ea, luând'o îi mulțumi.

La spatele cuptorului, fiulū împēratului vėdu o grădină ca unū raiū, în care se rătăci câtū-va timpū.

În cele de pe urmă vėdu cele trei rodii cumū atărna de o cracă în pomū ; își făcu corajū, scose cuțitașulū și tăe crăculița de care erau atirnite, și o tuli d'a fuga înapoi.

N'apucă să facă dece pași si tótă grădina începu să țipe și să cheme în ajutorū pe brutărăsa, porțile, fântâna și pe balaurū.

— Ba aia-î vorbă, respunse brutărăsa, că de când suntū urgisită a sta aci, nu s'a înduratū nimeni să vie a mă scuti de arsătura de tóte dīlele.

— Că altū gândū n'amū, respunse porțile, că de cândū suntemū făcute, n'a venitū nimeni să ne mai scuture, să ne deschidă, de întelenisemū așa.

— Ba să mă ertați, dīce fântâna, că de cândū suntū făcută, mână de omū n'a venitū să-mi curețe apele, în câtū ajunsesemū a mă împuți.

— Ba că chiar, respunse și Balaurulū, că de când suntū osinditū a sta cu gura căscată și cu ochii sticliți la stele, nimeni nu mī-a datū măcarū o bună dīoa, și să-mi dīcă frate. Acestū omū ne-a scăpatū de urgia ce era pe noi, și ne vomū căuta de trebă.

Fiulū împēratului care făcuse tocmai cum ilū învățase bētrâna, se întorse pe la dânsa și după ce-î mai mulțumi și-î dete și ei câte ce-va, plecă să se întorcă la împēriața tatălui său.

pr
cas
pr
că
câ
de
și
de
ră

Pe drum, ce-î veni lui, vădendă că nu mai pôte răbda scose cuțitașulă și tăe una din rodii, ca să guste și să se încredințeze de bunătatea loră. Când, ce să veđi? de odată ese din rodie o fată, ca o țină de frumósă, și îndată începu a striga cu ună glasă mângăiosă :

— Apă, apă, că moră.

Întorse fiulă împăratulă ochii în tôte părțile să vadă apă ; dară giaba, apă nu era ; iară fata cădu și muri ; p'aci, p'aci era să cađă și elă, dară se țină.

Totă mergendă elă, nu putu să fie până să nu guste dintr'o rodie, și scose cuțitașulă de tăe încă una ; de odată, ese și dintr'ênsa o fată ca o țină, și móre ca și cea dintăiă ; fiindă că n'avu apă să-î dea.

lo
Pe
De
du
lăs
în
bc
de
că
Si

Măhnită de ciudată întâmplare, mergea către împărăția tatălă sêu cu rodia care îi mai rămăsese, și se uita la dênsa ca la ună cireșă coptă ; și merse până ce ajunse la o câmpie frumósă pe unde începu a cunoște urme de ómenî. Aici îi mai veni înina la locă, și se puse josă să se odihnască nițelă. Gândulă luă nu se lua de la rodii și de la fetele cele frumóse ce muriseră ; și totă gândindu-se, se aprinse în elă dorința de a gusta din rodia, care o mai avea, în câtă ne mai putendă-se ține, otări să o tae și pe acêsta ; dară temendă-se să nu i se întâmple ca și cu celelalte, căută o fântână. Luă apă în căciulă, și acolo la umbra ună copaciă mare, tăie și rodia care îi mai rămăsese ; cândă, ce să veđi ? unde eși o fată ca sórele de frumósă, și cu pèrulă de aură.

— Apă ! apă ! strigă ea.

rè
pu

Și elă îi dete de bêu și o stropi cu apă, și așa scăpă fata cu viață.

că

Fiulă împăratulă îi da târcolă, și se totă minuna de frumusețea și gingășia ei. Apoi o luă de mână și îi țiise, soție să-mi fiă, și ea priimi.

Elă nu voi să o ducă pe josă acasă la tată-sêu, ca să nu ostenescă, fiindă că o vedea că era așa puțintică la trupă în câtă ară fi bêut-o într'ună pahară de apă, și așa de subțirică de par'că era trasă prin inelă.

Elu o povętui să se urce în pomul de lângă fântână, și îi duse să-lu aștepte acolo până se va întorče de la tatălū seū cu cară împărătesfi și cu călăreți, ca să o ia; fiindū că elū cuno-scuse locurile că nu mai este așa departe.

Fata cea frumósă, duse copaciului să se lase josū, și elū se lăsă, apoi se puse în elū, și se ridică. Fiulū împēratului re-mase cu gura căscată uitându-se la ea și la minunea cum de se lăsase și se ridicase copaciulū, apoi rupēnd-o d'a fuga să te păzesci pirlē-o, că îi sfirīia călcāile de iute ce se ducea.

Nu trecu multū de când se duse fiulū de împēratū, și o fată de țiganū veni să ia apă din fântână, dar când vēdu chipulū care strălucea în apă, cređu că e alū eī, și spārgēnd urciorulū se întorče fuga la mumā-sa :

— Nu mē mai ducū la apă, duse ea, o frumusețe așa ca a mea nu aduce apă.

— Du-te la apă arapino, ce totū spuī ast-fel de flēcūri, îi duse mā-sa, arătāndu-i cocēnulū mătūrei.

Ea se duse, și iarā se întorče, ca și întâiū, fără ispravā și totū cu astū-felū de vorbe.

Mā-sa înșelese că acolo nu e lucru curat și îi dete unū acū vrājitu să-lū ție în pērū, și o învățā ce să facā cu elū la întāmplare de arū da peste cine-va p'acolo, și o trimise érā.

Țiganca, cumū ajunse la fântână, cātā în susi și vēdu de unde venea în fānānā acelū chipū āngerescū.

— Sue-mē și pe mine acolo, rogu-te, duse țiganca, uitāndu-se galesū cātē dina frumusețilorū.

Earā fata cu pērulū de aurū duse copaciului de se lăsă, luā pe țigancā ca să-i ție de uritū, și copaciulū se ridicā la locū.

Stāndū ele la vorbā, țiganca se linguși și rugā pe fatā, că de voesce să dōrmā nișelū, să pue capulū în pōla eī, și ea îi va căuta în capū.

Fata se induplecā și se puse cu capulū în pōla țigāncei, și când era să o fure somnulū, țiganca îi înșipse aculū otrāvitū în capū, érā fata se făcu o pāsāricā cu totulū și cu totulū de aur, și începu a sbura de colo până colo, p'în crācile pomulū.

Atunci țiganca dîse :

— Ah ! fată de lele ce mă-ai fostă, cumă mă-ai scăpată, cū so-
coteamă că dormi, dară fie, tu n'o să'mi scapi, îți viu eă ție
de hacă.

Nu trecu multe dîle și écă și fiulă de împărată cu óste și
căldăreți și cu cară împărețesci veni ca s'o ridice; érá țiganca
cumă ilă vėđu îi dîse :

— Da, bine împărate, m'ăi lăsată să te așteptă alăta, în
cătă sórele mă-a arsă feșisóra și vėntulă mī-a bătută pe-
rișorulă.

Împăratulă cumă o vėđu, remase la îndoială și nu-î venea
să credă că ea este dîna pe care o lăsase elă acolo.

Dară, după vorbele ce-î dîse, pare că ară fi cređută, și decī
se înduplică și o luă.

Nu sciă cum, nu sciă ce felă, dară, par'că-î spunea inima
că n'o să fie ea; în sfărșită, daca nu vėđu pe altă cine-va
plecă cu ea; și nu scia cum să facă să nu credă tată-sėu că
spusese minciună.

Când ajunse la curtea împărețescă, le eși împăratulă ina-
inte, și rămase înmărmurită când vėđu în locū de dîna frumu-
sețeloră, cu fața ca sórele și cu pėrulă de aură, pe o arapmă
négră ca fundulă căldărei. Și măcară că fiulă sėu ilă incre-
dînța că sórele îi arsese feșisóra și vintulă îi bătuse perișorulă
împăratulă totă nu-î venea să credă. Însă n'avu ce face; de
bine, de rėu îi puse într'o parte a palatului și totă amăna
cununile.

D'a doua îi chiar în grădina împărețescă în tóte diminețile,
venea o păsărică și cānta cu dorū de-ți rupea inima; apoi
striga cătă îi lua gura :

— Grădinară ! Dórme împăratulă ?

— Dórme, îi respundea grădinarulă.

— Să dórnmă somnă dulce și mai dulce, de pe căpėteiu să
s'aridice, adăoga păsėrica. Dară cioróica de împărețesă dórme?

— Dórme, îi respundea.

— Să dórnmă somnulă de urgie, de acum până 'n vecie.

Și pe care pomă se punea de cānta, pe locū se și usca.

Grădinarul spuse împăratului totă şiretenia cu pasărea şi cum să uscă pomii pe care se punea ea de cânta, împăratul se luă de gânduri.

Maî toţi pomii din grădină se uscară în câte-va zile; maî rămăsese unul. Atunci împăratul porunci să se pună pe fiecare crăculiţă câte unŭ laţu, şi așa se făcu; érá a doua di în reversatŭ de dorí, veni la împăratulŭ cu pasărea de aurŭ care dedese în laţu. Împăratulŭ porunci de-í făcu o colivie cu totulŭ şi cu totulŭ de aurŭ, duse pasărea în ea şi, de dragulŭ ei, o ţinea pe feréstra lui.

Ţigancă cum auđi de istoria cu pasărea íi trecu unŭ ferŭ arsŭ prin inimă. Se făcu bolnavă, mitui pe toţi vracii cari spuseră împăratului că până nu va tăia pasărea de aurŭ şi să dea împărătesei să mănânce din ea, nu se va însănătoşi.

Plinŭ de scârbă împăratulŭ, nu se putea învoi la asta; dară după rugăciunea fiului său, o dete; rămase însă nemângaiatŭ şi din ce în ce ura maî multŭ pe ţigancă.

Luară, deci, pasărea şi o tăiară, o ferseră şi o duse împărătesei; érá ea, după ce se prefăcu că se însănătoşesce, începu a se găti de cununie.

Din sângele păserelei, crescŭ la feréstra împăratului unŭ bradŭ înaltŭ şi frumosŭ, şi era o minune cum de într'o nópte crescuse așa de mare şi falnicŭ. Împăratulŭ chemă pe grădinarŭ şi-í porunci să aibă cea maî mare îngrijire de acelŭ pomŭ. Eară ţigancă cum auđi, n'avu odihnă şi-í puse gândŭ rău. Pricepuse, drăcoica, că încă nu scăpase cu totulŭ şi cu totulŭ de primejdie.

Se făcu érá bolnavă, mitui érá pe vraci, cari spuseră împăratului că până nu va tăia bradulŭ să-lŭ fərbă şi cu apa aceea să-í facă bae, nu va trece împărătesei.

Împăratulŭ se supără până la sufletŭ, vedëndŭ că logodnica fiului său e piază rea; fiindŭ că de când a venitŭ ea, n'a avutŭ parte de nici unŭ lucru ce i-a fostŭ lui dragŭ.

Lăsă să tae şi bradulŭ că să nu maî aibă nici unŭ cuvintŭ a-lŭ maî supăra cine-va cu ce-va, şi se hotărî ca de

aci innainte să nu mai facă pe voia nimenui, dacă arū mai da peste ce-va care sē-î placă.

Pe când tăia bradulū, la care totă lumea se uita cu jindū, o bētrână cerșetore se opri și ea să privescă lingă cea-la'tă lume, și când vru să plece, luă cu dānsa o surcea ce căduse de la o țandără a bradulū și o duse acasă. Băgă însă de sēmă că era unū acū înfiptū in surcea; ea îl scōse; și fiindū că surcea o era ore-cumū măricică și lată o făcu capacū la oīa care o avea și ea după sufletulū ei.

A doua ȃi plecā in prostelā ca totū-fauna; darā când se întorse acasă, rămase incremenită vedēndū coliba māturatea și deretecată de-ȃi era dragā inimā să privesci.

Nu înțelegea baba ce minune să fie asta, adică cine să fi venitū să-î facā ei astū-felū de bine.

Câte-va ȃile urmă totū astū-felū; in sfârșitū hotāri să pāndescā, dōrā va da peste celū ce-î dereticā și-î pune tōte alea la rānduiala lorū p'in colibā și așa și făcu. Într'o ȃi după ce plecā, ea se ascunse, și uitāndu-se pe furișū, pe crāpătura uși, vedū cum din capaculū oīei sārī o fatā mai albā de cātū néoa și cu pērulū de aurū.

— Cine ești, mamā, ȃise ea, de imi faci astū-felū de bine?

— O fatā fără triște, ȃise ea: dacă mă primesci să ședū la D-ta, multū bine ȃi-oīū face și eū dumitale.

Se învoirā și remase; ba încă baba se māndrea, că așa fatā nicī in casa împēraȃilorū nu se găsea, frumoasă și vrednicā.

Baba mergea mereū in prostelā, cum invēțase ea; darā într'o ȃi îi ȃise fata să-î cumpere din tārġū pīndā și mātase roșie și verde; baba bietū, din paralele ce adunase din cerșitū, îi cumpērā.

Fata își cusu totā istoria pe douā sangulii; și după ce le isprāvi, ȃise babei să se ducā cu dēnsele la împēratulū, și când va fi pe tronū alătura cu fiulū sēū, sangulia cusută cu verde să o punā pe genuchiī împēratulū; érā cea cusută cu roșu pe a fiulū sēū.

Baba ascultā și se duse; darā ostași n'o lāsā să intre. Atunci ea făcu sgomotū, și împēratulū porunci să o lase a

intra. Ea, cum intră, făcu cum îi dîsese fata, și eși ca să aștepte să vadă isprava.

Cum vedură sanguliile, împăratul și fiu-sêu înțeleser totul. Porunci să cheme pe logodnica împăratului și-i dîse :

— Pentru că o să te faci împărătesă, trebuie să te deprîndi a și judeca pe femeii, când judecătorii nu se domirescū la câte unū lucru : Astađi ni s'a arătatū cu plângere o femeie, care dîce că, avendū unū cocoșū de soiū, cu mare cheltuială a alergatū prin țeri de a cumpăratū și o găină, așijderea de soiū ; că vecina ei nu s'a mulțumitū că i-a omorătū găina, dară i-a furatū și cocoșulū și l'a datū la o găină d'ale ei, și așa cere dreptate. Ce dîci despre acêsta ?

— Dîcū, respunse bahnîța, după ce se gîndi puțin, că femeea care a omoritū găina și a furatū cocoșul, cu mórte să se omóre, și cocoșulū să se întórcă stăpânului împreună cu găina osânditei și cu ouăle ce va fi făcutū.

— Bine ai judecatū, respunse împăratul : Eū suntū femeea cu cocoșulū, și tu ești care l'ai furatū ; gătésce-te la osânda care tu însu'ți ai găsit-o cu cale.

Țiganca începu a plînge, a se ruga, a se jeli ; dară tóte fură de géba. O dete pe mâna ostașilorū care fără milă îi respălătîră nelegiuirea ce făcuse.

După acêsta se duseră cu toții la casa babei, și fiulū de împăratū cu tată-sêu înaintea, ridicarā pe fatā cu tótă cinstea ; și după ce o aduse la palatū, îndatā îi și cununarā, și mare veselie fu în tótă împărăția trei dîle d'a rîndulū, pentru că s'a găsitū vie și nevătămata fata cu pěrulū de aurū, după care atāta a umblatū fiulū de împăratū ; și toți cu totulū oropsea pe țigancā când s'a auđitū istoria nelegiuirilorū sale.

Incălecaiū p'o șea, etc.

NOTA. Comunicatū de soția mea, Sebastica, și auđitū în copilăria ei pe la 1858 de la o servitóre Joița fatā dintr'unū satū din Ilfovū.

Publicată pentru întâia óră în *Legende sau Basmele Românilorū*. P. II, f. I, la 1874.

XXXIV

HOȚU ÎMPERATŪ

fostŭ odată ca nici odată; etc.

A fostŭ odată unŭ împăratŭ mare și puternicŭ. Abia la vremea cărunteței dobândi și elŭ unŭ copilŭ. Bucuria lui fu nespusă când se vedŭ și elŭ tată, și totă împărăția lui fu veselă dimpreună cu densusl; căci acestŭ împăratŭ era bunŭ, dreptŭ și temătorŭ de Dumnezeu. Pentru acēsta elŭ făcu multŭ bine poporului sŭ. Și toți într'unŭ gândŭ și într'o glăsuire dete mărire. Domnului că s'a înduratŭ a le da unŭ moștenŭ alŭ împărăției.

Acestŭ împăratŭ puse de gândŭ ca pe fiulŭ sŭ să-lŭ dea să învețe tôte meseriile și totă procopsela cărturarilorŭ.

Fiulŭ împăratului crescea într'o lună cât alții într'unŭ anŭ. Când fu de optŭ ani, părea că este de optŭ-spre-șecce.

Daca vedŭ așa, tată-sŭ, împăratulŭ, ilŭ dete la carte; după ce învăță filosofia și citirea pe stele, de la cei mai iscusiți dascăli. Ilŭ dete la celŭ mai meșterŭ vraciŭ de învăț și meșteșugulŭ lăcurilorŭ.

Vedëndŭ tată-sŭ, împăratulŭ, că fiu-sŭ are ținere de minte grozavă, și ia în capŭ ușorŭ cele ce i se arăta, se umplu de mulțumire sufletescă, căci Dumnezeu îi dase unŭ copilŭ tocmai după gândulŭ sŭ.

Învățândŭ elŭ totă cartea, împăratulŭ a începutŭ a trimite pe fiu-sŭ din cetate în cetate să învețe tôte meseriile. Cum audea că în cutare cetate este câte vr'unŭ meșterŭ mai dibaciŭ, și că acea meserie nu se află pe la densuslŭ, îndată ilŭ trimetea să învețe și acea meserie.

Astŭ-felŭ umblă fiulŭ împăratului din țēră în țēră, ca și unŭ

pro
caș
pre
că
câr
de

și
de

ră

log
Pe
De
du
lăs

în
bo
de

că
Sr

rē
pŭ

că

pribégü, până ce învătă toate meseriile de pre pământü. Și întorcându-se la palaturile tatălui său, socotea că acum s'a sfârșitü; are să se strângă de pre drumurü.

De bucurie că are unü fiü așa de procopsitü și de iscusitü, tatălü său făcu o masă mare, unde chemă pe toți împărații vecinii lui, ca să le arate fiulü său procopsela.

Însuși fiulü împăratului porunci la bucătarü și le arată cum să facă bucatele. Mesenii nu sciau cum să mai laude gustulü acestorü bucate. Când éta, că vine și fiulü împăratului la masă. Se chefură, deci, și scii, vorba aluia, vorba vorbă aduce. Începură împărații a povesti despre judecățile și dreptățile ce făcuse fie-care în împărăția sa. Între altele unulu spuse că se va căi câtü va trăi elü, pentru că a osinditü pe unü omü dreptü învinovățitü fiindü că arü fi furatü nisce lucrurü; pe când altulü a fostü hoțulü, precumü se dovedi mai în urmă.

Cum auți împăratulü care dedese ospățulü, se întorse către fiulü său și dișe :

— Sciiü că, dacă unü împăratü voesce să fie dreptü și adevăratü stăpănitorü supușilorü săi, trebuie să scie toate meseriile, ca să cunoscă prin însuși ochii săi păsurile fie-căruia. De aceea, fêtulü meü, te-am datü să înveți toate meșteșugurile. Nu mi-a venitü în gândü că și hoția este unü meșteșugü. Acesta îi remăue să mai înveți după care te vei face unü împăratü ca Solomonü împăratü și cum altulü nu va mai fi pe lume.

— Ii! tată, respunse fiulü de împăratü carele se rușină și se roșise ca o sfeclă, cum de mă osândești astü-felü ca pe unü vinovatü de codru.

Și sculându-se de la masă, se duse, unde se duse elü, și se întorse numai-de-câtü, peste așteptarea iuturilor, cu o slugă a lui credincioasă, aducendü nisce scândurü, stinghii, drugü, odgone și pânze. Cu aceste se apucă, ajutatü de sluga lui, de clădi unü felü de foișorü.

Gătindu-se foișorulü, se urcă într'ensulü și învartindü nisce șurupurü și nisce vârtejuri la nisce meșteșugurü ce avea acestü foișorü, începu a pluti în vintü; și pe când se totü urca, elü își luă dioa bună de la toți ce-i de față, care rămăseseră cu

gurile căscate și cu ochii bleoziți la densulă. Mumă-sa câtă p'aci era să-î vie rău de inimă rea; dară își ținu firea.

După ce îl perdură din ochi, meseniî se sculară și se împărtiară ca puii de potîrniche, ne mai voindu a adăoga mahnirea împăratului, care se vede de pe față că era prea mare.

Fiulă împăratului, după ce călători câtă-va prin vîsduh, prinse a se coborî. Ce să veți Dumneata? Osânda îl duse a să lăsa tocmai dinaintea unei cocîobe de bordeiă sărăcăciosă.

Era sêra. Bătu la ușe. Ceî din năuntru, o pereche de ômenî jigăriți, întrebă:

— Cine e acolo?

— Omă bună, le respunse fiulă de împărată. Deschideți că suntă ună călătoriă.

Îi deschiseră. Când intră în bordeiă, elă băgă de sêmă că muerea aruncase ce-va sub pată.

— Dară ce vîntă te aduce pe la noi?

— Suntă streină. Acum am sosită din alte împărății. Rogu-vă să mă găsduiți.

— Bucurosi, cu ce vomă putea.

— Fôrte vă mulțumscă, le mai țise elă. Nu vă va fi de gēba. Dar de ce vă stinghiriți din lucru? Lucrați, nu vă ôpriți pentru mine. Amă băgată de sêmă că făceați ce-va când amă venită!

Muerea vru să îndruge căte-va mînciună. Dară bărbatulă îi luă vorba din gură și țise:

— Să-ți spunemă dreptă. Dumneata ești ôspetele nostru, și cređă că nu ne vei da pe mână stăpânirei. Eă suntă hoță. Meseria acēsta nu mai are căutare, de când împăratulă a pusă nisce slujbași ai dracului de strasnici și de aspri pentru ună canoi. A bea ne mai ținemă țilele, cu căte o găină saă altă pasere ce putemă să ciordimă de pe ici, de colo. Și tocmai jumulea o găscă nevastă-mea când ai venită D-ta.

— Tocmai ce căutam și eă. Dumneđeă m'a adusă la voi.

Scôteți găscă de sub pată și face-vă-ți meșteșugulă. De ađi în colo suntă ală vostră. Mă bagă ucenică la D-ta să mă înveți acestă meșteșugă.

Și până jumuli și găti găscă, fiul împăratului eși afară, își strânse foișorul, desfăcându-l din toate încheeturile, și-l puse bine, unde să nu dea nimeni peste dânsul.

Se puseră deci, la masă și se chefură pînă ce cocoșii începură a vesti că vine alba în sat.

A doua zi se înțelesă ei la cuvinte, și fiul de împărat rămase sub ascultarea hoțului, ca să învețe meșteșugul de la dânsul.

— Totu meșteșugul este, dise hoțul într'una din zile, să ciordesci, fără să te prindă cine-va.

Să buzunăresci și pe dracul, fără să te vadă nici pui de om sau de altă gadină;

Să n'apuce să cadă și tu să găsești;

Orî ce ți s'o părea că nu este pusă bine de altul, tu să ești și să păstrezi;

Marghiolia, vicleșugul, îndrăsnela, istețimea, sotia și cu totu nêmul lor, să fie uneltele tale.

Fiul de împărat asculta și băga la cap.

După trecere de timp, în care fiul împăratului se îndeletnicise la meșteșugul hoției, vedëndu el că lucrurile îi merg strună, dise:

— Meștere, când ai de gându să mă scoți calfă?

Când mi-oî fura ipângéoa de pe mine.

După ce mai trecu, merseră într'o zi la vînat. Acolo în pădure, stând să facă popas, se tolăniră fie-care pe ce avea, la umbră de copaci și la rîcôre, ca să și aromeze ôre-cum. Hoțul își așternuse ipângéoa.

De odată hoțul auzi miercăitul unui epure, ca și când îl apucase ogarul. Se scôlă, se uită prin prejur, și nu vede nimic. Soțul se, fiul împăratului, adormise, și-i da nisce sforăeli de părea că mână porcii. Se culcă éraš.

Nu ședă mult, și tocmai când era să-l fure și pe el somnul, auzi încă odată același miercăit și cu totul p'apropé.

Odată sări drept în sus.

— Ce naiba, trebuie să fie ce-va. Mă repeđu să vedu ce dracovenie să fie aceea.

Și fiindu ună crângulețu într'o depărtare câtu arunci cu piatra, se duse într'acolo, de unde i se păru lui că vine miercăitulū epurelū.

Pe când se ducea hoțulū, fiulū împăratulū se scōlă binișorū, și piș! piș! îi ia ipângéoa frunūșelū, o îndoesce și o ascunde într'o scorbură de copaciū, și éráși se culcă.

Acestea le făcu elū mai iute de câtū ai gândi.

Hoțulū, daca vēdu că nu este nimicū în crângū, dete tutulorū réilorū și epure și totū, și se întórse să se odihnēscă. Când, ia ipângéoa de unde nū e. Se uită prin prejurū, și nici o frunđuliță măcar nu se mișca. Fiulū împăratulū horcăia de socotea că o să deștepte și pe mortū.

Bietulū hoțul remase ca lovitū de trăsnetū. Simți că altū n'are cine să-i fi jucatū renghiulū acesta, de câtū uceniculū lui.

Se suci, se învêrti, dete tărcole prejmetelorū; ipângéoa nu e. În cele din urmă, după ce îlū înecase necazulū, se duse să-și deștepte uceniculū.

Acesta dormea mortū. Îlū sgudui, îlū scutură, ca de când începuiū să vē povestescū, și abia, abia se deșteptă.

Somnorosū cumū era, și totū frecându-se la ochi începū să se jeluiască că n'are parte să dormă și elū măcar unū somnū, și că din pricina asta o să se ducă de la unū asemenea stăpinū, care nu-i dă răgazū câtū arū aromi cine-va.

Hoțulū vēdu că uceniculū lui are să-lū întrēcă, și dișe:

— Ia lasă astū-felū de vorbe, ci dă-mi ipângéoa, că acumū ești calfă, ai scăpatū de ucenicie.

Când auđi fiulū împăratulū de unele ca acestea, se duse într'unū sufletū de-i aduse ipângéoa, și legară amândoi tovarășie pe bine și pe rău.

Începuse a mișca binișorū la meseria lorū, de când se făcură tovarăși. Vedī că fiulū împăratulū era mai agerū de mână, mai istețū și mai îndrășnețū.

Într'una din zile teciorulū de împăratū se duse la vênatū, ia așa camū în doru leli, fiindū că n'avea altă trebă. Umblândū elū prin pădure, odată aude unū grohăitū de porcū p'aprōpe de densulū; caută, și mai iute de câtū ai gândi, fu și acolo,

Cândü, ce să-ı vadă ochii ? Unü mistrețü câtü tóte dılele de mare prävălise pe unü flęcăü tınērü la față, și se silea a-și descurca colțiș din arculü flęcăului spre a'lü sfășia.

Fiulü împëratului își scóse cuțitulü de vınătóre, și cu unü curajü ne mai auditü se repede asupra mistrețului, îi înfıge cuțitulü dreptü în ochiü, și ilü dä tumba peste capü, îi mai dä vr'o doë lovituri bune în capü și-lü lasă mortü acolo locului.

Făcu ce făcu și aduse nițică apă în căciulă, stropi pe flęcăulü care leșinase, și ilü mai învioră.

Acesta când se deșteptă și vëdu pe isbăvitorulü sëü, dise :

— Cere-mı orü câtü vei voi și-ți voiü da, pentru această facere de bine.

— Banı aü și țiganiı, îi respunse fiulü de împëratü, dará cinste nu. Să nu socotescı că pentru banı amü făcutü ce amü făcutü eü acumü pentru tine.

Se rușină óre-cumü flęcăulü cu pricina ; dará mai prinđendü limbă, îi spuse șiretenia, cum venise în vınătóre cu mai mulți tovaroși, cum đarise mistrețulü și se luase după dënsulü, și cum nu-lü lovise bine, și elü se năpustise asupra lui și-lü prävălise de era să-lü trimiță pe lumea cea-l-altă.

Pasă-mi-te și acesta era fiü de împëratü, și încă fiulü împëratului locului aceluia.

Se împrietiniră și se duseră la palaturile împëratëscı. Împëratulü nu scia cum să mulțumescă streinului că i-a scăpatü copilulü de la mórte. Îı dete voe ca să vie în palatü orü când va voi, fiind că elü nu priimi nici o altă resplătire.

Streinulü fiü de împëratü, de câte orı mergea pe la împëratulü, de atâtea orı elü cerceta și băga de sëmă la totü ce era pe acolo.

După câtă-va vreme, elü dise odată tovaroșului sëü :

— Tovaroșe, mi s'a uritü cu borfășia, să facemü și noi o hoție, care să se mai simță.

— Ce vrei să facemü ?

— Eacă, să mai mergemü și pe la hasnaoa împëratëscă, că dóră n'o fi focü.

— Da ce stai D-ta de vorbești, omule ? D'apoî acolo, aoleo !
ce de păzitori mai suntă.

— Noi să mergemă pe unde nu suntă păzitori.

Se hotărîră, și într'o nópte și plecară. Ei își luară și unel-
tele trebuinciose. Și fiindă că fiulă de împărată scia tóte me-
șteșugurile, elă cunoscea și didăria. Se apucă și numai din
doă casmale, scóse câte-va cărămiđi câtă putea. omulă, să in-
tre. Acésta pe de la uliță pre unde nu păzea nimeni. Elă
intră, umplu doă căciulă cu galbeni și eși. Apoî potrivă că-
rămiđile la locă, ca să nu se cunóscă pe unde aă intrată.

Nu se póte spune bucuria ce avură când se vedură cu
atita căcálăă de bană. Veniră acasă și dormiră, ca și când
usturoiă nu máncase și gurile nu le miroseaă.

A doa đi mare vâlvă se făcu în orașă când se affă că s'a
spartă visteria împăratulăi. Toți se minunaă și se cruceaă
nedomirindu-se pe unde să fi intrată tâlharăi.

Nu mai puțină și împăratulă intră la chibzuiră, cum ară
face să prindă pe acești hoți, cutezători.

Fiulă împăratulă, celă ce făcuse bosmaoa, se duse ca totă-
d'auna pe la împăratulă, se făcu și elă că se miră de atăta
cutezare, și dise :

— Celă ce a făcută o asemenea hoție indrăsněță, nu se
póte să nu mai vie măcară încă odată.

Împăratulă loculă puse totă felulă de pasnici la visteria
lui, și aștepta.

Hoți, după câte-va đile, când se mai potoli vâlva, veniră
érăși,— fiindă că se dedulciseră ca calulă la tărîțe,— scóse
cărămiđile, și fiulă împăratulăi dise tovaroșulăi seă :

— De rândulă trecută amă intrată eă ; acum intră tu. Așa
mi se pare că cere dreptatea.

Tovaroșulă n'avu ce dice, căci așa era. Intră decă în hasna,
și fiindă mai lacomă, luă câti galbeni putu elă duce și-ă a-
duse tovaroșulăi la gură. Acesta îi primă. Când să iasă și elă
hiț ! in susă, hiț ! in josă, se simfi că este prinsă în lață, și că
nu póte eși. Fiulă împăratulăi n'avea timpă de perdută, ce

să facă? Se apucă și el de-î tăe capul, îl luă cu dânsul și p'aci și-e drumul.

Dară când ajunsese acasă? aoleo! Unde era Dumneșeu să vadă bocetele și vaetele muerii, când îi arată capul bărbatului ei? Țipa de socoteai că o pune în țepă.

Fiul împăratului îi puse mâna la gură și-î țișise:

— St! că ne-amü topitü. Să nu te auđă cine-va că nu e bine de noi.

Și după ce îi spuse tótă șiretenia pricinii, o împacă spuindu-î că-î lasă ei toți banii ce au furatü, și îi mai făgădui că-î va aduce și trupulü bărbatului, ca să-lü îngrope ca ómenii și cu tótă rânduiala.

Eară dacă se făcu ȝioă, slujitorii împărătescï găsiră trupulü fără capü și-lü duseră la împăratulü.

Acesta se da de césulü morții și mai multe nu, cum de să nu prindă pe tâlharü viu nevătămatü.

Fiulü împăratului se duse și elü pe la palatü și auđindü cele ce se plănuiău, se pregăti și elü a-și ține făgăduiala ce dase nevestei tovarășului sëu.

Sfătuindü cei doi-spre-dece boeri, socotiră cu mintea lorü că tâlharii trebuie să fie celü puținü doi, că celü viu este peste póte să nu vie a lua și trupulü mortului. Găsiră, deci, cu cale a pune trupulü celü fără capü în mijloculü pieței, pe o schelă cu trei trepte, și de jurü împrejurü slujitori împărătescï, cari să păzescă tótă nóptea.

Așa și făcură.

Fiulü împăratului, hoțulü, se duse și elü de cumpără o mârțogă de calü răpcigosü și bubosü, și slabü, de era numai pielea și osulü, mai cumpără o odorógă de căruța și unü butoiü de rachiü. Și după ce încarcă căruța, inhămă la dânsa rabla lui de calü și o porni în spre loculü unde era pusü trupulü mortului spre vedere.

P'aci prin prejurü era o ulița noroiósă. P'acolo avu poftă elü a trece. Când ce să vedeți Dumnévóstră, cinstiți boeri? Unde mi se nomoli oțopina de calü, de nu mai putea nic piciórele să-și le misce, necum să mai târască și căruțulü cu

butoiul de rachiū. Hi! în susū, hățū! în josū; să se misce din locū calulū, ba.

Și unde mi-ți începu a face o gălăgie, de credeaī că s'a aprinsū târgulū.

Căpetenia păzitorilorū trimise pe unulū să vedă ce pacoste a mai datū peste nevoiașulū ăla de omū, carele are de gândū să scōle totū orașulū în gura lui.

Vedēndu-lū păzitorulū cum se nevoia a-și scōte calulū și căruța din noroiū, i se făcu milă de elū.

Fiulū împēratulū, cum ilū vedū, îi dīse :

— Du-te, neiculiță, de mai ado vr'o căți-va ómenī de-mī ajutați să esū din acestū noroiū, și vē voiū cinsti ca pe nisce ómenī de trēbă.

Îndatā venirā mai mulți păzitori, îi luarā și calū, și teleguța și butoiū și totū pe susū, de-lū scōserā din glodulū unde se nomolise.

Elū nu scia cum să le mulțumescā mai bine; își frāmānta mâinele de bucurie și prinse a da cepū butoiulū. Le dete de bēu câtū poffirā, și duse și celorū ce remāseserā de pazā pe āngā trupulū mortulū celū fără capū.

Nu trecu multū și toți păzitoriī furā coprinși de unū somnū sorū cu mórtea. Unde imī mai sforāia voinicii noștri de pēznici, de pare că era cine scie ce mare turmā de rimātori-Pasā-mi-te rachiulū din butoiū era-cu afionū.

Fiulū împēratulū cum îi vedū lungiți și trāntiți ca cine scie ce blende, se apucā de-ī desbracă de hainele lorū și îi imbracā în haine călugăresci. Apoi luāndū trupulū mortulū se duse în trēba lui.

Când vedū femeea trupulū, érā începu a se boci. Elū érā îi puse mână la gurā și o opri de a face sgomotū, căci, de se va afla, nu va fi bine de ei. Ea tăcu după ce vedū că nu e glumā, și priimi și cea mai mare parte din suma furatā. În chiar aceeași nópte, ei se puserā și îngropā mortulū.

Când se deșteptarā păzitoriī, și se vedurā imbrăcați în haine călugăresci, nu puteau crede celorū ce li arāta. Se mai frecarā la ochi, se mai uitārā, și vedurā că așa este. Celū ce se de-

pro
caș
pro
că
câ
de

și
dē
rā

loș
Pe
De
du
lās

ini
bo
dē

că
Sr

rē
pū
cā

șteptase mai întâiu, se duse la tovarășul de lângă dânsul și începându a-lă înghioidi, îi dise :

— Moș călugărașu, moș călugărașu, ce cați tu aci ?

— Dară tu, călugăre, ce cauți ? îi respunse.

Atunci toți de odată începură a răcni unul la altul :

— Ce cauți aci, călugăre ? arătându-se cu degetul.

Și se făcu o tulburare și o rescolă între dênșii de nu-î putea da nimeni de căpătiiu. Ei ! tocmai târđiũ se desmeticiră și se domiriră, că omul cu rachiul de astă nópte, n'a fostũ lucru curatũ.

Dară când imi vedură că trupul lipsește ? atunci, atunci : unde imi începură o cêrtă și o hălălae între dênșii de-ți venea să-ți ei câmpii. Se învinovăteau ca dracii unii pe alții.

— Ba că tu ești de pricină.

— Ba că tu ne-ai făcutũ să bemũ rachiũ.

— Ba că tu ne-ai îndemnatũ să ne ducemũ să-î ajutamũ.

— Ba că tu ai fostũ celũ d'întiũ care ai bêtũ.

Tóte erau cum erau. Dară cum și când s'aũ călugăritũ ei ? și cum să se înfățișeze ei la împêratulũ.

N'avu încotro. Așa se duseră.

Împêratulũ se luă cu amândouẽ mâinele de barbă când vedu că vine la dânsulũ o cêtă de călugări. Elũ nu scia, veđi, cine suntũ și ce vrêũ.

Când află că suntũ pasnicii lui, unde mi-lũ umflă unũ risũ d'alea cu lacrămi, și rise până ce se strâmbă.

Pasnici, bietũ, deteră în genuchi și-și cerură ertare. Ei spuseră tótă șiritenia.

Îi ertă împêratulũ de vr'o osândă, chipulũ ; dară intră la mai mare grije. Elũ se temea ca nu care cum-va acestũ hoțũ atâtũ de iscusitũ să nu-î ia și domnia. Nu mai chemă sfatulũ împêrăției, fiindũ că începuse a-lũ cam bănui și pe dânsulũ, ci își frământa cugetulũ, ca ce arũ face să pue mâna pe hoțũ spre a-î face de petrecanie.

Hotări dară, elũ cu mintea lui, ca să iscodescă și pe mari și pe mici, să ispitescă și prin boerime și prin prostime, ca

dór', dóră va ajunge să pue mâna pe unŭ așa tâlharŭ vestitŭ, care îlŭ pusesse pe așa gândurŭ negre.

Pentru acésta puse să se gătescă unŭ ospéțŭ infricoșatŭ, la care pofti numai boerime néoșe. La acestŭ ospéțŭ fu poftitŭ, fără dór' și póte, și fiulŭ de împératŭ celŭ streinŭ.

La đioa hotărâtă se adunară toți óspetii. Veseliile se întinseră până nóptea târđiŭ. Căci, după ce se sculară de la masă, se puseră pe jocŭ. Și tragei la danțurŭ, la horŭ, la brăurŭ, până ce, când se deșteptară, ajunseră pe la cântatulŭ cocoșilorŭ din mieđulŭ nopții.

Când să se spargă adunarea, împératulŭ veni la mijlocŭ și díse cu graiŭ zam poruncitorŭ :

«Boerŭ, dumnévóstră, nóptea este înaintată, și ca să nu se întâmple cui-va vre-o metéhnă de la niscai-va duhurŭ necurate, orŭ făcétorŭ-de-rele, eŭ amŭ găsitŭ cu cale în mintea mea să mâneș aci până la đioă. Cămara este mare ; vă încape pe toți. Alături de aci este cămara sícei mele. Fiți fără grije și vă repausați de ostenelele danțului și săltărilorŭ din astă nópte. Domnulŭ să privegheze asupra vóstră a tuturilor.»

Așa díse împératulŭ, și așa trebuia să se facă. Că hír, că mír, pace ; đisa împératulŭ nu se putea desđice.

— Vai, de mine ! tată ; cum să mă culcŭ eŭ cu ușa descuiată, alături cu cămara unde are să dormă atâtea bărbați streini, díse fata, tatălui său.

— Nu numai atâtŭ, fata mea, dară încă să fii cu lumina-rea stinsă și să ai la îndemână nițelŭ mucŭ de lumina-rea. De va veni cine-va la tine, tu să-lŭ mângâi cu mâna pe obrazŭ, rugându-lŭ să mai stea ; și mângâindu-lŭ să-lŭ mânjesci nițelŭ cu mucŭ de lumina-rea, și acésta, draga mea copilă, cu atâtŭ mai multŭ trebuie să o faci, cu câtŭ ea este pentru mântuirea împérației.

Pasă-mi-te împératulŭ umbla să prindă pe hoțŭ, prin viclenie. Asta fu chemarea boerilorŭ la ospéțŭ. Căci, își đicea împératulŭ, de va fi dintre boerŭ unŭ asemenea omŭ istețŭ, trebuie să fie și îndrăsnețŭ. De nu va fi dintre boerŭ, apoi totŭ cu tertipurŭ prin tagma prostimei să-lŭ cautŭ.

pre
cas
pre
că
câ
de

și
dê

ră

log
Pe
De
du
lăs

în
bo
dê

că
Si

re
pu

că

Hotărârea împăratului se puse în lucrare întomai. Se culcară toți cu totul și adormiră. Numai pleopele fetei de împărat nu putură da în gene, cătuși de cât.

Fiul de împărat cel ă hoț, nici el nu adormi măcar câtă ai da în cremene. El își tot răsucea mustața și se încumetea, ducese-va oră ba? Eară când fu cam pe după miezul nopții, când și apele dormu se sculă binișor, se uită pe la soții sei, cari toți dormeau bumben, și piș! piș! trecu în camera fetei de împărat, o sêrută și se întorse apoi să se culce și el.

Fata împăratului își făcu dresurile cum o învățase tatăl se, împăratul.

Hoțul, până a nu se culca, se duse la doniță să bea nițică apă, căci îi era sete. Uitându-se în doniță, el vedu că pe obrazul lui din stânga sunt nisece pete negre. În camera unde dormeau oșpeții împăratului lumina arse totă noptea.

— E! așa mi ți-a fost povestea? dise el încetișor, stai măi, dară, să-ți arăt eu cu cine ai a face.

Și cu inima tâcâindă, și umblându mai ușor de câtă o pisică când pândesce la șoreci, luă muc de luminare și mânji pe toți oșpeții cari dormeau, pe obraz, la fel cu mânjitura lui de pe față, apoi se culcă și el.

Împăratul se sculă mai de dimineță de câtă toți. Și în revêrsat de diori vine prin camera unde dormeau oșpeții, spre a se uita la dênșii, nu care-cum-va este vre-unul din ei mânjit după cum își povățuise fata.

Când colo, ce să-i vadă ochii? Toți erau mânjiți. Speriat, se duse într'un suflet în camară unde dormea fie-sa; și cu grai neliniscit dise fie-sei:

— Bine, frate dragă, toți te-au sãrutat?

— Ba nu, tată, unul numai a venit, pe care l'am mânjit, după cum mi-ai poruncit dumneata.

— Și-l cunosci?

— Ba nu, căci era întunecă.

Împăratul își mușca buzele. Apoi porunci pãzitorilor să nu lase pe nici unul din oșpeți care ară voi să plece.

pr
cas
pr
că
câ
de
și
dê
râ
log
Pe
De
du
lăs
în
bc
dê
că
Sr
rê
pu
câ

După ce se făcu Țioă bine, veni împăratul ărași în mij-
locul ășpeilor și ȡise cu glas ă mare :

— Boeri dumnăvotră, hoțul care a tulburat ă țeră prin
iscușința, măestria și istetimea lui, și care mi-a răpit ă odihna
sufletului meu, se află în mijlocul ă Domniei-văstre, și il ă
rog ă să se dea de față, pe făgăduiala mea de împărat ă că
nu-i voi face nimic ă.

Toți boerii începură a-și scutura hañele și a se lepăda ca
de satana de ă ast ă-fel ă de năpaste, dicend ă :

— Departe de noi ă ast ă-fel ă de bănuială. Noi nu sciam ă
ă sufletul ă nostru nici ă faptă neomenosă să fi săvărșit ă, nici
cu sciința, nici cu nesciința.

— Acuma nu este vorbă, nici de ocară, nici de pedepsă.
Totul ă este să se dea pe față, și mă jur ă pe violul Dumneđeu
și pe stema mea de împărat ă, că nu numai nu-i voi face
nimic ă r ă, dară încă îi voi ă da pe fata mea după d ănsul ă.

Atunci eși în față streinul ă fi ă de împărat ă și ȡise :

— E ă sunt ă.

Părv mult ă bine împăratului când il ă v ădu. Eară el ă își
ceru voe să iasă afară, și se jură pe cuvintul ă lui de cruce
de voinic că se va întorče înainte de namieđi.

Împăratul cređu și-i dete voe. El ă se întorče, cu mai
mult ă ămeni însăxanați cu bucățelele foisorului s ău. Și acolo
de față cu toți, aședă fie-care lemnișor ă la îmbucătura lui și
clădi foisorul ă din nou. Apoi, viind ă înaintea împăratului, îi
s ărută m ăna; și ceru ca soția lui, fata împăratului, să se urce
cu d ănsul ă în foisor ă, ca de acolo să mărturisescă, cine este
și ce a făcut ă.

Împăratul priimi.

Cum se suiră în foisor ă, fiul ă împăratului prinse ă întorče
virtejele; și, pe când foisorul ă începu ă a se sui în slavă, și ă
pluti în aer ă, el ȡise cu grai ă l ămurit ă :

— Să sciți că sunt ă fi ă de împărat ă, că mi-a fost ă dat ă
să-mi fur ă nevasta, ceea ce și făciui, și că acum mă duc ă la
împărația tatălui meu.

Ast ă-fel ă vorbind ă, foisorul ă se urca mere ă până când se

perdu din ochii tuturilor, ce remaseră cu gurile căscate uitându-se la dânsul.

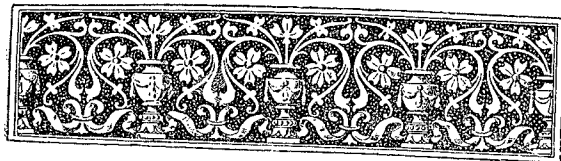
Eară dacă se cobori la palaturile tatălui său și-și arată cartea de meșteru de hoție, precum și nevasta ce-și aduce totu prin furtișagă, se înveseli tatălă său, și coborându-se din scaună, înălță pe fiulă său, dîcendă :

«Sciă acum că are să se ducă pomina de domnia fiulă meu peste țeră. Sciă că poporele aă să scie și ele acum ce este dreptatea, căci a fi bună domnitoră și dreptă, trebuie să scii totulă».

După ce se înscăună, trimise solă la socrulă său cu carte prin care îi spunea că s'a urcată în scaunulă tătâne-său, și multă se bucură acelu împărată de noroculă ce da-se peste fie-sa.

Eară eă încălecaiă p'o șea și v'o spuseiă dumnévóstră așa.

NOTA. Comunicată în 1874 de ună farmacistă militară bucreștenu din garnisona de la Iași, unde ședă mai mulți ană.

LUCEAFĂRUL DE ȚIOA ȘI LUCEAFĂRUL
DE NOAPTE

fostu odată ca nici o dată; etc.

A fostu odată unu împăratu și o împărătesă; ei nu făceau copii; umblase pe la toți vracii și vrăjitorii, pe la toate babele și cititorii de stele, și toți remaseră de rușine, căci n'avură ce le face. În cele din urmă se puseră pe posturi, pe rugăciuni și milostenii; cându, într'o noapte, Dumnedeu vădendă rîvna lor, se arată împărătesei în visu și dîse:

— Rugăciunea voastră amu audit-o și veți face un copilă cumu nu se va mai afla pe fața pămîntului. Măine să se ducă Împăratul, bărbatulă tîu, cu undița la gîrlă, și pescele ce va prinde să-lu gătesci cu mâna ta și să-lu mâncați.

Nu se făcuse încă bine țioă și împărătesa se duse la împăratulă și-lu sculă dicendū-i:

— Împărate! scolă c'a sosită alba în satū.

Dar asta, respunse împăratulă, ce ai astă-ți să mă scoli așa de noapte; nu caue cumu-va vrăjmașii au călcatū hotarele împărăției mele?

— Din mila lui Dumnedeu, de nici unele ca astea n'amū auditū; dară amū visatū éca ce.

Și-i spuse visulū.

Împăratulă cum audi, sări din așternutū, se îmbracă, luă undița și se duse la pirău găfăindū. Aruncă undița și nu trecu multū, și vedu pluta undiții mișcandū-se. Trase undița; când. ce să vedī; unū pesce mare, cu totulū și cu totulū de aurū. Dora că nu-i cădu leșin de bucurie. Dară-mi-te când ilū vedū împărătesa? Ea fu și mai oleoleo.

pro
caș
pro
că
câ
de
și
de
ră
loș
Pe
De
du
lăs
in
be
de
că
Si
rē
pu
că

Găti împărătesa singură cu mâna ei pescele și mâncară. Ea îndată se simți însărcinată.

Roba care ridică masa vedu pe talerul împărătesei unu osu de pesce, și o bātu gândurile să sugă acelū osu, ca să scie și ea gustulū bucatelorū gătite de împărătesă.

Cum supse osulū, se simți și ea însărcinată.

După noă lunī născu împărătesa, dioa, unū copilū frumosū, frumosū, ca unū ângerașū. Peste nópte născu și roba unū copilū, aidoma ca alū împărătesei, în câtū nu aveaū deosibire unulū de altulū. Cum era copilulū împărătesei era și alū robei. Semēnaū, cum se đice, ca doē picăturī de apă.

Fiulū de împēratū i s'a datū nume de *Busuiocū*, érá fiulū de robū, *Siminocū*.

Crescēndū împreună și făcēndu-se marī, i-a datū la carte, și învētaū într'o đī câtū învēta alți copii într'unū anū. Când se jucaū ei în grădină, împărătesa se uita cu dragū la dēnșii de pe ferēstră.

Se făcură marī. Ei semănaū atâtū de multū în câtū nu cunoscea nimeni care este fiū de împēratū și care de robū. Boiulū lorū era mândru, amēndoi aveaū pe *vino'ncóce*, vorba lorū era vorbă cu lipiciū și amēndoi erau voinici, nevoe mare.

Intr'o đī se hotărāră să mērgă la vînătore. Împărătesa se totū ciutea cum să-și cunóscă pe fiulū sēū; fiindū că și fețele și îmbrăcămīțile fiindū la felū, de multe ori nu putea să deosibēscă pe unulū din altulū. Se gândi să facă fiulū sēū unū semnū. Ilū chemă, prefăcēndu-se că îi caută în capū, îi înodă doē vițe de pērū, fără să scie elū. Apoi plecară la vînătore.

Alegarā sburdatici prin cāmpiile înverđite, și se sbeguiāū ca mieluseii; culeseră la floricele, se udarā de rouă, privirā fluturii cum sāltaū și săreaū, din flóre în flóre, cum albinele culegeāū cēra și aduna mierea, și se desfătarā fórte multū. Apoi meraseră la fântānă, bēurā apă de se răcorirā și priveāū cu nesațiū cum se lasă cerulū în depārtare pe pāmēntū, și arū fi doritū să mērgă pină la sfârșitulū pāmēntulū să vādă cerulū din apropiere, sau măcarū pină vorū da de locurile acelea unde pāmēntulū este ca piftia.

Apoi intrară în păd. re. Când vedură frumusețile pădurilor, remaseră cu gurile căscate. Vezi că ei nu mai veduseră d'alde astea de când îi făcuse mă-sa. Când bătea vântul și se mișca frunzele, asculta la fâșiitul lor și li se părea că împărătesa umblă târându după sine rochia cea de mătase; apoi se aședară pe érba fragedă la umbra unui copaciū mare. Aci se puse a cugeta și a sfătui cum să începă vinătorea. Ei, nici una, nici alta, voiaū să vîneze totū lighioni sêlbaticè.

Păserelele cari alergaū împrejurulū lorū și se puneaū pe crăcile copaciului, nici nu le băgaū ei în sémă, lorū le era milă să-și pue mintea cu ele; dară le plăcea să le asculte ciripindū. Păserelele, p'arcă băgaseră și ele de sémă una ca acésta, și nu se sfaiaū, ba încă cântaū de se spârgeaū; érá privighetorile trăgeaū la giamparale numaī din gușe, ca să fie mai dulc cântarea lorū. Și așa, stândū ei aci și sfātuindu-se, pe fiulū împératului îl apucă o moliciume de nu putea sta în susū și își lăsă capulū în pōla lui Siminocū, rugându-lū să-ī caute nițelū în capū, pină va aromi elū.

După ce îi căută, ce-ī căută, Siminocū se opri și dișe :

— Ce este asta din capulū tēū, frate Busuiocū ?

— Ce să fie? Sciū eū de ce mă întrebī, frate Siminocū ?

— Eaca vedū, respunse Siminocū, că doă vițe de pēr în capulū tēū suntū innodate.

Cum se pōte? dișe Busuiocū.

Acésta supēră atâtū de multū pe Busuiocū, în câtū hotărī să piece în lume.

— Frate Siminocū, dișe Busuiocū, eū mă ducū în lume fiindū că nu potū să pricepū de ce mama mi-a inodatū pērulū când mi-a căutatū în capū.

— Mēi, frate Busuiocū, îi respunse Siminocū, vino-ți în fire și nu mai face una ca asta. Căci daca împărătesa ți-a inodatū pērulū, nu cređū să o fi făcutū cu vre-un gândū rău.

Busuiocū însă a remasū nestrămutatū în hotărârea sa, și când și-a luatū rămasū bunū de la Siminocū, i-a dișū :

Na, frate Siminocū, batista asta. Când vei vedea pe dēnsa, trei picături de sânge, să sciī că suntū mortū.

— Să-ți ajute Dumnezeu, frate Busuioc, să nimeresci cu bine; dară eă, încă odată te rog, pentru dragostea mea să remâi, să nu măi pribegesci p'în lume.

— Peste póte, respuse Busuioc.

Apoi se îmbrățișară și Busuioc plecă; éra Siminoc remase de se uita galeșu după densusu, pînă îl perdú din ochi.

Siminoc se întorse acasă și povesti părinților tóte cele ce se întâmplase.

Împărătesa nu măi putea de mimă rea. Își frângea mâinele și plângea, de să ferescă Dumnezeu. Dară n'avu ce-și face capului, și se mângâia óre-cumú vedéndu pe Siminoc.

După câtú-va timpú acesta scóse batista, se uita la densa și vedú trei picături de sânge. Atunci díse:

I! a muritú frățiorulú meu. Mă ducú să-lú cautú.

Și luându-și merinde, plecă după densusu să-lú caute. Trecu prin orașe și sate, străbātu câmpiile și codrii, merse, merse, pênă ce ajunse la o căsuță. Acolo întâlni pe o bătrână și întrebă de fratele seú. Bătrâna îi spuse că se făcuse ginere alú împăratului din acea parte de locú.

Ajungéndu la palaturile împăratului aceluia cum îlú vedú fie-sa, socoti că e bărbatu-seú, și alergă întru întâmpinarea lui. Elú díse:

— Eú suntú fratele bărbatului tée; amú auđitú că a peritú din lume, și amú venitú să aflu de căpétéiulú seú.

— Eú nu cređú una ca asta, díse fiica de împăratú. Tu ești bărbatulú meu, și nu sciú de ce te prefaci așa acum. Aú dóră credința mea a fostú pusă la cercare și eú te-amú amăgitú?

— Nicí unele din acestea nu este. Ci eú îți spuiú în cugetú curatú, nu suntú eú bărbatulú tée.

Ea nu voia să cređă cu nicí unú chipú.

Atunci elú díse:

— Dumnezeu să-și arate dreptatea. Pe cine nu va fi dreptú din améndoi, să-lú cresteze sabia care stă în cuiú.

Și îndată sabia sări și creastă pe fatá la degetú, și atunci cređu și ea. Apoi găsdui după cum se cuvenea pe Siminoc.

A doua di elú află că Busuioc se dusesese la vînátóre și nu

se mai întorse. Încălecă deci și elu pe unu calu, luă ogari, și plecă după frate-său, în partea locului pe unde se dusesse a-cesta. Merse ce merse și ajunsse în pădure; acolo se întâlni cu muma pădurii.

Cum o vedu, se luă după densa, și dăi gónă. Ea fugea, elu după densa, până ce muma pădurii vedëndu că n'are incotro, se sui într'unu copaciü înaltü și acolo scăpă.

Siminocü descălecă și elu, priponi calulü, făcu foculü, scóse merindele și începu să mănânce lângă focü, aruncändü și ogarilorü câte ce-va.

— Aoole! cum mî-e de frigü, dîse Muma pădurii, imî clăn-tănescü dinții.

— Dă-te josü, îi respunse Siminocü, de te încăldește la focü.

— Mî-e frică de căini, dîse ea.

— Nu te teme că nu-ți face nimicü.

— Dacă vei să-mî faci bine, mai dîse ea, na o viță din costiă și légă-ți căiniü.

Elü puse vița de costiă pe focü.

— Uf! ce greü miróse, dîse Muma pădurii, costița ce ți-am dat'o și pe care tu ai pus'o pe focü.

— Ai te cară de aici, îi respunse Siminocü, și nu mai spune la nimicuri. Eaca unulü din ogari a datü cu códa prin focü, s'a pârlitü nițelü și d'aia miróse greü. Dacă ți-e frigü, dă-te josü și vin-o de te încăldește; dacă nu, tacă-ți fleónca și më lasă în pace, nu më totü supéra.

Atunci ea cređu, se dete josü, și alăturändu-se de focü dîse:

— Mî-e fóme.

— Ce să-ți dau să mănânci? Eaca ia ce-ți place din ceea ce am din nainte.

— Eü voiü să te mănâncü pe tine, dîse Muma pădurii, gătesce-te!

— Ba te voiü mânca eü pe tine, respunse Siminocü.

Și asmuți căiniü la densa ca să o sfișie.

— Stăi, dîse Muma pădurii, opresce căiniü să nu më sfișie, că ți-oii da pe frate-tëü, cu calü și cu ogari, cu totü.

Siminocü opri căiniü; atunci muma pădurii icni de vr'o trei

orî și dete afară dintr'ensă pe Busuiocū, calulū și ogariī ; éră Siminocū își asmuți ogariī și o făcură micī fărâmi. Deșteptându-se Busuiocū, se miră cum de vede pe Siminocū aci și-ī dīse :

— Bine ai venitū sănătosū, frate, dară multū amū dormitū.

— Puteai tu să dormi multū și bine, daca nu eramū eū.

Apoi îi spuse tótă șiretenia de la despărțirea lorū pină acum.

Busuiocū bănuindū pe Siminocū că s'o fi îndrăgostitū cu femeea lui, nu voi să-lū credă când acesta îi mărturisi adevărulū, spuindu-ī că nici prin gândū nu i-a trecutū una ca asta vre-odată. Elū se făcu dērzū, începēndū a-și teme nevasta. Și așa puindu-ī gândū rēū, se invoi cu Siminocū ca să se lege la ochi, și ei pe caii lorū, apoi să încalice, să le dea drumulū, și unde i-o scóte să-ī scótă.

Așa făcură. Când Busuiocū auđindū unū gemētū, opri calulū se deslegă la ochi, se uită și Siminocū nicăiri. Pasă-mi-te elū căduse într'o fântână și încându-se, n'a m'ai eșitū d'acolo.

Busuiocū se întorse acasă, își ispitī nevasta, și ea spuse ca și Siminocū. Apoi ca să se incredințeze și mai bine de adevērū, dīse și elū săbiei să sară din cuiū și să cresteze pe celū vinovatū. Sabia sări și-lū crestă pe dēnsulū la degetulū celū mare.

Se tângui elū, se jeli, plânse cu amarū că perduse pe Siminocū ; se căi că se prea iuțise ; dară tóte fu în deșertū, că n'avu ce-ī mai face. Atunci, plin de obidă, și de durere, nici elū nu mai voi a trăi fără de frate-sēū, ci legându-se érășă la ochi, precum și pe calū, încălecă și-ī dete drumulū în pădurea în care perise fratele sēū. Alergă calulū ce alergă, și, bāldábacū ! dete în fântâna în care căduse și Siminocū, și acolo își sfârși dīlele și Busuiocū, și de atuncea a răsăritū lucēferulū de đioa, fiulū împēratulū, Busuiocū și lucēferulū de nópte, fiulū róbei, Siminocū.

Eară eū încălecaii p'o șea, etc.

NOTĂ. Povestitū la 1874 de Leonida Tănăsescu din Bucureci, ședētorū în mahal. Dudesculū. Publicatū pentru întâia óră în *Legende sau Basmele Romānilorū*, P. II, la 1876.

BAIATULŪ CELŪ BUBOS ȘI GHIGORȚULŪ

fost odată ca nici o dată ; etc.

A fostă odată unŭ băiat. Elŭ, de la nascerea lui, se pomenise bubosŭ. Ce n'a făcutŭ elŭ ca să se curețe de hube ? Dar în deșertŭ. Băieții la jocŭ și fetele la horă ilŭ huiđuia și fugeau de densusul ca de o lepră.

Și fiindŭ că n'avea în cotro, și elŭ, bietŭ, își inghițea amarulŭ și răbda. Nici tu jocŭ, nici tu veselie, nici tu desmierdare. Se uita cu jindŭ la cei-l-altŭi băeți și flcăi, cum unii se incurau jucându-se, cum alții se sbeguiau cu fetele, și râmnea la densusi.

În tôte Țilele se ducea elŭ la unŭ puț de aducea apă pentru casă. Drumulŭ însă îi era pe la curtea împăratescă. Într'o Ți când scose apă, vedŭ în ciutură unŭ ghigorțŭ. Bucuria lui, că o să aibă în Țioa aceea legumă mai deosebită. Când, ce să veđi D-ta ? pescele începu să-i vorbescă :

— Flcăule, aruncă-mă ără în puț, și nu-ți face păcatŭ cu mine, că multŭ bine ți-oii prinde și eŭ vr'odată.

Băiatulŭ se minună de asta ; cum de să vorbescă unŭ pesce. Simți elŭ că trebuie să fie aci la mijlocŭ ce-va nădravanŭ, și-i dete drumulŭ în puț.

Fata împăratului nu voia cu nici unŭ chipŭ să se mărite.

Ce nu făcu bietu tată-seŭ, ce nu drese, ca să-și dea fata la casa ei, dară ca s'o înduplece, ba. Ei nu-i da inima să-și lege capulŭ cu nici unulŭ din pețitorii ce veneau să o cêră, de și trei erau împărați și siii de împărați.

Băiatulŭ celŭ bubosŭ însă de câte ori trecea cu cofa la apă

pro
cas
pro
că
câr
deși
de

ră

log
Pe
De
du
lăsîn
bc
decă
Sire
pu
că

și ea era la fereastră, vedea că îi totu rîde. Elu nici că se gîndea că pentru dînsul se punea la feréstră, și că ilu pindea pină ce trecea; ci socotea că așa este de felul ei cu zîmbetul pe buze. Pasă-mi-te fata împératului, orî că cunoscuse că elu o să fie unu om frumosu, orî că o trăgea așa ca spre ursitul ei.

Ađi așa, mâine așa, pină ce într'o ăi, ilu chemă de vorbi cu elu. Să se prăpădescă băiatulu de rușine când vedu că pe dînsulu ilu chemă! se făcu roșu ca sfecla, se zăpăci pină într'atâta de nu sciu de o cam dată să ăică nici doē bóbe legănate. Atitū de multū se fisticise elu.

Apoi ăindu-și firea, și luându-și inima în dinți, dete nisce respunsuri de merse fetei tecmai la inimă.

Veđi că și vorba lui ca și a fetei, era vorbă cu lipiciu, dragulu neichii; fetei îi tăcăia inima nu-î tăcăia, dară lui sciū că-î tăcăia de sta să-î iasă afară din peptu. Și dintr'acelu minutu nu sciū ce făcea elu, nu sciū ce dregea, că se pomenea, fără voia lui, trecendū pe la curtea împératéscă, ia așa, numai ca să trecă.

Elu își uitase de pesce. Acum își aduse aminte de dînsulu, și ducendū-se la puțu într'o ăi se uită înăuntru și ăise:

— Pesce, pescisoru, Ghigorțule dragă, mi-ai ăisū că ai să-mi prindī bine odată, odată; rogu-te scapă-mē de bubele astea uriciōse și impuțite.

N'apucă să sfișéscă vorba bine, și ce să veđi Dumneata? odată îi cădu bubele, și rămase curatū și luminatū, ca unū puțu de bradū.

Când l'a vedutū fata de împératu așa mândru și frumosu, nu s'a mai pututū opri, și l'a sárutatū. Veđi că inima îi da brânci către dînsulu, și se bucură, nevoe mare, că pusese ochii pe unu așa bobocū de flēcău.

Ea frumósă de pica, elu frumosu ca unū bujorū, vedu că suntū numai bunī de a se lua în căsătorie, și ducendū-se la împératulu, tatălū seū, îi ăise:

— Tată, eū mi-amū găsitū logodniculu. Nu sciū daca ție îți place orî ba; dară mie imi sfișie inima după dînsulu.

— Cum se póte să-mi faci tu astă rușine, fata mea? Unde

ai mai auzit tu că o fată de împărat se ia de bărbat pe un flueră-vintu, golanu și fără nici un căpătăiu?

— Tată, pôte să fie săracu, pôte să fie golanu, cum ȕici D-ta; dară este omu de omenie, deșteptu și apoi mie îmi place. Eu amu să trăescu cu elu. Pe elu îmi ȕice inima să-lu iau. Dacă nu vei voi să mă însoȕesci cu elu, să scii cu hotărîre că pe altulu nu iau, odată cu capulu.

Dacă vedu tatălū fetei, împăratulū, că fie-sa pusese piciorulū în pragū și nu voia nici în ruptulū capulū să ia pe altulū de bărbatū, mi i-a luatū binișorū pe amendoi, i-a băgatū într'o butie și i-a datū pe gariū.

Ei incepură a se boci și a plînge de mi ȕi se rupea rărunchiū. Elū, bietū, nevinovatū, păȕea necazulū după urma fetei împăratulū, căci elū nici nu-i bătuse capulū, ba nici că visa că o să ia de nevastă pe fata împăratulū.

Vedendū însă că cu bocela nu o scote la nici unū căpătăiu, se rușină singurū de sine, cum de să se arate elū, cruce de voinicū, așa puțin la inimă când se întâmplă de cădu în nevoe; și inepu a se gândi, ca ce arū face să scape de primejȕe.

Când, odată îi veni în gândū Ghigorȕulū.

— I!... ȕise, Ghigorȕule drăguș, acum să te vedū! Mi-ai datū doveȕi de nădrăvânia ta. Scii că poȕi multe. Scapă-mē de nevoia în care amū căduțū.

Abia îi eși din gură vorba cea din urmă, și, ce să veȕi dum-neata? dintr'o păcătōsă de bufie, unde mi se făcu unū palatū, de nici împăratulū, tatalū fetei nu avea așa palatū bogatū și împodobitū cu de tōte frumuseȕile lumei. Atitū numai, că butia ajunsese la mare, și acestū palatū acolo se înfiȕă.

Măi gândi odată hăiatulū celū bubosū la Ghigorȕū și dor ca palatulū să se strămute într'o pădure.

Doriaȕa lui se împlini numai câtū te ștergi la ochi.

Dar așa palatū măestru, nici că s'a mai vedutū, mare. Tōte lucrūșorele dintr'ensulū era puse la rânduiala lorū și tōte îmi vorbeau ca nisce nădrăvane.

Ei acolo aū făcutū nunta. Faȕă la nuntă aū fostū: fiarele

pădurii, copacii cei măreți, floricelele cele frumoase, păsările văduhului și stelele cerului împreună cu sânta Lună.

Trăiau acolo ei ca în sinul mumei lor. Unde se auzi la dânșii certyă! ferita sântulețului să veđi la dânșii neunire. Căci diavolul vrajbei nu cuteza să-și vire cody între ei.

Și așa pretrecendy ei, căsătoria loră fu bine-cuventată cu uny copilașy, ce se născu implătoșatū cu uny peptū de aurū. Mumă-sa, fata împăratului, cum ilū vedū așa, se sperie, și îi și puse gândū rēy.

Darā fiindū rodulū pântecelū sēy, îi fu milă să-i facā de petrecanie. Se duse decī de-lū puse într'unū pomū 'naltū și ilū năpusti acolo.

Venindū ursitōrele, ele ursi pe copilū că va ajunge omū mare; că va ridica tulpina din care eșise mă-sa, la mare mārīre; că hrana i-o va aduce o pasere; că va întampina uny zabracū bunū de la ai hrānitōrei sēle, din care va scāpa cu fața curatā; apoi că va fi povățuitū de o altā pasere.

Și în adevēry, chiar de a doa-đi începu a veni uny Vulturū în tōte đilele, și a-i aduce de māncare.

În vremea acēsta, împăratulū, tatālū fetei, plecase în vinātōre cu o mulțime de curtenī slujitorī și vinātōrī. Și vinēzā icī, vinēzā colea, se depārtase de ómenii seī, pe nebāgate în sēmā. Cum, cum, elū se rātāci, rămāind numai cu credincerulū seū. E! ce te faci tu acum? căci sēra se apropie, și locū de repausū nu este, și casā de gāsduitū nici pomenēlā.

Totū bījbīindū ei prin amurgū, dete peste palaturile băiatulū celūi bubosū. Cum ajunserā, descālecarā, și voidū să lege cāpāstrulū calulū de proptēoā porții, acēsta îi înfruntā, đicēndu-le :

— De, mē, neghiobilorū; da ce, aici legați voi caii? locul cailorū este la grajdū.

Împăratulū rēmase stīlpitū de mirare. Și apoi îi veni și cu rușine cum elū, împăratū, să fie muștratū de o proptea.

Și totū strāngendū pumnii și dinții de necasū, se plīrba de colō pīnā colo pe din naintea porții, ca să se mai rēcōrescā nițelū și să-și astāmpere necasulū.

Bubosul vădu de pe ferăstră că totu umblă pe dinaintea porții niscă omeni, lucru ce nu mai văduse elu de când intrase în butie, cobori scara palatului, și veni la pörtă de pofti pe acești călători înăuntru și-i ospătă ca pe nisce omeni de omenie și rătăciți.

Stăpânii palatului cunoscură pe împăratulă, dară elu nu-i cunoscură pe dênșii; veđi că nici nu i trăsnea lui prin capu ca ei să mai trăiască.

Împăratulă nici n'avea vreme să se minuneze de ceea ce vădu în acele palaturi. N'apucă să privescă cu băgare de sémă la lucrurile ce mergeau singure și-și făceau slujba, și sta să asculte la altele cari vorbeau și se îmbărbătau una pe alta la lucru. Masa se puse în liniște și cu bună rânduială. Tóte își aveau vátăfulu lorú: tacămurile mesei, trăncănăile de la bucătărie, așternuturile, măturile de casă și de curte, grajdurile curtea, tóte erau cu rânduelile lorú.

După ce ospătă ca un împertu, a doa di plecară vînațorii cei rătăciți. Găsindú o potecă care îi scóse la luminișu, de unde cunoscură drumulú, împăratulă plecă la curtea lui cu hotărîre desăvârșită a pune gonaci cari se afe ale cui era palaturile acelea din coprinsulú împărăției sale, și despre care nimeni nu'i povestise nimicú. Elu avea de gándú ca să poruncescă mai apoi să i-lú aducă lui acolo.

Vulturulú urma a hrăni copilașulú lepădatú de mă-sa și pusú în cōpaciú, carele crescea repede ca o flóre, până ce într'o di se finu Vulturóica după dênșulú să vađa unde totú vine elu. Când privi ceea ce făcea, își sburli penele de pe dênșu și puse gándú reu copilulú. Ea se ascunse și stete acolo până ce plecă Vulturulú.

Cum se duse elú, Vulturóica veni la copilú și cu plisculú începú a ciocni în peptulú copilulú, ca să-i mánance rărunchiú. Peptulú fiindú tare, pentru că era, cum dișeiu, de aurú, nu'lú putu sparge așa lesne. Copilulú, cum simți ciocniturile vulturóicei, întinse mânușițele, par'că l'arú fi învęțatú cine-va, apucă pe Vulturóică de gátú, și strânse, și strânse, până ce o sugrumă și căđu josú mórtă.

pro
caș
pro
că
câu
de
și
dê
râ
log
Pe
De
du
lăs
în
bc
dê
că
Si
rê
pu
că

Atunci și copilul coborându-se din copaci, o apucă rasna pe câmp. În cale se întâlnește cu un cocor. Cum îl vede, se împrietenește cu el. Cocorul dăndu-și peste o așa bunătate și frumusețe de copil, nu se mai îndură a se deslipi de dânsul, și trăiau împreună în cuibul lui. Găsind o carte pe unde colinda Cocorul, o aduse băiatului, și acesta învăță să citească și să scrie.

După ce se mai mări băiatul, Cocorul îl învăță a face o luntre, cu care se plimba pe apă. El lua oameni cu dânsul în luntre, cu care se învăța la mână. Mai târziu el îi și întrecu în meșteșugul de a mână luntrea și îi plimba și pe densii.

Plimbându-se el așa pe apă, a zărit palaturile tatălui său. A cercetat ce era aceea și a aflat că acolo trăiesc o pereche de oameni. El s'a dus să facă cunoștință cu densii. Acolo, din una, din alta, se dară în vorbă și despre copii, și află că el este copilul lor.

După acesta părinții îl rugară să rămăie cu densii. El nu voi; vede că ursita îl trăgea în altă parte.

Se puse în luntre și eși la lume. Aci dacă ajunsese, dete peste palaturile împăratului, tatălui său.

Cum îl vede împăratul, nu știu ce, par'că îi dădea să ia în nume de bine pe acest june. Iar lui, fără să știe de ce, îi tăca inima de bucurie. Vezi că, măre, sângele apă nu se face, și rubedenia la rubedenie trage ca acul la magnet.

El intră în slujbă la împăratul. Și isprăvile ce aduse împărăției prin iscusința lui, făcu pe împărat să aibă pe acest tinăr mai de aproape al său.

Fiind totu pe lângă Împăratul, și vedându adesea pe fata împăratului,—căci după surghiunirea fetei celei mari, dobândise împăratul altă fată,— îl bătu gândurile să se întindă pînă la densa și nu greși: căci și ea pusese ochii pe densul. Într'o zi se încumese a-i face cu mustața; dară cam cu sfială; ea se uită galeșu la densul. Ași așa, mâine așa, pînă ce într'o zi merseră amândoi înaintea împăratului, dădură în genuchi, mărturisiră că sunt îndrăgiți, și se rugară de împăratul să-i căsătorască.

Împăratul carele scia de patarama celei d'întăiu fete, nu se împotrivi nici o cirtă de timp, ci sciindă și pe băiată deșteptă și ageră la minte, puse de le făcu ună puiă de nuntă de sciū că s'a dusă pomina.

Apoi fiindă și bătrănă, se cobori din scaunulă împărăției și îi urcară pe dênșii, cari domniră cu omenie câte țile avură. Și încălecaiū p'o șea, etc.

NOTA. Comunicatū la 1877 de A. B., născutū în Bucuresci, elevū în an. II, din scōla militară de la Iași.

pre
cas
pre
că
câ
de

și
dē

ră

log
Pe
De
du
lăs

în
bc
dē

că
Sr

rē
pu

că

XXXVIII

FATA CU PIEZE RELE

fostă odată ca nici odată, etc.

A fostă odată ună împărată. Elă avea doi-spre-dece feciori. Când se punea la masă, copiii stău împrejură cunună deplină. Elă era totă-d'auna cu voe bună, fiind-că vedea că trebile îi mergă strună.

Împărată, vecină luă, rîvnea la traiulă luă celă ticnită. Vedă că și elă era bună la inimă, și nu supăra întru nimică pe poporă, și nu asuprea pe veduvă nici pe sirmană.

Adecă, de! nimenă nu scia ce verme ilă rodea la inimă și pe dănsulă. Ară fi dorită, boeri d-vostră, să aibă și o fată barim, la atăția feciori.

Și mai una, și mai alta, dete Dumneđeu în cele din urmă de i se împlini și acăstă poftă a inimei; nevasta luă, împăratăsa, remase grea și peste noă lună făcu o fată, frumósă, frumósă, de sémănă pe lume n'avea.

De unde se aștepta acum împăratulă ca să fie pe deplină fericită, ași! unde? éca se adevări și la dănsulă, ca la totă lumea asta păcătósă, povestea cānteculă:

In lume născută,

Nimenă n'a stătită

A fi fericită

Cu desăvêșită.

Începu a-i tănji trebile împăratăiei. Începu adecă a da îndărătă. Ba cutare împărată ilă amerință că voesce să se scóle cu răsboiă asupra luă, dăca nu o face cutare lucru; ba, cutare împărată cere cutare lucru; ba, supușii luă vor să facă răs-

miriță; ba, vitele de pe moșiile lui a călcatu hotarele altei împărații și suntu luate de pripasū; ba, că mórtea a datu in ele; și câte neajunsuri tóte se țineau lanțu, de ajunsese bietulū împăratū in sapă de lemnū.

Se silea, bietulū împăratū, cu toți cei doi-spre-đece fi ai sei, să facă pace, să fie între ómenī bună-ınoire, să oprésca relele ce-lū bántuia, dar gēba, pagubele curgeau gāră.

În cele mai de pe urmă chemă unū cetitorū de stele să-ı spue ce e pricina de-ı mergū lucrurile anapoda, și nu póte să dea înainte.

Daca veni filosofulū, îi pusē la stele, și adăa și îi dăse să bage de sēmă in trei țile d'a rindulū cum îi dormū copii.

Trecendū cele trei țile filosofulū veni din nou.

Împăratulū îi spuse că băeții dormeau care cu mânăile d'asupra capulū, care intr'o parte, care cu mânăile pe peptū, și care pe spatē și cu mânăile pe lângă dēnșii; iar fata dorme pe brânci, orī străusă facută ghemū, sau cu mânăile între genuchī.

Acēsta este piaza reaoa a împărației tale, respunse filosofulū; de nu o vei depărtă din casă, nu se va alege nici prafulū de D-ta și de copii dumitale.

Împăratulū băgase și elū de sēmă că se cam adevereau dizele filosofulū, că de când, adecă, dobândise fata, d'atunci și elū dá indarătū. Dară nu scia ce să facă, cumī să scape de prăpădū pe cei doi-spre-đece copii.

Bietulū împăratū, și acesta îi era copilū. N'ar fi vrutū, vedī, să piară nici unulū. În cele de pe urmă se lăsă după povața filosofilorū. Ei diceau că mai bine este să piară unulū și să scape doi-spre-đece, de câtū toți să ajungă ca vai de ei și risulū lumii.

Se indoia împăratulū, se indoia împăratēsa să facă o așa faptă, dară înteiți de tóte relele ce-ı năpădea din tóte părțile, se înduplecară la sfaturile celorū mai aprópe de dēnșii, și se hotărîră in cele din urmă să facă o jertfă de câtū trei-spre-đece.

Vorbi deci împăratulū cu credinciosulū sēu cum să facă. Să dică adecă că vrea să mergă la vinatū, să ia și pe fată

cu dînsul, mai cu sémă că totu ȕicea ea că-î place să vadă cum mergu ómeniî la vînatu, și să o lase acolo în pădure. Acésta însă fără să scie ea.

I se rupea rărunchii împératului de máhnire pentru répunerea fiicîi sale, se máhni împératésa pînă în fundulú sufletulú eî, când îi așéda merinde în coșu, sub care puse primeneli, și câte-va giuvaericeale d'ale eî.

Când fu căruța gata, puse coșulú cu merinde, unú urciorú cu apă, și se urcară și eî, adecă fata și cu credincerulú împératului. Porniră și ajunseră într'o pădure mare. În urma lorú acasă se bocea împératulú, împératésa și frații fetei, de-ți venea să-ți eî lumea în capú.

Daca ajunseră în pădure, stete caruța mai d'o parte la o potecă, luară cu dânsii coșulú și urciorulú, și plecară prin pădure după vînatú. Stándú la unú colnicú, fata se dete să culégă nisce floricele, să-și facă unú mánuchiú; érá credincerulú împératului umbla rasna prin pădure după páserele, și, încetú, încetú se depártă o bucată bună, ajunse la căruța, se pusă într'énsa și pe ici ți-e drumulú.

Când băgă de séma fata împératului, credincerulú nu e. Dădu chiotú, strigă, ȕipă, dară nimeni nu-î respunse. Ce să facă ea? Eară daca vedú că dá în desérá, fata se urcă într'unú copaciú, se uítă într'o parte, se uíta într'alta, nu care cum-va vede vr'o colibă ce-va. Nu e. Se mú întórse de se mai uítă și în alte părți și ȕári, tocmai ce! într'o depártare licárindú o lumină ca o steluța. Atunci se dete josú, și cu coșulú într'o mână, iar cu urciorulú de apă într'alta, tîrêșú după dînsa, merse dreptú la lumina ce ȕárise.

Aci daca ajunse, dete peste o colibă, în care ardea unú opaițú în ciobú. Bátu la ușe și-î deschise. Acolo ședea o bétrâná cerșetóre. Fata se rugă să o adăpostéscă și pe dînsa. Sáraca o priimi; dară îi spuse că n'are ce să-î dea de máncare fiind-că totú avutulú eî este o găiná, unú cătelú și o pisică.

Fata scóse din coșu și dete și bétrânei.

A doa ȕi când se sculară, bétrâna incepu să se vaete c i-a muritú găina pe cuibú. Ea se plângea acum că are s

móră de fóme, de óre-ce cu ouşorulú ce lua de la gáină pe fie-care şi se hrănea ea.

Biata fată de împăratú îi dete o giuvarieca d'ale ei, ca să-şi cumpere o altă gáină cu care să se hrănescă.

Baba, cam cu mârâială, cam de voe, cam de novoe priimi darulú fetei, şi tăcu.

A doa nópte îi muri căţeluşulú. Atunci ea dişe:

— Fata mea, să-ţi ei ale trei fuióre şi să te duci din casa mea, că de când ai venitú tu, pagubele se finú lanţú. Căţelulú ásta nu l'aşi fi datú nu sciú pe ce, fiind-că imí pázea coliba, şi-lú amú de atâtea marí de ani.

— Lasă mámuşórá, nu te supăra, îi dau eú cu ce să-ţi cumperi altulú, ba încă să-ţi mai şi rămăe.

Şi scóse de-í mai dete o giuvaerica.

Atreia şi găsira şi pisica mórtă.

— Să te duci, fetico, din casa mea, dişe baba, şi îndărátú să nu te mai întorci. Te vedú a fi fată de ómeni, te vedú că ai scule, dară lipsă de aşa bogăţii. Mai bine eú cu sărăcia mea şi să trăescú în tienă. De când ai venitú tu, bebelele mi-au tăiatú inima. Dute, dragulú mamei, şi ia împreună cu tine totú ce ai adusú în casa mea şi bunú şi rău.

Fată n'avu încotro, şi cătă să plece din coliba babei. Înainte însă d'a pleca, se desbracă de hăinele sale cele bune şi ceru de la baba nisce sdrenţe d'ale ei. Baba, ca să scape de dënşa, căută după perne, pe sub patú, pe culme, şi-í dete nisce ţóle de puse pe dënşa, numaí să se ducă din casa ei.

Hăinele ce le lăsă fata, baba le scóse din casă şi le dete în celarulú ce avea lângă coliba ei.

Şi aşa fata, îmbrăcată cu hăine de cerşetóre, plecă din casa babei şi începu a orbăcái prin bungetulú cela de pădure, că dór' d'o găsi vr'o potecă care să o scóţá la lume.

Şi totú mergendú aşa, dete peste o stână de oi. Acolo nu găsi pe nimení; căci stăpânii erau trei tovaroşi, cari se duceau câte trei cu oile. Aci daca ajunsé, fata împăratulú se puse de măturá coliba, rindui si-care lucru la locşorulú lui, făcu foculú şi atárnă căldăruşa de mămăligă în crăcane. Până

una, alta, mai spăla vasele, precum și vedrele și hârdaele în care adună ciobanii laptele. Apoi se ascunse.

Venind ciobanii și vedându toate astea, se mirară. Se uitară încoco și încolo, dară nu vedură pe nimeni. Atunci diseră :

Cine ne-a făcutu ăstu bine, de va fi băiatu, frate să ne fie ; érá de va fi fată, soră să ne fie.

Fata împératului atunci se arătă. Ea se rugă să o primescă a locui cu dênșii căci era o nenorocită și n'avea unde să se adăpostescă, nici să-și plece capul.

Ciobanii o primiră și îi spuseră ce are să facă. Séra când veniră găsiră éráși toate gata, și demâncărică și hârdaele, în care făceau brândă, curate, și toate bune la stână.

Însă unul din tovaroși se plânse că nu scie ce au oile de tânjenescă de ađi-diminéță ; pasă-mi-te dase bóla în ele, capiaseră orî nu sciú ce li se întâmplase.

A doua di se plânse altul că a datú vèrsatulú în oi, și nu scie câte vorú scăpa.

A treia di altulú veni cu nu sciú ce brumă de oi. Elú spuse că voindú a trece peste o punte, pe unde trecea în toate dílele cu oile, de astá datá nu scie cum își făcu nălucă o óe și sări în riú ; după dênsa alta, după asta alta, pină ce se năpustiră oile și săriră mai toate în riú. Se sili bietulú ciobanú, să le opréscă, dară, ași ! pe draculú să-lú opresci ? când intră spaima în oi, de giaba totă munca ; abia scăpase vr'o câte-va oi, cu care veni acasă.

Se luaseră de gânduri bieții ciobani, cum de în cele trei díle de când venise fata aia la stâna lorú să dea ei peste o așa pagubă. Ei vedură că surata lorú trebuie să fie piază rea, și că a cădutu ca o pacoste peste dênșii. Atunci se vorbiră ca să o gonéscă de la dênșii, și îi diseră :

Surată, cum ai venitú, să tē duci de la noi unde mila Domnului te va povētu. Noi nu te mai putemú ține. Tu ai intratú în coliba nóstră cu sărăcia. Paguba ce amú încercatú în aceste trei díle de când ești tu la noi, nici în dece ani nu o vomú putea pune la locú.

Fata n'avu ce díce. Vēdu și ea că așa este. Se sculă dară, și

cerându-și ertăciune de rădă ce le făcuse fără voia ei, plecă într'o dără, ia așa peste câmpuri unde o voră duce-o ochii. Și mergându ea cu inimă plină de obidă și cu lacrimile șiroie, dări într'o depărtare mare nisce palaturi. Întinse pasul și se duse într'acolo ca să nu inereze pe drum. Acolo ședea o Arăpōică bogată.

Se rugă de slugile palatului ca s'o primescă. Arăpōica care o veduse de sus, când intră pe pōrtă, porunci să o aducă înaintea ei. Cum o vedu, o cunoscu, și puse de o îmbăe frumosu, o îmbracă cu nisce haîne curate și o luă pe lângă dinsa.

Și așa, într'o di Arăpōica o puse să-i caute în capu, căci, dice-se că arapii câtu de curași să fie, totu se găsescu condrăței în capulū lorū; pentru că le e pērulū îmbăxitū, pāslosū și des, nevoe mare! Fata împēratului vedēndū în capulū arăpōiceī, ce nu mai veduse de când o făcuse mă-sa, i se făcu scārbă și îi veni să scuīpe.

Se uītă în drēpta, se uītă în stānga, și nu-i dete de ochi de câtu scumpeturi, pe care îi fu milă să scuīpe. Să se ducă ce-va mai încolo, nu putea; căci Arăpōica adormise cu capulū în pōla ei. Se apucă și ea de scuīpă în lațele Arăpōiceī.

Arăpōica, ca dracu, simți, și odată se sculă. Ea se uītă cu mlă la fată, și îi dīse:

— Să nu te sciū cine ești ai vedea tu ce ai pāti din mână și mea. Dară așa, te ertū. Să te gătescu să mergemū la unū locū. Di să prindă caii la căruță.

Până se gătiră ele, căruța trase la scară. Se deteră josu și se puseră în căruță. Arăpōica spuse viditiului unde să mergă. Pe drumu însă învăță și pe fată ce să facă acolo unde mergū.

Abta sfârși de vorbitū Arăpōica și ajunseră în curtea unui palatū cu mi de mi de cămări. Cum se dără josū din căruță Arăpōica merse la o cămară unde era doi ómeni: unul tinerū și grasū, ședea într'unū patū de aurū resturnatū și se jucă cu douē għeme de mătase; altulū moșnēgū, umbla de colo până colo și astāmpērū nu mai avea. Elū se cocoșase de muncă, era trențārosū și slabū și pipernicitū de cōrdeai că este altă aia,

nu sîntă de omŭ. Pasă-mi-te, tînerulŭ era noroculŭ fetei, eră bĕtrănulŭ noroculŭ Arăpŭiceii.

Cum vĕdu fata pe tînarŭ jucăndu-se cu ghemele de mătase, odată se repeđi la dănsulŭ, după cum ŭ o invĕțase Arăpŭica, ŭ smulse ghemele din mână, și pe icĭ ți-e drumulŭ! Eși fuga, se sui în căruța, visitiulŭ dete bice cailorŭ și nu stătură de cătŭ tocmai acasă.

Cela, greoiŭ și mototolŭ cumŭ era elŭ, până să se scŭle, până să ėsă afară, până să se ia după dănsa, rĕmase cu buzele umflăte, că n'o mai putu ajunge și întorcĕndu-se căruța, luă și pe Arăpŭica și o duse și pe dĕnsa acasă.

Tocmai atunci împĕratulŭ locului aceluia-se hotărĭse să se însore, că era holteiŭ. Logodnica îi ceruse să-i facă o haină de o mătăsărie fŭrte scumpă. Făcu ce făcu împĕratulŭ, găsi o asemenea mătăsărie și o și dase la croitorŭ. Dară ce-i faci necazului, că mătăsăria nu ajungea. Îi mai trebuia unŭ petecŭ. Puse împĕratulŭ să-i caute peteculŭ, dară asemenea mătăsărie nu se mai găsi în tŭtă împĕrătia.

Ei! cum rămăne cu haina miresei? Daca n'o face-o după șartulŭ ei, logodnica nu o primesce; daca n'o găsi peteculŭ ce-i trebuia, rămăne haina neisprăvită. Și acĕsta nu se putea adică să rămăie nunta dintr'unŭ flĕcŭ de nimicŭ.

Maï puse împĕratulŭ ōmeni de cercetară și află că la Arăpŭica cutare să găsească unŭ petecŭ de mătăsărie aidoma celea ce căuta împĕratulŭ, și tocmai atătŭ cătŭ îi trebuia.

Pasă-mi-te în ghemele luate de fata împĕratului de la noroculŭ ei, celŭ leneșŭ se afla acelŭ petecŭ de mătăsărie.

Trimise împĕratulŭ ōmeni să-lŭ cumpere. Arăpŭica le spuse că peteculŭ ilŭ dă celuia ce îi va da ațiși galbeni cari să tragă la cumpĕnă cătŭ și mătăsăria. Puse, decĭ, într'unŭ talerŭ alŭ cumpenei peteculŭ de mătăsărie și îndată brațulŭ cumpenei cu peteculŭ se lăsă josŭ. Puse și galbeni în celŭ-laltŭ talerŭ, dară elŭ rĕmase susŭ. Maï puse, maï puse și eră maï puse, dară cumpĕna nu se lăsă în jos, puseră ōmenii împĕratului toți baniŭ ce avură la dănsii, cumpĕna sta totŭ susŭ.

A tunci se duseră de spuseră împĕratului. Se miră împĕratulŭ

de întâmplarea acésta. Trimise căți-va saci cu galbeni, dară trimișii se întórșeră și puseră că diavolița de cumpănă nu va să se lase în jos de loc, de loc. Atunci împératul, luă cu dânsul încă căți-va saci cu galbeni, și se duse singur, ca să vadă cu ochii lui astă minuné, căci altu-fel nu-î venea să cređă.

Ajungendú și intrândú în casă la Arăpóica, vedú pe fata împératului, ceea pe care o gonise tatălú sêu împératulú ca p'o piază rea, și-î rămase la inimă. Vedí că nu era urită; avea nuri, avea pe vino'ncóce, cum se dice, avea învêțatură, mē rogú, daca era fată de împératú; dară fusese sēcă de norocú,

Vedú și împératulú cumpēna. Brațulú cu tálérulú în care erau puși banii sta sus! Puse unú sacă cu galbeni de care îi adusese, și ca să se lase cumpāna în jos, ba. Măi puse unulú, ba încă unulú, cumpēna habarú n'avea. Puse toți sacii, cumpēna pare că era proțāpită acolo susú. Atunci ce-î veni împératulú se sui și elú d'asupra banilorú, cam cu necazú, și odată brațulú cu talarulú în care era puși banii se lāsă în josú și státu dreptú la linie, tocmai pe tocmai cu cela în care era peteculú de mētase, veni adicā la cumpēnă dréptă.

— Care va să dicā, peteculú āsta de mētase se póte cumpēra numai cu mine, dice împératulú, care înțelesese elú noi-ma acestei cumpene, ca unú împératú ce era acolo.

— Cam așa, împérate, răspuse Arăpóica.

— Apoi daca este așa, mie m'ar fi voia să stricú logodna cu nāzurósa aia de fată cu care suntú în vorbă, când ași sci că ștāpāna mātāsāriei āstia m'ar vrea.

— Cum socotesci d-ta că n'ar vrea ea, răspuse érāși Arăpóica, când d-ta vedí bine că însuși peteculú de mātāsārie alú cui este elú, te vrea.

Și așa se făcu vorba, și apoi nunta nu după multă vreme, cu mare veselie și dragoste.

Darā-mi-te tatālú, mușa și frații fetei când auđirā de una ca asta, ce bucurie gāndiți că n'avurā?

Se întrolocarā toți cu totulú și făcurā o nuntă d'alea împé-rătescile de se dur /estea de dēnsa.

Și încălecați p sea, etc.

NOTA. Povestitē e o actriță în virstă, romāncă din Bucuresci.

TABLA DE MATERIE

	pagina
I. Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte	4
II. Iléna Simđiana	11
III. Brósca țestósă cea fermecată	33
IV. Aleodorú împératú	41
V. Porculú celú fermecatú	49
VI. Inșir'țe mărgăritari	62
VII. Lupul celú năsdraivanú și fêt-frumosú	72
VIII. Práslea celú voinicú și merele de aurú	81
IX. Voinicú celú cu cartea în mână născutú	95
X. Omulú de piatră	112
XI. Voinicú celú fără de tată	120
XII. George celú vitézú	132
XIII. Fêtú-frumosú cu pèrulú de aurú	146
XIV. Fêtú-frumosú celú rătăcitú	160
XV. Fata sáraculú cea istéță	174
XVI. Đina munților	183
XVII. Fêtú-frumos cu carita de sticlă	189
XVIII. Balaurulú celú cu șepte capete	199
XIX. Numai cu vitele se scéțe sárăcia din casă	205
XX. Đina đinelorú	211
XXI. Greucénu	218
XXII. Cele 12 fete de împératú și palatulú celú fermecatú	229
XXIII. Ciobánașulú celú istețú saú țurlóele blendei	243
XXIV. Poveste țeránescă	253
XXV. Cei trei frați împérați	266

- XXVI. Cotoșmanu Năsdravanu
- XXVII Paserea măiastră
- XXVIII. Găinăreșa
- XXIX. Țugulea fiul unchiașului și al mătușei
- XXX. Copiii veduvului, și epurele, vulpea, lupul, și ursul.
- XXXI. Fata moșului cea cu minte
- XXXII. Fata de împărat și fiul veduvei
- XXXIII. Cele trei rodi aurite
- XXXIV. Hoțul împărat
- XXXV. Lucéfărul de ziua și lucéfărul de noapte
- XXXVI. Băiatul cel bubos și ghigortul
- XXXVII. Fata cu pieze rele

ACADEMIA

BIBLIOTECA ȘI ARHIVA